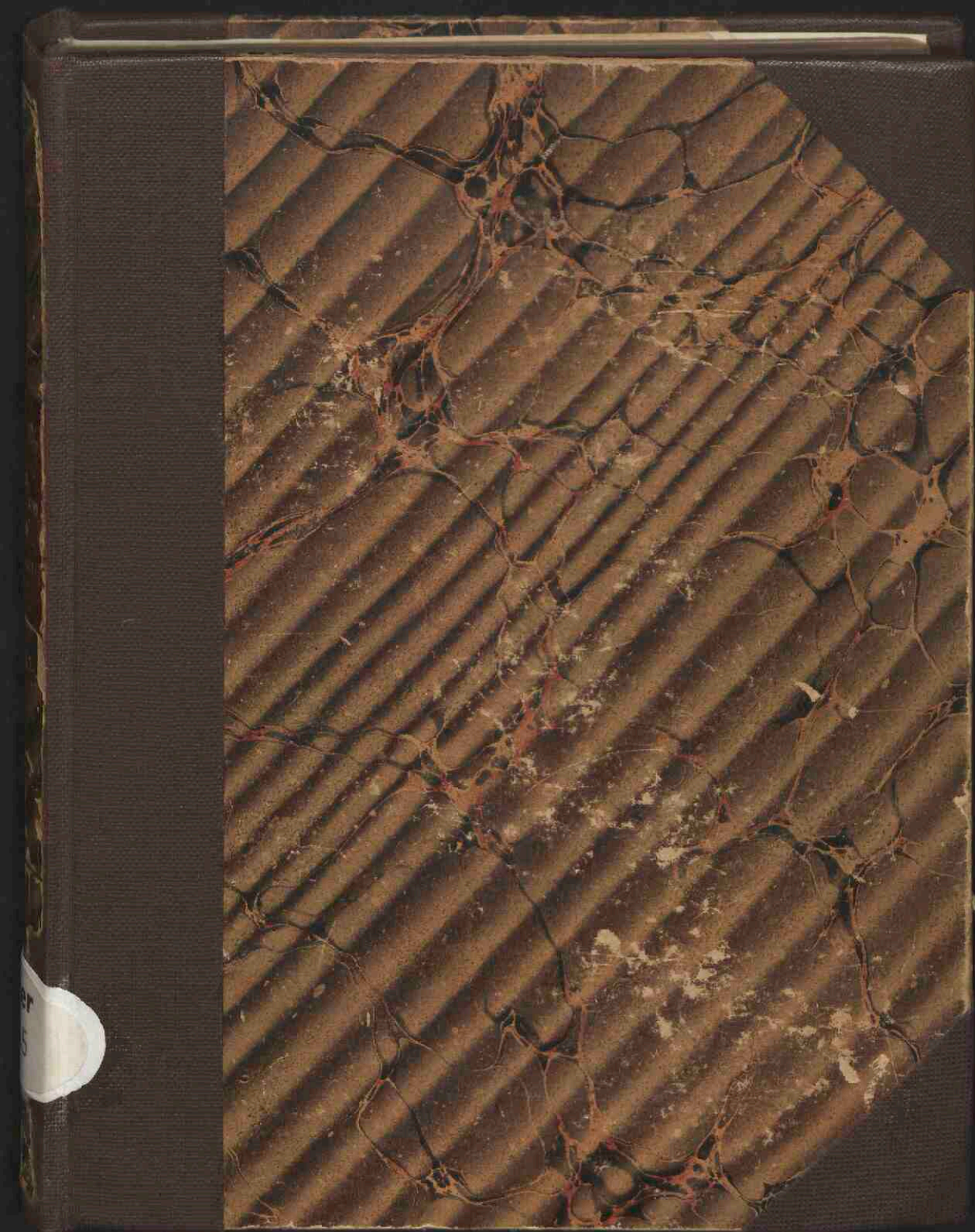

Vijftich lustighe historien oft nieuwicheden

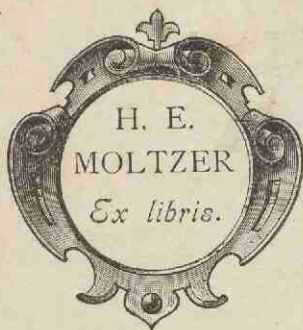
<https://hdl.handle.net/1874/402813>

BM.

24. 25

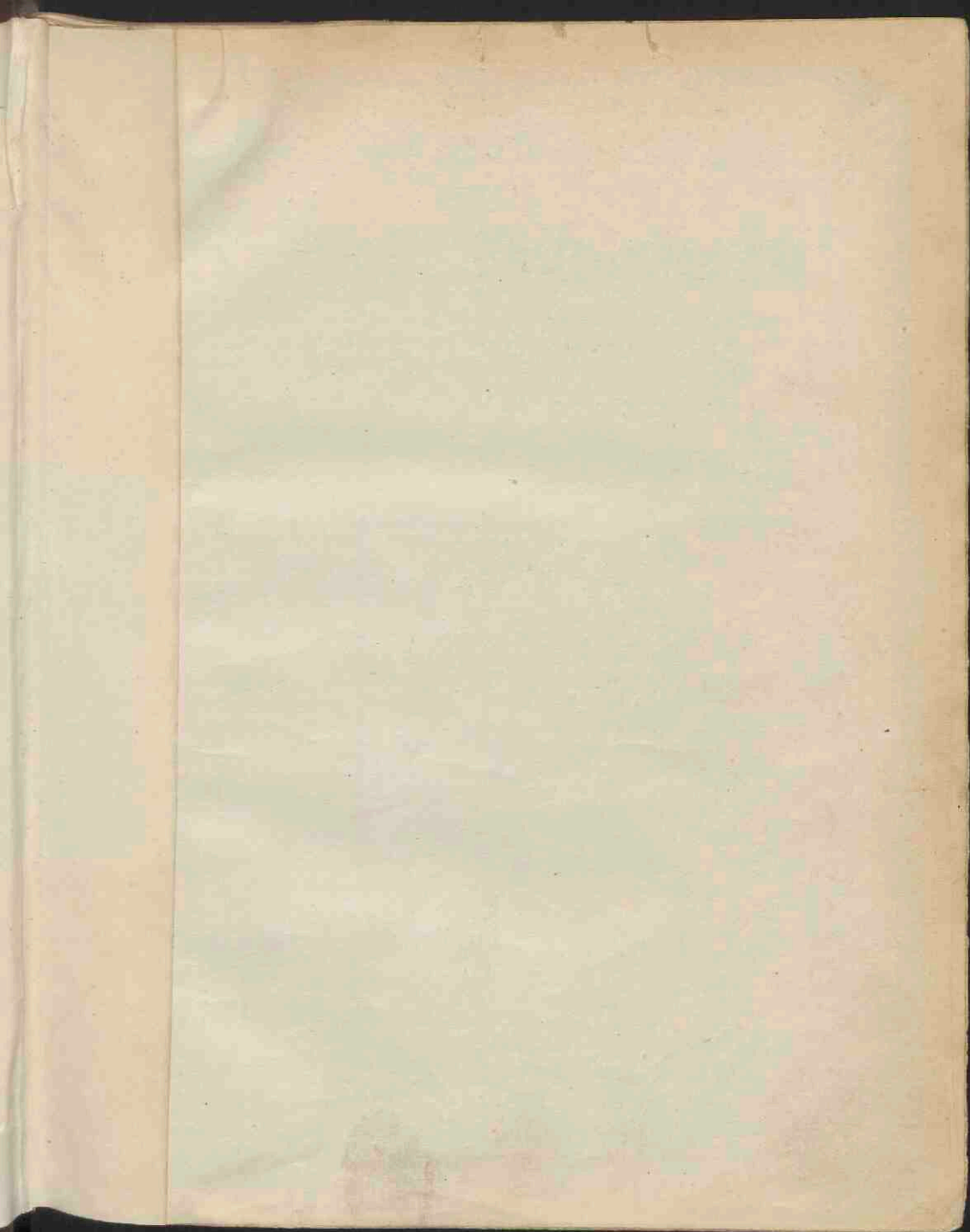
De tyd en heeft noyt weghgenomen

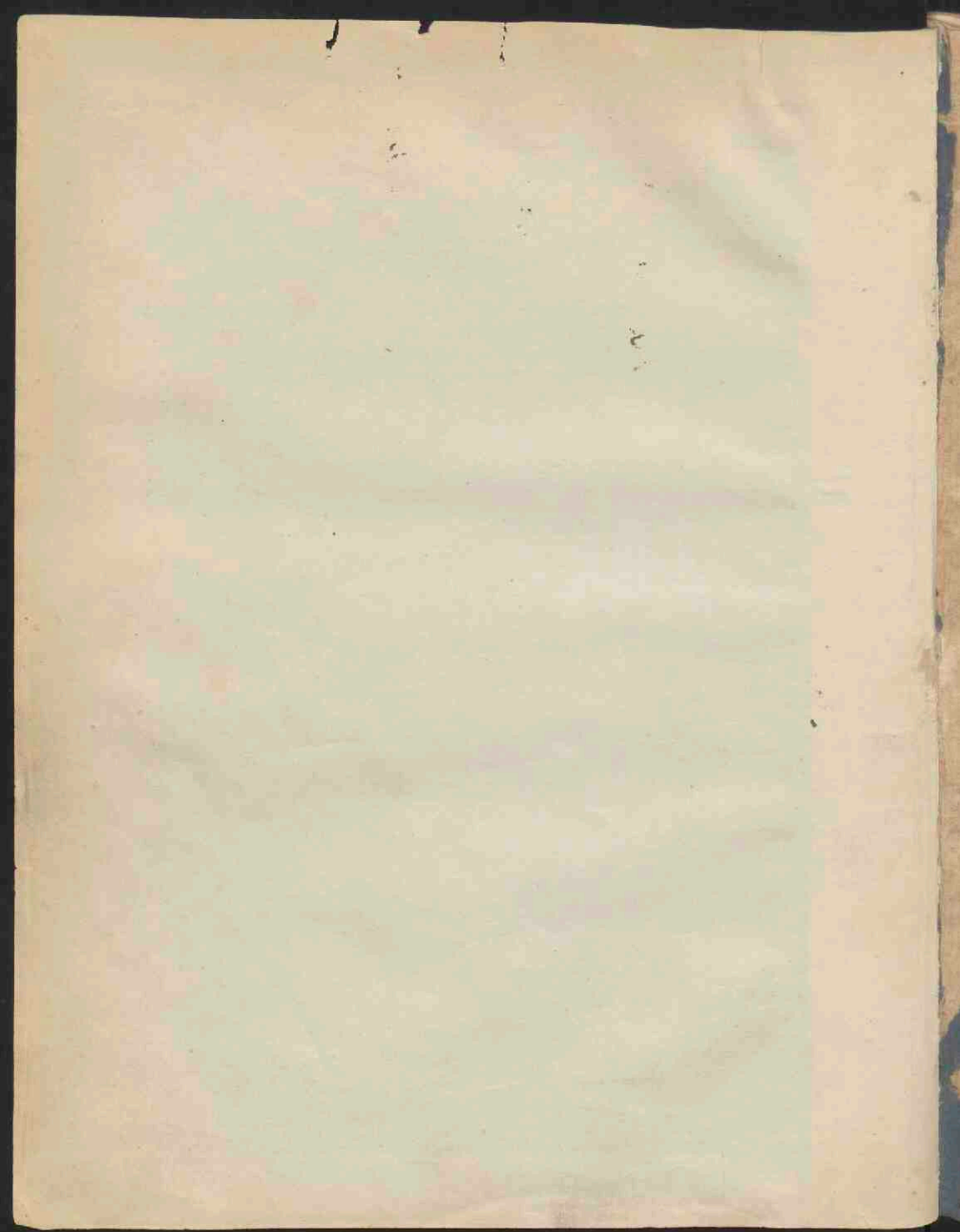

So blinckt hun deugt voor iedereen.

Den naam en 't overschot der vromen

Want nadat zy zijn overleên

170
Moffaen 25
Diftich

Lustighe Historien ofc

Nieuwiche den Joannis Boccacij/ Van nieu
overgheset in onse Nederduytsche sprake deur
Dirich Coornhert Secretaris der Ste-
de van Haerlem.

Tot Amstredam.

Voor Cornelis Claesz. Boeck-vercooper aen de ou-
de Brugghe opt Water int Schryf-boeck. Anno 1607.

D. C. den vromen verstandighen ende wel bemin-
den Peeter Raedt sijnen sonderlinghen vriendt.

ICk en meyne niet, vrientlijke Peeter Raedt, dat mē tusschen vrienden yet wēschelijckers vint dan daer deen den anderen, eenigen oorbaerlijcken, oft ten minsten lustighen dienst mach bewysen. Hier toe hebbe ick my selven al over langhe gheneghen bevoelt, maer bevant alrijdt mijn ionstich bewijs tot uwaerts in eenighe nutte saken als onnodrustich buyten ghesloten, ende dat deur u gheluckige welvaert. Ten laetsten als die genegentheyt niet rusten en conde, niet tegenstaende haer den oorbaerlijcken ghelegentheyt niet ghebeuren en mochte, soo hebbe ick den lust voor handen genomen, om te siē oft ick u in geenen stucken met haer dienstlijck mochte zijn. Daer bevant ic buyten t'ghemeen vermoeden, oock den oorbaer inne verborgen. VVant ghemerck alle eerlijke lust een verquickinge ende ver verschinge is van moeytē, arbeyden ende becommernissen, soo verlicht zy sulc gequēl ende onderhouet het menschelijke geslacht daer onverdrietelijc inne. Hier omme hebbe ic desen Bocatium onlanx by my niet alleen als een lustich maer ooc als een eerlijck ende leerlijck Boeck vertaelt zijnde den ghemeenen Nederlanders willen gemeen maken onder uwen name: op dat ghy ten minsten de u sulcketoeschryvinge veroorsaect zijnde tselve eens te deursen die luste ooc genieten sout, ende daer by verstaen dat ic (waert gelegen) u soo geerne een nut als vermakelijc vrient soude verstrecken, Vaert wel.

Andze van Perouse tot Napels gecomen zijnde om Paerden te roopen/ wert op eender nacht van drie wonderlijcke abontueren overballeu/ alle de welcke hy noch ontginck met een Robijn/ en quam wederom in zijn huyp.

De eerste Historie.

Begrijpende hoe nootlaeckelijck het den Mensche is / die dooz de Werelt wandelt/ wijs ende voorsichich te wesen ende sich te hoeden vooz de listicheyt ende schalckheyt der hoeren.

Tet Perouse was (so ick eertijts verstaen hebbe) een ionck Man ghenamt Andze de Pierre/ die sich met paerden tupschen gheheerde: de welcke vernomen hebbende dat tot Napels de Paerden goede coop waren / vijf hondert ducatē in sijn boerse naimen heeft: sich / also hy noyt sijn dagē buptens lants geweest en was/ begeben int geselschappe vā sommige ander cooplieden: met de welcke hy op eenen sondagē des avonts ghecomen is binnen Napels. Des anderen daechs heeft hem de waert den Paerde markt gewesen: derwaerts hy hene ginck en vele Paerden vout die hem seer wel behaechden: vooz de welcke hy gelt boot/ maer en cōst met ten Coopluyden niet over een comen. Maer om te doen blijcken dat hy mans genaech waere om Paerden te roopen: heeft hy als een onbedacht loerts zijnen boerse met ducaten dicmaels vooz alle die daer gingen en quamen wt sijn mouwe gehaelt. Het gebiel dat een ionck Siciliaens mepshen (dat seer schoone was oock mede ten besten van elckerlijck die haer bestighen wilde en dat om een cleyn gelt) daer vooz hy hem ginck sonder dat hy haer sach: maer zy en was soo blindt niet oft sy en sach die boerse wel / dies spter stont in haer selven sepde / wiesouder doch beter aen sijn dan ick/ indien ick die boerse hadde? ende leedt daer mede dooze. Nu was daer oock hy dat selfde mepshen een oude Siciliaensche vrouwe: de welcke soo haest sy Andze also sach/ het mepshen vooz hene liet gaen en ley hem

hertelijckē omhelsē: het welcke dit mepshen stende sonder pet te seggen haer bleef staen wachten. Andze keerde sich nae de vrouwe/ die hy kende/ vriendelijckē aansprak/ ende belooft de haer te comen versoeken daer sy woonden. Also is sy sonder lange woorden te maechen van hem ghescheyden/ ende Andze ginc wederom in Paerden dingen / maer dien dach en cocht hy niet. Het mepshen dat eerst gesien hadde de boerse van Andze / en daer na oock de kennisse die hy met dat oude wijf hadde/ socht middele om aē dat gelt oft aen een deel van dien te gheraechen: dies begansy dat oude wijf listelijcken te vragē wat man dat was: van waer? wat hy daer dede? ende waer af zy hem kende: de welcke haer alle dat hem aenginch soo pegenelijck vertelde als hy selven soudē hebben connen gheboen: te weten hoe dat zy langen tijt in Sicilien met zijn vader hadde gewoont/ ende na maels oock tot Perouse: oock mede wat hy daer dede / ende waeromme hy daer gecomē was. Dit eerbaer Jofferckē vol comentlijc onderwessē zijnde van alle de vrienden van Andze ende humlieder namen / maecte daer op hare aenflach met een schalcke list om tot haer voornemen te comen. Waeromme heeft zy nu i huyp ghelieert zijnde dat oude wijf vooz dien geheelen dach werck ghegeven / op dat die niet weder tot Andze keeren en soude: ende sant teghen den about een cleyn loos mepshē/ dat zy hy haer hadde ende wel gheleert was om bootschappen te doen, inde herberge vā Andze: het welc-

he by alle geballe Andze daer alle staē
 de vant / dien zp vzaechde oft hy niet en
 wiste waer zp tot dier stonden binden
 soude een eersaem man van Perouse ge-
 naemt Andze de Pierre / de welcke daer
 ten hupse ter Herbergen was? Als An-
 dze daer op gheantwoorbt hadde dat hy
 die man selver was / trac hem het mepf-
 ken ter sijden af / segghende: Monsieur/
 hier is een Edel Jonckvrou inder stadt/
 die geerne niet u soude spreken waert u
 gheliefte. Andze dit hoorzende namt ter-
 stont ter herten ende dachte (als oft hy
 een sunberlijck beelde van sijnen perso-
 ne waer gheweest) dat die Vrouwe op
 hem verliesse moeste zijn / recht of niet in
 Napels so schoone ionghen man / als hy
 was / niet en soude hebben connen ghe-
 binden: dies hy terstont antwoorde dat
 hy al ghereet waer om te gaē / vragende
 wanneer ende waer hy byde Jonckvrou
 comen soude / daer op het mepfkē weder-
 septe / alst u belieft Monsieur / zp ver-
 bept u binnen haeren hupse. Verstont
 spiack Andze / sonder een woort inder
 Herbergen te seggen / gaet ghy van voor-
 tek sal u volghen. Alsoo bracht hem dat
 suode teefken ten hupse van haer Jonck-
 vrou / de welcke woonachtich was in
 een strate ghenaeemt Guesethol / ende is
 een naeme daerinnen der straten eerlijck-
 hepdt licht aen mochte merken. Maer
 hy / die sonder achterdocht zijnde hier
 niet met allen af en wiste meynde te gaē
 op een eerlijcke plaetse ende by een seer
 waerde Vrouwe / dies hy bymordelijck
 binnē den hupse trat. Hy ginc de trappē
 op / daer hem dit schaddeken voor gegae
 was / het welcke nu al tot sijn meesterse
 geroepen hadde / mijn Jonckvrou / hier is
 Andze: dies zp boven opten sale al aen-
 den mondt banden trappen stontt ende
 verwachtē zjn op comē. So was noch
 seer jonck / fris van leden en oec supber-
 lijck van aensichte oock mede chierlijck
 ende eerlijck ghecleedt: de welcke als hy
 genaecte / by de trappen af tradt niet wt
 gestrecte armen daer mede zp hem om-

hels de ende alzo een wijle tijds op zjn
 aengesicht bleef leenen sonder dat zp een
 woort mochte spreke / recht oft haer die
 vriedelijcke blijfchappe haer sprake be-
 nomen hadde: daer na ruste zp al weenē
 de zjn voorhoofst seggende niet weecher
 stemmē: Och Andze vrient zijt willco-
 me. Hy dooz die soete vrientlijckheden
 al verwondert zijnde antwoorde haer:
 zijt ghy oock wel gevonden mijn jonck-
 vrouwe. Doe nam zp hem inetter hande
 en lede hē voorts op dooz de sale sonder
 yet meer te segghen / tot binnen haer ca-
 mere / die vol lichts was van roosen vā
 Oraengie bloepselen ende van veel reley
 ander lieflijcke reucken. Daer sach hy
 een schoon bedde met rijckelijcke be-
 hanxelen / chierlijcke cleederen ober het
 rack / alsoo daer de wijse is / met vele an-
 der schoone ende rustelijcke dingen: dies
 hy (die noch al nieu was) vastelijck ghe-
 loof de mijn Jofvrou niet met allē min-
 der dan een groote vrouwe te wesen.
 Naē dat sy te samen gheseten waeren op
 een Coffer dat ten voeten vanden litte-
 rant stont began zp hem te seggē albus:
 Ich ben wel versekeret Andze dat ghy u
 verwondert van vrientlijcke gelaet dat
 ick u toone ende van mijnen tranen / als
 de ghene die my niet en kent ende ter a-
 konturen noyt van my en hebt hoorzen
 spreken: maer ghy sult terstandt hoorzen
 dat u noch al meerder verwonderen sal
 te weten als ick sal segghen dat ick u su-
 ster ken: ende verseker u dat ick nu alst
 den Heere belieft willichlijc sterben sal /
 na dien hy my zo vele ghenaden betoont
 heeft dat ick noch voor mijn sterf dach
 een van mijn broeders (hoe wel ick die
 geerne al sage) hebbe moghen aensichou-
 wen. Maer indien ghy ter abontueren
 hier of noyt en hebt gehoort / zoo wil ick
 u dat seggen. Biere mijn ende u Vader
 woonde (soo ick u meyne wel gehoort te
 hebben) langen tijt binnen Palermo / af
 waer cenighe waren ende oock noch zijn
 van sijnder kennissen die hem om sijn
 deuchde ende heusscheydt groote sonste

vzoeghen: maer onder alle de andere die
 hem beminden was onghetwijfelt mijn
 Moeder (dat een ebele Jof vzoou en doen
 ter tijt weduwe was) de ghene die hem
 boven peniaent anders meest beminde:
 sulcks dat zy achter rugge ghestelt heb-
 bende de vzeese van haer Vader/ vā haer
 broeders/ ende dat noch t' meest is) van
 haer eere soo vrientliche kennisse met
 hem maecte: dat ick (sulck een als ghy
 hier moecht sien) daer af ghetomen ben.
 Alst nu daer na onsen Vader gheleghen
 was te vertrecken van Palermen ende
 te reysen tot Beroufen/ soo liet hy mijn
 moeder ende ooc my zijn cleyn dochter-
 ken sonder opt achter dien tijt (daer ick
 af waecte) onser te ghedencken: waer inne
 ic hem/ tabient mijn vader niet en waer
 oneere sprekē soude om sijn ondanc haer-
 hept tegens mijn moeder: ick swijghe
 noch de liefde die hy behoorde te vza-
 ghen tot my die sijn dochter ende niet vā
 een dienstmaerte noch van een slechte
 vrouwe geromen ben/ maer van suleda-
 nighen als ick gheseyt hebbe: de welcke/
 sonder pet anders van hem te wetē wie
 hy was/ alleenlijck wt ghetrouwen lief-
 den bewaert zynde haer selven niet al-
 le dat zy hadde in sijnen handen stelde.
 Maer watter de dingen die oer langhe
 tijt qualijck ghedaen zyn/ moghen veel
 lichter berisyt dan verbetert werdt. De
 sake ginc nochtans also dat hy my zijn
 cleyn dochterken tot Palermen verliet:
 alwaer mijn moeder die een rijcke we-
 duwe was/ my (als ick hy nae 30 groot
 als ick nu ben ghewassen was) in hou-
 welijck gaf aē eē Edelman van eeren vā
 den hupse vanden Gergentiers: de wel-
 ke ter liefden van mijn moeder ende van
 my wederomme quam woenen tot Pa-
 lermen. Ende want die selfe de mijn man
 goet Buelfier was/ began hy niet onsen
 Coninck Charles ernighe mypsterpe te-
 gens den Coninck Fredericus van Ar-
 ragonien: de welcke sulck bernam al eer-
 t' boornemē opt bolbiacht mochte wer-
 den ende was de oorzake dat wy moeste

bluchten wt Stellen: ende dat tot dien
 tijden/ als ick meynde de grootste vrou-
 we te zyn die opt binnen dat Eplande
 was. Also namē wy dat selfe de wepnich
 dat wy mochten nemen (ick segghe wep-
 nich by't groot dat wy daer hadden) en
 ons paleys ende wooninghe achterla-
 tende bloden wy hier in dese stadt: daer
 wy den Coninck Charles so goevertie-
 ren tot ons waerts bevonden/ dat hy de
 schade die wy in sijnen dienste gheleden
 hadden/ eens deels ghebeterē hebbe ende
 ons noch begaest heeft met een woonin-
 ge int hest ende ooc inde stadt: ende geest
 ooc noch iaerlijcks een goede wedde die
 mijn vāden ende u s wāger/ die ghy hier
 haest sien ende noch kennen sult/ van
 hem ontfangt. Siet alsoo ben ick (liebe
 broeder ende vrient) in de ser maniere al
 hier daer ick u sien mach/ waer af ick
 Gode en niet u te bedanken hebbe. Doe
 viel zy hem wederom om den halse ende
 ruste/ al tederlijck weenende/ van nieuw
 zyn hoozhoofst. Ande alsoo dese verste-
 ringhe/ die alsoo oozdentlijck van puncte
 tot puncte aerdirch gheschiet was/ aen-
 hoozende van dese Jof vzoou/ wt wiens
 mond niet een onessen noch stamerich
 woort en ginc/ ende daer benrebens ooc
 wetende dat sijn Vader tot Palermen
 gewoont hadde/ ooc mede by hem selfs
 verstaende dat de tonge lieden gewoon-
 lijck inder leucht geerne minnē/ ende (bo-
 ven alle dit noch) aensiende haer tedere
 tranen/ oock haer eerbaere omhelssingen
 ende rupsche cussen/ hielt alle t' gene dat
 zy tot hem seyde vooz waerachtich dies
 hy haer (als zy nu wat gefwegē hadde)
 geāt woort heeft aldus. Het en behoort
 u mijn vrouwe/ niet vzermet te schijnen
 indien ick my hier inne verwondere: ge-
 merckt ick inder waerhept geen kennis-
 se meer aen u hadde/ dan oft ghy onghē-
 bozē waert geweest: ende dat overmits
 mijn vader door geenrehande gelegent-
 hept die hier af vallen mochte/ noyt van
 u noch van u moeder en sprac: oft over-
 midts het niet tot mijnder kennissen is

ghetomen / indien hy daer al opt af ghesproken mochte hebben. Dies ist my soo vele te meerder vreuchde / dat ick hier een suster hebbe ghevonden / als ick sulcx opt min verhooyte ende oec min vrient-schaps hadde / als die sonder Broeders oft susters eenich ghebleven ben. Ick en kenne oock voorszwaer geen mensche / hoe groot hy oock van staete mach zijn / den welcke ghy niet lief ende weert behoort de te wesen: hoe vele te meer my dan / die niet dan een slecht ende cleyn Coopman en ben: maer doet my doch (dat bidde ick u) een saeke verstaen: hoe zijt ghy te weten gecomen dat ick in deser Stadt was? daer op zy wederomme antwoorde: dat was my desen moezghen gheseyt van een schamele vrouwe / die dic wil tot mijnen huyse is: ende heeft (soo sy my seyt) lange tot Palermo ende oock tot Peroulen met onsen vader ghewoont: dies soude ick soo langhe noch niet getoest hebben van u te ghaen soecken in eens anders wooninghe / indient my niet eertijcker ghedocht en hadde dat ghy my hier quaemt besoecken int hups dat u eyghen is: Mae dese woorden began zy te vagen na alle zijn magen ende dat al in goeder oordene by name ende toename. Waer op haer Andze van als antwoorde gaf / als die nu hier dooz meer geloofde t'gene hem minste om te geloven van noode was. Maer als henlieder ghesprake nu ten eynde was / dede zy overmits de groote herten des daechs / lachere Wijn met alderlepe confituren brengen ende Andze te dynckē geven: die nae alle ditte hem schijnt in zijn herberghe te gaen avontmael te houden / dat nu al schier tijt was het welcke sy in gheender wijsen en wilde gedogen: maer haer dies al grammelijck gelatende sprack sy tot hem. Ach Heere Godt hoe claerlyck mach ick sien wat luttel werts ghy van my hebt: als ick overdencke dat ghy by eē Suster zijnde die ghy noyt en saecht / ende dat noch in haer hups / daer ghy uwen inganc genomen behoort de te heb-

ben als ghy eerst inder Stadt quaemt / en ghy hier en boven nu noch daer wte wilt tredē om in een herberge te gaē etc. Inder waerheyt ghy en sult dat niet doen maer hier by my blijven: want al ist zoo dat mijn man niet by hups en is / twelck my nu seer verdziet: so ick u noch tans als een vrouwe wel yet wat goede chiers connen aen doen. Daer op Andze die niet anders en wist te segghen / sprac: ick bevinne u als men een Suster behoort te bevinnen: maer gaē / ick niet weder inder herbergen / men sal my spade metten eten wachten / daer aen ic niet na behooren doen en soude. Ho ho sprac mijn Jof vrouwe / Godt zy ghelooft dat ick niemant in hups en soude hebben omme daer te seyn den dat men op u niet en wachte: het waer pinneris noch beleefder van u ghedaen / dat ghy u medegesellen deet halen om hier met u te eten soo soude het noch beter laten / in dien ghy doch niet en wilde blyven / met hem allen gelijck weder inder herbergen te gaen. Angaende mijn gesellen sprac Andze / die begheere ick desen avont alhier niet: maer wildy pinneris dat ic hier by u blijve eten / dat sal ick nae u believen geerne doen. Doē maecte zy die maniere van in sijn herberghe te seyn den dat men hē metten eten niet en soude vertoeven. Als zy dan na noch vele coutens ter tafelen gheseten ende daer met overbloedt van veelreley spijzen ghediendt waeren herst zy de waeltijt looflijck so lange doē gheduiet / tot dat het al dupstier nacht was: ende na dat zy opghestaen waeren vanden tafele ende Andze van daer wilde gaen / sprack mijn Joffrou dat zy dat in geender ley wijse ghedoogen en soude: gemertt Mapels geen stad en was daer men by nacht mochte gaen en dat noch by sonder niet dooz een vzeemdt Man: dies zy van gelijcken / zoo vant eten ontboden was / oock in zijn herberghe dede weten van sijn slapen. Andze dit al ghe-loobende en sich daer in verblpende (hoe wel hy by licht betrouwe bedrogē was)

dat

dat hy by haer was/is daer oot gebleve.
 Hantliedder gesprake ende cout gebuerde
 seer lange nabien eten/ dat al niet sonder
 oorsake en was: ende als de nacht al een
 goet deel overstreckē was/heest zy Andze
 in sijn camer ghelaten om te slapen met
 een cleyn iontchen om hem te helpē aen
 tghene dat hem believen soude in dien
 hy wat begeerde: alzo is zy oot met de
 ander Vrouwen/ die zy by haer hadde/
 vertrooken in een ander camere. Nu
 wast indien tijt vanden Jare wter ma-
 ten seer heet/ dies Andze siende dat hy
 daer alleen was gebleven sich selfs haer-
 stich int wanbepē ontcleede ende trock
 mede de hosen van sijn beenen/die hy ten
 hoof den eynde sijns bedts lepde. Daer
 gevoelde hy den noot last der natueren/
 dies hy den Jongen vrachde nae't hep-
 melijck gemak: de welcke hem een deu-
 re werg in een vanden hoecken des Ca-
 mers/ segghende: daer sul by binne gaen.
 Dus is Andze onbedocht daer gegaen/
 al waer hem by avontueren ghebeurde
 dat hy sijnen voet stelde opten eenen
 planck die aende balck/ daer zy op lach/
 niet vast ghenaghelt en was/ ende dat
 aent eene eynde daer hy tradt: dies de
 placke opt' ander eynde om hooge sprac
 ende zyn beyde van boven neder geval-
 len: maer Godt behoevede hem noch soo
 veel/ dat hy sich niet met allen en quet-
 ste int vallen/ al hoe wel hy al van een
 rebelijcke hoochte viel: nochtān wert hy
 stinckelijcke vuyl bande ghegeten spijse
 daer die plaetse vol af was. Maer hoe-
 danich dese plaetse was/ sal ic beschrijvē
 om't genedatter geseyt is en noch geseyt
 sal werden dat te verstaen. Daer waren
 in een sinalle ende cleynē rupmte (somen
 diewils tusschē de hupsen siet) sommige
 plancken ghelept op twee valckens die
 hant eene hups aent ander streect waer
 op het sitten vande pribaete was en van
 dese planckē was deene met Andze afge-
 ballen. Andze sich selfs also benede inde
 pribaete bindende was bedroeft van sulc
 onvoozacht onghewal/ ende began den

songhe aen te roepen. Maer soo haest de
 songen hem hadde ghehoort vallen/ liep
 dat stracs zyn vrouwe seggē: ende socht
 terstondt in den camere oft de cleederen
 van Andze daer niet en waren: de welcke
 zy daer vant ende oock mede het gelt/
 dat hy net gens dwaeltijc betrouwenbe
 alcht ober sich droech. Dit was t'ghene
 daer zy haer netten om wt gestelt hadde
 ende haer selfs van Palermen oock eens
 Perouspner dochter gepeynst hadde te
 wesen: dies zy haer voozts niet met allē
 en becommende met desen Andze/ maer
 ginck sloes die deur slupten daer hy wt
 was getreden als hy van boven af viel.
 Andze siende dat de songhen hem gheen
 antwoorde en gaf/ bestondt noch veel
 luyder te roepen/ van hy te vozen hadde
 gedaen/maer het was al vooz eens doof
 mans deure. Aldus began hy quaeet te
 vermoeden/ oock alte spade dat bedroch
 te merckē/ ende clam op een cleyn muer-
 ken/dwelcke die pribaet van des straets
 ghesichte afscheyde. Als hy nu bandaer
 opter stratē af gesprongē was/ ginck hy
 vooz de deure vant hups dat hy seer wel
 kende: daer hy riep/ clopte en langen tijt
 stijaesttet: maer het was al te vergerfs.
 Daeromme hy nu sijn mis val opentlic
 siende/ al weenende began te segghen:
 wachermen en hoe wepusch tijts hebbe
 ick vijf hondert ducaten met een suster
 seffens verlorē. Ende na vele ander dier-
 ghelijcke woorzen began hy weder van
 nienus aende deure te cloppen en te roe-
 pen: welck cloppen ende roepen zoo luy-
 de ende lanch maecte datter vele han-
 den ghebueren ontwaecten: de welcke
 dit rumoer niet en mochten verdragen/
 maer stonden op van heur bedde. Oock
 was daer onder andere eenen van mijns
 Jofvrouwe maerten die haer al flape-
 rich ghelietende ten venstere quam al
 grammelijck tot hem segghende: wie ist
 die daer beneden zo verbaerlijckē clopt/
 Ock (sprack Andze) en kent ghy my niet?
 ick ben Andze de broeder van u Jofvrou/
 alder liefste. Hebt ghy (seyde zy) sijn man
 was

Wat te vele ghedroncken / soo gaet seker
 slapen / soo raemdy morghen weder tot u
 selven: ick en kenne gheen Andze / noch en
 weet niet wat sotternijen het zijn daer
 af ghy spreekt: dus gaet van hier in
 Godts naeme / ende laet ons (indient u
 beliest) niet rusten slapen. Hoe ditte?
 (sprack Andze) weet ghy dan niet wat ic
 segghe & seker u oude schoenen wetent
 wel. Maer syn de maechschappen van
 Sicilien van sulcker aert damen die in
 zoo luttel tijts vergeet / zoo geeft my ten
 minsten mijn clederren die ick daer heb-
 be gelaten / en ic sal geerne van hier gaen.
 Daer op sy al lachen de weder seide: my
 dunckt vriende dat ghy droomt. Dat
 gheseyde hebbende sloot sy de venstere en
 gingh na haer camere / waer dooz Andze
 zyns ongheluckt nu al versiekt zijnde
 sich hy nae begaf om zijn toorn in raser-
 nisse te verkeeren / ende nam vooz hem
 niet gewelt weder te gecrijgen t'gene hy
 dooz gheen schoone woorden verwerben
 en mochte. Daeromme nam hy eenen
 grooten Steen ende began met vele luy-
 der slagen / dan hy te vozen gedaet hadde/
 weder aen de deure te sloppen. De ghe-
 bueren die te vozen outwaecht ende van-
 den bedde gheresen waren / dit gedonder
 hoorzende / meynden hem eenich onver-
 laet te wesen / die dese woorden wt spot-
 ternisse sprack om dese goede Jofvrou te
 quellen: dies sy lieden verdzietich zijnde
 om't groote rumoer dat hy maecte / huer
 hoofden ter venstere wt staken ende be-
 gonden alle met ghelijcker stemmen (niet
 anders dan de honden opte straete blas-
 sen aenden steerte van eenich vzeemde
 hont die daer dooze loopt) dit is een groo-
 te onb-leefshepdt tot deser uren albus
 aender goede vrouwen deuren te comen
 ende dese dwaeshede te roepen: dus gaet
 doch om Gods willen van hier sijn man
 ende laet ons slapen indient u beliest:
 hebby mit haer yet wtsaende coempt
 morghen wederomme ende en quelt ons
 albus de ghantsche nachte niet.

Dooz dese woorden wert mogelijk ver-

stout een Roffiaen van mijn Jofvrou die
 daer binne hups ende van Andze ghe-
 sien noch ghehoort was: de welcke ter
 venstere comende niet een vzeeselijcke/
 siere ende grobe stemme tot hem seyde:
 Wie is daer beneden? Dooz dese stemme
 beurde Andze zijn hoofd opwaerts ende
 sach daer eenen Man: de welcke (soo And-
 ze vermercken conste) een groot blas-
 kake scheen te wesen / hebbende eenen
 dieken swerten baert om zynen mondt:
 ende vzeef zijn oogen gapende oft geru-
 wende recht oft hy daerkerich vanden
 bedde waer ghecomen. Desen heeft And-
 ze (niet sonder anreijgheant woort: ick
 ben de Broeder van de Jofvrou vanden
 hupsen. Maer dese Roffiaen zijn woorden
 niet wthoozende sprack tot hem noch al
 veel strengher dan hy d'eerste waet ghe-
 daen hadde segghende: ick en wert niet
 waeromme ick laete daer beneden te co-
 men / om u niet een eynde houts so omme
 te doen springen dat ghy u niet meer ver-
 roeren en moecht: segt pijnlijcke esel en-
 de dronckelaer als ghy zijt / dat ghy hier
 van alle dese nacht niemant slapen laet.
 Daer mede troc die t'hoofd binne ende
 sloot het venster toe. Sommige vanden
 gebueren dies mans aert wel kennende
 spraken goetlijck tot Andze dien sy sy-
 den. Om Gods willen sijn man gaet
 doch henen ter goeder uren / en laet u
 niet doozstken: gaet seker (seymen u).
 het is u best: Daerom Andze verbaerd
 zijnde van dies mans stemme en van syn
 gesichte oock mede beweecht zijnde dooz
 der gebueren raet / de welcke (zo hy meynde)
 ter goeder trouwen sprack / heeft zyn
 en wegh genomen om na sijn herberghe
 te keeren / dooz de selfde strate / die hy
 daerhs te vozen dat meysken na getreden
 was / ende was de treurichste Man ter
 werelt om t'berlies vā synē gelde / welck
 wedercrijghen hy nu aen vertegselfde.
 Hier en hoven wast hem noch mit allen
 verdzietich dat hy zoo leelijken stanche
 aen zijn lichaem hadde: dies hy beghee-
 rende te comen aen de Zeerandt om hem
 te wasschen

te wasschen / ter flinker hant verdoolt
 is: ende began opwaerts te gaen dooz de
 strate die Catellana genaemt is. Aldus
 naer t'hoofstede vander stadt gaende ver-
 nam hy by gebal twee mannen die hem
 tegen quamen met een Lanteerne inde
 hant: ende want hy beduchte dat het de
 wacht oft ander quaat geboefte mochte
 zijn/ heeft hy om hen te wijcke/ sich selfs
 al lpselick verborghen in een ouden ber-
 vallen wuere die hy daer ontrent hem
 vant. Aldaer zyn oock dese lieden in ge-
 comen niet anders dan oft sy daer niet
 voordacht hadden willen gaen: de wel-
 ke daer een deel pferen gereetschaps ne-
 der gelept hebbende/ dat self de begonde
 te voorsien ende van veelreley dinghen
 daer onder te spreken. Onder dit spre-
 ken seyde een van hem beyden: wat wil
 dit beduyden: ick riecke die leelijckste
 stanch/ die ic my laet bedincken van al
 mijn leven geroken te hebben. Dit ghe-
 spyken hebbende hief hy de Lanteerne
 wat om hooge ende sach daer den ellen-
 digen Andze: daer dooz sprieden al ver-
 wondert vnaechden/ wie is daer? Andze
 en sprack niet een woort. Maer sy lie-
 den hem metten lichte naerder ghenae-
 kende vnaechden hem wat hy soo buy-
 lich begaet zijnde daer maecte. Doen
 heeft Andze hemlieden van beginne ten
 eynde toe vertelt het ghene dat hem ge-
 schiet was: Sprieden hy gissinghe ver-
 moedende waer hem dit ongeluck ober-
 vallen mochte hebben/ seyden sonderlin-
 ge: dit en sal waerlijck nerghe anders
 geweest zyn dan ten huyse van Scara-
 bon brantstoker: dies sy sich tot Andze
 keerden en hem seyden. Al ist soo vrient/
 dat ghy u gelt hebt verlozen/ soo hebby
 Gode noch al vele te dancken van dat
 goede gheluck dat ghy van boven neder
 zyt gheballen ende dat ghy niet weder
 binnen dat hays en mocht comen: want
 ghy meucht wel voorsecker weten dat
 zy u daer (so haest ghy in slape gheweest
 soudet zijn) vermoort soudet hebbē / ende
 soudet also u leuen met u ghelt verlozen

hebben ghehad. Maer wat haet u dit
 schreyt meer: ghy sout veel eer de Ster-
 ren vanden Heuvel dan een penninc van
 dit gelt upt heuren handen ghecreyghen.
 Ja ghy mocht noch wel doozstake wer-
 den / waert dat die man verhoorde dat
 ghy daer pnniermeer af spract. Als die
 ghesep was luysterden zy een weynich
 met malcanderen ende spraken doe we-
 der tot hem. Hoordt vrient / wy zyn met
 u te liden / indien ghy daeromme in ons
 geselschappe wilt wese om yet te bedry-
 ven dat wy voozghenomen hebben / ons
 duncket ghenoech seker te zyn / dat u al
 veel meer te deele sal werde / dā de waer-
 de van t'ghene dat ghy verlost hebt. An-
 dze als gheheel verwoyselt zynde ande-
 woortte dat hy daer al bereyt toe ware.
 Du was van dien self den dage begravē
 een Werthschop van Papels genaemt
 Messire Philippes Minutolo met rijck-
 ke gewade en met eenen Robyn aen syn
 virger die boven vyf hondert Duraten
 weert was / den welcke dese twee vooz-
 ghenomen hadde te gaen berooven ende
 gaben iseloe Andze te kennē. Dese meer
 begheerlijck dan voordachtich zijnde
 begassich met henlieden opten weghe.
 Als sy nu nae de groote kercke ginghen
 ende Andze leelicken stanc/ sprac een vā
 hen beyden: soudē wy gēn middel con-
 nen gebindē dat sich dese mōn erghens /
 God geue waert oock ware / wat moch-
 te wasschen / op dat hy so villeylnighen
 niet en stanc? Met allen wel/ sprac d'an-
 der wy zyn hier by eenē put / daer is ge-
 meenlijc een bat met een groote eemer/
 laet ons daer gaen / wy sullen hem met
 een beech gewasschen hebben. Daer co-
 mende vonden sy de coozde wel / maer dē
 eemer was daer af genomen. Dies zyn
 zy tsamen te rade geworden hem aende
 coozde te binden ende inden put te laten
 sincken / op dat hy sich selfs daer alsoo
 soude mogen wasschen en ghewasschen
 zijnde soude hy de coozde schudden / soo
 mochten sy hem dan terstont weder op-
 trecken: ende hebben hem also daer inne

gesontken. Maer t' gebiel so haest hy be-
neben inde put was/ datter eenige van-
der wacht/so om dat het seer heet was/
als om dat sy pemât na gejaecht hadde
doztich nae desen put quamen om te
driinken: dies dese twee de wacht haest
vernoimē hebben de/ eerstont stillekens de
blucht namen. Die vander wacht die
daer quamen om te driinken en verna-
men dese uiet: maer Andze die beneden
inde put was gewasschen zijnde began
de roozde te schudden. Voer om den put
stoudt de wacht die heur gheweer ende
mantels afghelept hebbende begonsten
de roozde opwaerts te treckē en me-
de daer waer eenemer vol waters vast
aen gewest. Als nu Andze sich selfs vo-
ben aenden mont vande put sach begaf
hy de roozde ende sloech sijn handen aen
den cant van dien: het welcke de andere
siende met soo schielijcken verbaernisse
verschijcht zyn/ geworpen: dat sy strac-
wt ancxsten de roozde lieten gaen ende
begondē so vele als sy mochte van daer
te blicdē. Hier inne heeft sich Andze see-
re verwonderd: de welcke / indie hy sich
niet wel vast en hadde ghehouwen/aer-
st lincgh over weder inden gront vanden
put geballē soude hebben/ ende dat niet
sonder seker pericute vande hals te bze-
ken oft te versmoorē. Maer als hy dies
niet tegenstaende daer wt gecomē was/
en dat gheweer daerom vant liggen het
welcke hy wel wiste van sijne ghesellen
albaer niet gebracht te wesen / so began
hy sich noch meer te verwonderen. In
desen anerte niet wetende wat dit be-
drupde beclaechde hy sich vast zijns on-
gheluck / ende nam vooz van daer te
schepden/sonder eenich van dien dingen
aen te roeren. Alsoo ginc hy van daer/
sonder dat hy wiste waer: ende quam
int gemoete van sijn twee ghesellen/ die
derwaerts quamen om hem wten putte
se trecken: de welcke hem siende met al-
len seere verwonderden/ hem vragende
wie hem daer wt get ogen hadde. Andze
antwoorde henliedē dat hy daer met al-

len niet af en wiste / ende vertelde helle-
den hy dozdene hoe dat te wercke was
gegaen / ende oock wat hy rontsom den
put hadde gebonden. De ander dit ver-
hoozende begonden hem al lachende te
vertellen waeromme sy bā daer geblo-
den warē/ ende wat het vooz volc was/
die hem wten put gehaelt hadde. Voort
zijn sy sonder meer spracx te houden/
alsoot nu al middach was/ na de groote
kercke ghegaen: daer sy lichtelijck bin-
nen quamen / ende gingen naet graf dat
een Harberen tombe was van wtne-
mender grootheyt: de welcke niet tegē-
staende haer wichtige swaerheyt van
henlieden met heur pseren ende gereet
schappe opgheheben wert soo verre dat
daer een man mochte binnen comen: en
hebbē die voozts also onder gestut. Als
dit gedaen was/ sprac een van henlieden
wie salder nu binnen gaen: daer d'ander
op septe dat en sal ick niet zyn/ noch ick
mede niet sprac d' eerste/maer laet Andze
daer in dalen: ick en sals oock niet doen
sprac Andze. Doen keerden sy sich be-
de tot Andze seggēde: hoe dan/ sout ghy
daer niet binnen gaen? troecht ghy daer
niet inne / wy sullen u met dees pseren
bonten so vele slagen op't hooft geven/
dat wy u daer doot zijnde in sullen doen
dansen. Andze duchtende dat sy t'gene sy
hem dzepeyden doen mochten ginc daer
binnen/ ende dacht int neder dalen hy
sich selven: dese twee doen my hier in
gaen om my te bedriegē: want ick him
al gegeven sal hebbē sullen sy gaē strij-
ken ende doen heur dingen ter wijlen ic
besich sal zyn om wt te comen: ende also
soude ick hter blijven sonder eenich dinc
te behouden. Daeromme heeft hy vooz
genomē sich selfs vooz al te besorgē/ eer
dat hy daer weder wtgheholpen mocht
worden: ende gedachtich zijnde den col-
telijckē rinc daer af hy henlieden hadde
hooren spraken/ heeft hy die (so haest hy
daer binne was) vā des Kerts bisschops
hant gestreken ende aende sijne gestelt.
Also heeft hy den staf/ den ingiter/ ende
de hantē

de handtschoenen getoemen/ endo hem
 ooc ten hemde toe ontcleet: alle twelcke
 hy zijn ghesellen doe wtgeroept heeft/
 segghende dat daer niet met allen meer
 en was. Wees anderen seiden booz se-
 ker dat de rinc daer moeste wesen ende
 dat hy wel over al soecken soude: maer
 hy antwoorde dat hy die niet en vande/
 ende hem gelatende als oft hy ghesocht
 hadde/ dede hem liden daer een wepnich
 na vertoele. Maer zy liede aen d'ander
 zyde soo schalck wesende als hy / seiden
 hem alstijt dat hy inmers wel om soude
 soecken: ende namen/ alst hy goet doch-
 te/ de stuten wech die den zake van
 der tombe op hielden: boozes van daer
 bluchtende/ lieten zy den armen Andze
 daer binnen besloten. Pegelijck tan licht
 bedenckte hoe Andze te maede wert/ als
 hy die vernam. Hy bestont d'inael met
 ten hoofde ende met zijn schouderen te
 versoecken oft hy den Rarch op beuren
 mochte: maer zijnen arbedt was al te
 vergeefs. Dies hy booz d'wterste droef-
 heyt verwonne zijnde/ in swijue geval-
 le is op het doode lichaem vande aertf-
 bisschop/ sulc dat yemant diese doe bet-
 de gesien hadde/ seer qualijc soude hebbe
 ronnen onderkennē/ welc van hem be-
 de meer doot was/ te wetē of die aertf-
 bisschop/ oft Andze. Als hy nu weder
 tot sich selfs wat becomen was/ began
 hy met allen bitterlijck te schrepen: al-
 so hy ongetwijfelt wel sach dat hy seker
 lijc in zijn doot was geraecht/ hoer oock
 van heyde gaen mochte te weten dat hy
 daer steruen moete van honger en van
 den stanche onder die wozmen des doo-
 den lichaems/ in dien hem niemant daer
 wt en verlosse/ oft dat hy gewillijck als
 een kerckroover gehangen moete wer-
 den/ in dien daer al schoone eenige quamē
 die hem daer vonden. In dese gedachte
 also dootlijck bedruet zijnde/ hoorde hy
 volck/ ende veel personen lanx de kere-
 ke gaē: de welcke (so hy dichte) daer qua-
 men om tselfde te doen dat hy met zijn
 gesellen nu al gedaen hadde/ dies hē zijn

ancyte noch vernemrbert is. Dese qua-
 men aende tombe / opende die ende stel-
 dens op stuten: maer doe begonden zy
 oneens te werde wie van hem allē daer
 binnen soude gaen: het welck niemant
 doen en wilde. Ten laersten na lange
 twist sprack daer een onder hem liden/
 waerom sydy bezeest: sochdy dat hy u
 eten sal / de dooden en eeten niemmer-
 meer mensche/ dus ben ic te vreden daer
 binnen te gaen. Dit ghesepdt hebbende
 daelbe achterwaerts metten beenē eerst
 inde Tombe/ ende leyde zijnen bozste te-
 ghens den randt vant graf/ soo dat zijn
 hoofd daer buytē stach in mēnige zyn-
 de also daer beneden te zigen. Andze die
 sich nu al opgherecht hadde/ dit siende
 greep den dies hy een van zijnen beenen/
 hem gelatende als of hy die hadde wil-
 len nederwaerts trecken. De ander dat
 geboelende began vreselijck te cryten en
 swang sich selfs verbaes delijc optē rāt
 vant graf: dies de anderē anctelijc ver-
 baert zynde/ het graf open lieten staen/
 ende begonden te bluchten/ niet anders
 dan oft sy hondert duyvelē/ achter tgat
 hadden ghehad die hem na jaerhden.
 Andze dit siende wert buyten alle hope
 verblit/ hy sprong opten randt vant graf
 ende liep wt de kercke door dē wech die
 hy inghecomen was. Ende want den
 dagheraet nu al ghenaechte is hy al do-
 lende met desen kinck aender handt hy
 gevalle anden straet gecomen/ ende ge-
 raecte in zijn herberghe. Daer vant hy
 zijn geselschappe en den Waert/ die alle
 dien nacht met hem becommert hadden
 geweest: den welcke hy naectelijck alle
 vertelde dat hē die nacht geschiet was.
 De Waert riet hem dat hy strack wt
 d'avelē soude scheyden/ het welck hy
 terstont dede/ ende quam wederomme
 tot Berouf: na dat hy also sijn vijf-
 hondert ducaten aen een kinck
 besteedt hadde: ende noch-
 tans wtgetrockē was
 om beerden te
 coopen.

Vrou Witolle Carrachola werdt met twee Geytckens in een Ey-
landt ghebonden / nae dat zy haer twee Soonen verlozen hadde en nae Lun-
giana waers giuck : daer een vanden twee Sonen vooz knecht quam dienen
byde selve Heere daer zy by was/ende wert naemaels bebondē slapende by des
selfden Heeren Dochter/die hem daeromme in gebanchenisse dede stellen. Maer
naemaels/als het Landt van Sicilien op stondt teghens den Coninck Charles
werdt dese voorszeyde Sone ghehendt van zijn Moeder / dies hy zijns Heeren
Dochter troude. Oock werdt zijn Broeder weder ghebonden / ende lieerden al
ghelyckelijck in grooten state ende gheloove wederomme thuyſwaert.

Detweede Historie.

Vermanende dat de Mensche nimmermeer / alst hem onghelucke-
lycken gaet / vande goedertieren hulpe Godts en behoort te wantrouwen.

Me der doot van Keyſer
Fredericus de tweede/
wert ee Coninc gecroont
in Siciliē genaemt Man-
fredus : byden welcken
woonde in grooten state

en in hoger weerden een Napolitaensch
Edelman ghenaemt Henriet Capete:
de welcke te wijbe hadde een schoone es-
dele Vrouwe gheheeten vrou Witolle
Carrachola ende was mede vā Napels.
Dese Henriet hadde het regiment ober
t'voorzeyde Coninckryck van Sicilien:
de welcke vernomē hebbende dat Char-
les d'eerste van dier namen den slach tot
Benebent ghewonnen ende den Coninc
Monfredy verſlagghen hadde/ende sien-
de dat alle het Coninckryck teghens zijn
goet booznemen opzoerich was : en do-
ste hy het onvaste gheloove der Sicilia-
nen niet ſekelijck houtrouwen : dies hy/
om zijns Heeren vpant niet onderdanich
te werden ſich ſelfs bereypt heeft om van
daer te vluchten. Maer dit wert vanden
Sicillanen vernomen: die hem niet veel
ander vrienden ende dienaren vande Co-
ninck Manfredy terſtont overleberden
in handen van Coninck Charles : dien
zy oock ſtracx daer na de volle macht en
t'beſit vant geheele Coninckryck in han-
den ſielden. Vrou Witolle in dese groo-
te veranderinghe niet met allen weten-
de waer haer Man beharen was / was

altijt beducht vooz t'gheene datter was
gheſchiet : dies sy wt yzerſe vooz ſchan-
de alle haer goeden verlaten hebbende/
giuck ſitten in een cleyn Varcphen met
haer Soonen ghenaeint Godeſpon: die
ontrent acht jaren out was/ende is alſo
met noch een ander ſone bebzucht zijnde
gheblucht tot Lyparij/ daer zy noch een
knechtken baerde / het welcke zy noem-
de de verjaechde.

Daer nam zy een voetsker tot haer ende
ſtelde haer ſelven met haer twee kinde-
ren ende de voedsker in een cleyn ſcheep-
ken omme wederom te keeren tot Na-
pels by haer vrienden. Maer het giuck
haer anders dan zijt ghewaent hadde.
Want het Scheepken dat nae Napels
ſoude ſeylen / wert vooz eenen ſtercken
teghenwint ghezeyden int Eplandt van
Ponzo : daer zy in een cleynne haven lan-
den ende bequaem weder verwachende
waren om haer reyse te volſtrecken.

Vrou Witolle tradt mede als de ande-
ren opt Eplandt / daer zy een eenſame
plaetſe vant/verre wten weghe/al waer
zy alleen zijnde om haer Man began te
treuren en zijn onghetal te beklagen. Als
sy nu daghelijck alſulckx pleethde/ſo iſt
geballē ter wijl sy becommert was met
haer gewoonlijcke clachtē en dat ſo hep-
melijc dat daer noch ſchippers noch nie-
mant anders af en wiſte / dat daer een
galepe met zeervoers in die ſelfde have
quam/

quam / de welcke alle dat ander volck /
sonder nach oft stoot ghevangen namen
ende terstondt daer aen met sich wech
voerden. Vrouwen Witolle haer treurige
clachten volenpt hebbende die 30 daghe-
lijc dede keerde wederomme na de zee-
strant om by haer kinderkens te comē/
also 30 gewoon was te doen. Maer als
30 daer niemant en vant / wert 30 wter
maten zeer verwondert / dies 30 eens
gants beduchde de t'gene dat vander sa-
ken was / haer oogen op sloech verre te
zeewaert inne / daer sy de Galepe soch die
noch niet zeer verre van landt en was /
ende het cleyn Scheepken achter aen
slepte. Doe bekende 30 claerlijc dat 30
haer kinderkens verlozen hadde also 30
haer Man oot gedaen hadde / ende want
30 haer selve daer geheel arm / ellendich /
ende alle verlaten vant / sonder eenigen
hope te hebben om minnemeer peimant
van hem allen weder te moghen sien / be-
gan 30 deerlijc haer man ende kinder-
kens te roepen / ende is in onmacht op-
ter strand neder gesegē. Och arme / daer
en was niemant die haer niet cont wa-
ter oft niet eenich ander raedt bystondt
om haer weder tot haer selfs te brengen /
dies haer innerlijke cracht en nae heur
believen bijelijc mochten doort mach-
teloose lichaem swerven. Maer als nu
de verdweenē crachten wederomme niet
tranen in dat ellendighe lichaem quae-
men / began 30 lange haer kinderkens te
roepen / die 30 oock doot alle hollen liep
soecken / ten laetste nachts als sy sach
dat alle die moepte vergeers was / dat de
nacht op de hant quam / ende dat 30 niet
en wiste wat doen oft denken / is sy pet
wat sochvuldich gheworden voot haer
selven / dies 30 de strand verlatende we-
deromme ghekeert is int selfde hol daer
30 gewoone was te weene ende te treu-
ren. Als nu die nacht niet onbedenke-
lijke anrte ende droefheyt geleden / den
dach ghecomen ende het neghende ure al
verloopen was / heeft 30 / die den voot-
gaenden about niet ghegheten en hadde /

doot hongers noot crupden beginnen te
eten: daer mede 30 haren honger paepde
so sy best mochte / ende over leyde al wee-
nende niet verschapden ghebachten hort
doch niet haer vergaen soude. Onder
dese ghedachte sach 30 een Septe comē/
die daer ontrent in een hol gine / een wij-
le daer nae weder wt quam ende doot
bosch ginck grasen. Aldus is sy op ghe-
straen ende ginck daer sy die beest hadde
sien wtcomen: alwaer sy twee jonghe
Septkens vant die ter aboutueren van
dien self den morgen gheworpen waren.
Dese schenen wter maten soetelijc en
lijcklijcken haren oogē: ende want sy on-
lant van kinde ghelegen hadde en haer
sok noch niet verdroocht en was / heeft
30 die sachtelijc genomen ende aen haer
borsten gelept / de welcke sulcke welbaet
niet en wepgerde / maer sogē haer niet an-
ders dā oft haer moeder waer geweest /
sulc dat sy van dier nren af geen onder-
schept meer en hadden tussche haer moe-
der de Septe en tusschen vrouwen Witolle.
Daeromme dese edele vrouwe haer la-
tende bedunckē eenrehande geselschap-
pe in dese droefheyt gebonden te hebbe /
leefde sy by den crupden / droonck water
en weende 30 menich werven als sy om
haer Man / om haer kinderkens en om
haer voozleden leven werdt denckende.
Alsoo was sy in meentughe al daer te le-
ven ende te steruen / doot welc geblif 30
nu also ghemeenfaem wert met de moe-
der als niet haer jonge septkens / ende
scheē dese eerweerdige arme vrouwe by
na geheel wilt geworpen te wesen. Een
deel maenden daer na ist by aboutueren
geballen dat ter selber plaetsen / daer 30
eerst gehavent was / oock noch een cleyn
scheepken met eenighe Visaners aen ge-
comen is / dat daer sommighe daghen
bleef liggen: waer inne oock was een
delman ghenaemt Coenraet March-
grave van Malespine / die by hem had-
de zijn Wif 30 vrouwe dat eē dencht saeme
heplige vrouwe was: en quam te samē
dā een bedebaert wt het Coninkrijc A-

vullie/daer zy alse de heylige plaetse ver-
 socht hadde/om thuss waert te trecken.
 Dese is op eenen dach om swaericheyt
 te verdrighen met zyn hups/vrouwe/met
 een deel zynre knechten ende met zyn
 honden dooz dit Eplant gegaen wande-
 len/ende quam ontrent de plaetse daer
 vrou Britolle was. De honden begon-
 den de twee Geptkens te volgen die nu
 al wat groter gewoode zijnde daer gin-
 gen grasen: de welcke heur gejaecht be-
 voelende vanden Honden / nergens an-
 ders en bluchte dan nae t'hol daer vrou
 Britolle was: die sulx siende terstondt
 op sprant/eenen stoc greep ende de hon-
 den dede vlieden. Also zijn daer oock ge-
 comen Messire Coenraet met zyn hups-
 vrouwe die heur Honden naevolchden:
 die sich seere verwonderden als zy dese
 vrouwe sagen/die nu al hupn/ magher
 ende rou was ghewoeden/ooch en was
 zy niet min verwondert van dese liede.
 Maer als die Edelman tot haerder be-
 geerten zyn honden tot hem gheropen
 hadde/ dede sy so vele nae langhe bege-
 ren/dat sy henliede seyde wie zy was/en
 wat sy daer maecte/de welcke hun doen
 verclaerde alle hun ghelegentheyt/haer
 ongelut/ende haer hzeint voornemen.
 De Edelman alle dit aenhoozende/die
 haer man seer wel gekent hadde/ began
 wt medogentheyt te weenen/ ende dede
 zyn beste met soetelijcke woorden om
 haer af te brengen van alsulcke wreeden
 voornemen. Op beloofde haer weder te
 brengen in haer egeu hups/oft haer by
 hem te onderhouden in sulcker eeren of
 zy zyn egeu suster waer/ daer zy soude
 mogen blijven ter tijt toe dat haer van
 onsen Heere eenrehande beter abonture
 soude toegeschiet werden. Als zy nu tot
 dese deuchtelijcke aanbiedinghe niet ver-
 staen en wilde/ heeft Messire Coenraet
 zyn hups/vrouwe by haer gelate/met be-
 hel omme haer aldaer spijse te doe bren-
 ge/en haer ooc met eenige vā haer cle-
 derē wtey scheppe te bekleede / overmits
 die van Vrouwe Britolle al ghebozen

waren:maer hohē al bebal hy zyn hups-
 vrouwe so veel naer stichepts te doe/dat
 zy vrou Britolle met haer bracht. Dese
 goede vrouwe is daer by haer geblede/
 weende bitterlic met vrou Britolle aber
 haer ongeballicheyt/dede daer cleederē
 ende spijse brengen/ ende bracht haer
 met de meeste moepte vande werelt soo
 verbe dat zy ten laetsten noch verwil-
 lichden int nuttigen vander spijse/ende
 nae veel biddens/overmits zy vrou Bri-
 tolle vastelijc seyde nimmermeer te wil-
 len comen ter plaetsen daer zy bekendt
 waer/ heeft zy die soo verbe berout/ dat
 sy mede soude trecken tot Luwigiane/
 met ooc de twee geptkens/ van geluckē
 de moeder van dien/ die daer en tusschē
 weder gheromen zijnde groote vrient-
 schap bewees aen vrou Britolle / ende
 dat niet sonder groot verwonderen van
 die edel vrouwe. Als daeromme het on-
 weder over was/ is vrou Britolle met
 Messire Coenraet ende zyn hups/vrou-
 we tischepe ghegaen/ met haer nemende
 de Gepte met haer twee jonckkens / en
 want de andere haeren naeme niet en
 wiste/wert zy vā die genaemt de vrou-
 we mette Geptkens: ende zyn met eenē
 vooz wint spoedelijck gheseylt tot inden
 mondt vanden Riviere Maigre. Daer
 zyn sy op landt getreden/ende gegaen in
 heur Casteel/alwaer vrou Britolle by
 de hups/vrouwe van Messire Coenraet
 is blijven woenen in rou cleederen / als
 een van haer Jof/vrouwē/erbaer/oot-
 moedich ende gehoozsaem:en vroeck al-
 tijt groote liefde tot haer geptkens die sy
 daer op dede voede. De Zeerovers/ die
 het scheepken genomē hadden tot Pon-
 so/waer mede vrou Britolle albaer ge-
 comē was/de welcke zy als van henlie-
 den niet ghesien zijnde/ achter ghelaten
 was/zijn met de anderē die sy genomen
 hadden tot Wemmen aenghecomen: daer
 hebben de opperste vander Galepen dē
 Roof onderlingen gedept/ende is daer
 oock onder ander dingen by abontuer-
 licker lotinge de voerster van vrou Bri-
 tolle

kolle niet des self dengs twee soonskens te
 deele gevallen booz eenē genaemt Messire
 Gasparijn de Dyse: de welcke die
 self de gelijckelijck tot sijnen hupsē sant
 omme die in maniere van slaven te ghe-
 byupcken. Dese arme voester boven de
 mate treurich zijnde om haer vrouwe
 en om dat ellēdige ongeluc/ daer inne zy
 haer selvē niet die lieve kinderkens sacht
 weenende langentijt deerlijcken / want
 sy vant haer selven so wel catijbich als
 de kinderkens: maer want sy niet tegē-
 staende haer arme state verstandich
 was heeft sy aemmerchēde dat haer tra-
 nen de sake niet met allen en beterden/
 haer selven ghetroost ten besten dat sy
 mochte: ende als sy daer na het ongeluc
 te recht in sacht daer inne sy ghecomen
 waren/ heeft haer ghedocht datmen ter
 avontueren den kinderen eenich leedē
 mochte aendoen indien die bekent wae-
 ren: dies sy boz haer nam niemant ter-
 werelt te seggē/ ten waer dat sy sonder-
 linge goede gelegentheyt saghe/ wie die
 kinderen toebeschoorzen/ op hopen oft de
 forzupne noch eens (vzoech oft spade)
 mochte keeren en dese kinderen weder
 in heuren ouden staet helpen. Daerom-
 me seide sy tot alle den genen diet haer
 vzaechde dat het haer Soonskens wae-
 ren: ende noemde den oudsten niet met
 sinen rechten naeme Godesfrop / maer
 Jehannot de Drotide/ maer den jonck-
 sten en docht haer niet noodich sinen
 naeme te veranderen. Doch gasp sy niet
 grooter soezhbulbicheydt Godesfrop te
 kennen/ waeromme sy sinen name ver-
 andert hadde / ende in wat pericule hy
 comen soude by aldien hy bekendt wo-
 de/ het welcke sy hē niet eenmael / maer
 dickmael verhaelde/ en wert oock vant
 knechtigen/ dat vernustich was/ volco-
 mentlijcken wel nae des voesters on-
 derwysinge onthoudē. Also woondē de-
 se twee jonckkens met allen qualijc ge-
 leet int hups van Messire Gasparijn:
 daer sy eenen langen tijt gehoudē wāre
 tot alle snoode diensbaerhepdt niet de

voestere/ die bit al geduldelyck vzoeth.
 Maer als nu Jehannot al s/ tien jaren
 was gewordē ende meerder oft hooger
 herte vzoech dan en slave betaemt/ soo
 dat hem die snoode state van slavernije
 verdroot/ is hy geloopen wten dienste
 vā Messire Gasparijn: en is gecomen op
 galepen die na Alexandrijen toe voeren/
 al waer hy ende oot tot noch veel ander
 plaetsen gebaren is/ sonder pet te mogē
 op comen. Als hy ten laetsten ontrent
 drie oft vier jaren na sijn afschept van
 Messire Gasparijn een schoone jonc mā
 en van frissen lichame geworden was/
 heeft hy vernomen dat sijn vader (dien
 hy al doot waende) noch int leven was/
 maer inde ghebanckenisse vanden Co-
 nuck Charles: dies hy al vertwijfelen-
 de aender forzupnen/ hier ende daer vast
 swerf de 30 lange tot dat hy quam Lu-
 niglian/ al waer hy sich by ghevalle in
 den dieste begaf van Messire Coenraet
 Malespine/ dien hy seer wel ende te wil-
 le diende. Daer zijnde sacht by sijn moe-
 der met allen selden/ alsoo die alijt was
 by de hups vrouwe van Messire Coen-
 raet/ dies hy die noyt en kende noch oot
 sy hem niet/ soo seere was elck door den
 tijt verādert sedert sy malsanderē laest
 gesien hadden. Ter wplen Jehannot dā
 aldus was in dien dienst van Messire
 Coenraet/ ist gevallen dat sijn Dochter
 Spine genaemt/ die Weduwe gebleven
 was van eenē Messire Nicola de Gijg-
 nan wederomme quā in haers Vaders
 hups. Dese was seer schoone ende min-
 nelijc oot mede jonck/ so datse noch niet
 boven sesten jaren out en was: en wert
 verliest op Jehannot/ van gelijcken hy
 op haer / sulcx dat hy elck ander wter
 maten bierichlijc bemindē: welcke lief-
 de oot niet lange te verghēessē en was:
 sulcx dat het spel van minnen sommige
 maenden lanck tusschen hen beyden ge-
 duerde dat het van niemanden vernom-
 men en wert. Dies spleden ten laetsten
 al te stout geworden sijn ende humliedē
 liefde niet minder onnsichtichz pleech-
 den

den dan sulcken saecke wel eyschenbe was: sulcx dat hy ende zy op eenen dach in een sehoon Bosch gaende dat dicht vā gheboomte was/ daer zy dander gheselschappe achter latende eerst hūne quamen: al waer sy beyde sich stelden in een plaetse die met bloemkens lustich besaeyt ende met geboomte dicht bedeckt was/ ende begon den daer met malcander vā Venus bloemkens te plucken. Ende al hoe wel zy daer al een goede wyle te samen alleen waeren gheweest/ nochtans hadde heur vzeuchde hemieden den tijdt heel cozt doen schijnen/ sulcx dat zy over loopen waren: ende dat alder eerst van haer selfs moeder ende daer na vā Messire Coenraet selve. Die was hier in ne wter maten seer bedroeft/ ende lietse beyde (als diet spel gesien hadde) vā drie zijne dienaeren binden ende leyden nae zijn Casteel: ende is al schuddende en bevende van gramscappe vā daer gegaen in meyninghe om die jonghe lieden beyde schandelijcker doot te sterben.

De Moeder van dese dochter wt eenich woort van haer Man versac hebende wat zijn voornemen was teghens dese misdadigen/ en heeft sulcx geensins mogen verbraghen. Daeromme zy niet te genstaende zy anxtelijcken van herten becommert was/ ende haer dochter om dese groote misdaet / alle wreede strafinghe wel waerdich achte) haer selfs zoo seere ghehaest heeft dat zy haren toornigen Man achter haelde: den welken zy began te biddē dat hem doch gelieven soude zo verwoedelijcken niet te loopen om in zijn ouderdom Manslach: tich te worden aen zijn selfs Dochter/ ende zijn handen te besmetten int bloedt vā zijn dienaar: maer dat hy doch eenich ander middel om zijn toornighen moer te versachten wilde bedencken: als hem lieden in ghevanghenisse te doen stellen om aldaer dese groote misdaet te doen boeten ende beschreyen. Aldus ghinch hem dese heylige Vrouw soo vele sulcx ende dielghelijcx vermaeren dat sy hem

t'voornemen van die amourenstiens te doen dooden wten hoof de bracht: zo dat hy die alleenlijck beval met goeder hoeden elc in een hysondere kercker ghestelt te werden/ met luttel spijen en met vele verdricts ofte onghemacks/ ter tijdt toe dat hyt anders met hunkieden voorghe- nommen soude hebben: het welck also ge- daen wert. Hoedanich het leven van dese gheliebekens inder ghevanghenissen was/ daer sy met gestadige tranen ende deerlijcke oock onghewoonlijcke verscheydenheyt langhen tijt edelijcken laghen/ mach elckerlijck licht bedencken. Als Jehannot ende Spine in soo treurigen leven bleven ligghe/ ende daer nu al een jaer verloopen was/ dat Messire Coenraet op hunlieder gevanghenisse niet en scheen te dencken/ so ist gevallen dat de Coninc Peeter van Aragon het Epilant van Siciliē op de been gebracht heeft dooz't beleedt van Messire Jan Dordde/ ende benam dat den Coninc Charles/ dooz welke tijdinge Messire Coenraet/ als die een Gibelijn was/ seer groote fceest maecte. Jehannot als sulcx vernemende dooreen van zijn hoeders heeft bitterlijck versucht seggende. Wee mijn onsalig mensche die veertien jaren lange dooz de Werelt hebbe gaen bedelen sonder pet anders te verwachten dan ditte: het welck nu ghedomen zijnde my inder ghevanghenissen gaet vindē om my nimmermeer eenich welvaren meer te doen verhopē/ wt welke ghevanghenisse ic nimmermeer en hope te comen dan metter doot. Hoe ditte? sprac die hoeder/ wat becommere ghy u met het ghene dat de moghende Coninghen bedrijven? wat hadde ghy doch in Siciliē te doen? Wy dunct/ sprac Jehannot/ dat wy t herte wil bresken als ick dencke om den state daer mine mijn vader was in Siciliē/ want al was icken cleyne knechtken als ick vā danen bluchte/ so gedencht my nochtang seer wel dat mijn vader de regent was vā Coninck te ten tijden dat de Coninc

Maerest noch leefde. De hoeder zijn
redene achtervolghende vracchede hem
weder/wie was dan u Vader? Mijn va-
der / sprack Jehannot / dien mach ic wel
heplichlyck noemen / in ick geen vericu-
le meer en sie vant ghene daer ick vooz
beducht was / indien ick gheopenhaert
haade. Hy was ghenamten ist noch in-
dien hy leeft. Henriët Capere / ende my-
nen name is Godesfroy en niet Jehan-
not; dies ick niet en twifele / in dien ick
hier wt waer ende in Sicilien quame /
oft men soude daer noch al veel van my
houden. Dese goede hoeder sonder hier
of meer af te ende vraghen vertelde alle
dit zoo hy eerst mochte Messire Coen-
ract optancten; de welcke dit alle te ma-
le voozort hebende gheliet sich teghen
den / Is den niet anders van oft hem dat
niet ter herten ghegaen en hadde: maer
ginch nochtas is stract by vrou Witolle
haer heuseghelijck braghende of zy een
sone by haer man hadde ghehad / die
Godesfroy ghenamten was. De vrouwe
heeft hem al weenende geantwoort dat
haer onste sone / in dien hy noch int le-
ben was / alsoo genaemt wesen moeste /
ende soude onrent twee en twintich ja-
ren out zyn. Messire Coenraet dit ver-
hoggende / began te dencken dat het die
selfde wel mochte zyn: daer by hem ooc
inden siene quam dat hy (in dien sulck
ware) door een selfde middel wel een
groote beinherlicheit soude moghen
bewijzen / ende boeten doch mede zyns
selfs sehende en zyns Dochters / indien
hy hem die te wijve ghave.

Daeom heeft hy Jehannot int heyme-
lijck vooz hem doen comen ende hem op
alle zyn voorghaende leven van eler by-
sonder ondervraecht: ende den selfden
ontwijfelijck door schere kennissen be-
houden hebbende te wesen Godesfroy de
Sone van Henriët Capere / sprack hy
tot hem aldus. Ghy weet Jehannot
hoe grooten overdaet myn mijn eygen
Dochter door u gheschiet is / daer ick u
nochtans wel ende minelijck onder-

hieft: sulckx dat ghy (als een dienaer
schuldbich is te doene) mijn eere ende pro-
fgt in alles gesocht behoorde te hebben:
dies men wel vele Heeren soude moghen
binden die u (waer heur sulckx door u ge-
schiet gheweest) terkont schandelijcken
hebbe voe doode het welcke mijn goeder
tierenhept niet en heeft connen gedooget.
Maer want ghy my nu segt een Sone te
wesen van eenen edelen man / oock mede
van een edele vrouwe: soo is mijn sinne
u ellendicheit te doen eynden / ist dat
ghy selve wilt / ende n wt de benauhept
ende gevancken isse te verlossen / daer in-
ne ghy zijt: sulck dat u eere ende de mijne
volcomentijck in een ure ghebetert sal
wesen. Ghy weet dat mijn dochter / niet
de welcke ghy (hoe wel u en haere sulck
niet en betarinde) in minen verfacmyt
zijt / een weduwe is / ende dat haer vooz
gaende houwelijck groot was: oock mede
zyn u haer zeden ende manieren / van
gelijcken haer Vader ende Moeder wel
bekent aengaende wren staet / en wil ick
vooz dese tijdt niet met allen af segghen.
Daer omme is mijn voornemen dat zy
(indien u beliest) inder plaetse van dat
zy in oueren benint / in eeren u huyf-
vrouwe werde: ende dat ghy als mijn
sone by haer orde by my al zoo langhe al
hier sulc blijven / als u dat ghelieven sal.
Het is wel soo dat de langhe ghebanche-
nisse het vleesch van Jehannot betemt
hadde / waer zy en hadde zyn edele herte
dat van soo hooger stammen ghesproten
was / in gheender manieren vernin-
dert: en noch vele minder zyn opzichte
liefde die hy tot zyn alderlieffte doech.
Ende al hoe wel hy boven allen dinghen
selfs begeerde tghene dat hem van Mes-
sire Coenraet aengehoede wert / ende selfs
selfs oock ghenoech in zijnder macht oft
wijghheit benant te zyn: so en verpsde noch
tans geen sin het gene dat hem de hoer-
hept zyns herten niet behooflijck te zyn
om van hem geantwoort te wert en seg-
ghende. Mijn Heere / de eersuchticheit
omme te herschappen / noch oock de be-

geerlicheit des ghelts/noch gheenreley
 ander oorsaecken / hoe die oock mocht
 te zijn en hebben in nopt als verrader
 eenighe laghen doen legghen teghens
 t'ghene dat u toebehoorde. Het is waer
 dat sijn Dochter bemint hebbe/bemint
 me ende elcjt beminnen sal / als die ick
 minder lief den wel weerdtich achte / en
 al ist so dat ick oneerlijcker niet haer ben
 vereenicht van de opinie van de hupf-
 houdinge wel ghedoocht / zoo hebbe ick
 nochtans die sonde began wt ionckheyt
 die t' allen tijde niet sulcx verselt is/sulcx
 dat men de ionckheyt oock soude moeten
 verlaaghen / indien intende sonde verlae-
 ghen wilde/welcke sonde niet soo swaer
 bevonden en soude werden / als ghy en
 anderen die nu wel weecht / waert sake
 dat de onde gedencien wilden ooc ionck
 geweest te zijn ende also eens anders ge-
 breken tegens de heure / ende de heuren
 tegens eens anders overwegen wilben/
 sonderlingen als ghy noch soude willen
 aenmercken dat ic u alsulcx niet als een
 byant/maer als byent bedreuen hebbe.
 Het ghene dat ghy mi aenbietet te willen
 doe/hebbe ic acht van herte begeert / en
 soude sulcx al over langhe verlocht heb-
 ben indien ic hope gehat hadde om tself-
 de te verwerpen/het welcke mi nu dies
 oock zoo vele te meer aengenaem wesen
 sal/als ic dies minder hebbe conuen ho-
 pen. Maer ist oec also dat u meeninghe
 alsulcx niet en is als u woorden luyden/
 zoo en wilt mi doch niet gheuen pbelen
 hope doen verlangen/maer stelt mi dan
 weder inde gebanckenisse ende doet mi
 daer quellen soo vele u dat believen sal:
 want so lange ic Spine bemint sal/soo
 sal ic u/want ghy mi oec doet/ter liefde
 na haer oec lief hebbe en in eere houden.
 Messire Coentraedt sulcx vanden Jon-
 gelinc hoorende wert seere verwondert:
 en he vooc een grootmoedich man hou-
 wende achte hy des Jonghelsinc minne
 water mate bierich te zijn/dies hy hem
 oec te liever was. Daeromme is hy op
 geresen/heest hem omhelst ende getust/

ende beval oock/sonder de sache meer te
 vertrecken/dat zijn dochter heymelijck
 aldaer gebracht soude werde. Dese was
 nu heel mager / bleek ende swach ghe-
 worden inde gebanckenisse/so dat sy eens
 ander Vrouwe scheen dan sy plach te
 wesen / van ghelijcken scheen oock Je-
 hannot een ander man : de welcke daer
 te samen in des Vaders teghenwoordic-
 heyt met eendrachtigher goetwillicheyt
 elck ander nae onse maniere trouwe be-
 loofden. Als hyse nu sommige dage hier
 nae (sonder dat noch eenich ander men-
 sche yet wiste van datter gheschiet was)
 weeldelijcken van allen dat hem luste/
 hadde doen dlenen ende onderhouden/
 hebet hem oock tijdt ghedocht beyde de
 moeders te verblijden / dies hy zijn wijf
 ende ooc Vrou Witolle by hem dede co-
 men tot hun beyden segghende. Wat
 soudet ghy vrou Witolle daer aff segge/
 oft ick u dede sien ulwen oudstien Doone
 Man zijnde van een minder dochter en?
 Daer Vrou Witolle op antwoordende
 sprac. Daer asen sonde ic u niet anders
 weten te segghen / dan dat ick noch mer
 in u gehouden soude zijn (by alsoo verre
 ick des meerder mach wesen) indien ghy
 mi het gene weder dedet hebben dat ick
 boven mi selven bemint. Maer gaes-
 dy hem mi dan noch in sulcken staete
 als ghy segt/zoo soudt in mi eenichsing
 minnen verlozen hope weder verwocken:
 ende daer mede heeft sy al weenende ge-
 swegen. Doe sprac Messire Coentraedt
 tot zijn Hupfrouwe. Wat soudet u oec
 af duncken lief / waert dat ick u sulcken
 swager dede hebben? Mi en soude niet
 alleen (sprac zijn Hupfrouwe) ende van
 dese/dat edelsteden zijn/aengenaem we-
 sen/maer oec mede een bedelaer/als ick
 u believen alsulcx wiste te wesen. Ich
 hope sprac Messire Coentraedt/ u dies
 halven alle beyde binnen wepnich da-
 ghen te verblijden. Daer na siende dat
 dese twee ionghe lieden weder tot heur
 eerste schoonheydt gheromen ende datse
 (na zijnen beuele) rijckelijcken gheleede

ren heeft hy gheseyt tot Godesfrop. Doe lief soude u wel zyn behaluede vrecht daer ghy nu in zyt / waert sake dat ghy u moeder hier saecht / Daer Godesfrop op antwoorde / ick en can niet gelooven dat de sware droef heyden van haer elendige ongeluckicheyden haer noch zo lange gedocht hebben te leven : nocht as soude mi de alderhoorchste blijtschappe ter werelt wesen indien sulcx geschiede : ende soude noch hope hebben door hare rade te mogen wederomme verwerben een groot deel van myne goeden in Sicilien. Doe dede Messire Coenraet beyde de moeders daer halen : die den bypdegom ende bypt een ontwifpzelijcke vrientschappe bewesen : en en was des bypts moeder niet weynich verwonderd wat ingeestinge Messire Coenraet doch tot sulcker goedertereyenheyt be- wecht mochte hebben / dat hy Jehan- uot sijn dochter te manne gegeven hadde. Om dese woorden die Messire Coenraet gesproken hadde/began vrou Bizrolle Jehannot aen te sien : de welke deur een verborghen cracht die in haer ontwert wert hem began te kennen / de gedaente syns aengesichtes van kintscheit aen gedenckende : dies sy hem / sonder eenich beschept meer te verwachtē / niet wtghesprede armen om den halse sprant. Daer en mochte sy van hertelijcke liefde ende moederlijcke blijtschappe niet en woort wt monde brengen : maer worden alle haer beboelijcke caachten so ghesloten / ende ter herten waerts inne getrocken / dat sy daer als vooz doot ne- der gesegen is tusschen de armen haers soons : de welke terstont die moederlijcke reucke werdt kennende / niet teghen- staende hy sich seer verwonderde ende hem vooz oogen quam die selfde daer int taffel dickmael gesien sonder haer ghe- kent te hebbe : dies hy sich selfs berispen- de dat hy niet gemerckt en hadde / haer insinen armen ontfinc / selfde minne- lijck cusse ende innerlijck weende. Als nu vrou Bizrolle midogetlyc van Mes-

sire Coenraets byps vrouwe ende van Spine ghesolpen werdt / die met coudt water ende ander raet haer verdwene crachten wederomme gestercht hadden : soo heeft hy haren sone van nieuws weder omhelt / ende hem met vele tranen ende liebe woorden die vol moederlijcke min- ne waren / meer dan bypsent werden ge- rust. Hy sach oock vrendelijcke op haer en ontfinc se seer eerwerdelijck.

Maer na dat dese eerlijcke ende vrech- delijcke omhesingen ende vrendelijcke heyden dte ofte byer maelen vernieuw- waren / niet sonder groote blijdschappe vanden omnestanderen / ende peghelijck daer ooc zyn avontueren betelt hadde / soo heeft Messire Coenraet alle dit zyn vrienden vercondicht / die altsamen wt- nemende blijde waren / om dit nieuwe houwelijck dat hy ghesloten hadde : de welke daer nae een schoone ende heer- lijcke feest toebereydt hebbende / van Godesfrop aengesproken wert aldus.

Ghy hebt mi Messire Coenraet in be- le dingen gesalicht / ende mijn Morder langen tijt groote eere bewesen : op dat- ter nu niet ongedaen en bljve want ghe- ne dat dooz u hier toe noch gedaen mach werden / soo bidde ick u dat ghy in dese mijn feestē mijn Morder ende oock mi noch meer verbliden wilt met de tegen- woordicheyt mijns broeders : de welke niet anders dan vooz een slave wert ge- honden van Messire Gasparijn d'Oye / die ons nae min Cozse / alsoo ick u nu al vertelt hebbe. Sepnt doch mede yemant in Sicilien om te vernemen hoe dattet daer int lant staet : die zyn bestē oock doe om te bespoze hoet met mijn vader Wen- riet gaet / oft die lebendich is dan doot / oock in wat staet die nu mach zyn / ende alle dingen alsoo bederckelijcken onder- socht hebbende wederomme tot u keere. De begheerte van Godesfrop behaechde Messire Coenraet niet allen wel / de welke sonder eenich verreck verstan- dige manchen heeft gesonden tot Genue ende in Sicilien. De gene die tot Ge-

men tēf de gecomen zjnde by Messire Gasparijn heeft hem met grooter ernst ghebeden / van wegghen Messire Coenraets hem doch te willen seynde de verfaechde met zijn voetsier heeft hem oock mede by oordene vertelt het ghene dat Messire Coenraet niet Godesfrop ende sijn moeder gedaen hadde. Messire Gasparijn dese dinghen aenhoozende / werdt gheheel verwondert ende seyde. Het is wel soo dat ick hoor Messire Coenraet alle dinghen die hy van my begeert mach gheerne soude doen / soo verre alsulcx in mynder machten waer: ick hebbe oock ontrent veertien jaren lanc den jongen die ghy begeert ende sijn voetsier in mijn hupse ghehad / de welcke ick hem gheerne sal seynen: maer ghy sult hem van mynēt wegghen segghen dat hy wel hoor hem sie niet al te haest ghehoort te hebben / oft noch te gelooven de fabulen van desen Jehanot die sich nu (soo ghy seght) Godesfrop doet noemen: want het is al heel erger schale dā hy wel meynē. Als hy dit gheseyt ende desen van rerē eerlijcken ontfangen hadde / heeft hy die voetsier heymelijck by hem doen comē / ende haer listelijcken van desen handel onderzocht. Dese vernouwen hebbende den opzoer inden Coninckrijcke vā Sicilien / ooc mede verstaende dat Henriēt noch int leuen was heeft allen ancie / die sy voornāels ghehad hadde / weer herten getaecht / en hem alle dinghen int langhe vertelt oock mede de redene ende oofaethe waeromme sy alsoo int siele ende anders gedaen hadde. Als nu Messire Gasparijn sach dat het verhael van der voetsier ende van Messire Coenraets machthode so wonderlijcken wel over een droech / began hy dese dinghen geloobe te geven. Ooc mede ondersocht hy daer nae desen handelen met alle middele / alsoot een seerschalck man was / ende van ure tot u e meer dinghen bebindende die de sake beverschiden / began hy sich te schamen dat hy so ingavelsij met ten jonghen gheleest hadde: den welcken

hy een schoon dochterken dat hy hadde van twaelf jaren / met een groote huyt gabe te wyve gaf: om dien voorgaenden in shandelinghe tegens den selfden daer mede te versoeten als die wel wist wat man Henriēt gewest ende nu weder geworden was. Alsoo heeft hy daer renen grooten huytlost ghehoude / ende is daerna metten jonghelinc / met zijn dochterken / metten machthode van Messire Coenraet ende metten voetsier in een gattot geseten / ende daer mede gecomen tot Leri: daer hy vriendelijck ontfangen wert van Messire Coenraet / die hem niet alle toghelijchappe op een Ca steel niet wist vā daer gelegen / gebracht heeft daer een groote feest berept was. Maer hoedanich de feest ende vrenthe was die de moeder bewees als y haer twee sonen sach: hoedanich die vanden twee gebroeders onderlingen was / hoedanich die van dese drie tegens die voetsier was / hoedanich die was die Messire Gasparijn ende zijn dochter van hun allen gedaen wert / hoedanich die zijne teghens elcherlijck / ende hoedanich die was die y alle gelijckelijck met Messire Coenraet / niet zijn wijf met zijn kinderē ende met zijn vrienden bedijet / en waer niet mogelijk met woorden wt te beelden / daeromme laet ick u dit selfs hoor der bedenken. Als nu dese feest begonnen was / zoo heeft onsen Deere als een oberbloedich geuer (op dat die vrenthe volcomen soude wesen) daer noch willen toe voegen de blijde tijdinghe van Henriets Captees goeden state / ghemercht daer / doe de feestte groot was / ende de ghenooden mannen ende vrouwen noch aen eerste gevercht ter tafelen saeten / de man gecomen is die geyest was in Sicilien. Dese vertelde daer van Henriēt onder ander dinghen dat hy vanden Coninck Charles in een strenge gebanchenisse ghanden hadde geweest / ende dat het Polck in een oplooy die daer inder stadt opreis tegen den Coninck half rasende tot de gebanchenisse gelopen / de

wachters verflaghen ende hem daer wt
verlost hadde. Dat hy oec mede als een
hoofst vbandt vanden Coninck Charles
opper Capiteyn gemaectt ende van ele
kerlijck geuolcht was om de Franchoi
sen te verlaen: daer door hy grootelijck
inden iouste was vanden Coninck Pe
ter/ dien hy wederomme met goeder en
hooger grootachtbaerheyt in zijn rijck
ende eere geholpen hadde. Daer hy seyde
de selfde noch dat hy in grooter eeren
ontfangen hadde geweest van Henriet:
de welke in een onghelooflijcke blijde
schappe gecomen was door die tijdinge
van zijn huysvrouwe ende sone: vanden
welcke hem na zijn ghevanckenisse nopt
eenighe mare af ten ooren gheromen en
was: ende hier en boden noch dat die
selfde een lichte barche met eenighe edel
lieden/ die hem navolghden/ daer sende
om zijn wijf ende sone te halen. Dese
man wert ontfangen ende gehooft met
grooter vreuchden: ende zijn terstondt
Messire Coenraet met zijn vrienden in
gemoeite ghegaen vande Edellieden die
daer quamē om vrou Byrolle met Go
desfrop te halen: de welke hy blijdelijck
ontfangen ende aenden Tafelen gesteldt
heest/ a so wt noch niet ter halver mael
tijdt en wa. De huysvrouwe van Go
desfrop ende alle het ander geselschappe
saghen dese wt blader herten van men
op: af gehooft heeft/ binnen romen: de
welcke/ eer dat zy sich ter tafelen steldt
Messire Coenraet met zijn huysvrouwe
van weghen Henriet/ soo zy best condon
ende mochten gegroet en gedanckt heb
ben van alle de eere ende vriendtschappe
aen hem ende aen zijnen Sone betwelen.

seggende dat alle tegene dat inde machte
van Henriet mochte zijn/ wederomme
tot henliedder besten ende ghe bode was.
Voorts wenden zy lieden sich omme tot
Messire Gasparijn (wiens weldaet
gantsch onbewaent was) hem versche
rende dat Henriet hem dierghelijcken oft
noch meerder danck soude weten: als hy
vername wat vrientschappe hy den ver
jaerhyden betoont hadde. Daer na hebbē
zy genoegelijck ghegeten inden huysloft
vā dese twee huysdegoms ende bruyts.
Oock en hielt Messire Coenraet desen
huysloft vooz zijn Swager ende vooz al
zijn ander vrienden niet alleenlijck dien
dach/ maer noch lange daghen daer nae
volghende: de welke ober zijnde/ vrou
Byrolle/ Godesfrop ende oock mede den
anderen goet gedocht heeft datmen van
daer behoorde te scheyden. Daeromme
zijn sy al te sauen tsehepe ghegaen in die
Barche/ ende van Lande ghesteken/ mee
groot gheuplende gelween van Messire
Coenraet ende van zijn huysvrouwe/
oock van Messire Gasparijn/ met hen
lieden hoerende Spine ende die andere
jonge vrouwe: ende zijn met goede win
de spoedelijc in Sicilien gecomen. Daer
zijn de kinderen so wel als de huysvrou
we niet so grooter vreuchden van Hen
riet tot Valerimen ontfanghen gheweest
dat het nemmer meer mogelijc en waer
om met monde wtgesproken te werden:
ende men gheloofte dat zy daer nae lan
ghen tijdt sallichlijcken leefden als goede
dienaers van onsen Heere/ zijne welba
den tot allen tijden met danckbaerheyt
gedachtich zijnde.

De Marckgravinne van Monferrat betemt de onbehoorlijcke lief
de eens Coninck van Vranckrijck door een Bancket van Voenderen/ ende
door eenrehande beuallijcke woorden.

De derde Historie.

Inhoudende dat de verstandighe ende dencksaeme vrouwen haer
cuppscheit hooger achten dan de ghatten ende mogentheijden der Princen: dat
oock een wijse heere geen geweld en behoort te plegen.

De Marchgrabe van Montfer-
rat was een vroom ende strijt-
baer Ridder/ de welcke opper
Welbt-heer ende vande hepli-
ge Kercke/ trecken moeste over die Zee
op een Heyz-vaert met een groot Heyz
van Christenen. Du ghebielt op een tijt
datme van des selfs den groote vroom-
heiden sprack int Hof vanden Coninc
Philippe la Borque (de welcke sich van
ghelijken bereyde om upt Vranckrijc-
ke op die selve Heyz-vaert te trecken)
doek van een Ridder/ die den voozge-
noemden Marchgrabe wel kende/ ghe-
sejdt werdt: datmen noch in alle de we-
relt sulcken paer volcx niet in Hutwe-
lijke en soude moghen vinden als de
Marchgrabe ende sijn Wyf vrouwe wa-
ren: ghemerckt de Marchgrabe soo
vroom niet en mochte vernameut sijn on-
der alle Ridderz/ oft sijn Wyf vrouwe
en was onder alle ander Princesen ter
Werelt oock wel soo deuchdelijck ende
schoone. Dese woorden sijn den Coninc
van Vranckrijck soo diepelijck ter her-
ten ghegaen/ dat hyse schielijcken/ son-
der haer opt ghesien te hebben/ began te
beminnen: dies hy vooz hem uam ner-
ghens anders t'scheyte te gaen dan tot
Genuen/ om sijn reyse te volstrecken: op
dat hy te lande verwaerts treckende
selijcke ghelegentheyt soude hebben de
Marchgrabinne te besoecken: als die hy
sich selfs dachre lichtelijck sijn begeerten
te moghen volbrengen/ overmits haer
Man nu van hys was. Alsoo hy dan
voorgenomen hadde/ daer dooz te tre-
cken/ heeft hy dat oock volbracht: want
hy elckerlijck vooz hene ghespindt had-
de/ ende begaf sich oyte reyse met een
cleyn gheselschappe van Edellieden.
Als hy nu ontrent op een dach reyse ge-
naecte de plaetse daer de Marchgrabinne
was/ heeft hy haer onthoden dat sy hem
des anderen daechs des noens hy haer
ter maeltijt soude verwachten. De vrou-
we die wijs ende wel bedacht was/ ant-
woorde blydelijck dat sy sijn comste al-

daer hielt vooz een seer groote gratie es
dat hy niet allen willecom waer. Daer
na began sy hy haer selfs te overleggen
wat dit mochte bedupden/ dat een Co-
ninc wel wetende dat haer man van
hys was/ haer quam verfoeckte: doort
welcke sy haer selfs niet bedroggen en
heeft int ghelooopen dat het gheruchte
haers schooaheyts wel oorsake van sijn
comste mochte sijn. Dies niet teghen-
staende heeft sy als een groote vrouwe
ende eerlijck Princesse vooz ghenomen
hem eere te bewysen: ende heeft hy haer
onthoden een deel van haer goede edel-
lieden die noch int lant ghebleven wa-
ren omme alle dat ter vā noode waer hy
hijlieder raede te bestellen: maer dant
baerker ende vanden sypsen daer toe be-
hooyende/ hielt sy den last aen haer om
selfs dat te beschieken. Waer omme sy
haestelijck willen doen soecken ende op-
coopen alle de hoenderen biemen gevin-
den costen int gheheele landt/ haer Con-
heeft bevolen alleenlic daer af verschepe-
den gerechten te bereyden/ sonder eeni-
ge ander sypse te bestigen. De Coninc en
vergat des anderen daechs niet te come
alsoo hy onthoden hadde/ ende wert eer-
lijcken ontfanghen vanden vrouwe: de
welcke hem int aenschouwen noch al
veel schoonder/ eerlijcker ende deucht-
samer seheen te sijn/ dan hy noch wt des
Ridderz woorden hadde coninc begrip-
pen: dies hy sich grootelijck verwonder-
de/ sulcx dat sy begheerte dies te meer
ende te meer ontfack/ soo hy meer ver-
merete dat sy het geruchte/ dat vā haer
versprept was/ te boven giuck. Als nu
de Coninc vertroffen was inde came-
re die vooz hem bereyt hadde gheweest/
ende hy sich togerust hadde soot sulc-
ken Prince betacende/ is hy niet de
Marchgrabinne/ als de middach gheco-
men was/ aen eenen tafele gheseten om
te eeten. De ander sijn elc na hijlieder
waerden aen ander tafelen wel ont-
haelt. De Coninc al aen een met veel re-
lepgerechten/ oock met wtghelesen wy-
nen

nien ghebient zijnde / ende onderwijlen
mijn Vrouwe de Marchgravinne aen-
schouwende / was dies in grooter ghe-
noechten / nochtrons aenmerckende het
eene gerecht nae het ander / ende dat alle
de spijsen / (hoe wel die op verscheyden
manieren toe bereyt waren) niet anders
en waren dan hoenderen / began hy sich
te verwonderen / sonderlinghen om dat
de plaetse daer zy waren / sulckdanich
was datmen daer lichtelijck alreley an-
der ghebogelt ende ooc Wiltzaet beco-
men mochte / daer sy oock tijts genoech
hadde behadt om te doen iagē sedert hy
haer zijn coemste ontboden hadde. Niet
te min / al wast zoo dat hem dit wonder
gaf / en wilde hy nochtans gheen ander
oorzake nemen omme met haer te wooz-
de te mogen comen dan vanden hoende-
ren / dies hy sich met een vzoelghē gelaet
tot haerwaerts keerende albus tot haer
seide. Segt doch mijn Vrouwe / meerden
hier indit lant die hoenderen alleen wt-
gebroedet sonder eenich hane? Dese vza-
ghe verstont de Marchgravinne met al-
len wel / de welcke niet anders ineynen
de dan dat God haer tot haerder begeer-
ten bequame stonde hadde gheseynt om
haren sinne te verclare / antwoorde hy
moedelijcken metten Coniuck / seggende

neent Heere / maer de Wijven zijn hier
al t'samen mede gheschapen alsoen zy el-
ders syn / niet t'genstaende sy in cleed erk-
ende in hooghe staten onderlinghen yet
wat onderschepts schynen te hebben.
De Coniuck dese antwoort hoorende
verstont geheel wel wat dit Bancliquet
vanden hoenderen beduyde: ooc mercke
hy de vzoemheyt die onder haer wooz-
den verborghen was / daer aen hy wel
sach dat zijn woorden te vergerfs soude
gesproken werden tot sulckdanigen vzo-
we / ende dat gewelt daer geen plaetse en
hadde / dus dwanch hem den noot om
zijnder eeren wille / wijfelijck wt te blus-
schen het vyer / dat onbedachtelijck tot
haerwaerts in hem ontfien was: ende
heeft haer wt vreesen van met dierghe-
lijcke antwoort meer betaeldt te werden
niet meer met boertige woorden dorben
versoeken / zijn maeltijt voort houwen-
de sonder eenigen hope van yet wat haer
te sullen verwerken. Oles heeft hy om
zijn oneerlijcke coemste met zijn hae-
sich verreckt te bedrckē / terstont nader
maeltijt oozlof nemende haer ghebancht
vander eeren aen hem bewesen / en haer
Gode bevelende zijn reple op Genuen
volstrecht.

Gulfart maecte cooymanschappe met Gasparijns hunsvrouwe
van hy haer te slapen / om een somme gelts die sy eerst handelen wilde / de wel-
cke hy ontleende van haren man selve / ende gaf die daer nae de Vrouwe / recht
oft hy haer betaelde t'gene haer man hem geleent hadde / totten welckenna zij-
nen weder comste vā Jemina hy int by zijn vande hoorschzev vrouwe seide / dat
hy haer die voorschzeven somme weder aenghetelt hadde omme haren Man te
leveren / t'welck zy waer te zijn belijde.

De vierde Historie.

Betroovende dat de Vrouwen die haer ruylscheyt vercoopen / sulck
snoode gewin niet te brengen inden oozbaer.

MEn sal weten dat tot Melanen
was een Oberlants lantsknecht
ghenaemt Gulfart / van zijnen
persone een eerlijck Man / en seer
getrouwē genē die hy diende / die ober-

mits zijn willicheyt int betale vā t'gene
mē hem leende / so goet geloof hadde dat
ter vele coopluden waren / die om luttel
ghewins (hem wel so vele ghelsta te leen
souden hebben ghebaen / als hy te leen
hadde

hadde willen begheeren. Dese dan tot Melanen voorszreber woonende/ stelde zijn liefde op een seker schoone vrouwe genaemt vrou Ambrosia/ Dups vrouwe eens rijken coosmans diemen noemde Gasparijn Sagastrate/ die groote kennis metten voorszreben Gulsart hadde/ ende hem niet allen seer beminde ende gaerne sach. Gulsart dese vrouwe dan niet allen bedreftelijck beminnende/ soo dat haer man noch niemant anders des geware en wert/ heeft haer op eenen bequamen tijt doen aenspreken van zijnen wegghen ende doen bidden hem haer een byzentschappe te wille gunnen hy waer berept alles ter liefden van haer te doen dat zy hem gebieden ende hy vermoghen soude. Na vele woozden over ende weder over heeft ten laetsten den Vrouwe herwillicht Gulsarts begeeren te doen met voozwaerde/ nochtans datter twee dinghen wt souden moeten volghen/ ende was deene/ dat nemmermeer mensche dit wt hem en soude vernemen/ en dander overmits hy rijc en hy si eenre hande haer nootlijcke saecke van twee hondert Ducaten behoeflich was/ dat hy haer die soude schencken/ mit welcke hy wederomme daer nae al tijt tot zijnen geboorte ende dienste berept soude wesen. Maar als nu Gulsart vermercte de gerichticheit van dese vrouwe die hy niet allerlijck te zijn ghewoent hadde/ wert hy deur hare snoothet so over haer veronwaardigh/ dat hy hy nae zijn vperige minne die hy tot haer was draghende/ veranderde in grooten hate/ en nemende vooz hem dat hijse wilde bedriegen. Also heeft hy sonder vertrec haer doen seggen/ dat hy alle sulck/ en noch veel meer dan dat ware/ indient in zijnder machte was/ ter liefden van haer gaerne doe wilde/ daeromme en behoefde zy mer hē te doen wese/ wanneer haer gelieven ware dat hy haer soude comen besoeken/ hy en soude niet versumpen tgelde/ niet hem te bynghen/ daer af nimmermeer mensch ter werelt yet soude vernemen/ dan alle

lijck een zijn gheselle/ inden wolcken hy hem grootelijck betroude/ ende die alrijt was in zijn gheselschappe ende hy allen saercken die hy dede. De Vrouwe/ maer om het te segge een mans ontrouwde/ dit verstaende/ was des rebyeden/ doende hem segghen dat Gasparijn haer Man binnen weynich dage om eenre hāve zijne saercken ofte coosmanschappen soude ryssen nae Jenua/ wiens vertreck zy tē soude doen weten/ en als dan om hem seuden. Middeler tijt Gulsart zijnen slach oft ghelegentheyt ware ghenomen hebbende/ tē gegān tot Gasparijn hem seggende. Hoort doch heere/ ich behoeve in eenige mijn saecken daer een my vele gelegen is/ alleenlijck twee hondert gouden ducaten/ die welcke ick wel soude begerē dat u gelienē ware my te leen en tē sulcken ghewinne/ als ghy ghevoont zijt van my te nemen inde leeninghe die ghy my voormaels plaecht te doene. Gasparijn antwoorde hem daer oppe/ hy waer des willich/ ende herst hem sulck die tweehondert gouden ducaten ter selver uren aenghetelt. Van dien tijt af binnen weynich tijt is Gasparijn ghereyst na Jenua soo Ambrosia zijn Dups vrouwe al van te hooren hadde doen segghen denden vooznenden Gulsart. Daeromme zy den selven nu dede weten/ dat haer man ghereyst was/ en hi daeromme de tweehondert ducaten niet hem bynghende haer soude comen versoecken/ soot geseyt was. Gulsart dese bootschappe ontfangen hebbende nam tgelde en noch zijn gheselle met hem/ ende ginck ten huse vande Vrouwe/ die hy vande hem verwachtende. Teerste dat hy daer dede was dat hy haer de tweehondert gouden ducaten in der handt gaf/ en dat daer zijn geselle tegenwoordich stont/ seggende tot haer. Mijn Vrouwe/ daer zijn de tweehondert ducaten/ die mencht ghy uwen man gheuen soo wanneer hy wederomme van Jenua te hys hercomen sal wesen. De Vrouwe ontfinc alsoo de penninghen sonder eenich acht te nemen tot

et wat eynde Gulsart haer deser woop-
den toe spzack/maer liet haer bedunckē
de selve van Gulsart ghespzoeken te zyn
w Amozense beleeftheit/om alle quaet
vermoeden vande coopmanschappe tus-
schen hem bepdē gemaect/daer deur wt
gedachten van zynen geselle te nemē en
te voozcomen. Daeromme antwoorde
zy hem / Ick salt geerne doen/maer ick
wilse tellē en sien oft daer ooc tweehon-
dert ducaten zyn. Also storte zy de vooz-
schreiben ducaten al tsamen op de tafse/
began te tellē ende vant datter net twee
hondert waeren/deg sy niet allen wel in
haer selve te vrede was/de penninge op
doot ende daer nae wederomme gheco-
men is hy Gulsart / dien heeft zy daer
nae ter ghelegender rydt in haer Camer
ghebracht/ende hem wel vernoecht van
derē persooone/ niet alleen die eenē nach-
te/maer oock veel ander nachten/totter
tydt toe dat Gasparijn haren man we-
deromme van Jenua thups ghecomen
was. Gasparijn en hadde niet langhe
thups gewest oft Gulsart en heeft zynē
tydt waer ghenomen dat hy den selven
Gasparijn niet zyn hupsvrouwe tsamen
hy den ander sach / ende is alsoo metten
voorszreiben zynen gheselle tot hem ge-
comen/ hem segghende in teghenwooz-
dicheit vā Ambrosia/Sire Gasparijn/

de twee hndert ducate die ghy my laest-
mael leende / en quamē my niet te stade/
overmits ic niet en mochte volbrengen
t ghene/daer toe ick die gheleent hadde/
ende ghemept te ghebruycken / sulck
dat die terstot na dat ghy gereyft waert
al hier bzacht en leverde in uwer hups-
vrouwen handen daeromme salt u ghe-
lieven de selve deur te doen ende betaelē
te schryven in uwen Boecke. Gasparijn
hē tot zynder Vrouwe waert keerende/
bzaechde haer oft zy de tweehondert du-
caten ontfangen hadde. Sy die ghetup-
ghe vooz haer oogghen siende/die ghestien
hadde dat haer de ducaten vande vooz-
schreiben Gulsart te vollen gegeven wa-
ren/en const het niet loochenen / seggen-
de tot haer man: Jae Heere/ic hebbe die
sommē van Gulsart te vollen ontfange/
maer t'was my wten hoofde ghegeen/
dat ick u noch niet gesept en hebbe. Als
Gasparijn dit hoorde/sepde hy t'is goet
Gulsart/ Ick ben daer welmede te vze-
den/gaet vyz thups waerts ende verlaet
u daer oppe dat ick in mijnen Boecke
deur sal doen. Also is Gulsart wel ver-
noecht/van daer gescheyden / latende de
vrouwe bespot/ ende betalende den man
t'schandelck ghewin van zynder hups-
vrouwen snoothet / ghebruycte hy zyn
gierighe lief buyten zynen costen.

**Van Guillaume Bourlier de welcke bedecktelycken Messire Ermi-
no Grimaldi niet zoo heffsche woorden strafte/dat hy zyn ghiericheyde
verliedt.**

De vyfde Historie

Bewijssende dat een gierich edelman geen cere weerdich en is.

Heris eengoede wijle gheleden
datter tot Genueen woonde een
Edelman ghenacmed Messire
Ermino de Grimaldi de wel-
ke nae elcherlijc vermoeden de rijkste
was van ackeren ende ghereede pem-
ghen/van alle ander Burghers diemen
wiste in Italien. Ende also dede alle an-
dere Italianen in rijkdomme te boven
ghinck: alsoo ginck hy oock in ghieric-
heyt te boven alle andere gierighe oft
ellendige menschen die ter werelt moch-
ten wesen. : overmits hy niet alleen spr
boffe gestoten hield maer niemant goet
te doen: maer onthield en weggerde ooc
zins selfs persooone alle nootdrustighe
behoefte. Hy ghedoochde in vele dingen
willens gebreck om niet te verteren/ en

dat teghens de gemeen wyse der Genovsen die ghewoonlijck wel gheleedten gaen: van ghelijcken dede hy oec in syn se en dranc / sulcx datmen hem niet goede redene Ermino oft Erminochte noemen / ende was oec van pegelijck de gericke Ermine ghenaemt. Het gheviel in desen tyden als dese Man geen cost doede syn habe alstijt vernierde / dat daer binne Genuen quam een cersaem Edelman ende hoedelich die met allen wel sprekende was ghenaemt Guillaume Bourcier de welcke / na dat hy een deel dagen tot Genuen was geweest / en vele dingen van die janmerlijcke giericheit van desen Messire Ermino hadde ghehoort vertellen / begeerlijck wert omme desen man te sien. Messire Ermino hadde nu al hooren spreken van Messire Guillaume Bourcier / dat het een degheelijck man was: daeromme hy (hoe gericht hy oec was noch eerehade voneken van edelheyt in hem hebbende den selfden met vriendelijcke woorden ende met een vrolijck aensicht ontfinc / metten welcken hy in veel ende verscheptde routhinge viel en leide hem al slappende met sommighe ander Genovesers die hy hem waren in een nieu hups / dwelch hy onlanc seer schoon gebouwt hadde. Daer heeft hy hen alle dinghen verroont ende ten laefsten tot hem gheseyt: seght doch Messire Guillaume / gimeret ghy becliden gesien en ghehoort hebt oft ghy my niet met allen en sout conne onderwijffen noch seggen dat noyt meer

gesien en waer / ende dat ick sonde megen doen schilderen inde Sale van desynne huyssinghe: den welcken Messire Guillaume hoorende die vrage (de welcke sot genoegh was) gheantwoort heeft: ick en soude u Monseur niet conne noemen dat noyt en ware gheschildert gheweest / ten ware nietingen oft diergelijcke dingen. Maer believet u ick sal u coudich seggen t welc ghy noyt u dagen en saecht: Messire Ermino sprac tot hem. Ick bids u segget my doch wat dat is: sonder eenichjins te vermoeden dat hy hem sulcx / als hy dede antwoorden soude. Daer op hem Messire Guillaume behendelijc antwoorde seggende: doet hier de milshetdt schilderen. Als Messire Ermino dit verhoorde / werdt hy met sulcke beschaemheyt bevangen / dat die macht hadde om syn complexie oft aengebozen aert te veranderen / recht anders dan hy die tot desen tyden toe ghehadte hadde ende sprac. Ick sal die Messire Guillaume hier binnen doen schilderen / in sulcker voeghe / dat niemant meer noch ghy / noch penant anders tot enigher tijdt meer met redene sulc moghen segghen dat ick die niet ghesien noch gekent en hebbe. Van dien tijdt af hadde het woort / dat van Messire Guillaume ghesproken was soo grooten crachte datmen gheen soo miliden ende heuschē Edelman in synen tyden binne Genuen en vant / die oec den vzeemden man van ghelijcke den. Burgers soo vele eeren bewees.

De Coninck van Cypers was ten been toe ghesteken met woorden van een Edel Joffrou wt Gastongien / sulcx dat hy van een ghebechtich Prince in een vzoome veranderde.

Die selte Historie.

Leerende dat de Justitie enen Coninck boven alle andere dingen van noode is.

Ten tijden vanden ersten Coninck van Cypers / nae dat Odestrop van Willon het heyligh Landt betrachticht hadde / soo ist ghebeurt datter een Edle Joncvrou wt Gastongien pelgrimage ginc doen / om t heyligh graf te versoecke / de welcke sie nu wederom keeren in Cypers aequant / daer sy geweldelijcken van sekerre Putieren en habbauwen / vercracht wert.

wert. De goede Vrouw haer dies son-
der eenighe vertroostinghe beklagende/
was in meyninghe om haer verclach te
gaen doen aenden Coninc des landts:
maer haer wert van yemant al daer
gheseyt dat sy hare tijdt daer mede ver-
liesen soude. Want dese Coninc was
so weenedich en van so clepender weer-
den/ dat hy niet alleen metter Justitien
ander lieden ongheluck onghewoken
liet: maer dat hy oock de lasteringhen
diemen hem beroups selfs ghedoorlode/
sulx dat pegelijc gram op hem was/ in
synen lust synen moer vercoelen en den
Coninc vyssijck eenige schande oft on-
eere doen mochte. De Vrouw alsulcx
aenboozede vertroostte den de wrake/
daer sy noch eenighe vertroostinghe van
haer verdriet inne gheset hadde. Naech-
tans nam sy voorden Coninc eenen ste-
ke te gheuen van syn ellendicheit: dies
sy al weenede voer hem ginch ende

seide. Jekt en comeniet Heer Coninc
voor u deur eenighen hope die ick soude
moghen hebben ghewoken te werden
vanden overdaet die my ghedaen is:
maer bidde u tot voldoeninge van dien
dat ghy my wilt segghen dat ghy die
overbaden meucht verdragen/ die u (so-
men my seyt) gedaen werd: my dat ick
sulcx van u lerende de mijne oock be-
duldelijcken soude mogen verdragen/
welcken raedt ick u (dats Gode beken)
geerne geben soude indien ic vermocht
te/aengesien ghy sulcx soo wel meucht
gedoogen. De Coninc die tot dien tij-
den toe slap ende traech hadde gewest/
als upt enen slape ontweckt zijnde/ be-
gan aenden overdaet van dese Vrouw
ghedaen: de welcke hy scherpelijck bede-
wreke/ en wert boozs aen/ een strange
rechter teghens enen pegelijcken die
wat tegens die eere zijnde Croonen dor-
ste verdragen.

Die jonghe mannen tottelijck heur have verdarn hebbende co-
men tot armoede/ der welker Rebe/ waermede sy verselschap waren/ als
vertwijfelt wederomme in hant waert trecht met een slot die hy des Coninc
dochter van Engellant beuint te zijn/ de welcke hem te Man treunt/ daer door
hy naemls alle de schaden synde Comen veruint ende stelt die wederomme
in goeden state.

Die seste Historie.

Verclarende de perrijckelen van doozbringerij ende de verclijeden
veranderinghen des gheluck.

Vormael woode in onse Radt
van Florenten een Ridder ghe-
naemt Messire Thebalde/ den
welcken eenigen vant geslach-
te der Lambertiers/ anderen vanden
Agglanters gheweest segghen te zijn.
Dese was in synen tijden een seer rijck
Ridder/ ende hadde drie Zonen/ waer
al d'eerste ghenamint was Lambert/ de
tweede Thebalde/ ende de derde Ag-
glant/ al t'samen schoone ende bedallij-
che Jonghelinghen: maer soo jonck dat
de oudste noch niet te vollen oudten

was achtien Jaren/ als de voorszede
Messire Thebalde quam te steruen/ die
heur als sin Erfsghenamen/ alle syn
goeden achter liet.

De welcke siende dat sy nu eise geble-
ven waren van gereden gelde/ oec van
ligghende Erven sonder eenich ander
bestier dan van heur eyghen selfs wil-
le/ beghonnen heur have sonder eenich
bedwaer oft hinder te verdoen: sy hiel-
den groot ghetal van Dienaren/ seer
veel costelijcke Heerden/ honden/ vogel-
len/ oock mede stadelijck openlief/ ende

hielden Toornspyl/ groote giste schen-
kende: sulcx dat sy niet alleenlyck al en
pleechden dat den Edel-licken betaemt/
maer oock mede alle dat den lust heurs
joncheit/ door ooge quam. Maer sy en
leenden niet langh en leven niet lange/
oft den selat/ die hun vanden vader na-
gelaten was en began met allen seere te
minderen/ ende overmits heur incom-
sten den groote staet die sy bestaen had-
den/ niet en mochten onderhouden/ so be-
gynsten sy heur lande ende erve te belas-
ten/ en te vercoopen/ sulcx dat sy heden
het eene en mozen het ander vercoch-
ten: het welcke sy nauwelijcx te recht
bermereten door dat sy al by na tot niet
ware gecome: doen opende de armoede
heur lieder oogen die vanden rijckdom-
me verbonden waren geweest. Om dies-
willen heeft Lambert sijn ander twee
gebroeders tot hem geroepen: de wel-
cke hy onderwees hoedanich de ere vā
hinnen vader/ ooc hoedanich ende hoe
groot humlieders rijckdomme was ghe-
weest/ ende ooc mede tot hoedaniger ar-
moede sy nu door humlieder overdadich
betteren gecomen ware: humlieden (soo
hy best mochte) rades dat men eer hum-
lieder armoede noch claerder bleet/ het
seif de wapenich datter noch ghebleven
mochte zijn te vercoopen/ ende ghelij-
kelijck te gaen vertresken in renige an-
der woonplacse. Het welcke sy al ghe-
lijc dede/ ende zijn sonder priant adieu
te seggen/ ooc sonder eenige seest te ma-
ken wt Florent gesthepde: sulcx dat sy
tot ge plaetsen en vertoefden tot dat sy
in Engelandt quamē. Daer hieldē sy ee-
slepuhsken/ teerden soberlijck/ en be-
gonden op groot woerker te leven. Hier-
inne was humlieden het gheluck so jon-
stich/ dat sy binne luttel jare een mach-
tighe somme penninghen over vergaer-
den: het welcke oofsaerke was dat sy nu
d'ene dan d'andere met humlieder ghelt
wederomme tot Florenten trockē: daer
sy een groot deel van hun erben weder-
omme lofen/ en cochten daer oock noch

veel ander landen toe: ende heur wybeit
vrouden: maer onder hieldē nochtan al
doorgaende henen den woerker in En-
ghelant: derwaert sy (om heuren handel
te drijven) heuenfonden een jonck man
dat heur sive was/ ghenaeint Alexan-
der. Also bleve sy drie tot Florenten/ ma-
al vergeten hebbende in wat elkenfiger
state sy te booren vant onmatich vertee-
ren by humlieden gheplecht/ ghebracht
hadden geweest: sulcx dat spliden niet
tegenstaende sy hem beladen sagen met
ghesinne/ sonder eenich achterdencken
noch hooger teerden dan sy opt gedaen
hadden/ ende hadden al tijt goet gheloo-
ve byden Cooplicden. Dese overdadige
kosten werden sommighe jaeren ghe-
voedt ende onderhouden door gelt dat
Alexander altemet derwaert fant: de
welcke bestaen hadde sommighe Edellie-
den en Barone van dit lande te leenen
op haer sloten/ dorpen en ander incom-
sten/ daer hy een onmatelijck gewin wt
hadde. Middeler tijdt dat dese ghebroe-
ders aldus rijckelijcken teerden/ so dat
sy oock onderwijlen/ alst hun ghebrack/
gelt ontrenden/ heur geheel betrouwen
al tijt hebbende op Engelandt/ soo sa-
daer teghen elckerlijcx vermoeden een
oodeloge opgerisen tusschen den Conin-
van Engelandt ende een sijnre sonen: het
welcke oofsaerke was dat al tgeheele lāt
in roere was/ so dat het d'een met d'een
en d'ander metten anderen hiet: waer
door Alexander alle de plaetsen die hy
beleent hadde onwelbiche waren/ sulcx
dat hy daer niet meer en bleef daer hem
proffijt of quam. Maer al tijt hope de vā
daghe te dage datter tusschen den vader
en sone vrede sonde werden/ en dat men
hem dan alle tijne weder levere soube/
so wel hooft somme als verloop/ en wil-
de hy geensins wt het landt verrecken.
De drie ghebroeders tot Florenten/ die
heur overdadighe kosten niet met allen
en matichde/ leenden dagelijcx soo lan-
ger soo meer. Maer als dit een deel ja-
ren ged. vrede/ ende mengoen betalinghe

en sacht comen/soomen henkeden althijt
wel toe betrouwt hadde/en quam zyn niet
alleen wt het gheloobe (maer dat noch
meer is) waeren terstont in ghebanke-
tusse ghestelt van heur schultheeren/die
betalinge eyschten: en want heur erben
ende goeden tot die geheele schulde niet
volstrecken en mochten/bleven sy voor
de reste ghevangen: sulcx dat heur wy-
den ende kinderen armelijck ghecleedt/
van d'een Doop tot het ander swerfde
sonder eenighe hope meer te verwach-
ten dan armoede ende een ellendich le-
ven/ende dat heur leven lanch ghedue-
rende. Alexander hadde nu al lange ver-
wacht opten vrede in Engelande/de
welcke stonde datter niet af en werdt/en
hem latende duncken/ dat hy behalven
sijn verloren macht albaer om de innin-
ge sijnder schulden oock in sozghen stont
van sijns selfs leven/hreft voor hem ge-
nomen wederomme te keeren na Tra-
lien. Alsoo is hy alleen opten wech ghe-
sagen en wt Brugge rijdende (sach hy
hy gevalle) oock van daer rijden eenen
Abt in witten gekleet/verselschap zyn-
de met vele Monicken/met veel diena-
ren en bogagten die voor hem trocken:
achter den welcken oock volghden twee
rijden van des Coninc Maechschap/
waer mede Alexander hem verselde/also
hy daer kennisse aē hadde/en wert vrie-
delijcken in heurlieder gheselschap ont-
fangen. Alexander also met hem rijden-
de/vraechde wat Monicken dat waren
die daer voor hem reden/ niet so groot
ten gesinne/en oock waer sy wesen wil-
den. Totten welcken een vanden Ridde-
ren antwoordende seide: de ghene die
daer voor rijdt is een jonc Edelman vā
onsen maechschappe/de welcke onlanc
Abt is ghecozen van een de beste Abbdijē
die int gheheele Coninckrijck van En-
gelant is: ende want hy jongher is/dan
de decreten permant toelaten tot sooba-
nigen werdicheyt ghecozen te werden/
trecken wy nae Roome om dispensatie
van sijn ouderdom van onsen heylighen

Vader te verwerben ende hem in sijnen
state te bevestighen: maer dit en meucht
ghy niemant seggen. Aldus nu dese jonc
ghe Abt vast voort reedt/ dan hoorde sijn
volck/dan achter sijn volck/ alsoomeit
dese machtrighe Heeren over wech ghe-
meenlijcken siet doen: so gebielt op eenē
dach dat hy benevens hem sach desen
Alexander/dat een schoon jonc Man/en
tot een verwonderen toe versam van
gelaet en vriendelijck/oock lieflijck van
sprake was: de welcke hem in dit eerste
aencomē wonderlijcken wel behaechde/
ja so seere/ dat hem noyt te vozen eenich
dinch soo aenghenacm bevalen en was
dies hy hem by hem geroepen hebbende
vriendelijck met hē began te spreken ende
hem te vragē wie hy was/ van waer hy
quam/ende waerwaerts hy ginch. Den
welcken Alexander vrymoedelijck alle
sijne sake vertelde/hē zijnder vragē ver-
noechde/en hē sijnen dienst (hoe wel sijn
macht cleyn was) aenboot nae alle sijn
schamel vermogen. De Abt aenhoorden
de sijn welbespreecheyt die soo manier-
lijck was/ende in sonderheyt overlegge-
de wat des jonc mans hanteringe was/
liet hem duncken dat hy van edelre aert-
moeste zyn niet tegenstaende hy vozer-
lijcken handel bedreef: dies hy nu al wt
mededooghen van sijn teghespoeden be-
weert zijnde/ben jongelinc goevertier-
lijck began te vertroosten en seide: hy
behoorde althijt op goeder hope te leven/
want hem onsen Heere indien hy een op-
recht eerlijc man ware wel wederomme
soude verheffen indien state daer hē het
ongeluck af verstoeten hadde ende noch
hooger/ende hadt hem daer bogen/ge-
meret dat hy nae Toscanen reede (daer
sijnen wech mede streckte) dat het hem
ghelieben soude te blijven in sijn ghesel-
schappe. Alexander danete hem ootmoed-
delijcken van sijnen troost/seggende dat
hy bereet ware alles te doene dat hē be-
lieven soude over hem te gebieden. Also
is hy over wech ghereden metten Abt/
den welcken veel nieuwe gebachten int

Hoest ommet jaepde / overmits hy dese
 Alexander ghesien hadde ende is geval-
 len na veel darspreken dat hy quinnen in
 een woepdaer gheen goede herberginge
 en was leen overmits des Abts boozne-
 men was dien nacht aldaer te blijbe / so
 dede Alexander he alstte ten huyse van
 eenen Waert die sijn seer goede kennisse
 was : daer hy des Abts camer toeliet
 ruste inde bequaeste plaetse hande huy-
 se na ghelegentheyt van dien. Also was
 nu Alexander fourit geworden vanden
 Welaet / die sijn (als die sulcx wel doen
 onste) alle sijn gheslume doort Doep be-
 stelde / den hier / d'ander daer / alsoo hy
 alderbest mochte. Als de Abt maeltijde
 gehouden had, dwelch nu al spade inder
 nacht eerst gepent waeren eckerlijck te
 bedde was gegat, so waechde Alexander
 de Waert waer hy beste soude moge rus-
 ste. Den welcke den Waere antwoorde
 Dat en west ic inder waechte niet. Ghij
 siet dat alle de bedde belet zijn / sulcx dat
 ic niet mijn huyf geslume gedrongen zijn
 op banché te slape. Nochtan sinder on-
 treut mijns Heere camer somnige co-
 ren solders daer sal ic u wel brengen / en
 sulck daer wel eenige bedde spreke / daer
 ghij indient u bestest / dese nacht so ghij
 best wrecht slape sult. Hoe sal ic spreke
 Alexander moge naen in mijns Heeren
 camer / die so clem is / datter geef vā sijn
 moniche en heeft moge slape / hadde ich
 dit geweten doemien die bedde deete / ic
 soude de moniche opte coeren solder heb-
 ben doen deche / en daer gae slape daer sy
 liede zijn. Dat is nu al geschiet / sprac de
 Waere / maer hy duner dat ghij indietu
 best / so hier veel gemachelijcker wrecht
 wesen dan ergens mijn Heere die slaep-
 t / en het ander is verchiche / dus sal ich
 u al soetelje een kleyn matre wyerden
 daer inne ghij slapen sult. Alexander
 merckende dat sulcx wel geschiedde moch-
 te sonder den Abt ernich leisel of moep-
 lichheyt te doene / was daer inne te vre-
 ge / en voechde hem daer alsoo stillekens
 goe / als hem doenlijck was. Maer ten

mochte so sachtelijcken niet gheschies-
 den / oft den Abt / die ghesadelijck op
 sijn mercke verheeren denckende niet
 en sliep / ende hoorde wel alle het ghene
 dat de Waert ende Alexander onderlin-
 ghen ghesproken hadden / ende hoorde
 van gheschiken hoe dat Alexander sla-
 pen ginc / dies hy gantsch wel te vrede
 zijnde in hemselfden began te seggen als
 dus onse Heere heeft my nu bequamen
 tijt gesent om mijn bealange te vernoe-
 gen / in dien ich die nu niet waer en ne-
 me / sy en zal my mogelijck in lange niet
 weder so schoon overcomen. De Abt al-
 so gheschelijck van sijn zijnde om hem
 te nemen ende van gheschiken vernorde
 de dat verheijck in sijn herberge te
 ruste was / herse wact sachter stemmen
 geroepen Alexander / robe syde hem dag
 hy soude comen hy hemlijcken slapende
 welcke na veel betamelijcke wepgein-
 ghen nu al outcleedt zijnde / byden Abt
 is gaen liggen. De Abt leyde sijn hand
 op den jongelinc borste en began hem
 acnte tasten nu noch meer dan de jon-
 ghe amoretus kins ghewoen zijn te doen
 haen lief sijn inder minnen. Hier in ne-
 wert Alexander / gheheel verwondert
 ende wert beducht dat die Abt ter aven-
 tuern niet schandelijcke lies de mochte
 ontfeken zijnde daer doot hy hem also be-
 gan te tasten ende te strejken. Desen
 ander is den Abt terstont gheware ghe-
 worde / en dat wt vermoede oft doot eer-
 nich gelaet dat Alexander mochte bedip-
 ven / dies hy began te lachen / en metten
 gange een hemde ontknoopende dat hy
 aen hadde nā hy Alexanders hāt / leyde
 die op sijn borste en sprac tot hem Alex-
 ander wilt die gneerlijcke gedachten wt
 wien sijn stellen en soecht hier onder
 op dat ghij wrecht weten wat ich ver-
 berghe. Alexander se sijn hant gelept heb-
 bende op des Abts borste / vant twee
 cleyne ronde borsthes hart ende glad /
 niet anders dan oft sy van yvoore wa-
 ren geweest daer doot hy strac merck-
 ende dat het een vrouwe was / haer

terstont vterdelijcken onghels de / ende
 wilde sonder verder ghenoot te zijn ruf-
 sen/maer se sprack tot hem: enghenaet
 my niet naerder vooz dat ghy ghehoort
 sult hebben tghene dat ick segghen wil.
 Ic ben (so ghy mi bekennen meucht) een
 byzouwe ende geen man / die naeght uijt
 mijnen hupse gheschepden ende nae den
 Paus getrocken sy om van hem te hou-
 welijche bestaet te werden/maer als ick
 u onlaner eerst wert siende ist gevallen/
 oft dooz u geluc / oft dooz mijn ongeluc/
 datter sulcke liefde in my tot rewaerts
 dattericken wert / dat noyt byzouwe een
 man meer dan ic u doe en bemide/dies
 mijn boozneme is u / boven yemant an-
 ders / tot eenen man te nemen: maer
 wilt ghy my niet tot eenen wijbe / soo
 gaet wederomme van hier ligghen daer
 ghy terstont laecht. Nu al hoe wel A-
 lexander haer niet en kende / nochtans
 merckende op't geselschappe ende gesin-
 ne dat zy met haer hadde / so liet hy hem
 gedwinck dat zy Edel en rijc was / oock
 mede sach hy op haer wtneemde schoon-
 heyt / dies hy terstont sonder eenich lan-
 ge bedencken antwoorde dat hem sulcx/
 nu dat haer beliesde / niet allen seer aen-
 genaem ende lief was. Doen is zy ober-
 spinde geseten op't bedde vooz een cleyn
 tafereelke daer onsen Heere inne gesit-
 tert was / ende stach hem eenen rinck-
 den zijn handt sulcx dat sy elck ander
 daer erouden. Daer nae hebben zy d'een
 den ander met groater genoechten ober-
 weerszijde onghels en dien nacht voort
 niet vrecht den oberghelijch.
 Als zy daer nae te samen oberlept had-
 den hoe sy haer saken voort belegghen
 souden / is Alexander metten dagheraet
 op ghesien / ende wederomme sonder
 yemants weten wt des Abts camer ge-
 gaen ter plaetsen van waer hy gheco-
 men was ende eerst ghelegen hadde.
 Alsoo heeft hy hem vrolijck opten we-
 che gheseldt metten Abt ende met zijn
 gheselschappe: sulcx dat zy nae een driel
 daghen ghecomen zijn binnen Roemen.

Als sy daer sommighe daghen gewest
 waren / zoo is de Abt met die twee kint-
 bers ende met Alex ander sonder yemant
 meer vooz den Paus gecomen: de wel-
 ken zy nae dat behoelijche eerbiedinge
 ghedaen was began den te spreken al-
 bus. Alderhyplichste Vader: het is also
 (zoo u heplicheydt dat dat yemant an-
 ders bekent is) dat pegelijck die welen
 eerlijck wil leven schuldich is na al zijn
 vermogen te blieden alle oorsaeke die
 hem tot het tegendeel oft contrarie van
 dien soude mogen trecken: dies hebbe ic
 dan wter begeerlijcheyt van eerlijck te
 leven / my selven vluchtich ende opten
 wege gemaecht om hier te comen / ende
 dat in sulcken ghewade als u heplicheyt
 my nu in mach aenschouwen / niet een
 deel schats des Coninck van Engeland
 mijns vaders / op dat u heplicheyt my
 te houwelijck soude besteden: obermits
 mijns vaders meynunghe was my (die /
 zoo ghy sien meucht / noch jonck ben) te
 houwen aenden Coninck van Schod-
 land die niet allen out ende seer bejaert
 is / hoe wel nochtan zijn onderdom met
 allen soos gheheel oorsaeke is gheweest
 van dese mijn vluchte / als de byzese van
 pet te bedzyne (dooz die crancheit myn-
 der leucht indien ick hem te wijbe waer
 geworde) dat tegens de Godlijche Wet-
 ten ende tegens de eere vant Coninck-
 ke bloet mijns vaders geweest mochte
 zijn. Als ick mi albus gesint zijnde her-
 waerts quam / zoo heeft onsen Heere al-
 leen te recht wetende wat pegelijck van
 noode is / my vooz dooghen gestiert / ende
 dat (zoo ick gheloobe) dooz zijn heplighe
 barmherticheit den genen dient my be-
 haecht heeft mijnen man te wesen / ende
 was dien jonghen Edel-man (onder die
 seggen op Alexander wijsende) dien ghy
 hter sien meucht benevens my: wiens
 eerbaerheyt ende deynsde wel weerdich
 zijn eenige groote byzouwe te hebben hoe
 groot die oock zijn mach: niet teghen-
 staende de eveldom sons bloeds ter abon-
 tueren niet te ghelijcken is byde er-
 cellentie

tellentie vant Conincklijche bloet. Also
 hebbe ick hem dan tot mijnen man ver-
 tozen / en en wil nimmermeer gheen
 anderen man / Godt gebe ooc wat mijn
 Heer vader oft pemandt anders daer af
 beduncken mach / daer dooz de hooftsae-
 ke die mij hier dede comen al verballen
 is / hoe wel i' dies niet te min mijn booz
 ghenomen repse noch hebbe willen vol-
 brengen: eensdeels om te versoeken de
 heylighe plaetsen (daer dese stadt vol af
 is) van gelijcken ooc u heylicheyt te sie /
 ende oock eensdeels op dat het verban-
 van desen houwelijcke / dwelt alleenlick
 booz Godt tusschen Alexander ende mij
 b'loten is / oock opentlick gheschieden
 soude in teghenwoordicheyt van u heyl-
 icheyt en van gelijcke booz meer ander
 mensche. Hieromme bidde ic u ootmoet-
 belijcken dat ghy u het ghene dat Godt
 en mij belieft heeft / ooc aegenae laet we-
 sen / en ons u benedictie wilt gheben / op
 dat wy inde selfde seegheninghe / als tot
 meerder versekeringe des genen wiens
 stadthouder ghy zijt / te samen vriedelijc-
 ken mogen leven tot Gods en tot uwer
 eeren / ende int laetste ooc salichlijc moge
 sterben. Alexander wert hoogelijc ver-
 wondert als hy verstondt dat zijn wijf
 des Coninck van Enghelants Dochter
 was / dies hi niet ongelooflicker vrech-
 de verblift wert: maer noch al veel meer
 waren die twee Ridders verwondert en
 bitterlijcken verstoort / dat zy indien zy
 anders dan in des Paus teghenwooz-
 dichteyt gheweest waren / Alexander / en
 ter avontueren haer vrouwe selfs ober-
 daet gedaen souden hebben. Nend' ander
 sude en gast den Paus oock niet minder
 vreemt dat zy in sulcken habnite was en
 al sulck een te man verzoen hadde: maer
 wel verstaende datmen het gedaen niet
 outdoe en mochte / heeft hy haer begeer-
 te willen bewilligen: en dooz al die twee
 Ridders vertroost / ende met haer Vrou-
 we / oock met Alexander vereenicht heb-
 bende / heeft hy gereetschappe doen ma-
 ken om desen handel te volvoeren. Als

nu daer naer den dach die hy daer toe
 bestelt hadde gecome was / heeft hy dese
 Princesse met Conincklike Cleerden
 vertiert doe come dooz alle de Cardina-
 le en booz veel andere groote personagie
 die daer versaemt ware ter feesten / son-
 derlinge by zijn heylicheyt daer toe be-
 roepen: alwaer die vrouwe so schoon en
 bevallicken was int aenschouwen / dat
 zy niet te onrecht va elckerlijc gepresen
 werr. Ooc mede wert Alexander hooge-
 lijken geeert vanden twee Ridders / en
 was rijckelijc gheleedt / niet in schijne
 van een man die gelt op woeker leent /
 maer veel eer in Conincklicher ghebaen-
 ten. Daer dede de Paus de byzuploste va
 niens opentlijcken houte: maer als die
 schoon en heerlijc volbracht was / heeft
 hyse oozlof ghegheben met zijn benedic-
 tie. Dit geschiet zijnde heeft Alexander
 ooc mede zijn Vrouwe van Roomē trec-
 kende den wech wille nemen na Floren-
 ce: alwaer de rijdinghe van dese saeken
 al gecomen was / dies zy daer met groo-
 ter eeren hande burgeren ontfange wa-
 ren. Daer heeft de vrouwe dese drie ge-
 broeders wter gebanchenisse doen ver-
 lossen / na dat sy hunlieder schulden eerst
 al betaelt hadde: sulck dat splieden met
 heur Wijven weder in alle heur goeden
 ende erben ghestelt waren. Daer na is
 Alexander met zijn huyfzowle va Flo-
 renten geschepden en dat met elckerlijc
 jonste en vrientschappe met hun nemen-
 de Agolant een va zijn come: en zijn van
 daer ghecoomen tot Parijs daer hun de
 Coninck va Brantkrjcke eerlijc wille-
 coomde / va waer de twee Ridders booz
 henen reden nae Engellant: die aen haer
 Coninck soo veel deden dat zy zijn doch-
 ter met hē versoenden en spnen nieuwe
 swager ooc in zijn genade brachtē / sulck
 dat hyse daer nae met grooter vrechde
 ontfuick. Oock heeft hy onlanc daer na
 spnen swager met grooter eeren Ridder
 geslagen en hem het Graffschappe van
 Coznbaille gesthoncken. Nu was desen
 Alexander van so hoogen verstande / dat

hy namaels den sone metten Coninc sij-
nē vader versoende/daer een groot wel-
varen nagedolcht is ower egeheele Co-
ninckrijck/dies hy de gonsse en de hertē
van alle het volck tot hem ghetrocken
heest. Oock mede heest Agolandi daer
alle de schulden die him in Enghelandt
quaamen gheheelijk ontfanghen en is
wederomme rijck zijnde nae Florenten

getrockē/na dat hy eerst ridder geslage
was/dooz Agolant. De Grave Alexan-
der leefde daer na geluckelijckē met sijn
huyf vrouwe en heest (so eenige seggen)
dooz syn vernustichz en vromicheyt so
veel verwoorē dat hy met syn schoova-
ders bystāt het Conincryck van Schot-
lant wan/soo dat hy daer namaels ghe-
croont Coninc as is gheworden.

Landolfe Roffolo verarmt zijnde wert een Zeeroover. De Gene-
voisen vinghen hem/ende lijdt met hemlieden schipbrekinge/daer af hy op een
cleyn casse vol dierbare juweelen te lande comt sent Eplaut van Gurse/ende
heert namaels wederom rijck zijnde tot synen huyfe.

De achste Historie.

Te verstaen ghebeende in hoe menigherley perijckelen de Menschē
vallen mach dooz rijckdoms begheerlijckheyt.

Men vermoet de strandt van
Agge tot Gaiette toe by nae
het alder lutchtrichste deel van
Italien te wesen: in welc deel
landts ontrent Salernē een hoeck is
streckēde aende Zee die bandē inwoon-
ders genaemt wert de coste van Malis:
en is beleyt vol cleyn stedekens/Boon-
gaerdē/ fonteynē en rijcke inwoonders
die soo grooten coophandel drijven als
eenige natie daer af men weet te sprekē.
Onder dese steden is oock eene genaemt
Rabekal waer boozmaels (so daer noch
hedens daerhs veel rijcke lieden woonē)
een seer rijck Man woonde ghenaempt
Landolfe Roffolo: d'welcke niet vernoe-
gende met syn rijckdommen int perijcke-
le quam van hem selfs met alle syn rijc-
dommen te verliesen: en dat alleen dooz
die onversadelijcke begeerte die hy had-
de om die noch te vmeerderē. Dese man
van na der Cooplieden gewoonte sinen
aenslach gemaect hebbēde rochte eē seer
groot schip/het welcke van hem geladē
wert niet verscheydē waren/hē alle eys-
gen toebehoorende/en is daer mede ge-
seylt na het Eplaut van Eppers. Daer
gecomen zijnde hant hy datter behalven

syn coopmanschappe die hy brachte noch
veel ander schepē al mē diergelijcke din-
gē geladē/aen warē gecomen: daer dooz
hy gewootsaect was het goet hy daer ge-
bracht hadde/goede rooy te geve: maer
moeste oock sijn warē (indien hy die ge-
brycken wilde) half om niet over late/
dies hy by na verdorven meynde te we-
sen. Als hy nu om dese schade met allen
verdrietich zijnde daer nieten wiste wat
bedrijven/en hy merete dat hy in so lut-
tel tijt vā seer rijt by na geheel arm ge-
wordē was: so dacht hy testerbē/oft syn
schade weder op eē ander te verhalen/op
dat hy niet arm en keerde ter plaetsen
vā waer hy so rijclwtgebarē was. Daer
omme heest hy eenē coopman gebonden
die hem syn groot schip af rochte / om
welcke penningen en om t'ghelt dat hy
noch van syn ware gemaecht hadde/hy
een licht schipken gecocht heest/ dat be-
quaem was om eens zeeroovers hante-
ringe te plegē: twelck hy daer met vol-
en met allerley gheweer en met victalie
toegerust heest. Daer mede begaf hy hē
tot eens anders goet het spue te make/
en roofde met alle seer op de Tarken:
in welcke hādel het golut hem vele gon-

Rijger was / dan hy hē in sijn coopman-
schappe was geweest / sulc dat hy bin-
nen ee jaer tijts so veel Turcksche sup-
pē becrachtichde ende vercoof de / dat hy
niet alleen sijn schade aende coopman-
schappe zielekenen veroverde / maer die
ooc al menichvoldich niet roof verdu-
belt hadde. Hieromme hy nu mercken-
de dat sijn leede vande voozleden schade
ghenoech geboet was / ende verstaende
dat hy goets ghenoech hadde om den
tweeden hazaert niet te versoeken / on-
derwees hem selven dat het gene hy nu
hadde genoech behoorde te zyn om niet
meer te begeeren / en nā daeromme vooz
hem wel haest niet sijn ghewinne thuyf-
waert te keere. En wāt hē noch grou-
welde vooz de schade die hy int coopmā-
schappē aen sijn waren gelede hadde / en
onderwont hy hem niet zyn gelt weder-
omme zen waren te leggen / maer stelde
hem in dit lichte schippen / daer hy zyn
goet mede geworden hadde / en de rieme
int water gheslagen hebbeude / sloech hy
op wege om thuyf waert te keere. Mer
als hy nu int diepe vander zee geromen
was / so is daer dien nacht eenen vrees-
lijckē storm opgeresen / die hē niet alleē
tegen was / maer verhoef de zee ooc soo
hooge / dat sijn cleyn schippen die niet en
soude hebben mogen wederstaen / dies hi
snellijc om beter wint te verwachten we-
der te rugge keerde in een cleynē haven:
de welcke een cleyn eyslat scheen te make
en hē vooz de wint beschermde. In dese
self de haven zyn ooc onlanx daer naer
met nauwer noot gecomen (om t self de
ooc te ontvliede dat Landolse ontvlode
was) twee grote Genevoischer craken /
die van Constantinoplen quamē. Dit
vole dat cleyn schippen gesien en tself de
den wtganck om hē te berghen besloten
hebbende / ooc mede verstaende wat meer-
ster dat het toebehoorde / de welcken zy
dooz t geruchte wter maten rijc kende /
namen vooz hē om dat in te nemen / also
dit vole wter naturel geltminners en ro-
pers sijn. Also hebbe zy een deel vā heur

vole / wel vooz sien zijnde niet voort bogē
op t lant geseten dat tot sulcker plaets
van waer zy mochte belette datter niet
een bāt cleynē schippen npt comē mochte
ten waer dat hy niet vilen vāden cruyf-
boge ontwijfelijc wilde voozschotē zyn.
Daer na lieten sy hē vanden boots aen-
roepen / en waren ooc geholpen vanden
slach vāder zee: dies zy het cleyn scheep
ken vā Landolf haest genaecten / t welc
zy ter stot sonder eenigen wederstat na-
men / so dat sy daer nē eenen maec en ver-
lozen. Dō de de sp Landolf in een vāndē
craken op sijghen / namen alle dat sy in
sijn schippen vonden / en soucken dat in-
den gront. Hem hieldē zy te lēve sonder
hē yet anders te late behouden dā pants-
sier op sijne rugge. Des anderen dach
was de wint verandert / dies hebben de
craken / die wten westē quamen seyl ge-
maect en alle dien dach lane spoedelijc
ken heuren cours gesept. Maer int be-
ginnen vāder nacht is daer weder eenē
vloymwint geresen / de welcke de zee soo
verbolgentlijc dede swellē / dat zy vooz
de sellen wint den twee craken vāde an-
deren verstopde. Daer geviel vooz de
tempeestelijckē stormen dat de crake op
de welcke desen armen ellendigen Lan-
dolse was / bonē aent eyslat Cephalonē
met eenen geweldigen vaert ghedreven
wert op een sant / dies die crake niet an-
ders dan oft penāt een glas tegens ce-
nen muere sloech / van een sechurde en in
drijsent stucken bloech. Tersont was
de zee bedect met alrehande coopmans-
schappe / met kisten / met tafelen en met
planckē die hier en daer drebē / also dat
gemeenlijken in sulchen misballen ge-
buert: dies die ellendighe bedrukten die
daer inne waren bestonde te swāmen so
bele daer waren die sulcē rōsten / en gre-
pen d'eenē dit / d'ander dat / van tgene hē
ter handē quam om hem te bergen: niet
tegenstaende de nacht swart / en de zee
hooge ende seer verbolgentlijc gewol-
len was. Onder alle dese lach oock den
armē Landolse in vreesen vander boot
die

die hy daer booz sijn oogen sach: al hoe
wel hy den boozgaenden dach dickmael
daeromme gheuenscht hadde / als die
liever gestorvê hadde dan also arm / als
hy hem selven vant wederomme thuyss
te keeren. Daeromme hy een tafel van
der Crake die hem (so den anderen oock
gebeurde/ter handen quam/begerlijch
aenbeerde:hopende oft hem by abontu
ren onsen Heere eenigen bystant soude
moghén seyn den (ter wylén hy hem al
swemmende behiel) om sijn lijf te ber
gen. Also is hy met beyde de beenē over
de tafel geschreden: daer hy ghedreven
zijnde vanden wint ende vander zee/ nu
herwaerts dan derwaerts hem selfs op
onderhielt so hy best mochte tot dat het
licht dach was geworden: den welken
hy haest vernomen hebbēde rontsom hē
began te siē: daer hy niet anders en ver
nam dan locht en water en een kiste de
welcke hem altemet ghevaechte. Hier
werdt hy verbaert af/ want zy hem by
wylén soo na hy quam dat het niet son
der soorge en was / oft de zee en soude hē
die op't lijf slaen/het welcke hem dan de
leden ghemortert oft eenich ander leedr
ghedaen mochte hebben/dies hy die dan
altemet/als zy hy hē quam metter hant
van hem bestont te stootē / hoe wel hem
niet veel crachts int lijf ghebleven en
was. Pinnerers hoet ginch het ghebiel
nochtans datter in eenē ogenblic tijts
een dwelcine vā wint weder locht quam
die op die kiste sloech/de kiste weder op
de tafel daer Landolf op was/ en dat so
ghewelbelich dat de Tafel onrecht
wert/dies Landolf daer af viel en onder
de baeren te grondbewaerts moeste sint
ken. Doen is hy weder op ghedobbert/
meer wt doodtelijcke vreesen dan wt
crachte swemmende/ ende sach dat de
tafel hē al verre ontzevê was/ dies hy
beduchte daer niet weder hy te mogē
comē/hē selfs na die kiste keerde die niet
verre vā hē en was/die hy gegrepe heeft
ende sijn bozse lance het dersel strecken
de/die selfde met spirame began te siē

ren so hy best mochte. Also is hy vander
zee nu hier/dā daer gedreven synde/dien
gantchen dach en nacht op de baren ge
bleven/sonder eten/als die niet en hadde
waer af/maer niet sonder dynckē/want
hy meer waters dan hem wel lief was
booz swilgen moeste / oock mede sonder
centhsins te weten waer orent dat hi
was/also hy niet dan zee en mochte sien
Als nu Landolf by na een sponsie was
geworden/en sijn handen aen de kanten
vande kiste ghevoech bestorven waren/
so dat gemeynlic in doots nooden ghe
valt/dat de handen gantse vast houdē
so wat zy beslunnen/so is hy des ande
ren daechs dooz des wints crachte ge
comen aende oever vānt eplant Guse:
daer by ghebal een oudt Vrouwen ston
ende schuerde met sant en met sout wa
ter haer schotelē die sy also schoon maet
te. Dit Vrouwen hem siende na haer toe
ghenaken sonder eenighe menscheijcke
ghedaente in hem te kennen werdt van
hem verbaert/en is alerijnde te rug
gegrspongen. Landolf en mochte niet
spraken/ ende sach oock heel weynich/
dies hy niet en woort en sepde. Maer
als hem de zee nochtans alijt naerder
dent lant soelde began de vrouwe het
maetsel vāde kiste te bekenen: daer na
noch wat scherper daer op ooghende en
dat wat naerder hy tāt sende/vermoet
te zy eerst twee wt gestrecte armen over
de kiste: doen vernam zy daer oock een
aensicht) ende began te denken tghene
datter af was. Dus is dit Vrouwen wt
mede doogē betweecht zijnde eē weynich
gewadet in de zee die nu al wat ghesilt
was/daer sy hem byde hays greep / en
metter kiste gelijckelijc aent lant trock.
Doen had sijn noch quāt genoech eer sy
sijn handen vāde kiste mochte lossen en
liet doen een jonge dochter / die daer by
haer was de kiste op't hooft: en droech
hē or op haer schouberē (gelic een kind)
binnen de stede daer zy hem in een stoe
bracht/en hē alzoem warm water weef
en wiesch/dat zy sijn natuerliche werm
te

te ende verlozen crachten weder in hem dede rouwen. Alst nu de goede Vrouw tijt dorchte hem wter stoben te brengen/ so bracht sy hen vandaen ende tracteerde hem daer na met wat goet wijns en fucaden dat hem versterckte/ voort hield sy hem soot haer best mogelijk was/ so langhe tot dat hy weder tot hem selven comen was/ ende verstant waer dat hy was. Dies heeft die goede vrouwe doe hooz genomen hem (so dat behoorde nae haer goetdunchē) zyn kiste weder te geven en hem te seggen dat hy voort zyn avontuer mocht gaen bejagē/ het welc zy oec also gedaē heeft. Al hoe wel hem nu niet met allen van de kiste voort en stont/ heeft hy die nachtang ontfangen als hem die van de goede vrouwe aegēboden wert: denckende dat die soo luttel niet en mochte waerdich zyn/ oft sy en soude hem wel eenige dagen mogē voden. Maer als hy die geheel licht hebāt is hem alle sijn hope ontfallen. Dies niet te min heeft hy die met ghewelt geopent als de goede vrouwe eens wten dursē was ghegaen/ om te besien wat daer binnen mochte wesen. Daer heeft hy veel costelijcke gesteeūt inne gevonden/ eenige al int gont gestēit zijnde/ anderen noch daer wte/ vande welcke hy wel kennisse hadde: dies hy/ om dat zy bā grooter werden ware/ God hoorchlyc gedaent heeft/ overmits hy hē noch niet geheel verlaten en hadde/ en werdt alsoo gantschelijcken verdrooft. Maer want hy nu in weynich tijts tweemaal weedelijc vander Fortupne gehandelt zijnde de derde mael bedachte/ dacht hy dat hem seer van noode was groote lichesheit te plegen om dese dinghen verlieshijc binne sijn hups te brengen: daeromme hy dese gesteeūten ten besten dat hy mochte in snoode sletterhē en doerhens bewonden hebbende tot de goede Vrouwe septe dat hy de kiste nu niet

meer van doen en hadde: dies sy de selfe wel houden mochte indient haer belief de hem eenē sack te geven/ het welc he dat goede wijf met allen geerne dede. Alsoo heeft Landolf haer van die over groote welbaet so hoogelijc ghebancē als hem mogelijk was om doen: en sinnen sack opten halse leggende/ heeft hy van haer oorlof genomen ende is in een barcken gheseten dat nae Windesem scheepde. Voorts is hy van daer van getre tot getre so verre gekomen dat hy tot Cramp geraechte: daer hy sommige zyden laekens vercoopers vant wt sijn stede: derwelcke hem (als om Gods willen) cleeden. Doch mede hebben sy hem/ nae dat hy hē tieden alle sijn avontueren (behalven vander kisten) verbrocht hadde een paert geleent ende aen geselschap geholpen daer mede hy getrocken is tot Gavel/ daer hy septe te wille wederkeeren. Dem selved nu in sekerhepdt thups bindende/ heeft hy Gode gedaent die hem daer weder ghestiert hadde en ontuoopre sijn parcken: ende dōorsach doen het gene dat daer binnen was langhe ghenoech nae sijns selfs believen. Het welcke hy ten eersten mael niet wel en hadde moghen doen. Daer debant hy dat hy soo vele ghesteenten ende die van soo grōter werden hadde: dat hy hem wel de helft rijcker merchte te zyn dan hy was als hy eetsmaels wt sijn hups schepde. Verstant heeft hy eē deel vanden ruweelen te ghelbe gheniaecht: ende sandt een goede somme ghelts tot Gursē aende vrouwe die hem wter Tece opt landt ghesaecht hadde tot dankhaerhepdt vander welbaet die hem van haer bewesen was. Van ghelijcken dede hy oock tot Cramp aende ghene die hem vercleedt hadden: ende behield het ander voort hem/ sonder meer onbroom te wilken wesen: daer af hy eerlijc leesden tot sijnen sterf dach toe.

De Soudaen van Babylonien septe sijn Dochter om die te houwelijken aenden Coninck van Grabe: de welcke hy avontuer vier jaren lanck

tot verscherpen plaetsen / werbende in handen quam van negen mannen : ende wert ten laetsten haren Vader weder ghelevert / van daer sy doen noch boozt maeght gheraekte byden Coninck van Serben/alsoo sy daer te boozen boozt Wyl ginch.

De neghenste Historie.

Om te onderwijsen dat der vrouwen schoonheyt haer selven dickmael schadelijck oock oorsake van veel quaden ende veel luyder doot is.

Het is een goeде wijle gheleden datter in Babylone een Sou-
daen was genaemt Bemine-
dab: den welken veel saken in
syn leven na wensche gelucte. Dese had
de onder veel andere souden en dochteren
en dochter genaemt Alathiel / de welcke
na d'ordeel vā alle diese opt sagede al-
derschoonste creatuere was diemen op
die tijt mocht vinden in de gantsche we-
relt. Nu was dese Beminedab in een
groote victorie teghen de Arabiers die
hem quamen bespringhen / wonderlijc-
ken seer byghestaen van een Coninc van
Garbe : de welcke dese dochter te hou-
welijc van hem begeerde / daer de Sou-
daen hem gheerne in verwillichte dies
by sijne dochter niet eerlijck geselschap
van mannen ende vrouwen / oock niet veel
rofselijcke en rijckelijcke cleederen gestelt
heeft in een schip van oorloghe dat van
wapenen en alle nootduft wel boozsien
was: ende syn dochter Gode bevelende /
sant sy die also hadden Coninc van Gar-
ben. Deschippers siende dat het goet
weder en wint was / zijnt sepl ghedaen
en gebarct wt de havē van Alexandrien:
een goet deel dagen gelijckelijc seplende
heure rours. Maer als sy voorby t'lant
van Sardinien waren en hantlieden lie-
te dunckē by na tē ende heurs. weers
te wesen / so syn daer op eenen dach ha-
stelijck vele verscherpen winden teene-
mael opgherefen: de welcke elck byson-
der soo onmate vreselijck stormden / en
het schip daer dese vrouwe niet deschip-
pers in ware niet sulcker berwoetheyt
overbielen / dat sy dicmael waende ver-
broncken te zijn. Nochtan hebben sy
als versochte zeelsede heur waterse brst
doende ende van onophoudelijcker stor-
men aenghebochten synde / die waren
tempeest twee daghen lant wederstaen.
Maer als den verden nacht aenquam
van dit begonnen onweder / het welck
in de plaetse van minderen eleke ure
vermeerde / en wisten sy niet te bemer-
ken waer ontrent dat sy waren / en dat
noch dooz scheepse raminghe noch dooz
eenich ander blije want den hemel was
gantsch verduyfster dooz de wolcken
ende dooz des nachts donckerheyt.
Alsoo syn sy vast boozt ghedreben nae
het Eplandt van Mapozke / daer sy
vernamen dat hun Schip van een be-
gan te gopen: dies elck socht vutdich
werdt dooz hem selven ende niet booz
een ander / als die nūgheen hope en sa-
ghen om het lijf te berghen / ende heb-
ben den boot in Zee laten dalē / in me-
ninghe om hen lieber daer inne dan in
gheschrude schip te betrouwen. Daer
syn de Schippers alder eerst inne ghe-
spronghen / ende na hen lieden oock (nu
d'een dan d'ander) alle de mannen die in
den schepe ware. 't is wel so dat de ge-
ne die daer eerst inne gesproken waren
sulc te doen met blanke sweerden in-
der hant / beletten wilde den ghenen die
daer nae inne quamen: maer meynende
alsoo den doot te ontgaen / zijn sy daer
op grascht geweest: overmits het boot
dooz des volcs beelhept overladen syn-
de in sulcken verbaerlijcken storme te
gronde gesonken is: so dat alle die daer
inne waren daer mede verbronckē. Het

schip dat nu seer wijt gespletē en by na
 niet water verbult was / sonder yemāt
 meer in te hebbē dā die vrouwe m̄ haer
 jōnckvrouwen / is noch tans snellhe als
 dē wint boort gevlogē en crachtelijc ge-
 dreef op eē bancke oft sanc ontrēt eenen
 steenwoep na gāt eplāt vā slapozche: en
 dat niet zo gewelbigē stoot / dat het gāts
 diep belwelde int sāt sulcx dat het onbe-
 wegelijc vast bleef staē tegē de windē /
 maer allē diē ghelē nacht vādē aēslach
 des waters aengebochten wert: daer de
 vrouwe niet haer ioffrouwē n̄ anders
 binnejen lagē dan oft sy doot waren ge-
 weest / so door siecte vander zee ende des
 stormis ongemac als door die verschric-
 kelijcke breefe daer sy in waren. Als nu
 den lichte dach gecomē en het omweder
 een wervlich overwas / so heeft de vrou-
 we half doot zijnde haer hooft op ghe-
 beurt / en (also zy s̄ wat was) nu dē eenē /
 dā dē anderē vā hare dienaarē begonnen
 te roepē. Maer zy riepe alle te gheefs:
 want de gene die zy riep warē al te wijt
 vā haer: dies zy wter maē seer verwō-
 derde als zy niemāt en hoorde antwoor-
 dē noch geē vā hē allen en sachē begin-
 niet allē seere te vreesē. Sy stont oppe /
 also zy best mocht en sach die ioffrouwē
 vā hare gesimē en ooc de ander wpen
 al plat neder int schip liggen. Also heeft
 zy nū dē eenē / dan eē ander aengestootē /
 en nā lange geroepē te hebbē / wepnige
 onder haer luydē gevōdē die noch gebo-
 len siene hadden / als de gene die nu al by
 na doot waren / so wel door hun hertsen
 wedornie / als door de breefe die spluy-
 den haddē gelede. Dit heeft der vrouwe
 aenrē noch vermeerbert: de welcke dies
 niet te min de noot raet volgedē (als die
 haer selve alleene vant sonder te weten
 waer zy was) zo lange hestootē heeft aē
 haer jōnckvrouwē / die noch lebēdich wa-
 rē / dat zy die noch op bede rissen. Maer
 als zy bevāt dat zy niet en wisten waerde
 manne verbarē mochten wesen / en ooc
 sach dat het schip also verbult zijnde m̄
 water aen't lant gestootē was / began zy

beerlijc niet hun luydē te schrepe: en was
 middach eer zy yemāt optē strāt oft el-
 ders sagē: die zy tot medoogē bewegen
 mochtē s̄ hūluydē te bergē. Optē mid-
 dage is by geval daer verby gelede een
 edelman genaēt Pericon de Visalgā: de
 welcke niet vele dienaers verselschapt
 zijnde te paer de quā gerebē na eē luthof
 dat hy op't lāt hadde. Als dese het schip
 eerst sach / is hē ter stont het gene datter
 af was indē siene geballē: dies hy eē vā
 sijn dienaeren bevolē heeft ter stont daer
 in te climmen en hē te comē seggen wat
 daer binnen waer. Aldus is de dienaar
 al wa si met groote s̄ warichz / daer bin-
 nen gerlommē daer hy gebōdē heeft de
 se schoone tonghe maecht niet dat self de
 clepne geselschay dat haer noch overge-
 blever was / en dat noch in grootē anre-
 te zijnde: de welcke verhozgen lagen on-
 der den sluypē van des scheeps boort-
 steel. Dese hebbē diemael om eenē gena-
 de geroepen so haest sy den dienaar on-
 trent haer vernamen maer vermerckē-
 de dat sy niet verstaen en waren / noch
 dat sluydē ooc niet met allen versto-
 den also wat de knecht haer oock sepe /
 hebbē hun beste gedaen omme hē haer
 ongheluck door teerckenē te beduydē.
 Als de dienaar nu alle dette ten besten
 dat hy mochte door sien hadde / heeft hy
 sijne heere vertelt wat daer binnen den
 Schepe was. Die heeft sonder vertree-
 wen t̄ shepe doen nemen alle de vrouwē
 met de dierbaerste dingē die daer binnē
 warē daer mē by comen mochtē: en daer
 mede gecomen zijnde op sijn hofve ofte
 luthof / bede hy met wijn / en met ruste
 de vrouwen wat verquickē: als die wel
 vermerchte aende rijchelijc gewaden
 vanden vrouwen die hy gebōdē hadde
 dat zy van overgeooten hupse moesten
 wesen: het welcke hy ooc ter stont gewa-
 re wert door de wtgesonderde cerbie-
 dē die alle d' ander haer allen behypsen.
 Ooc mede heeft de onrictter van haer
 aengesichte / niet tegenstaende het self de
 om bongemac vander zee geheel bleek
 ende

en ontstelt was/water maten schoon ge-
bleek inden oogen van Pericon: dies hy
eenganc in hem selfs van meyninghe
wert haer tot eenen wijue te nemen/ hy
also verre zy noch onghewet waren
oft indien hyse niet tot een hups vrouwe
vercrigen en mochte/haer liefde te ver-
werben. Dese Pericon t'welc een sterck
man en fier van ghesichte was/ bestelde
eenige dage dat die vrouwe niet alle wel
en socht buldelicken gedient wert/ daer
dooz hyse sijn vertroost heeft: en siende
dat van schoonhz haers ghelijcken niet
en mochte ghebonden werden/ was hy
gheheel bedroeft dat hy haer/noch oock
sy hem niet verstaen en conste/noch daer
omme oock niet wie sy waer/ weten en
mochte: dies hy onmatelijck dooz haer
schoonheyt ontflecken zijnde blifelijck
gearbeyt heeft omme haer met listighe
bediensticheyt ende Amoureux ghelaet
sonder eenighe wegheringhe tot sijnen
wille te gevingen. Maer dit was al tsa-
me te vergeefs: want zy weygerde gant-
schelijc sijn ghemeenschappe: waer dooz
Pericon vtericheyt dies noch te meer
ontsteken wert. De Vrouwe vermercte
sulck ooc niet allen wel/ en naer sommig-
ge dagen geweest zijnde verstont zy wel
wt des volcx zede dat zy onder de Chri-
stenen was/ en dat ooc in sulcher plaet-
sen daer haer luttel gebaet mochte heb-
ben/ al waert also dat zij hadde comen
te verstaen geben wie sy was: daer dooz
sy ooc wel boozsach dat sy noch int ey-
de/het waer niet vrientschappe oft niet
gewelt/verwillighen soude moeten om
Pericon begeeren te volbringe. Daer-
omme heeft sy wt e grootmoedich her-
te boozgenomē de tegenpoet haers on-
gheluer onder haer woete te vrtreden
en heeft haer Joncvrouwen (der wels-
ker noch maer drie te lijve ghebleven
waren) ernstelijck beboelen gheensins te
openbaren wie sy waren/ ten waer dat
in eenige plaetse mochten zjn daer sy ee-
nighe blijckelijcke bystant om tot haer
byzheyt te comen/sagen. Hier en boven

vermaende sy de selfe noch hoogheijc
haer cupschepdt te bewaren: hemlieden
hersekerende haer wterste nooznemē te
wesen dat sy die niemant ter werelt dan
haren man opofferen en soude. Hier inne
wert sy van haer Joffrouwen seer ghe-
prezen/die haer oock beloofden nae alle
vermogen haer bevelde te volbringe. Pe-
ricon brande van dage te dage so langer
so meer/ en dat noch dies te seerder dat
hy hem naerder vant aen de begheerde
en geweygerde wellust/ dies hy siende
dat sijn bewysingen der vrientschappen
niet met allen daer toe en voorderden/
heeft booz hem genomen dooz argelstic-
heyt daer toe te gheraken/ het ghewelt
noch sparende om opt laetste en ter noot
te ghyuckien. Daeromme hy gemerct
hebbende op eenige tijden dat de vrou-
we lustich was tot de wijn (alsoo zy die
niet gelwoone en was te drincken/over-
mits sulck in haerlieder Wet verboden
is) booz hem genomen heeft haer te ver-
lackeren doozt behuly vande wijne/als
die een dienaar van Venus is. Also heeft
hy hem gebeynst niet meer begeert te
willen zjn na t'gene dat sy betoonde te
willen mydenen maecte op eenen abont
als veroorzacet zijnde dooz eenrehande
grootte vzolijcheyt/ een rijckelijck bane-
ket/dat niet alrelep wellustige dinghen
toebereyde was/ al waer dese vrouwe
oock mede quam/nad dat van hem te vo-
ren al bestelt was dat haer Schinckier
haer vele lechietet samen gemingde wij-
nen te drinckē soude schinckē. Dit wert
niet allen wel volbracht. Also drinck sy
(die hier booz niet beducht/ en van des
drinck lieflicheyt aengeloet was) mer
wijns dan haer verbaerheyt wel betae-
de: dies sy alle haer boozleden ongeluck
vergetende geheel vzolijck werdt/ sulck
dat sy siende sommighe vrouwen danffen
opte maniere van Mayozche/begonnen
heeft te daffen opter Alexandriner wij-
sen. Doen heeft hem Pericon late dun-
ken na hy het volbringe sijnder begeer-
ten te wesen/daeromme hy oock het bane-
ket

Het ende avontmael met oberbloet van
Wijn ende van ſpiſſen onder houwende/
tot een groot deel inder nacht heeft doe
ghedueren. Als nu ten laetſten de gaſten
geſchepden waren/ is hy met de vrouwe
alleen in der kamieren gegaen: de welke
meer verhit zijnde van de wijn/ dan ge-
tempert met eerbaerheyt / ſonder eenich
ontſich van ſchaemte te bedde is ghaen
liggen ten aenſien van Pericon: met an-
der dā oft hy eē vā haer dienſt toffrou-
wen waer gheweeft. Die en heeft oock
niet langhe ghebept haer nae te volgen:
maer heeft het licht wtghebluſcht/ ende
hem terſtont aē de ander zijde benevens
haer ghelept: daer hyſe inden armen ne-
mde/ ſonder eenige wepgeringe amou-
reuſelijck ghecuſt heeft. De vrouwe die
onbekende vielde ghevoelende/ hadde
leetweſen Pericons verſoet indien/ niet
eer verwillicht te hebbe/ dies ſy boozs
aē niet veel meer en beyde dat ſy tot al-
ſulcke ſoete nachten gebeden wert: maer
heeft dickwils ſelue Pericon daer toe
ghenoodt: ende dat niet niet woerden
(wantmen haer niet en conſte verſtraen)
maer metten gelate. De Fortupne noch
niet vernogende in deſe groote weelke
van Pericon ende van haer / die ſy van
rens Coninck wyf tot eens Caſtellains
hoelaghe verwozen hadde / heeft noch
een wzeeder lief de booz haer bereyt/ en
was deſe. Pericon hadde eenen broeder
van vijf ende twintich jaren/ ſchoon en
verſch als een rooſe/ genaemt Marate:
de welke geſten hebvende deſe vrouwe/
die hem wonderlickē wel behaechde/
hem lier duncken dat hy joncklich in ha-
een ſinne ſtont/ dat hy wt haer ghebare
hadde comen mercken; maer alſoo hy
waende dat hem gheen dinc en behin-
derde om tot ſijn boozgenomen begeer-
ticheyt te come/ dan de ſeer ſcherpe hoe-
de die ſijn broeder Pericon op haer dede
nemen: is hem een breeidende ende wzeede
gedachte inden ſinne gecomen/ daer ſeer
onlancx een ongeluckich eynde nae ghe-
volcht is. Op die tijt was daer by gebal

inde haven booz deſe ſtede een ſchip met
Coopmanschap geladen om te ſeyle tot
Cleremen in Romanien: waer af twee
jonge Genevoiers ſchipheeren waren/
die al gereet met Ree gecrupst lagen om
metten eerſten goeden windt t'ſeyle te
gaen: metten welken Marate verdinge
ghemaccht en henlieden beſtelbt hadde/
dat hy met noch een vrouwe dien aen-
ſtaende nacht van hun int ſchip ont-
fangen ſoude werden. Als dit beſchickt/
de nacht gecomen/ ende van hem t'ghene
hy doen wilde/ boozghenomen was/ is
hy in onbekenden gewade ghecomen int
hups van ſpnen broeder Pericon/ die
zijnder ghantſch niet beducht en was:
daer hy hen iner ſonnige ſpne ſeer ghe-
trouwe geſellē/ van hem tot ſyn booz-
nemens volbrēngē gebeden zijnde/ bin-
nen den hups verbozghen heeft nae den
aendach onderlingen van henlieden ge-
maect: ende als hy / na dat er een groot
deel vander nacht overleden was / zyn
geſellen de plaetſe gheopent hadde daer
zyn broeder met de vrouwe ſliep hebbe
zyn Pericon al ſlapende doozſteken. Doē
namē zyn de vrouwe die nu wacker zyn-
de deerlijc weerde/ ende bytprehden haer
oock metten gelate te doozſicken indien
ſy eenich gerucht maecte: ſy namen ooc
mede eē groot deel van Pericons alder-
coſtelijckſte goeden ſonder van eenich
menſch ghehoort te zyne: ende zyn daer
mede ſonder eenich vertret haestelijck
aen de zeeant gegaen. Waer is Mara-
te met de vrouwe terſtont tſchepe ghe-
gaen/ ſyngeſellen keerden wederomme/
ende de ſchippers enen wackeren booz
wint hebvende ſeylden haren cours.
Het is wel ſo dat de vrouwe hertelijck
ende met allen bitterlijc om haer eerſte
ende daer op nu noch dit tweede onghel-
uck bedroeft was: maer ſy werd dooz-
den mincklijcken onneganck van Mara-
te metter tijt ſo lietſelijc van hem ver-
troost / dat zyn nu al aen hem began te
wennen/ Pericon te vergheten en haer
redelijc te verwoegen: als de Fortupne
noch

noch nien verbyset vooz haer bereyde/
 recht oft dit boozgaende niet ghenoech
 en waer geweest. Wāt aengemerct dese
 byoutse (so nu al dicwils gheseyt is) soo
 heeldelijckē schoon was / en daer by noch
 loflijck en heusch van zeden / begonsten
 die twee jonge schipheeren daer soo hit-
 tichlijc op te verlieben / dat sy alle ande-
 re dinghen wtren sinne stellende niet an-
 ders en sochten dan haer te dienen en te
 behagen: waer inne spriede nochtang al-
 tijc vooz hun sagen dat Marate alsulcx
 nē gewaer en wert. Maer als sy onder-
 ling elc anders lief de verstonen / hebbe
 sy daer heymelijc te samen af gesproken
 en gesept behoorlijc te zijn daer sy deses
 ghewin te samen deelachtich soude we-
 sen: niet anders dan oft liefden gebeylt
 mochten werden / alsomen doet metten
 waren en metten gewinne datmen daer
 af verobert. Daeromme sprieden oock
 bemerckenbe dat sy van Marate te nau-
 we bewaert / ende daer booz henliedder
 boozmenen behindert was / syn openen
 tijt als het schip eenen suellen voortgac
 hadde / van achteren by hem ghecomen
 daer hy int water stende sonder eenich
 arch te dencken opt booz Casteel stonde:
 daer sy hem ondoofles verascht ende
 int water ghestooten hebben / sulcx dat
 hy al by na een half mple achterwaert
 wte in Zee lach eermens geware wert
 dat hy ober boort ghevallen was. De
 byoutwe dit vernemende sonder eenigen
 hope te hebben den self den minnermeer
 weder te mogen ghebruyghen began opt
 Schip en nien misbare te maken. Ter-
 stor zijn die twee minnaren by haer ge-
 tomen om haer te vertroosten: de wel-
 ke hen onderwonden ine soete woortde-
 keng ende niet schoone belosten (hoe wel
 sy daer een wensich af verstaen conste)
 de byoutwe te bedriegen: de welcke noch-
 tās niet so seere en weende om t'verlies
 van Marate / als om haers selfs onge-
 ballicheyt. Maer als nu dese twee Ge-
 neboysers (na lange woorden die sy dic-
 wils niet de byoutwe ghadt hadde) hun

lieten buncken dat sy al by na vertroost
 was / zijn sy onderlinge te woortde geco-
 men / wie die van hun beyden eerst by
 hem te bedde soude leyden: daer sprieden
 gheen middel bindende om in sulcx ober-
 een te dzagen / niet malcanderē begondē
 te kijden / te schelen ende uyt toren ende
 lief de verhit zijnde met de handen aent
 geweert te grijpen / en so verwoedelijckē
 malcanderē menigē slach opt lijf te slaē
 ende te wonden / datter niemant vanden
 Bootslieden tusschen mochte comen om
 schepden: sulcx dat de eene van hen bey-
 den daer ten laetsten doot neder viel / en
 dat de ander tot vele plaetsen in sijn lijf
 seere gewont was / hoe wel dese nochtās
 int lede bleef. Dit heeft de byoutwe bobē
 maten seer verbyotē / als die haer sonder
 bystant oft raet van eenich mensche ter
 werelt alleene vant / sozgende met allen
 seere dat de gramscap vā dese twee Ge-
 neboysers nocht op haer comen soude.
 Maer de begeerten vanden gewonden /
 oock mede het aencomen tot Clarence
 (t'welck niet langhe aen en liep) hebben
 haer vader doot verlost / ende is albaer
 metten ghewonden opt lant ghetomen.
 Daer is sy met hem in een herberge ge-
 bleben / ende is het gerucht van haer he-
 melsche schoonheyt suellijc booz de gāt-
 sche stadt vliengende / oot ten oore gheco-
 men vanden Prince de la Morce / doer
 ter tijt binne Clarence wesende: de wel-
 ke begheerlijc wert om haer te sien / en
 hem (na dat hyse ghesien hadde) noch al
 veel schoonder beviel int gesichte dan
 men hem daer af gesept hadde / dies hy
 daer schielijcken alsoo bierelijcken A-
 mourous af wert / dat hy nerghe ns an-
 ders op dencken en mochte. Als hy daer
 na vernam in wat maniere sy daer aen-
 gecomen was / nam hy vooz hem so vele
 te doē dat hy daer aen geraken mochte:
 daer toe hy alle middelen die hy bedur-
 ken conste by hem selven overlepe. De
 byienden vandē gewonden dit vernemē-
 de hebbe de byoutwe terstont thuys geso-
 den en hē die vā selfs aengeboet / t'welcke

di Prince wter matē lief en aengenaem
 was/bā gelijcken wast oock de Vrouwwe
 als die nu liet haer dunckē een groot pe-
 rijckel outgā te wese. Terstont heeft de
 Prince gemerct dat dese vrouwe behal-
 ven haer schoonheyt noch niet conincelij-
 ke seden verciert was: dies hy vermoede
 sonder te mogen vernemen wie zy was
 dat het een vrouwe bā Edele stammen
 moeste wesen: daer door oock zijn lief de
 tot haerwaerts herduubelt wert/sulck
 dat hyse seer eerlijck onderhieldt/en trac-
 teerde/niet als een hoefschapye / maer
 als zyn getroude Princeesse. Daeromme
 hy haer voozleden ongenallicheitē ober-
 denkende/en haer selven nu seer wel be-
 comen te wesen siende/wert dies so wel
 getroost en so blijde/dat haer schoonheit
 so beballick weder began te bloepē/dat
 het gantsche lant bā Groomanē niet an-
 ders en scheen te doē te hebbē/bā daer af
 te spreken. Hier door is de Hertoge van
 Attheuen/daer een schoone ionc en vroom
 man ter Wapenē/ ooc mede maghe ende
 vrient vande Prince was/ ooc lustich ge-
 worden om haer te besien/en hem gelatē
 de als oft hy de Prince waer gecomē be-
 soekē/also hy sonder tijt gewoone was te
 doene/qua hy met een schoone en heerlij-
 ghesinne tot Clerenten: alwaer hy eer-
 waerdelijck en met grooter seesten ont-
 fangen wert. Na sommige dagen onder-
 linge sprekende van de schoonheyt deser
 vrouwe/heeft hē de Hertoge gebzaecht
 oft ooc so wonderlijcken dunck was/als
 vanden lieden geseyt wert: daer op hem
 de Prince ter antwoorde gaf dat het al
 veel meer waere dan men daer af seggen
 mochte:maer (sprac hy) ic en wil niet dat
 ghy mijn woorde meer dā ws selfs oogē
 ght ghelooen. Als nu sulcr aende Prin-
 ce van den Hertoghe begeert wert/heeft
 hy hem gebzaecht daer dese vrouwe was
 de welke nu te vooren van humlupder
 roomste de wete hebbende / hem luyden
 met een hupsch gelate ende niet een vro-
 lijck aengesichte ontfangen heeft. De
 Prince dede haer tusschen hem ende den

Hertoge neder sitten/daer men geen ver-
 makelijchepdt van routen wt haer en
 mochte gheneten/want zy en verstonde
 humlupder sprake niet oft papiers seer
 weynich. Daeromme saten zy beyde en
 aensagense als et wonder oft miracule.
 Daer sadt de Hertoghe die in hem selfs
 nauwelijck en conste gelooven dat het cē-
 sterfelijck creatuer was/ende brancē al
 so oohopende alleenlijck metten gesichte
 spnen lust te hoeten/in dat lievelijck aen-
 schouwen soo veel Amourenslijck se-
 njns door syn ooghen in zyn herte/dat
 hy hem selfs sannerlijck daer inne be-
 wentelde ende vierelijcken verliest
 wert. Maer als hy metten Prince van
 haer gescheppen was ende nu bequame
 tijdt hadde om hy hem selfs hier op te
 denken/soo heeft hy den Prince boven
 alle menschen ter Werelt salich gheacht
 om dat hy soo ober schoonen dinc te
 wille hadde:ende heeft na vele versche-
 den gedachten/meer syn vernende min-
 ne dan zyn eere aenmerckende/ten laet-
 sten voor hem genomen (Godt gebe ooc
 wat daer af comen mochte) den Prince
 van dese salicheyt te berooven/om hem
 selfs nae al zyn vermoghen gheluckich
 daer door te maken: sulck dat hy nu ge-
 sint zijnde dit vooznemen behendelijck
 te volbrēngē/alle redene ende billicheyt
 achter rugghe ghestelt ende niet dan be-
 droch ende argheleijckheyt voor ooghen
 genomen heeft. Het geviel op eenen dach
 na dat hy zijnen schandelijcken aenflach
 int heymelijck gemaecht hadde met een
 van des Princen Camerlingen Churiac
 op genaemt/dat hy met allen bedectelije
 alle zyn Daerden dede Sabelen en too-
 men om des nachtes haestelijck werch te
 rijden. De nacht gecomen zijnde/werdt
 hy met een geselle beyde wel gewapent
 sachtelijck van Churiac ghelaten inde
 Camer vanden Prince: de welke ter
 wijlen de Vrouwe lach ende sleep/in zyn
 hemde stont aen een Venster dat na den
 zee cant streete/om vanden wint dis van
 darr quam/een weynich vercoelings te
 ontfangen.

Mitsange/alsoot el seer heet nacht was:
 daeromme hy naer dat syn gheselle te
 horen van hem onderwisen was/al stil-
 lekens tract dooz de Camer naer t'ven-
 ster/ daer hy den Prince van achteren
 met een scherp sweedrt dooz de lendenen
 stach/ soo dat het mes ten bysche vooz
 ypt stach/ ende werp hem voozt haeste-
 licken doort venster van hoken neder.
 Nu was dit Halleys seer hooge ende ge-
 legghen aende zeestrand: ende het venster
 daer de Prince doot was / sach ober som-
 nighe gheballen hupsen die dooz den
 vervolghen aenflach vander zee ter ne-
 der gespoelt waren/inden welken seldē
 oft niemmermeer volck en quam: sulckx
 dat het geballen is nae dit vanden Her-
 toghe al van te voozen overlept was/te
 weten dat den val van des Princen lie-
 bame van geen mensche ghehoort noch
 vernomen en was. Des Hertogen ghe-
 selle dit werck volbracht siende / wery
 behendelijckeneenen strich (dien hy met
 voozacht daer toe mede gebrecht had-
 de) om den hals van Churiac onder
 t'breck van hem te willen bytenschappe
 bewisen: den welken hy ter sondt zoo
 crachtich toe stapte / dat Churiac
 noyt gheluyt slaen noch woot spreken
 en mochte: daer hem de Hertoghe sucr
 in te hulpe quam / zoo dat zy hem ver-
 wozghden ende ter venstereu afwozpen/
 daer de Prince te horen geworpen was.
 Als dit nu albus volbracht was / en hy
 wel sekerlijck wiste dat niemant/ noch
 oock de vrouwe niet/ sulcx ghehoort en
 hadde/ heeft hy een licht ghenouwen/ en-
 de is daer mede heymelijcken hy het
 bedde ghegaural waer hy allijfelijck de
 gantsche vrouwe (die vastelijcken sliep)
 ontdeckt/ besien ende hoogelijc gepzsen
 heeft: waer hem die seldē de nunaerkit
 zynde al ongelijck badt behaerhde dan te
 voren inde cleederen. Daeromme hy nu
 ontsteken zynde met vierigher luste dan
 opt te voren / heeft hy hen sonder eenige
 verbaestheyt van die versche bedzyden
 sonde/also met zyn bloedige handen int

bedde gelept hy de vrouwe/ die so slap e-
 rich was dat sy hē waende den Prince te
 wesen. Daer is hy eē wyle tijt in groot
 ter wellussen met haer blybē liggē/ toz
 dat hy opstaende een deel van zyn volcx
 hē daer binne heeft doen comē. Die haer
 dooz synen bevelē in sulckx wisen na-
 men dat sy geen gerucht en mochte ma-
 ken. Voozt dede hyse dooz een clincker
 oft clepu poozken/ waer dooz hy binnen
 gelatē was/ uytbriēge/ ooc mede te peer-
 de helpē/ en heeft hem met alle zyn volcx
 30 hy heymelijckte mochte/ oytē werck be-
 gebē en na Athenen gekeert: hoe wel zy
 van hem aldaer niet gebrecht en werdt/
 overmits hy gehouwelijck was/ maer
 in een ander lustige plaetse die hy hadde
 ontrent de stadt gelegē: daer hy haer/ die
 bobē eenich mensche ter werelt treu rick
 was/ heymelijckē onderhielt/ en vā alle
 nootdrufticheyt eerlic en weeldelijck bedō
 dienen. De Edellieckē vande Prince had-
 den alle den mozzē tot den middage toe
 gewacht na des Princen opstaen: maer
 als sy menant en hoorde/ siēte sy arnde
 deure vander camerē die maer simpelc
 gesloten waren: ende als sy daer binnen
 comende niemant en bonden/ dachten sy
 dat hy int heymelijck ghetrocken was
 met dese schoone vrouwe op eenighē
 plaetse daer hy cenigē dagē in vreuhoē
 wilde leven/ dies zy hun daer niet meer
 mede en becommerde. Dese dingē albus
 noch staende ist geballē dat des anderē
 daerhs eenē sot gecomē is in die verr al-
 len hupsen bair des Princen en Chur-
 iacs lichamē lagē: welckē Churiac met
 ten strop daer uyt getrocken wert van-
 den sot/ die dat doode lichaem also na hē
 ginc sleppē: daer dit lichaem niet sonder
 groote verwonderinge vā vele mensche
 terstont bekent wert. Dese liebē edē hē
 met schoone woordē lepdē vande geck
 ter plaersē daer hy dit lichaē gevonden
 hadde: al waer sy oock (toe een jammē-
 lijckē dooef siep vande geheele stadt) het
 lichaē gebondē hebbe van heuren doode
 Prince: het wile zy met treuriger clach-

ten en niet grooter eerwaerdicheydt ter aerde brachtē. Also wert neerstelijck om gespoort na de genē die sulcdanigēleelick en moort bedreue mochte hebbē en vernemende dat de Hertoge vā Athenē niet meer aldaer / mer steelwijs wech getrēde was / so hebbē sy vmoedet / soot oocwaer was / dat hy de gene moete zijn die sulcx bedreuen ende de vrouwe wech geboert hadde. Daeromne hebbē zy terstont vooz heurlieder Prince ghecozen / den vwoeder des genē die vernoozt was: de welcken zy ooc tot wzaergiericheyt verweertē en hem alle hynlupder vermogen te hulpe belooftē. Als nu dese nieuwe Prince na maels vooz veelderlei ander sekerheden gewisselijck vernam dat vanden Hertogge gebaen was / heeft hy terstont / so dat was gesloten / zijnder ondersaten / vzienden / magen en dienaren om hulpe aengesocht / ende is also niet een groot schoon en machtygh heyt getrocken na Athenē om oozloghete voeren tegen den Hertoge. Dese dit vernemende heeft ooc tot sijn beschermenis alle sijn macht opgeschreue en hy een versaent: in wijs hulpe veel heeren gecomē sijn / en onder anderen waren daer oock vrede ghesonden handē Kester van Constantinopel sijn sone Constantijn en sijn Nebe Emanuel niet een groot en schoon heyt volckx: de welcke reerlijc ontfangen / en noch meer vanden Hertoginne also die sijn schoonfuster was. Als nu den handel vander oozloghen van dage te dage in dese schijne aenstaende was / heeft de Hertoghinne een beguacem ure vercozen hebbende / dese twee in haer camere doen comen: alwaer sy niet heete tranen ende met veel woorden alle de geschiedenisse en de gatsche oorzake vander oozloghen verhaelt heeft / van ghelijcken den spijte die haer vooz de Hertoge haer man om dese vrouwe gebaen was: die hy soo bedeckelijck ghemeynt hadde te onderhouden dat zy daer nimmermeer af weten en soude. Al le dit beclaeche sy haer zeeve hynlupde om des hertoghen eere en haer vertroo-

stinge bibbende / den alderbesten middel daer inne te willen soeken die sy binden mochten. Dese twee ionge Heeren wistē van te dozen alle den handel / also die geschiet was: dies sy sonder verder gebede te zijn vander Hertoginne die selfde / so zy best mochte / vertrooofde en haer eeren hope gaben. Als sy nu vander Hertoginne onderwisen ware vander plaetsen daer dese vrouwe was / sijn sy van haer ghescheypden. Maer want sy dese vrouwe diekmael van wonderlijcker schoonheyt hadden hoozen vziēen / ware sy soo seer begheerlijck om die te sien dat zy den Hertoghe vaden haer hynlupden te willen toonen: de welcke niet dencken de op tgene dat de Prince geschiet was / overmits die selfde hem oock getoont hadde / hynlupden dat te doene belooftē. Daeromne heeft hy een Heerlijcke maeltijt doen bereyden in eenen lustigen Boonigaert ter plaetsen daer die vrouwe was: en heefse des anderen daerhs opten noene met cleyn gheselschap niet hem aldaer ghebracht om hy die vrouwe te ceten. Constantijn ter tafelen gheseten zijnde began die niet een groot verwonderen te aenschouwen: so dat hy in hem selfs vooz seker hielt dat hy noyt sijn daghen soo schoonen dinck ghesien en hadde: sulcx dat hem berhyt dat de Hertoghe / oft yemant anders wie dat oock sien mochte / rechtelijck te onschuldighen ware / indien hy om die selfde te hebben verraderijc oft eenighe ander boosheyt bedreef. Als hy die vrouwe nu eenmael / ende dan wederomne aersach ende hy die telken aenschoude meer ende meer prees / zoo en ghebielt niet anders niet hem dant metten Hertoge toe ghegaen was: alsoo hy nu half amourens van haer was / ende alle ghedachten vander oozloghen wten sinne selende niet anders en began te dencken / dan hoe dat hy die selfde den Hertoghe best soude maghen ontschaken: ende heelde nochtans sulcke zijne liefde vooz alle mensche ter werelt. Maer ter wij-

len hy alstet in sijn vier hittelijck vanden/ genaecte de tijt datmen moeste gaetrecken tegens den Prince/ de welcke nu al ontrent de Hertoge ende Constantijn met alle den anderen / so humliedre aenlaech was/ getrocken ont zekher palē des lants te beschermen / op dat de Prince niet dieper int landt en soude comen.

Daer zijn sy sommige dagen gebleven/ al waer Constantijn nochtans gestadelijck op de Vrouwe gebesticht hebbēde by hem selfs overlepde dat hy daer wel lichtelijck sijnen wille van ghecrjghen soude mogen nu de Hertoge niet by haer en was: dies hy/ ont beguamelijck wederomme tot Athenen te mogen geraecten hem selfs wter maten siec van lichame gevepust heeft: daer dooz hy alle sijn macht in handen van sijnen Neve Emanuel latende/ oislof genomen heeft aenden Hertoge ende na Athenen ghetrockē is by zjn suster. Daer luttel tijt heeft hy die te woorde gebracht van de spijte die hē dachte dat sy om dese vrouwe van haren man moeste ghedooghen: ende sepe doozs tot haer dat hyse feer wel wiste te helpen/ de Vrouwe te doen nemen van daer zy was / ende die niet hem te lepden/ wterden zy sulx begeerde. De Hertoginne wanende dat Constantijn alsulcx haer ter liefden ende niet om der vronten wille bestaen wilde / antwoorde dat haer alsulcx wter matē lief was/ by also d verre hēt alsoo wilde bestellen / dat haer man nimmermeer en vernamē / dat sy daer inne verwillicht hadde alle welcke haer wotomētelijck van Constantijn toegeseyt wert. Daeromme heeft Constantijn heymelijcken een behendige barcke met crjchstrutinge doe voozsen/ ende die op eenen avont ghesonden ontrent den boomgaert daer hem de vrouwe hielt: nae dat sy eerst verhozgentlijck zjn volck/ die daer inne waren/ onderwesen hadde wat sy doen souden. Daer nae is hy niet ander van sijnen gesinne ghegaen opt Casteel daer de vrouwe was: al waer hy blpdelijck

ontfangen wert vanden genen die byde vrouwe om haer te dienen gelaten waren van gelijcken mede van de vrouwe de welcke niet twee van haren dienaers af ginch inden boomgaert met hem die oock die twee dienaers by hem hadde: overmidts hem alsulcx gheliefde / hem gelatende als oft hy van des Hertogen wegghen per met haer te syzeken hadde. Also zjn zy alleen te samen vooz wtgetreden na een poozt vanden boomgaert die aen de zee stont: de welcke nu al gheopent was dooz een van sijn Dienaren/ dien hy het teechē om daer niet de barcke aen te comen en de poozte te ontslypen gegeven hadde. Daer heeft hy suetelijck de Vrouwe doen nemen ende inde barcke stellē: van waer hy wederomme gekerct is tot haer volck seggende. Nieuw mant en verroere hem om eenich gheruchte te maken so lief als hy sijn leven heeft. Want mijn voozemen niet en is om de Hertoge zjn boelaghe te ontschaken: maer om de schande ende oneere die hy mijn Susters doet wech te nemen en te versagē. Daer en was oock niemant soo stout die daer een woort dozse syzeken. Dus is Constantijn stracx weder te rugge by sijn volck in de Barcke gegaen: ende hem neder stellende by de Vrouwe die bitterlijcken weende / beval hy de riemen int water te slaen tot den voozgenomen wech te volstrecken: de welcke niet oft zy gedzeven/ maer oft zy ghedvogen hadden/ hy na nietten daeract ghetomen zjn tot Eglue: daer sy opt lant getreden ende heur vermoeypde leden gerust hebbē. Dor heeft Constantijn daer sijn begheerde vrentcht genotē met de vrouwe: de welcke niet veel anders en dede/ dan dat sy aer onghewalighe schoonheyt beschrepe. Van daer zjn zy wederommet den Warske gescheept ende binnen weynich dagen gecomen int Epland van Sypontal waert Constantijn goet ghedocht heeft te blpven als in een veplyghe plaetse: zoo wt vzeese van sijn vaders berispinge / als

wt sozghen dat hem de Vrouw ontschaect mochte werden. Daer heeft dese schoone Vrouw veel dagen lanc haer ongheluck beweert/maer naedatse van Constantijn wat vertroost was/began so (so sy eermacks gedaen hadde) haeren lust te plegen met het genc dat haer van der Fortupne toegheschicht wert. Ter wylen dese dingen albus ghebielen/so is Osberch / die tot dien tijden Coninck van Turckijen was/ende gestadichlyck teghens den Keyser Worloghe was voertende / ter selver tijdt hy ghevalle tot Smirres zengeromen is. Daer heeft hy verstaen ende vernomen / hoe dat Constantijn een veel lede leyde met een Vrouw die hy gheschaect hadde/ende dat hy hem tot Sepan hieldt sonder seer op zyn hoebe te wesen/ dies hy op eenen nacht met een deel cleyn scheepkens van worloge derwaert gebaren is/ heymelijc aert zyn volc inder stadt quam/ en veel volck op haer bedde gevangē na/ eer dat sy te recht vernamē dat de vrande himne der stede warē. Doc mede hebben sy daer den laetsten sonnighe verlagen die hem der were stelden / en sy met heuren roof ende gevangenē (na dat sy al die stadt in vrande geselt hadden) weder t' schepe gegaen ende te rugge na Smirres ghekeert. Als sy daer gecome waren/ heeft Osberch (dat een jonc man was) de monstekingē banden bytē gedaē daer onder hy ooc die schoone vrouwe sach; en was weter maten verblift als hy vernam dat het die selfde was die mer Constantijn gewoont hadde ende slapende by hē op't bedde ghebonden was: dies hy daer sonder vertret zyn hupf vrouwe afmaecte / de bysploste hielt ende een goet deel maecte tot Smirres niet grooter beuchden by haer stey. Maer eer dese dingen albus gebiele/ hadde de Keyser eenē heymelijchen aenslach gemaect met Bassan de Coninc vā Capadociē: de welke met alle zyn macht banden eenen cant soude vallen op Osberch/ en hy selfs soude hē vā dander side met al syn gewelt oberballē:

het welke noch niet volcomenlyc hadde mogen te werck gelept werden/ overmits de Keyser in sommige voorszayde niet en hadde willen bewilligen die al te onrebelijckē van Bassan begeert warē. Maer vernomē hebbende wat zynen soone gheschiet was/ wert hy swartlijcken bedroeft: dies hy sonder hem langhet te beraden des Coninck van Capadocien begeert verwillichde / en yorde hem an Osberch te oberballen so haest hem sulcx moghelijck ware/ hem selfs daer en tusschen oock wyllich gereet machende om tegens hem te trecken. Osberch dit vernemende versacnde syn heyt eer dat hy hem besloten vant tusschen twee so moghende Princen / ende is ghetrocken teghens Bassan: syn schoone Vrouw tot Smirres latende in bewaernisse van een getrouw dienaar en vrient die hy daer ooc liet. Alsoo heeft hy onlance daer na/ den Coninck van Capadocien ghenakende/ den selfden dach gelevert/ waer inne hy verlagen bleef ende syn veyt verstroeyt ende verjaecht wert. Daeromme began de Coninc van Capadocien als een verwiner sonder eenighe byscē vooyts te trecken na Smirres: daer hē alle de werelt te gemoete quam/ ende als den verwiner ghehoorsam werdt. Middeler tijt heeft Osberchs dienaar Antioche genacint dese schoone vrouwe belwaert: de welke niet teghenstaende syn onthepdt van dagē daer op verliesde/ om die groote schoonheyt die hy in haer sach: dies hy synē vrient en heere trouw noch ghelooften hielt. Dese conste haer tale sprake/ het welke een seer arughenaine saecke was voer de vrouwe: als dit ueren deel jarē ghenooisaecht hadde ghewerst om te leven/ niet anders dan een doobe en stomme: overmits sy niemant verstaen en hadde noch oock van niemant verstaen en was. Alsoo heeft hy die tot syn liefde begonnen te trecken: ende heeft met haer so groote ghemeenschappe binnen luttel tijts ghereghen / dat sy sonder acht te nemen op hunlieden Deere/ die te helde

fack/ dese ghemeynschappe niet alleen
 vriendelick / maer doch Amourenselijc
 deden werden: sulcx dat sy een wensche-
 lijcke vzeuchde te samen tusschen de sla-
 pelakens bedreue. Maer dese twee ver-
 nommen hebbende dat Of berch verwon-
 nen en verslagen was/ ende dat Bassan
 doorts aen alle dat hy vāt/ quam plon-
 deren/ zyn sy te samen geskoren hem al-
 daer niet te verwachten: dies namen sy
 een groot deel bande schatte die Of berch
 daer hadde/ en zyn daer heymelijc mebe-
 getrocken naftodes. Niet lange en had-
 den sy daer gewoont oft Antioche en is
 doot siet geworden/ by den welcken ter
 avontueren albaer was comen woonen
 een Coopman wt Cypers/ die seer van
 hem bemint/ en zyn groot vriendt was.
 Ghehoelende dan dat syn doot genaet-
 te heeft hy booz ghenomen dienself den
 coopman syn goet en syn waerde vrou-
 we achter te laten: dies hy het eynde
 booz ooghen siende die self de beyde by
 hem geroepen heeft seggende. Ich sie
 ongetwijfelt mijns levens eynde gena-
 ken/ welck my grootelijc verdriet/ als
 die gheen hope en hebbe meer in dese
 werelt/ also ick plach/ te moghen leven.
 Nochtans is hier een sake die my mer
 allen wel gerust sal doen sterben: dat is/
 dat ick booz mijn doot tusschē de armen
 van twee personen het gene sie dat ick
 boven alle dinghen ter werelt beminne:
 te weten tusschen wden armen/ o mijn
 waerde vriendt/ en tusschen der armen
 van dese Vrouwe/ die ick optsedert ick
 haer kende boven mijn selben bemindt
 hebbe. Het is wel waer dat het my seer
 verdrietich is/ te voozdeckē dat sy/ ist dē
 ick sterbe/ hier een vzeindelich zijnde/
 sonder hulpe oft raedt van eenich men-
 sche sal blyuen/ en soude my sulcx noch
 veel swaerder vallen in dien ick niet en
 wiste u alhier te wesen: maer ic betrou-
 we dat ghy om mijnen wille die zorghe
 vooz haer sult dragen/ die ghy vooz my-
 nen persone selfs gehadt soubet hebbe.
 Daeromme bidde ick u so vele my mo-

gelijc is/ dat ghy/ ist dat ick sterbe/ mijn
 saken ende dese Vrouwe ter herten wilt
 nemen om te besorgen: en dat ghy vooz
 beyden doch wilt doen t'ghene dat ghy
 meynen sult tot vertroostinghe mijnder
 zielen te wesen. En u bidde ic mijn waer-
 de Vrouwe dat ghy mijnder doch noe
 mijn doot niet vergeten en wilt: op dat
 ick mijn daer zijnde sal mogen berouwen
 al hier bemint te zyn gheweest van die
 alder schoonsste vrouwe die opt vander
 natueren gheschapen was: gheef dy mit
 maer eenē volcomē hope van dese twee
 saken/ so sal ick sonder alle twijfel heel
 wel getroost van hier scheydē. De coop-
 man syn vziēt: van gelijckē de vrouwe
 dese woordē aenhoordē/ bestondē deer-
 lijc te weenedē/ hebbe hē/ als hy opstieft
 van syzelē getroost en by heur trouwe
 beloofte/ te doen het gene dat hy begeer-
 de by aldien hy quamen te sterben. Het
 liep oock niet lange aen oft hy en is upt
 dit lede ghescheydē/ en wert van hem lie-
 eerlijc ter aerde bestet. Nu hadde oock
 de coopman binnen luttel tijts daer nae
 alle syn dinghen tot Rodes beschickt: en
 was in meyninge wederomme te seyles
 in Cypers op ee Catalaensche crake die
 daer was: dies hy die schoone Vrouwe
 vzeuchde wat hare sin was om te doen/
 nu hy na Cypers moeste reysen. De
 vrouwe heeft hem gheantwoort dat sy
 geerne (indient hē beliefde) met hē sonde
 reysen: hopende dat sy van hem/ ter lief-
 den vā Antioche/ als syn suster getrac-
 teert soude werde. De coopman antwoor-
 de wel te vrede te zyn met alle dat haer
 beliefde/ ende herft gheseyt dat het zyn
 huysvrouwe was om haer te beschermē
 vā alle overdaet die haer (vooz dat sy in
 Cypers waren) op soude rogen comen.
 Als sy nu t'schepe gegaē ware/ wert hē
 liede opt achtercasteel vande Crake een
 cleyn kintwien oft camerken gedaen:
 daer sy te samen op een bedde slapen/
 op dat die daet niet te gens heur woor-
 den en souden schijnen te ghetuyghen:
 heur welckē middel albaer ooc geschiedē

de t'gene dat d'ren noch d'ander gedacht en hadde als sy van Rodes voeren. Dat is te weten dat splicden aengelocht zijnde dooz de bupsterhepdt/ dooz de bequame gelegenheyt ende dooz de wermt vant beddenken/welcks crachten niet cleyn en zyn) dat sy de lief de ende vrientschappe handen dooden Antioche vergaten/ende bepde verweckt zijnde/als dooz een gelijcke begeerte/begonsten sy elcander te ketels/ en maecte te samen maechschappe al eer sy tot Basse quamen/van waer die Cypersche man gebozen was: sulcx dat sy daer aengecomen zijnde eenē goeden tijt hyden selbē coopman bleef woenen. Nu ist gebeurt by gheballē dat daer ooc tot Basse om eenige sijne saken (die hy daer te doen hadde) ghecomen is een edelman genaemt Antigone die out van jaren / maer noch veel ouder van sinnen was/maer cleyn van rijckdome/ overmits dat hy hem veel dingen onderwōden hadde ter wijlen hy in dienste van den Coninc van Cypers was geweest/ waer inne hem de Fortupne altyt byant geweest hadde. Desen gebielt op een tijt dat hy spdenbe verby t'hups daer de schoone vrouwe was / dewijle de Cypersche coopman gerepst was in Arme-nien met Coopmanschappe/ende dat hy de vrouwe in een venster sach vant self de hups:de welcke hy om haer wtgelesē schoonheyt ernstelijck aensach ende wert in hem selfs ghebdenckende dat hy die noch certijns gesien hadde/maer hy entoonste niet wel denckē tot wat plaetse. Dese schoone vrouwe/ die nu langen tijt der fortunē spel en cozte wijle hadde geweest / wiens tijt nu oock genaecte dat haer onghewallicheyden eens eynde souden nemen/wert ooc ten eersten aensien van Antigone ghedachtich dat sy hem voormaels wel tot Alexandzen gesien hadde in grootē state / indien dieste wesende van hare vader: dies sy eenē schielijcken hope behandt om dooz dese mans raet weder in haren Conincklijcken state te mogen comen:daeromme zp

den selven/ soo haest haer mogelijc was heeft doē roepen/die wel wiste dat hare coopman niet by hups en was. Antigone by haer gecomen zijnde/ vzaechde zy al beschamdelijck oft hy niet en ware Antigone van Samagoste: zo haer wel ia dochte. Ick ben de self de man sprack hy/daer en boven noch segghende. Ick laet my duncken mijn vrouwe dat ich u eenichsins kenne:maer ich en weet oock niet wel te bedencken waer ich u gesien mach hebbe: daeromme bidde ich u dat ghy my (indient u belieft) wilt doen herdencken wie dat ghy zijt. De Vrouwe hoorende dat het dese Man selfs was/ viel hem al weenende met open armen om de hals. Terstont daer na wert Antigone (die hem diessere verwonderde) vā haer gebzaecht: oft hy haer noyt gesien en hadde binnen Alexandzen. Antigone dese vzaghe hoorende / kende hy terstont dat het was Nathiel des Soudaens Dochter diemen al incpde veredzoucken te wesen/ende wilde haer soodanighe erbedinghe belwpsen als haer toebehoorde/maer sy en wilde niet geboogen/ende badt hem een wepnich by haer neder te sitten. Dat heeft Antigone gedaen ende haer met alder eerwerdicheyt gebzaecht hoe wanneert/en van waer sy daer gecomen was:ghemerckten men oover t'gantsche lant van Egypten vooz secker hielt dat sy al over een deel jaren in zee verbroncken waer geweest. Ick wide wel/ sprack de vrouwe/ dat sulcx oock warachtich ware veel liever/ dan sulc leven (als mijn leven middeler tijt ghelweest is) gheleest te hebben:ende dencke ooc wel dat mijn vader van ghelijcken alsulcx wel sal wenschen / ist dat hijt ymmermeer verneemt: en dit gheseyt hebbende / began sy wederomme deerlijckē te schrepen. Daeromme heeft Antigone tot haer gheseyt: en wilt doch niet misdroofstich zyn / mijn Vrouwe vooz dat dē noot u daer toe dvinget:verhaelt my (beliebet u) u mis vallē/ en hoe banich dat u leven is geweest:de sake sal mooghe

mogelike also gegheuen wesen / dat wy niet
 gods hulpe daer noch raet toe sullē bin-
 den. **My** dunkt syac de schoone vrouwe
 (o Antigone) dat ic mynen Heere / mynē
 vader sie / nu ick u aenschouwe: daer om-
 me beweecht zijnde dooz de liefde ende
 dochterelike minne die ic hem schuldi-
 chen te dachghen / hebbe ick my teghen u
 te kennen ghegheuen / daer ick my
 nochtans wel hadde mogen verbergen:
My mochten oock wepnich menschen
 voorszomen die ic liever hier gesien had-
 de dan u / dien ick oock dooz permaut on-
 ders kende: daer omme ic u oec / als mijn
 Vader alle mijn teghensoeden / die ick
 opt hoop alle de werelt verborghen heb-
 be / vertellen sal: op sulcke doozwaerden
 dat ick u bidde / u moghelijcke beste te
 willen doen / naer dat ghyt al ghehoort
 sult hebbe / om my wederomme in mynē
 eersten staet te brengen / indien ghy sulcx
 mogelijc verstaet te wesen: indien dat
 oock niet sy en mach / dat ghy dan doch
 gheen mensche op aerden te kennen en
 wilt geuen dat ghy my gesien oft van mi
 pet gehoort hebt / als sy dit gehoort had-
 de / began sy hem te vertellen (al weenen-
 de) wat haer wederbaren was vanden
 tijt as dat sy op de Zee van Maiorichen
 schepbzekinge gheleden hadde / tot dien
 tegenwoorbigen tijt toe / sulcx dat Anti-
 gone upt vermooghenheit van dien niet
 haer began te schreuen. De welcke een
 wijliken tijt hier op gheboecht hebben-
 de tot haer seide. Nu men noyt in alle u
 misoalligheden niet en heeft ghelweten
 wie dat ghy waert / so sal ic u sonder twij-
 fele leuven is wi daders jonckere lief-
 de / meer dan opt te voren / en daer na den
 Coninc van Carben tot een Hupszou-
 we. Sy vzaechde hē terstot hoe dat sulcx
 te wercke soude mogen gaen / het welcke
 sy haer altemael by dozdene verclaerde.
 Doozt / op dat den eenich vertreck
 hier niet anders tusschē comen en soude
 is sy stract wederomme gekeert tot Fa-
 magoste / daer sy op't palaps gegaen is
 by den Coninck seggende. Ghy meucht

nu Sire (indien u belieft) u selven een
 grote eere / en my (die in uwe dienste ver-
 armt bē) groot vzosijt doen / sonder eent-
 ghe merckelijcke costen oft schaden. Als
 hē nu vanden Coninck ghebzaecht wert
 in wat manieren / heeft hem Antigone
 geantwoort. De schoone dochter handē
 Soudaē / daer men so veel as gesept heeft
 datse verbrucken was / is aen getomen
 tot Bassa: de welcke om haer rupscheyt
 te bewaren / langen tijt seer groote ellen-
 dicheden gheleden heeft: ende is noch op
 desen tegenwoorbigen tijt in schamelen
 state / verlaughende om tot haren Heer
 vader te keere. Daeromme / is dat het
 u belieft haer de Vader weder t'huys te
 seuden onder mijn behoebinge: het sal
 u een groot eere ende my een groote dooz-
 baer zijn: want ick wel vermoede dat
 de Soudaen zoo grooten welbaet nem-
 mermeer vergheten en sal. De Coninck
 beweecht zijnde dooz een Conincklijcke
 grootdabicheyt / heeft terstont gheant-
 woort dat hem sulcx niet allen wel be-
 liefde / dies sy om haer ghesonden heeft
 niet eenen eerlijken staet / ende bedise
 brengen tot Famagoste: alwaer sy van
 den Coninck ende vander Coninginne
 niet ongelooijcker vriendelijcheyt en
 niet hooger eerweerdicheyt ontfanghen
 wert. De welcke nae dat sy geantwoort
 ende haer onghet (nae het ingheuen
 van Antigone) vertelt hadde voorden
 Coninc ende Coninginne / vande welcke
 haer sulcx ghebzaecht was / binnen lute-
 tel daghen daer na (dooz haer b'geeren)
 ghesonden wert onder het regiment van
 Antigone met een schoone en eerlich ge-
 selschappe van Edellicke en jonckvrou-
 we aen den Soudaen hare vader: waer
 as sy met soo grooter vzeuchden ontfan-
 ghen wert / dat het wt spreken van dien
 onmogelijc is: van ghelijken ontfinc
 sy oock om haeren wille Antigone met
 alle zyn geselschappe blijdelijck. Maer
 als nu dese vrouwe sommighe dage wat
 gerust was / wilde de Soudaen weten
 hoe dat het mogelijc mochte zijn dat sy

nach int lebe was: en oot waer zo lan-
ge tijt was geweest/sonder hem eenich-
sing van haer state te ontbiede. De vrou-
we haer lesse van Antigone gants wel
van bukten connende began te segghen
albus.

Mijn Heer en vader/het en leedt maer
ontrent twintich dagen nae dat ich van
u ghescheppen was/dat onse schip door
een vzeesseijck ontwedder van een ghe-
schuert zijnde op eenen nacht ghebreven
wert in eenē hoecke landts Oostwaerts
op gelegen/ontrent een plaetse genaemt
Niguesmotes:maer waer de manne die
int schip waren gebleven zijn/en weet ic
niet/noch en wiste daer oock noyt yet
af. My ghedenst alleenlijck dat als den
dach aen quam/ende ic oock by na wter
dooft int leven ghecomen was / het
schip nu al ghebzoken zijnde/vernomen
wert vande boere/de welcke wt alle het
omghelegghen lant daer terstont by qua-
men geloopen om te stelen. Doen werde
ich eerst op t'strand gheset met twee van
mijn dienstvrouwen:de welcke terstont
van songhe lieden aengherant zijnde/
d'een met die eene herwaerts ende d'an-
der met die ander derwaerts begonste te
loopen:sulck dat ich noyt en conste ver-
nemen waer zo gebleve waer. Waer als
my twee ionge Mannen genamen had-
den/de welcke my (om dat ic my al wee-
nende daer teghen ter weer stelde) met
ten happe geweldelijc trocken en sleppte
lanck den wech om in een groot Bosch
te brengen dat daer ontrent was/so heb-
ben de ghene/die my alsoo sleppte/by
avontuere vier manne te peerde vernom-
men die derwaerts quamen ghereden:
dies sy my terstont daer lieten ligge: en
zijn rasschelijc ten Bosche waert inne
gheloden. Die vier Mannen/het wel-
ke treffelijc lieden schenen te wese aen
hun maniere van doene/dit siende / zijn
terstont gecomen rennen daer ich opten
wege lach: de welcke my veel vzaechde/
daer ich oock vele oy antwoorde / maer
ich en was van henliede/noch zo vā my

niet met allen verstaen. Aldaer schenen
zplieden hun onderlinge te veraden een
goede wijle tijts:zoo dat ich ten laetsten
van een onder hunlieden / achter op v
peerde werde geset ende gebzacht in een
Clooster by Gheselsijcke. Comen van
henlieder gheloobe. Ich en weet niet
wat de Clooster Vrouwen van dese
Mannen doen bevolen wert:maer weet
wel dat ic van hun allen eerweerdelijc
ken ontfangen en gheert was: en hebbe
daer met henlieden ghelijc debotelijc
gedient en heplijc die meest vande vrou-
wen in dat lant wert ge-eert. Maer als
ic een goede wijle tijts by henlieden ge-
woont en een wepuech van hun spraeke
geleert hadde/soo vzaechden zo my wie
en van waer ich was:maer ic wel ver-
merckende waer ich was/en beduytten-
de dat zo my van haerlupder veriaecht
souden hebbe/als een byandinne vā hun
wet oft gheloobe indien ic de waerheyt
ghesopenbaert hadde/septe my selven te
wesen eens Edelmans dochter wt Cy-
pers de welcke my te houwelijcke sande
tot eenē man in Candien/maer was on-
der wegghen vander Fortupne bestreden
en schipbrekijc aent strand geworpen.
Also hebbe ic daer menichmael en in ve-
le saken/wt vzeese van erger/henlupder
zedes gebolcht en onderhouden. Maer
als my de opperste vā hun allen / diene
daer Abdiffe noemt/dan vzaechde oft ic
niet en begeerde wederom in Cyper
te trecken:so antwoorde ic alrijt dat my
niet lievers ter werelt mochte gheschie-
den:maer want zo vooz mijn tups hepdt
sozchbuldich was en doyste zo my noyt
eenich mā/die wt Cyper quā/ betrou-
wt. Te laetsten quamen daer twee eersa-
me Edele Mannen met haer wijben wt
Byancrjē/waer af de eene na maeschap-
pe was metter Abdiffe:de welcke verho-
rede waer hunlupder repse strecke/my in
haer hoebe en gheselschappe bestelde /
hunlupde sozchbuldich beval en dat dat
zo my doch by mynen vader in Cyper
brengen souden. Want dese trocken be-
beaert

behaert nae Hierusalem om t'heylighe graf te versoeken: daer zy geloofde/ dat de gene die zy voor humlieber God houden/ begrave wert na dat hy vande Joden ghebodt was. Maer soude ic alle de eere en vrientschappe verhalē die my vā de deuchtighe manne en van humlieber wijfē bewesen wert/ het soude te lange vallen om te hoorē. Maer als wy t'schepe gegaenē na een wijle tijt tot Basse aengercomen waren/ en wiste ich niet wat ich seggen soude tot die goede mannen die my wilde hy mijnen vader brengen/ also humlyden vande eerwerdige Abijse belast was: gemenet ic my daer zo aencomt vānt/ dat ich daer niet een mensch en kende. Daer scheen Godt te lyden te wesen met mijn elendichz: wat die sant my daer ter selfder ure: dat wy tot Basse aengquamē/ desen selfden Antigone op t' strat int gemoete: den welken ic eerst ont by my riep in onser spaken om int herstaen te werden van die twee edelluyden noch ooc van heur wijven: en seide hē dat hy mijnder aen nemē soude en besorgen niet anders dan sijn selfs dochter. Die verstot my niet te gaue: en na dat hy de Fransche edelluyden met heur vrouwe groote eere en vrientschappe (na sijn schamel vermoegen) bewesen hadde/ bracht hy my voor den Coninc van Cyprus: de welke my terstont ontfangē en met so grooter eere alhier weder tot u gesondt heeft/ dat ic niet en soude conuen volseggen. Indien hier inne noch yet meer is om te seggen dat sal Antigone u wel conne verklaren/ die my diemael dit mijn onghenal herft hoorē vertellen. Doen keerde hem Antigone totte soudaē seggende: mijn heere/ na dat ic diemael wt u dochters mont gehoort hebbe/ en na dat my ooc vande edelluyden/ ende heur wijven die niet u dochter quamē geseyt is/ so heeft sy u in als de werchz stelt: behalvē dz zy noch eendeel vergheten heeft/ oft en heeft dat u z wille seggē/ obernits sulx hare eyde mont min betamē soude mogen. Na

mijne hoe veel die edelluyden met heur vrouwe die niet haer quamē/ my seiden van haer eerbaer en cuspich leuen dat sy daer byde konne gelept hadde/ wat edeler/ goeder tierender en manerlicher seide sy daer in bebondē hadde/ en ooc mede hoe die vrouwen met haer mannen weendē en bitterlic seepden als sy my u dochter int affshepde overgaben: vā alle t'welcke indiet ic te volle vertellē soude/ ic desen gheselē dach en ooc de gantsche nacht geyochte seggē soude hebbe. Mer ic wil daer alleenlic so vele af verhalē dat het genoegh zy/ te wete dat ghy (na dien sy my vertroche en ic noch hebbe conuen beinerckē) u wel mocht berocmē te hebbe de alder schoone/ de aldercuspichste en de alder deuchtigste dochter die eenich Prince mach hebbe die niet ter tijt opten aerthodem croone draecht. De Soudaē maecte int aetthoorē vā dese dingen wonderlijche groote blijfchapen en badt Gode bechuale hem die genade te wille verleenē dat hy doch gheuechtighe dankbaerheyt soude mogen betoonen aende genē vande welcke zyn dochter opt eere ende deuchtde gheschiet was: mer sonderlinge aenden Coninc vā Cyprus/ die ic hē soo eerlijken weder te hups gesonden hadde. Na sommige dagen dede hy Antigone seer rijckelijche gaben bereyde/ die hy hē gaf/ en ooc mede gozlof weder omme te mogen herren na Cyprus ooc mede hoogelike/ zo wel door z lieben als door machtboden dēshalven sonderlinge gesonden/ vānt gene hy sijn dochter bewesen hadde. Hier na/ beghoerich zijnde om t'ghene datter begonnen was te volbrēngen/ te weten dat zy gehouwt soude moghen werden aenden Coninc van Garben/ heeft hy hem alle de geschiedenisse ontbode: hem daer beneden noch schrijvende dat hy mochte seende om haer te halen in dien huse voor sijn bruyt begerde. De Coninc van Garbe was vā dese tijdinghe seer verblij/ ende ghesent hebbende om die dochter te halē heeft hy die niet groter

ter vzeuchden ontfangen: byden welcke
3p/ mogelijck meer dan dupsentich ma-
len by acht verscheyden mannen gesla-
pen hebbende/ noch voor een goeie ma-

get te hebde ginch het woelcke 3p hem al-
sao te zijn oot vzoet heeft gemaect: ende
leef de lage daer na met hem in vzeuch-
den als sijn Coninginne.

De Grave van Angiers valschehlyck beschuldiche zijnde / wert we
Dranckrijck ghebannen/ soo dat hy twee van sijn kinderen achter liet op ver-
scheyden plaetsen in Engeland: maer namsels onbekent wt Schotlande wo-
derom keerende/ hint hy die in grooten staet/ ende gaet in ghebaente eeris die-
naers int heyl vanden Coninck van Dranckrijck: daer hy onschuldich bekenet
ende weder in sijnen eersten staet gestelt wert.

Door ooghen beeldende dat de getrouheyt tegen sijnen Prince (hoe
grooten perichle daer oock door comen mach) haren dienaar dies niet tegen-
staende alijt tot noch grooter state bringe.

Als het Keyserrijck vanden
Fransoyen verbrzemde aende
Voochdijtschen/ soo is daer
tusschen die twee Volcken een
bittere vranctschap/ weghesproten/ ende
doozt verborck van dien ten laetsten
oock een felle oorloghe: waer door de Co-
ninck van Dranckrijck met eenen So-
ne die hy hadde alle de macht vande
Croone/ daer en boven noch van sijn
vrienden ende Magen by een versaemt
heeft tot es seer groot en machtych heyl:
daer mede hy wilde trecken teghen sijn
vanden/ zoo om sijn eygen lande te be-
schermen/ als om een ander te krencken.
Maer op dat het Coninckrijck niet son-
der Regent en soude blijue in sijn afwe-
sen/ soo heeft hy in sijn plaetse tot een
Stadthouder Generael over het Regi-
ment van geheel Dranckrijck ghestelt
den Grave van Angiers/ ghenaempe
Gaultier: den welcken hy kende te we-
sen eenedel ende wijs Ridder/ sijn groo-
te ende seer ghetrouwe Dienaer al hoe-
wel hy nochtans een verfocht man was
by Crichshandel: maer want hy hem
bequamer hielt int ghemack dan inder
Oorlogen/ liet hy hem alsoo int kant/ en
is ghetrocken teghen sijn vanden.
Also heeft de Grave met ruy verstand
ende niet goeder ordeninghen sijnen be-

volen last begonnen te oefenen/ alijt
nochtans ende in alle saecken hem bera-
dende met de Coninginne ende met haer
schoons dochter: de welcke hy alijt die
eere dede als sijn Princesse en over-
hoofden/ niet tegenstaende sy onder sijn
hoede en bescherminge ghelaten waren.
Dese Grave Gaultier was een wtghe-
nomen schoon Man/ out zijnde ontrent
veertich jaren/ oock soo gespraeksaem
ende sonderlinge wel gheschickt als ee-
nich Edelman mochte wese: daer en ba-
den was hy noch de aangenamste ende
nbelste Ridder diemen in dien tijden
mochte vinden van alle die cleedt een
lichaem moghen draghen. Nu ist ghe-
beurt als de Coninck van Dranckrijck
he met sijnen sone mette voozsynde oor-
loghe belemmert waren/ dat de huyf-
vrouwe vanden Grave Gaultier mid-
deler tijt overleden is: die hem een cleyn
soonken met een jonck dochterken/ son-
der eenighe kinderen meer / achter liet.
Als hy nu aldus het Hof vande vooz-
noemde Princesse hantverde/ ende met
die selfde dagelijckse spraeke hielt vā-
den regimente des Coninckrijck/ werde
de huyf vrouwe van des Coninck Sone
dullighen op hem berlieft/ als die doot
een innelijcke genegentheyt sijnen per-
soon en deuchden aenmerckende/ met
een

een verborghen liefde vierfchlijc tot hem ontfckē wert. Ende want sy haer selfs jonck ende versck beboelde/ oock mede wiste dat de Grabe sonder huyf vrouwe was/ dacht zy lichtelijc te comen tot haer begeerten. Waer als sy nu waende dat sy hier geen hinder met allen in bevinden en soude dan de schaemte van sulx te openbaeren / nam zy vooz haer hem met alle listē haers verstant daer toe te belaghen. Alsoo ist op eenen dach gheballen dat zy alleen zinde/ gesonden heeft om den Grabe te halen/recht of zy van eenighe andere saeken met hem te spreken hadde. De Grabe/ wiens ghe-dachten gheheel verbe vander Princersfen meeninghe verscheyden waeren / is terstont by haer ghecomen daer nae te samen (soo sy dat ghewilt hadde) alleen inder Cameren zinde ende op haer bedde sittēde vracchte haer de Grabe twee-mael wat haer beliefde/ waeromme zy hem om bode hadde/ daer van haer niet met allen op geantwoortē was/ sulcx dan zy ten laetsten ghewootsaect en van liefde overwommen zinde / schaemroot wert oock mede by nae wienende / ende bedende met gebroken woorden/ began te seggen aldus. *Mijn seer waerde ende liefelijcke hertē ende Heere/ ghy* (die een wijs man zijt)cont lichtelijc bedencken hoe groot de hooftscheit is inden *Wan-nen* ende inden *Vrouwen*/ende dat noch niet verscheyden middelen inden eenen meer dan inden anderen/ daromme ooc een self de mis daet in verscheyden na-euieren oft aerdt van *Menschen* nae re-den met ghelijcke boete vooz een recht-deerdich rechter en behoort ghestrafte werden. Wie is oock de ghene die daer soude dorghen segghen dat een arm oft arme *Vrouwe* die met lichaamelijcken arbeidt haeren noodtzuft moeten besuieren en winnen / niet meer te straffen waren / indien sy verliest werden ende herten sin daer aen te rost leyden/ dan een *Vrouwe* die weltdich ende sonder bekommernisse ware/ soo dat sy vooz

gheen dinghen bliuen mach wenschen en behoefde te sozghen/ *Ich en gheloe-be voozwaer niet dat men sulcx een soude moghen vinden. Daeromme achte ick dat dit voozsepde in een groot deel tot ontschuldiginghe ende tot voozdeel behoort te dienen vanden ghene die sulcx welde besit/ indien zy haer by ghe-bal liet brenghen totter minnen/ de reffe van haer ontschuldiginghe soude behooren te wesen / indien sy een wijs ende deuchtisaem lief verzozen heeft. Want nu dese twee saken (mijns bedunckens) in my zijn/ behalven noch vele ander sa-ken die my totter minnen souden moghen brenghen/ als te weten mijn jonck-heyt ende het verre af wesen van mijns mans teghenwoozdicheydt / soo ist behooslijc dat hem die self de nu in u by wesen tot mijnder sousten hooghe ver-heben/ tot een bescherminghe van mijn vierelghe minne. Ist dan dat dese dingē vernogen by u t' ghene sy byden wesen behooren te vermoghen/ soo bidde ick u om raet en bystant int gene dat ick u sal vrage. Het is waerachtich dat ick dooz lange af wesen mijns Mans/ niet vermogende te wederstaen de pachelinghe des bleeschs noch de cracht der liefden (die soe machtich zijn dat sy dick wils verwonnen hebben/ en noch daghelijc verwinnen niet alleen de cranche vrou-ken/maer oock mede de alderstantba-stichste mannen) aldus in alle werelde en bedicheyt zinde (so ghy sien menich) my selven hebbe laten verkeyde om de wel-lusten der minnen na te volgen en amoren te werden. En al ist nu so dat ick sulcx niet eerlijc te wesen bekenne in-dien het geweten waer/ soo en acht ick (dies niet teghenstaende) niet met allen oneerlijc indien dat verholen blijft. Nochtans is my de liefde soo jonstlich gheweest dat sy my niet alleen benomen en heeft het rechte Gozdeel om een lief te verkiesen / maer heeft my daer inne veel kennisse ghegeven: als die my ver-toode dat ghy waerdich zijt om bemine*

te werden dan sulcbanigen vrouwe als
 ic ben. Want (indien mijn meyninge my
 niet bedrogen en heeft) zoo houde ick u
 voor de schoonste / die aenghenaemste / de
 hebballigste ende de verstandichste kind-
 der diene int geheele Coninckryck van
 Vlaenderen soude connen gebinden.
 Ende ghelijck als ick mach segghen dat
 ic myselven binde sonder min / so meucht
 ghy u oec seggen te wesen sonder Wijs.
 Daeromme brade ick u door alle de lief-
 de die ick t'waerts draghe / dat ghy my
 de uwe niet en wepghet: ende dat ghy
 mededoogen wilt het be met mijn ton-
 cheyt de welcke waardeblijck niet anders
 door u en verbluynt / dan als door t'vier
 doet. Het dese woordes refen de ranc 30
 oerbloedelijck in haren cryen en oogen:
 dat sy in voornemen zijnde t'selfde niet
 noch meer begeerte aen hem te ver soekē /
 de machte niet en hadde / om een woort
 meer te spreken: maer is met een neber
 gheslagen aensicht als vermoenen zyn-
 de / al weenende niet haer hooft ueder-
 waerts ghesoucken lanckr de boyst af
 tot inden schoot vanden Grave. Die be-
 gan terstont als een ghetroou Ridder (30
 hy was) met strenghe berispinghen dese
 sotte minne te straffen: ende stiet haer
 van hem / alsoo zy hem al began te om-
 helsen / ende woer hoorh met eenen die-
 ren eedt dat hy hem liever in vier stuc-
 ken liet vterendelen: dan hy sulcx teghen
 zijns Wilken eere door hē selfs oft door
 remant ander s gheboogen soude te ge-
 schieden: Als de vrouwe desen eedt hoor-
 de / heeft zy terstont alle de liefde ver zhe-
 re / ende niet selder verwoetheyt ontfen-
 ken zijnde / sprac zy tot hem / sal ic dan o
 ghy suode Ridder / in deser wijsen vant
 vercrighen wijnder begheerten ver soe-
 ken zyn: dat en wil Godt geen sijn / nu
 ghy my wilt doen sterue / dat ic u niet en
 sonde doen dooden / of te u minsten wt
 de werelt verlagen. Dit gesep hebben-
 de / sloech zy haer handen in zyn hant /
 welc zy hy na al wt richte: ende daer na
 sijn cleederen grijpende ende in stucken

scheurde began zy met luyder stemmen
 te roepen: help / help / dese Grave vā An-
 giers wil my hier vercrachten. Als de
 Grave dit sach ende meer beducht was
 door den rydt vanden Hoove dan door
 zyn conscientie / ende hy oec mede vrees-
 de datmen der vrouwen hoosheyt vanden
 zyn onnosshelheyt ghelooen soude / heeft
 hem van daer gemaect / ende is (300 hy
 eerst mochte) vant d'alleys na zyne huy-
 se ghebladen: al waer hy sonder eenich
 ander beraet te nemen zyn kinderheng
 te poerde stelde / ende is (so hy alder snel-
 lichste mochte) met heur na Calis ghe-
 vlucht. Tot dit geruchte van dese vrou-
 we zijnder vele comen loopen: de welcke
 ghesien ende ghehoort hebbende de oer-
 sake haers roepens niet alleenlyck haer
 woorden ghelooft: maer voechden
 daer noch toe dat des Grabens chier-
 lijckheyt ende abelheyt in cleederen en-
 de anders / langhen tydt alleenlyck tot
 sulchen eynde ghereet hadden. Doozt
 sijnmen terstont tot des Graben hof ge-
 loopen om hem te versieren: maer hem
 daer niet vindende hebbe zy t'huys eerst
 geplondert / ende daer nae inden grond
 toe af ghebraken. Dese tijdinghe is (300
 schandelijck al sijnen die vertelde) tot des
 Coninck en zijns zoons leger geblogen:
 die daerom 30 verstoort en soo looznich
 ware dat sy hen eeuwelic wten lande bā-
 den en van gelijcken alle die wt hen ghe-
 sproten waren of vanden zinnen belooft
 den den genen grote giften die hem leue-
 dich oft doot in hun lieden handen wist
 te leveren. De Grave trenlich zijnde dz
 hy door sijn onschuldicheyt hē selfs
 schuldich gekent hadde is met zyn kin-
 deren tot Calis gcomen / sonder hem te
 oopenbaren oft bekent te wesen / vā waer
 hy doort terstot over ghescheept is in En-
 gelant / en in schamele cleederen na Lon-
 den getrocken. Maer eer dat hy binne de
 Stadt quā vmaende hy zyn twe kleyn
 kinderen met vele woordē / bysonder vā
 twee saken. Erst dat zy verduidelijck
 soude gedoghen daers ongeluc hun be-
 den

den en doe hem buyten hunlieden schulden inne ghebracht hadde: ten anderen dat sy hun wijslijck sonden hoeden van punnetmeer eenich wense te segghen vā waer oft wiens kindere dat sy ware en dat so lief als spiede hun leven haddē. Het soonke was genaemt Lops en ontrēt negē iare out en het dochterkens name was Violente by na seuen iarich: de welcke heel cloeckelijc (nae hunlieder teeder verstant mochte verdraghen) des baders onderwijfinge ter herte namē/also sy namael metter daet bewesen. Op dat sulcx oock te badt soude moghen geschiedē/dochte de vader goet hunlieder namen te veranderen: also hy doe gebaē heeft/noemende het knechtke Perot en het meysken Jannette. Als sy nu eerst maels binnen Londē getomē waren/in der maniere somen de bedelart siet aetcomen/begaben sy hun om bzoot te gaen biddē. Also gebieft dat sy om dies willen op eenen morgē vooz de kerdeure stonde daer een vrouwe vā eenē stadhonder in Enghelant upter kercken quam ghegaen: de welcke siende den Grave met ziju twee kinderke die aelmisse badē/hem gebzacht heeft van waer hy was/en oft die twee kinderke hē toe behoorden. De Grave antwoorde dat hy was up Piccardijen/en dooz de misdact vā syn ouste sone/dat eē quaet boebe was genootsaecht hadde geweest zyn lant te verlatē met die twee kinderke die hē toe behoorden. De vrouwe was seer goedertieren/ende sloech haer oogen op het meyske/welck haer met allē wel beviel/obermits dat het schoon/abel en bevalijc was/dies sy tot hē sepde. Sijt ghy te bzede/bzient/dit viont dochterke (bzēn goet op sien heeft) by my te laten/ich sal geerne nae my nemen:ende sal haer (indē sy een degeliche maegt wil zyn) wt hyljcken als het tijt sal zyn/sulcx dattet haer wel gaen sal. Dese bzage was den Grave upter maten aengenaem: dies hy sonder vertret antwoorde: Ja/gheerne myn vrouwe en heeft haer met betraen-

de oogen het meysken gelebert/en haer dat wel hertelijc bevolen. Als hy nu zyn dochterken wel besteedt hadde / als die wel vernam by wie/heeft hy boozgenomen daer niet langer te blyven: en also al bzoot biddende dwers doort Coninckrijck getrocken/sulcks dat hy niet Perot gecomen is in Galles/en dat niet sonder herbzietige moeplicheyt/als die niet gewoone en was te voete te gaen. Daer was ooc noch een ander stadhouder van wegen des Coninck van Engellant die hoogelijc geacht was en heerlijcken hof hielt: in wiens hof de Grave met zyn soonken somtijdes quamen om al daer hunnen cost te bezagē. Hier was een soonck vanden Stadthouder ende knechtken van ander Edellieden die daer altemet kinder spel bedreben / als loopen /springhen ende dier ghelijcken: met de welcke Perot hem began te nienghen ende alsulck tijt verdrif als sy onderlinghen pleechden/ soo behendich te doen oft oock abelder dan premant van hun allen: sulcx dat de stadthouder tselfde altemet siende / groot behaghen ghecech in des kindes maniere van doens/ende vzaechde wie dat ionckhen was. Doen werdt hem geantwoordt dat het eens armē mans sone was die daer onder willen om een Aelmisse quam. De Stadthouder heeft den Grave om zyn soonken doen vraghen: de welcke Gode nergkens anders om te scheen gebeden te hebben / dies hy hem zynen sone willichlic ober gaf: hoe wel het hem al seer verbzietich viel daer af te schepden. De Grave dan also spnē sone ende dochter bestaect hebbende/ en wilde niet meer in Enghelant blyven:maer is (soo hem dat doelnijckste was) in Yrlant ghetrocken ende heeft hem daer in dinstē begheben hy enen Ridder vā dat lant. Daer heeft hy alle gedaen dat eenen dienaer oft pagie bitamen mochte / sonder vā premant ter werelt bekent te werde/ende is daer eenen langen tijt in grooten arbeet ende onghemack gheleden. Violente die nu

Jannette ghenaemt ende hy des stadt-
honders pupp/vrouwe tot Lonné was/
is in outhept van Jaren/ in frischeydt
van lichame ende in alle schonheyt op-
gewassen: daer sy so wel bemint was vā
die Vrouwe/van haeren Heere/van alle
hof-ghesinne ende van alle die haer
kende dat het een wonder scheente we-
sen: sulck dat daer niemant en was/die
haer zeden ende ghelate aenmerckte/oft
hy en heeft haer alle goet en eere weer-
dich geacht. Daeromme de vrouwe die
haer vanden Vader ontfanghen hadde/
sonder eenichsins meer bescheets te ma-
ghen weten wat lieden sy toe behoorde
dā hy tot haer geantwoort hadde/ wert
gesint om haer ren Houwelyck te beste-
den/ende dat eerlijcken nae Jannettens
doene/soo sy dit waende te wesen: maer
want Godt als een recht aenschouwer
van eens anders verdiensten wel wiste
dat dit een Edele vrouwe was die bytē
haere schulden voor eens anders sonde
boete dede/ heeft hy gebenedijt/dit al an-
ders geschickt: ende is vastelijck te ge-
looben geschiet te wesen door de goeder-
sieren verheughenisse Godts dat dese
Edele Dochter niet in handen van ee-
nich snoode oft verwoorpen man gecomē
is. De Vrouwe mette welcke Jannette
vroude hadde hy haeren Van eenen ce-
nighen Sone/ die van Vader ende van
moeder seere bemint was/so om dat hy
eenich ende een Sone was/ als ooc me-
de om zijn groote deucht/saemheyt ende
seer goet leven. Want hy alle zijn tijt ge-
nooten in alle goede maniere te hoven
ginc/alsoo hy vroom van moede/ goet
van herten ende schoon van lichaeme
was/ende hy ghevalle ooch ses Jaeren
ouder van Jannette. Dese Jongelinc
oock siende dat Jannette so overschoo-
ne ende minnelijck was/ is zoo op haer
verleest / dat hy niet anders en sach in
syn sinnen dan haer. Maer denckende
dat sy van nederen state was / en dorste
hyse niet alleen te Wijbe begheeren aen
synen Vader ende moeder: maer vrees-

de oock strengelijck verispen te werden
om dat hy hem soo neber te minnen be-
geven hadde: daeromme hy zijn liefde
so verborgentlijck droech alst hem moge-
lic was: de welcke hem dies vele te meer
quelde dan oft hy die gheopenbaert had-
de. Daer wt is oock gevolcht dat hy ge-
vallē is in een sware siecte tot welck ge-
nesinge vele Medecijn ontkode waren:
de welcke geen teekē van siechte in hē
vermerckende noch oock zijn siecte niet
kennende gelijckelijck aen zijn ghenesi-
ghe vertwijfelden/ waer door de Vader
ende moeder zo seere bedruet waren dat
het licht om te bedencken dan te seg-
gen vast. Hieromme vraccheden sy hem
dircwils met oerlijcker begheerten naer
de oorsake zijnder siectē/ den welcke hy
dan anders geen antwoorde en gaf dan
menichte van diepe versuchingen/ oft
sepede dat hy hem allensiens bevoilde
te verdwynē. Op eenen dach gebiet als
daer een medecijn hy zijn bedde stont/ die
noch jonc maer seer oudt en verstaundich
inder conste was/ zijn haant hebbende aen
des patients arme / daermen den puls
soet/ dat Jannette inder cameren quam
daer de cranckie sach om daer pet te vze-
ghen oft te halen / als die hem om zijn
Moeder willen soch vubelijck diende/
dies de ionghe Edelman zo haest hy die
sach/sonder ee woort te seggē oft eenich
bewijs te doeve/syn Amoureuse begeer-
te niet noch grooter cracht in zijn herte
geboelde: waer door ooc de puls merke-
lyck stercker began te cloppen den sy vā
te voren gedaen hadde. Dit wert de me-
decijn geware niet groote verwonderin-
ghe/dies hy al stillekens daer naer bleef
staen luyfieren/om te weten hoe langhe
dat gherlop ghebueren soude. Jannette
en ginch so haest niet upter cameren/oft
dat gherlop en ginch hem ooc verbergen
inder herte en hielt oppe/daeromme liet
hem de Medecijn beduncken de oorsake
vander siekten eendeels ghebonden te
hebben. Dies hy daer na hem ghelaten
de als oft hy Jannette pet te vzagē had-
de/ heeft

de heeft hyse wederomme binnen de ca-
mere doen roepen/ende hielt syn hant al
gestadelijc op des iongen edelmans pul-
se. Maer hy en sach Jannette soo suet
niet inder cameren oft de puls en began
weder als booz te slaen / het welcke de
nederijc oock terstont niet meer en ghe-
hoelde/als sy van daer ginch en hy haer
niet meer en sach. De nederijc hem hier
booz latende beduncken volcomen seker-
heyt te hebben vander siecten oorzpzone
is van't bedde gheshepden / nam des
ionghelinc vader ende moeder aen deen
zijde ende heeft henlieden ghesepdt. De
ghesonthepdt ws soons en is niet inde
conste vanden Nederijcs maer in han-
den van Jannette gelegghen/also ick wt
gelwisse teckenen ontwijfelijcken hebbe
moghen merken/hoe wel sy nochtans
(na dat ick sie) niet met allen daer aen
weet : dus muetdy nu weten wat u te
doene staedt ende oft u zijn leven waert
is/ is dan niet. De stadthouder ende zijn
hups vrouwe hoorzende die eersderls wel
geerne om datter eenigen raet booz han-
den was daer mede mē hem te lye sou-
de mogen behouwen : nochtans heeft
henlieden grootelijc verdrooten / dat
sulcx gheschieden soude daer sy booz be-
ducht waren/te weten datmen Jannet-
te haren sone te wijde soude moeten ghe-
ben. De nederijc ginc van daer/ende zy
hyden cranchen/totten welcken de moe-
der spzack aldus. Popt en hadde ick ge-
waent lieve sone/bat ghy eenighe uwer
begeerten booz my verhozen sontheb-
ben/sonderlinghen daer ghy u selben/by
gebreken van sulcx te verwerven/inpe-
ricule des doots saecht: want ghy de
hoorzde ende behoort noch versekerct te
wesen datter niet en is twelch geschiede
soude mogen om v te vernoen: oft ick
en soude sulcx (al waerd doch niet seer
eerlijc) so wil ick booz v doen als booz
my selven. Maer al hoe wel ghy sulcx
tegens mijn vermoeden geheel hebt/so
is nochtans geballe dat God barmher-
tiger oer v geweest is dan ghy selve: de

welcke op dat ghy niet en sout sterben
vā deser siecten/iny die oorsake van dien
opentlijcken verclaert heeft: die niet an-
ders en is dan eenrehande alte vierighe
minne die ghy dzacht tot eenighe doch-
ter so wie dat ooc mach syn. Ghy en be-
hoorzde (inder waerheyt) v niet te scha-
men om sulcx te openbare/aengemercht
v leucht alsulcx epfshende is: dies ic u
niet m3 alle te onwaerder en soude heb-
ben indie ghy amoureux waert gewoz-
de. En wilt v daerom (lieve kint) booz
my niet verberghen/maer ondeckel my
bzpmoedelijcken alle ws herten beghe-
ren. Drijft van v alle swaermoedicheyt
ende dit geypens dwelch ghy hebt/daer
al dese siecten wfszuptende is: ende zyt
versekerct dat ghy gheen dinc ter werelt/
datmen om v te vernoen doen mach/
van my en sult begheeren/twelc van my
ongedaen sal blijben/als die ghene die v
meer bemine dan mijn epgē selfs leven.
Drijft daeromme wt v/alle vzeese ende
schaemte / ende segghet my stouelijc
wt oft ick per wat vermach aen het ghe-
ne dat ghy bemint / bevint ghy dan dat
ick niet sozchvuldich oft neerstich en ben
om v het volbronghen vanden te laten
ghewerden / soo acht my booz de al-
derwreedste moeder die opyt kindt
doech. De ionghelinc zins moeder
woorden aenhoorzde/werdt ghesel ver-
schaemt / maer als hy terstont in hem
selven overlepe dat niemant anders
so wel macht en hadde om zijne wensh
te doē verwerde/heeft de schamte ach-
ter rugge ghestelt ende aldus tot haer
ghesproken. Geen ander oorsacke (mijn
vrouwe) en is ghetweest die my mijn lief
de dus langhe heeft doen helen/dan dat
ick vermerchte het meeste deel der men-
schen/na dat sy tot rijpe oudthept ghe-
comen syn/niet meer te ghedencken dat
sy oock eens ionck syn gheweest / maer
want ick v beschypdenhept in desen sie-
lijcken/en sal ick v niet alleen looch-
nen warachtich te syne tghene dat ghy
my ghesepdt hebt vernomen te hebben/
maer

maer daer en boven noch segghen wie die persone is: op sulcker boozwaerden dat hy met al uwer macht de daedt sult laten volghen van uwe beloften/ want zo doende menichdy in levendich behouden. Nu betroude haer de Moeder alte wel om sulcke te moge volbrængen door de middel die sy nu al int hooft hadde dies heeft sy hem mindelijcken gesepdt dat hy haer by getroostelijc zijns herten begeeren mochte ontdekken: sy wilde dat terstondt alsoo bestellen dat hy zijnen wensch vercrighen soude. Mijn vrouwe/ (sprack de Jongelinc) de minnelijcke schoonheyt ende de lofslijcke seden van u Jannette/ ende ooc mede dat ich haer niet alleen tot geen medoogentheyddt en hebbe connen brenghen/ maer mijn liefde noyt en hebbe connen doen verstaen / ende hier en boven wach het helē/ als die mijn liefde noyt mensche en hebben dorven openbaren/ hebben my in desen noodt ghebracht daer ghy my nu in menich sien: dus menichdy nu vrylijc weten dat mijn levē hier niet langhe en sal wesen indē tgeen dat ghy mi beloofte hebt/ het sy ooc in wat maniere dat het sy niet en gheschiet. De vrouwe wel sien de dat het daer meer tijt om te vertroostē dā om te berispe was/ heeft al lachēde tot hen gheseyt: wat ou liebe kindt ist maer daeromme dat ghy sulcke swaricheyt genomē hebt/ stelt u herte in vanden/ ende laet my gewordē met dese sake als ghy ghenefensult zijn. De Jongelinc hier door vol goede hope wessende dede binnen luttel tijts groote teekene van beteringe blijcē: daer inne de moeder wonderlijcke seere verblijt was dies sy door haer nam te versoeken hoe sy haer beloofte best soude moge overbrængen. Alsoo heeft sy op een tijt Jannette tot haer geroepen/ de welcke sy vracchede (in manieren van boerte) oft sy geenē byper en hadde. Jannette met der eerē roof verwe ober't aēnsicht bespreet zjnde antwoorde niet schæmte: het en is seker van geenē noode (mijn vrouwe) en

noch niet betamelijck booz een schamele maecht die wt haer hups verdræben is ende die in eens anders dienste is (soo ick den) om een lief oft byper te dencken. Hebdyer dan gheenen (sprac de vrouwe) wy sullender u een geven/ daer door ghy gheheel wel te vreden leven/ ende meer vruchtis wt u schoonheyt ghewieten sult: want het en waer gheen redene dat soo supberlijcken maechdeken / als ghy zijt/ sonder lief soude blijven. Daer heeft Jannette weder op geantwoort. Mijn vrouwe/ als ick aenmercke dat ghy my wt mijns vaders armoede verheven en als u selfs dochter in waerden gehoudē hebt/ soo bevindē ick my verbonden om alles te doen wat u beliebē mach: noch tang sal ick dies niet tegenstaende mijn selven (om mijnder eeren ende welvarens wille) wel wachten u in desen te belieben: maer wel u belieste my eenen man te gheben / dien dencke ick te beminnen ende niemant anders: overmits my van mijnder bozouderen erfenisse niet anders dan mijn eere overghebleven en is: de welcke ick van meepinghebente bewaren soo langhe als mijn leven ghedueren sal. Dese antwoorde beviel dese vrouwe gantsch contrarie om te comen tot het ghene dat sy booz hadde/ ende om haer beloften aen haren sone te moghen volbrængen: al hoe wel sy nocht tang als een wyse vrouwe dese jōc vrouwe by haer selven dief halven hoorghelijck geprezen heeft/ en seide: hoe dan Jannette/ en oft ons Heere den Coninc dat een jone Prince is / so ghy een overschaone joncvrouwe zijt] geliefde eenighe lust door u schoonheyt te ghewieten/ soudet ghy hem dat wegerē/ de Coninc (sprac Jannette terstont daer op) soude my wel mogen vercrachten/ maer niemmermeer met mijnen wille pet wat van my verwerpen dan dat eerlijc waer. De vrouwe hier door hart sinne wel merckēde/ en heeft haer daer niet meer af wilke spreke/ mer beclēde dat sise opte proebe wilde stelle / seide tot haren sone dat sy hem

hy hem (als hy ghenesen soude zyn) met
 Jannette in een camere soude stellen zo
 kont het voortaan hem te versaecke oft
 hy synen wille van haer mocht ghecr-
 ge want het en dichte haer niet eerlyck
 (zo zy seide) het Joszouk vooz hē daer
 toe te bidde/en een koppeler se daer inne
 te versierckē. Hier inne en was de jonge
 linc niet met alle wel te vrede / dies zyn
 siecte schielijc begā te vermeerderē. Dit
 vermercte de moeder wel haest / dies zy
 terstot hare sin aē Jannette geopenbaert
 heeft. Maer als zy die noch stāvastiger
 behāt dā opt / Dielede zy hare man al wat
 zy in desen gedaen hadde: dies zy ghesa-
 mentlyc berwillichde en slotē (niet tege-
 staende sulcx hemlieden hare viel) hem
 die te wyde te geven. als die hem liever
 levendich sagē met een hupsvrouwe die
 hē niet en betaeinde: dā dat hy by wey-
 geringe vā haer niet te mogen trouwe /
 iammerlijc sterbe soude. En also hebben
 zy ooc na velderlyc woorden (die daer-
 omme gingen) ten laesten gedaen: Waer
 inne Jannette seer wel te vreden was /
 en dānce Gode niet deboter herten dat
 hy haer niet vergeten hadde: hoe wel
 zy haer nochtang om alle desen handel
 niet anders en wilde naemen dan des
 Dicaerts dochter. Aldus is die jonge-
 linc in cozter tyt genesen / men hieft de
 bruylost / hy was die vrolychste man ter
 werelt / ende began een genorclijc leven
 met zyn beminde bruyt te leyden. Perot
 die in Galles by des Coninck vā Eng-
 lants Stadthouder gebleve was is vā
 gelijcken opgewassen en quam seere in
 zyns Heere ionse / wāt hy wert so schoo-
 nen jongelinc en soo vroom van sijn lie-
 bame / dat men int gheheele Coninckryck
 van Engelandt zyns ghelijcke niet en
 vant: als die in Couroupen ende in alle
 seften van wapenē alle dānder van die
 lande verre te hoven giuck: sulcx dat hy
 van hemliede de Dicaert gemaect zyn-
 de / ober al bekent ende loijt vermaect
 was. En recht also God zyn iuster niet
 en hadde vergetē / heeft hy ooc mede be-

wesen dat hy zynre ghedachtich was.
 Wāt daer quā int lant vā Galles so pe-
 silentsalen siecte: dat die hy na de helft
 van't vole albaer wech nā: behalve dat
 noch het meeste deel vā de overgebleve-
 ne wt vreesē in ander lantschappē ware
 gebloden: sulcx dat het geheele lant van
 Galles verlate scheē te wese. Aen wel-
 ke siecte ooc gestorvē zyn Perots Heere
 de Stadthouder / met sijn hupsvrouwe
 met een sone / ende niet noch veel andere
 van heur neben en maghen: zo dat daer
 niemant ten hupse ober en bleef dan een
 dochter die houbaer was en sommighe
 ander dienaren / met oock Perot. Dese
 wert van die maget tot enen man ghe-
 nomen na dat de sterfte wat over was:
 en dat hy rade en believen van sommi-
 ge ondersatē die daer noch in cleynē ge-
 tale warē te lijve gebleven / aengemerct
 Perot een oprecht en vroom man was:
 dies zy hē Heere herst gemaect ober alle
 tgenē dat haer hy vaderlijcke crsenisse
 aengeromen was. Niet lange na dat de
 Coninck van Engelandt vā des stadthou-
 ders doot hernomen hadde / sieft hy de
 Dicaert in diens plaetse tot een stadthou-
 der ghestelt / en dat om de sonderlin-
 ghe vroomheden die hy in Perot wiste
 te wesen. Also ist binnen luttel tijt ge-
 gaē met heyde d' onnosse kinderen vā
 de Gzave van Angiers doot den welckē
 zy daer int lant gelaten en als verlozen
 gheacht waren. Het was nu al nē thien
 jaren gelede dat de Gzave van Angiers
 wt Parijs was gevlucht / en in veel salē
 een ellendich levē hadde gelept: de wel-
 ke nu als out zynde / begheerich werdt
 (daer hy in Plant woonde) om te ver-
 nemen (so vele him dies mogelijc was)
 hoe dat het met sijn kinderen ghebaren
 mochte wesen. Daeromē hē selve geheel
 verandert siende vāde gedaente die hy
 plach te hebbe / en ooc bevolende dat hy
 om den langen arbeijt die hy al dienen-
 ge gedaē hadde / waeker was vā licha-
 me / van hy in zyn leidge joncheijt plach
 te wese / so is hy geheel armelijc en qua-
 lyck

lijckgeleet ghescheiden wt des gheens dienste/ daer hy so lāge by gewoont hadde/ en in Engelandt gecomen ter plecken daer hy Perot eerst hadde gelaten. Desen vant hy daer stadthouder ende een groot heer wesen/ den welken hy oock rasch en schoon van lichame sach/ alle twelcke hem wter maten wel behaechde: ende en heeft hem nochtā niet wille openbare voor dat hy wiste waer dat Jannette bevaeren mochte wesen. Also heeft hy hem oopen wech begeven. onder op eenighe plaerse te vertoeven voor dat hy binnen Londen quam: daer hy bedectelijcken onder vzaechde na de vrouwe/ byde welcke hy zijn dochterken gelaten hadde/ ende ooc mede na haren state/ ende bevant dat sijn dochter hups- vrouwe was van des self den vrouwen sone: het welcke hem (soo wel te dencken is) niet so wōderlijcker blijchappē hervult heeft/ dat hy doen al sijn tegenspoedicheden gheepnt hielt te wesen/ nu hy sijn kindere vant in so grooten state. En want hy begeerich was om sijn dochter te sē/ began hy hem ontrent haer wooninghe te houden: al waer hy op enen dach gesien zijnde van Jannettens man genaemt Jacques Larnepens: de welcke medoogen niet hen hebbende/ om dat hy hem arm en out sach/ eenen dienaar beval den self den binnes hups te brengen en hem om Gods willen te eren te geven: het welcke sonder eenich vertres vanden dienaar gheerne ghedaen wert. Nu hadde Jannette haren Man Jacques al veel kinderkens gebaert/ vande welcke de oudste noch niet dan acht jaren out en was/ en waren de schoonste en liefijste kinderkens vander werelt. Dese siende den Grabe sitten eten/ quam en oltamen rouwomme sijn lyf/ ende begon hē groote bzienteschappe te doen/ recht oft haer de natuere ingegebe hadde dat dit hun grootvader was: de welcke wel wetente dat dit sijn nekens ware/ ooc bzientelijckē niet hē began te spele sulx dat de kindere bā hē niet en wil-

den schepden/ niet tegenbaen zy daer af getoepen waren vanden genen diese regeerde. Dit vernam de moeder/ dies zy inde camer quam gegaen daer de Grabe was/ bzeppende de kindere te gesien len indiē zy nē en deden dat hen bā heur lieder meester bevolē wert. De kinder- kens bestonden te weenen en seiden dat sy by dien goeden man soude blībē/ den welckē zy lier hadde bā hare meester: daer de vrouwe en ooc de Grabe om begonstente lachē. De Grabe was opgerefen/ niet als een vader/ maer als een schamel man om sijn dochter eerbiedinge ofte reberentie te doen als een vrouwe en meesterse/ en geboelde een wel- delijcke bzolichz in sijn vaderlijc herte door sijn dochters aenschouwen: maer sy en kende hem doen noch niet noch ooc daer na/ obermits sijn ghebaente wter- maten seer verandert was/ by dat die plach te wesen: als die nu oudt/ grijs/ rupch/ mager/ bzup en rimpelijc ghe- wordē was/ so dat hy veel eer een ander mensche dā de Grabe scheente sijnē. De vrouwe dan siende dat de kinderen niet bā hem en wilden schepden/ soo dat zy begonnen te weenen als men se daer af wilde doen gaen/ seide totten meester dat hy se daer noch wat by laten soude. Terwile nu de kinderkens aldus byden gorden man waren/ ist gevallen dat hun vader Jacques daer ghecomen is den welken alle dit vander kinderen meester gheseyt wert. Daeromme heeft hy/ die Jannette nu al ontwaer hadde totten meester gheseyt: Laet se daer dan oock by blīben/ dat het heur nimmer- meer wel gaen en moer: sy volgen haers Moeders aert/ als die van haers moeders zijde wt bedelaers ghesproten zijn: dus en is het ooc met allen gheen wonder dat se gaerne by bedelaers zijn. Dese woorden hoorde de Grabe die hem biteerlijcken int herte doorsneeden: dies niet te min heeft hy sijn schouderen tsa- men ghetrocken en dit ongelijc soo verbuldelijck berzagen als hy veel andere ghe-

re ghebaen hadde. Jacques hadde de vriendelijckheyt die desen gaede man (te weten den Grave) van zijn kinderen betoont was vernomen: dies hy (niet tegenstaende hem sulcx verdoort) niet conuen- den gedooogen dat die kinderen seere we- den om de groote liefde die hy daer toe doorch bevolē heeft datnē de schamelen man daer binnen zijn hups soude houde om daer eenigen dienst te doene / indien die selfde daer sin toe hadde. Die heeft daer toe geantwoort dat hy daer geerne woonē wilde: maer hy en conste anders geenē dienste dan den peerden besthept doe: als die syn leuē lanc alsulcx te doene gewoone was. Alsinen hē dan een paert bevolē hadde bescheyt te doene / en sach- men hē voort anders niet bedrijven dā dat hy tijt verdrif sochte vooz de kinder- liē. In middelē tijt dat Fortupne in dese voozsepde wijsen handelde mettē Gra- ve vā Angiers en met zijn kindere / so ge- hiet dat de Coninc van Brancrjcke / na beel bestāde die hy met Doochduytsche gemaect hadde / overleden is: in wiens plaetse de sone Coninc is geworden / om- wiens wijsse wille de Grave verlaecht hadde geweest. Als nu het laetste bestāt wt ginc so is dat oorsich weder vā nieuws seer fellyckē begonnē: in welke oorloge de Coninc van Engeland den Fransche Coninc / als zynē nieuwē nebe te hulpe gesondē heeft een groot getal vā volcke en dat ander het regiment van spnē ste- behouder Perot / en vā Jacques des an- der stedehouders sone: mettē welckē de- se schamele man (te weten de Grave) ooc- int veldt getrocken is. Die is daer ooc- eene goede wijie ghebleven inden schijn van eenen dienaar: al waer hy nochtās seer veel treflijcke saecken (meer dan aen hē versocht was) als een broom mā vol- bracht en geraden heeft. Terwilen die oorloge noch geduerde ist gevallen dat de Coninginne van Brancrjcke in ee- sware cranchept gevallen is: de welke aemerckende dat haer eynde aenstande was / groot berou heeft ghereghen van

alle haer sonden: die sy debotelijckē ghe- biecht heeft tegens de aertbisshop van Rowaen / de welke vā elckerlijc voozē- goet en heyligh man geacht was. Daer heeft sy oock onder andere sonden vooz hem beleede dat de Grave van Angiers bukten spuen schulden om haer hadde moeten lyden: ende en vernochde haer niet met sulcx vooz den Bisshop alleen ghesepde te hebben: maer verteldet oock vooz veel andere trefelijcke liede soo dat altemale gheschiedt was: aen- huiliden begherende soo veel te willen doen aenden Coninc / dat den Grave oft eenich van zynen kindere (indien hy oft sy noch leefden) alle hun goeden we- deromme mochte gegeven werden. Onlanch daer na is de Coninghinne ghestorven ende met groter eeren be- graven. Als nu haer biechte den Coninc te kennen ghegheven was / zoo heeft hy reurichlijck versucht om t gewelt ende ongelijck dat sulcken vrouwen ende op- rechten man hadde moeten lyden: ende wert beweecht om int leghe en tot veel ander plaetsen te doen wtroepen datmē den ghenen grootelijcken beschenken soude die de Grave van Angiers oft ee- nich van zyn kindere te voorszijne wist te brengen: want de Coninc hielt hē vooz seker ontschuldich inde sake / daerom dz hy ballinc was / en dat door de heljdin- ghe vander Coninghinne selfs: daer door des Coninc meyninghe was hem weder in zinnen eersten en noch grooter state te stellen. Dit heeft oock de Grave in dienaarē cleederen zynde verhoort de welke / wel wetende dat sulcx warath- tich was / ghecomen is vooz Jacques / dien hy badt met Perot te willen versa- men: segghende dat hy henlieden wilde doen sien het ghene dat vanden Coninc gesocht wert. Als sy nu alle drie binnen een camē vergadert waren / zoo sprach de Grave tot Perot / die nu al in gedach- ten was om hem selfs te laten hermen. Doozt Perot / dese Jacques die ghy hier siet heeft ghetrout u suster / met de welc-

he hy noyt houwelijc goet en heeft ghe-
 hadt: daerom dat zy niet sonder bruyt-
 gabe en blyde/is wijnen sune dat Jac-
 ques ende niemant anders de giften sal
 ontfangen die vanden Coninck beloof-
 werden den ghenen die hem verthoenen
 sal / u als een sone vanden Grave van
 Angiers: Violenten zijn hupf vrowwe/
 die u sustre is: ende my/ die daer ben de
 Grave van Angiers u vader selfs. Pe-
 rot dit aenhoozende/ sach den Grave
 scherpelijcken aen ende werdt hem ken-
 nende: dies hy hem al weenende te voete
 gheballen is ende hem daer nae omhel-
 sende aldus aenghesproken heeft. Mijn
 waerde vader zijt willecom. Jacques
 die eerst des Graven woorden gehoozt
 ende daer nae omhelsende aldus aenge-
 sproken heeft. Mijn waerde vader zijt
 willerome. Jacques die eerst des Gra-
 ven woorden gehoozt ende daer nae
 Perots doen ghesien hadde / was in ee-
 nen oogheblich dooz groote verwon-
 deringe ende om die onsprekelijcke bly-
 schappe alsoo verbaest dat hy niet en
 sonde ghebencenken wat hy behoorde te
 doen: maer dese woorden gheloovende
 ende hem selfs seer schamenbe / om die
 schandelijcke woorden die hy den Gra-
 ve (in schijn van dienaer) toeghesproken
 hadde/ is hy al weenende tot zijn voeten
 gesoncken en heeft ootmoedelijck gena-
 de begeert van alle boozheden mis daer;
 het welcke hem goedertijlichen ver-
 willicht werdt vanden Grave/ die hem
 terstont vander aarben op de be ryfen.
 Daer dat zy nu een wyle onderlinghen
 ghesproken hadden van pegelijc avon-
 tueren en daer een deel tijds met allen
 seere geweent was/ zoo dat zy nu weder
 altsamen vercheucht waren/ wilde Pe-
 rot en Jacques den Grave vercleeden/
 het welcke de Grave geensins en wilde
 gebooge: maer hegeerende dat Jacques
 eerst versichert sonde zijn vande beloof-
 de gaved/ beval hy datmen hem den Co-
 ninck leveren sonde zoo als hy was in
 knechts gewade/ om den self den in dies

te meerder beschaemtheit te brengen.
 Alzo is Jacques metten Grave/ daer
 Perot na volchde/ gekomen: dooz de Co-
 ninck: dien hy aenboot de Grave met
 zijn kinderen te vertoonen/ in dien hy he
 wilde begiften nae vermoeghen vanden
 wtroep daer af ghedaen. Terstont heeft
 de Coninck daer vooz hun allen / gaven
 doen bringhen die oock wonderlijcken
 groot waren inden oogen van Jacques
 totten welcken hy septe: draecht dit al
 tsamen met u/ indien ghy my waerach-
 telijcken den Grave te voorszijne bren-
 gen cont/ alzo ghy my belooft te doen.
 Doen heeft Jacques hem omgekeert
 ende den Grave sijn dienaar met Pe-
 rot vooz den Coninck gestelt hebende/
 septe hy totten Coninck: Siet daer Sire/
 dit is de vader ende de sone: de dochter
 dat mijn wylf vrowwe is / en is niet
 hier / maer sal u die (metter hulpen
 Gods) in luttel tijts vooz ooghen bren-
 gen. De Coninck dit aenhoozende sach
 opten Grave/ die nu met allen seer ver-
 andert was by dat hy voormaels plach
 te wesen. Dies niet teghensnende wert
 hy hem noch (na dat hy hem een goede
 wyle aenghesien hadde) ten laetsten ke-
 nende: dies heeft hy ghenoech met tra-
 nen in den ooghen die Grave die vooz
 hem op sijn knien lach / doen opstarn/
 ende hem omhelt / oock vrendelijcken
 gherust. Daer na heeft hy Perot oock
 minnelijck ontfangen ende terstont
 bevolen den Grave te vercleeden / ende
 den self den met dienaeren/ met paerden
 ende met harnasch te boozsien/ soo dat
 zijn edelheyt wel betaende: alle hee
 welcke sonder eenich vertrec volbrachte
 wert. Oock mede wert Jacques groo-
 te eere bewisen vanden Coninck: de
 welcke al ine langhe begheerde te aen-
 hoozen hoe dat him in teghenspoet ende
 boozspoet al ghegaen was. Als nu Jac-
 ques zijn groote ghisten ontfinch vooz
 dat hy den Grave met sijn kinderen ten
 boozschijne ghebrachte hadde/ sprack
 de Grave tot hem: neempt dat vande
 groote

grootdadighe miltheyt mijns Heeren
des Coninck ende gedenct wien Vader
te segghen dat u kinderen / welck mijn
ende sijn neskens zijn van haers Moeder
der 3de wt gheen bedelaers ghespro-
ten en zijn. Alsoo heeft Jacques sijn be-
schenkingen nae hem genomen / en sijn
hups vrouwe tot Parijs doen comen: al
waer oec mede ontboden wert de hups
vrouwe van Perot / daer sy een wijle
ijes gebleven zijn byden Grave: die nu
wederomme vanden Coninck in alle
sijne goeden / oock in grooten state (dan
hy opt gheweest hadde) ghesfelt was.
Daernaes is peghelijck by sijnen oozlo-
be wederomme nae hups ghetrocken /
ende alsoo bleef de Grave totten eynde
sijns lebens toe tot Parijs in grooter
eeren leuende dan hem te vooren van al
sijn daghen ghedaen hadde gheweest.

Bernaert van Genuen verloor doot bedroch van eenen genaemt
Ambrons sijn hader: beval wt misstroost sijn hups vrouwe / die dies onschul-
dich was / te doode: de welcke den doot ontgaende / in mans clederen in Sou-
daens dienst gheraecte: daer de bedriegher namaels bevonden wert. Doen
ontboot sy haren man in Alexandrien: alwaer de bedrieger gestraft werdt: 3°
nam weder vrouwen ghelwade aen / ende reysde rijck zijnde met haren Man
weder thups waert na Genuen.

De elfste Historie.

**Tot lof vander vrouwen cupscheit / ende tot eenē spiegel hoe schan-
delijck alle bedroch voer den bedriegher is.**

Tot Parijs in een herberghe la-
gen sonninghe tresselijcke Ita-
liaensche Cooplieden / deen om
desen handel / vander om ander
handelinge nae hunlieder gewoonte: de
welcke op eenen abont na dat sy vrolijc
ghegeten hadden / van veel verscheyden
saken begonnen te spreken: en zijn van
deen redene op vander comēde ten laet-
sten sprekende geworē / dat heur hups
vrouwen die sy binnens hups ghelaten
hadden: vande welcke een onder hunlie-
den al boertende began te seggen aldus.
Wat mijn hups vrouwe thups bedrijft
en weet ic niet: maer van my selve weet
ich wel / als my een jonck meysken nae
mijn behagen te handē comt / dat ic dan
achter rugghe stelle de liefde ick tot
mijn hups vrouwe drage: ende gheniete
van dat selve beernken de luste die my
ghewerden mach. Ende ick sprack daer
een ander) en doe sulcx niet met allen
min: want oft ic alleen vermaede hebbe
dat mijn wijf het selfde mede pleecht /
zoo mach zijt gelijcke wel doen: ende oft
ic al niet en vermaede / soo en speelt 3°
dies niet te min: dus mach ick van
ons om strijt en om tseerste plegen. De
derde was oock ghenoech vande selfde
meeninghe. Epitlijck soo schenen sy al
tsamen daer in ober een te draghen dat
de wyf van haer mans alleene thups
gelaten zijnde oock gheen tijden en sou-
den willen verliesen / behalve alleen een
coopman die Bernaert Comellijn ghe-
naemt en van Genuen was. Dese sprac
alleen daer tegen / seggende dat hy doot
sonderlinge gracie Gods een hups vrou-
hadde die zoo volmaect was in allen
deurhen / als eenighe vrouwe / Ridder
oft schijtnay / die moghelijc in geheel
Italien was / wesen mocht. Want 3°
was (sprack hy) schoon van leden / oock
jonck / geschick en behendich: sulcx dat-
men nauwelijcx pet mochte noemē van
dat den Vrouwen betaemt / als metten
3de werck / brennen / consetijc naspen /
ende dierghelijcke dingen / daer inne 3°
ander

ander vrouwen in te boven giack. Oock
 seide hy noch datter gheen schildknape
 noch Hofmeister beter en bequamelijc-
 ker ter tafelen van een groot Deere en
 soude weten te dienen dan die selfde : o-
 vermits sy bevallijck van wesen/wijs
 ende seer bescheyden was. Hier en bovē
 heeft hyse noch ghepresen van een paert
 wel te connen handelen/nopen ende be-
 rijden/een valck op ter handt te connen
 draghen/wel te connen lesen ende schrij-
 ven/ooch mede/niet anders dan een coop-
 man/rekeninghe ende Boeck te connen
 houwen. Ten laesten is hy na veel pij-
 seus op de redenen ghecomen daer sy af
 spraken/verscherende by zynen eet dat-
 men gheen ander Vrouwe en soude con-
 nen gebinden die eerlijcker en rupscher
 ware dan zo daeromme hy ooc ontwij-
 selijck ghelooftde dat sy haer nemmer-
 meer tot sulcker snoothepde noch tot ee-
 nich ander Man en soude begheven : al
 waert oock sake dat hy thien jaren (iae
 syn leven lauck)wt zynen hupse bleef.
 Nu was daer oock onder dese cooplēde
 die aldus contende waren / een ionck
 Coopman genaemt Ambrōps vā Play-
 fance : de welcke wter maten seere begā
 te lachen om dit laetste lof dat Bernaert
 van syn hupsvrouwē hadde ghegheven :
 des hy daer mede spottende hen vracch-
 de oft hem de Keyser dese privilegie by
 ten eenich ander ghehouwet Man ghe-
 schoncken hadde. Bernaert een luttel
 vertoornt zijnde antwoorde dat hem de
 se genade niet van den Keyser / maer vā
 Gode (die al een weynich meer ver-
 mochte)geschiet was. Doen sprac Am-
 brōps wederomme. Ick en twifse niet
 Bernaert / oft ghy en meent hier inne
 wel de waerheyt te segghen : maer my
 dunet dat ghy in desen/der dinghen na-
 tuere niet wel en hebt inghesien : want
 ick herne u verstant soo ruyst niet oft het
 en soude (indient hier wel op gelet had-
 de) daer sulcke dinghen inne bebonden
 hebben/die u hier af niet merder be-
 scheydenheyt soudē doen spreken. En

op dat ghy meucht weten dat wy lieben
 die seer noechtelijcken van onse wijven
 hebben ghesproken/gheemander wijven
 en hebben noch gemaecte en hebben dan
 ghy : ende dat ons geen ander oorsaecke
 dan een natuerlijcke aenmerckinge der
 dingen beweecht heeft alsulcx te seggen :
 soo wil ick hier af een luttel breder niet
 v spraken. Ick hebbe algtijt hooren seg-
 gen dat onder alle sterfelijcke creatuerē
 die opt van Gode geschapen syn/de man
 het alderedelste dier is/ende daer na de
 vrouwe : maer so peghelijc int gheemeen
 geloof/en soomen inder daet bevinde/is
 de man de volmaectste. Is dā inde man
 meer volmaecthepts/so moet daer oock
 ongetwijfelt meer vasthepts/ende ghe-
 stabicheydt inne wesen/het welcke oock
 in hē is/ende dat overmits de vrouwe
 al gemeenlijc veranderlijcker syn/welc-
 ke waeromme men niet vele natuerlijc-
 ke redenen mach bewijsen/die ick nu al
 niet wille overlae. Ist dā so dat de man
 bovē de vrouwe standvastich blijft/ende
 die selfde hem nochtans vande oncuys-
 heyt niet en can onthouden(ick en segge
 hier niet almen hem bit)maer om selfs
 permant te begeeren die hem beschaccht/ja
 noch (boven't begeeren) om al te doe dat
 hy mach op dat hy sulcx verwerbe / het
 welcke hem ghebuert / niet eenmael ree-
 maent / maer dupsentwerben op eenen
 dach/wat salnē dā dorch hopen dat een
 vrouken doen soude mogē/die wter na-
 turen vroesch syn tegens die begeerten/
 tegens der smeeckinge/teghens de giste
 ende tegens dupsentderley ander midde-
 len die vande listige minnare gepleecht
 werdē : waent ghy dat sy haer sal conne
 bedwingen? Waerlijc al ist so dat ghy u
 selvē alsulcx vroedt maect/soo en geloo-
 ue ick nochtans niet dat ghyt selfs ghe-
 looft. Want ghy belijft selfs dat u hup-
 vrouwe een wijs/ooch mede vā vleesch
 en beē als de ander vrouwe daeromme
 ghemeret sulcx is moct zo oock mede de
 selfde begeerlijcheden ende oock mede de
 selfde crachten in haer hebben om sulc-
 ke

he natuerlijcke genegenheede te weber-
staen die in ander vrouwe zijn: albus en
ist oock niet mogelijc/ hoe eerlijc zy ooc-
mach zijn/oft zy en soude oock wel doen
dat van ander vrouwe gedaen wert: dies
ick oock segge datmen een moghelijcke
sake so seere niet en behoort te loochene
oft zy te gendeel zoo herticheitich te be-
vestigen als ghy in desen wel doet. Ick
ben (sprac Bernaert) gheen Philosophes/
maer een Coopman / dies ik u als een
Coopman wil antwoorben en segghen
dat ick wel bekemme dat het ghene ghy
segt mogelijck is om te gheschieden den
soeten en onschamel en wybe: maer wy-
se vrouwen draghen sulckdanige soch-
vuldicheit voor haer eere / dat sy stant-
vastiger daer inne werde / die hen niet en
becommeren om die te bewaren / en van
sulcker aert is wijf hups vrouwe. Se-
kerlijck (seyde Ambzops) waert datter
selcke male als die sotheit vande vrou-
kens bedrede wert een hoorn wte voor-
hoofst quam spruyten tot een ghetuyge-
nisse van s' gene zy ghedaen hebben / ick
vermoede wel datmer lictel soude vin-
den die sulcx soude willen plegen: maer
nu en wassen niet alleen gheen hoornen
aen't voorhoofst / maer men can oock
gheen middel noch spoor met allen gh-
ware werden noch mercken aende wy-
se vrouwen / als zy sulcx bedraben. Ven-
gaende de schaemte en het verlies haer-
der eeren / dat en is nergens anders in-
ne ghelegghen dan indier dinghen die ge-
weten werden: dus ben ick twijfelens
hij oft zy en plegghens byzlijck als zijt
hemelijck moghen volbrincken: oft
indien zy hui daer af dan bedwinghen
oft onthouden / soo acht ick sulcx voor
sottenijse. Dit houde ick voor gheheel
seker dat die sulcke alleen wysch is / die
loopt van yemant aensocht en werdt:
oft / indien / zy aenghesocht is / dat zy
oock verlepde gheweest. Ende alhoe-
wel ick sulcks iijet seker ende seer goe-
de natuerlijcke rebenen alsoo verstaen
ende merke te wesen / en soude ick daer

nichtans soo breedt / als ick doe / niet af-
willen spreken: ten waer sake dat ick
sulcx met veel wyben selfs versocht en
beyzoef hadde. Oock segghe ick u noch
meer / indien ick by dese uwe hups vrou-
we waer die ghy zoo heyllich acht / ick
soudse oock wel haest nemen te verlep-
den: overmits ick eertijds wel andere
ten val ghebracht hebbe. Doen heeft
Bernaert als heel vergramt zijnde ge-
segt. Dese verantwoordinge met woo-
den en souden geen epide nemē: want is
soude dit / en ghy wederomme dat daer
tegen seggen / alle t'welcke noch int laet-
ste niet te bedupden en soude hebben.
Maer want ghy segt dat alle vrouwen
alsoo gheboochsacn zijn / ende ghy daer
zoo vernuftich inne zijt / zoo ben ick te
bede (om u van nighder hups vrouwen
cupsheyt te versekeren) datmen my den
cop afslae / indien ghy haer yummermeer
rat sulcker daedt oft tot uwen luste ront
brincken: maer soudp dat niet doen / zoo
en sult ghy niet meer verliesen van duy-
sent ducaten. Ambzops nu in dese reden
al verhit zijnde antwoorde: ick en weet
niet / Bernaert wat ick niet mijn winst
maken soude / oft ick u hoofft al gewon-
nen hadde: maer lust u t'ghene dat ick
geseyt hebbe te versoeken / stelt nu hier
terstont u vijf duysent Ducaten (die
u onwaerder dan u hoofft behooren te
wesen) teghens mijn duysent Ducaten:
en daer ghy my gheenen tijt en stelt wil
ick my noch verbinden van hier tot
Genuen te reysen en binnen die maent
den/nae dat ick van hier ghetrocken sa-
wesen / sal ick mijnen wille niet u hups
vrouwe gedaen hebben. Oock sal ic tot
getuygenisse met my weder omme brin-
ghen eenighe van heur costelijckste din-
gen / oock sulckdanige ende so groote lit-
teercken dat ghy selfs bekennen sult al-
sulcx waerachtich te wesen: maer dies
suldp my oy u trouwe beloven binnen
dien tijdt by haer tot Genuen niet te co-
men / noch haer oock niet met allen te
schryben dat dese sake mach veroeren

Bernaerdt seydte daer mede te vreden te
 zijn. En al hoe wel d'ander Coopluden
 hem seer bemoyden om dese weddin-
 ghe te behinderen als die wel voorsz-
 ge dat daer veel quaets wt comē mocht-
 te: soo was den trouwen hoochmoet
 van dese twee coopmans zo bierich ont-
 seke/ dat zy daer malsader in dese wed-
 dinghe niet goede hantschiften van hun
 beyder hant verbonden. Als nu de ver-
 bont vrieden gemaect waren/ is Ber-
 naert ghebleven binnen Parijs/ en Am-
 broys is/ zoo haest hem dat moghelijk
 was/ na Genue ghereyst. Daer is hy
 sommighe dagen stille ghelegen/ gantsch
 listelijck vernemende na de name van de
 strate en vander vrouwen zeden: waer
 af hy vernam alle t'gene hem van Ber-
 naerdt gheseydt was/ ende noch al veel
 meer: dies hy nu al began te mercken
 dat hy een dwaes wedspel bestaen had-
 de. Doch heeft hy daer ten laetsten ken-
 nisse ghemaect niet een oude wijf die
 daer dickwils ten huyse verkeerde/ en
 oock wel bemint was van de Vrouwe.
 Dese en heeft hy tot sijn voornemen niet
 konnen mis bruyken oft tot het roppe-
 len verlepden/ maer brachtse nochtans
 met omcoopinghe van ghelde zoo verde
 dat sy hem besloten heeft in een Coffer/
 dat constelijck na zijn bekieden gemaect
 was: het welcke zy naemaels dede dra-
 gen/ niet alleen binnen den huyse/ maer
 oock binnen de slaepkamer selfs van de-
 se eerbaer Vrouwe: ende welcke zy be-
 geerde (recht oft zy erghens van huyse
 hadde willen reysen) dat zy haer Coffer
 aldaer oock sommighe daghen wilde
 bewaren: ende dit al dooz ingeben ende
 na t'voorsz van Ambroys. De nacht
 gecomen zijnde heeft hy (die also binnen
 de Camere ghebleven was ende nu wel
 hoorde dat de Vrouwe al sliep) al liste-
 lijck het Coffer gaopent met sommighe
 ghereetschap dat hy met hem hadde ge-
 nomen: ende is upt de huse inde Camer
 ghecomen daer hy een licht vont bran-
 den/ waer mede hy neerstelijck de ghele-

gentheyt vander camere/ vande schilde-
 rij/ en vā alle de ander merckelijcke din-
 ge die daer wart/ doofte en wel vast in
 zijn memorie ghepzent heeft: Van daer
 is hy voorsz stillekens ontrent het bedde
 gecomen: ende vernemende dat de vrou-
 we niet een jonck dochterken by haer/
 vast in haren eerste slaye lach/ heeft hy
 se sachtelijcken ontberck: ende sach daer
 dat sy naecht noch also schoone was als
 ghecreedt. Daer hy en conste/ aen haer
 lichaem gheen ander littecken/ om den
 man te segghen/ bemerken/ dan een
 cleyn wazaken staende onder haer slin-
 ker bofst/ het welcke met sommighe clep-
 ne gheele hantkens/ die wel goudtzaet
 gheleken/ omringhelt was. Dit ghesien
 hebbende heeft hyse al soetelijck weder-
 omme ghedert/ ende al hoe wel hy dooz
 sulck schoon ghesichte wel begheerlijck
 wert om sijn leven (doozt byslayen met
 haer) aldaer te waghen/ soo heeft hyse
 nochtans niet dooven bestaen/ om de
 woestheyt ende streghent die hy (in sulc
 spel) in haer te wesen verhoort hadde.
 Aldus vant hy hem selven dan het mee-
 ste deel vander nacht nae sijn selfs belie-
 ven binnen haer Camere: daer hy upter
 Vrouwen Coffer ghenomen heeft een
 Bozse/ een cleedt/ een rinkel/ en een gor-
 del/ met alle welcke dingē hy hem selfs/
 als vooz/ int Coffer besloten heeft. In
 deser wijsen bleef hy twee nachten lanc
 binnen de Camere/ sonder dat de Vrou-
 we daer yet af wiste. Als den derden
 dach gecomen was/ quam ooc de Vrou-
 we (so zy dat te samen in ghestelt hadde)
 om haer Coffer te halen/ het welcke zy
 wederomme bracht ter plaetsen daer
 zijt gheschalt hadde/ alwaer Ambroys
 daer wt gheresen is. Die betaelde de
 Vrouwe t'ghene haer van hem toe ghe-
 seyt was/ ende is niet al de voornom-
 de dinghen (soo hy spoedelijckste mocht-
 te) wederomme gherest nae Paris/
 daer hy ghecomen is al vooz den tijdt
 die hy inde weddinghe genomen hadde.
 Hy vergaderde de Coopluden by een

die hy de woorden ende weddinghe wa-
ren gheweest: ende seide daer in Wer-
naerts teghenwoordichheid dat hy het
wedspel ghewonnen hadde: ghemerckt
het gene dat hy hem beroet hadde/ dooz
hem volbracht was. Doen heeft hy tot
een ghetuyghenisse van dien/ inden eer-
ste geseyt hoedanich de camere van bin-
nen met oot de schildersyde daer inne wa-
ren: heeft ten tweeden oot der Vrou-
wen dinghen getoont die hy daer niet he-
brachte dooz seker seggende dat hem die
bande vrouwe ghegheven waren. Wer-
naert bekende dat sijn camer soodanich/
als hy seide/ inwendich was: dat oock
gewislyck die dingen zijnder hups vrou-
wen toebehoort hadde/ die hy daer ver-
toonde: maer seide dat hy die kennisse
vander cameran wel van eenen knecht
gehoort/ ende die voornoemde dinghen
daer oock wel af geereghe mochte hebben/
ende liet hem duncken dat alle dit niet
genoech en was in de weddinghe ghe-
wonne te hebben/ hy alsoo verre hy
niet wat anders en seide. Inder waer-
heyt (sprac Ambrons) behoorde dit wel
genoech te wesen/ mer wae ghy minners
wilt dat ick verder spreke/ soo sal ick u
noch meer segghen. Daeromme segghe
ick dat vrou Genevra u hups vrouwe/
heeft staē onder haer kincker borste een
wratte die redelycken groot is: de wel-
ke beset is rondsomme met ses cleyne
hantkens/ geel als eenen goudraet. Als
Wernaert dit hoorde/ en dorcht hem
anders niet dan oft hy niet eē mes dooz
zijn herte waer gesteken gheweest: sul-
ken grootten droefheid bevant hy dooz
die woorden: ende gheheel verandert
zijnde van verwe/ gaf hy merckelijcke
teekenen ghenoech van hem (al waert
oock dat hy niet een woort geantwoort
en hadde) dat het seggen van Ambrons
waerachtich was. En wile daer nae
heeft hy gheseyt: het gene dat Ambrons
vertelt heeft mijn Heeren/ is altemael
waerachtich: daeromme mach hy om
zijn gelt comen alst hem believen sal/ mē

sal hem betalen: het welcke hy oock des
anderen dachse dede/ ende dat totten
laetsten verminct toe. Daer na is hy met
eenen sellen moet tegen sijn hups vrou-
we/ van Parijs na Genien verbrocken.
Nochtan en is hy daer binnen niet ge-
comen als hy die ghenaechte/ maer tere-
wijlen van daer op een hups (welck hy
daer hadde) ghebleven: ende heeft nae
Genien ghesonden een knecht dien hy
seer betroude/ met twee peerden: met
brieven aen sijn hups vrouwe dat hy we-
deromme was ghecomen ende dat zy
metten knecht hem soude comen besoe-
ken. Maer hy beval den knape int hep-
melijck sijn hups vrouwe sonder eenich
medooghen te dooden: soo heeft hy die
(na sijn goetduncken) in eenige eensame
verborgē plaetse soude hebben: en dat
hy dan daer na wederomme tot hem al-
daer soude comen. Als nu de knecht bin-
nen Genuen was gecomē/ de vrouwe de
brieven gegeven en sijn bootschappe ghe-
daen hadde/ wert hy met grooter blij-
schappen van sijn vrouwe ontfangen: de
welcke des anderen dachse mer haeren
diener te paerde gheseten zijnde haeren
wech ghenomen heeft/ om in haer hups
hy hare man te comen. Also zijn zy met
malcanderen geredē spreken de van ver-
schepde saken tot dat zy gecomen zijn in
een seer diepe en eensame valeye die met
eenē mantel van hooge en dicke boomē
omcingelt was: sulc dat dese plaetse dē
diener wiementlijck bequaem dochte
te wesen om sijn Meesters bevelen te
volbrēghen: dies hy zijn sweert upter
schepde getrockē/ en sijn vrouwe metten
samen genomē heeft seggende: mijn Vrou-
we bekeert Gode u ziele/ wāt ghy moet
sterck/ sonder verder te gaen. De vrou-
we dese woorden aenhoorden ende het
blote sweert siēde sprac verhaefdelijckē
Here God genode/ segt my dōch eer ghy
my doodet waerom ic u mis daen in b-
be/ dat ghy my aldus wilt doode? mijn
vrouwe sprack de diener/ my en is van
u noyt leedē gheschiet: maer wat ghy te-
gheng

gens u man mis dat hebt en weet ic niet anders af dan dat hy my behouden heeft u onder wegen sonder eenige vernietichheit te dooden: ende heeft my daer by gedreacht merter kelen op te doen hanghen/indien ick sulck niet en dede. Nu weet ghy wel hoe seer ic in hem gehouden ben/ende dat het my ondoenlyck is hem te wederstaen int ghene dat hy my bevelt: oock is God mijn getuyge wat medeliden ick met u hebbe/maer ick en mach anders niet doen. Doen heeft de Vrouwe tottē knape geseyt. Outfermt n mijnder doch om Godes willen/ ende en werdt om een ander te behagen geen moorder van een mensche/ die u nopt en mis dede. Gode dien niet verhoogen en te/weet dat ic nopt per wat bedriegen en hebbe/ daer vooz ick aldus dantich loon van mijnen man behoode te ontfangen: maer dit al overgeslagen zijnde/sult ghy weten dat het aen u staet / in een selfde ure u meester en ooc my (indiet u beliest) te vernoege ofte voldoen inder maniere als ghy nu horen sult. Besmit ghy mijn cleederē en geeft my alleenlyc u Wambes met eens mans hoede: dā keert also met mijn cleederen tot u Meester/ en segt hem dat ghy my ghedoodt hebt: soo swere ick by mijn leven/dwelck ick van u ontfanghen sal hebben/dat ick wy soo verberden en so wijt van hier vertreckē sal: dat noch u meester noch ghi/noch eenich mensche in dit laut immermeer vā my afdinghe verhoogen sal. De knecht niet seer gheneegen zijnde/wert lichtelijc niet medogentheid betweecht: dies hy haer/haer cleederen benomē en haer een groot Wambes met eenen hoede gegeven hebbende / het selfde geldt dat zy by haer hadde/haer liet behouden: en haer bidde dat zy doch upren lande soude vertreckē/ heeft hijse daer in die valeye alleen te voete verlaten. Woorts is hy by zijn Meester gekomen/ dien hy seide niet alleen zijn bevel volbracht / maer oock in de haer doode lichaem om van den Wijf verhoonden te worden gela-

ten te hebben. Een deel dagen daer naer is Bernaerdt tot Gemuen gheromen daer dese daet nu al geweten was/ dies hy seere ghelastert werdt: alsoo was die vrouwe daer troosteloos alleene verlaten: de welcke tegens der nacht/ nae dat sy haer selfs (so zy best mochte) ontrent hadde/ ghegaen is int naeste Dorp dat daer ontrent was. Daer heeft sy van een oude Vrouwe tegene vercreghen dat haer van noode was/ ende het Wambes wat cortende tot haeren lijbe te passe gemaect: oock maecte sy van haer heinde een paer lijnen bockrens oyster Zeelieder maniere: en t'ham afgheschoren hebbende oock gheheerlijc van ghewade verandert zijnde als een bootgesel/ is na de zeestrant ghewandelt. Onder wegghen vant zy (by gheval) een Cathelaner Edelman/ genaemt Seignieur Euracael: de welcke van zijn eyghen Schip (dat een stuck weeghs van daer tot Albe was ghehavent) aldaer gheromen was by een Fonteyne/ om hem selfs te verberfichen. Met desen Seignieur is zy te woode gheromen/ is met hem eens geworpen om hem te dienen/ ende daer nae met hem t'scheep gegaen/ haer selvende noemende Siraen van Finael: alwaer zy beter bekleedt werde vanden Edelman/ dien sy soo wel ende so bequamelijc began te dienen/ dat zy hem inder matē lief en aengenaē wert. Een weynich tijds daer nae is geballē dat dese Cathelaner met eenrehande bracht gheseyt is na Alexandrien/ met hem hebbende sonmitghe Edele Walcken die lieflijc by den Soudaen aldaer gheschoncken heeft/ dies hy desen Cathelaner sonmits by hem aen zijn tafel dede eten/ daer hy dan van zijnen Siraen gedient wert/ wiens maniere vanden Soudaen so bebalijcken waren/ dat hy den selfden te schene begeerde/ en verwerf vanden Cathelaner/ niet teghenstaende die selfde met allen ongereve so goeden dienaar en ontbeerde. Also heeft Siraen daer oock soo wel ghedient/

ghedient/dat zy in weynich tijds niet
mitsder en stont inde jonste vande Sou-
daen / dan zy te vozen in des Cathela-
ners en was geweest. Na therlooy van
een goet deel tijds ist daer nae gebalken
op een sekerer tijdt vanden jare / als daer
ghewoonlijck binnen de stede van Here
(die onder t'ghebode vanden Soudaen
was) ee groote menichte van cooplbede/
soo wel Christenen als Sarazijnen ple-
ghen te versamelen / ghelijck oft het een
merckt waer geweest / al waer de Sou-
daen ghewoon was te seyn den tot ver-
sekeringe en verplichet vanden Coop-
lieden en Coopmanschappen / (behalven
de ghewoonlijcke Officieren) nocheen
dan zijn grootste Heeren die last en so-
ghe droech over de wacht oft ghelepde/
dat de Soudaen door hem nam Sicu-
raen daer heenen te senden / als die nu
henlieber sprake volcomentlijck conde/
het welck alsoo gheschiedt is. Doen nu
Sicuraen als overste en Capiteyn van
der wacht oft ghelepde der Cooplieden
ende coopmanschappen / tot Here gheco-
men was / heeft hy daer wel ende soch-
vuldelijcken ziinen fraet gepleecht / hier
ende daer gaende / daer hy vast veelber-
lep Cooplieden sach / als te weten Sic-
lianers / Pisaners / Geneboysers / Vene-
tianen en andere Italianen / byde welcke
hy hem geerne verselde om de gedêcke-
nisse zijns vaderlands. Nu ist op een tijt
als hy in eenen winckele vanden Vene-
tianen ghecomen was / geschiedt: dat hy
daer onder meer andere Zulweelen een
bozse en een gozdele sach / die hy straer
bekende hem toebehoort te hebben / dies
hy seer verwondert wordt: maer heeft
nochtans sonder eenich ander ghelaedt
te toonen / soetelijck ghebraght wien
datse toequamen / en ofmen die vertoo-
pen wilde. Nu was Ambroys vā Blay-
sance niet veel coopmanschaps op een
Venerianers schip / oock aldaer gheco-
men: de welcke hoorzende dat de Cap-
teyn vander wacht vzaechde wien sulcx
toebehoorde hals lachende voort quam

en seide. Mijn Heere die dingen behoo-
ren my / ende en wil die niet vertoopen/
maer ist dat die mijn Heere behagen / ick
wils hem geerne schencken. Sicuraen
siende dat hy lachte / quam in vermoe-
den / oft dese man eenich wijslijck gelaet
in hem mochte gemet hebben: dies hy
met een ernstelijck aensicht tot hem se-
de: ghy lacht ter abontueren om dat
ghy my / die een man van wapenen ben /
nae sulcke Vronwelijcke yronckerien
siet braghen. Reen mijn Heere / sprack
Ambroys / dat en was de oorsake mijns
lachens niet: maer ick lachte om de ma-
niere daer door ick die ghecreech. Tot
de welcke Sicurae wederomme seide:
seght my dan doch (dat ghy wel wien
moet) hoe ghy daer aenghecomen zyt/
by also verre het segbaer is. Dese din-
gen. (Heere) met noch veel andere / sprack
Ambroys / waren my gheschoncken van
een edele Joffrou tot Genuen genaemt
Vrou Genevze Hupszouwe van Ver-
naerde Romelijn op eender nacht als
ick by haer slyp / ende badt my die haer
ter liesden te willen bewaren. Diez
werdt ick nu lachende als ick began te
dencke om haer mans soetheit: de wel-
ke so dwaes was / dat hy in weddinghe
byf dypsent duraten selde teghens mijn
dypsent duraten / dat ick mijnen wilje
van zijn Hupszouwe niet vercrighe a-
en soude: het welcke ick nochtans dede/
ende wan het wetspel. Maer hy / die niet
meerder recht behoorz hadde te straffen
zijn selfs plomphet van de vrouwe / die
niet ghedaen en hadde dan de Wijben
ghemeenlijck al samen doen / heeft haer
doen dooden als hy van Parijs weder-
omme tot Genue quam / so my namaels
van anderen ghesepd is. Sicuraen dit
aenhoorzende / vermerckte terstondt al
dattet den oorszone van haers Wang
toorn / ende haer tot haer waerts ghe-
weest te zijn: ende sach nu ontwijfelijck
dat dit alleenlijck de Man was door de
welcken zy in alle dat verbyet gecomen
was: ende dacht in hem selfs dat hem

sulcx niet onghesraft vergaen en soude. Alsoo gheliet hem Sicuraen oft hem die gheschiedenisse gants lief om hoopen waer geweest: ende maecte dooxts soo groote kennisse met Ambrops dat hy dooz Sicuraens vzoedt maecten (als de merckt ghedaen was) al zyn goet mede nam ende met hem ghetrocken is na Alexandrien: daer hem Sicuraen en wint: hiel dede opstellen ende gaf hem van zyn penningen onderhande: dies Ambrops siende dat hy daer seer wel veroderde/ gaerne aldaer ghebleven is. Sicuraen soezchbuldelijc besich zijnde om haer mā Bernaerdt seker kennisse van haer onschult te doen hebben/ en heeft niet ghe- rust vooz dat hy Bernaert en hadde doe somē / en dat dooz middel van sommige ereflijcke Genedoyfers cooplieden. Als dese daer gecomē was schamelijck ghe- noech/ heeft Sicuraen hē hemelijcken doen ontfangen dooz zyn goede vriendt/ tot dat hy den tijt soude sien bequaem om te volbringen t'gene hy indē sume hadde. Daer en tusschen hadde Sicurae dese gheschiedenisse dooz Ambrops doe vertellē vooz de Soudaen/ die daer genoecht inne nam. Daer siēde dat Bernart haer dan byder hant was/ en vermerckēde dat het langher vertrecken sijn sake nu meer schadelijc dan voozbelijc mochte zyn/ heeft zy op een gelegen tijt soo vele vooz jonst aenden Soudaen verwozde: dat hy Ambrops en Bernaert vooz hem soude doen comē/ en Ambrops bedwinge- ghen (indien hy onwillich waer) vooz hem in Bernaerts teghenwoordicheyt te vertellen/ het ghene dat hy hem be- roemde van Bernards Hups vrouwe genomen te hebben. Dooz desen middel zyn dan Ambrops ende Bernaert in te- ghenwoordicheyt gheromen handen Soudaen: de welcke ten aensien van veel Heeren met een strenghe aensichte Ambrops bevolen heeft de waerheyt te vertellen: hoe dat hy die vijftuyfent goul- den ducaten van Bernaert ghewonnen hadde. Daer stont ooc mede Sicuraen/

oopen welcken Ambrops sijn meeste be- trouwen siondr: die hem niet sware py- ningen ozechde indien hy de waer- heyt vers weech: ende dat noch niet een gelaet van aenghesichte daer men al wat bitterders dan gramscappe wt ver- mercken mochte. Daeromme Ambrops aen allen anten verbaest / ende ooc me- de noch gedrongē zijnde heeft daer vol- comentelijck de waerheyt vertelt zoo al de saecke gheschiet was in teghenwoor- dichheyt van Bernaert ende van noch veel andere: sonder noch vermoeden te hebben op eenige ander straffe ghedoo- gen dan de vijftuyfent gouden ducaten met de gestolen juweelen weder over te gheven. Als hy dit nu al t'samen vaecht uptgheheyt hadde / soo heeft hem Sicu- raen / die daer als rechter in desen van des Soudaens wegen stont omme ghe- went tot Bernaert: dien zy vzaechde/ seyt ghy nu oock oype/ wat doet ghy u Hups vrouwe dooz oofsaecte van de lo- gene/ daer op Bernaert seyd. Ic vant my verwonnen/ so vande schande mijns gelts/ als van de schande en beschaemt- heyt die my (soo my dochte) dooz mijn wijf op quam: die sich die dede dooden dooz mijnen dienaar/ die my oock seyd dat zy terstont daer nae vanden wolven verstonden wert. Als nu al dese dinghen in der Soudaens teghenwoordicheyt ge- seyt/ ende van hem ghehoort/ oock mede wel verstaen waren/ sonder dat hy noch wiste wt wat oofsaecte Sicuraen dit albus besteldt ende beschickt hadde/ noch oock niet tot wat eynde desen han- del wilde strecken/ soo heeft Sicuraen tot hem gheseydt: hier merckdy/ mijn Heere / claerlijc ghenoech bekeimen hoe haer dese goede vrouwe wel boosfien te wesen verdoemen mochte van een Boel ende van een man. Want de Boel heeft in luttel tijts dooz laguen haer eere be- rooft/ haren name gheschiet / ende haer man bedorven: maer de man alte licht- veerdelijc meer geloofs gevende eens anders valscheyt dan de waerheyt die

hy wt langher verſochtheyt wel hadde
moghen vernemen heeft ſijn Wijs doen
dooden ende vanden Wolven laet eten.
Doven ditte ſietme des mans en bodel
lieſoe tot haerwaerts ſodanich te weſen
dat zy ee goede wijle met hun bepdē ge-
woont ende omme gegaen heeft ſouder
van henlieden ghekent te weſen. Maer
op dat ghy volcomentlijcken ſoudt mo-
gen weten wat elck van hen bepdē ver-
dient mach hebben/ſo ſal ick de Vrouwe
al hier in uwer ende hunlieder teghen-
woordicheyt doen comē/indient u door
ſonderlinge gratie belieft den beziager
te ſtraffen/ende den bezogene te verge-
ven. De Soudaen geſint zijnde om Si-
curaen in al deſen handel te verwilligē
ende te believen ſprac tot Sicuraen dat
hy dies wel te byden was ende dat hy
de Vrouwe aldaer mocht doen comen.
Bernaert was dies geheel verbaest/als
dies lanch doot waende. Doch mede
boofſach Ambroys nu zyn ongheluc al
brancet zijnde voor argher dant weder
overgeven des gelts/ende en wiſte niet
oft hem opter Vrouwen comſie meer te
hoep oft te vreeſen ſront nochtans heeft
hy haer comſie verwacht niet een groo-
te verwonderinghe. Sicuraen dit dan
verworpen hebbende vanden Soudaen
voor wiens knien hy hem ſelfs al wee-
nende ter neder gheworpen hadde/ver-
looz zy hy na in eenen oogenblich tijds
de manlijke ſtemme ende oock mede de
wille om meer een man te gelijcken/en
ſprac. Ic ben (inogende Deere) die ellen-
dige ende onghewallige Genevze die ſes
jaren lanc in mans gedaente bedelende
door de werelt ghedooft hebbe/nag dat
ick valſchelijck ende ſchandelijck ghela-
ſtert ben gheweest door deſen verrader
Ambroys/ende oock door dien ſelken en
guaden man ongheliebert ben gheweest/
om van eenen knecht vernoozdt ende
vanden Wolven verſlonden te werden.
Daer nae heeft zy haer clederē voor
van een gheſcheurt/haer boſten ghe-
toont ende den Soudaen met alle die

daer tegenwoordich waren/ doen blig-
ken dat zy een Vrouwe was. Woort
keerde zy haer omme nae Ambroys en
vzaechde hem ſpytelijcken wannere zy
opt van hem beſlāpen was/also hy hem
voornaeſ berocmt hadde. De welcke
haer nu al kennebde en van beſchame-
heyt verſommet zijnde en wiſte niet ee
woort te ſeggen. De Soudaen/die deſe
Vrouwe altijt voor een man aengeſien
hadde/deſe dingen ſiende/ende hoorē-
de/werdt ſoo ſere verwondert dat hy
dierwils mepnde t ghene dat hy hoorde
ende ſich/meer eenen droom dan waer-
heyt te weſen:maer als het verwonde-
ren nochtans verginck/en hy de waer-
heyt bekende heeft hy het levē/de ſtant
vaſticheyt/de zeden ende de beuſſacm-
heyt vā vrou Genevze/die tot hier uren
toe Sicuraen genaemt hadde geveest/
met grooten lone hoochlijck ghepreſen.
Daer nae dede hy eerlijcke vrouwelij-
ke clederē/ oock mede Vrouwen om
haer verſelijſſappen comen: ende ver-
gaſt haren man Bernaert (ſo zy dat be-
geert hadde) zijne wel verdiende doede.
Deſe zyn Wijs nu kennebde/is al wee-
nende tot haer voeten gevallen en hadt
haer om genade:het welcke zy hem (hoe
wel hy onoverdich was) goebertie-
lijck vertwillichde/hem ophief vander
aerden ende vziendelijcken als haeren
man omhelfde. De Soudaen beval dat
Ambroys int hoochſte vander ſtadt aen
eenen pacl ghebonden/ met ſonich be-
ſmeert/ende niet dan daer ghenomen en
ſoude werden/tot dat hy van ſelfs in
ſtukken ter neder viel/het welcke alſoo
gedaen wert. Daer na herft hy oock be-
hōlen datmen Ambroysſens goetd deſe
Vrouwe geben ſoude:het welcke ſo lut-
tel niet waerdich en was/oft het en liep
over de thien duſſent dobbel Ducaten.
Doen werdt daer oock door zyn gebodt
een heerlijcke feeft bereypt:daer hy Ber-
naert als de man van vrou Genevze als
een peerle bande rupſſche Vrouwen:de
welcke hy ſoo rickelijck begaefde/ſoo
wel

met cloyndien / als met goude ende silbere baten / oock met baten gelbe / dat het meer dan noch eens thien dupsent bubbelloenen waerdich was. Als nu de eerste gheepndt was liet hy oock een schijn booz humlieden toe rusten: ende gaf huyd oozlof om (als humlieden belteben soude) thuyf waert naer Genue te seplen. Alsoo zy nu daer wederomme rijckelijck ende met grooter vzeuchden gecomen/daer sy met grooter eeren ontsaughen waren: ende sonderlinghe vzoen Genevze/die vad elcherlijck doodt ghewaent/ende nu altyt tot haer doodt toe

booz een wtgenomen deucht same vrouwe gheacht was. Daer Ambroys wort op den self den dach datmen hem aen de pale selde van de muggen/ vliegghen en wespren ten berne toe gheknacht / ende door ghebeten: wiens witte ghebeente daer langhen tijt aende zenuen gehecht zijnde/norh bleven ligghen / sonder van daer ghenomen te werden / tot een gheuyghentse zijns boofhepdes booz alle de ghene die dat saghen. Ende alsoo viel de bedriegher noch in zijn selfs graf/dat hy booz een ander ghedolven hadde.

Gillette ghenas den Coninck van Franckrijck van een Fistule/

waer af sy booz loon begheerde den Grabe Bertram van Roussillon tot eenen man: de welcke haer zijns ondancx ghetrouw hebbende / van spijte ghetrocken is tot Florencen: daer hy amourens wert van een jonghe Dochter: in wiens plaetse Gillette haer selfs hy hem leyde ende hem twee Sonen daer af voort bracht: waeromme hy haer na dien tijt voort beminde en booz syn huyf vrouwe hielt.

De twaelfste Historie.

Drijsende bysonder de cloeckhepdt / het verstant / ende den vromen moet der Vrouwen.

In Franche Coninckrijck was een edelman genaemt Eward Grabe van Roussillon: de welcke / alsoo hy seldom ghesont was / altydt by hem hadde een Medecyn ghenaeemt Meester Geeraert van Perbonne. Dese Grabe hadde een eenighe Sone/ ghenaeemt Bertrandt een seer schoon/ lustich ende jonck knechtken: metten welcken meer ander kinderen van zijner oude opgheboet waren / waer onder ooc des voornoemden Medecijns dochter was/ gheheeten Gillette: die hertelijcker verliest wert op desen Bertram/ datmen soude moghen dencken/ende al veel meer dan sulcke teeder jonckhept betamelijck was. Als nu de Wader overleden was moeste Bertrandt trecten tot Parijs / om daer te wesen onder

de hoede van des Coninck Edelen / dies de jonghe Dochter in een vertwijfelijcke mistroost aldaer ghebleven is. Onlancx daer na is haer Wader oock ghestorven / dies zy oock geerne tot Parijs ghetrocken hadde / alleenlijck om den jonghen Grabe eens te sien / indien zy daer eenighe goede ghelegghenheyt toe hadde connen bedencken. Daer want zy soch vuldelijcken van haer maghen bewaert was (also zy een eenighe rijcke dochter was) en vant zy daer geen eerlijck middel toe / dies zy nu al houbaer gheworden zijnde den Jonghen Grabe noyt en hadde connen vergheten: daer booz zy ooc veel goede houwelijcken die haer van haer maghen aenghedzaghen waren/gewepgert hadde/ sonder eenige redene van die wepgeringe te segghen.

als

Als zy nu albus in Betrāts liefde noch
 diegher dan opt ontfien was/ over-
 mits zy vernam dat hy nu al eē schoon
 jonck Edelman geworden was/ zoo ist
 ghevalen dat zy verhoorde hoe datter
 van eenrehande swillinge der magē in
 des Coninck lichame een fistule was
 gebleven daer qualijck toe gessen hadde
 gheweest/ dies hy daer een smertelijcke
 pijn ende gequel aen geboochde: en dat
 men noch gheen medecijn en hadde con-
 nen ghevinde (niet teghenstaende sulcx
 van veelen te vergeefs bestaen was) die
 hem daer af hadden connen ghenesen/
 maer haddens al t sijnē verarger: dies
 de Coninck aen de ghenefinge van dien
 wanhopende gheenen raedt noch hulpe
 aen eenich mensche meer soecken wilde.
 Door dese ware wert die jonge dochter
 seere verbljē: als die hier door verhop-
 te niet alleen goede gelegentheyt te ghe-
 ruygen om tot Parijs te trecken/ maer
 om den jongen Grave tot eenen man te
 trouwen: indie die siecte sodanich waer
 (als haer vermoede was) dat zy die lich-
 telijc soude connen genesen. Ende want
 zy voormaels veel dinghen geleert hadde
 van haren vader heeft zy een poeder ge-
 maect van sekerer crupde die zy tot sul-
 ker steeten geneselijck verstont te wesen
 ende te puerde geseten zijnde nae Parijs
 ghereden. Het alder eerst dat zy daer de-
 de was dat zy arbejde om den Grave
 Bertrand te sien. Daer na als zy door
 den Coninck ghebracht was/ heeft zy
 hem dienstelijck ghebeden dat hnt hem
 liet believen zjn gebreck te vertoonen.
 De Coninck siende dat het een schoone
 jonghe ende bequaem dochter was/ en
 heeft haer niet rompen weygeren/ maer
 haer dat vertoont. So haest en hadde
 zy dat niet ghesien/ oft zy en liet haer
 vast beduncken het selfe wel te mogen
 ghenesen: dies zy totten Coninck seide.
 Ich hope (Sire) metter hulpen Godes
 u (indient u belijft) van deser qualen
 binnen acht dagen tijts/ sonder u groo-
 te pijn ofte verdoet te doen/ welghe-

font te maken. De Coninck heeft in hem
 selfs ghespoot met de woorden die sy
 sprack segghende: hoe ist moghelijck dat
 een jonghe dochter soude connen gedoe/
 tghene dat handen gheleersse ende ver-
 sochtste Medecijns ter Wereldt niet en
 heeft moghen ghedaen werden? ende
 andtworde boozes dat hy by hem selfs
 voozghenomen hadde gheenen raet van
 medecijns daer meer toe te gebuycken.
 Ghy veracht (Sire) sprack de Maghet
 mijn conste om dat ick een Douleur ende
 noch jonck ben: maer ick verseker u dat
 ick niet en medecinere niet mijn conste:
 neen/ het is metter hulpen Gode: ende
 metter consten van Meester Gerart
 van Perbonne/ het welck mijn vader est
 in sijn leven een seer vernamt medecijn
 meester was. Doen dacht de Coninc by
 hem selfs. Dese dochter is my moghe-
 lijck van Gode toegheschiedt: waerom
 wie en versoeck ic niet wat zy doen can/
 gemert zy my sonder eenich gequel aen
 te doen binnen luttel tijts belooft te ge-
 nesen? Ende by hem selfs besloten heb-
 bende haer cuere te beproeven sprac hy
 tot haer: wat wilt ghy dan datter nae
 volgen sal/ dochter/ indien ghy my doet
 breken mijn voornemen sonder my te
 ghenesen? Sire (sprack zy) men stelle my
 in sekerre hoebe om verbrandt te worden
 indien ick u binnen acht daghen niet en
 ghenese: maer wat sal dan oock mijn
 loon zjn ist dat ick u genese? My dunet
 (seide de Coninck) dat ghy noch te hou-
 wen zint: dus sal ick u/ ist dat ick door u
 ghenesen werde/ hooghelijc hontwelijc-
 ken. Door waer Sire (sprack de dochter)
 my te wel lief dat ghy my dan een man
 geeft: maer het moeste ooc sulcken man
 zjn/ alst my believen sal te verliesen: zo
 nochtans dat u kinderen est u Coninck-
 licke bloet mijnen heere niet onderwoz-
 pen en zy. De Coninck heeft haer sulcx
 terstont belooft te doen. Doen began
 dese jonghe Dochter haer Medecinael
 puerde te werke te stellen: ende heeft
 den Coninck binnen wepinich tijts/ jae

blumen den bestelde dach / volcomentlic
ghenesen. De Coninck hem selfs ghe-
sen siende sprack tot haer: Ghy hebt nu
hier dochter / wel gewonen den man die
ghy begheren sult. Soo hebbe ick dan
Sire / ghewonnen sprack zy den Grave
Bertram van Roussillon: den welken
ick van mijnen kindesheyt af began te
beminnen ende hem van diet tijdt af niet
al mijn herte bemint hebbe. Nu maecten
de Coninck groote swareicheyt inne om
hem haer tot eenen man te gheben: maer
want hy beloofte hadde en wilde hy haer
sijn gelofte niet breken / dies hy den Gra-
ve booz hem dede roepen totten welken
hy seide. Ghy zijt nu Grave / groot en
sterck gheworden: dus te mijn ghele-
den dat ghy thuyf waert reest om u
hups te regeren: ende dat ghy niet u
neemt een Dochter / die ick u te wijbe
hebbe gheghenen. Doen sprack de Gra-
ve: Sire wie is die Dochter? Het is
die selfde (sprack de Coninck) die nu
niet haer medecynen heeft ghenssen. De
Grave kende haer niet allen wel / ende
hadse nu oock wel ghesien / dat se schoon
was / maer want sy van gheboorte sijn
edelseijt ongelijc was / sprack hy al ver-
ontwaertelijc zijnde: So wilp my dan
Sire / zen meester sijn tot een thuyfzouwe
gheben: dat en wil Godt neimmermeer
dat ick soodanigen wijs sende trouwen.
Sout ghy dan willen (sprack de Conine)
dat ick mijn gelofte breke aen dese doch-
ter die u in vergeldinghe van mijn ver-
overde ghesantcheit tot haren man be-
geert? Sire (sende Bertram) het staet in
uwer hant nu alle mijn goet te benemen
ende mi tot eenen man te geben aen sult
venalen u believen sal / als die u Vassal
ben: maer ic versekeren u / dat ic niet sul-
len houwelijck neimmermeer te vreden
wesen en sal. Ghy sult pinners (sprack
de Coninck) ghemerct de dochter schoon
ende verstandich is / eyde oock mede u
niet allen seere bemint: daeromme ho-
pe ick dat ghy genoetlijcker leuen niet
haer sult leiden: van ghy doet soudet niet

senich ander die van grootte hups waer.
De Grave heeft boozt ghes wegghen / en
de Coninck dede groote ghereetschap-
pen maken tegens de seest vander bruy-
loften. Als nu den bestelden dach gheco-
men was / heeft de Grave (hoe wel zyn
ondaner) in des Conincs teghendoor-
diecheit ghetrouwt dese Dochter / die hem
hertelijcker bemintde dan haer selfen.
Dit ghebaen zijnde heeft hy / die nu al
booz ghenomen hadde wat hy doen wil-
de / hem gelatende alsof hy in sijn landt
wilde heeren / om daer het houwelijck te
volbringhen / dies hy oorlofaenden Co-
ninc versochte. Maer als hy nu opgeser-
ten was / en is hy niet gereden in sijn lant /
niet verchts weesh nae Toscanen: want
hy vernomst hadde dat de Florentijners
oorloge voeren teghens de Senensers /
ende nam booz hem metten Florentijne
te stryden: die welcke hem gaerne ontfan-
gen / ende hem ober een seker getal volce
Capiteyn maecten met groote wedden-
ende is daer alsoo eenen langen tijdt in
huyluyder dienst ghebleven. Met dese
avontuer en was de bruyt niet met alle
welcke vreden: die welcke noch verhoopen
de haren man dooz haer wel doen weder-
omare in sijn lant te geerighen / ghetoe-
ken is int graesschappe van Roussillon
dat sy van allen den Onderfaten als
huer Lants vrouwe ontfanghen werdt:
Ende want het lant nu eenen langen tijt
sonder Grave was geweest / dat sy daer
alle sake meest verdoorden ende verwer-
ret: alle welcke sy met groeter soch-
telicheit naer stelijck weder op sijn stel
ende goede wordene bruyfte: waer inne
sijn de onderfaten zoo wter maten wel
ghenoetghen / dat sy hiet Drouwe met
allen kerse ende waert hadden / ende den
Grave seer lasterds om dat hy niet haer
niet te vreden en was. Als nu de Drou-
we alle dinghen aldus int landt wel be-
steldt hadde / heeft sy dat den Grave by
twee Ridderé ontboden: en hem daer by
oetmoedelijck ghebeden dat hij haer
doch wilde ontfieden / indient om haren
wille

Wille was dat hy wt syn land bleef: wat
 zy was berept om hem ter liefde wt het
 landt te wijcken. Desen hofst hy strei-
 gelijck gheantwoort segghende: zy mach
 doen soot haer beluiste: maer soo vele ny-
 sengaet/ ick sal dan niet haer gaen woo-
 nen/ als zy desen rinck aen haren vinger
 ende een soonken van ny tusschen haren
 armen sal hebben. En hadde hy desen
 rinck seer liefende hielte soo waerd-
 datse nimmermeer van synder handt en
 quam / om eenre hande crachte die hem
 broedt ghemaecht was daer inne te we-
 sen. De Ridder versonden de strenghe
 boozwaerden die hy voortfelde met
 dese twee saken/ de welcke by uac onne-
 gelijke waren: dies zy lieden siende dat zy
 hem vā sulc straf boozne niet en con-
 den brenghen / wederomne gekeert zijn
 tot de vrouwe / den welken heere Hee-
 re antwoorde ooberbrachte. De vrouwe
 was hier inne hertelijken bedroeft: de
 welcke na lanc bedenckē voor haer nam-
 te versaeckte / oft zy eenichsins dese twee
 saken vā brenghen/ ende alsoo haren man
 wederomne verweruen soude moghen.
 Als zy nu wel ooberlept hadde wat haer
 te doe stont/ heeft zy de beste ende tref-
 felijke vande landt voor haer doen comē:
 ende hunlieden by oozdene deertlike ver-
 haelt wat zy nu al rer liefden vanden
 Grave ghedaen hadde: ende oock mede
 al verclaert wat dies aenleuende was.
 Ten laetsten seide zy haer booznemen
 niet te wesen dat om haer wonē aldaer/
 de Grave al syn leven lanc ballinck van
 syn eygen laut wesen soude: maer dat zy
 de rechte haers lebē in pelgrimagien en
 in wercken van barmherticheydt dacht
 te verslijten om de salicheyt haerder sie-
 len: hemlieden bidde den laste van des
 landts regiment te aenbeeden ende den
 Grave te willen ontbieden/ dat zy hem
 zyn landt gantsch lechich ende verlaten
 hadde/ ende gheruynt was in meenin-
 ghe om nimmermeer weder tot Rossil-
 lion te keere. Ter wijlen zy dit treurich-
 lijken sprack werdt daer van die goede

lieden menschen broeden traen ghestort:
 daer wert zy oock ernstelijken ghebe-
 den haer booznemen te laten vā: maer
 het was al om niet. Daeromne heeft zy
 die al samen Gode bevolen / ende haer
 selben met een van haer neven ende met
 een dienstmaerte in pelgrims ghewade
 opten wech begeben/ wel boozsien zyn-
 de niet ghelde ende dierbaer cleynobien/
 sonder dat yemandt wiste werwaerts
 dat sy henen wilde/ ende en heeft oock
 nergheens vertoert booz dat zy binne
 florenten was. Daer by gheval ghe-
 raet zijnde in een cleyn huyshen van ee-
 goede oude Weduwe/ hieldt zy haer al
 sachtelijken als een schamele pelgre-
 minne/ verlanghende nae tijdinghe van
 haren Heere: den welken zy by abontu-
 re des anderen daechs daer voor by sach
 rijden met syn gheselschappe. Al wast
 nu zoo dat zy hem niet allen wel kende/
 so vzaechde zy nochtans de vrouwe daer
 vande huyse wie dat was. Het is sprack
 de waerdinne een wtlandich Edel Man
 die hem laet noemen Grave Bertraut
 van Rossillon. Hy is beleest/ aengenaem
 ende is ooc niet allen seer bemint in dese
 staden boven waten seer verliest op een
 van syn ghewerleiden/ dan een Edele/
 maer arme jonckvrouwe is. Dit is een
 eerlijcke jonge Dochter/ die van al moe-
 de onghewerblifse/ maer zy woont
 niet haer moeder/ dat ee wisse en eerba-
 re Jofvrou is: ende en waer moghelijke
 dese moeder niet inden weghe gheueft/
 de Grave mochter die Dochter al tot syn-
 nen wille gehadt hebben. De Gravinne
 nam scherpelijck acht op alle dese booz-
 den / ende onder vzaechde boozes na alle
 de ghelegghenthey: van dien elck byson-
 der: sulc dat zy die saken wel verstaen
 hebbeden/ daer wt besloten heeft waer zy
 doen wilde. Als zy nu het huyse ende den
 name van die Jofvrou ooc vande Ma-
 ghet daer tes Graven herte oeffinck/
 kende/ is zy op een tijdt hemelijcken in
 pelgrims cleederen verwaerts ghegaen
 daer zy die twee Jofvrouwen in een a-
 melijck

melijcke huyshoudinge vant / en tot de
 Maeder seyde / dat zy haer gheerne een
 wepnich alleen soude spreke waert dat
 haer gelicde. Die goede Jofvrouwe stot
 oppe / segghende dat zy bereyt was om
 haer te hoorzen / ende gluck met haer sit-
 ten alleen in een eamer / daer de Gravin-
 ne aldus tot haer sprack. Ick laet my
 duncken / mijn Jofvrou / dat ghy zo wel
 inden haere zijt vander Fortuynen als
 ick ben: maer dat ghy u selven ende van
 ghelijcken my wel vertroosten meucht.
 De Jofvrou antwoorde dat zy ter we-
 relt gheen dinc meerder en begheerde
 dan haer selven met eere te mogen ver-
 trooste. De Gravinne met haer begon-
 nen redene voortvarende seyde. My is
 u ghetroouheyt van noode: waert mit dat
 ick my daer in betroude ende van u be-
 zoghen werde / soo soude ghy u eygen
 sake met de mijne verderben. Segt zy
 moedelijc (sint de Jofvrouwe) also wat
 u belijst: wat ghy en sult u nimmermeer
 van mijn bedrogen binden. Doen be-
 gan de Gravinne te vertellen / van haer
 kintsch daghen af dat zy eerst verliefde /
 wie sy was ende watter gheschiede was
 tot desen daghen toe: in sulcker wijzen dat
 dese goede Jofvrouwe ghelooende
 tghene dat zy hoorde (als die nu oec wt
 ander lieden moed pet wat van deser ge-
 schiedentissen gehoord hadde) daer me-
 dooghen inne began te hebben. Maer
 als dit nu al te samē verhaelt was van
 de Gravinne / quam zy voort op haer
 booznemen seggende. Ghy hebt dan on-
 der mijn ander verbijetelijcheden ver-
 staen welcke de twee dinghen zijn die ic
 moet verwerben / indien ick mijn Man
 begheere te hebben: de welcke my gheen
 ander Menschenen moghen doen ghe-
 werden dan alleen ghy / indient anders
 waerachtich is datmen my heeft doen
 verstaen: dats te weten indient waer is
 dat de Graef mijn Heere ende Man u
 dochter bemint. Oft de Graue mijn
 dochter lief heeft (sprac de Jofvrouwe)
 is my onbekent: doch sie ick wel dat hy

hem met allen seere alsulcx gelaet: maer
 wat mach ick hier door volbrengen dat
 u aengenaem zy? Dat sal ick u segghen /
 sprack de Gravinne / als ic u eerst booz
 gehouwen sal hebben wat u geschieden
 zal / by alzo verbe ghy my in dese be-
 hulpelijck zijt. Ick sie u dochter hier
 schoon / groot ende bequaem om ghehu-
 wet te werden: maer nae ick verstaen
 can blijft zy by gebzeck van haer bruyt-
 gabe oft huwelijck goet / dus langhe by
 u: daerom ben ick van meeninghe boort
 loon vande dienst die ghy my sult bewy-
 sen / haer so vele van mijnen gelde tot ee
 Bruydtgave ghereedt te gheuen als u
 selven ghenoech sal beduncken om haer
 eerlijck om inder eere te besteden.
 Dese aanbiedinghe vander Gravinne
 was de goede Jofvrouwe / als zeer be-
 hoeftich zijnde / met allen aenghenaem:
 maer als zy Edel van moede was heeft
 zy geantwoort ghy meucht my seggen /
 mijn vrouwe / wat het ghene is dat ick
 boort u doen mach: want ick sulcx (indient
 eerlijck is) ghewillichlijcken gaerne doe
 sak dan meuchdy naemacks doen het ge-
 ne u sal belieuen. Het sal van noode zijn
 dat ghy door eenich Persoon (dien ghy
 seer wel betrouwt) den Graue laet weten /
 dat u Dochter bereydt is om zijn belie-
 ven te volbrengen: indien zy versker-
 lijck mach weten oft hy haer oock zo
 hertelijcken bemint als hy hem wel ge-
 laet: het welcke zy nimmermeer en sal
 gheloooven ten zy dat hy haer den Rinc
 sepndet die hy aen sijn vinger draecht /
 ende soo seere (nae zy verstaet) bemint.
 Dese Rinc suldy my dan gheben: ist
 dat hy u die seynt ende hem dan ontbie-
 den dat u Dochter bereydt is om sinen
 wille te volbrengen. Van suldy hem
 heymelijc hter doen comen ende my met
 verwisselinghe in was Dochters plaet-
 se benebens hem leggen: op avontur-
 te oft my God zo gheuadich waer dat
 ick bebruycht mochte werden: ende ick
 alzo zinnen Rinc aen mijnen vingher
 ende zijn Rindelen in mijnen armen
 hebe

hebbende/hem wederomme berwerben mochte/ende also door u behulp by hem (als eē wijf by haer man) metter woon blijven mochte. Dese saecke scheen al s waer inden oogen van die goede Jofvrouwe / beducht zijnde datter bedruekinghe van haers Dochters saeme tūvolgghen mochte: maer overlegghende dat het een eerlijcke sake was haer beste te doen om die goede Vrouwe weder aen haren man te helpen / ende dat zy haer sulcx tot een goet eynde onderwande/ heeft zy haer verlaten op haer goede meninghe ende gheneghenthepdt in desen / ende niet alleen de Gravinne belooft alsulcx te bestaē: maer heeft dat oock binnen weplich daghen soo behendelijck na hantlied aēslach volbracht dat zy (niet tegenstaende die Grabe seer ongaerne afschepde) den rinck ghecreghen ende de Gravinne inde plaetse van haer Dochter by hem te bedde gebrecht heeft. Van dese eerste versamlinghe/ die zoo vierlijcken van den Grabe begaert was / heeft Godt ghevoecht dat de Gravinne bevucht werde met twee schoone knechtken: alzo naemaels de tijdt der gheboorten (als die gheromen was) oerwifelijcken in haren noot ofte arbeijt heeft bewisen. Ten gheschieden oock niet alleen die reyse dat die goede Jofvrouwe de Gravinne niet het gheselschappe haers mans ghetiefde/ maer oock daer nae noch op verscheptē tijden/ende dat zoo bedeckelijck dat het de Grabe noyt en vernam: die altyt vastelijck waerde/niet by sijn wijf/daer hy niet eens op en dacht) maer by de gheue die hy beminde ghelegen te hebben: den welcken (als den morgen ghenaecte dat hy schepden moeste) veel costelijcke juweelen ende schoone cleynodien schenctē / die altyt soch bulbelijcken van de Gravinne bewaert waren. Als nu de Gravinne haer selven vant bevucht te zijne/en wilde zy die goede Jofvrouwe niet met haer lusten belāsten/ maer septe. Goede Jofvrouwe/ic hebbe nu door

Godts en u hulpe vercregen dat ick begerde: dus ist nu oock eens tijdt dat ick doe tghene dat ghy begheert/op dat ick daer na van hier mach schepden. De Jofvrou antwoorde / dat de Gravinne vercreghen hadde tghene dat haer lief waer/was haer mede hertelijcken lief: maer zy en hadde alsulcx niet ghedaen op ernighen hope van wedergeldinghe: dan't was geschiet overmits haer dochte dat zy om wel te doen/sulcx schuldich was om te doene. Doen septe de Gravinne. Dit behaecht my seer wel: want ick en laet my over mijn sijde oock niet duncken dat ick u tghene ghy van my sulx begheeren/gheben sal tot een vergeldinghe der vriendtschappen my van u bewijzen:maer om wel te doen/ende om dat my dunckt sulcx nae redene te behoort. De goede Jofvrou door dese beleestheyt ende haer eyghen behoeflichheyt ghedronghen zijnde / vzaechde met grooteschaemten om hondert ponden daer zy haer Dochter mede ten houwelijcke mochte besteden. Als nu de Gravinne haer schamelhepdt vermerckte ende haren heusschen eyfich aenhoorde/ heeft zy haer beschoncken met vijfhondert ponden en niet een deel cleynodien die mogelijck oock soo vele noch waerdich warē. Hier af was de Jofvrouwe al veel meer dan wel te vreden: dies zy niet groter blijsschappen de Gravinne wter maten hoorslijck gedaucht heeft de welcke vā dese Jofvrouwe geschieden en wederomme in haer eerste herberge gegāen is. Dese goede Jofvrouwe willende de Grabe de ghelegentheyt benemen van meer tot haren hupse te comen / is met haer Dochter op een dorp by haer Magen verroeken. Doch mede werdt de Grabe de wete ghegaen van sijn Ondersaten dat de Gravinne selfs het lant gernpint was: dies zy aen hem versochten dat hy doch insijn lant soude willen comē/ al waer hy oock hem gerrockē is. De Gravinne vernemende dat hy van Florenten gheschepden

Ben/en na zijn lant getrockt was / wiert dies vza: ende is so lange tot Florenten gebleven dat hare tijt van baren quam: al waer zy twee knechtken ter werelt brachte die haren vader water matē seere gheleken: die zy met groter behoetsaemheyt bede op voeden: en is (als haer tijt dochte) sonder van eenich mensche ghekent te wesen / van daer ghescheyden en tot Montpelliers gekomen. Als zy daer nae een wijken gerust was en tijdinghe vernomen hadde vande Grabe/en waer hy was: so wert haer oec geseyt dat hy op Alderheyligen dach een groote feest binnen Rossillon van Foucheren ende Josf vrouwen houdesoude. Aldus is zy oec derwaerts getrocken/altijt in schijn van een pelgrimme/also zy van daer gescheyden was. De Gravinne nam den tijt waer dat elcherlijck op't was / ende dat de Grabe gereet was om ter tafelen te gaen sitten: ende is alsoo sonder ander cleederen aen te doen / met haer kinderkens in haer armen doort velt geleiden. maer also zy opte sale (ter plaetsen daer zy den Grabe sach) geromen was / is zy al weenende tot sijn voeten gevallen / en heeft hem geseyt. Mijn Heere/ich ben u arm ongeluckige Wyf/vrouw: de welke lange tijt hebbe gaen bedelen dooz be werelt / op dat ghy wederomme in u landt soude mogen comen. An bidde ic u ter eeten van Gode almachtich dat ghy nu de voozwaerden doch wilt houden: die my van uwen wegen belast zijn dooz de twee. Ridderen die ick aen u sandt. Want hier meuchdy niet alle een lint / maer twee (die van uwen lijve gekomen

zijn) in mijn armen aenschouwen / ende daer benevens oec uwe rinch. Het waer dan eens tijt dat ick (na u beloften) vooz u Wyf vrouwe ontfanghen behoorde te werden. De Grabe dit hoorende / was gantsch verwondert / en kende den rinch / van gelijken oock de kinderken die hē seer geleeken / hoe wel hy nochtang tot haer sprac. Maer hoe mach dit geschiet zyn? Daer heeft de Gravinne tot een groote verwonderinge van den Grabe en van alle dander die daer teghenwoozdich waren / van begynnen ten eynde toe alle die sake verhaelt alsoo dit gheschiet was. Daeromme de Grabe hoorende dat zy de waerheyt seyde/en acmerckēde haer stantvasticheyt/haer cloek verstant/en zyn twee schoone jonghe soonkens / oock mede willende sijn beloften volbrēnghe/en daer en boven oock alle sijn ondersaten en vrouwen beleben / die hem ghesamentlyck baden dat hy haer vooz aē vooz zyn gerechte Wyf ontfangen en eerde soude / heeft zyn hertnelike strengheyt laten sincken / haer van der aerden opgeheben/omghehelt/ghecust en haer vooz sijn gerechte Wyf/vrouwe/oock de knapels vooz sijn gerechte kinderken aengenomen. Darr na wert zy met rijckelijken gewade gecleet / tot grooten welbehaghen van alle die daer waren/en van alle des Graven Passale die dit verhoorden. En heeft hy niet alleenlyck dien dach/maer oec veel ander daghen groote feest ghehouden: alsoe beminde ende eerde hy van die tijt af sijn Gravinne als sijn echte Wyf/vrouwe/ende hieltse in grooter waerden.

De Prince van Salerne Trancedy ghenamēt / bede sijn Dochters lief dooden/ende sandt haer diens herte in eenen gouden Cop: de welke daer hy dede ghesencht water dat zy drānck ende alsoo steyf.

De derthienste Historie.

Beteckenende de crachten der liefden ende de wreetheyt der geentē die daer in puen dooz laen oft dooz't dooden / den minnaren de liefde te doen vergaen.

Tran

Trauredy de Prince van Saler-
ne waer een heere gheweest van
zijn vyzdelijcher ende ghoeder-
tierender naturen / in dien hy
en zijn onde daghen zijne handen niet
met zins selfs bloet besmet en hadde.
Het is nu alsoo dat dese Prince van alle
syn leven niet meer dan een Dochter en
hadde ghehad / hoe wel hy gheluckiger
waer gheweest in dien hy nope kindt ge-
hadt en hadde : welcke Dochter soo
waerdelijckheit (als op't Dochter van
Wader was) van hem bemintd werdt/
sulcks dat hy die niet van hem en conste
laten scheidt / noch oock niet te hou-
delijcke besteden / niet teghenstaende sy
al een goet deel Zierren manbaer was :
doch gaf hy die ten laetsten aenden Ver-
toch van Candien / daer sy niet langhe
by en was oft sy en wert weduwe / ende
heerde wederomme int huyt van haers
Wader.

Dese Vrouw was soo schoon van
Lieshaere ende van aensichte als op't
vrouwe zyn inachte / ooc mede jonc / ge-
schiet ende van goet verstant : ier moge-
lijc meer dan een Vrouw coestde. Als
dese vrouwe nu alsoo woonde met haer-
ten Wader / die haer so seer beminde / en
sy als een Princeesse in grooter weiden
leefde / merckende dat haer vader om die
groote liefde die hy tot haer droech / niet
seer en peynste om haer wederomme te
houden / welck haer niet seer eerlick en
dorhte om hem te vragen / heeft sy vooz
haer getonné in hemelijc (indient mo-
gelijc waer) een eerlijc ende verstandich
minnaer te verkiezen. Siende dan veel-
derley Edellieden / ooc mede andere (so-
men gemeenlijcken inder Princen Hofe
siet) haers Waders Hof hanteren / ende
geaenmerckt hebbende de beballicheyt/
ende het ghelaet van velen / vant sy daer
ooc onder anderen een jonckman haers
vaders dienaar ghenaemt Gupschaert/
die van cleppen staets / meer boven pe-
mant anders in dencken ende looflic-
ke zeden te prysen was / de welcke haer

water maten wel bejaechde. Ende want
sy hem dickmael sach en syn seken telc-
ker icken boven pemaent anders hooge-
lijck pree / wert sy innelijcken met zyn-
der liefde ontficken. De jonge man en
was oock niet ondoorsichtich / dies hy
sulck gheware wert / en hadde die vrou-
we soo in zyn sinen ghevest / dat hy an-
ders nergens op en dacht / dā op haer te
keminé. Als sy nu malcander alsoo he-
melijck in deser wijsen beminden / en die
vrouwe niet anders en begeerde dā om
haer selfs alleene by hem te mogen bin-
den / ende sy nochtans de kenneste deser
liefden geen mensche op aerden betrou-
wen wilde / heeft sy in haer selven een-
neuwe list bedacht om hem den middel
daer toe te doen verstaen. Want sy schreef
hem in eenen brief het gene dat hy dien
naest volgenden dach doen soude om by
haer te moghen comen : den welcken sy
besloot in een rieden dijpe / die spal spe-
lende Gupschaert inder handt gaf / seg-
ghende : daer suldy tabont eenen Blaes-
balch afmaecken vooz u dien staerte/
om het byer mede op te blasen. Gups-
schaert ontfinc dat riedt / wel dencken-
de in hem selben dat sy hem te selve niet
gegeven noch die woorden niet ghespro-
ken en hadde sonder yet daer mede te
meppen : dies hy daer mede in zyn huyt
is gegaen om dat te besien : daer hy het
riedt ghespleten vande / open dede / den
Brief daer wt nam / ende wel doordag.
Den sinne des Briefs verstaende /
wert hy die vrolijckste man vander wer-
relt : ende began zyn dinghen daer nae te
beschicken om by de Vrouwe te comen
dooz sulcke middele als sy hem gheschre-
ven hadde. Nu was daer in een vanden
hoerken van des Princen Hof eenen kiel-
der / die overlanghentiden in der herch
was gheschoot : de welcke haer lichte
ontfinc dooz een venster dat niet ghe-
welc water rooffe was ghesontwen / nu
al meest verstoep zinde / overmits die
helder niet meer ghebruycht en werdt
met netelen / dooznen ende dier ghelijc

ken die daer voor bewaaren waren: in
welcke kelder men comen mocht door
een hemmelijcke trap streckende aen een
vanden neder camers vanden hove daer
de vrouwe haer in hielt/maer was niet
een seer stercke denre besloten:ende was
dese trap soo seer wt elckerlijer gedach-
tenisse/obermits men daer in laughen
tijden te vozen niet ingegaen en hadde/
datter nauwelijc pemaent en dachte dat
die daer was. Maer liefde (daer niet
voor verholten en blijft dat niet int licht
en comt) hadde desen voorseyden kelder
gebracht in de memozie van de verlief-
de vrouwe. Dese hebbe vele dagen lanck
over ghelept in haer herte (om dat het
van niemant ghebreken en soude wer-
den) hoe zy die denre best soude moghen
openen/dat zy daer toe geraken onste.
Maer als zy na lage moept daer mid-
del toe gebonde hadde/alleene daer bin-
nen gegaen was ende het venster gesien
hadde/ schreef zy alsoo aen Gupschart
dat hy arbeide moeste om daer door in
den kelder te dalē/ ende verclarte hem
oec hoe hooge het bestē bā des kelders
bodem stont. Om dit dan te volbrēngē/
becepte Gupschart een coorpe met
knoopen om daer by af ende op te co-
men:ende in leder ghecleedt zijnde tegen
guetsen der doornen/ is hy bukten wete
van eenich creatuere den naest volghen-
de nacht ghegaen aende voorschreuen
kelder gat. Daer heeft hy sijne coorpe
ghehecht acuden stuyck eender boomē
die aenden mont van keldergat gewas-
sen was:is hyde coorpe neder ghedaelt
binnen den kelder/ ende heeft daer de
vrouwe verbept. Dese vernis de haer na
den doen te willen slapen/ stierde haer
Jof vrouwen wter cameren/ sloot haer
sels alleen daer binnen daelde de trap
af inde kelder/ ende vant daer haeren
Gupschart. Daer toonden zy malsan-
der minnelijcke vziendtschappe/ ende
clompen daer opwaerts binnen de ca-
mer/alwaer zy het meeste deel van dien
daghe met grooter ghenoechten ghele-

ven zijn. Na dat zy in hetten aenflach
teghens den toecomenden tijde wel ge-
maect hadden om het beleet van deser
liefden verholentijck te houden/ is
Gupschart weder inden kelder gedaelt/
daer de doze naer hem toegeloten wert
vande vrouwe/ die weder bukten haer
camer by haer Jof vrouwen tradt.
Daer nae als den nacht gecomen was/
clam Gupschart lanck zijne coorpe door
keldergat wtē keldere ende lieerde
wederomme binnen sijven huse: ende
heeft dien wech (die hy alsoo condich ge-
worden was) den nabolghenden tijdt
dickmaels met gevoechren betwandelē.
Maer de Forcipne sulck hunlypder
lange ende groote vrechde benijndende/
heeft met een treurich mis bal alle de
vrechde van dese twee minnelijcs in
een vrechich gheueen verkeert. Want
des Princen gewoonte was somwijlen
alleen te comen binnen zijns dochters
camere/daer wat te blijven/met haer te
couden/en dan weder te gaē. Nu gewelt
eens na den middach cten als de vrou-
we (welck name Sigmunda was) met
alle haer Jof vrouwen ginck wandelen
inden boomgaert dat de Prince(nae zijn
ghewoonte) beneden quān ende sonder
van eenich mensche ghesten te wesen in
der vrouwen camere ginck. Die en wil-
de zijn dochter wt haer ghenoechte niet
verstooren: maer siende dat de camer
vensteren gesloten ende de gordijnen ne-
der gehangen waren/ heeft hy hem aen
enen hoecke van't bedde neder gestelt:
daer hy metten hoofde tegens aen leen-
de/de gordijnē over hem getrockē heeft
recht oft hy hem voor dachtelijc aldaer
verborghen hadde/ende is alsoo ont sla-
pen. Nu hadde tot alle ongeluc de vrou-
we dien self de dach Gupschart by haer
dach gestelt:die zy haer Jongevrouwen
inden Boomgaert verlatende/lijfelijc
ken in haer camer ghestreken is: daer
zy sonder pemaent daer binnen te ver-
nemen de kelder deure gheopent heeft
voor Gupschart/ die haer wachtende
was.

Wap. Doel zijn sy te samen op haer bed-
de gesprongen nae hun luyder ghewoon-
te: daer sy also speelden/ende al sulch tijt
verdyjft pleegghden / dat de Vader ont-
waecte: dies hijt altemale hoorde/ende
sach dat Gysfchart ende zijn Dochter
deden. Dit aenschouwen heeft hem so
onnatelijcken seer bedroeft/dat hy niet-
ten eerste wille hadde om te roepen/maer
hy bedwanch hem/en dacht het beter te
zijn dat hy swege ende daer verborghen
bleue/indien hy mochte: op dat hy dies
te hem melijcker en niet zijn minder schā-
de soude mogen volbrengen / tgene hem
daer al stract inden sinne was gevallen
en hem behoofzlijck dochte te wesen om
dan gedaen te werden. De twee amou-
rens kens zijn daer (soo zy gewoone wa-
ren) een lange wijle by malcanderen ge-
bleuen/sonder den Prince te vernemen:
maer alst hun luyde goet dochte en van-
den bedde getrede waren/is Gysfchart
inden helder en zy wter camerien gegaet.
Oot is de Prince (niet tegenstaende zijn
der ontheijt) door een venster afgesegen
wt de camere inde boomgaert: en is son-
der van eenich mensche gesien te wesen
(totter doot toe bedroeft zijnde) weder in
zijn camer gecome. Daer heeft hijt also
bestelt dat Gysfchart inden aenstaende
nachte (als elck in zijnen eersten slaep-
sach/ende hy wt het hieldergat opwaert
steech) begunnelijck ghevanghen / ende
hem melijck alsoo niet zijn lederen gewa-
de gheceedt ende bekennert zijnde door
hem ghebrach: werdt: totten welcke de
Prince so haest hy hem sach/ aldus ghe-
sproken heeft/ hebbende by na de tranen
in zijn ooge: Gysfchart/ de grote goet-
dadicheit die ick u opt bewesen hebbe/
en heeft aen u niet verdient de smadighe
oerdaet ende schande die ghy my desen
dach en mijn eyghen goet gedaen hebt/
so ick hynden met dese mijne oogen selfs
gesien hebbe. Daer op Gysfchart niet
anders en sprack: dan de liefde is mo-
gender dan ghy oft ick zijn. Doen be-
dalde Prince datmen hem hem melijck

in een camere op't Hof behoeden soude/
het welcke also ghedaen wert: Des an-
dere daechs als Sigismunda hier noch
niet met allen afen wist/ ende de Prince
veelberley verscheyden gedachten in hē
selven hadde ghehad/ is hy des achter-
nocne (na zijn ghewoonte) in zijns dach-
ters Camer ghetreden: daer heeft hyse
by hem geroepen/ende hem niet haer in
der cameren besloten hebbende / al wee-
nende aldus tot haer began te segghen:
Sigismunda/ nae dat ick u deucht saem-
heyt ende eerbaerheyt mernde te kennē/
en soudet niet in mijnen sinne hebbe mo-
gen vallen/ al waert oot so dattet my de
gantsche werelt hadde wille vzoet ma-
ken/ten ware ick sulck niet mijns selfs
oogen ghelien en hadde/ dat ghy (ick en
segghe niet vante doen) maer soude
hebben mogen dencken om u tot eenich
man te begheuen dat u rechte. Man niet
en ware: het welcke my doort gheden-
ken bedroeben sal/ so lange dit overblijfs-
selke mijns levens vā myne ouderdomme
noch sal geduere. Daer ooch oft Gode
de noch belieft hadde/ doen ghy u mi-
ners tot sodanigher oneerlicheijt wils
debegeuen/ dat ghy doch eenich man die
u in reldō gelijc ware habbet vercozen:
maer onder so vele wensche die mijn Hof
hanteren/ hebby desen jonge man Gys-
fchart wtghelisen: die van soo nede en
strate en van sinder jonckheijt of tot nu
toe by na om Gods willen in onsen Ho-
de opgevoert is/ waer door ghy so won-
derlijcken verdroete in mijnen woede
hebt ghebrach/ dat ick niet en bedroef-
de hoe ick niet u handelen sal. Vreugden-
de van hem/ dien ick desen nacht wt het
heldergat opstijgher de hebbe doen grij-
pen/ende ghevangh en houde/ hebbe ick
al beslotē hoe ic met hem leuen sal: maer
van u mach. Gode bekenit zijn/ want ic
des niet en wete. Over d'een zijde be-
weecht my de liefde dien ick u opt/ meer
dan pinnermeer vader tot kindt droech
ghedraghen hebbe: over d'ander zijde
werde ick ghepozt door een rechtvee-

bige ende wel veroorsaette heronwaer-
diginge over u sothept. Deene wil dat
ic u vergebe/maer d'ander dat ic tegens
mijn nature wzeet op u werde nachts
wil ich hooren wat ghy hier op sult seg-
gen/eer ick hier mine eenichsins beklupte
wat ick doen sal/ende als dese woorden
ghesproken waren liet hy't hooft weder
hanghen en begaante weenen so seere als
een kind dat wel ghegheeselt is. Sigis-
munds haren vader aenhoorende / ende
verstaende dat niet alleen haer verbor-
gen lief de outdett/maer dat Gupschart
oock ghevangen was/ gevoelde een on-
begrijpeltiche treurichept in haer herte
die zo dicmael niet tristen ende niet tran-
nen bestont te verclaren / zo de vrouwen
ghemeenelijken doen: maer de grooe-
moedichept haers herten sulchdanighe
wijlijche teederhept verwinnende / ver-
sekerde haer gelaet niet een wonderlij-
che crachte ende gheschadichept: sulcx dat
zo voornam wten leven te schepde liever
dan zo eenichsins door haer selven wilde
biddē/als die nu wel ymerete dat Gup-
schart niet herer dan doot en was. Daer
omme zo niet als een vrouwe die vroe-
lich oft op eenich misdaet begrepe was
maer also en die uerghens meer nae en
vraecht niet een traneloos / open en be-
droeft aensicht tot hare vader ghespoken
heeft in deser manieren. Mijn voorneme
vader / en is niet om u yet te ontkennen
oft ooc ergens om te biddē: ghemerct my
het erne niet helpen mach/ ende ic oor-
niet en wil dat my het ander helpe. Oor-
en streck mijnen sinne niet om u goeder-
sterenhept ende lief de tot mywaerts in
reniger wijfen jonstlich ghenegen te ma-
ken: maer wil de waerhept belijde/ eerst
niet waerachtige redenen mijnerre ver-
antwoorden: ende daer na de grootmoed-
ichept mijns voornemens bromelich
metter daer volbrengt. Het is waerach-
tich dat ick Gupschart bemindt hebbe/
ende dencke hem ooc noch te beminne so
lange als mijn leven (dat cozt sal zijn) ge-
dueren sal/ ja ic sal hem oock na der doot

(indien men dan noch mint) niet af laten
te beminnen. Maer hier toe en ben ic soo
seere niet ghebrachte door mijn wijlij-
che broofchept/als door u onachtlaemich-
die ghy ghebruyt hebt in my niet weder
te houwe/ende ooc door de deuchtlaem-
hept van Gupschart. Het verhoorde u
(o vader) pinneris wel kenneliche te wese
dat ghy van vleesch en bloet zijnde / ooc
een dochter / die niet van steen noch van
yser/maer van vleesch ende bloet is / ge-
wonne hadde: oock mede behoorde u
wel te ghedencken (al hoe wel ghy nu
oudt waerd) hoedanich ende niet wat
crachte de wetten der joncheit aensome-
hier en boden noch / al ist soo dat ghy u
inde wapenen gheoeffent hebt / ghedue-
rende den tijt uwer sterckhept / zo en be-
hoorde u dies niet te min niet verbor-
gen te wesen: hoe groot de leedichepts ende
weeldichepts crachte zijn/ ende dat niet
alleen in jonge/maer oock mede in oude
mensen. Also ben ick dan in vleesch en
bloet van u ghewonnen/ende hebbe noch
zo onlange geleest dat ick zo wel door de
rene als door de ander redeue noch vol-
den van begeerlijcke crachten: en want
den lust van't volbrenghen alulckdant-
get begheerten/ my (als die ghehouwe
ben gheweest) noch tot alle sulcx niet so
wonderlijcher crachte aengepozt herft/
dat het my onmogelijken scheen te con-
uen wederstaen tghens daer toe zo my
trocken / wert ick als een jonge vrou-
we (zo ick ben) amoureux: niet teghen-
staende ick waerlijck alle de moghelijch-
hept die in my was/ crachtich daer te-
gens te werck stelde/ om u / noch oock
my gheen schande te doen int ghene daer
my de natuerlijcke sonde toe aenporde.
Hier toe was my nu door behulp vade
mededoogende lief de ende vā de goeder-
steren Fortynne ghebonden en gewisen
een middel oft werck die ghenoech he-
melijck was / waer door ick bupten pe-
nants kennisse ter werldt / tot het vol-
brenghen mijnder begheerten geraete.
Alle dit / Godt ghebe wie u r' selve ghe-
seps

sept heeft oft hoe ghijt oock meucht to-
men te weten / en wil ick niet versaken.
Aengaende van Gupschart / daer en ben
ick niet / soo veel vrouwen den haer boe-
len doen / by gheval aengheraecht: maer
hebbe hem niet een wel bedachten raedt
en niet een onnsichtich bedenchē bobē al-
le andere groze en selfs tot wijnder min-
nē getrocken: alsoo niet onse voorsichti-
ge gestadicheit langhe wijnen luste niet
hem gepleecht. Daer wt dan wel schijnt
dat ghy meer naevolghende de gemeene
waen dan de waerheyt / my / behalven
dat ick niet dan door lief de en hebbe ge-
sondicht: te bitterder wilt berispen / als
oft ghy seyt dat ghy soo groote oorsake
niet en sout hebbe gehad om te vertoo-
nen waert dat ick hier een edelman toe
veroorzē hadde: waer inne ghy niet en aē-
meret dat ghy niet mijn / maer der For-
tunen dolinge berispt / de welcke den
meesten tijt den onwaerdighen verheft
en des wekwaerdighen verdrukt. Maer
laet ons nu hier af niet spreken / en wilt
het begheue der dingen aenmercken. In
de eerste meuchd siet dat wy alle gader
wt een stuck vleesch ghesproten / en dat
alle die zielen van eenē self den schepper
geschapen zijn / ende dat met ghelijcker
crachte / machte ende deuchde: welcke
deuchde de ghene was die opt dat eerste
onderschept maecte tusschē ons a len die
gelijck ghewonnen ende ghebooren zijn:
want de ghene die't meeste deel vander
deuchde hadden ende haer meest niet
heure wercken ende daden deden blif-
fen / waren edel ghenaemt / maer alle de
anderen bleven onedel. Maer al ist nu
soo dat een contrarie misbruyck deser
wet vā d'ebeldom namacks verborghen
heeft: soo en is die nochtans daeromme
niet wech ghenomen ende verjaecht vā
den natuerē der goeder zeden: sulcx dat
de ghene die deuchde pleecht in alle sijne
dadē hem selfs opentlijck bewijst edel
te zijn: ende dat hy mis doet soo wie sulc-
danighen anders noemt dan edel / maer
niet die gene die anders genaemt wert.

Aenmerck dat eenē alle de edelluyden
en oudersoecht wel hun luyder deuchde /
hunseden ende hun hameringe / ende siet
van ghelijcken opt self de in Gupschart:
wildp dan recht oordeelen sonder tou-
ste / ghy sult segghen dat hy edel is ende
dat alle u edelluyden boeren en doypers
zijn by hem te rekenē: van wiens deuch-
de ende waerheyt ick gheen ander men-
sche gheloofte en hebbe / dan u eyghen
woordt ende mijn selfs ooghen. Wie
heeft opt mensche meer gheprezen in alle
prijelijcke saken daerne een eerlijc man
inne behoort te prysen dan ghy hem hebt
gheprezen: ende dat boozwaer niet met
onrecht / wāt indien ic van mijn ooghen
niet bedrogen en ben / zo en prys by hem
nopt erghens inne / of ick en hebbe meer
lof waerdicheits in hem ghesien / dan u
woorden vā hem conde werelden. Mer
oft ic dan noch in desen eenichsins mocht
te bedrogen zijn / dat soude booz u comē
als die eerst van hem bedrogen geweest
soude zijn. Sonder ghy dan noch willen
segghen dat ick my tot een mensche van
lechten doene begehē hebbe: boozwaer
ghy en soudt daer niet wel aen segghen.
Maer oft ghy ter aboutuerē wilbet seg-
gen dat hy arm ware / dat soudenē mo-
gen belijden / mer seker tot uwer schan-
de: als die u niet ghewaerdicht en hebt
uwen dienaar / dat een eerlijc. Man ist
in rijckerlijcker staet te stellē. Nochtans
en wert niemands Erelboom benomen
dooz armoede / maer wel dooz rijckdom-
me. Welc onghen en ende groote Princē
waren boormaels arm: daermen vrie
ploegers ende Schaepherders t'ijc ghe-
bonden heeft ende oock noch vint. Aen-
gaende den laetsten twijfsele die u quelt /
te weten / wat ghy niet my doen sult / die
meuchd by welc vryelijcken luffe sinne by-
ben: want list u voornemen int laetsten
ws ouderdoms te plegen t'gene dat ghy
in u joncheit opt vernijdet hebt te we-
ten weetheyt / soo ghebruyck u weeta-
heyt teghens my: ghemerck ic niet van
meeninghe en ben u te verbidden om
sulcx

fulste te ontgaen / als die de alder eerste
nozake ben van dese sonde / indient au-
derd een sonde ghenoomt behoort te
werden. Want ick u versekeren indien
ghy niet met my en doet het selfde dat
ghy niet Gupschart ghedaen hebt / oft
noch doen sult / dat het mijn eygen han-
den niet my selven doen sulst. Daerom-
me meucht ghy u tranen gaen storten by
de Wijben / ende wil by wreeet werden /
oft dinct u te minsten dat wijf verdient
hebbē / so doet hem en my niet eenen self-
den slach sterbē. De Prince vermerchte
zijns docheers grootmodichēdt wel /
maer hy en ghelooft de daeromme niet
dat zy ghesind was te doene te hie daer
haer woorden toe streten / en dat zy sep-
de te willen doen. Daeromme hy van
daer gaende niet gesint en was eenighe
wreeetheydt tegens haer te betoonen /
maer dochte niet eens anders schade /
haer brandēde vrientschappe te ver-
leeren. Alsoo heeft hy twee van zijne diena-
ren die Gupschart in hoede hadden / be-
volen dat zy hem sonder reuch gerucht
inden aenstaenden nacht verwozghen /
t'herde wt zijnen lijve trecken / ende dat
tot hem brenghen souden / de welcke be-
den soo humiliden bevolen was. Den
anderd daechs dede hem de Prince vrien-
geneenen schoonen en grooten gouden
cop: daer inne hy Gupscharts herte be-
sloten ende met een getrou dienaar aen
zijn dochter ghesonden heeft: ende beval
hem int overleiden van dien / aen zyn
Dochter te seggen dese woorden. Wa-
der seynt u hier / om u te vertroosten die
present van t'ghene dat ghy aldermeest
bemindt: alsoo ghy hem vertroost hebt
want ghene dat hy aldermeest beminde.
Nu en was Sigismunda van haer
wreede voornemen niet geweken: nader
hadde haer terstondt nae den afsheydt
haers Vaders senijnighe wortelen ende
steyben doen brenghen die sy terstondt
distilleerde ende daer water af branden /
om strack in te drincken / in dien t'ghene
daer zy doot beducht was / gheschiede.

Als nu des Princes dienaar by haer ge-
somen was / haer dat present ghegheuen
ende die selfde woorden gesproken had-
de / heeft zy den cop met een overan-
dert aensicht ontfanghen ende dien ghe-
opent: daer zy terstont als zy therte sach
ende haers vaders woordē verstant / on-
twijfelijc vermercte dat het Gupschart
harte was. Daeromme zy met een op-
ghebeurt aensichte ten dienaar waerts
tot hem sprack. Een waer oock seker
niet betamelijck gheweest / dat zo ede-
le herte / als dit was een graef soude heb-
ben ghehad van minder waerden dan
van goude waer getweest: dies mijn Va-
der hier inne oock beschepden lijck ghe-
handelt heeft. Daer na't herte met hare
monde gesakende ende dat selfde cussen
de heeft zy ghesepdt. In alle dingen tot
dit wterste punt mijns levens tot / he-
ke ic opt mijns Vaders liefde seer groot
tot mywaerts gebondē: maer nu bevin-
de ic die noch al heft grooter dan opt te-
voren: ende daeromme suldy hem van
mijnen wegen ooc den alder liefstē danc
seggen / die ick hem van soo grooten gif-
te minnermeer schuldich ben te beto-
nen. Na dese woorden heeft zy t'gesicht
weder gekert tot die Cop: den welken
zy vastelijc hielt / seggende. O soet ver-
hael vā alle mijn weelde verbloet moet
zijn des geens wterheyt die oorsake is
dat ick u nu metten ooghen mijns voo-
hoofst aefschonwe / genteret my opt ge-
noech was u te seker uren met mijn ver-
stant te aenshouwen. Ghy hebt uwen
hoop belepidet / ende die suldanich afst-
de Fortupne be- liefst heeft u te beulenen:
ghy hebt u ghespoet / ende zijt gecomen
totten ende daer eiserlijc nae loopt:
ghy hebt die ellendicheden ende moeyten
deser weerdelt begheben / ende hebt oock
van uwen vbandt selfs als suldanighen
graf verworden als u deucht saemheyt
verdient heeft. W en ghebrack anders
niet (op dat u lijck ende begravenisse
volcomen soude zijn) van de opghoffer-
de tranen van haer / die ghy boven u sel-
ven

ben beintende / doen ghy noch int leven
waert: om de welcke te verwerpen / be-
hermhertige Godt: mijnen onbermhert-
tigen Vader ingegeven heeft / u tot my
te sependen. Daeromme sal ic u die vooz-
waer ooc op offeren: hoe wel mijn vooz-
nemen was met doooge oogen te sterfve /
sonder eenighe tranen te stozzen / ende
met een onderandert aensichte dat vooz-
gheene saecken verbaert en is: ende als
ick u daer mede bedout sal hebben / zoo
sal ick njaecker dat mijn ziele die ghy
voozmaels zoo waerdelick bewaerde /
dooz u middel mit den wten vereenicht
sal werden. Maer met wat gheselschap-
pe soude mijn ziele oock gherustiger en-
de verlijgher wandelen in onbekende
plaetsen dan met den wten: voozwaer
ick weet onghetwifeldt dat u ziele noch
hier binnen is / ende aenschouwet noch
de plaetse daer ghy ende ick onse lusten
gepleecht hebben / my versekerende (als
die wel wete dat zy noch mijn beintend)
dat zy mijn ziele verwacht / waer af zy
oock ghetrofwelick beintendt werdt.
Wat geseyt hebbende benan zy (niet an-
ders dan of daer een fonteyne in ha-
ren hooft waer gheweest) zoo vele tra-
nen dat het wonder was te stozzen op
haers liefs doode herte / het welcke zy
ouophoudelijcken ruste. Haer Jozvrou-
wen die ontrent haer waren en verston-
den niet wat herte dit was / noch oock
niet wat dese woorden te bedieden had-
den: maer verbronnen sinde van mede-
dogenshepdt wendende zy al t samen: er-
de onderbaechden haer deerlich (maer
te vergeefs) de oozsaethe van haeren ge-
weenen: stonden haer oock mede te ver-
troosten zoo zy best konden en wachten.
Als Sigismunda zoo lange hadde ghe-
dient: dattet haer ghenoech dochte /
durde zy haer aensicht op / voochde
haer oogen ende septe. O beintde herte
te / mijn behoopen tot uwaerts is misal-
volbracht: nu en staet my niet meer te
doene dan te comen met mijn ziele / ende
den mynen geselschappe te houden. Dit

ghesproken zijnde heeft zy haer t glas
doen brenghen daer water inne was /
dat zy den voozleden dach gebrant had-
de / ende schencte dat inden Cop opt her-
te dat niet dupfent tranen ghewasschen
was. Voozts selde zy den Cop aen hare
monde ende dronck die sonder eenich
vreesen gheheel wte. Als zy desen dronck
binnen hadde / seech sy op haer bedde /
altijt mette cop inder hant / sechte haer
cleederen / haer lichaem (soo sy eerlykste
mochte) op't selde bedde ende voochde
haer t harte op't aldernaeste aent herte
van haer doode lief. Haer Jozvrouwen
dit aetsame gesien ende ghesoot hebben-
de (hoe wel sy des waters crachten niet
en kenden dat haer vrouwe hadde inge-
droncken) hadden alle ditte den Prince
doen segghen: de welcke beducht zijnde
vooz t gene datter ghebeurde / terstonds
af quam in de camere zijns Dochters /
daer hy ten selven oogenblich quamals
sy haer selfs op het bedde lepte / al vete
te spaede toe haerder hulpen met zijn
soete woorden: dies hy haer in sulcher
doots noode siende / bitterlijcken began-
te schreuen / totten welcken de Dochter
sprack. Bewaert noch (mijn Vader) dese
uwe traenen tegghens eenich ongheluck
dat minder van u begeert werdt dan
dit ongheluck / ende een geeste my niet /
want ick die niet en begheere. Wie saech
opt man anders dan u / woenen om t ghe-
ne dat hy selfs heeft willen doen? Maer
indien dat noch eenich oberlijffcken
is van lief so die sy eertijts tot my hebe
ghebaeghen in u herte / zoo gondt my
vooz de laetste giste / die ic van u begeere /
aengheruercht het u niet beliften heeft
dat ick hemelich es in schuphoeckens
met Ghyse haer lief de / dat minneren
in myn lichaem met het zijne
(God geve waer ghy dat ooc hebt doen
verwerpen) te samen opentlijcken be-
graven naech werden. Des Princen in-
delijcke hangichepdt en gedoochde hem
niet een woort te moghen antwoorden.
De vrouwe ghevoelende dat haer eyne

In booz ooghen was heeft het doode herte hertelijcken aen haer stervende herte gheperst en ghebrucht seggende: blijft ghy met Gode/want ich gae wech; en alsoo haer ooghen ghesloten ende t'ghedoecken verlozen hebbende is sy treurich int dit treurighe leven verscherpen. En alsoo nam de liefde van Gynschart ende van Sigismunda een treurichlijc eynde/ als ghy hebt moghen hooren/ de welcke vanden Prince (na dat hy seere gewent hadde ende hem zyn wyetheyt te spade berouwe was) te samen in een graf eerlycken ter aerden ghebracht waren/ ende dat niet sonder groote droefheyt van alle de Salernitaners.

Drie jonghe mannen beminnende drie ghesusters zijn ghevlucht in Candien/ alwaer de outsten van haer zyn haer lief doode verjolousien/ de welcke dooz de twee Susters int leven behouden wert overmits liefde die zy den Hertoghe van Candien betoende. Waer na wert dese tweede Suster ghe-doot van haer eyghen Boel oft lief/ ende is metter oudstier Suster ontbloedent met welcke moort de derde Suster met haer lief belast wert: de welcke gevangen zijnde alsulcx beleeden. Maer beduchtende voort stercken/ berochten zy heur hoeders met ghelid/ende zijn ghevlucht toe Rodes/ daer zy in armoebe stozben.

De vierthienste Historie.

Ende stelt booz ooghen wat pericule spruytende is wt der gransschappe ende spijt vanden ghenen die beuint ende van zyn lief veronghelijck werdt.

Marsilien in Provencen aender zee ghelegen/ is een oude vermaerde stadt/ die eerijts vele meer bewoont was met rijcke ende machtige Coopliden dan zy nu is/ onder alle welcke daer doch een was ghenemint Arnald Chade/ een man vā nederen state/ maer vol ghetrouwepts/ een oprecht Coopman: in landen ende gherebde panninghen/ rijck sonder eynde. Dese hadde hy sijn huys by onwe veel hinderen/ daer onder oock waren drie Dochters/ onder van jaeren dan zyn sonen: waer af de twee oudste Dochters tweelinghen waeren/ oudt ontrent vijftien jaren/ maer de derde en was maer beertieren jaren oudt: ende en bleven dese dochteren nergens anders na onghewonwer/ dan naede wedercomste heurs vaders die met toopmanschappe ghestrocken was in Spaignen. Een van dese tweelinghen was genaemt Rynette/ de tweede Magdalena/ ende de derde Bertelle. Van Rynette was amoureuus (zoosere alst moghelijck is) een jonckman ghenemint Rastaignon/ die arm/ maer nochtans van edelen bloede was: oock mede beminde de Dochter hem. Dese twee hadden heur sachen soe sijn rouwen beleeden/ dat zy sonder yemants weten de vruchten van heur lief de pluten: het welcke nu al een wijle gheduert hadde/ alst gheviel dat Magdalena ende Bertelle oock twee vipers gheerregghen dat jonghe ghesellen waren: waer af die een ghenaemt was Fouques en d'ander Hugier/ die hepde groote rijckdommen van heur ouders gheerft hadden. Rastaignon dit vernemende deur sijn lief Rynette/ die hem sulcx ontbeert hadde/ wert denckende om booz dese zyn armoebete boeten: dies hy met hun kennisse ghenemint hebbende/ nu den eenen/ dan den anderen/ dan broede ghelijck verselschapte om heur lief hiens ende oock de zyne te gaen besochte/ Als hem nu doch te dach hy ghenoech kennisse ende yenteschappe met hun liden hadde/ herse hy se op eenen tijt tot sijn huys gebracht/ daer hy tot hun liden sepe. De hanteringhe

vinghe/visende/ die wy onderlinge heb-
ben/mach u lieben ghenoech verskeren
hoe groot de jonste is die ich u lieben
draghe/ende is sulckdanich dat ich ter
liefden van u lieben al soude willen doen
dat ich soude comen oft moghen vooz
my selfs ghedoen. Ende want ich u lie-
ben hertelijcken beminne / is mijn vooz-
nemen u te beclaren t'ghene dat wy in-
den sinne gheballen is: om daer inne dan
ghelijckelijck sulcx wt te bescreuen als u
lieben oozbaerlijck beduncken sal. In-
dien u woozden niet soghenachtich en
zijt / en na dat ich van bemercken wt u
werckē die ghy nacht en dach nu pleecht
zoo byant en verdwijnt ghylieben dooz
liefde die ghy daerht tot de twee jonge
dochteren die ghy bemint / ende ich om
de derde Suster: om welck vier te bluf-
schen (ist dat u beliest te verwilligen int
gene ich seggen sal) ich my sterck maecte
een middel te vinden die u aenghenaem
ende lustich sal zyn / ende soude dese we-
sen. Ghy zijt beyde seer rijck / dat ich niet
en ben. Maer wil by uwer beyder goe-
den in een versamen ende my daer inne
vooz een derbendeel deelachtich maken/
ende oberlegghen in wat landt te we-
reidt wy met dat goet in lusten willen
gaen leben: ich verskere u dat de bype
ghesusters met een groot deel van haers
Vaders goeden ons volghen sullen / soo
waer ons believen sal de selfde te leyde:
zoo moghen wy daer dan alle drie elck
met de zinne / als bype ghebaders ende
als de byolichste menschen ter Wereldt
gaen lede. Nu staet het aen u lieber selfs
beraet oft ghy u selven in desen verdrin-
te vertroosten wilt dan niet. De twee
jonghelinghen die onmachtich vierich-
lijcken zandende waren / siende dat sy
nu tot den wensche vā heur liefde mocht
ten gheraecten / en deden gheen groote
moeyte int beraden wat zy behoozden in
desen te doen / maer seiden terfont dat
zy beyde daer bereydt tōe waren / zoo
wanneer als sulcx gheschieden mochte.

Restaignon dese antwoorde hebben de/
want hem binnen luttel daghen daer na
by Arnette/daer hy met allen qualijcken
bytomen mochte / ende heeft haer (als
hy daer was by ghebreeft hadde) vertelt
allen den aenstach die hy metten twee
jonghelinghen ghemaect hadde) arbey-
dende met veel redenen om haer tot die
vooznemen willich te maken: maer dat
en viel hem niet seer moepelijcken om
doen / ghemercht haer begheerte noch
grooter was om gheijadelijck ende son-
der pemandts quaet vermoeden in zijn
geselschappete mogen wesen. Daerom
me heeft zy bymoedelijck gheantwoort
dat haer sulcx met allen wel behaerchder
ende dat oock haer susters in desen al
t'ghene dat haer beliest de/doe souden se-
den hem oock daer benebens dat hy (soo
haest hy mochte) alle dinghen besorghen
soude die hē daer nootdijstich toe sche-
nen te wesen. Restaignon wederomme
geromen zijnde by Foelgues ende Bug-
uer/die hem ghesadelijcken aensochten
om't vooznemen te boozderē dat hy met
hun lieben ghemaect hadde/heeft hy hun
lieben geseyt dat dese saecke aende zijde
van heur bytendinnen al besteldt was.
Als zy nu onderlingen ghesloten waren
in Landen te trecken / hebben zy onder
t'betel van te willen roomschappen/
heur landende er den vercoche / en alle
haer goet aen varen gelde ghemaect:
oock mede hebben zy een schip gherocht
dat men Fregate noemt/en dat op vooz-
deel met alle gelwee boozsien / den tijdt
voozts verwachende die hun lieben ge-
stelt was. Wenden anderen cant heeft
Arnette haerder ghesusters sinne wel
ghenoech wetende / den haren oock int
hoofte ghebracht: die haer lieben soo wel
besteldt dat zy nimmermeer zo langhe en
hoopten te leben dat zy den tijt van sulcx
te holzenghen / souden moogen aen-
schouwen. Als nu den nacht dat zy
t'scheep souden gaen / gheromen was/
namen de bype ghesusters een groot cof-

ser van hare vader twelt sy niet gelt en niet juweelen vullen: en zijn daer mede hemmelijcken alle drie wten huse gegaen tot dat sy quamen by haer vyers die haerder verwachende waren. Also zijn sy strack t'scheepe gegaen/beiden de riemen int water slaen ende voren sonder erghens te vertoeven tot dat sy den naedolghende nacht tot Genuen quamen. Daer hebben dese nieuwe vyers de alder eerste vyuchten haerder liefden ghesplacht. Maer als sy him daer versicht en hun nootduyst genomen hadden/hebben sy haven voorgenomē wech voorts gevoert: ende zijn also van haven tot have/sonder eenich tegenpoet binnen acht dagen in Candien gecome. Daer zijnde cochte sy Landen en erven/maecten (om dicht by der stad te wesen) schoone ende lustige woonstighen en begonften daer te leue met grooten gesinne/met veel hoven/voglen ende peerden/als Edellieden/altijt bancheterende ende ho verende met haer minnekens inde meeste geneuchte der werelt. Also sy daer alsoo in dier manieren leefden soo ist gevallen (somen dagelijcx noch mach sien datmen de dingen siet wert dienen te vele overvloedich heft/hoe aenheiaem die oot eerst geweest moghen sijn) dat Bestaignon van zijn Pyrette/die hy hoven alle dat ter werelt was hemindt hadde/began te walghen/also hy die in zijn gewout hebbende/sonder penants quaet vermoeden te willen ghebruycken mochte/sulckx dat sijn liefde tot haerwaerts saelgeerde. Daeromme hy tot eender feesten groot behaghen getregen hadde in een jonge dochter van dien lande die schoone en edel was/die welcke hy neerstelijcken verholckde/en began in hare willewonderlijcke feestē en hoofstent te bedriuen. Pyrette dit vernemende/began soo jeloers van hem te werden dat hy niet eenen voet weechs en mocht treden sy en vernam dat/sulckx dat sy hem ende oot haer seluen niet bedriuen en niet togen wter magten zeere

quede. Maer gelijck der dinghen ooverbloedicheit dickwils een walginghe/est het wepgeven der begheerde dinghen te meerder begeerte maect/also dede oot Pyrettes gramscappe de blamine van Bestaignon nieuwe minne te vperichlijcher branden. Oec nu Bestaignon zijn nieuwe liefste wille gereech dan niet/te onseker/maer Pyrette al gheloovende datmen haer daer af seide hiel alnicks voort gheselscher: dies sy in sulcke swaere gedachten/ende van die gedachten in soo grooten gramscappe oec ten laetsten in soo rasende verwoetheit ghebalen is/dat haer grote liefde tot Bestaignon in so fellē hate verkeerde/dat sy (also wt togen verblindt zijnde) van jnnus wert dat ongehe dat haer van Bestaignon se heen gedaen te wesen niet ter doot te wrecken. Daerom heeft sy gebonden een oude Griekinne die konstich was in senjnen te maken: de welcke sy met giften ende beloften so verde ghy dacht heeft dat sy haer enen dootliche dranch bereyde/die sy sonder haer ernichling meer hier inne te berade Bestaignon op een tijde te drincken gaf/als hy verhibe was/ende hem daer voort niet en hoede. De dracht van desen senjue was soo groot dat hy al voort dat den moergē quaer af gestorven is. Als nu zijn doot vā Foulques/Huguet/ende van hem beyder vrienden vernomē was/sonder bant vergebē te weten/hebben sy hem niet Pyrette erentelijcken beuēnt/ende eerdoch doen begraven. Een wyle daer nae ist gevallen dat de oude vrouwe die dit vergiffenisse gemaect hadde/gebanger werdē om eenighe ander misdaden den haer bedreuen: de welcke inder penninghen onder ander boose stucken die sy beleet/die seft ooch gantschelijck ontdeckt heeft/alsoo dat geschiet was: waeromme oock die Hertoghe van Candien sonder penant een woort daer af segghen het hups van Foulques op eender nacht contsonne int hemmelijcke dede besetten: al waer Pyrette sonder eenich gheruche

Overuichte oft wederstandt ghebanghen wert/ende sonder haer eenige ynnighe te laten aen doen / tersont al datmen weten wilde van hestaignons doot begangen te seggen. Nu hadden Foulques en Huguet int heymelijck vanden Hertoghe vernomen/ende haer vziendinnen oock van hunslypden/waeromme dat Jpnette te gebangen was/het welcke hunslypden grootelijckē verbzoot/maer dedē noch tans hencieder wterste neersticheydt om haer te verlossen van verbzandt te werden:daer toe mē haer (so zylupde meyn den)berozbelē soude / als die sulcx wel verdient hadde;maer hunslypden dochte dat alle hun moeyte verlozen soude zyn/obermids die Hertoghe voorghe namen hadde Justitie daer over te doē. Magdalena was een schoone jonghe brontwe/die over langhe vanden Hertoghe aengesocht hadde gheweest / sonder dat sy hem ergens inne belieft hadde. Dese began te denken dat sy haer sufter wel van verbzandt te werden soude mogen verlossen / indien sy den Hertoghe te wille wilde wesen;dies sy met eere heymelijcken ende onsfichtighen Woode hem liet seggen dat sy bereydt was zyn believen te volbrengen/by also verde hy oock twee saken volbringhen wilde/het eene was/dat sy haer Suster daer dooz by lijve mochte behouden/ende datmen se haer byzleveren soude;het ander was dat dit verholē moeste bliue. De Hertoghe dese boodtschap ontfanghen hebende/ die hem aenghenacem was/bedacht hem langhe in hem seluen oft hijt oock doen soude: ten laetsten heeft hijt bewillight/ende seyde dat hi dies te vzedē was. Om diē nu wel te beledē/heeft de Hertoghe met het believen van Magdalena/eenen nacht te vozen Foulques met Huguet mede gevangen doen setten/hem gelatende als oft hy de saecke noch wat beter onder soecken wilde. Voort maecte hy de maniere van Jpnette in eenen sack te steken/om haer die denstaēde nacht te doen verdzinken;maer is

dien nacht heymelijck daet mede ghegaen ten hupse van haer Suster Magdalena:die hijsse weder leverde voort loob van dien nachte. Des anderen daeghs smorghens int schepden/ badt hy haer dat sy dien nacht / de welcke be eerste oorsake vā haer vzienschappe was geweest/de laetste doch niet en soude laten bliuen:ende heeft haer daer beneuen belast haer Suster erghens in een plaetse berde vander handt te schicken: op dat hy dies geenschaude en beghinck / ofte ghenootsaecht soude werden van nieuw strengelijck tegens haer te handelen. Foulques ende Huguet hadden verstaen dat Jpnette die nacht in eenen sack ghesteken ende verbronden was/dwelch sy alsoo te zyn ghelooften / ende zyn des anderen daeghs ontslaghen. Maer als sy nu thups ghecomen ende neerstigh waren om haer liefskens te vertroosten/so wert Foulques gheware/dat Jpnette binne sijnen hups was/niet teghenstaende Magdalena met haeren wytersten bljste akerpe om die te helen/ dat sy niet ghesien en soude werden. Hier inne werdt hy wter maten seer verwondert/ende gheraecte tersont in quaet vermoeden/als die eertijds wel verstaen hadde dat Magdalena vanden Hertoghe seer bemint wert/dies hy haer vzaeghde hoe dat zyn mochte dat Jpnette daer int hups was. Magdalena dede hem een lanch verhael om hem dat te verduyfieren:daer hy (als die loog ende schalck was) niet vele geloofs inne en stelde: dies hy haer ten laetsten bedwanch om de waerheeydt hier af te seggen:de welcke sy hē na veel lange woorden al te samen verclaert heeft. Hier inne wert Foulques also seer bedroeft dat hy van toren ghenoech berwordt zijnde/zijn swaert wter seheyde trock/ en heeft magdalena (niet tegensaeende sy te vergeefs/om genade badt) daer mede doot geslagen. Daer nae bebreest zijnde vooz des Hertoghen tozen Justitie / heeft haer daer al doot inden camieren laten

ligghen/ende is gegaen in dander cammer daer hy nu wiste dat Jynette was totte welken hy niet een gheberust byzolt ge- laet gheseyt heeft: laet ons strax daer- waerts gaen/ daer u suster besloten heeft dat it u sal byzengen / op dat ghy niet we- deromme en geraecht in des Hertoghen handen. Dit heeft Jynette gheloof/ de welke voortsynder zynde oock mede be- geerlijck om van daer te gheraken haer selven/sonder ander oozlof aen haer Su- ster te neme/ nu al inder nacht opte wech begheben heeft niet Foulques: de wel- ke niet dat self de weynich ghelts dat hy te samen machte schapen niet haer ghe- gaen is aender zeeftant/ van waer zy in een Warcke wech voeren/sonder datmen opt vernomen heeft waer zy bevaeren oft aenghecomen zijn. Als den moeghen ge- comen/ende Magdalena alsoo dootghe- slaghen bevonden was / soo waren daer sommighe die welke dooz haet ende nijt die zy tot Huguet droegen/ al dit terstont ghebootschap hebhen aen den Hertoge: die terstont overmits zijn vierighe min- ne tot Magdalena half rasende gheloo- pen is ten Hupse van Huguet: die hy

strax met zijn lief mensch ghevanghen heeft doen legghen. Ende alhoe wel dese niet met allen van Magdalenes doot/ noch van Foulques ende Jynettes ver- treck en wist/ waeren zy nochtans dooz penen ghenootsaecht te beliden dat zy niet Foulques oock schuldich waren aen den doot van Magdalena: daeromme zy lieden duchtende dooz sulcke belidinghe inden doot te gheraerken hebben niet grooter listen/ (niet sonder oozsake) heur bewarbers omgherocht om een groote somme van penningen die zy binnen heu- ren hupse teghens eenigen noot die heur op soudennoghen comen / heymelijcken verborghen hadden: en zijn hy nacht niet heur bewarbers t'schepe gegaen zo ha- stelijcken dat zy gheerentijd en hadden pet van heur goeden mede te draghen/ en zijn alsoo na Rhodes geboden: alwaer zy noch een deel tijts daer na in groter ar- moeten ende ellenden leefden. Also heeft dese sotte minne van Messaignon ende de haestighe granschappe van Foulques hen allen ghelijck gebracht in sulcken el- lenbicheyt als ghy nu ghehoort menche hebben.

Guerbijn overvalt boven het ghegheben geleide sijns grootvaders
Coninck Willem/ een Schip des Coninck van Tunis/ om de self de Dorstier te nemen de welke ghedoot wert vanden ghenen die himden den Schepen waren/ daeromme hy die oock al t'samen daer na verfloech: waeromme hem naemaels t'hoofst af wert gheslaghen.

De vijftienste Historie.

Tot lof vander Instieten ende goede Dincen/ ende om oock te betoo- nen hoe byzinnigheleijck een oprecht minnaer gheen pericule/ noch oock den doot selfs niet en ontfiet.

Alsoo ons de Sicilianen willen segghen/ hadde Coninck Wil- lem van die namen de tweede/ twee kinderen/ te weten een sone ghenaeint Rogier ende een dochter Con- stantia gheheeten. Dese Rogier dooz sijn Vader ghestorven zijnde liet achter hem een sone gheheeten Guerbijn: de

welke van sijn Grootvader sochvulde- lijck wert opgebracht/ ende is een schoon jonck Prinz gheworden ende niet allen seer dooz zijn byzinnigheyt ende belceft- heyt/ vermaert gheweest: sulcx dat het gherucht van sijnen loslijcken name niet alleen binnen de palen van Sicilien/ maer oock tot veel ander hoeken des werelts

werelts sterfte / en oot bobertal in Bar-
 barijen het welcke te dien tijden de Co-
 ningen van Sicilien tribuyt gaf / hoo-
 gelijc in eers bloepende was. Onder an-
 der versoonen die oock de triumphante-
 lijcke vermaerthz vā Guerbijns vroom-
 heyt en beleeftheyt ten oogen is gecomē/
 der hoorde sulckx mede een dochter des
 Coninck van Thunis / de welcke vā alle
 de gene die haer opt sagen gehoude was
 vooz een van den alderschoonste crea-
 turen die opt vander natuere ghescha-
 pen was / oock mede de alder bequaem-
 ste van manieren ende de grootste / oock
 edelste vā herten diemen opt gestien had-
 de. Dese Dochter gaerne hoorende van
 de vrome mannen / heeft niet groter
 genegentheyt ter herten genomē Guer-
 bijns kinderlijcke daden / die haer van
 den ende van dander verteldt waeren/
 de welcke haer zoo seer wel behaechden /
 dat zj in haer selven denckende op de
 groote volmachtheden die in hem wa-
 ren vterichlijcken op haer verliest wert/
 sulcx dat sy liever van hem dan van pe-
 nant anders hoorde spreken. Men dan-
 der zijde was oock het gherucht haers
 schoonhepts en deuchtsaemhepts (ghe-
 lijck als elders) in Sicilien gecomen: de
 welcke oock niet te vergeefs noch son-
 der groote vermakelijcheyt Guerbijns
 ooxen verlusticht hadde: maer hadde he
 niet ninder tot haerwaerts / dan zj tot
 hem was / in minnen ontfaken. Daer-
 omme Guerbijn alreede waer nam den
 gheleden tijdt om ooxlof van zjn groot-
 vader te verwerbe: op dat hy eens selfs
 onder eenich eerlijck derpel tot Thunis
 soude moghen ghesonden werden: als
 die haer boden alle dingen eens begeer-
 de te sien. Middeler tijdt belaste hy alle
 zjn vrienden / die daerwaerts reysden/
 dat zj dooz den besten middel die zj be-
 dencken konden en zo sy alderbest soude
 mogen / de vrouwe te kennen souden ge-
 ven zjn verborghen ende groote liefde
 die hy tot haer boecht / ende hem weder-
 omme tydinghe van haer doen hebben.

Dit werdt nu dooz een zijner vrienden
 heel wijlijck volbracht: als die haer (sa-
 der Coopliden ghewoonte is) vrouwe-
 lijcke clepnodien vertoonde / en haer al-
 soo gantschelijckē Guerbijns branden-
 de manne onderte: wiens persone niet
 alle dat hy hadde hy tot haren hesten en
 ghebode seyde te wesen. De vrouwe
 heeft desen Bode ende de beoischappe
 niet een blijde aensicht ontfangen: ende
 hem antwoordende dat zj niet dierghe-
 lijker lief de oock ontfaken was / sandt
 zj hem tot ghetuyghnisse van dien een
 van haer alder dierbaerste juweelen.
 Die heeft Guerbijn niet sulckdanigheer
 ende niet soo groter vzeuchden ontfan-
 ghen / als opt ghiste (hoe tastelijck die
 oock zjn mochte) ontfangen was: dies
 hy haer oock dooz dien self den Bode ge-
 schreuen ende wederom ghesonden heeft
 veelderhande schoone gae: ende sochte
 alsoo niet haer listelijck ghelegghentheyt
 om malcander eens te mogen sien ende
 ghehoelen. Maer als de saechen in deser
 wyse stonden ende wat tragher voort-
 ganc dant wel van noode was hadde/
 zoo is ghevalen / ter wylen dese jonghe
 Princesse aen den een zijde ende den jonge
 Prince aen den ander zijde aldus in minne
 ontfaken waren / dat de Coninck van
 Thunis dese sijne dochter den Coninck
 van Granada te wybe heeft beloof-
 t: waer inne de Dochter so vertwijfelijckē
 bedroeft wert / als die dies wel oerlep-
 de dat zj daer dooz niet alleen met eenē
 onepntlijcken werch van haer lief ver-
 schepden / maer zijnder oock gheheelijc-
 ker berooft soude wesen: dat zj gheerue
 (indien zj renighen middel hadde con-
 nen bedencken) haren vader ontvlucht
 en haer selfs by hae lief gheboecht sou-
 de hebben: Van gelijcken leef de Guer-
 bin dooz de tydinghe van desen houwe-
 lijcke ingrooten verdriete: ende ober-
 lepte menich maal in hem selfs oft hy
 gheenen raedt en soude connen gevinde
 om haer niet gheweldigher hant te ont-
 schaeken / indient gebiel dat mense ober-

Zee tot haeren man brachre. De Coninck
van Thunis al yet wat vā dese vziend-
schappe/oor mede van Guerbjins booz-
nemen van gheleijken van sijn vroom-
heyt verhooydt hebbende/ was booz
zjn macht al beducht: daeromme hy/
als den tijdt van sijn dochter te seyn den
ghetommen was/ ghesonden heeft aenden
Coninck van Sicilien om den selven sijn-
nen sinne te doen verstaen: te weten dat
zjn booznemen was sulck onwelyck
te volbzenghen/ indien hy gheleyde van
hem conde verwerben dat hy van Guer-
bijn in desentet verhiindert en soude wer-
den: De Coninck Willem was een oude
Deere die van sulckdantghe Guerbjins
liefde noydt en hadde hoozen spzecken:
dies hy niet vermoedende datme dit ge-
leyde om dies wille begheerde/ het self de
mindelijken verwillichde ende sant sijne
handtschoen tot een tecken van dien aen-
den Coninck van Thunis. Dies heeft
terstont als hy dit geleyde ontfange had-
de/ een seer groot ende schoon Schip inde
haven van Carthago gereet doen maken
ende wel niet alrehande nooydtzucht doen
boozsien booz den ghenen die daer op va-
ren souden sulck dat het bereypt ende toe-
ghemaect werdt om sijn Dochter daer
inne te stellen ende die te seyn den aenden
Coninck van Szanaden/ ende men daer
booyt na niet anders dan naer selier ende
bequaem weder en verhepde. De jonghe
schoone Vrouwe alle die wetende ende
siende/ sant int heimelijck een groot ghe-
trouwdiaer tot Palermen/ met bebel
om den schoonen Guerbijn seere van ha-
ren wegen te groeten ende hem te seggē/
na dat zy nu binuen luttel daghan nae
Szanaden soude varen/ ende dat zy nu
wel verstaen soude oft hy noch so vroom
maer alswen van hem seide/ oock mede
oft hy haer oock soo seer beminde/ als
hy haer mensch werken vzoedt gemaect
hadde. De Bode die hier den last af had-
de heeft sijn bootschap met allen wel ge-
baenen is wederomme tot Thunis ghe-
keert. Als nu Guerbijn dit verstant/ ende

hy wel wiste dat sijn groot Deere de Co-
ninck van Thunis gheleyde ghegheuen
hadde/ en wist hy niet wat bedyghen.
Dies niet teghenstaende werdt hy van
sijn liefde/ ende vander Vroomen booyt-
schappe alsoo beweecht dat hy/ om geeli-
bloothertich Man te schryuen/ ghetroc-
ken is tot Missina/ alwaer hy hastelije-
ken twee behendighe Galeyen ten Oor-
loghe heeft doen bereyden: niet de welc-
ke/nae dat hy die met strydtbaer Man-
nen boozsien hadde/ geschept is nae Sar-
dinien/ denckende dat het Schip met de
Vrouwe daer booyt soude moeten lij-
den: het welcke oock onlauy daer nae
niet veel anders en gheviel dan hy dat
boozsien hadde. Want het niet langhe en
vzoeth oft het Schip daer de Vrouwe in
was en quam met wepnich wints daer
ontrent ghebaren daer hy hem: om dat
te verwachten/ in laghen ghesteldt had-
de. So haest hy nu t' schip vernam/ sprac
hy tot sijne ghesellen. Ik sake/ mijn liebe
broeders/ dat ghy soo vroomen mannen
zijt als ick u booz houde/ soo en twijfele
ick niet oft pemant van u lieden en heeft
wel gheboelt oft bevint nu noch wel te-
ghenwoozdelijck wat dat de lief de is:
sonder de welcke ick my niet en laete be-
drucken dat eenich sterck mensch en-
ghe deucht oft vroomheyt in hem mach
hebben: sulck dat het u lieden/indien ghy
opt amozens waert oft noch zijt/ niet al-
len lieft sal vallen te dencke wat nu mijn
begheeren is.

Waerlijck ick minne ende de liefde
pozt my u lieden dese moeyten aen te
doen. Nu rust het ghene dat ick beminne
binnen dat Schip: het welcke/ behalven
t' ghene dat ick begheere/ noch vol groo-
te rijckdommen is: ende sullen dat booz
manlijck stryden met luttel arbejds
moghen inwinnen/ ist anders dat ghy
lieden strydtbaer Mannen zijt: van welc-
ken buydt ick niet anders booz my en
begheere dan een Vrouwe dooz wiens
lief de ick my int Darnasch gheboecht
hebbedus schencke ick u lieden alle dan-

Der dat ghy sulc binden misbelijcken ten
 besten. Laet ons dan/ Vrienden/ dit schip
 niet eenen mannelijcken moede overbal-
 len: het welcke ons Godt/ die ons vooz-
 nemen ionstich is/ toegheftiert heeft/ en
 nu noch hier sonder windt houdt liggen.
 Het en was Guerbyn niet van noode zo
 veel woorden te maechen: ghenierckt de
 Messieurs/ die niet hem waren/ roofigie-
 rich zijnde van selfs al gheneghen waer-
 en om te besaem t'gene daer han Guer-
 byn dooz sijn woorden toe vermaende.
 Daeromme zp luyden niet een groot ge-
 rijt int eynden van sijn spreken te sien-
 nen ghegheben hebende dat sulcx ghe-
 schieden soude/ Voegghen de rampetten/
 grepen hun gheweert/ naechden de Zee
 niet riemen ende vielen acnt Schip. Die
 daer binnen waren sagen van verre wel
 dat dese Galepen tot heur aen quamen/
 ende dat hun luyden onmogelijck was
 te ontvluchten/ dies sp hen in oordene
 stelden om heur te verweyren. Als nu de
 schoone Guerbyn daer ontrendt was/
 beval hy datmen hem de oppersten van
 den Schepen soude seynben/ hy alsoo ver-
 de zp t'ghevecht begheerden te ontgaen.
 De Sarazijnen vermerckende wie dese
 waeren ende wat zp begheerden/ hebben
 gheantwoordt dat sulcx overvallen te-
 ghen de belofte ende geleyde was: dwelc
 heur de Coninch van Sicilien ghegeven
 hadde/ ende vertoonden tot een reechen
 van dien des Coninx handtschoen: daer
 hy noch segghende dat zp hun nemmer-
 meer opgheven/ noch gheen dinck dat in
 hant Schip was overgeven souden/ ten
 waere zp luyden haer alsulcx met ghe-
 weldigher handt benamen. Guerbyn
 werdt de Vrouwe ghewaer opt vooz-
 steel vanden Schepen/ die hem noch al veel
 schoonder dochte dan hyse opt ghewacat
 hadde: dies hy noch meer dan vooz be-
 ghinnen ontfleken zijnde gheantwoordt
 heeft als men hem den handtschoen thoon-
 de/ dat daer op die tijdt gheen en valcken
 was om te draghen/ dies men daer ghee-

nen handtschoen en behoefde: mer dat zp
 de Vrouwe overgheben souden/ oft son-
 der eenich vertreck den strijdt mochte
 verwachten. Die wert daer terstont fel-
 lijcken begomen/ men schoot met pijlen/
 men wierp met steenen/ ende men streede
 langhen tijt tegghens malcanderen in de-
 ser maniere met groote schade over bey-
 de zijden. Guerbyn ten laetsten aemmer-
 kende dat hy niet veele voozdeels en be-
 de/ nam een eleyn Schepken dat hy met
 hem van Sarzinnen ghebracht hadde/
 stark daer den brandt inne/ ende is voozt
 met de Galepen aen Schip gheballen.
 Doen saghen de Sarazijnen dat zp ghe-
 nootsaect souden werden oft daer te ster-
 ven oft hem op te gheven: dies deden zp
 des Coninx dochter/ die al weende on-
 der int Schip lach/ boken comen: de wel-
 ke zp opt vooz casteel ghebracht/ en vooz
 sijn oogghen gheboot hebben/ niet tegge-
 staende zp al weenende ghenade begeer-
 de. Voozts hebbe zp haer doode lichaem
 ober voozt in Zee ghelwoyzen/ tot hem
 segghende: Neempt daer/ wy ghenesen u
 in sulcken schijne als wy best moghen/ en
 alsoo u ontrouwe die verdient heeft. Als
 Guerbyn hantliedder wreethet aensacht
 sechen hy hy na selfs begeerich te zijn na-
 der doot: dies hy noch pijlen noch stee-
 nen meer ontsiende/ zijn Schip terstont
 heeft doen enteren aender Sarazijnen
 Schip: daer hy terstont binnen gescom-
 men is ondancx der geenre die daer bin-
 nen waren: ende daer niet anders en tierde
 dan eenen verhongherden en verworden
 Leertwe als hy comt onder een rubbe
 beesten/ want hy sijnen toorn metten tan-
 den ende naghelen eer versade dan sijn
 hongher. Van versloech hy die/ dan de-
 sen/ die hy aen stucken hien niet sijn
 swaerd dat hy inder vuyt hadde/ daer
 hy wreedelijck een groote moort mede
 wachte. Hier en tusschen was te brandt
 van dat Schepken al int Schip gheco-
 men: daeromme beval hy sijn gesellen
 alle t'goet daer wt te nemen dat hun

mogelijck was om geerijgen: en is daer na weder niet een onblijbe victorie inde galeje gebael. Ten laetsten heeft hy het doode lichaem van die schoone vrouwe oot wter zee doen ophalen: het welcke hy lange niet menichvuldige tranen beweende. Waorts is hy wederomme gekeert in Sicilien: al waer hy zijn lief niet eere de de begraven in een cleyn eplandeken genaemt Ostira / hy nae rechts tegen over Crapani gelegē / ende is van daer doer higher dan opt Man was wederomme thusswaerts gekeert. De Coninck van Tunis dese treurige tijdinge vernomen hebbende / sepende zijn Ambassadeurs in roucleederen aende Coninck van Cilien: de welcke hem alle den handel vertelt en hem van't gebroken gelepde swaerlijck

beclaecht hebben. Hieromme werdt de Coninck boven maten seer vertoorn: de welcke geen middel siende om himlieden Justicie (die zy versochten) te weygeren / Guerbijn beval te vanghen: den welckheit hy selfs (niet tegenstaende daer niet een van zijn Baronen en was die niet en arbeide niet bidden ende smecten om hem daer af te brengen) veroordeelt heeft om onthals te werden: ende heeft hem daer nae in zijn teghenwoordicheit doen onthoofden / als die liever hadde sonder oot te wesen van een Coninck sonder justitie gearht te zijne. Siet also zijn dese twee gheliebekens sonder ernighe vruchte hemder liefde gepriet te hebben binnen weynich dagen jammerlijc quaeder doot gesloven.

Een jonge dochter genaemt Andzea / benunde een jongelinc wiens name was Gabziel. Sy vertelt hem eenen droom die sy hadde gehad van gheleijcken secht hy haer de zijne. Hy blijft haestelijcken doot tusschen haer armen: dies sy niet haer waerte hem buptens hups brengende ghevangen werden door de dienaers vander Seiguenrien. Sy vertelt hoe dat de saecke gheschiedt was. Daer als haer de dochter niet cracht wilde nemen en wilde zy sulck niet ghevoegens dies haer vader dese mare vernome hebbende / haer onschult doet blijken ende doetse by wtgaen. Daer na en wilde zy niet meer inde werelt leven / ende ginch in een Clooster.

De Sechtienste Historie.

Om te merken der Fortynnen veranderinghen / ende oock mede der Minnen crachten,

Inder Stede van Bresse woonde voormaels een Edel-man gheheten Messire Negro del Ponte Cararo / ende hadde onder veel ander kinderen oock een dochter ghe-naemt Andzea / die jonck schoon ende onghelouwt was. Dese dochter werdt hy gheval verliest op een Jonghelinck die haer Buerman ende Gabziel ghenaemt oock van cleynen state was: maer doorts was hy vol looflijcke zeden / ende een schoon bevallinck persoon. Nu haddet dese jonckhe dochter so wel bestels doot behulps hande maer

te handen hupse / dat Gabziel niet alleen vernam dat hy van Andzea benunde was: maer werdt daer en boven oock menichweren ghebracht in haers Vaders Boingaert / daer sy niet mactenderen in dupsent vzenchden leefden. Ende op dat dese heur lustighe byentschappe door gheen saecke anders / dan door den doot selfs / ghescheurd en soude moghen werden: zoo gaven zy mactenderen in't heymelijck niet handen ende niet monden onderlinghe trouwende pleechden alsoo een wijle tijds heur ghesloten weelde. Het gheviel op eenen

Ander nacht dat dese jonghe Dochter
 droomde/ als dat zy inden Boomgaert
 was met Gabriel/ dien zy met hun bep-
 der grooter vrenticheit onthelt hadde. Al-
 dus te samen wessende/ dochte haer dat
 zy wt zynen lijbesack comen een duyter
 ende verschrikelijck dinc/ welckis ghe-
 daente zy niet en conste bekeunen. Oock
 mede dochte haer dit swart dinc Ga-
 briel nam ende hem haers ondanck niet
 een gheweldighe crachte wt haren armen
 ruckte: ende hem daer na met Gabriel in-
 der aerden in sulcker wijsen verberchde
 dat zy noyt zedert noch deen noch dander
 weder en sach: dies zy zoo onbedenke-
 lijcke droef herde in haerder herten ghe-
 boelde dat zy daer af niet verschrikinge
 ontwaerchte: Sulck dat zy noch al waer-
 ker deur desen droomte geworden zijnde/
 met eenen grooten ancrste in haer sinnen
 becommert werdt: niet teghenslaende zy
 noch al grootelijck verblijde dat het al
 niet van droome en was. Daeromme zy
 oock/ alz Gabriel haer dien naestcomen-
 den nacht wilde comen besoecken/ haer
 wterste best dede om hem dat af te raden
 ende dat hy niet comen en soude. Waer
 als zy zijn groote begheerte aenmerchte/
 ooc mede beducht was oft hy pet anders
 hadde moghen vermoeden heeft zy hem
 in haers Vaders Boomgaert ontfan-
 ghen: al waer zy veel witte ende roode
 dooskens (die doen inder tijt waren) ge-
 vlucht hebbende met hem is gaen sitten
 aenden voet van een schoone Fonteyne
 die daer inden Boomgaert was. Als zy
 daer nu een wijle met grooter vrentichen
 waren gheweest/ werdt haer van Ga-
 briel ghepraecht waeromme zy hem den
 verleden dach verboden hadde aldaer te
 comen. Doen began hem de dochter ha-
 ren droom te vertellen die haer den vooz-
 leden nacht ghedroomt was/ ende het be-
 duchten dat zy daeromme ghelacht had-
 de. Gabriel dit hoozende began te lachen/
 segghende dat het een groote dwaesheit
 was droomen te gheloooven: alsoo die
 veel tijts oft dooz te vele oft dooz te wep-

nich eetend veroorzaeckt waren: ende
 datmen oock t'alder uren siet dat zy lo-
 ghenachtich zijn. Vaddet ick (sprack hy
 boozts) den droomen willen ghelooove
 gheben/ ick en waer hier oock niet ghe-
 comen: ende dat niet soo vele om uwen
 droom/ als om den mijnen dien ick nu
 ghelijcken desen nacht ghehadt hebbe/
 ende was dese. My dochte ic was in een
 schoon ende lustich bosch daer ick ginch
 jaghen/ ende hadde een vynde dat so sup-
 verlijcken behagelijcken beste was/ als
 ick opt mijn daghen ghesien hadde/ ende
 was oock (zoo my dochte) sneeuw wit.
 Dese vynde werdt in luttel tijds zoo
 aen my ghewendt/ dat zy my niet en ver-
 liet: nochtans dochte my dat ickse zoo
 seere beminde/ dat ickse eenen Gouden
 hals bandt om den halse ghebaen hadde
 met een Gulden keten daer aen: waer by
 ickse vast hielt wt vreesen dat zy my niet
 ontgaen en soude. Daer nae dochte my
 wat te ligghe rusten/ zoo dat dese vynde
 metten hoofde oock lach in mijnen
 schoot/ ende datter doozt quam (ick en
 weet niet van waer) een windt hondt zoo
 swart als een cole/ seer hongherich oock
 groutelijck van aensien. Dese hondt
 scheen my te ghenaken: den welcken ick
 niet allen geen wederstant endede: sulck
 dat my dochte hy stach synen muyl in
 mijn kincker sijde/ daer hy soo sterckelijck
 doozknaechde dat hy gheraekte tot aen
 mijn herte: t'welck hy my dochte ghe-
 weldeelijck nae hem te rucken om wech
 te draghen/ daer af ick sodanighe banghe-
 heit af beboelde/ dat ic wt mijnen droom
 ontspranc. Zoo haest als ick wacker
 was/ tast ick metter handt in mijn sijde
 oft daer per zijn mochte: maer bevinden-
 de datter niet quaets en was/ hebbe ick
 niet my selfs ghespot om dat ick daer na
 getast hadde. Wat meynt ghy dan dat
 desen droom te beduyden mach hebbende
 ick hebber waerlijck overlanghen tijdt
 wel diergelijcken ende noch verschrikke-
 lijcker ghedroomt: nochtans en is my
 daeromme noyt te minder noch te
 meer.

weer der geschiet: dus laet ons die doo-
mergen als beuselingen wten sinne stel-
len ende genuechlyk wesen. De jonghe
dochter die te vooren al ghenoech beaenyt
was vā haer selfs doorn / ist noch meer
gheworden als haer dese vertelt was:
waer om Gabriel geen oorzake te geben
tot eenighe swaricheyt / bedeckt zy haer
byese zoo vele zy mochte. Ende al wast
zoo dat zy den tijdt niet hem overbrachte
mer hem te omhelsen ende te cussen / van
gelijcken mede niet van hem omhelt en
gerust te wesen / zoo hadde zy nachtaens
alrijt eenich beduchten / sonder te weten
waer voor / ende sach hem vele meer on-
der oogen dan zy plach te doene / ooc me-
de laet den boomgaert oft zy daer niet
swerts wt eenighen hoecken en sach co-
men. In dese gedachten zijnde / ist geval-
len ende gebeurt dat Gabriel eens was-
sen sucht wter herten gaf / zijn lief om-
helsende ende cussende tot haer senbe:
Wacharmen / alder liefste / helpt my wāt
ick sterue: ende dit ghespyoken hebbende
is hy int groene gras ter neder gesegen.
Als de ionge dochter dit sach heeft zy hē
op haren schoot getrocken / ende al wre-
nende tot hem gespyoken. Wat miscoemt
u soete lief? Wat gheboeldy? Gabriel en
antwoorde niet niet allen / maer laech in
eenen stercken weete sonder te moghen
aessenen / ende gaf binne luttel tijts daer
nae den Geest. Doe swaer ende verdrie-
tich dit booz de ionge dochter was / die
hem bove haer selfs bemide / mach elc-
kerlijc denken. Sy beschreyde hem cla-
ghelijck ende riep hem dickmaels niet
ijuen name / maer al te vergheefs. Ten
laetsten als zy vermerchte dat hy doodt
was / na dat zy hem ober al t'lichat ge-
taft hebbende / soude beuonden hadde / en
wiste zy meer wat segghen oft denken:
maer ginch alsoo beschreyt zijnde vol in-
nerlijcke bangichende / haer dienstmaert
roepen / de welcke van al dese wiste ende
heeft haer de oorzake haers treurich-
heys ende ellendicheyds vertelt. Naer
dat zy daer beyde op Gabriels doode af-

gesichte een wijle bitterlijcken geweest
hadden / yazar de dochter tot de maerte.
Radien my onsen Heere desen benommet
heeft en is mijn booznemen niet langher
me leven te blyben: waer eer ick my sel-
ken doode / soude ick wel willen dat wy
eenich bequaem middel mochten gebin-
den om mijn eere te bewaren ende oock
mede om de verborghen vrientschappe
te bedecken die tusschen ons beyden is
gheweest / ende daer en hoven te bestellen
dat dit lichaem / daer de liebe ziele wt
verscheyden is begraven mochte wer-
den. Daer op heeft haer de dienstmaert
geantwoort. En spreect doch niet mijn
liebe kindt van u selfs te willen dooden:
op dat ghy hem hier verlozen hebbede /
oock mede in dander werelt niet en ver-
liest dooz u selfs te dooden: want dan
soudet ghy ter hellen varen / daer ic wel
verskerlijcken weet dat sijn ziele niet
en mach ghebaren zyn: ghemercht hy al
vele te eerlijcken en deuchdelijcken jon-
gelinck is gheweest. Maer al vele beter
ist dat ghy u selven vertroost / ende dat
ghy denct om sijn ziele niet ghebeden oft
met eenich ander goet te hulpe te comē:
oft hem dies mogelijc van noode mocht
te zyn dooz eenig sonde die hy ghedaen
mach hebben. Tengaende het begraven /
daer toe hebben wy hier een bequaem
middel booz handen: ende dat in desen
Boomgaert / daer uimmermeer yemant
ofen mach weten: ghemercht elckerlijck
verholen is dat hy opt hier binne quam.
Maer dunct u dat niet goet / zoo laet ons
hem brēghen buyen den Boomgaert:
daer sal hy moeghen ghehouden ende in
zijns ouders hups gebracht werden: dan
sullen hem zijn ouders wel ter aerden be-
stellen. Alsoewel nu de dochter vol was
van dier grooten rouwe ende gheslader-
lijcken weende / soo hoorde zy nachtaens
noe des dienstmaerts rade: ende want
haer den eersten aenslach mislaechde
heeft zy op de tweede gheantwoorde
segghende. Dat en wil Godt seker
immermeer dat ick soude ghehenghen
sulcken

fulcken waerden bylent als dese is / die
 zoo hertelicken van my bemint (nae dat
 meer is) ende mijn lefste man was / als
 eenen hont begraven oft oyte geplavet
 de strate ter neder geworpen te werden.
 Op heeft mijn tranen ghehadt ende sal
 oot (indien ick vermach) zijnder ouden
 tranen genieten: maer my is nu al inden
 sinne gecomen wat wy doen sullen.

Doen heeft zy ter stonde dooz de maerte
 een stuck zijde lakens wat haer coffer doe
 halen: het welcke zy als ghebracht was
 opter aerden ghespreyt / ende Gabziels
 doode lichaem daer op gelept hebben.

Daer na leyde sy een oozruste onder zijn
 hooft / sloot niet eenen regen van tranen
 zijn oogen ende mont / maerte eenen hoet
 van roosen / bedeckte hem by nae niet die
 roostkens die sy te samen gepluct hadde /
 ende sprack voort tot die dienstmaerte:
 de Deure van zijnen hupse en is niet
 verbe van hier / soo dat ghy ende ic hem
 daer ghemackelijck moghen dyaehen /
 aldus toeghemaecht als hy nu is: dus
 laet ons hem daer dooz ghaen leg-
 gen / zoo en salt voort niet langhe tijden
 het en sal dach zijn / dan sal hy opgheno-
 men werden. Ende al hoe wel dit zijn

o ubers gheenen troost niet allen zijn en
 sal: soo salt nochtans my (in wiens ar-
 men hy ghestorven is) eenderhande ver-
 sachtiging wesen. Als dit gheseydt was /
 is sy wederomme niet brel overvloepē-
 de tranen neder gevallen op zijn aensicht /
 daer op sy langhe bitterlijcken weende.

Daer nae met allen seere vande dienst-
 maerte aenghepoort zijnde / obermidts
 dat den dagheraet ghenaecte / heeft sy
 haers selfs opgericht / en heeft vā haer
 der hant ghestreken den selfden kinck /
 waer mede Gabziel haer zijn trouwe
 hadde gegeven / en stach die aende handt
 van haer alderlieffte / segghende. Mijn
 waerde Heere: ist by alsoo dat u siele nu
 tegenwoozdelicken mijnen tranen aen-
 schouwt / oft datter (nae dat die ver-
 sheyden is) noch eenige kennisse oft ge-
 voelen in dit lichaem ghebleven is / zoo

ontfanghet dese laefste gifte vande gene
 die ghy so hertelicken bemint hebt. Dit
 ghesproken hebbende is sy wederomme
 in onmacht gevallen op syn licham.

Daer als sy weder hercomen was / is sy
 opghestaen / ende met haer dienstmaerte
 het zijden cleet genomen hebbende / daer
 het lichaem op wegestrecht lach / traden
 sy alsoo wten boomgaert ende strecken
 haren ganc na de woontige vande doo-
 den. Daer waert s gaende ist avontuer-
 lijck gevallen dat sy ontmoet et en geban-
 gen waren vā des rechters dienaren die
 om eenich ander gebal / datter gheschiet
 was / dooz die strate ginghen. Die jonge
 Dochter die nu den doot hove t levē be-
 mints / de wacht vernemende sprac by
 moedelijck tot humlieben aldus. Zemer-
 ke wel wie dat ghy lieden zijt / ende weet
 oock wel dat my het blushten niet ba-
 ten en mach: dus ben ick al bereydt met
 u lieden dooz de Heer t e gaen en hum al
 de waarheit te vertellē: maer dat nismāt
 van u allen so stont en sy dat hy my roe-
 re / gemerct ic u so gehoozsaem ben: noch
 dat ghy oock niet en bestaet yet te nemen
 van dit doode lichaem / by so verbe ghy
 niet en wilt dat ick u beschuldige. Ende
 alsoo is sy dooz sulcken middele / sonder
 van peinant gevoert te werden / met het
 doode lichaem nae de Heer t ergaen. De
 rechter de wete hier af gerregen hebbende
 is van de bedde geresen / en heeft haer
 (die in zijn camer was gebracht) van als
 onderbraccht op t grēd datter gheschiet
 was. Daer nae dede hy dooz sommige
 Mededijns besien oft de Jongelinc niet
 vergeven oft andersins gedeot en was:
 daer op sy nae t besichtigghen altsamen
 sephen / meen: maer datter eenige apostu-
 mie by t herte moste geweeft zijn die ge-
 hozen zijnde / den jonck man versmooyt
 hadde. De rechter alsulck hoozende en
 wel verstaende dat dese Dochter luttel
 schults oft geen niet allen en hadde / de-
 de zijn beste om haer te verclaren ende te
 doen verstaen dat hy van meeninge wel
 was om haer te schencken t gene dat hy

niet verdoopen en mochte/ en seide haer dat hyse los soude laten / indien zy hem een vrientschap wilde doen. Maer als hy sach dat sulcke woozde daer geē booz deel niet allē toe en deden/wilde hy haer tegghen alle redene vercrachten: maer de dochter ontseken zijnde dooz sulcke onweerdicheyt / de welcke haer crachten vermeerden / heeft haer mannelijcken verweert en hē oock niet versnadelijcke en hooge woozdebē afgedrē. Als nu den dach gheromen ende desinhandel haer vader gebootschapt was / is die niet belezēre vzienden ter doot toe bedroeft zijnde naē t Walpys oft raethuys getreden: alwaer hem alle de gheschiedenisse geopenbaert wert vanden Rechter / vanden welcken hy sijn Dochter gheepsicht heeft. De Rechter willende liever van t bestaen ghewelt hem selfs beschuldigen dan van haer beschuldicht werden / heeft eerst des dochters statvasticheyt hoorch gheprezen ende om sulc te bewijzen began hy te segghen tegene dat van hem bestaē was: daer dooz hy / haer volstandicheydt soo groot ende soo goet siende te wesen / zjn liefde alsoo op haer gheselt hadde dat hy haer gaerne tot een hupsz vrouwesoude trouwde: indē het sulc het belieben waer vā haren vader / Messire Negro / sonder eenichsins te aemmerckē dat haer eerste man van so cleynen state was gheweest. Terwylē zy aldus onberlinghen spraken is Andzea gecomen booz haren vader / tot wiens voeten zy al weenende ter aerden gevallen is segghende. Ich achte onnoedich te wesen waerde vader / dat u de gheschiedenisse van mijn stoutheyt ende ongheluck te vertellen / want ghy sulc gehoort hebt ende wel weet: dus bidde ich u opt alder dootwoedelijckste datz my moghelijc is om ghenade van mijn misdaet te weten dat ich sonder u weten ende belieben de ghenen tot eenen man hebbe ghenomen die ich veel meer beminde dan my selfde: welcke ghenade ich geensins en begeere om te mogen leuendich blijven / maer

alleenlijck ont u lieve dochter te mogen steruen. Ende die gheseyt hebbende is hy al plat neder op sijn voeten boort neder ghesegen. Messire Negro was nu aloud ende wter natueren een goedertieren en vziendelijck man: dies hy dese woozden aenhoorzende began te weenen: ende sijn dochter al weenende opghesende sprack hy tot haer. Veel aenghenamer waert my gheweest / dochter dat ghy sulc dān ghen man habbet gheschadt / als my booz u bequaemste te zjn gedocht soude hebben: maer dat ghy hem selfs na u behaagen hebt vercozen / en is my noch zy misgagelijc niet / als dat ghy sulc booz my verbozghen / ende zo luttel betrouwens op mijn jonste tot uwaerts geschadt hebt: sulchs dat ghy (zoō ich misse) u weenendsten man hebt verloozen / eer ic wiste dat ghy eenen man habbet: Maer nu de sake aldus gheschiet is / ende ich hē / indien hy noch leuendich ware ghebleuen / zoō veel eeren / om hem te belieben / soude bewese hebben / alst eenen swagher gedaen te werden betaemt / soo wil ich van ghylijcken dat hem nu doot zijnde mede bewede bewesen werde. Dān wende hy hem om tot sijn sonen ende vzienden / en heeft henlieden beuolen een eerlijcke en groote lūt vaert booz Gabriel te doen bereyden. Hier en tusschen quam oock dese sake tot kennisse van de ghestoerens ouders ende maghen / die oock al tsamē ter plaetsen boozsejdt versamen ende hy alle de mannen ende vrouwen die binnen der stede waren: sulc dat het doode lichaem daer nūts op de plaetse op het zijden laiken ende met roosen bedect ligghende / niet alleen van Andzea ende vā zjn maghen en werdt beschreydt / waer oock inde int gemeen van alle die vrouwen aldaer / ende veel mannen: Daer na werdt hy vā t Hof ghebracht int openbaer booz eenen peghelijcken / ende om begraven te werden ghedraghen op de schouderen van veel edele burgeren met groter eeren ende waardicheydt / niet als een slijcht burger / maer als een Heere.

Ma nu de Aechter een luste daghen van
zijn self de voornemen den vader ende de
vader oock (zijn dochter daer af sprack)
want hy dat zy daer gheensins toe en
wilde verstaen / dies om: sijn dochter te
believen / ghedwoefde dat zy met haer
dienstwijf in een Clooster ginck dat van
grooter devotien ende heylicheydt ver-
maet was: daer zy naemaels langēt tē in
grooter eerbaerheyt te samen leefden.

Symonne beninnende eenen gheheeren Pasquijn / was met hem
in eenen boomgaert / daer t gebiel dat Pasquijn zijn tanden wreef met een Sa-
vien bladt / zoo dat hy daer af sterf / dies Simonne bande Justitie ghevanghen
wier t daer zy van gelijcken met eender self der Savien bladt haer tanden wreef
ende daer oock alsoo het leven af verloor.

De sevenhienste Historie.

Ende doet blijcken dat de lief de ende de doot heur machten ghelijc
kelijck zoo wel ghebruycken tegghens siechte ende schamele / als tegghens rijcke
ende edele luden.

TEn is noch niet langhe geleden
dat binnen Florenten woonde
een jonge dochter / de welke na
haer vaders state (die schamel
was met seer groote schoonheyt en be-
vallicheyt anderē te bobenginc / en was
genaemt Simonne. Dies tegghenstaende
dese dochter nu haerē cost moeste winne
metten arckeydt haerder handen / als die
wolle spā vooz elcherlijc die haer te spin-
ne bracht / zo en was zy nochtans daer
omme niet zoo cleyn van herten oft zy en
doyste die stoutheyt wel verstaē / dz zy ge-
negen was de lief de in hare sinne te ont-
fangē de welke over langhen tijdt heur
gelaten hadde in haer herte te wille co-
mē doort middel bande behalliche wer-
ken en woordē eens jonghelincs / die vā
niet veel meerder staet en was dan zy
die haer altemet wolle bracht om ghe-
spinnen te werden vooz een dyaemē-
der dat sijn meester was. Als zy dan die
lief de binnen gesat hadde doort liefhe-
aenschouwen van desen jonghelinc ge-
naemt Pasquijn die haer oock beminde /
was zy zins seer begeerlijck: zoo noch
tang dat zy sonder derwaerts te bestaē /
telken male dat zy haren dyaet oyster
willen dyaepde / buyfent versuchtinghen
inder herten ommedyaepde heeter vran-
dende dan vier / ende dacht om den genen
die haer die wolle te spinne hadde ghe-
bracht. Pasquijn aen d'ander zijde veel
soch vultigher en uerstiger ghewordē
zijnde om te voorderē dat zins meesters
wolle wel gesponne soude werdē / quam
oock al veel meer vragē naē t gare van
Simonne van dā penant anders / recht
oft zy alleen ende niemant meer het ge-
heele stuck lakens volspinnen moeste.
Alsoo ist gevallen dat d'een aenporren-
de / ende d'ander gheueucht nemende in
aengepozt te werden / dat d'een ooc wat
stouter wert en d'ander ooc de gewoon-
lijke breefe wat verder achter rugghe
stelde / dies zy vriendelijck over een dā
ghende het gare der natueren begonste
te spinne: en dat met hun heyder groote
gheuechte / maect oock mede met anre te
van belooopen te werden. Dies ghebielt
op eenentijt dat Pasquijn tot Simonne
sepde / boben alle dinghen groot verlan-
ghen te hebben om middel te vinden dat
hy haer eens met hem in eenen Boom-
gaert mocht brengen daer hyse wel sou-
de leyde / om daer eens met haer sonder
eenich achterdenken in vrechde te we-
sen. Simonne antwoorde dat zy daer
wel mede te vreden was: de welke haer
vader te verstaē hebbēde gegeve op eenē
sondach achternoen dat zy tot sant Gal
wilde gaen daer aflaat verdienē / met een
van haer gespele Lpgine genaemt / inde
boomgaert ginc die haer van Pasquijn
gewesē

geweest was: dien zy daer gevonden heeft
 niet een van sijn medegeselle/ wiens naem
 was Buerijn/ hoe wel hy ghemeynlyck
 Strambe genaet wert. Als is daer tus-
 schen Strambe en Lagine een nieu byet-
 schappe geworde/ ter wijle Pasquijn nuz
 Simonne om genoefte te bedryue ver-
 bozghen waren in een hoercken van den
 boomgaert/ sulcx dat Strambe niet La-
 gine geen aelgenscheyt en gebreck omte
 vziën. Nu was inden hoercke daer Pas-
 quijn ende Simonne waren een schoone
 en groote stamme Sabie daer zy benev-
 toten: als zy daer beyde een goede wijle
 vrolje gheweest ende lange tamen ghe-
 clapt hebbende/ om daer op ee ander reys-
 se noch een smaecker nae hynluyder lu-
 ste in dien boomgaert te raepen/ heeft hē
 Pasquijn ghekeert totter Sabien/ daer
 hy een blat af pluckte/ en sijn tanden ooc
 tantbleesch mede began te wrijven / seg-
 ghende datter gheen beter dinck ter we-
 relt en was dan datte om na de maeltijt
 de tanden van alle onreynicheydt te sup-
 deren. Als hy sijn tanden daer een wep-
 nich tijts mede hadde ghewezen / is hy
 weder ghecomen op sijn booznemen van
 noch ee luytken al daer noch eens te ha-
 len/ daer af hy te horen ghesproken had-
 de. Daer hy en volherde niet langhe in
 dit couden/ oft sijn sengesicht en began te
 veranderen: ende na dese veranderinghe
 verloor hy oock het ghesichte/ de spzae/
 en/ metten coersten/ het leven. Simonne
 dit siende/ heeft terstont begonnē te wee-
 nen ende bitterlyck te cryjten: ende riep
 Strambe niet Lagine / die sturt ver-
 waert a quamen gheloopen. Daer als sy
 Pasquijn niet alleen doot/ maer nu al
 gheswollen/ oock mede sijn aengesichte
 ende lichame volswerte vleschen saghen
 begonste Strambe schielijcken te roepē:
 Ep snoode teefken ghy hebt hem verge-
 ven. Daer hebben se soo grooten geruch-
 te ghemaect/ dat zy van vele ghebue-
 ren/ daer ontrent dien Boomgaert woo-
 nende ghehoort waren: de welcke daer
 toe gheloopen zijnde/ desen ionghelinc

daer doot ende gheswollen saghen sig-
 ge: daer zy hy noch hoorde/ dat Stram-
 be Simonne beschuldichde den knecht
 vergebē te hebben: ende mercken dat zy
 (als hy na wissinnich zijnde om de droef-
 heyt vā dit haestich misval/ doort welck
 hy van haer liefken verdoft was) haer
 niet en wiste te verantwoorden/ sulcx dat
 daer van hun allen waerachtich te wesen
 geloof wert het gene dat Strambe haer
 senepte. Aldus wert dese arme treurti-
 ge deerne gebangen ghenomen / ende al-
 tijt bitterlijcken weenede voor den Rech-
 ter na het raethuys gelept: daer zy oock
 verlaecht werdt van Strambe ende van
 noch twee andere Pasquijns medegesel-
 len/ ghenaemt Attrato ende Malaise/
 die doort gheruchte daer mede ter staet
 gecomē ware. De rechter heeft terstont
 sonder eenich vertreck desen handel be-
 ginnen te ondersoeken: ende niet connen-
 de vermercken dat Simonne hier inre
 eenighe doof heyd ghepleecht hadde oft
 dat sy schuldich daer inue was / heeft
 willen sien in haer teghenwoordicheyde
 het doode licham ende de plaette daer
 de jongelinc ghestorven was: op dat zy
 hem aldaer verhalē soude de maniere
 van sijn sterben: alsoo hy sulcx tot haer
 woorden niet recht wel verstaen en con-
 ste. Als hyse dan al stillekens hadde we-
 deromine doen vziēgen ter plaetsen daer
 Pasquijn noch als een padde gheswol-
 len lach/ en hy haer strax gedolcht zyn-
 de hem seer dant aenschouwen des doot-
 de lichaems verwonderde/ heeft hy haer
 ghevraecht hoe dat het te wercke was
 ghegaen. De arme deerne ginch staet
 benedens den struyt bande Sabie: daer
 zy hem vant beghinne ten eynde de ghe-
 heele gheschiedenisse vander saecken ver-
 telde: ende heeft ten laetsten/ om hem dat
 beter te doen verstaen / een bladt vander
 Sabien afghebroken/ ende daer mede/
 niet anders dan Pasquijn ghedaen had-
 de/ haer tandē ooc gewezen. Als nu alle
 die Strambe ende van dan dander gesel-
 len ende vziēden van Pasquijn als vooz
 een

ten spotternijē en pdele beuselinghe wert
aenghesien: hebben sy Simonne noch in
grooter ernst beschuldicht vā haer boos-
heyt/verfaekende dat sulcx gestraft sou-
de werden metten diere: dies die arme
deerne dooz de boes heyt haers verloo-
ren liefs/ende wt anerten vā die geesche-
ten straffinge dooz Strambe/woort stille
bleef staē sonder een woort meer te spre-
ken:ende is ten laetsten/als die haer tan-
den metter self der Savie ghebreven
hadde int self de misval/ daer Pasquijn
eerst inne ghespoebelt hadde/ ter neder
gheballen ende dat niet sonder verwon-
deringhe van alle die daer teghenwoor-
dich waren. O gheluckighe zielen die zo
bele ghelucks mochte gebeuren dat ghy
opeen self de dach eynden mochtet u vte-
righe minne ende dit sterfliche leven: en
zijt dies te meer noch gheluckich/ ist dat
ghyt samen ghegaen ende versaemt zijt
in een self de plaetse: maer aldergheluc-
kichste soop noch indien men daer int
ander leven oock minne draecht ende dat
ghy daer elck ander (soo ghy hier dedet)
noch beminnet. Maer geluckiger schijnt
indien soghen van ons lebenden geweest
te zijn de ziele van Simonne boven ons
die noch leven nae haer: welcke onoo-
selheyt van desen ongelucke hem niet en
heeft willen stellen onder het ghetupge-
nisse van Strambe/ van Atterato ende
van Malaise/ die moghelijk wolken-
mers oft van noch snooder state waeren:
maer vant al eē eerlijcker wech om haer
wt humiliter lasteringhe te ontwinden
ende om den ziele nae te volgen van haer
soete lief die 30 seere beminndt hadde:
als diese bede sterben met gelijcker doot

als Pasquijn ghestorben was. De rech-
ter/ van ghelijcken alle vander/ dooz die
misvalle zoo verbaest zijnde dat hy niet
en wiste wat seggen/ bleef daer lachghen
tijt staen sien/ sonder een woort te spre-
ken: de welcke daer nae weder tot hem
selfs gheromen zijnde heeft ghesepde: He-
lars/dit ongheluck beghijt claerlijck dat
dese Sabi seijnich is/ twelch men noch
tans van gheen Savie en plach te sien.
Maer op dat daer doortz niemant meer
dooz beschadicht en werden in deser wy-
sen/ zoo moette tot aenden woortele toe af-
ghesieden ende int vier gheworpen zijn.
Dit heeft de Tynman strac in des
Rechters byweseu bestaen te doen: den
welcken soo haest desen grooten Savie
plant niet ongheschorwen ende wtgeroe-
veten hadde: oft de oorsake van des twee-
ellendighe gheliebekens doot en is hun
allen booz ooghen ghebleken. Want men
vant daer onder de stamme vander Sa-
vien een Padde sitten van wonderlijcker
grootheyt: van welcke dootelijke asen
mende Savie ghesengint hielt te zijn ge-
weest: ende want daer niemant so stout
en was die hien padde dootse ghenaken/
zo wert daer eenen grooten ronden cap-
le ghemaect: binnen de welcke men de
Padde met de Savie ghelijckelijck ver-
brant heeft. Alsoo werdt het proces van
mijn Heere den Rechter over des armen
Pasquins doot volcndt: de welcke ge-
samentlijck met sijn Simonne alsoo ge-
swollen als 30 waeren/ van Strambe
ende van sijn boozmoende ghesellen ghe-
draghen sijn in Sinte Pauwels kercke/
onder welcke Parochie sy moghelijc ge-
seten waren.

Hieronymus beminnde een jonghe dochter ghenaeint Silvestra
reps de gedrongen zijnde dooz zijns moeders begeeren/ tot Parjs/ ende vant in
sijn wedersomste dat sijn lief ghehouwt was/ in wiens hups hy heymelijcken
getomen ende aen haer zijde op't bedde ghestorben is: dies 30 oock daer nae/ als
hy ontbegraven te werden ter kercken ghebracht was/ van ghelijcken op hem
daer doot ghebleven is.

Ende gheeft te kennen de sothepde vanden ghenen die daer waent
des geens minne/die vierichlycken minn/wtgheblusht te mogen werden/ooch
daer benevens de onwaerbelycke crachten der minnen.

Binnen Florenten was vooz-
maels (zoo de onde luyden ver-
tellen) een rijck ende machteich
Coopman ghenaemt Leonard
Seignier: de welcke by zijn
huyfvrouw ghewonnen hadde een so-
ne gheheeten Hieronimus / nae wiens
gheboorteyd alle zijn saecken in goeder
oordenen beschickt hebbende/versche-
de is wt dit leue int ander. De voochden
han dit hint/hebben niet de Moeder al-
le zijne dingen wel en ghetrouwelijcken
geregeert. Als dit knechtke began groot
te werden/spelben het (nae der kindere
ghewoonste) niet zijn ghebuer kinderen/
maer verselde hem bysonder seer veel/
kuyten niet pemaent anders / by een
sonck Meysken van zijnder oude / dat
eens Cleermakers Dochterken was:
welcke omweghaer ende kennisse van
dage tot dage vermeerderde in zo groo-
ter ende vierigher minnen verandert
is: dat Hieronimus niet gherust en was
sonder dit Meysken te sien: het welcke
hem oock voozwaer niet minder dan hy
haer en beminte. De Moeder van't
knechtken dit vernomen hebbende/ heeft
hem dickmael daeromme bekieken ende
berispt: maer siende dat hy suker niet en
verliet / ghinck sy haer dies beslaghen
aen zijn voochden / totten welken zy/
die om haers soons groote rijckdomme
wt eenē doornboom een Orangenboom
mernde te maerken / aldus ghesproken
heeft. Desen lecker die noch is beneden
zijn veerthien iaren / is alsoo seere ver-
sot op een meysken Silvestra ghenaemt
dat een Smijders dochter is in onse ghe-
buerte: dat hyse nusschien d'eendach oft
d'andere indien wy hem van haer niet en
scheyden / kuyten pemaents weten te
wijge trouwen sal / twelck hy van rou-
we soude doen sterben: oft hy sal by

abontueren verdwijnen / siet hy dat zy
eenen anderen te wijge wert ghegeuen.
Daeromme dunckt hy (om sulcks te
voozhoeden goet te zijn datmen hem er-
ghens verde vander handt soude om in
eenigen winckel te dienen: op dat sy hem
wter oogen zijnde/ oock wter herten co-
men mach / ende wy hem daer nae aen
eenige dochter van goeden huyse besie-
den mogen. Da voochden spraken dat sy
daer niet allen wel aengheseyt hadde/ en
dat sy daer inne / s' gene hem moghelijck
waer/ doen soude. Daeromme hebben
spieden den jongen by heur doen comē/
daer een van hen lieden seer vriendelijc-
ke tot hem geseyt heeft. Voozt seue / ghy
wert nu haest groot en sal schier tijt zijn
dat ghy voer: s' aen selst tot u dinghen
siet: daeromme sondet ons seer wel ge-
noeg dat ghy een deel tijts ginch woo-
nen tot Parijs: daer ghy een groot deel
sult moghen sien dat uwe goeden ende
hoe daer mede ghehandelt werdt. Doch
mede suldy daer beter ghemantert ende
eerlijker man werden dan hier blyuen-
de/ alsoo ghy daer de Hoeren / de baroe-
nen ende de redelen daghelijcks sult mo-
ghen sien / die daer in grooter menich-
te zijn: om hun luyder zede ende manie-
ren te leeren/ en dan wederomme thuyf-
waert te comen. De jonghe heeft naer-
stelijcken nae haer seggen gheluystert en
hunnuyden niet luttel woorden gheant-
woort dat hijs niet doen en wilde: ghe-
merckt hy hem liet beduncken zoo wel
als een ander/ goets ghenoech te hebben
om binnen Florenten op te mogen leue.
Weset goede luyden dit aenhooyende/be-
rispen hy noch niet vele ander woorden:
maer als sy sage dat sy geen ander ant-
woorde wt hy en conste gecrijge/hebben
sy sulc syn moeder gesept. Dies wert de
moeder vertwijfelyck vertooynt / ende
dat

dat niet soo seere om dat hy niet nae Pa-
rijs trecken / maer om dat hy zijn lief-
ken niet laeten en wilde : daeromme
began hy hem niet alle de versnamelijc-
ke woorden die hy bedencken conde / te
schelden : ende hem van daer nae weder
met soete woordkens te bidden stellen-
de besont zyniet hem te smecken / en hy
vriendelijcken te bidden om te willen
doen t gene dat hem van zijne voochden
was gheraden. Alsoo heeft sy hem ten
laetsten soo verde ghebracht dat hy ver-
willichde een iaer / sonder nider tot Pa-
rijs te gaen wonen; het welcke hy also
besfelt werdt. Als nu Hieronymus tot
Parijs was gaen wonen ende alre-
meer ende meer dan opt te boyen op zijn
Silvestra amoueus was / hielmen
hem daer met beloften van d'eenen dach
totten anderen om hem te sille seynen/
twee gheheele jaren lanch: sulcks dat hy
nu noch meer verliese dan opt / thuyf.
waert kerende bebant dat zijn alderlies-
te ghehouwet was aen een goet jonck
gheselle: de Sone van een tentemaeker/
welck hem boven maten seere bedjoef-
de : maer als hy sach dat het niet an-
ders wesen en mochte / besocht hy sulcks
gheduldelijck te verbraghen. Als hy nu
vernomen hadde waer ontrent dat hy
woonde / began hy / nae der jonghe min-
naeren ghewoonte daer dickwils berhy
te lijden en vooz haer te wandelen / den-
kende dat sy hem niet meer dan hy haer/
vergheten en hadde. Maer de saecke be-
viel geheel anders. Want sy en ghedachte
zynder niet meer dan oft hy noyt van
haer ghesien en hadde gheweest : oft in
dien sy daer noch al een luttel om dach-
te / soo toonde sy metten ghelaete gehee-
lijcken anders : het welcke dese jonghe
kinck wel haest ende niet sonder groote
heerfuer / vermerckte : hoe wel hy noch
tans dies niet teghenstaende zijn mo-
ghelijcke vlyte bede om wederomme
daer ionste te verwerben. Maer als hy
ghewaerte werdt dat alle dat hy bede te
vergeefs was / nam hy vooz hem / al

sout hem kleven kosten / haers selfs ten-
aen te spreken. Alsoo heeft hy aen een
vanden gebueren de ghelegentheydt van
haren hupse onderbracht / ende is daer
nae op eenen abont / als sy met haren
man hy de ghebueren was gaen waken/
hemelijcken binnen den hupse gecome:
ende heeft hem binnen de camere ber-
bozen achter de gordijnen van een velt
bedstede die daer ghebedekt stont / den tijt
verbedende dat sy thuyf gecomen ende
te bedden gegaan waren. Als hy nu sach
dat de man in slape was / is hy gecomen
ter plaetsen daer hy ghesten hadde dat
Silvestra haer selfs neder ghelept had-
de: ende zijn hant op haer borste gelept
hebbende heeft hy sachtelijck ghesepd :
Helas alderliesste / slaepst ghy dan oock
zo haest! De jonge brontwe en siep niet
maer wilde roepen: dies Hieronymus
haestelijck tot haer sprack : roept doch
niet om de minne Gods / wandt ick
ben u Hieronymus. Silvestra dit hoo-
rende heeft al bevende tot hem ghespro-
ken. Ey gaet doch van hier / Hieroni-
mus / om Gods willen : want de tijdt is
geleden / dat wy elkander onderlingen
sonder blaemte liefde mochten draghen:
it ben (zoo ghy wenscht sien) gehouwet/
sulcs dat my nu niet en betaet om eenich
ander man dan op mijnen man te den-
ken : daeromme bidde ick u dooz de lief-
de Gods dat ghy doch van hier gaet:
wat ic minnere niet met mijn min / indie
hy u hier vernam / in bzede niet hem en
soude leven / al waert ooc soo datter geen
ander quaet wt en quame : daer hy my
lief ende woert heeft ende wy nu bree-
samelijck te samen leven. De Jonge-
linck dese antwoorde aenhoorende / ghe-
boelbe dies een ongheloofliche droef-
heyt : ende niet teghenstaende hy haer
den voozleiden tijt verhaelde / ende onder
t vertellen (dat zijn liefde dooz het verre
afwesen noyt vermindert en was) veel
smeckinghen ende groote beloften
mengende / en mocht hy nochtans niet
met allen van haer verwerben. Daer-
omme

omme hy nu begheerich zijnde om te stercken haer tentlaestien ghebeden heeft doch vooz alle danckbaerhejdt zijnder minnen/die hy zoo lange tot haer hadde gedragen ende oock noch droech/ te willen so vele gedogen: dat hy / die nu doot wachtten naer haer / stijf vā coude was/ zoo lange benevens haer soude moghen liggen tot dat hy verwermt ware: haer belovende dat hy niet met allen anders seggen noch doen en soude/maer stracks van daer schepden zoo haest hy een wep nich verwermt soude wesen. De jonghe vrouwe was met hem te lijden / dies zy zijn begheeren op sulcke voozgaende beloften verwilchde. Alzoo heeft hem Hieronimus benevens haer gestreect sonder eenichslus haer lichaam te roeren: maer began te dencken op de langhe liefde die hy tot haer hadde ghedragen/ende op de tegenswoordige strenghejt die hy in haer bevant: dies hy merckende dat alle zijne hoop verlozen ende ydel was/ van sinne weret niet langher te willen leven: sulchs dat hy/zijn crachten inwaerts getrockē zijnde/spin bupsten gheslooten heeft/ende sonder een woordt meer te spreken/aen haer zijde doot ghebleven is. Als Silvestra nae een wijle tijts haer van zijn geslaet met alle seer verworperde beducht wert dat haren man soude moghen ontwaken/began sy te segghen: hou Hieronimus/waeromme en gaby niet? Maer hozenbe dat hy niet en antwoorde/dacht sy dat hy ontslagen was: dies zy haer hant tot hem waerts wtghestreect heeft ende hem aensiet om hem te wecken.

Maer als sy hem tin gheraken soo ront bevandt als eer: ijs /werdt sy seere verwondert / ende roerde hem noch sijver. Endelijck bevindende dat hy hem niet en beweexde na dat zy hem al dickmael weder aenghestoten hadde/ vermerckte zy dat hy doot was: dies sy soo onmatelijcken seere bedrukt werdt/dat sy langen tijt lach sonder te comen bedencken wat haer te doen stont. Ten laestien dorcht haer best gheraden haren Man

hier af (als oft een ander den gluck) te spreken: om te verfoecken wat haeren Man segghen soude dat hier inne ghe daen behoorde te werden. Alzoo heeft sy hem geweckt/ende haer ghelaeter: de oft gene/dat haer nu gheschi. di was / eenen anderen ghebuertd ware gheweest hem ghebracht: wat hy daer insulcken gheballe/indient haer gheschlebt ware. best om te doen raden soude. De goede man gaf vooz antwoorde dat hem goet soude duncken te wesen dat men den geenen die alsoo doot ghebleven ware/hy melijcken thurs behoorde te brenghen/ende hem daer te laten: sonder daer vooz eenige misgongste te draghen teghens sy. Wilt / die hem dochte indien niet onrecht bedreven te hebben. Sulchs staet ons dan sprack de jonghe vrouwe / nu te doene: ende haers mans handt metter daet nemende dede sy hem den dooden Jonghelinc gheboelen. De man was dies seere tonbruden / stont stracks vanden bedde/ onstact een keerse/ende heeft sonder eenighe woorden meer hier af teghen zijn huyshrouwe te maken / het doode lichaam/nae dat hijt met zijn selfs cleederen wederomme ghericet hadde) op zijn schouderen gheladen: waer mede hy/hē op zijn onnosselhejdt verlatende/ ghegaen is vooz de deure van des dooden Jongelinc moeder: daer heeft hijt neder gelept en is wederomme gekeert. Als nu den dach gecomē ende de iongelinc doot en wtgestreect vooz zijns moeders deure ghebonden was/ zoo is daer een groot gerucht op geresen / ende dat sonderlinghe doot zinn moeder: de welcke hem besocht ende besach oher alle spin lichaem/maer als daer met allen gheen quetsuere aen gebonden en wert/so was daer int gemeene doort segghen vanden medecijns gheloost / dat hy van rouwe was gestorven/soo hy oock inder waerhejt was. Doen is dit doode lichaem ter kercken ghebracht/ al waer de Moeder niet vele andere maghen en vrienden bitterlijcken oher hem soo daer de ghe woon.

doonſhepdt is) begonden te weenen/ ende bedreben jannetlijcken groote droefſhepdt. Ter wijlen men daer alſoo grooten rouwe bedreef ſprack den gheden Man (in wiens huys hy gheſtoyen was) tot zijn huysvrouwe: neemt ghy nu de hupche op't hooft ende ghaet inde Kercke oft voor de deure van Hieronimus u ſelven onder de wijven mengen: zoo menichby hoozen watter van deſe ſaerke geſeydt werdt. Ich ſal dieſgelijc doen onder den Mannen/ om te moghen hoozen oft daer yet gheſeydt werdt dat ons teghen gaet. De jonge Vrouw/ die nu al te ſpade medooghende werdt/ was dies te vreden: als die nu wel begerlijck was om den ghenen doot ſpnde te aenſchouwen / dien zy (als hy noch leefde) met een eenich rufken niet en wilde belieuen / ende ghinck alſoo daer heen. Het is een wonderlijck dinc om te bedencken hoeſ waerlijck dat der liefden crachten wederomme te vinde zijn: want deſer vrouwen herte/ dwelck hem niet openen en wilde voor Hieronimus in zijn boosſpoedich gheluck/werdt gheopent door zijn deerlijck niſſval / ende haer oude blammen nu weder verweckt zijnde / beranderde haſtelijc in ſo grooten mededogentheydt/ dat zy / ſoo haest zy zijn doode aenſicht ſach / (alſoo over haer overcleet bedect zijnde) dweers gebrouwen is door alle de wijven/ ſonder eenichſins op te houden tot dat ſy ghecomen was aen dat doode lichaem. Daer heeft ſy eenen luyden creet ghegeuen ende viel metten aenſichte opten Jonghelinck / den welcken zy niet ſeer met haer tranen en bade / overmidts zy hem niet zoo haest en hadde gheraecht/

oft de droefſhepdt en heeft terſtondt / gelijck die den Jonghelinck het leven berooft hadde / deſe jonghe Vrouw mede het leven benomen. Maer als de wijbe/ beſtaende haer wat te vertrooſten / tot haer ſprack dat zy een wepnich opzijen ſoude / ſonder haer noch te kennen/ haer oock op wilden helpen ſonber dat zy op ſtont noch haer oock ghecuſins en beweerdte / zo wilden zy haer een wepnich opheuen/ende bebonden daer in eenen ſelf den oogeblick dat zy doot ende dat het de arme Silveſtra was. Daeromme alle de vrouwen die daer waren/ met dubbelde medoogentheyt beweerdte zijnde / begomden van nieuws haer gheueen veel grooter dan te voozen. Dit geruchte werdt terſtondt wter kercken verſpreyt onder de Mannen/ende quam ten ooren van haren Man / die daer oock mede onder was: dies hy lage treurlijcken weende / ſonder naemants vertroostinghe te wellen hoozen. Maer als hy wat bedaert zijnde / vele van dee om hem ſtonden de Hiſtorie die inden voozleden nacht tuſſchen zijn huysvrouwe ende den Jonghelinck was geſchiet/vertelt hadde/ zoo wert de oorſake van hun beyder doot opentlijck van elckerlijck verſtaen/ dies zy al ſamen wter maten treurich waren. Toen werdt het lichaem van deſe jonghe doode vrouw genomen ende toe bereyt alſinen den dooden doet/ ende hy des dooden Jonghelinck lichaem op't ſelve bedde ghelept: ende nae dat ſy daer lange beſchrept waren/ ghelijckelijc in een ſelfde graf begraven. Alſoo heeft liefde de gene noch doot zijnde te ſamen gheboercht / die zy in heur leven niet en hadde comen t'ſamen voeghen.

Door verliest te zijn werdt Chymon verſtandich / ende wan met macht zijn lief Ephygene opter Zee/ dies hy tot Rodas geworpen wert inde gehakeniſſe/ daer hy wat verloſt wert van eenen ghenaeint Liſſimache / metten welcken hy wederomme Ephygene ende Caſſandra midts wt haer bruyloffen ontſhaecte/ daer mede ſy in Candien bluthende / ſulcks dat ſy wederomme (nae dat zy die ghetrouwt hadde) in heur wooninghen ontboden waren.

Waer inme verclaert werdt dat lief de den mensch dicmael verstant
dich ende bycom maecht.

In Coninckrijck van Cyperg/ zoo
wy over langhen tijden inden onde
Cyperischen Historien gelesen heb
ben/ was een Van ghenacant Kri
stijp de rijckste in alle aerdtsehe gorden
van alle anderen int gheheel lant: sulx
dat hy hem wel gheluckich boven alle
anderen soude hebben moghen achten/
audien hem tongeluck in een saecke niet
bedroeft en hadde. Dit was/ dat hy on
der zyn ander kinderen een soon hadde/
die in grootheyt ende schoonheyt allen
anderen jonghe knechtiken diemisten
mochte/ te boven ghinck: maer hy was
byna sot/ ende sulx datler niet goet
wt te hopen en stont/ onde was ghe
naemt Galkois. Dochtang overmidts
men hem nopt door eenich Meesters
arbeyt/ door sijns Vaders sweecken oft
gheeffelen noch door penants cloek
heyt lesen/ schrijben oft eenighe abele ze
den en hadde comen doen leeren/ maer
ter contrarien by een grove ongeschickte
stemme/ zeden ende manieren hadde die
bafeen heeft dan een mensch betaemde/
zoo werdt hy van elckerlyck spotwys
ghenaemt Chymon/ welck in hant
der spzaecke zoo vele te segghen is/ als
grove beeste inden onsen. Aldooch de
vader het verlorren leuen van desen soen
met groote hertseere: ende want hy nu
alle den moede datter yet goets wt hem
comen soude al verloorzen hadde ghege
ben/ behal hy Chymon (om doozsaekhe
zijns verdriets niet alijdt vooz ooghen
te hebben) op een Dooz dat hem toebe
hoorde te gaen ende daer te landtwerck
onder sijn boeren te woonen. Dit was
Chymon seer aenghe naem/ ober midt
hem de zeden banden groven boeracht
ghen lieben dat behaechden/ dan vande
stedelieken. Als Chymon nu in zijns va
ders Dooz woonde ende landtwerck
hanteerde/ zoo ghebielt op een E dach

nae der noemen dat hy met eenen stock
ouer zyn halse vanden eenen achter door
den anderengaende/ ghetomen is in een
cleyn Woschagelen/ welc in dien hoe
ke Landt is vooz seer schoone wert ghe
acht/ ende stont oock dieht van bladen/
alsoot inden Mepe was. In dit Wosch
ken gaende/ quam hy vander Forupue
ghesiet zynde/ in een beemdcken dat
vontfanne niet seer lustige boomen be
wassen was: in welc eene hoecke een
claere ende coele Fonteyne stont/ waer
benevles hy ee overschoone jonge doch
ter vant liggen slapen int groene gras/
gheleedt zynde met sulckdanighen ont
bonden gewade/ datter hy nae niet niet
allen van die blauche bleeschachticheyt
onder verborghen en scheen te wesen: en
en was beneden den gordel af niet ghe
leedt dan met een ghesichte cuetse wix
als sneet ende ontbonden/ ende aen haer
voeten slepert van ghelijcken twee van
haer Jof vzwanden met oock een vzw
haren knapen. Zoo haest Chymon dese
Dochter vernomen hadde began hy af
lenende op sijner stock haer alsoo neer
stelijcken (sonder een woordt te spziken)
met soodaniger verwonderinge te aen
schouwen/ als oft hem nopt zyn daghen
eenich vzwanden breelt vooz oghen ghe
comen en waere gheweest. Al was nu
zijn verstant zoo hert ende boerachtich
dat daer nopt te vooren noch door le
ringe noch door eenich onderwys/ dat
men hem hadde moghen doen/ eenre
hande indyrel van eerbaere beleef
heyt inne en hadde moghen cleuen: zoo
ghevolde hy nochians een ghedachte
die hem in zyn grove ende materials
sinne sende dat dese Dochter het schoon
ste dinc was dat opt leuendich mensch
aensach. Doen began hy de deele haers
lichaems te onderschepden. Hy pzeet
des Dochters happe/ dwelck hem sijn
gout

Gontbaet dochte / hy preez haer voor-
 hoofte / haer neuse / haer mondekē / haer
 kele / haer armen ende boven alle din-
 gen haven schoot / die alleenlijc began te
 pichelē / sulc dat hy van een grof lant-
 man schielijcken veranderde in een ooz-
 deelder van schoonheyt ende werdt son-
 derlinge begeerlijck om haer ooghen te
 sien / die zy metten kape bewaert zijnde /
 dicht toe ende gefloten hielt: dies hy om
 die te moghen sien / dickmael van wille
 werdt haer te weckē: maer wantse hem
 sonder alle ghelijckenisse verre de alder-
 schoonste dochte van alle ander vrouwe
 die hy opt gesien hadde / waende hyt eē-
 reljande Godinne te wesen. Ende hier
 inne hadde hy noch 300 vele kennisse dat
 hy hem liet beduncken dat die Godlyc-
 ke dingen bove de menscheijliche behoo-
 ren geert te werde: daeromme hy hem
 oock bedwanck ende bleef staen wach-
 ten tot dat zy van selfs ontwaerckē sou-
 de. Al hoe wel hem nu dit vertoeven al
 wat te langhe dochte / 300 ghevoelde hy
 nochtans zo ongewoonlijcken welluste:
 dat hy van daer niet en conste scheyden.
 Also ist geballē na een goede wijle tijts
 dat dese jonghe Dochter (wiens name
 was Ephygene) wacher wert voor pe-
 mantz anders vanden heuren: de welc-
 ke haer hoofte op gheheven ende haer
 ooghen gheopent hebbende / Chymon
 voor haer sach staen lenende op sijnen
 stocke daer inne zy seere verwonderde
 ende hem vraechde: seght doch Chymon
 wat gadyt te defer irt int bosch soeken?
 Chymon / die 300 door zijn ghelaedt als
 door zijn ruysheyt oock mede door zijns
 vaders edelboom ende rijshet hy na vā
 alle de lieben binnen dien lande bekendt
 was / en antwoorde niet met allen op
 de woorden van Ephygene / maer 300
 haest hy haer ooghen open sach began
 hy die ernstelijck te aenschouwen: ende
 liet hem beduncken dat daer een soet-
 heyt wt scheen die hem verpulde met eē
 wellust / de welke noch noyt te horen
 van hem ghesmaecht en was. De doch-

ter dit siende began te duchten dat hem
 dit doorsichtich aenschouwe tot eenre-
 hande dorperheyt wachte verwecke te
 doene / dwelc tot haerder oncren stree-
 ken soude moghen: daeromme zy haer
 Jof vrouwen geroepē hebbende en op-
 geresen zijnde tot hē seyde / zijt Gode be-
 volē Chymon. Doe herft haer Chymon
 geantwoort seggende / ic sal niet u gaen.
 Ende al hoe wel dese iouge dochter zijn
 gheselschappe weggerde / als die alrijde
 beverst was: 300 en conste zy nochtans
 noyt zo vele doe dat hy haer geselschap-
 pe wilde verlatē tot dat hyse aen haer
 vaders hups belept hadde: ende is oock
 van daer vooztz gegaē in zijns vaders
 hups / seggende dat hy om geenrelepe sa-
 kē meer indē dorpe en wilde heeren. Wet
 is wel zo dat de vader met alle de vrien-
 den hier inne tontzede ware: nochtans
 hebbe zy hem te laetstē gedoocht thung-
 te blijven: om te verwachten wat oosfa-
 ke hem doch van sijnen voornemē had-
 de doen veranderē. Als nu also tot bin-
 nen Chymons herte / daer noyt eenighe
 leeringe en hadde mogen in comen / een
 pijle van minnen gheblagen was / ende
 dat door deschoonheyt van Ephygene /
 zo heeft hy van d'ene gedachte in d'an-
 der comende zijn vader / zijn magenende
 alle die hem kende / in weynich tijts zō-
 nent halven seer doen verwonderen.
 Want inden eersten versocht hy aen zij-
 nen vader hem doch te wille doe cleeden
 ende met 300 eerbaren gewade voorsien
 als zijn ander gewoeders zorgen / hee
 welck de vader seer gecrne dede. Toen
 began hy't gheselschappe van eerliche
 iongelingen te hanteren: ende vermerc-
 kende de zeden die den edellieben betae-
 men / oock sonderlinghe den ghenen die
 amoureux zijn / heeft hy inden eerste eē
 dat in seer coztē tijt met elcker lier ver-
 wonderinge geleert lesen ende schrijvē /
 ende werdt daer en boven noch onder
 de verstandichsten seer verstandich in
 Philosophie. Van alle dize was zijn
 lief de die hy tot Ephygene dorch de ee-

ninge oorsake: zo dat hy hier nae niet alleenlijck sijnen boerachtighen stemme in een soete ende wel luydende en veranderte/ maer hy wert oock een volmaect Musicien ende meesterlijck speelder op te Instrumenten. Hier en hoven werdt hy oock gheheel versicht int wel nopen ende handelen van een paert: ende oock broom ende manlijck in allen krijchsgewapen / zoo wel te water als te lande. Entlijck om toyt te maken ende metten verhole al zijnder deuchden ende abelheiden bysonder mijn tijt niet vergeefs te slijten/ soo en was het hierde jaer van dat hy amozens wert noch niet verloopen: oft hy en maecte hem bekend voort de eersaemste edelmans van goede zede/ van sonderlinghe abelheiden/ diemen int gantsche Coninckrijck van Cyprus conste ghebinden. Wat sullen wy hier van van Chymon wegghen? Doorwaer anders niet dan dat de hooghe Hemelsche crachten/ die in zijn edel herte ghestort waren/ door eenre hande nydich ongheluck vast ghebonden ende besloten moesten zijn gheweest erghens binnen een kleyn hoercken van sijn herte: de welke nu al ghebroken ende ontsloten waren door de liefde/ die de Fortupne in machte berre te hoven gaet: want hy als een verwecker der slaperinge geesten met alle sijne crachten die self de gaben wt die wyrede dypsternissen / daer inne zy verdonckert laghen / gedruet ende in clare licht gebracht heeft: daer mede clareljck betoonende wt wat plaetsen hy de verworpen geesten tot hemwaerts treckt/ ende waerwaerts hy die niet zijn gheschut can leyden. Al wast nu so dat Chymon hem int beinimen van Ephygene noch somtijds erghens inne te bupen ghinck: zo en werdt suker niet allen goetelijck door den vingher ghesien van sijn vader Aristippe als die wel omerete dat hy voort de liefde wt eenschape in een mensch verandert was: maer die riedt hem oock in dien te doene tghene dat hem alderbest laste. Nochtan Chy-

mon (die nu niet meer Salois geheeten en wilde zijn) overmits hy ghedachtich was dat hem Ephygene Chymon ghe-noemt hadde/ verlangende een eerlijck eynde zijnder begheerten te verwerken/ heeft de vader van Ephygene Chypse ghenaemt/ die wilts doen aensoecken om zijn dochter te moge in houwelijcke geerijgen: daer op Chypse dan alijt hoorantwoorde gaf dat hy die een Edelman van Rodes Pasimonde geheeten toegesept hadde/ den welken hy zijn gelofte niet breken en wilde. Als daeromme de tijt ghecomen was / die zy besteld hadden totter Byploften van Ephygene/ ende de Bypdegom gesondt hadde om haer te halen/ so sprack Chymon in hemselfs: nu ist tijt om te betoonen/ alderlijckste/ dat ic u bevinne. Door u ben ick een mensch geworden: maer ick en twijfele niet oft ick en sal (ist maer dat ick u eens verwerken mach) looflijcker werden dan alle die levende Goden: ende u sal ick voortwaer noch hebben / oft mijn leven daer voort laetm. Na dit voornemen heeft hy sommige jongs edelluyden tot sijn begheerten verwillicht dede hemelijc ende bupen penants weten een schip ten doolghen doen bereyden/ en is daer mede in Zee gebaren / verwarst de zijn schip/ waer mede sijn lief Ephygene hy haren Bypdegom tot Rodes geboert soude werden. Dese is nae vele vrientschaps ende groote eere die haer Bypdegoms maghen van haer vader betwefen was / mer heulieden op de Zee gheslaen/ die heur cours na Rodes nemende heur weechs gebar zijn. Chymon en sley niet maer heeftse des anderen daechs met sijn Schepe gearsterhaelt al waer hy op't voortgaet staede niet luyder stemmen gheroepen heeft tot de gene die by Ephygene warde hout stille strijckt u seplen/ oft weest getroost ghevanghen ende inder Zee verbroncken te werden. Chymon byande stonden met bloot geweer aent scherps voort en bereyden hem om hem te verweyden

weppen daeromme greep Chymon een
 pferen dregge die hy/ nae dese woorden/
 niet grooter tracht gheworpen heeft op
 de compaigne vande Rodiers die al ha-
 stelijcken haeren wech boordreden: ende
 heeft de compaigne niet gheweldigher
 macht aent boordasteel van synen sche-
 pe gheentert. Daer nae/ sonder te mer-
 ken oft hy oock van vermant vanden sy-
 nen nagevolcht werdt/ is hy soo fier als
 een Leentwe inder Rodiers Schip ghe-
 spronghen/ recht oft hy van alle syn by-
 anden geen werck ghemaeckt en hadde:
 ende aengeprickelt zijnde vander liefde/
 trat hy niet wonderlijcker vzoomheydt
 (het naecte sweert inder hant hebbende)
 nits onder syn vanden daer hy nu den
 eenen dan den ander: slaede/ dat volc-
 ken niet anders dan een deel schapen ter
 neder velde. De Rodiers dit siende heb-
 ben heur geweer door syn boeten neder
 laten vallen/ ende hem ghelijckelijck hy
 nae niet eender stemmen ghevangen ge-
 geben: totten welcken Chymon doen ge-
 spraken heeft. Dat ick wt Eppers ghe-
 schieden ende hier niet ghewapender
 hant gecomen ben om u te bespringhen/
 en is niet geweest (vrienden) wt begeerte
 van roof/ noch oock niet door eenighen
 hate die ick u lieben draghe: maer is een
 groote saecke door my indien ick gene
 dat my hier toe gepraest heeft/ sal moge
 segghen metten swaerde ghewonnen te
 hebben/ welck u liede noch ghemacke-
 lijck sal vallen my niet vreden te geven:
 dars te weten/ ick begheert te hebben
 Ephygene/ die ick boven alle dingen be-
 minne ende my niet met vrientshappe
 vanden Wader te wijve ghewerden en
 mochte. Het is liefde die my ghedwon-
 ghen heeft die selfde niet ghewapender
 hant op u lieben/ als op vande te win-
 nen: dus is mijn voornemen haer te
 verstrecken het ghene dat Pasimonde
 haer soude geweest zijn: daeromme sult
 dhyse my levere en meucht dan hoort
 ter goeder uren uwen wech volstrecke.
 Die jonge liden zijnde meer ghedwon-

gen dan goetwillich/ leverde hem Ephy-
 gene mettē tranē in haren oogē. Tooten
 welcken Chymon ziende dat zy weende
 geseyt heeft: en wilt niet treuren/ Edele
 Vrouwe/ ick ben u Chymon/ die beter
 verbiēt hebbe u te hebbe dan Pasimon-
 de/ overmits de lange liefde dien ick tu-
 waerts gedragt hebbe/ en dat ghy maer
 simpelich aen hem beloost zijt. Daer na
 heeft hy haer doen in sijn Schip treden
 en is niet haer hy sijn ghesellen gekeert/
 sonder yet te nemen oft aen te roere van
 dat den Rodiers toe behoort de/ de welke
 hy door heurs wech sal bijde. Also
 was Chymon om synen waerden roef
 dien hy den vanden ontschaect hadde
 de vzoelijckste die daer leefde: de welke
 een deel tijds overghebracht hebbende
 om de schepende Ephygene te vertroos-
 sten/ met zijne gesellen te rade wert/ dat
 het niet goet en ware op die tijdt in Cy-
 pers te keeren: dies hebben sy niet een-
 brachtigher isamenstemminghe heuren
 cours genamen nae Candien: daer yeg-
 lijck ende oock mede Chymon wel ver-
 lijckelijck niet Ephygene meynde te mo-
 gen blijven: zo om de oude ende nieuwē
 maechschappen/ als oock om de jonst-
 ge vrienden die hy daer hadde. Maer de
 Fortuyne die Chymon den buyt vande
 selhoone vrouwe met grooter vrechden
 geiont hadde/ veranderde haestelijc (als
 ongestadich) de ongheloofliche/ blit-
 schappe van desen ionghen minnaere in
 treurich ende bitter gheween: want het
 en leet geen vier uren nae dat Chymon
 den Rodiers verlos ghegheven hadde/
 oft de nacht quam opter hant/ de wel-
 ke hy nu by sijn alder liefste zijnde/ de al-
 der geluckichste door hem te wesen ver-
 hoopte dien opt mensche ghemoten had-
 de: maer daer is soo vzeelijcken onwe-
 der/ t welck so vol swaere stormen was/
 opgeresen dat de hemel met dicke swer-
 te wolckē ende de Zee met rupschende
 winden verbaerlijcken bedeckt en ont-
 stelt werdt: sulcx dat daer niemant en
 was binnen den Schepen die bedencken

oonste wat hem te doe stont oft waer hy hem stellen soude/ iac dat oock niemant op't schip staende mochte blijven om eenich wep' tegens de storme te biedē. Doe seere Chymon dies totvredē was en behoefte niet te vragē: wāt hem anders niet en dochte dan dat hē de goden zijns Hertē wensch geiont hadde/ alleelijc om dat hē de boot/ diē hy te voer sonder dese begeerte niet en achte/ dies te verdzietiger soude wesen. Wā gelijckē waren oock alle sijn gesellē geheel bedruet/ maer boden al noch Ephygene/ de welcke niet op en hielt van schreyen en wonderlijc te misbaren: wāt zy voer elckē bare die al de schepe sloech/ beancort zijnde met treuriger clachte/ Chymon siefde/ zo vele als zy mochte verbloete: en sijn stouthepdt grootelijc schelden besefde zy bien ongelukkigē storme nergens anders door gecomen te wesen: dan dat der godē wille niet en ware/ dat hy/ die haer ondanckich der godē te wijde wilde nemē/ sijn overdadige begeerte verwerbē/ soude: maer dat hy haer eerst soude sien/ sterben ende daer nae oock mede ellendelijc verduicken. Met suldanige en ander diergelijckē oock meerder clachte met vbaesthepdt der schippers die niet en wisten wat te bestat/ en met versterkinge van ure tot ure der windē/ sijn zy ten laetste/ sonder te wetē waer dat zy warē/ aengecomen ontrent het Epland van Rodos: en noch niet merckende dat zy daer zoo dicht hy warē/ als zy warē/ dede zy heur wterste bestē om njetten lijve/ indient mogelijck waer/ op dat Epland te lande te mogen comen/ Hier inne was henlupden het avontuer ioncklich/ het welcke heur bede Landen is een cleynē arm vander Zee/ waer binnen de Rodiers/ de welcken Ephygene van Chymon benomen hadde gheweest/ solānc daer voer oock met heur Schip aengecomen waren: ende en vernamen niet dat zy in dit Epland aengecomen waren/ voer dat de dageraet (die den Hemel wat verclaerde) gequām ende zy lupden hem selfs on-

trent een booch schut weerchē behoude bant Schip daer af zy den voorszeden dach in Zee ghescheyden waren. Hier voer was Chymon wter matē seere bedroeft: de welcke duchtende voer t gene dat hem ghebeurde/ sijn volcxken beval alle moghelijcken bljste te doen om van daer te geraecken/ ende dan voorts vander Fortuyne gcheyen te werden daert haer soude helsen: want zy in gheen ergher plactse dan die voer huntieden was/ landen en mochten. Albus werde daer seer grooten arbeyt gedaē om daer weder wt te comen/ maer dat al te verghhees/ want de wint was gheweldich/ die huntieden alijt wedercomen te rugē waerts dreef/ sulc dat zy niet alleen niet list noch niet crachte wt dien arm oft boesem niet comen en konden/ maer werden oock oft sy wildē dan niet/ vanden wint aent lant ghewoopen: daer zy in hud eerste aencomen bekenit sijn gheweest vanden Rodier Schippers die wt heurt schepe op't lant/ getreden waren. Ter stont is yemant vanden Schippers suelijck gheloopen in een dorphen daer ontrent/ daer de Rodier edellieden ghegaen waeren: den welken hy de mare bracht hoe dat Chymon met Ephygene in sijn schip daer oock niet gelijcker avontueren vander Zee/ als zy liden/ aengecomen waren. Dies verblijft zijnde hebben vele manne wten doze tot hem genomen ende sijn daer mede nae der Zee toe gheloopen. Daer hebbe zy Chymon ghevanghen genomen die nu al met alle sijn volck op't landt getomen was met voornemen om in eenich na hy ghelegen wout te bluchten/ ende namen oock mede al sijn ghelieschappe/ van ghelijcken rock Ephygene/ al de welcke ghelijckelijck ghebracht waeren in dat selfde Dyzp ende van daer voorts tot Rodos. Daer getomē zijnde is de Euz begomt Basimonde/ die nu de tijdinghe al vernomen hadde/ sijn clachten terstondt gaen doen voer den raet: de welcke metser daer een Rodier Edelman genaemt

Lismache / dit hooft vande Justitie
 Was tot Rodes / belast heeft met vele
 volck wel ghewapent te gaen om Chy-
 mon met alle zijn geselschappe te nemen
 ende die inder ghebanchnisse te stellen/
 het welcke zoo ghedaen werdt. In deser
 wijsen heeft dese elckdige minnaer Chy-
 mon zijn lief / die hy onlanck daer booz
 gewonnen hadde / sonder yet anders vā
 haer genoten te hebbe dā sommige scha-
 mele morticus hēs wederomme verlorē.
 Aengaende van Ephtigene, die wert van
 vele Rodiet edelmans ende Jos vrouwe
 wel ontfangen ende vertroost: zoo vant
 verbiet haerder ontfachinge / als vāt
 ongemack bander Zee: ende is daer by
 sommige edele Jos vrouwe gebleve / tot
 ten betreckende dach vander byploffē.
 Al wast nu so dat Pasimonde zijn inter-
 ste best dede int vervolgen / om Chymon
 met zijn mede gesellen te doen dooden: so
 wert hem liebe nochtans het leven verse-
 hert ter hegeerten van de jonge Rodier
 edelliebe die den voorlede dach vā Chy-
 mon gespaert hadden geweest: sulck dat
 mense alleenlijc veroordeelde inde ewi-
 ge kercker / daer inne so volicht te dinc-
 ken is) broevich en treurich bleve sonder
 eenige hope te hebben van minnermeer
 daer wt te gheraken. Maer ter wijsen
 Pasimonde nae al zijn vernomen naer-
 stich doende was int gene te doen berey-
 den dat totten byplofften van noohe
 was: zoo heeft de Porupne (als oft hy
 over de onboosziene overdaet door haer
 aen Chymon bedriuen / beron ofte lert
 wesen hadde ghehad / een nieu middel
 voort gestelt tot zynder behoudenisse / en
 was dese Pasimonde hadde een broeder
 die minder van jaren / maer meerder vā
 deucht saemheyt was genaet Bozmis de:
 de welcke langhe woerden hadde om-
 me tot een byplovrouwe te trouwen een
 edele jonge jonckvrouwe van Rodes ge-
 heeten Cassandre: welcke maghet van
 Lismache seete bemint werdt / ende
 was dit houwelijck dckmael door ver-
 schepden gheballen beghindert gheweest.

Pasimonde dat aemmerkenbe dat hy
 dese byploffte met grooter byzichdeneis-
 costen wilde doen houden dacht by hem
 selfs seer goet te sullen wesen / oock me-
 de een bespaeringhe van meerder costen
 van ander byplofften te houden / indien
 ghijt zo cande bestellen dat zijn Broeder
 Bozmis de in dese selfde seeste Cassandre
 mochte trouwen: waeromme hy dese sa-
 ke den vrienden vande Dochter weder-
 aen gaf / de selfde ten eynden bracht ende
 met henlypden besloot dat oyt en selfden
 dach als hy Pasimonde zijn bynpt soude
 trouwen / Bozmis de van gelicken de sij-
 ne trouwen soude. Als Lismache die
 vernam wert hy dies weer maten seere
 conbyeden: alsoo hy ontwijfelijcken wel-
 sach zijnen hope / van Cassandre te trou-
 wen / gants verlozen te wesen: hy als so
 verbe die doen ter tijt van Bozmis de ge-
 trout wert. Nochtans heeft hy als een
 verstandighe / soo hy was / zijn verbiet
 bebeckt: ende began in hem selfs te oeb-
 legghen / door wat middel hy deser sae-
 ken voortganc best soude moghen be-
 hinderen: maer hy vant sulck byvoez hem
 gheheel onmoghelijck ten waer hy die
 schaeckte. Dit scheen hem wellicht om
 te doen overmidde het ampt dat hy be-
 diende: maer het dacht hem dies oock
 oneerlijcker dan oft hy des niet ghehad
 en hadde. Dies niet teghenstaende
 moeste noch vae lange oerlegginghen /
 de eere vooz de liefde wijsen: ende want
 vooz hem in zijn herte zijn lief te schae-
 ken / Godt ghebe oock watter af comen
 mochte. Daer nae int overdencken op t
 ghene dat hem nooch was toe het be-
 ledt deser saecken / ende oock mede hoe
 hy die beleden soude / werde hy denckende
 op Chymon sien hy met zijne ghesel-
 len in ghebanchnisse hielt: ende liebt
 hem beduncken dat hy in desen handel
 gheen beter noch ghetroouwer gheselle /
 dan Chymon was / hebben mochte.
 Waeromme heeft hy hem den naestvol-
 ghen den nacht beynelijck by hem in
 zijn tauer doen comen / ende began toe
 hem

hem te spreken in deser manieren. Recht als de goeden (o Chymion) den menschen alle dinghen mildeligh ende in grooter overvloedscheit gheben / alsoo connen zy oock seer wisselheft der menschen deuchden beproeven: ende maecten dan de ghene als vrome Menschen noch meerder gaben waerdich: die sy in alderley toeballen die huij op comen moghen / standvastich ende volstandich bevinden. Nu hebben zy al veel ghewisser proebei willen nemen van uwer deucht dan die ghy sout hebben moghen bewopen sonder buyten de doypel van ws onders wooninghe te comen: het welcke my niet verborghen en is / vol rijckdommen en weelden te wesen. Want inden eersten hebben zy in soo ick verstaet dooz de prikkelende sochbuldicheit der minnen wt een onberustich dier in een menschen verwandelt. Daer nae hebben zy dooz een swaer teghenspoet ghewilt / en willen nu teghenwoordelijck dooz een hatelijcke ghebanchnisse versoeken / oft uwen moet niet verandert vant gheue die self de in uwen moet onlanck op gestelt was als ghy een seer clepne tryt vermoecht waert met uwen ghewonnen roof. Aldus dan inden uwen moet noch also staet als die gesaen heeft: zo en gabelt u de Goben noyt so aengenamen sake / als het ghene dat zy nu booz handen hebbe om u te geven: het welcke (op dat ghy weder tot u ghewoonlijcke crachte soudet comen ende wederomme eenen moet sult mogen nemen) ick nu boozgenomen hebbe u te openbaren. Dat is / Pasimonde / die soo blijde in u ongeluck ende so ernstighen verfolger ws doots was haest hem nae alle vermoegen om wyloft te houden met u alderlijcke: op dat hy den roof soude moghen ghenieten die u vander fortunne / als zy u toelachte / eerst ghegeven / en stracx daer na / als zy toornich tegē u was / wederomme benome wert. Ist nu saecke dat ghy / so ick meyne / verliest zijt: soo can ick wel bedencken hoe seere hertelijcken u sulcken

verdzieten moet ende dat by my selven den welcken Porris de zijn Broeder bestaet op een self den dach dierghelijcke oberdaet te doen / en mynigen Cassandze (dien ic bove alle datter leest bewinne) te benemen. En in sulcken ongheluck en zo groote verdriet te voortomen / en mercke ick niet dat ons vanden fortunnen eenich ander middel open ghelaten is / dan de vroomheyt van dese stoutmoedicheit en de crachte vā onse rechte armen / daer inne wy ons wapenē moet gereedt hebben / en ons eenen werch te bereyden: ghy tot u weede ende ick tot mijn eerste ontschakinge van onse bederminnekens. Hieromme dan / inden ghē groote begerte hebt om wederomme te veroveren / niet alleen u vzijsheyt / daer op ic u (sonder uwen lief te hebben) niet seer vermoede te achten / maer oock mede u alderlijcke: zo menichdy merckē dat u de goeden alsulck weder in uwen hande hebbe ghestelt / by also verbe ghy mijn voornemen maer en wilt volghen. Dese woorden gaven Chymion wederomme hert ende moet: dies hy sonder eenich tijdt te nemen van beraet gheandt woort heeft aldus Ghy en menich / Lisimache / in desen handel gheen vromer noch getrouwer gheselle verkiezen / dan my: sonderlinghe inden my ghebeuren inacht ghene dat ghy daer segt / daerom menichdy my bevelen tghene u bedunckt dat ick behoore te doen: ende ghy sullet my stoutmoedelijc sien volbringe. Doe sprach Lisimache weder tot hem. Van heden af in drie dagen sulken de Wypts haer Wyplosten houwen in de hupstinghe van haren Wypldegoms: daer ghy met uwe ghesellen ende ick met sommighe vanden mynigen / dien ick seer wel be trouwe blimen sullen comen alst bouck hier ghelworden sal zijende elck de sijne midt wt de eerste ghenomen hebbende sullen se brenghen in een schip / althemenlijck dooz my daer toe bereyt / ende verstaen de ghene welcken verwaentheydt sal dooven bestaen ons alsulck te beletten

ten. Desen aenflach behaechde Chymon met allen wel / de welcke totten befeldde tijdt toe inde ghebaenkenisse bleef ligghen / sonder yemant van syn ghesellen een woort daer af te segghen. Als den dach vander Bruploften gecomen was began de Keesse groot ende heerlijck / so daemen niet een hoercken en vande inde hupsinghe vanden twee gebroeders / dat niet vol breuchden en was. Na dat Lisimache alle dat tot sijne aenflach nootdruftich was versocht hadde / zijn beselde ure gheromen was / ende hy nu Chymons ghesellen / van ghelijcken zijn vrienden / die al samen onder heur cleederen gewapent waren / met vele woorden een hert aenghesproken hadde / tot zijn voornemen / heeft hy dit volc in drie deelen gedeelt: waer as hy het eene deel heymelijcken sant aende haven / op dat hem niemant (alst noedich soude zijn) bestraderen en soude moghen int Schip te comen: ende niet de twee ander deele comende aent hups van Pasimonde liet hy het tweede deel aen de poorte vanden hups / op dat hem niemant daer in ingesluypten noch het weder wt comen beletten en soude: ende is voort met Chymon ende met het derden deel van hunselschappe betrappen opwaerts getreden. Alsoo haest zy nu gheromen waren op de sale daer de Brupds met veel andere Hofvrouwen nu by orde neter Tafelen waren gheseten / syn zy flux voort ghespronghen / wierpen de Tafelen ter aerden / grepen elck zijn lief / gaven die in handen van heur ghesellen / ende behalen die eens ganck te brengen in het schip dat daer berept lach. De Brupds bestonden te weenen ende te cristen / soo deden oock de andere Wijben ende Dienaers / sulcks dat het gantsche hups in eenen ooghenblick vol roepens ende geruchts was. Waer Chymon / Lisimache ende heur ghesellen de bloote swaerden inder hant hebbende deden hun wel sonder yemants wederseggen ruym bane maken / soo dat sy wederom aē de trap-

pen quamen. Int aecommen is Henlieden tegens gheromen Pasimonde / die met eenen grooten stoc inder hant quam gelopen om te besien waeter te doene was: de welcke van Chymon so dapperlijck op sijn hooft werdt ghetrest / dat het in tweeën gheslieft wert / ende hy doot voort Chymons voert neder stozte. Voornis de daer comende om zijn Broeder te ontfetten heeft oec van Chymon eenē slach wren hoop ghecreghen daer hy doode bleef: van ghelijcken waren daer oock sommighe andere / die de ghesellen van Chymon ende Lisimache ghenaecken wilde / van henlieden ghelwont ende afghegreben. Alsoo verlieten zy dat hups vol bloedts / vol geruchts / vol geweens ende vol droefheits: en hem selfs dicht in een sluptende / syn zy met heuren roof gheromen aent schip: daer zy de twee vrouwen binnen brachten / oock mede selfs met heure ghesellen inne traden.

Als sy nu saghen dat den oever aen alle rauten vol ghelwapende mans wert / die om de Vrouwen te ontfetten quamen / sloeghen sy heur riemen int water ende ginghen blijdelijck heur dingen doen in Candien. Daer gheromen zijnde waren zy vrolijcken van vele hunslieden vrienden ende Maghen ontfangen: en hebben daer elck zijn alderlieffste getrouwt / grote breuchde bedrechen ende weeldelijcke hunslieder roof ghenoten.

Om deser ontschaerkinghen desen daer geen cleyn tweedzacht tuschen die van Rodas ende Cppers / die al een wijle geduerde: naer ten laetsten werdt daer doot tuschen spreken der vrienden over weer sijden / die hen desen handel onderwonden / eenen middel gebonden: so dat na sommighe bannissementen Chymon met zijn Ephigene in Cppers ende Lisimache met zijn Cassandre tot Rodas blijcken weder ghekeere zijn: daer elck met zijn lief noch lange in groter ghenoechten leefde.

Constance hadde lief **Martuccio Gomito**/ die doot wert ghesepde/
dies zy van verwijfseft alleen ghinch in een Barcke / daer mede zy vanden
wint ghebreven wert tot **Suse** in **Barbarien**/ van waer zy boozt gnam tot
Thunis/ daer zy haer lief noch levendich vant ende hem haer selven te kennen
gaf. Daerom hy van grooter achtbaerheyt in des **Coninck** secreten raet zijnde/
dese self de **Constance** troude ende wederomme met haer rijck zijnde int **Ep-**
land van **Lipare**.

Detwintichste Historie.

Om te doen bliicken de stanevasticheyt van oprechte minne oock
mede dat de **Fortunne** de menschen somtijts vernedert om die self de ten laet-
sten in hoogher state te verheffen.

O Arent **Sicilien** leyt een cleyn
Eplandeken genaemt **Lipare**/
daer eertijts een schoone jonge
Dochter woonde geheet **Con-**
stance/ die van seer eersanie lieden in dat
self de Eplandeken gesproten was. Wā
tse maget te amourens geworpen een
jongelinc bant self de Eplandeken/ genaemt
Martuccio Gomito/ die bevalligh van
goede zeden ende verstandich in zijnder
hanteringhe was die oock mede vander
maghet bemint wert/ in sulcker wijsen
dat zy geen vrecht en hadde dan als zy
hem sach. **Martuccio** haer tot eenen
richten wijve begerende/ heeft haer van-
der bant hontwelijc doen aensoeken: de
welcke hem antwoorde dat hy al te arm
was/ ende dat hyse hem daeromme niet
gheven en wilde. Dese wepgheringhe
dooz armode/ heeft **Martuccio** wter
maten seer ghespeten: dies hy met som-
nighe zijne vrienden ende maghen een
cleynscheepken van oorloghe toe ruste:
gheerende nemmermeer wederom tot
Lipare te keeren/ ten waer dat hy rijck
ware. Also is hy van daer ghebaren/ en
begaerens Leeroovers hanteringe drij-
vende/ hem te houden laet de stranden
van **Barbarien**: daer hijt al ruyt ende
roofde dat hy te machich was / waer
inne hy de **Fortunne** seer jonstich tot
hem waerts bebant/ ludien hy sinen
voosboot maer wel hadde comen ghe-
bruycken. Maer want hy ende sijn ghe-
sellen nu binnen rozen tijt seer rijck ge-

worben zijnde/ sonder hem daer mede te
ghenoeghen/ nae noch groter reidoni-
men stonden/ zyn zy al t samen genomen
van sommighe **Sarazijnische** Schepen:
daer hun lieben/ nae dat so hen langhe te
verghieft gheweert hadden / alle heur
gheroofde goet ghenomen werdt / het
meestendeel van hun luden verflaghen
bleven/ heur schip inden gront geboozt
was/ ende het overblijffel vānt volc tot
Thunis ghebracht/ inde ghebangenisse
ghelept ende in grooter ellendicheyt be-
hoedt werdt. Hier af is tot **Lipare** tij-
dinghe ghecomen/ niet van een alleen/
maer van vele/ dat alle die op het cleyn
scheepken met **Martuccio** wt waren
gevaren/ verbrontken waeren. De jon-
ghe Dochter dit hoorende/ die om zyn
wechbaren wter maten ghetreurt had-
de/ heeft langhe metten anderen ghe-
weent/ ende werdt van sinne niet langhe
te willen leven: maer want haer herte
niet verdragen en mochte haer selfs
met eentehande ghewelt te dooden: des
dacht zy een nieuwe maniere om noot-
sakelijcheyt haers doots te binden. Al-
so is zy op eenen ahondt hemelijck wt
haers baders hups getreden ende naer
de haven ghegaen: daer zy hy ghevalle
een cleyn visschers barcken bandt/ dat
vanden ander schepen verschept sach.
Hier waren ter selver stonden de **Wis-**
schers vergaen: dies zy dat met mast/
met seyl en met riemen voosien vant:
daeromme/ terstont daer inne getreden
is: ende

te: ende heeft haer selfs el weynich wter
 Haben inde rupine Zee gheroept. Ende
 want zp haer wat vant seplen berstont/
 soo ghemeenlijck alle de Vrouwen van
 dat Eplanden doen/ heeft zp den mast
 weder opgerecht/ het seyl metten spriet
 inden toppen ghestelt/ seilsoot ende gaert
 opt rupinste gheviert/ ende haer selven
 gantselijc den winden bevolen: ende dit
 al overmits zp in haer selven dachte
 nootelijcken te sullen ghevalen/ oft dat
 de ongheladen barche sonder steriman
 zinde/ vanden winden omgestolpt sou-
 de werden: oft dat de winden die aen ee-
 nighe clippen byjben ende aen stucken
 slaen soude: sulc dat zp (oft zp dan noch
 al wilde) haers selfs niet en soude con-
 nen berghen/ maer nootlijck verdrinckē
 soude moeten. In die voornemen heeft
 zp haer hooft in haer cleedt bewonden/
 ende ghinck al weenende beveden inden
 barche neder ligghen. Maer het gheviel
 al anders dan sijt ghewaent hadde.
 Want daer waeyde op die tijdt soo soe-
 telijcken sacchten Noorden wind dat de
 Zee by nae spiegelh clecht lach: en heeft
 dese barche van dien avont dat zp daer
 inne tradt tot dies anderen daechs tegē
 den avont ghedreven meer dan dertich
 mijlen waters boven Chunis aen een
 plaetse ontrent een Stadt genaemt Su-
 se. De jonghe Dochter en wert des niet
 gheware oft zp aent land: dan oft zp op
 Zee was: als de gene die om geenderlep
 geballe haer hooft hadde willen opbeu-
 ren/ noch en meynde dat oock nemmer
 meer te doene. Ter selver tijdt als de
 barche daer aende strant quam ghedre-
 ven/ was daer by ghrval een schamel
 vrouwen doende niet de Visschers nette
 weer. Sonnen te nemen: welck vrouwen
 dese barche siende/ seer verwonderde
 datmen de barche alsoo met vollen seple
 hadde laten stranden: dies zp meynende
 dat de visschers daer binne mochten in
 slape liggen/ daer inne geronnen is/ al
 waer zp niemandt en vant dan dese jon-
 ghe Dochter: de welcke zp soo menich-

mael toe riep/ overmits die self de va-
 stelijck stiep/ dat zp ten laetsten wacker
 is geworde. Als nu dit vrouwen aen des
 maechts ghewaede vermerckte dat het
 een Christijne was/ heeft zp haer int
 Latijn aenghesproken ende ghebraecht
 hoet mogelijck mochte zijn dat zp daer
 alleen niet de barche aengeromen was.
 De maget de Latijnsche sprake hoorde
 de/ wert beducht dat haer eenich ander
 wint wederom int Eplant van Lipare
 ghedreven mochte hebben: dies zp haer
 hooft haestelijck opgherecht ende vont-
 omme gesien heeft: maer als zp het lant
 niet en kende en haer selfs aen de strant
 sach vzaechde zp dat goede vrouke waer
 dat zp was. Het vrouwen antwoor-
 de sprac: ghv zijt hier/ dochter/ by Suse
 in Barbarjen. Door dese antwoorde
 wert de maget innerlijck bedroeft/ dat
 Godt haer den doot niet en hadde wil-
 len sependen: ende bedinckende eenighe
 oncere te sullen ghedoochen/ en trist zp
 niet wat bestaen: mer ghinck opt eynde
 van haer barche deerlijcken sitten wee-
 nen. Het onde vrouwen dit siende/ wert
 niet haer te lijden/ ende hadt haer so ke-
 le dat zp mede ginch in haer clepne hut-
 ten/ daer zp de maget so lange smeette/
 dat zp wt haer verstoudt hoe de self de
 daer aengeromen was. Doe dit vrouwen
 wiste dat zp noch kuesteren was/ heeft
 zp haer boorgestelt het broodt niet wat
 vischs en een dzonc waters en sprac de
 maget so lief dat zp een weynich adt.
 Constance hoorzende dat dit onde vrou-
 ken aldus Latijn sprac heeft haer daer
 nae ghebraecht wie zp was. Daer op het
 vrouwen antwoorde te wesen van Tra-
 pany/ ende haren naem was Cherepzi-
 se/ dats waerde buytē in duysch te seg-
 ghen: ende septe daer noch by dat zp in
 dit Landt eenighe Christen Visschers
 diende. Al hoe wel dese Maghet nu seer
 bedrucht was/ zo heeft zp nochtans de-
 se benaminghe van Cherepziise vooz
 eenrehande gheluckich teeken gheacht
 sulc dat zp sonder te wten wat haer

daer toe porde/pet wat began te hopen/
twelc zy noch selfs niet en wiste wat het
was: daer door zy oock wat opstelt om
de door/zo zy te vorē gedaē hadde/te wē-
schen/ Doort heeft zy/ sonder verder te
openbaren wte oft wt wat lant zy was/
dat oude vrouwen hochlijc om die min-
ne Godts gebeden doch mededooget met
haer jonckheyt te wille hebben/ en haer
eenigen raet te gheben/door welcken zy
mijden mochte dat haer geen overdaet
en geschiede. Dese Cherepise was een
goet vrouwen/het welcke dit ghehoort
hebbende de Maget liet bliuen in haer
hutken/ ende ginch haestelicken de nette
binnen halen die sy daer inne sloot. Hier
na bedecte en bewinkelde zy de maghet
gantschelijcken met haer eppen mantel/
ende heeft haer ghebracht binnen Suse.
Daer ghecomen zijnde sprach dit goede
vrouwen tot haer. Ich sal/ u mijn liebe
Constance/ brenghen ten huyse van een
goede Sarazijnische Vrouwē/ dien ick
dickwils int ghene zy nu beveelt/ dien-
ste doen: dit is een oude ende goedertie-
ren Vrouwē/ in wiens goede ionste ick
u (soo ick aldermeest sal mogen) bevelen
sal: ende versier dat zy u zoo gheerne
ontfanghen sal/ als oft ghy haer eyghen
dochter waert. Maer als ghy dan by
haer sult zijn/ moet ghy oock u alder-
wterste naersticheyt doen om met wel
dienien haer ionste te verwerven/ ter tijt
toe dat u van onsen Heere beter avon-
tuere toegesonden wert. Daer nae heeft
dit goede Vrouwen gedaen alsoo zy ghe-
sept hadde. Dese Vrouwē was nu al out
van jaeren: de welcke Cherepise ghe-
hoort hebbende/ de Maget int aenghe-
sichte sach ende began te weenen. Doort
heeft suse ontfangen/aen huer wanghen
gherust ende metter handt binnen haer
huyse ghebracht: daer noch een deel an-
der Vrouwen/ sonder eenich mans per-
soone met haer waerden: de welcke van
sijde/ van leder ende van palmie ende vā
veel ander dinghen verscheyden consti-
ghe werken met haer handen maecten:

waer af Constance oock eenighe leerde
binnen luttel daghen/ ende began met
haerlieden te werken. Daer werdt sy
door haer willighe bediensticheydt ende
naersticheyt van de Vrouwē ende van
alle de anderen hertelickē beminnt ende
in grooter waerden ghehouden: en leer-
de noch daer en boden wt teekenen en
anders haer luyder spraecke binne wep-
nich tijts. Terwijlen dese Maget aldus
tot Suse woonde ende binnen haer Wa-
ders huyse al door doot ende verloren te
wesen beschrept was/ ist geballe/ als tot
Chunis een Coninck was ghenaempt
Mariabdele/ datter in Granaden een
ionck machrich Heere van grooten ghe-
sachtes was/ de welcke seyde het Co-
ninc vā Chunis hem toe te behoort.
Daeromme hy een groot heyl versaet
heeft en quam den Coninc bespringsen
om den selven wt het rijk te verhoijen.
Dese mare quam ten vooren vanden ge-
vangen Martuccio Comito/ die goede
Barbarische sprake conste: dies hy ver-
staende dat de Coninck groote machti-
ge gereetschappe maecte tot sijn bescher-
menisse/ aldus ghesproken heeft tot een
vanden genen die hem met sijne gesellen
in hoede hadden. Mochte ick den Co-
ninc sprekē/ ick verseker u dat ic hem
sulckdanighen raet soude geben/ dat hy
de bataille heeft gewonnen soude hebbe.
Dese wachter heeft sijn Meester dese
woorden gesept/ de welcke sulcx terstot
den Coninck ginch verrondighen: daer
door oock vanden Coninck gheboden
wert datmen Martuccio stracks voor
hem soude brenghen/ den welcken hy
bjaechde wat sijnen raet was daer af
hy gesproken hadde. Heer Coninc (sprac
Martuccio) ick hebbe wel acht genomē
(ter wijlen ick hier int Landt ben ghe-
weest) opre maniere die ghy luyden int
strijden pleycht: daer ghy zoo my dunet/
meer Schutters vā eenich ander cricht
volck ghebruyckt: sulcx dat ghy lichte-
lijck d' overhant souden behouden/ indē
daer middel mochte ghebonden werdt/
dat

dat u volck overbloept van pijlen/ ende u vpanden pijlen ghebreck hadde. Sonder twijfelen (sprack de Coninck) mocht dat gheschieden/ ick soude wel meppen de verwiner te wesen. Doen sprack Martuccio/ sulcx mach wel zijn/ Heer Coninck/ indient u maer en belieft/ ende sal u de middel segghen waer dooz. De coordest oft pesen van u boochschutters suldy vele dunder ende smalder doe maken dan zy die gewoone zijn te gebruiken/ van ghelijcken oock de tinten van heur pijlen soo enghe dat zy op geen andere dan op sulcke dunne pesen en moghen ghesiet werden: maer dit moet so verholentlijck gheschieden dat u vpant dies niet en verneme/ oft hy soude daer inne dooz sien. De reden waeromme ick dit booz doet houde/ is dese. Nae dat u vpanden/ oock mede u volck al heur pijlen ende verschoten sullen hebben: zoo sullen u vpanden noodlijck de pijlen die op heur gheschoten zijn/ weder op moeten lesen (soo ghy dat wel weet) om die weder in u volck te schieten zoo langhe als den strijdt sal ghebueren: van ghelijcken/ sal u volck mede doen met der vpanden pijlen. Maer dan sullen hem de vpanden eerst recht bedrogen bebinden te wesen/ ghemerckt zy niet een van u volcx pijlen en sullen moghen ghebruycken: overmits de tinten van dien smal ende huilteder pesen die sulden zijn: het welcke recht anders sal gevallen/ niet u volck welcker dunne pesen die wijde tinten wel sullen moghen ontfangen: sulcx dat u volck pijlen gheuech/ maer dat u vpanden die gebreck sullen hebben. Dese raedt heeft den Coninck wter maten wel behaecht: de welke/ als ee wijn Prince (zoo hy was) dien self den aerdt gantschelijcken naevolcht heeft: ende bevant int epide dier dozlogen dat zijn vpandt daer dooz van hem overwonnen was: daer dooz oock Martuccio hooghelijck in sijn gratie/ ende dooz dien oock tot hooghen state ende machtighe rijckdommen gheco-

men is. Het gheruchte alle deser dingen is terstont over het ghehele landt gheboghen: sulcx dat oock ten ooren van Constance de sama quam/ hoe dat Martuccio Samito (dien zy langhe doot gewaent hadde) noch int leven was daeromme de liefde/ die zy tot hem droech ende nu al hy nae wtgheblusht was/ met een haestighe blamme wederomme in haer herte ontfekte wert: dooz welcx vernieuwinghe den hope weder weckt is gheweest/ die nu al ghantsch doot in haer gheschonen hadde te zijn. Aldus heeft zy alle haer gheleghentheit de goede Vrouwe/ daer zy mede woonde/ altemale vertelt/ segghende dat haer verlangde na Chunis te gaen/ om haer ooghen te versaden met het ghene/ daer zy doort ghehoor van hare ooren begheerlijck nae ghe worden was.

Dese goede Vrouwe heeft sulck begeeren seere gepresen is met haer (recht oft haer Woeder waer gheweest) in een bareke gheseten ende nae Chunis ghebaren: daer zy met ooc Constance om haren wille seer eerlijck ten huyse van een haerder nichten ontfangen waren. Nu hadde zy Cherapise oock met haer ghenomen/ die zy sant om te vernemen watmen daer seide van Martuccio: de welke verhoort hebbende dat hy noch levendich en in groote state was/ haer lieben sulcx quam vercondighen. Doen heeft de goede Edele Hofvrou selfs de gene willen sie die Martuccio de tijdinghe soude brengen dat sijn alderlicffste Constance aldaer gheromen was om hem te soecken/ ende is teender plaetsen ghegaen daer hy was/ tot hem segghende. Martuccio/ tot mynen huyse is gheromen een die u dienaar is ende vā Lipare comt/ de welke u wel int hemelijck soude willen spreken: dus bemelckst (om dat niemant anders te betrouwen) al hier gheromen u alsulck te segghen ende dat dooz zijn begeerten. Martuccio heeft haer seer ghedancht/ ende is haer nagevolcht ten huyse daer

zy gelogert was. Als de Maghet hem
 eerst sach / en scheeldet niet veel dat zy
 niet van grooter vzeuchden en sterf: en
 de niet machtrich zijnde haer selfs te be-
 dwinghen / is sy hem om den halse ghe-
 sprongen / hem met open armen omhel-
 sende / zo dat zy dooxt herdencken haers
 doozleden verdriets ende deser teghen-
 woordigher vzeuchden heete tranen be-
 gan te weenen sonder een eenich woord
 te moghen spreken.

Martuccio zijn alderlieffte daer stende /
 werdt oock zo seere verwondert dat sy
 een wijle stondt sonder te weten wat hy
 soude segghen / ende heeft noch ten laet-
 sten / waerlijck versuchende gesprok.
 O charmen mijn lief Constance / zijdy
 dan noch int leven? het is nu langhe ge-
 leden dat ic hoorde seggen dat ghy ver-
 lozen waert / soo datmen in onsen huys
 noyt zedert dien tijt rijdinge van u ver-
 nomen en heeft. Als die ghesepdt was /
 weende hy iammerlijck ende heeft haer
 omgheselt ende vziendelijc gerust. Doen
 vertelde hem Constance alle haer avon-
 tuere / oec mede de eere die haer van die
 edele Jof vrouwe (daer mede zy inwo-
 de) bewesen was. Naesommige contin-
 ghen die sy noch te samen hadden / is
 Martuccio van haer gheschieden ende
 ginck hy sijnen Heere den Coninck / die
 hy alle dit vertelde. Hier af was de Co-

ninck met allen seere verwondert / ende
 dede die Dochter door hem comen / van
 de welcke hy mondelijck hoorde t gene
 dat hem van Martuccio verteldt was /
 dies hy tot haer septe: Ghy hebt hem /
 Dochter ter goeder trouwen wel ver-
 dient tot eenen Man te hebben. Daer
 naer heeft hy groote ende rickelijcke
 gaven doen vzeughen: waer af hy Mar-
 tuccio d'een helft ende Constance dan-
 der helft gheschoncken heeft: ende gaf
 hunkieden oozlof onderlinghen te doen
 t gene dat hen alderbest gelieven soude.
 Doen wert oock de edele vrouwe / hy de
 welcke Constance ghewoont hadde /
 groote eere betwefen van Martuccio:
 die haer hoothelijck dancke vande be-
 toonde weldaet / ende met aenghenam
 giften beschenckte: de welcke daer nae
 aen Constance oozlof nemende / ende dat
 niet sonder tranen / haer te Gode bevo-
 len heeft. Oock hebben zy selfs aenden
 Coninck oozlof ghenomen / ginghen in
 een cleyne barcke sitten met Cheropijse
 ende keerden niet godden winde weder
 om tot Lipare / daer zy niet onwispere-
 lijcker vzeuchden ontfanghen ware.
 Daer troude Martuccio zijn huylt Co-
 stance / hielt een groote ende rickelijcke
 Zuyloste / ende genietten met haer hui-
 lieder onderlinghe liefde ghesamenlijc
 in ruste ende vrede.

Peeter Boccamasse bluchende met een Dochter die hy beminde /
 ghenaemt Angeline / coemt op den wech int ghemoete van een deel Koovers /
 van waer Angeline door een Besschagie vloot ende wert ghelepdet op een Ca-
 steel. Peeter wert vanden Koovers ghevanghen / welker handen hy noch ont-
 quam ende gheraecte daer nae noch hy ghebal op't self de Casteel daer Ange-
 line was / die hy aldaer tot eenen wijbe troude: ende keerden daer nae t samen
 wederom tot Roomen.

De eenentwintichste Historie.

Betoonende der liefden ende der Fortynnen mogentheyt.

Binnen de Stadt van Roomen / die Jongelinc genaemt Peeter Boccamas-
 sa / van een seereerlijc geslachte onder de
 Roomen: die verliest wert op een over-
 sche wereldt / was onlancx een
 name

name was Angeline) eens Mans doch-
ter diemen noemde Sigliuoffe Saulle
die van clephen state was/maer hooch-
lijck onder den Borgheren geacht was:
ende wist niet zonder minnen die Son-
dhe Dochter soo verde te brengen/dat
zy hem niet minder / dan hy haer en be-
minde. Daeromme hy hem ghenoot-
saecht beuoelende door zijn vrandende
minne hem liet beduncken dat hy niet
laughen en mochte ghedooogen het swa-
re ghequel twelck hem sijn begherte/
om haer tot synen wille te gheerijghen
aen dede/ dies hy haer te houwelijck
versocht heeft. Dit vernamen sijn Ma-
ghen die hem al te samen quingen aen-
spraken/hem scheldende omt ghene dat
hy doen wilde: ende deden aen dander
zijde des Magets Wader oock weten
dat hy doch naer Peeters segghen in
gheenderley wijse lusteren en souden:
want splieden hem/ in dien hy sulcx de-
de/ neimmermeer voor Vriendt noch
maghe houden en souden.
Peeter dan siende dat zy hem den wech
besloten/ door de welcke (ende door geen
ander) hy tot zijn begherte verhoopte
te comen: waende van doeffheyt te ster-
uen: zoo dat hy ondanc alle sijne magt
die Maget ghetrouw soude hebben indie
de Wader sulcx hadde willen ghedooget:
nochtans nam hy voor hem in zijn ghe-
dachten zoo vele te doen/dat dese saecke
(indien de Maghet willich ware) noch
teu goeden eynde soude comen. Als daer-
omme Peeter door eenen hemelijcken
Wode vernomen hadde dat de Maerht
daer oock niet allen wel toe gesint was/
heeft hy besloten met haer wt Roomen
te blughen. Dus is Peeter op eenen
moerghen stont / als alle de saecken wel
besteldt waren/ seer vroech op ghesiden
ende ghelijckelijck met Angeline te peer-
te gheseten: met de welcke hy sinen
wech nam naer Aigue toe / daer Pee-
ter sommighe Vrienden hadde die hy
wter maten wel betroude. Also zijn die
twee ghelieuekens over vele ghereden/

sonder tijdt te hebben om heur byzploft
te houden wt vreesen van vervolcht te
werden: hoe wel zy nochtans onderlin-
ghe van heur lief de toutende/ malcan-
der onderwijlen vziendelijcke montus-
kens gaben. Nu ist gevallen als zy on-
erent vter mijkens van Roomē waren
ende Peeter den wech niet wel en ken-
de/ dat hy behoogende de rechterhandt
te volghen/ter sincker inne gereden is:
zoo dat zy niet haben een mijle weersch
in dien weghe en waren ghevoortbert/
oft sy en sagen een cleyn Casteelken daer
sintrent: ende niet lange daer nae twaelf
Ruyters daer wt comen die dese twee
amoureuxkens van verre genouē had-
den. Angeline dese gesien hebbende/hoe
wel nochtans zoo spade dat zy nu al on-
trendt Peeter ende haer waren/ began
anertelijcken te roepen: om Gods wille
lief/laten wy ons selven berghen want
wy zijn hier bespronghen. Terstondt
heeft Peter so hy eerst mochte sijn peer
ghewent nae een groot bosch / float zijn
spoen in des peerdes zijden ende hielt
hem aenden Sadelboom: dies het peer
hem alsoo ghenoopt beuoelende hem
vals loops nae't Wout heeft gedragen.
Maer want Peeter meer op sijns liefes
aensicht dan op den wech ghesien ende
hy daeromme dese gesellen zo haest niet
vernomen en hadde: soo werdt hy van
henlieden verrast ende ghegrepen al eer
hy se te recht int ghesicht hadde/ter wij-
len hy al bluchrende herwaerts en ging
omme sach van wat hoecke zy quamen.
Doen deden zy hem vanden peerde sijn-
ghen/hem vraghende wie hy was / het
welck hy henlieden seide / dies zy onder-
linghen begonsten raedt te houden ende
aldus te segghen. Wilt ons verbynden
vriendt / wat staet ons anders te doene
dan hem naecht te ontcleeden/ende hem
ten spijte vanden Wsiners aen een van
dres eycken Doomen te hanghen? Hier
sime over een ghedraghen zijnde bevalē
sy Peeter hem selfs te ontcleeden. Als
Peeter hier over doende was ende sijn
mif

mis val nu wel hoorzack/ zo ist gevallen
 dat daer wel vijf en twintich wackere
 Ruypteren/ die hem selfs wt een ander
 beste daer ontrent aldaer verborghen
 hadden/ ouerfienus wt haer laghen op-
 gesprongē ende d'eerste twaelc ruypters
 aengheent zijn roepende ghelijckelijc/
 sla doot/ sla doot. Dese also verrascht
 zijnde brulsteren Deeter en stelden hē ter
 weer: maer wat zp heur hupanden bobē
 hem selfs meerder vondē in getale/ zoo
 begonnen zp te bluchten ende d'ander
 heur nate jagen. Als Deeter dit sach
 zec hy stracp zijn cleederen weder aen/
 steech op sijn Deert/ en began zijn alder-
 best te bluchten den self den wech inne/
 daer hy sijn lief hen hadde sien bluchte.
 Maer al wast nu alsoo dat hy wel ghe-
 noechscheen verskert te wesen booz de
 handen der geene die hem meyniden op
 te hanghen ende oock van henlioder nae
 sagers zoo was hy (die wech noch padt
 noch hooz vā eenich paert noch zijn al-
 der liefste en vant) de alder bezuchte mā
 vander werelt/ ende began al weenende
 an hier dan daer te soeken nae sijn lief/
 welckes name hy vast luyde riep doort
 woeste wout/maer hem en wret vā nie-
 mant geantwoort. Nochtans en doozte
 hy in gheender wijsen weder te rugghe
 keere: dies is hy also altyt boozwaerts
 wt gereden/ sonder eenichsins te weten
 waer hy volepnden soude. Hier en bobē
 hadde hy wel hoozen seggen vandē wil-
 den beesten die gewoonelijc in sodanige
 wildernissen houden/het welcke hē tsef-
 fens beaenxt maecte/ zoo wel booz hem
 selfs als booz sijn lief: die hy hem nu al
 verbeelde in sijn gedachten elcke ogen-
 blick te sien verborcht werde van eenich
 Bere oft wolf/ Also is dese arme Deeter
 dus ongheluckelijc alle den gheheelen
 dach al roepende/ crigende/ nu achter-
 waerts rijdende als hy boozwaerts
 meynde te gane booz die boschagie ge-
 reden/en was/zo ont' roepen/weene/en
 breefen/ als om dat hy dien dach noch
 niet gheten en hadde/nu also swack ge-

worde dat hy niet meer en moech te daer
 omme hy siende dat de nacht ghecomen
 was/ende niet wetende wat bestaen/vā
 sijnder paerde is ghesteghen/ dwelck hy
 aen eenen grooten epeke bandt/ daer hy
 op geslonnen is/ wt anertē van eenich
 wilt beest die nacht verflondē te werde.
 Na een luttel tijts is de mane gecomen
 en began claer te schijnen: maer Deeter
 en was so stout niet/wt vreesē vā vallē/
 dat hy hem doozte begeuen om te slapē.
 twelck hy (oft hem noch al wel gelegen
 waer gewerst) dooz sijn dorf heyt ende
 t'gebeuckē zijns liefs niet en soude heb-
 ben connen gedoen: dies hy dien gantsen
 nacht genootsaect was te waechē such-
 tende weenende ende (in hem selfs) zijn
 ongheluc verbloechde. De ionge doch-
 ter/so booz gehoozt is/en wist mede niet
 wat wech te verkiezen:maer is gereden
 daert des paerts belicē best was haer
 te dzagen:inlyc dat sy mede soo diep int
 Wout verwerde: dat zp niet en coust
 weten booz wat wech zp daer inne ghe-
 comen was. Daeromme zp oock mit
 noch meer dan Deeter gedaen hadde dē
 gantsen dach reet swermen booz de een-
 same woestijne. Nu vertoefde sy wat/
 dan reet zp al weenende booz/ dan riep
 sy/ en dan behernde zp haer ongheluck.
 Ten laetsten siende dat Deeter niet en
 quam/ende dat den nacht boozhanden
 was is sy een cleyn pat/ dat haer by ge-
 val booz oogen quam/inne gereden: het
 welcke haer paert so lange volchde/ dat
 sy byna een myle weechs boozt gereden
 zlinde/ van herde booz haer gesien heeft
 een cleyn hupskē: daerwaerts zp opt
 boozderlijckste dat haer mogelijck was
 gereden is. Daer van zp cē seer out mā
 niet sijn wijs die oock niet alle seere be-
 iaert was: de welcke haer albin alleen
 daer stende/ tot haer seiden. Seght ons
 doch lieve dochter/ wat maect ghy al-
 dus alleen tot deser uren in dese hoer-
 ten/de maghet antwoorde al schrepen-
 de dat zp haer gheselschappe int Wout
 verlozen hadde/ ende vzaechde hoe nae

3p nu was by Maigne. Waer op haer die
 goede oude Man antwoorde seggende:
 dit en is de wech niet/ Dochter om nae
 Maigne te gaen/ het is meer dan ses mij-
 len van hier. Waersal ick dan (sprac 3p)
 hier ontrent erghens hupsen vinden om
 te mogen herbergen/ hier en zijnder (sep-
 de die oude man) geen zo na byder hant/
 dat ghy daer by daghe soudet mogen co-
 men. Beliebet u dan wel vzaechde de
 Maget/ dat ic dese nacht hier om Gods
 wille blijue/ gheniercht ick nergens an-
 ders gaen en mach/ De goede man ant-
 woorde haer/ het belieft ons seer wel
 schoon kint dat ghy desen avont voorts
 by ons blijft: maer willen u wel te vo-
 ren waerschouwen dat hier doot dese
 Boschagien by daghe ende by nachte
 veel quade gheselschaps van vzienden
 ende vpaenden wandelen/ die ons dick-
 wils groot verdriet ende schade aen doe:
 ghevielt dan doot eenich ongheluck/ ter
 wijlen ghy hier waert/ dat hier geboeft
 quame/ die u schoon ende jonck siende/
 omwille ende sneere aen deden/ wy en
 souden u niet moghen helpen/ het welck
 wy u van te vozen wel hebben willen
 segghen/ op dat ghyt ons namaels (in-
 dient ghevielt) niet en soudet mogen wij-
 ten. Al wast nu soo dat des oude Mans
 woorden de Maghet anreicht maecte/
 zoo heeft 3p dies niet te min/ siende dat
 het spade was/ tot hein gheseyt. Belie-
 vet den Heere/ hy sal u ende my voort
 sulen ongheluck beschermen: maer oft
 sulen noch al geviel/ duncket my al veel
 minder quade onder de ghenaden van
 Menschen te staen: dan int Bosch van
 de wilde Dieren verstonnen te werden.
 Dit gesproken hebbende ende van haer
 Daerdt ghesceghen zijnde is 3p ghegaen
 binnen t' hupsken vanden schamelen
 Man: daer 3p armelijcken vant ghene
 dat spluden hadden/ met hun adt: ende
 is nae de maeltijt in haer cleederen by
 hen byden op hun bedde gaen ligghen:
 daer 3p niet op en hielt van suchten/ ste-
 nen ende weenen om't ongheluck van

haers selfs/ ende oock van Weeter/ woort
 den welcken 3p niet dan alle ongheluck
 ende verdriet beduchtende was.

Alsoo wacker ligghende heeft 3p on-
 trent den dagheraet een groot gheruche
 van volck die aen quamen/ ghehoort:
 dies 3p haestelijcken ghesprongen ende
 op een groote plaetse die achter t' hups-
 ken stont gheloopen is: al waer 3p
 eenen grooten clamp hups ghebonden
 ende haer selfs daer binnen inne ver-
 borghen heeft: om vant volckken dat
 daer aen quam niet ghebonden te wer-
 den. Sy en had haer selfs nauwelijck
 te hollen verborghen: oft die luyden/
 die in groote menichte ende quade ra-
 bauten waren/ en zijn ghecomen aen
 de deure van t' hupsken: de welcke 3p
 terstont voort binnlyden deden openen.
 Als 3p in inghelaten waren ende des
 jonghe dochters Daerdt daer ghesabelt
 vonden staen/ vzaechde 3p wie daer bin-
 nen waer. De oude Man de Maghet
 nergens siende antwoorde dat daer nie-
 mant int hups en waer dan hy ende zijn
 Wijs: maer dat dit Daerdt (wient oock
 ontloopen mochte zijn) ghister avont
 aldaer ghecomen was/ het welcke hy
 vnuens hups hadde ghenomen op dat
 het van den Wolven niet ghegheten en
 soude werden. Het sal dan (sprac de op-
 perste vant geboefte) goet voort ons zijn/
 ghemerckt het gheen ander Meester en
 heeft. Daer nae zijnse slamen in gheco-
 men ende hebben hen hier ende daer
 doort clepne hupske versprept: oot zijn
 der een deele achter opte plaetse gheco-
 men daer 3p hen Schilden ende picken
 tot allen hoeken neder stelden. Daer
 ghevielt dat een onder binnlyden zijn
 jabelinne wt dertelhepdt druckte inden
 Doyberch: sulen dat het weynich schele-
 de/ dat de Maghet/ die daer binnen ver-
 hole lach niet doot steken en was/ vā ge-
 lijck dat 3p haer niet en melde. Wāt de
 jabelinne streeck zoo dicht hēd by haer
 slincker bozste/ dat het pser doot haer
 cleedt passerde: sulcks dat 3p wārende
 ghewont

gelowt te zijn/ eenen groot creet meyn-
de te geven : maer bedenkende in wat
plaatſe dat ſp was hielt ſp haer ſtillekes
ſonder eenich geluyt te ſlaen. Ma dat die
geſelſchappe daer ſommige geſthens en
ander vleech (welc ſp daer bracht) ge-
hadden/ ende wel geten ende ghebrou-
ken hadden/ zijn ſp al ſamen elck zijns
weechs om ſeuer hanteringe vā daer ge-
gaen/ ende namen met hem het Peert vā
Angeline. Doen ſp nu een weynich van
het hant warē/ began die oude man zijn
Wijs te braghen : waer mach doch die
deerne ghebleuen zijn / die hier ghifter
abondt quam ? ich en hebbe niet vernom-
men zedert wy vanden hedde zijn ghe-
weest. Die ghode Vrouw antwoor-
de hem dat ſp daer niet af en wiste/ maer
ſach baſt rontſomme dat zſe erghens
ſien mochte. De Dochter hoopende
dat het quade gheſelſchappe al van daer
was geſcheyden/ is wt het Hopte voor-
ſchijn ghecomen / dies hem de ghode
Man ſeer verblijde/ overmits hy ſach
dat z den Vanden van die ſabbauwen
ontgaen was. Ende wandt het nu
al dach was/ herſt hy tot haer gheſeydt.
Nu den dach hoor handen is / Dochter/
ſullen wy u wel leyden (ist dat het u be-
lieft) tot een Casteel dat twee mijlens
ende een half vān hier leydt / daer ghy
wel venlich ſult moghen weſen : maer
ghy ſult moeten te voete ghaen / over-
mits die hoovers / die daer ſtrackē vā
hier ſtenden / u daert met hem ghenom-
men hebben. De Maghet niet vele op't
Peerd aſtende / heeft hen leyden om
Gads willen gebeden/ dat ſp lieden haer
noch den dit Casteel wiſden vzenge/ het
welc ſp deden / al waer z vān morgen
inſeſſen beuē en aſte wē gerouē zijn.
Dit Casteel behoorde een vanden Wi-
ners toe genaemt Lpelle de Campoflo-
re / wiens Douchter was dat een beucht-
ſame ende heylige Vrouwe was/ ter ſel-
ver tijdt by alle geluck daer was opten
Castele. Wese de Maghet ſtende/ heeft ſe
er ſont wēkent ende geert ontſangen:

ende haer ooc daer nae by ordene onder-
bracht hoe z daer ghecomen was: alle
welcke haer volcomentlyck bande jon-
ge dochter vertelt wert: dies de Vrouwe
ſeer treurich werdt/ overmits z Peeter
oock wel kende als die van haer Man
maerſchappe was. Want z de plaatſe
hoopende daer hy ghevangen was/ ghe-
wiſſenlyck vermoepde dat hy ghedoot ſou-
de weſen. Dies ſprach ſp tot de Doch-
ter/ aengemercht ghy niet en weer waer
Peeter is/ zo ſult ghy hier by my blyuē :
ter tijdt doe ich gelegentheyt ſal hi bren-
nen om u veplichlyc na Roomen te ſeyden.
Peeter alſo jammerlyken bedroeft og-
de epke boomſittende/ ſach inden voo-
nacht wel twintich Wolven aencomen-
de welcke het Peert ſo haest niet en ver-
nā/ ſp en warē alſame rontſom zijn lyf.
Het Peerd merckende dattet onder de
wolvā was began thoof op en neder te
werpen/ ſo dat het den tengel in ſtucken
brack en ſelde hem op ter vlucht. Maer
wāt het vā alle ſante ſo omringelt was
dattet niet en mochte ontbliden / heeft
hē lange niet bytē en ſuytē verweert: en
wert nochtans tē leide neder getrockē in
ſtucken geſcheurt ende niet eenen vluſt
ontweyt: zo dat ſe daer al gelijck al aef-
den het vleesch en niet al datter aen was
zo nedt op eloeven: dat ſp niet dan een
deel naechte beenen en liete over blyuē/
en zijn daer nae ſeurder beerde geloopt.
Nu hadde Peeter een zyn Peerd noch
eenrehande gheſelſchap in deſe eenſame-
heyt en goet gemac in zyn arbeyt bevo-
den: dies hy dit ſiende/ gheheel verdaest
werdt ende dacht in hem vernieuwer
wt die Woſſeliagie te wogē gerake. Int
opgaen vande dageraet/ als hy van con-
de vergint/ ſach hy (alſo hy d'ogē alſt
rontſomme ſloech) een groot vier ontfēt
wel een groote half mijle weechs verre
vā hem/ daeromme hy ſo haest het licht
dach was geworpen / vā deſe eycke (niet
ſonder anerte) afgeſtegen is/ ende zynen
ganch naet vier ſtrecken ende dede hy zo
vele dat hy daer by quam : daer hy een
deel

Deel Herders vānt om sittē bāncketere
ende vzolge zjn/ vanden welcken hy wt
medoogentheyt ontfanghen werde. Mae
dat hy gegetē/ gedroncken ende hem ge-
luermt hadde/ heeft hy henlieden zjn on-
gheval vertelt ende hoe hy daer gecome
was/ en vzaechde of daer terfont nē-
gens. Dozp noch Casteel en was daer hy
gaen mochte. De Herders antwoorde
hem dat daer ontrent een Casteel was
toe behoozende A pelle de Campellooz
welcx Huys vzuuwe haer nu ter rjdt al-
daer op hielt. Hier intē wert Peeter seer
verbljft ende hadt henlieden batter doch
een van hem allen niet hem tot daer toe
wilde gaē/ het welcke twee vanden Her-
ders geue dedē. So haest Peeter daer
gecomen was ende een van synder ken-
nissen geuonden hadde/ dede hy neerstic-
heyt om priant te vinde die sijn alder-
lies sie doort Bosch wilde gaē soekē: wt
welcke soch vūlbicheyt de vzuuwe hē
hy haer dede roepen/ daer hy terfont
henen gegacū is. Als hy daer ghercomen
zijde/ sijn lief Angeline hy haer sacht/
wert hy zo blyde z diergelijcke vzaech-
de nopt en was beuonde/ want hy vran-
de van begheerte die hy hadde om haer
te russen: maer hy bedwanch hem selfs
wt schaemte vooz de vzuuwe. Was zjn
blyschappe groot/ de vzeuchde van An-
geline die hem niet sacht/ en was niet
minder. Waer nae dat dese goede Vzuu-
we hem vziendelijck ghewille comt ende
sijn aboutuer ghehoort hadde heeft hy
hem ernstelijcken berispt/ dat hy te gens
synder vzienden raedt wilde doen: doch
ten laetsten siende dat sulcx niet teghen-
staende alle haer onderwys/ zjn wter-

ste voozmenien was/ ende dat die jonghe
Dochter oock niet lievers en begeerde/
sprack zy in haer selven. Waer mede wil
ich my doch quellen/ dese twee beuinnē
malcander: dese twee kennen malcā-
der/ bepde zjnse gelychelyc wijs mang-
vrienden: henlieder begerte is pūmer
eerlijck. Hier en boven dencke ich noch
dat het aldus Gods wille ende sichte
ghe is. Want den eenen is den strop ont-
gaē/ d' ander den steke vander javelijne/
ende alle bepde den wilde vieren en bee-
sten/ laet het dan gheschieden in Godts
name. Waer nae haer selfs lieerende tot
de twee gheskebekens sprack zy tot hen
lynden. Ist dat pūmers u bepder be-
gheerten elckander te trouwen/ zoo ist
my oock lief: ende wil dat de Wuylost
hier binnen op wijs Mans costen ghe-
schieden: daer nae wil ich van noch de
vzienshappe maken tusschen u en uwe
maghen. Peeter seer verbljft zijnde elc
Angeline noch meer/ trouwen malcā-
deren daer op t Casteel alwaer de edele
vzuuwe hem een eerlijcke Wuylost de-
de honden somen die alder best te lande-
waert houden mach: ende waren daer
alzo de eerste vruchten der minnen soe-
telijck van die twee amoureuxkens ge-
pluclit. Een weynich daghen hier nae is
die vzuuwe niet de jonghe lynden opge-
setē te Peerde ende seer wel ver selfschayt
binnen vroomen ghereben daer zy Pre-
ters magt seer vertooznt vant oint ge-
ne dat hy ghebaen hadde: de welcke zy te
vreden selde ende niet des jonghe lynde
versoerde: die daer nae toe in heeren on-
derdom vzeetsamelijck ende vzolijck te
samen leefden.

Richard Menard wert slapende beuonden hy sijn lief van haer Va-
der Messire Lito de Valbonne dies hysē troude/ ende leef den naemaels in goe-
der vreden ende vzienshappen niet haer Vader.

Der twee wintichste Historie.

Verclaerende de hoozlichticheyt van sommighe lynden/ die meer a-
beppen om te beueken de oncere die hem dooz een ander geschiet is/ dan die mee-
straffen berinaert te maken.

Het en is noch gheen lange tijt gheleden datter int Landt van Romanten was een ſeer eerlijc Edelman ende wel gheſchickt Ridder genaemt Meſſire Litio de Valbonne: de welke hy gheluck in zijn ouderdoms beghinſele aen ſijn Huysvrouwe Vrouw Jacquemine een eenige dochter wan: die in ſoodanigher ſchoonheyt opwies / dat men gheen beballicker int Landt en mochte binden. Ende overmits 30 gheen ander kinderen en hadden dan haer alleen / beminnden 30 die waerdelijch/ende bewaerdenſe ooc met allen ſorchvuldelijch / verſhopende een ſeer groot houwelijck daer mede te doen. Van gelijcken was daer ooc te dien tijden een ſchoon Jonghelinck van verſcher berwen/ wiens name was Richart/ wien geſachte banden Menards de Bietinoze: de welke ſoo dicwils int Huys van deſen Meſſire Litio verkeerde: dat hy ſelden van daer was op wien Meſſire Litio ende ſijn Huysvrouwe ſoo luttel achterdachts hadden / als of hy heur eyghen Sone waer gheweest. Deſe dan talder uren deſe Dochter aefſchouwende die ſchoon/ beballijck/ bot goede ſeden/ ende nu al houbaer was/ werdte daer half rafende op verlieft/ en dede nochtans zijn alder wterſte neerſtiepde om zijn lief de te helen. Nochtans was dit vande dochter ghemerct: de welke van gelijcken hem ooc began te minnen. Als nu de jonghelinck menichmael van wile geweeſt zijnde de dochter hier met eenich woort af te vermanen ſulcx al tijt tot vreeſen vertrocken hadde/ heeft hy ten laetſte op een dach een bequaet uren waer genomē / ende hem verſtoot te ghens haer te ſeggen aldus. Ich bid u ootmoedelijck om Gods wil (Catherina) en ghedoocht doch niet dat ich door u minne ſterve. Daer op heeft de dochter ſtraec geantwoort: gawe Godt dat ghy geen oorzake en waert van mijn ſterve. Deſe antwoorde heeft Richart ſuſt ende ſtouteheyt ſeer ver-

meert: dies hy tot haer ſepde. Remmer meer en ſalt aen my gebreken oft ich en ſalt tallen tijden al doen dat u ſal believen: maer het ſtaet aen u middel te vinden om ons beyder begeerten volcomenlijc te vervuogen. Ghy ſiet wel Richart ſprack de Dochter hoe ſeer nauwe te gewacht werde: dies ic niet en weet te bedencken ghy by my ſout mogen comen: mer cont ghy yet verſieren dat ic bytē mijnder ſchande doe mach/ 30 menichdijt my ſeggen/ ende te ſalt dan ooc doe. Richart die al van te voze verſchepden middelen daer toe ober ghelept hadde ſprac terſtont. Ich en weet daer geenen raet toe te verſieren: dan mocht ghy 300 beele doen dat ghy ginckt ſlayen op de gaelderſie die aē was vaders boomgaert is ſtreckende: ic ſoude my onderwinden ongetwijfelt/ al hoe wel dat ſeer hooghe is/ daer by te comen: als ic maer en wiſte dat ghy daer eenen nacht ſoude ſlaapen. Weet ghy 300 beele te doen dat ghy daer op cont comen / ſprack Richart: ic weet wel ſo veel te beſtellē dat ic daer ſal ſlaapen. Richart beloofde dat te doen: ende dit geſprokē zijnde/ hebben 30 malcanderen eens ſchamelijck ſteelwijſ een mondeken geboden en zijn van daer gevlucht. De navolgende dach de welke int laetſte vanden Mey was/ began de Dochter by haer Moeder te clagen dat 30 dien voorgaenden nacht overmits de groote hitte niet en hadde conne gheslayē. De moeder ſprack tot haer. Wat ſegdy nu dochter: ſijer nu ſo grote hitte? bylo dat is anders: ten is noch niet ſeer heet. Moeder ſprac 30/ waert dat ghy mijn Vader ſulcx ſepdet ghy ſoude hem ter ſchontueren de waerheyt ſeggen: en daer en boven condy wel bedencken dat de jonge dochters wermer zijn van bloede dan de welbeterde Vrouwen. Dat is alſo dochter ſepde haer moeder: maer ic en cant weder niet coel oft werm maken nae mijn behagen/ ſo ghyt (moghelijch) geerne ſaecht. Men moet den tijt nemen alſo de tijt banden jare die bynghet. Het ſal

sal ter abontuerē dese aenstaende nacht
 wat coelber zijn / zoo dat ghy beter sult
 mogen slapen. Wat moet Godt geven/
 seyde Katherina maer men ist niet ghe-
 woone te sie dat de nacht coelber wer-
 de / als int verder indē soner comt. Wat
 soudy dā wille / sprac de moeder / dat men
 u doe / waert mijns Vaders en u ghelie-
 ben / seyde zy / ic soude geerne een bedde-
 ken troen spreiden op de Gaelderijē by
 mijns Vaders camer aē de boonigaert
 daer mochte ick in mijn ruste ligghende
 den Nachtegael hoozen singen en soude
 daerom de coelheyt dier plaetsē veel be-
 ter wesen dan ick onse camer ben. Wel-
 aen / seyde de moeder / spreect daer niet
 meer af / ick sal der u Vader af seggen en
 sulle dan doe so hein beliebē sal. Messire
 Litio dese dingen door sijn Wif ver-
 hoort hebbende heeft haer niet onwaer-
 den (als die nu al out was) geantwoort:
 wat Nachtegael ist in wiens sanc zy sla-
 pen wil / ic false wel inder crekeleer sanc
 doen slapē. Als Katherine dit vernomē
 hadde en bleef zy dien navolgende nacht
 niet alleen sonder slapen liggen ende dat
 meer van spijte dā van hitte / maer zy en
 liet oot haer Moeder niet eenen oogen-
 blic slapē / haer niet anders dan van hit-
 te beclagende. Daerom de Moeder als
 den moorgen ghecomen was tot Messire
 Litio ghegaen is / die zy aen sprack al-
 dus. Ghy maect seker luttel werck van
 onse dochter: wat isser doch aen bedre-
 ven oft zy op de Gaelderijē slaeyt / zy en
 heeft van al dese nacht niet met alle ge-
 rust van over groote hitte: maer gebet
 u zoo wonder dat het haer / die noch niet
 van een kindt en is / eenen lust soude zijn
 den nachtegael te hoozen singen? kin-
 deren begheeren al tijt kintsche dinghen.
 Messire Litio dit hoorde gaf haer de-
 se antwoorde / gaet heuen dan in Godts
 name / doet haer daer sulcken bedde ma-
 ken alst u belieben sal. Laet daer oock
 Gordijnē om hangen / zoo mach zy daer
 slapē en den nachtegael so vele dat haer
 lusten sal oot hoozen singen. Dit oozlof

heest Katherine haest vernomē / die daer
 ter stont een beddeken dede stellen: ende
 van meeninghe zijnde om dien nacht al-
 daer te slapen heeft zy zoo vele ghedaen
 dat zy Richard int ghesichte creecht: den
 welken zy het teercken gaf / dat daer toe
 hy hun beyde time gestelt was: die daer
 wt oock wel vermeecte wat hē te doene
 stont. Messire Litio des abouts werten-
 de dat sijn Dochter te bedde was / sloot
 een deure toe die aende Gaelderijē stont
 en ginc van gelijckē slapen. So haest en
 vernā Richard niet dat elckerlijck sliep
 oft hy en is niet een leerder / die hy daer
 toe bereyt hadde / gheclommen op eenen
 muere / en van daer doch op eenē anderē
 maer by sijn tnderinghe / niet sonder
 groote arbeit ofte pericule (indie hy ge-
 vallē waer geweest / sulcx dat hy gerac-
 te aē de gaelderijē: al waer hy sonder re-
 nich gherucht van sijn lief niet grooter
 vzeuchden ontfangen wert. Dae menich
 lieflijc euf hē sijn zy thamen te bedde ge-
 gaen daer zy hy na alle dernacht over
 in dursent vzeuchde lagen / en nē Nach-
 tegael menich werden deden singen. En
 want de nachten in desen tijt hāde ja-
 re rozt / daer tegen deser twee gelief lē-
 lusten groot waren / sulcx dat den dach
 nu al aen quam eer zy daerom nachten /
 oot mede want zy beyde wern warē / zo
 om de hitte vanden tijdt / als om de sot-
 hedē vā hē beyde bedrebe / sijn zy sonder
 eenich verel opt lēf te hebben ontslapen
 in sulcher wijsen dat Richard om helst
 sach in beyde armen van Katherine / en
 blebe also sonder te ontwaken te samen
 ligghen / tot dat het hooch dach was.
 Messire Litio was opgestaen / de wēt-
 ke denckende dat sijn dochter op de gael-
 derijē sliep / de deure daer af sachtelijck
 geopent en in hem selfs gesept heeft: ick
 moet nu gaen besien hoe de Nachtegael
 desen nacht ons Katherina doch heeft
 doen slapen. Daerom hy nu voort bed-
 de gecomen zijnde het Gordijn lēselijck
 op ghelicht heeft / en sach daer den Jon-
 gelinck in sijn Dochters armen liggen.

Terstont wert hy Richart kennende en
 tradt rasch van daer in sijn Wjfs ca-
 mer die hy aenreep seggende) Alre Wjfs
 staet oppe/ comt besiet ons Dochter die
 zoo lustich was nae den Nachtegael/ de
 welcke van haer zo verlaet is/ dat zy he
 gebangen heeft. Hoe is dat moghelijck:
 sprack de vrouwe. Ghy sult het sien/
 sprack Messire Litio/ ik dat ghy u wat
 doet om daer te comen. De goede vrou-
 we cleedt haer metter haest en volchde
 haer man al sachtelijck. Doort bedde ge-
 comen zijnde/ hebbē zy de gordane opge-
 heven: daer mijn vrouwe Jacquemijn
 claerlijc mochte sien hoe dat haer doch-
 ter den Nachtegael gepangē hadde/ nae
 de welcke zy zo lustich was geweest om
 hē te hoozen singhen. Als nu de vrouwe
 merete dat zy van Richart dus seere be-
 drogen was/ heeft zy wille roepen en hē
 lasterlijckē toespreekē: maer Messire Li-
 tio sprack tot haer. Doet u wjfs/ zoo lief
 als ghy my hebt dat ghy my niet met
 een woort en spreect: wat hy gewillijck
 haer eegen wesen sal nu zy hem genome
 heeft. Richart is een gaet Coelman en
 een rijck sone/ dus en sie. Ich niet betere
 dan dat wjfs aen hem houwelijckē: wil
 hy behoude ontfomen/ hy sal ons doch-
 ter eerst in den trouwen: dan sal hy be-
 binden dat de Nachtegael in sijn eegen/
 en niet in enen vromde sois is geweest.
 Daer mede wert de moeder gestilt/ doe
 sy merckte dat haer Man geen meerder
 grāschappe hier om en toonde: doe me-
 de om dat zy wel sach dat haer Dochter
 goeden nacht gehadt/ wel gheslaven/ en
 den Nachtegael gepangē hadde/ dies zy
 boort stille/ weerch. Hier longena al dese
 woorden is Richart wacker geworden:
 de welcke nu siende dat het al liecht dach
 was hem selvde genoech doot door hiet:
 dies hy Katharina aensprac/ seggende.
 Ach leyder alder liefste wat sult wy nu
 gaen maken? het is nu al hoorch dach/ en
 wy zijn hier verrascht. Onder dese
 woorden tradt Messire Litio weder aē
 s'bedde/ streech de Gordijnen wjst open

en sprack tot hē: wy sultē met allen wel
 maken. Als Richart hē sach/ dochte hē
 t' herte wt sijnē lyve geruet te werde en
 hē selfs oprechtende heeft hy tot hē ghe-
 sproke. Och Weer zijt my doch om Gods
 wille genadich. Ic bekenne de doot wel
 verdiēt te hebbē als eē verrader en boos
 wicht: dus menichdy met my u believen
 doe: doch bidde ic u dat ghy (ist mogelijc)
 mijns lijfs genadich wilt zijn/ en dat ick
 niet en sterbe. Richart sprac Messire Li-
 tio/ de lief de en het goet betrouwē dz is
 tot u droech/ en hebbē dit niet aen u ver-
 schuldet. Maer nu de sake aldus staet dz
 u leucht u verleyt heeft om zo grote mis-
 daet te bedrijvē: soo wil ic dat ghy om u
 doot en mijn onere te behoort comē Kathari-
 na sult trouwē voor u gerechte hup vrou-
 we/ en dz eer ghy vā hier sult gerahe: op
 dat zy al haer levē lanc u eegē mach bli-
 vē/ also zy te nacht geweest is. In deser
 whse menichdy mijn ioste en u behoude-
 nisse hwerbē/ maer wil dy dz niet doe zy
 menichdy u ziele wel in Gods hand be-
 vele. Ter wille dese woorden gevielē liede
 die arme Katharina de Nachtegael los
 wt hare armē/ berchde haer onder dē af-
 gewoelde decke/ began deerlijc te schrypē
 en haer vader om ghenade te bidde voor
 Richart. Dor dat zy Richart dz hy doch
 wilbe verwillgē/ tene dat haer vaders
 wille was. Maer hier en was niet vele
 biddens van noode aengemercht zijn be-
 dreve mis daet met de begeerte om die te
 beterē aen d'ē zijde/ de hope van ontgā
 mē de vreesse boort sterbē aē dāder zybe/
 en hieren bove noch zijn vierige liefderē
 blāgē om sijn alderlieffste als zijn eegē te
 mogē behuyckē/ hē sonder eenich beraet
 willijckijc dedē seggē dz hy bereyt was
 om al te dō dz dē vader velleide. Daerō
 me heeft Messire Litio eenē rine vande
 moeder genome/ mettē welckē Richart
 Katharina in hun luyder te gewoont d'iz
 troude/ al eer zy van daer schepden. Dit
 gedaē wende/ gingē Messire Litio en
 zijn hup vrouwe van daer seggende tot
 den longhe luyden. Aust nu te samen zoo
 langhe

lange u sulcx beliebē sal/wāt u (ter abo-
rue) dat meerder van noode is dan het
oprijst. Als de vader en moeder wter ca-
merē warē/ hebbe die minnekēs elchan-
der minnelijckē niet vrechde omhelst:
als die wt de wtersten noot tot heurder
herten wensch gecomē waren: sulcx dat
haer ongehopte vereeniginge na zo gro-
ten periculle de blinſchay noch hondert
fout scheet te vermeerē. Des midbaerhs
also 3p van den bedde opgestaen waren/

heeft Michaele langhe met Messire Li-
cio van deser saecken ghesproken/ en be-
schiet dat hy sijn Wapen na't behoort in
by wesen van vrienden en magen onlancx
daer na troude: de welcke hy niet groo-
ter seestn tot sijden hupse bracht/ daer
reinen eerlijcken en rijckelijcken Wapen
loft was ghehouden: dies hy langhen
tijdt noch daer nae 3jn belieben/ in vre-
den ende welden met Katharina vooz
Nachtgael heeft ghebloghen.

Guy van Cremona sterft ende laet zijn Dochter in horde van een
vriend genaemt Jaquemijn van Babyn: welcke dochter zoo bemint wert van
Jannot de Severijnde van Minguin de Minguole dat 3p haer elckander om
doegen: maer bebonde zijnde dat Jannot haer broeder was/ Wert 3p Minguin
te Wijbe ghegheben.

De eenentwintichste Historie.

Tot bewijs vanden wisten die wt minnen rijen ende eens deels oot vande opge-
rechticheyt eens ghetroouwen vrients.

In de Stede van Fanwoonden eer-
tyts twee Lombarde die daer wa-
ren metter woone ghecomen: waer
af d'eenē gheheeten was Guy van
Cremona/maer d'ander Jaquemijn vā
Babyn: ende waeren bepe s'mannen
op heur daghen/ die in heur jonckhepdt
hy nae altydt als crijchslupde den crich
gh'hanteert hadden. Als nu Guy in
nootlijcher cranchheyt gheballen was/
ende hy gheen Sone noch vriendt noch
maghe en hadde daer op hy hem meer
betroude dan op Jaquemijn/ zoo heeft
hy mer den selven langhe van sijn saec-
ken ghesproken/ ende hem sijn Dochter
ontrent t'ien jarich zijnde/ met alle sijn-
ne goeden/ die hy in deser werelt hadde/
bevolen ende is daer nae ghestorven.

In desen tijden ist gevallen dat de Ste-
de vā Sapence/ die langhen tijdt in oor-
loghe ende ongheluck hadde gheweest/
wederomme ghecomen is in wat beter
state/ sulcx dat elckerlijck toeghelaten
werdt bygelijck aldaer te mogen comen
woonen. In dese Stede hadde Jaque-
mijn eertijds ghewoont/ daeromme hy
gheneghen werdt wederomme daer te
heeren sulcx dat hy daer ghetrocken is
met alle sijne goeden/ ende bracht daer

ooc met hem de jonge Dochter die hem
vā Guy bevolen was/ de welcke hy be-
minde ende onderstelt niet anders dan
sijn selfs dochter. Dese nu opbrassende/
werdt oock zoo schoonen Dochter als
daer inde Stede was: ende en was noch
hy haer schoonheyt niet minder welge-
maniert dan schoone: sulcx dat 3p van
bele Jonghelingen gebijet is geweest.
Maer byder anderen waren daer twee
eerlijcke en beguame jongelinge die bo-
ven alle anderen op haer verliefde: ende
dat zo gelijc dat 3p wt jalousten/ die 3p
deen opten anderē onderlingen droeg/
elc ander dootlijc begonde te hatē: wel-
ke twee genaemt warē/ d'el Jannot vā
Severij/ en d'ander Minguin vā Min-
gole: die elck dese Dochter (nu bysichien
jare out) gaerne te Wijbe getrouw soude
hebbē/ indien haer mogē daer tme ver-
willicht haddē. Maer als 3p saghen dat
haer de Dochter dooz een eerlijcke ont-
schuldiginge gewepger: was/ began elc
vā hyn bejpe sijn wterste best te doē om
haer te crijde dooz sulddantgen middele
als hy best soude mogē. Jaquemijn had
de binnē sijnē hupse eē oude maerte en
et dienaer genaet Crinel/ dat et gewoest
hy en seet goet mensche was/ waer in

de Jan

de Jannot groote kennisse heeft ghe-
 maecht/ en hem oock ter ghelegghender
 tijt zijn lief de ontoet/ biddende hē doch
 beschijpelijk te willen wesen om hem te
 doen verwerbe/ t' gene dat hy boven al-
 le dinghe beinnide/ daer hy hy hem groo-
 te dinghen beloofde/ by al dien hy sulcx
 dede. Desen werde dan Crinel gheant-
 woort aldus. Voort Jannot/ ick en can
 u hier inne niet anders te geballe doen:
 dan dat ick u als mijn Meester erghens
 te gaste ware gegaen/ binnen den hupse
 by haer liet comen: want ick wel wete
 dat zy niet eens nae my soude wille hup-
 steren/ indien ick haer van u began te
 spreekken: maer dit belove ic u ende salt
 oock doen/ indient u beliest: soo menicht
 ghy dan voort doen tghene dat u best
 bunchen sal. Jannot seide daer op dat
 hy niet meer van hem en begheerde/ en
 hebben alfoo daer hy lated blipben. Aen
 d'ander zijde hadde Minguijn nu al zoo
 vele ghedaen dat hy grootelich bekendt
 was met de Maerte die hem nu al vele
 bootschappen aen de dochter ghedaen
 hadde/ sulcx dat die nu al by nae met
 Minguijns lief de ontfleken was. De
 Maerte hadde hier en boven Minguijn
 oock toegeseyt hem by de Dochter (om
 met haer te coulen) te helpen ten eersten
 het gebeuren soude dat haer meester om
 eenre hande sake des abouts wten hup-
 se ginc. Also ist na weynich tijts gheval-
 len dat Jacquemijn dooz Crinels be-
 leedt op eenen about een sijnre vrienden
 ginc vergaften: het welcke hy Jannot
 vercondicht hebbende een aenlach met
 hem maechte/ dat Crinel een seker teec-
 ken doende/ en dat Jannot dan aen co-
 men ende de deure open binden soude.
 De Maerte oock aende ander zijde hier
 niet af wetende/ heeft Minguijn doen
 weten dat Jacquemijn wt eten was: en
 seide hem dat hy hem ontrent den hup-
 se moeste houden/ om van gelijcken als
 hy het ghegeven teecken soude sien daer
 binnen te comen. Als nu den donkeren
 about ghetomen was en dese twee min-

naren gheen banden anderen wiste/ hoe
 wel hem elck norhtans dooz sijnen ghe-
 selle beduschte/ zo zijn zy der waerts ge-
 treden/ elck met een deel zijner vrienden
 oft ghesellen verselschapt zinde die wel
 met geweer doozsien ware/ om veplich
 binnen den hupse te mogen come. Min-
 guijn ginc met sijn gesellen in een vriet-
 hupse die des dochters gebuere was/ en
 verwachte het tecken/ vā gelijck bleef
 Jannot een weynich ver de vande hupse
 met zijn volck staen wachten. De Mees-
 ter dan wten hupse gegaen zijnde dede
 Crinel ende de Maerte elck zyn wtste
 beste om d' een daender ergens wt hupse
 te versenden. Crinel sprach tot de maer-
 te: waeromme en gady niet slapen? wat
 hebby aldus te gafswerbe dooz t hupse?
 Maer ghy sprach de Maert/ waer om-
 me en gady niet om ons Meester te ha-
 len/ waer nae tof by noch/ nu ghy gege-
 ten hebbet? Ende alsoo en wist d' een vā
 d' ander niet ontslaghen te werden. Cri-
 nel dan siende dat den tijdt/ die hy Jan-
 not gestelt hadde/ dooz handen was be-
 gan in hem selfs te seggen: wat hebbe ic
 oock met haer te doen? soude zijt willen
 clappen/ ick wist haer sulcx wel te ver-
 gelden. Daer mede gaf hy zijn tecken/
 opede de deure. Jannot quam met twee
 zijner ghesellen binnen/ die vonden de
 dochter inder salen ende namensse byder
 handt om met hem werck te leden. De
 Dochter dede wederstant ende began so
 luyde als zy mocht te roepen van gelijck-
 ken dede oock de Maerte. Minguijn dit
 gheruchte hoorzende is ter stont met zijn
 ghesellen derwaert geloopt: de welcke
 siende dat de Maer al bukten de deure
 getrocken was/ heur swaerden van le-
 der trockenen begonften te roepen. De
 verraders dit sal u kleben costen: ten sal
 aldus niet te werck gaen: wat geweldi-
 ger oberdaet is ditte doch: Als dit ghe-
 seyt was zijn zy daer metten swaerden
 op gevallen dooz dit rumoer zijn oot de
 ghebueren met stocken met staven ende
 met licht wtghetomen/ die dese daedt
 laster-

Iasserden ende Minguin begoniden te
 helpen: sulcx dat hy nae lancck ghevecht
 Jannot de Dochter benomen ende we-
 der in Jaquemijn hups ghestelt heeft.
 Dit ghevecht en was so haest niet ghe-
 schepden oft des Capitens volck van
 der stadt en is daer oot gecome: de mel-
 ke vele van dese ghehangen namen ende
 onder anderen oock Jannot/ Minguin
 ende Crivel/ die zy inde ghebauckenisse
 brachten. Als nu dit rumoer gestilt ende
 Jaquemijn vander maeltijt wederom-
 me thups waert gecomen was/ wert hy
 om dit mis val seere conbedde: maer als
 hy dese gheschiedenisse ondersocht heb-
 vende bevant dat alle dit buyten des
 Dochters weten ende schulden geschiet
 was/ wert hy wat beter te vreden: ende
 heeft dit spel hy hem selfs also overwe-
 ghen/ dat hy om sulcx meer te boozhoe-
 den/ booz hem nam de Dochter metten
 versten aen eenen Mant te besteden. Des
 anderen daechs als de maghen van de
 ewee Jongelinghe de waerheyt deser sa-
 ken vernomen hebbende wel verstonde
 wat straffinge ober den gebangene sou-
 de moeten gaen/ indien Jaquemijn doen
 wilde t'gene hy wel niet goede redene
 doen mochte/ zijn zy tot hem ghecomen:
 en hebbe hem niet soete woordē gebeden
 dat hy doch so vele niet en soude willen
 mercken opten overdaet/ die hem doort
 onderstant van die jonge lieden gedaet
 was/ als op de vrientschappe die zy hem
 vermoeden te braghea tot hemlieden die
 hem hieromme badē: stellende heur sel-
 ven ende oock de jonghelingen/ vanden
 welken dit quaet bedreven was/ tot
 sulckdaniger beteringe alst hem velsebe
 soude daer af te nemen. Jaquemijn die
 vele in synen tijden ghesien en goet ver-
 stant hadde/ heeft hemliede luttel woort-
 den gheantwoort seggende. Waert zoo/
 mijn Heeren/ dat ick so wel in mijn selfs
 vaderlant ware als ick int nwe ben ick
 sienne my selfs zoo seere u lieder vrient/
 dat ic hier inne niet anders dan u lieden
 wel en belief de doen soude. Ende behal-

ven dat noch/ behoort ick u lieden die
 noch te meer believen/ als ghy in desen
 selfs meer betongelijcht zijt dan ic ben.
 Want dese Dochter en is (zoo van vele
 menschen ghewaent wert) niet van Cre-
 monien noch van Napen/ maer van
 Favence: hoe wel dat zy noch ick noch
 de gene daer ick haer af ontfangen heb-
 be noyt en mochten wetē wie haer moe-
 der was: daeromme oot tghene dat ghy
 aen my begeert/ gebaen sal worden zoo
 ghy lieden dat selfs sult willen bevelen.
 Die eersame mannen dankten Jaque-
 mijne blijdelijcken van sijn goetwillige
 antwoorde: en hem seere verwonderen
 de dat dese dochter van Faventen was
 baden zy hem heur te willen vertellen
 hoe hy daer aen gheromen was/ en hoe
 dat hijt wiste dat zy van Favence was.
 Daer op heeft Jaquemijn gheseydt.
 Gupot van Cremonē was mijn gestelle
 en vrient/ de welke my op sijn dootbedde
 te kennen gegeven heeft: hoe dat hy/ als
 dese stede vande Keyser Frederice over-
 vallen ende ghewonnen was/ met sijn
 medegesellen in een hups quam dat vol-
 goeden ende ydel van menschen was:
 behalven alleen dese dochter die doe ter
 tijt niet ont en was boven twee jaren.
 Dit meyske noemde hem vader als hy
 mi al opten dozzel vanden hupsē was
 om wt te gaene: dies hy wt medoogent-
 heit betweecht zijnde/ dat dochterken met
 alle dat hy binnen den selfde hupsē vant
 met hem bracht tot Fan: daer hy ster-
 vende dese dochter met alle tgoet dat hy
 hadde/ in wijnen handen stelde ende my
 beval dat ickse (als het tijdt soude zijn)
 houwen ende haer alle dat haer toebe-
 hoorde te houwelijcke gheben soude. Al
 ist nu wel zo dat ick bereyt ben om haer
 eenen man te geven/ zo en hebbe ic noch
 tans noch geen vzyer booz haer vernom-
 men die my wel behaechde: hoe wel ick
 nochtans geerne t'self de soude volbrin-
 ghen eer dat my noch eens sulcken spel/
 als hier gister about berocht was/ op
 mochte comē. Nu stont daer mede onder

tegheselschap/by gebaleen genaest Guillemin de Nederlin die mede met Guy van Cremonne int overval van dier steden geweest hadde/ sulcx dat hy niet allen wel wiste wiens huys u desen Guy gheplondert was/ den welken hy daer oot int geselschap stende genaecte en afsprac seggende/ hoor dr wel Bernardijn wat Jaquemijn daer seyt? Ja ick seer wel sprac Bernardijn: ic wert daer oot terstont op denckende/ also my wel vast hoorstaet dat in dien overval een dochterken/ van sulcker oude als Jaquemijn daer seyt/ verlozen hebbe. Waerlijc seide Guillemin/ het is u eggen Dochter: want ick onlanx nae dat overval gheraecte by Guyot van Cremonne dien ick hoorde vertellen waer hy die plonderinge gedaen hadde: het welcke ic in u huys bevant gheweest te zijne. Daeromme hadde ic dat ghy u doch bedenet oft ghy haer deur gheen littecken en sout wete te kennen/ op dat ghy daer nae meuche doen sien: want ick den seker dat ghyt u Dochter te wesen bevinden sult. Alsoo began Bernardijn daer op te dencken/ sulcx dat hy gebachtich wert dat zy aen haer stincker oorde een teecken behoorde te hebben in ghedachte van een Crups: welck haer ghebleven was van een weime die hy haer onlanx hoor dit overval daer af hadde doen sijde. Om dies wille is hy naerder by Jaquemijn ghetreden: ende heeft gebeden de Dochter daer doch hy hem te doen comen: het welcke van Jaquemijn gaerne bewillicht wert ende de Dochter terstont daer dede halen. Die en quam zoo haest niet in Bernardijns ooghen/ oft hem en dochte dat hy het aenghesicht sach vande Moeder dat eschoon vrouwe was: maar daer niet mede betoegghende/ seide hy tot Jaquemijn dat hy (indient zijn believen waer) des Dochters hant boven haer stincker oorde ghaerne wat op lichten soude: waer inne Jaquemijn met allen wel te vreden was. Toen quam Bernardijn wat naerder by de dochter/

die alschaeroot werdt/ en met zijn rechter handt het hant vande Dochter was opghelicht hebbende sach hy het crups daer aent oot staen: dien hy nu ghewilligh wetende dat het zijn vleschelijcke Dochter was/ deerlijc began te weenen ende haer/ met teghenstaende haer wepgheringhe/ hertelijcken te omhelzen. Voorts keerde hy hem tot Jaquemijn ende seide: O Moeder en vliende/ dit is mijn eggen Dochter: Het was mijn huys dat van Guyot van Cremonne geplondert was: al waer dese dochter deur een haestighe ende angstighe verbaestheyt vergheten wert van haer Moeder die mijn huys vromwe is: ende is by ons tot huyden toe gecmynt gheweest dat ons kind int self de huys verbrant was/ o vermidt den brandt terstont daer nae daer inne gesteken werdt. De Dochter alle dit aenhoorende ende desen welbeiaerden Man aensiende began sijn woorden te ghelooven/ sijn omhelssinghe te ghedooghen ende innerlijck met hem te schrepe/ als oft zy daer door eenrehande verborghen crachten der natueren toe beweecht waer gheweest. Terstont heeft Bernardijn haer Moeder/ Suster/ broeders ende haer magen daer ontboden: de welcke/ na dat hy hem allen sijn Dochter ghetoont ende alle de gheschiednisse verhaelt hadde/ haer wel duyfentmael omgheleest ende groote vrientschappe ghetoont hebben: ende heeft daer nae/ met het wel believen van Jaquemijn/ met hem tot sijn huys gelepdt. De Capiteyn vander stede/ dat een eerlijck Man was al dit vernemende ende verstaende dat Jannot/ dien hy ghevanghen heeft/ een sone van Bernardijn en een vleschelijcke broeder vande ionghe Dochter was/ heeft voor hem ghenomen soetelijck te verduyfsteren het ghewelt dat hy Jannot in dese bedreven was. Daeromme heeft hy hem in dese dinghen onderwonden te handelen met Bernardijn: sulcx dat hy de vrientschap maecte tusschen Jan-

hot en Minguin/ dat hy Minguin de-
se Dochter wiens naeme Aguiete was/
niet groot vernoggen en behagen dā al-
le de vrienden te wijde gaf/ en dat hy Cri-
stel niet de andere/ die mede de desen hā-
del in laste waren / wt de ghevangnisse

ontloech. Waer nae heeft Minguin
seer verblijt zijnde dat hy sijn alderlicf-
ste verwoorpen hadde / groote Wulplos-
gehouden/ ende sijn bruyt tot sijn huys
ghehaelt/ daer hy langhe in verden ende
vriendschappe niet haer leefde.

Johan van Procide behouden zijnde hy een jonghe dochter die hy
verminde/ ende in den Coninck Frederick van Sicilien ghegheven was / werdt
aen eenen stakke gestelt om verbrant te zijne/ daer hy van Rogier Doria Admi-
rael van Sicilien gekent wert: dies hy de doot ontgaende die selfe Dochter te
Wijde nam.

De vierentwintichste Historie.

Daer aen te merken is/ dat liefde den Mensch in sulcke nooden
can brengen/ daer hy / waerlijck wt gheraken mach.

Yschia is een Eplandt ghelegen
seer dicht by Napels/ al waer
voormaels onder veel anderen
een schoone eijndelicheit ton-
ge Maget was genaemt Restius/ eens
edelmans dochter dā dien eylande/ wiens
name was Marin Volgaere/ welcke ma-
get een jongelinc geheeten Jan metten
hyname van Procide (overnits hy wt
sulck genaenden Eplandt was dat dicht
daer by lach) boven sijn selfs leeden be-
minde ende zy hem oec wederomme: zo
dat hy gewoone was om haer te mogen
sien/ niet alleen by dage/ maer oock me-
de menich werben by nacht tot Yschia
te comen/ ende en ontsach hem niet over
te swemmen als hy gheen barcken oft
schepē en vant/ en dat noch die wils als
hem niet beters gewerdt en mochte om
ten minsten de mueren van haer woo-
tinge te aenschouwen. Onder dese vie-
rige minne ist gevallen dat dese dochter
alleen aen strandt zijnde/ van een roetse
aen dander ghinc niet een mes in haer
hant om oesters banden clippen te ruc-
ken: ende is also gaende gekomen in een
plaetse tusschen de clippen/ al waer (zo
om de bequaemheyt vander schaduwē/
als om een coele fonteyne die daer was)
sommige jonge Sicilianen/ die van Na-
pels quamen / van heuren wech af ghe-
weken waren: de welcke dese Dochter

seer schoon vernemende/ hoe wel de ma-
get henlieden niet en vernam) te samen
stoten die te neuen ende niet henlieden
te voeren: het welcke zy oec deden/ sulck
dat zy die/ niet teghesstaende haer lip-
pe roepē/ optomē en in hynlupder barc-
ke droegen. Als zy nu in Calabrien wa-
ren gekomen/ hieldē zy spraeke wie dat
dese Maghet soude hebben: maer elck
was begheerlijck/ om coet te segghen/
die maghet voer hem te hebben. Daer-
omme zy luyden hier inne ghecassing
comende oer een dragen/ ende beducht
zijnde dat ter erger af comen en zy liede
hun onderlinge vrient-
schappe om haer
lycke soude mogē/ hebbe niet grmeender
stemmen eenzachtele befloten: dat het
best waer dese maget den Coninck Fre-
derick dā Sicilien te schencken/ die doe
ter tijt een jonc man was en groote lust
in soodanige Coopmanschappe hadde:
t welc zy lieden al zo gedaen hebben zo
haest zy tot Valerimē aengeromē ware.
De Coninc siende dat de maget schoone
was heeft se in dancke ontfangen: maer
want hy niet wel te passe en was op die
tijdt/ beval hy dat men se in een lustighe
plaetse de Cune genaemt bewaren ende
wel tracteren souden/ ter tijt toe dat hy
wat stercker soude wesen: het welcke al-
zo gedaen wert. Van dese ontschakinge
was groot rumor in Yschia: ende was

Henlieden noch alder moepelijckste dat
 zy niet en wisten wat volck het was/die
 de maecht geschaect hadden. Maer Jo-
 han/bien dit boden al ter herten ginch/
 wetende marwaerts de Darke gebarē
 was/en heeft niet vertoest tot dat hy in
 Persia tijdinghe af verhoorde: maer
 heeft selfs een ander barche toe doen ru-
 sten/daerinne hy is gaen sittēde heeft
 zijn lief over al gaen soecken/ varendē
 lanck alle de zeeconste van la Minorve
 af/tot la Bralce in Calabzien daer hem
 gheseyt werdt dat zy van eenighe Dici-
 tianer zeelieden ghebracht was tot Pa-
 lermen/alwaer Johan hem zo haest het
 moghelijck was heeft doen voeren. Als
 hy daer zijnde nae lauch soekten vernō-
 men hadde dat zy den Coninck gegeven
 was/en dat die haer in een Lusthof den
 Eune geheeten/bede bewaren/so werdt
 hy wter maen seere bedroeft/sulckx dat
 hy by nae wanhopte/wiet allet van haer
 pinnermeer weder te gheerijgen/maer
 ooc van haer tot eenigen tijden meer te
 moghen aenschouwen. Nochtans is hy
 van sijn lief de daer ghehouwen/zoo dat
 hy sijn barche wederomme thupswaert
 fant. Johan siende dat hy daer gantsch
 onbekent was/is eenighe tijt lauch tot
 Palermen ghebleven/ ende ginch dick-
 mael wandelen berby den voornoemde
 Lusthof/daert hem oyeenen dach ghe-
 lichte dat hy haer in een venster ende zy
 hem op der Kraten zijnde/dies zy bepde
 verlijt ende seer wel te vreden waeren.
 Dese plaets was eenfaem ende verre
 vant volck/ het welck van Johan ver-
 merckt wert:dies hy terstont zoo na alst
 hem doenlijck was/genaert is hy desti-
 nue sijn lief:met de welck hy sprack/die
 hem middel onderweeg om haer (alst
 hem believen soude) van naerder hy te
 moghen sprecken:ende is nae van daer
 ghescheyden nae dat hy eerst alle de ghe-
 regenthijt dier vlaetsen wel aegemerct
 hadde. Also heeft hy gebedt tot dat den
 mach ghecomen was/vande welcke hy
 berst een goet deel liet overlijden ende is

daer nae wederomme daerwaerts ghe-
 keert. Waer heeft hy ober se plaetsē ge-
 clavert daer de ersters nauwelijck ober
 en souden comenclaveren/ ende is bin-
 nen den hof gecomen: alwaer hy ee clep-
 ne maffe bau een scheepken ghebonden
 heeft/die hy (zo hem de maghet onder-
 wesen hadde)teghens haer venster aen-
 gerecht heeft/ende is lichtelijck daer by
 opwaerts gepalmt. De ionge Dochter
 overleggende dat zy nu genoech verlorē
 hadde haer eereom welc bewaringe zy
 hem voormaels wat strengh was ghe-
 weest/liet haer nu bedunckē dat die aen
 niemant/ die dies bat weerdich was/
 besteeft mochte werden/ so mede dach-
 te zy hem lichtelijck daer toe te brenghen
 dat hy haer van daer weder thups sen-
 de voeren: dus heeft zy voorgebomen
 hem te believē na alle sijn behagē/ waer-
 omme zy ooc haer venster op hadde ge-
 late/op dat hy dies te lichtelijcker daer
 binnen soude moghen comen. Daerom-
 me Johan het venster op gehondē heb-
 bende/lijfelijck daer binnen gecomen is
 ende is op't bedde gaen liggen byde ion-
 ge Dochter de welcke niet en sliep/maer
 hem voorgealle werck haren sinne ver-
 claerde ende boven alle dingen aen hem
 begerde/haer daer wt te willen helpen
 ende met hem wech te voeren. Daer
 Johan weder op antwoorde dat hem
 geen sake ter wereldt mer ter herten en-
 ginch: en dat hy soo haest niet van daer
 en soude ghescheyden wesen/ oft hy en
 soude sonder alle twijfelse de sacken soo
 wel bestellen:dat hy haer met hem daer
 wt soude brengen:ten alder eersten mael
 dat hy daer weder soude comē. Hier nae
 hebbe zy elcander omhelsende zo groote
 genuechte genot/dat lief de genē meer-
 deren en mach verleenē: ende zijn ten
 laetsten/na merige lustige repetitie oft
 verhael van dit amoureuse liedeke been
 in des anders armē ontslaep gewordē/
 sonder dat sulcx van henlieden gemerct
 was. Nu was dese Dochter int eerste
 aenschouwē seer bevalligē geweest.

des Coninc oogen: die s hy haerder ge-
denckende om hem selfs redelijcken ge-
sout beboelende/ vā sinne wert een wep-
nich tijts by haer te wesen/ niet teghen-
staende het niet verre en was bandē da-
geraetion is vācromme alleenlijc niet eē
vānsijn dienaarē. heymelijc gegaen nae
de Cune. Daer binnen ghecomen zijnde
heeft hy sachtelijcken de deure doe ont-
suyten vander Cameren daer hy wiste
dat de dochter lach: ende is daer binnen
getredē niet een byandende tootse inder
hant/ al waer hy opt bedde siende/ haer
in Johans en Johan in haren armen
vānt liggen: die s hy hastelijcken zo hit-
telijck begraemt en niet sulcken groo-
ten toorn ontficken werdt dat het luttel
scheelde hy en soude se alle beyde sonder
eenich woort te segghen niet een dagge/
die hy aen zijne syden droech/ doozsickē
hebben. Maer overdenckende dat het
verbiatelijck soude staē/ niet alleen vooz-
ren Coninc/ maer oec mede vooz eenich
ander man/ zoo wie dat oock zyn mor-
ter/ twee menschen slapende al naecht te
dooden/ heft hy sijn toornighen moet
noch bedwongē ende ghedacht dat hyse
beyde opentijc wilde doen verbianden.
En hem selfs om gekeert hebbende tot
enen die daer by hem was/ spach hy
al grammelijc. Wat bedant u vā dese
snoode vrouwe/ daer ic nu mijn herte al
op geset hadde/ Daer na vracchte hy dē
self den oft hy dien jonghen man niet en
kende/ de welcke hem selfs soo verstout
hadde/ hy in sijn hups was dorben es-
men om hem zoo grooten overdaet en
verbiest te doen. Dese heeft den Coninc
geantwoort dat hem niet vooz en stondt
die jonghen Man opt gesen te hebben.
De Coninc dan wter cameren getreden
zijnde/ beval datmē die twee arme min-
nekens vā igen en zo naecht als z y wa-
ren binden soude/ ende datmē se terstot
metten daghe soude byenghen binnen
Palermen/ om aldaer op de groote
muercke ruggelinge tegen elckander af
een stae gebonden/ tof inghen uren toe

ghehouden/ vā elckerlijck besien ende
ten laetsten (nae heur verdienste) ver-
brant te werden: ende is vooz/ als hy
dit gesproken hadde/ toornlijck ont-
stelt zijnde weder tot Palermen binnen
zijn camere ghekeert. Terstont als de
Coninc vā daer was/ zijnder vele tref-
fens op de twee schamele gheliebeken-
gevallē: de welcke z y niet alleen onfacht-
telijck en werchten/ mer oock hachtelijck
bingen en sonder eenige vernherticheyt
bonden. Men can wel lichtelijc dencken
oft die twee jonghe Creatueren als z y
dit sagen ende geboelden bezucht wa-
ren/ oft z y vooz de doot vreesden/ oft z y
weenden en oft z y elagelijc versuchten.
Also zijn z y na des Coninc bevelē bin-
nen Palermē gebracht/ ende opte mer-
ten eenen pale ghebonden/ al waer vooz
haer byder oogen het hout en t'vier ke-
rept lach om henlieden mede te brandē
ende dat op sulcken tijt als vanden Co-
ninc bevolen was. Daer is terstont
gantsch Palermen comen gheloopen
Mannen en Vrouwen/ om dese twee on-
geluckige amoureuusken te siene. De
Mans stonden en gaepten al te samen
opte Dochtere/ en ghelijck z y die vooz
schoon en wel gestelt vā leden present:
alzo hebben oock mede min noch meer
de vrouwen die daer oot al om den jon-
geline te sien quamen geloopē/ hem oot
mede ober haer zijde gepreest vooz scho-
en wonderlijcken wel gemaect te wesen:
maer die ellendige twee minnekens stō-
den wt schaemten met nedergheslaghen
hoofden/ ende hebben also haer onghel-
uck beteenende vā ure tot ure de
tweede doot des biers verwaacht.
Ter wijlen z y daer also totter bestelder-
uren gehouden waeren/ was elck man-
mont dooz de gantsche stad vol vā de
fante by henlieden bedieben: sulc dat
dit gerucht oot geraechte ten ooren vā
Rogier Doria dat een hoochwaardich
Man en doen ter tijt Admirael vā Si-
cilien was de welcke om heur te siene
oec quam ter plaetsen daer z y gebonden

waren. Daer ghecomen zijnde sach hy eerst op de jōge dochter/die hem niet als len schoon dochter: en daer den jongelinc aenschouwede heeft hy hem sonder veel ruyfelen ghekent den welken hy wat naerder genaect en gebraccht heeft oft hy niet en ware Johan vā Dordre. Johan t'hoofst op hemre de en den Admirael kennende heeft hem gheantwoort. Eerrijcs was ick de selfe daer ghy afsegt/maer sta hier nu om dien man niet meer te wesen. Dāe brachde hē de Admirael wat ongeluck hē daer toe gebracht hadde. Daer Jōhā weder op seyde: liefs de en des Coninck wyordde toon. De Admirael bede hē dit woort int lange vertellen/ ende wilde van daer gaen als hy de gaantsche sake gehoort hadde also die geschiet was. Maer Jōhā riep hem wederom/ seggēde. Verwerft my doch/om Gods wille/ mijn Heere/ een genade aen den gene/ die my hier eldus doet staen/ indient mogelijk is. Ohebraccht zijnde vanden Admirael wat dat was/ heeft Jōhā tot hem gheseyt. Ick sie wel dat mijn doot voor oogen is/ dus begheerde ick wel zoo veel gratien/ gelijk ick niet dese jonge dochter/ die ic opt hoven mijn selfs leuen/ van gelijken zy my/ beminde/ rugge tegens rugge staē ghehouden/ dat my alsoo metten aensichte teghens malcander ghestelt mochte werden/ op dat ick alst den een sterben sal gaen haer aensicht aenschouwen ende die te badt ghetroot verschieden mach. De Admirael heeft hem al lachende gesept: ick salt geerne also maken dat ghy haer zoo veel sult mogen aenschouwen/ dat het u ter abontueren selfs noch veruelen sal. Als hy van hem ghescheyden was bebal hy den ghenen die last hadden om de executie te volghen/ daer mede niet verder voort te gaene dā daer ghedaen en was/ sonder ander last vanden Coninck te hebben; ende is voort sonder ergheys te vertoeven voort den Coninck ghecomen: den welken hy niet teghenslaende hy hem vertoont

sach niet ghelaeten heeft zyn goetvonden te verclaren/ ende sprack tot hem. Dite wat hebben doch mis dat die twee jonghe luyden/ de welcke ghy bevolen hebt daer beneden opte Merckt verbrant te werden? De Coninck herbet hem verhaelt. Daer op de Admirael sijn begonnen redene voort vervolghende ghesepdt heeft. Haer bedreuen misdact heeft sulcx voorwaer seer wel ver schuldet/ maer dat seker van niet. Mercht oft dit niet alsulcx en is: gelijk als de misdaden straffinghe verschulden/ alsoo verdienen welbaden vergeldinge/ behalven den dāck ende genaderkent ghyse wel die ghy daer wilt doen verbranden? De Coninck antwoorde/ neen hy. Ende te begeret dat ghyse kennen sult/ op dat ghy meucht merckē hoe onbescheydelyck ghy u vant en gheweldigen aenval was toonst lāc verleydt. De Jongelinc is een Sone van Landolse van Dordre/ broeder van Messire Jan van Dordre/ door wiens toedoen ghy Coninc ende Heere zyt van dit Coninckryck. De jonghe Wyfwe is de Dochter van Marin Wolgare: wiens macht door sake is dat u Majestept hebben niet wt Verschia verdrēden is. Behalven alsulcx/ zyn dit noch jonge menschen die malcanderen al over eenen lāghen tijdt bemint hebben: de welcke niet met voornemen om u Majestept leede te doene/maer ghedwongen zijnde door liefde/ dese misdact bedreuen hebben: in dien ment anders misdact mach noemē t'ghene dat jonghe liden wt liefden bedrijven. Waerom wilt ghy dan de ghene doen dooden/ die ghy niet grote welbaden en giften behoort te eeren? De Coninck dit verhoorende ende voort seker weskende dat hem vanden Admirael de waerheyt werdt gheseyt/ en bebal niet alleen datmen metter saeken niet voortgaen soude/ maer hadde oock leetwesen van t'ghene datter gheschiet was: ende heeft daerom terstont ghesonden om te segghen datmen de twee

twee gheliebekens vande stacken ont-
 binden ende voor hem brengen soude/
 welck alsoo terfont gedaen wert. Als
 hy daer nu volcomentlijck van hynlup-
 der state onderrecht was/ hebet hem
 goet gebocht hynlupder geleden smet-
 telyt met gaben ende met eere te versoe-
 ten: daeromme heeft hyse eerlijck doen

becleeden/ ende verstaende dat zy eens
 ghesint waren dede hyse te samen trou-
 wen/gasse rijckelijcke gaben/ ende sant-
 se met allen wel vernoecht hynswaert/
 al waer zy met grooter bzeurden ont-
 sangen waren ende noch eenen langhen
 tijdt daer een lustich ende ghenuechlijck
 leven leyden.

Theodore verliest zijnde op Violante dochter van Messire Emery
 sinen Heere/heerse swaigher ghemaecht/ ende werdt daeromme veroordeelt
 ghehanghen ende gheworche te werden. Maer alsinen hem al ghesessende ter
 galgenwaert brachte wert hy van sinen vader ghekent/ dieg hy de doot ont-
 ginch ende sijn alderlijfste troude.

De vijftientichste Historie.

Om te betrecken wat verscheyden moeyten ende sozchelijcke ghe-
 vallen veroorsaecht werden door liefde ende Fortupue/als twee mogende Hee-
 ren ende tyranen van des menschen leven.

I n den tijden dat den goeden Coninc
 Willem regeerde in Sicilien / was
 in selve Conincrijck een Jongh
 Edelman ghemaect Messire Emie-
 ry Abbe de Trappant; de welcke onder
 andere wereltliche goeden/ daer hem
 God mede begaest hadde/ oock seer wel
 mit kinderen voorsien was. Nu gebiet
 op eenen tijt dat hy dienaren behoefte
 de/ wt sekere Genevopsche rooversche
 Galeyen (Die wt Levanten quamen en
 lauer de Armentier stranden veel Jonge
 knechtkens gheeroft hadden) sommige
 knechtkens tochte/ wantende dat het al
 Turckkens waren: onder alle welke
 daer oock een was die (niet teghenstaen-
 de alle d'andere herderkens gheleken)
 al veel edeler ende beter van ghedaente
 was dan eenich vande andere/ ende was
 ghenaemt Theodore. Desen opwassen-
 de/ wert (niet teghenstaende hy als een
 slabe ghehouden was) buyten andere
 berheven ende opgeboedt metten kin-
 deren van Messire Emery: ende meer
 aerdende nae sijn nature van nae sinen
 toeval oft waterlijcke state/ began hy vā
 seer goede seden ende bevallijck van ge-
 laet te werde: sulcx dat hy Messire Emie-

ry zoo wel behaechde dat hy hem by
 naerte/en meynde dat hy een Turck
 ware oock doopen liet / hem noemende
 Peeter: selbe hem ooc mede als betwint-
 hebber ober alle sijne sacht ende betrou-
 de hem wter maten seere. Alsoo nu de
 kinderen van Messire Emery op wies-
 sen/ alsoo wies oock mede een schoone
 saerte dochter die hy hadde genaemt Vio-
 lante: de welke te lange van haer vader
 onghewilt wert gelatē/ dies zy hy ge-
 balle op desen Peeter verliest to. En al
 hoe wel zy hem bevinde / oock alle sijne
 manieren van doen grootelijc pries/ zo
 hadde zy nochtans schaete hem sulcx te
 openbaren. Maer liefde heeft haer van
 dese moeyten verlost. Wat Peeter sulcx
 dicmael int heymelijc vermeret hebbē-
 de/ was oock mede so amozens vā haer
 gewonden dat hem nimmermeer wel en
 was/ dan als hy haer sach: nochtans
 was hy seer beducht dat sulcx van pe-
 mant gemerct mochte werde/ denckende
 dat hy daer inne niet behoelijc en dede:
 het welke van de dochter die sulcx wel
 merchte/gaerne ghesien was/ de welke
 ooc mede om hem daer inne meer te ver-
 stouten hem wel te kennen gaf dat zy
 daer

haer inne (also zy oot was) met alle wel
 te vreden was. Ende alzo zy eenen
 langen tijt in sulcken doene ghebleuen/
 sonder die den anderen yet te dooven
 segghen/niet tegenstaende elck van hen
 beyden daer seer begheerlijck toe was.
 Maer als zy nu inde amoureuse blam-
 men ghelijckelijc verdwijnden: zo hefte
 Fortuyne eenen middel ghebonden om
 de vrees die hun beyden inden weghe
 was/te verdrighen: recht oft zy hadden
 willen volbrincken tegene dat noch nae-
 maels gheviel / en was dese Messire E-
 mery hadde ontrent een half mijske bu-
 ten de stadt vā Crappant een seer schoo-
 ne en lustige plaetse/daer sijn hups vrou-
 we dickwils gewoone was te gaen spe-
 len en haer te vermaken met haer doch-
 ter / oot met sommige ander vrouwe en
 vrienden. Nu gebielt op eenen dach dat
 de Vrouwe / oot Peeter met haer geno-
 men hebhende aldaer wat vertoefde/en
 dat den hemel schielijcken met wolcken
 overdeekt wert/soomen dicmaels inden
 somer siet gheschieden: dies de vrouwe
 met alle haer gheselschappe hen opten
 wech thups waert nae Crappant bega-
 ven/om daer niet overvallen te werden
 want onweder / gaende so haestich als
 zy mochten:maer Peeter die jonc was/
 van ghelijcken oock Dislante/traden al
 veel rasscher ober wech dan haer moe-
 der met haer gheselschappe deden/als die
 mogelijc niet min dooz de liefde dā dooz
 den antre des onweders aengeprijckit
 en waren. Als zy nu also verbe dooz wt
 waren ghetreden datmense nauwelijc
 meer oogen en mochte:zo is daer / nae
 veel donders/ zo grooten ende dicken
 hagel schielijcken neder gevallen:dat de
 Moeder met hare gheselschappe genoot-
 saecht waren in een Lanthups te wij-
 ken. Maer Peeter ende sijn lief/verde
 dan alle hupsen wesende/ zyn in een ver-
 vallen hups hen geschoten daer niemant
 en woonde:waer inne zy beyde te samen
 cropē onder een wepnich dach dat daer
 goch aengebleve was:sulcx dat zy dooz

ghebreck van balle verdoos saecht waren
 dicht aen een te cruppen en malcanderē
 te geraken:welck aentroeren oock doos-
 ke gaf omheur herten wat te verstoutē
 ende heur amoureuse begeerten te ont-
 decken. Doē began daer Peeter eerst te
 seggē. Och oft Godt gawe dat het me-
 mermeer op en hielt van haghelen/ ende
 dat ick altydt mochte wesen zoo ick nu
 ben. Seker sprack de Dochter/dat sou-
 dick mede wel wenschē. Van dese wooz-
 den geraecken zy voort tot malcanderē
 byder hant te nemē / ende de handkens
 vriendelijc aen een te byrcken: vā daer
 voorts aent ombelsen daer nae aent ruf-
 sen ter wijlen den hagel noch al vast ge-
 duerde. Entlijck (op dat ickt niet al op te
 nauste en vertelle) het onweder en lie-
 det af vooz dz zy de wterste byrchte der
 minnen ghesmaeckt ende om die toer-
 mende tijden dickmael verborgentlijck
 te ghendeten heuren aenslach ghemaect
 hadden. Ten laetsten hielt het onweer
 oppe/dies zy voortgaende inder siebe/
 die niet verbe van daer en was/ haer
 Moeder aldaer verbept hebben/mitten
 welcken zy voort int hups ghegaen zyn:
 daer zy noch alteret te samen verbe-
 tlijckende orsichtelijc vergaerden ende
 in dypsent byruchen leefden. Maer dit
 spel geduerde zo lange tot dat de doch-
 ters wanger werdt/ welck hen beyden
 wter maten seer bebroefde:dies Peeter
 beduchtende datter hemelken so der o-
 sten/van meeninghe wert wtē lante te
 bluchten/ ende gaf dat haer te kennen.
 Als de Dochter dat hoorde gaf zy hem
 vooz antwoorde dat zy haer selven son-
 der twijfele het leven benemen soude/
 by also verbe hy wech giuch. Daerom
 me Peeter die haer hertelijc bevinde/
 tot haer sprack. Wat dinc lief? wildy
 dan dat ick hier blijbe? u grofhepdt zal
 onse misdaet ontdecken/ de welcke u dā
 lichtelijc vergheben sal werden:maer
 ick ellendig mensche sal de gene zyn die
 u ende oock mijn sonde sal moeten ont-
 gelben. Peeter (sprack de Dochter) mis-
 daet

misdaet salmen wel weten/ mer de ulve
en sal nemmermeer gelweten werde/ ten
3p dat ghyt selbe meldet/ des meuchdy
wel versekert zijn. Nu ghyt my dat alsoo
belooft te doene/ sprac Peeter/ 3o sal ich
hier noch blijven/ maer siet ghy toe dat
ghy u belofte pminers wel houdt. Nu
hadde dese dochter haer kindtzen 300
lange haer dat doenlijc was/ verborogē:
maer siende dat zijt niet langer helen en
mochte heeft 3p dat op eenen tijt al wee-
uende haer moeder ontdeckt/ ende de self-
de ootmoedelijc gebeden haer doch-
ter te willen behoude. Hier inne was de moe-
der wter maten seer verstoort/ soo dat
3pse niet dupsentderlepe schandnamen
lasterde en weten wilde hoe dit geschiet
was. Op dat nu Peeter niet mischie-
den en soude versierde de Dochter een
sijn leughen/ recht anders dan de waer-
heyt was de welke ghelooft werdt: die
om dit mis bal te bedecken haer dochter
besteldt heeft in een huys dat 3p bupen
opte lant hadden. Als den tijt van baren
ghetrouwen was/ riep de dochter/ 3oo de
broukens in kindts noode doen/ sonder
dat de moeder eenighe ghedachten had-
de/ dat Messire Emery/ (die nemmer-
meer daer ontrent plach te comen) daer
op die tijt comen soude: de welke noch-
tans by alle ongheluck ter selver ston-
den van v'blieghen benevens die self de
ramer quam ghereden: dies hy van dat
gerrijch verwondert zijnde haestelijc
binnens huys quam vragde war daer
te doe was. De moeder siende dat haer
man haer soo oertromen was/ is treu-
wichlijcken opghestaen ende heeft alle de
ghelegentheyt van sijn dochter vertelt.
Maer die en was soo licht niet int ghe-
looven als de moeder was gheweest:
dies hy seyde onmoghelijc te zijn dat
de dochter niet en soude wetē van wien
3p ontfangen hadde: daeromme hy oock
de waerheyt hier af wilde weten/ seg-
gende dat 3p daer door alleenlijc weder
mochte comen in sijn gratie: ende dat 3p
soe hy wepgeringe van dien haer reke-

ninge wel mocht maken om sonder alle
beruhticheyt te steruen. De moeder
dede haer beste om haer man te stillen
met het ghene dat 3p hen gheseyt hadde:
mer ten mochte al niet helpen: Want hy
vertoortt zijnde/ ghetreden is met een
swaert inde handt by sijn Dochter/ de
welcken nu al een soonken gebaert had-
de ter wijlen de vader van haer moeder
mette cout onderhoude hadde gheweest/
ende heeft tot haer gheseyt. Oft ghy sult
my seggē wie dit kindt vader is oft ghy
sult nu terstont steruen. De dochter de
doot ontienende heeft haer belofte die 3p
Peeter gebaen hadde/ gebroken/ en hem
dat altemael ontdeckt. Door dit aenhou-
re wert de Ridder soo rasende rooznich
dat hy hē noch qualijckē costē bedwingē
zijne dochter te ver slaen. Maer als hy
daer al wtgeseyt hadde dat hē sijn grā-
scap in gas is hy weder te yerde ge-
seten en bliue Crappani geromē. Daer
heeft hy eenen ghenacmt Messire Coen-
raet/ die van des Coninc wegen Capiteyn
inder stede was/ alle de versinaet-
heyt vertelt/ die hem van desen Peeter
ghedaen was: de welke terstont/ eer hy
yet quaets vermoede/ van de Capiteyn
gevangen en opte yshinpanckē gelworpe
wert/ daer hy metten eerste de gantche
sake/ 3oo die geschiet was/ belede heeft.
Na sommige dagen was Peeter banden
Capiteyn verootbeelt om door de stede
gegeeffelt/ en daer na gehangen/ ooc ge-
worcht te werde. Na dat Messire Eme-
ry bestelt hadde dat desen arme Peeter
aldus gedoot soude werden/ en was sijn
nen roozn daer mede noch niet gheslilt:
mer om twee ellendighe amozens kens
met heur onschuldige kinderkes tot ee-
der ure wter werelt te helpē heeft hy se-
nijn gebae in eenē cop niet wijn: de wel-
ken hy een seer getrouw dienaer gegeuen
heeft niet en naect/ swaert daer by seg-
gende. Gaet met dese twee dinghen tot
Violante/ en segt haer wt mijnen name
dat 3p van deser uren kiese een van dese
twee manieren van steruen: te wetē ofte

metten senuwe/ oft metten swaerde: oft is zy onwillich/ dat ickse lebendich booz alle de werelt sal doen verbranden. En als ghy dit volbzacht sult hebben suldyr hint dat onlanc van haer gebozen is/ nemende dat metten hooft/ teghens de muere slaen ende geuent daer naer den honden te etc. Als nu de Vader dit wree- de Oordeel hadde ghegheben teghens zijn dochter ende dochters kindt/ is de dienaer bereyder om quact dan goet te doen ghegaen ter plaetsen daer de doch- ter was. Men d'ander zijde wert Peeter nu (so gheseyt is) al veroordeelt zijnde en ghegheestelt werdende ter galgen waert ghebzacht: de welcke nae t believen der geene die de Justitie deden/ gesept was boozhy een herberge/ daer doen ter tijt dize groote personagien ghecomen wa- ren upt Armenien/ geschicht zijnde van den Coninck des selven lants tot Ro- men aenden Paus: om metten selven te handelē van een heyzwaert die men over Zee bestaen soude. Desen waren hier af geseten om heur sommighe daghen wat te verberfchenende te rusten: ende was hinhupden groot eere bewesen vanden Crappanier Edelluyden/ oock sonder- linge van Messire Emery. De Ambas- sadens hoozende dat de Justitie daer boozhy quam/ zijn aende denstieren ghe- comen/ om de ghevangenen te ziene. Nu was Peeter vanden gozdele opwaerts gantsch naecht ende metten handen op sijnen rughe ghehouden: he welcke ge- sien wesende waeren van dese Ambassa- deurs (die een bedacht man ende groot achtbaer was ghenaemt Phinee) ghe- merct wert te hebben op sijn bozste een groote roode vlesche/ niet gheberwet/ maer natuerlijck in sijn bel zijnde/ ghe- lijck ghy segghen soude dat de hoozwe alhier roosen noemen. Soo haest en sach desen man dat lictreche niet oft hy wert strace denckende op een Sone/ die hem wel bijstehenAREN gheleben opte zee- kust van Jasse ghenomen was vande zeeroovers: waer af hy na dien tijt nopt

sedert eenighe mare af en hadde vernomē. Ende aemmerckende den ouderdom van dien ongheluckighen jonghelinck diemen daer voorhy gheesside/ began hy te overleggen dat sijn verlozen sone/ indien hy noch leefde/ van eender oude soude zijn als die veroordeelde schen te wesen: dies hy oock bestont te vernoe- den oft dit sijn sone wel soude mogē zijn/ denckende dat die (indien hyt ware) noch wel ghedenckwisse behoorde te hebben van hem selfs ooc van sijn vaders na- me ende van de Armenier tale.

Als Peeter dan benebens die herberghe was ghecomen/ heeft hy hem geroepen segghende: O Theodoze. Peeter desen uame hoozende sach terstont opwaert/ totten welcken Phinee voort septe in Armenier spraecke. Van waer zijt ghy ende wie is u Vader? De dienaers die hem leyden hielden terstont niet hem stille om de eer waerdicheyts wille van den Ambassaet/ dies Peeter hem ant- woordende septe. Ich ben upt Armenien ende de Sone van eenen man gheheeten Phinee ende was hier ghebzacht van volck die ick niet en kende.

Phinee dit hoozende/ verstonde dit se- kerlijck te wesen sijn sone die hem ont- rooft was: daeromme hy met sijn ghe- sellen haestelijcken van boven af geloof- penende hem nits onder de Sergants al wrenende om den hals gheballen is. Doen heeft hy hem sijn selfs mantel/ die rijckelijck was/ om t'hyf gheslaghen en den onder rechter ghebeden zoo lan- ghe te willen vertoeven: tot dat hem belast soude werden desen jonghelinck wederomme te bynghen: het welcke hem vanden onderrechter gaerne ver- willicht wert. Nu hadde Phinee door t'gheruchte dat oer al vlooch/ d'oor- sacche al ghehoozt waromme dese ion- gelinck ter galge waert gebzacht wert: dies hy terstont met sijn mede Ambassa- ten niet oock alle heur gesiende gegacn is tot Messire Contraet/ dien hy aen- sprack/ in deser wyfen. Dese jongelinc
mijn

mijn Heere / dien ghy als oft een slaue
 waer/ter dootwaect sendet/ is vyz ende
 mijn sone: ende is ooc bereypt om tot een
 Wif te trouwen die dochter diens hem
 aenset van haer cere gheset te hebben:
 daeromme sal u belieben metter eren-
 tien oft rechtvoordinghe op te houden/
 ter tijt toe datmen vernomen sal hebbe
 oft zy hem wel tot een Man begheerdt
 op dat ghy niet en soudt gebonden wer-
 den teghens de Wer ghehandelt te heb-
 ben/by alzo verre zy daer inne te bredē
 is. Messire Coenraedt verhoorzende dit
 des Ambassaets Sone te wesen /werdt
 gantsch verwondert: ooc was hy al ee-
 nighsing beschaeut om de dolinghe der
 Fortuynē/ ende beleet waer te zyn t'ge-
 ne dat Phinee tot hēseyde. Albus heeft
 hy den veroordeelden terstont weder te
 rugge doen brenghen binnen sijnen huy-
 se: en sant ooc spoedelijc om Messire E-
 mery te halen: den welckē gecome zijnde/
 hy alle dese saken vertelt heeft. Messire
 Emery vermoedende dat sijn Dochter
 niet haer soonkē nu al doot waren/wert
 de bedructste man ter werelt om t'gene
 hy gedaē hadde: ende want hy wel ver-
 stont dat alle desen handellichtelijc ge-
 betert mochte werde / by alzo verre sijn
 dochter noch niet doot en ware/ heeft hy
 terstont een vode snellijc doen loopen
 daer sijn dochter was: om te seggen dat-
 men sijn bevel niet volbrēngē en soude/
 indient noch niet gedaen en ware. Dese
 vode is rasschelijc daerwaerts geloo-
 pen: ende vandt dat d'eerste Vode het
 l'weert met den gesengenden dranc vooz
 de dochter ghesieldt hebbende haer met
 schandelijcke lasteringen stont ende be-
 schelbe: om dat zy haer nzen spoede het
 eene oft ander te verkiezen/ daer toe hy
 se dwinghen wilde. Maer als hy zijns
 Heerē bevel verstont/ liet hy de dochter
 niet vreden/keerde weder tot sijne Hee-
 re ende vertelde hem hoe dattet gheba-
 ren was. Messire Emery daer inne seer
 verblijt zijnde is ghegaen totten Am-
 bassaet Phinee: daer hy hem niet be-

traenden doghen ontschuldichde/ zoo hy
 best mochte/ van t'gene datter gheschiet
 was/ende badt dat hem sulcx vergeven
 mochte werden: daer hy segghende dat
 hy te vreden was sijn dochter Theodore
 tot eenen echten Wifve te geven / indien
 hy die begheerde. Phinee nam sijn onts-
 chuldiginge int beste ende seyde. Ick
 wil ende verstaē dat mijn sone u dochter
 te Wifve sal nemē: en soude hy niet wil-
 len/zo ben ic te vreden dat het ghegeven
 vonnisse tegens hem volbracht sal wer-
 den. Phinee en Messire Emery hier in-
 ne over een geromen zūde gingē t'same
 ter plaetse daer Theodore was / noch
 beaenert zijnde banden doot en herbljft
 van sijne vader gebonden te hebben: den
 welcken zy vracchde hoe dat sijnen sinne
 stont in dese sake. Als Theodore hoorde
 dat Violate sijn huyt vrouwe soude we-
 sen/indient sijnen wille waer / heeft zoo
 groote blijshappe in sijnder herten be-
 voelt/ dat hē dochter wter hellē int para-
 dijs te spzingen/ende spzack dat hy sulcx
 vooz sulchen grooten welbaet en gratie
 soude achten / dat peggelijc van hun
 beyden hem zijnder danckbaerheyt ver-
 noeghen soude. Van ghelijcken werdt
 oock ghesonden aen de dochter om haer
 meeninge hier oor af te hooren: de wel-
 ke verstaende wat Theodore gheschiet
 was/ende vint haer nu mochte gebeure
 inde plaetse dat zy stracx daer vooz de al-
 der bedructste creature ter werelt en cē
 verbeptster des doots was geweest / en
 heeft sulcx int lange niet comen geloo-
 ven: maer ten laersten de woorden die-
 men haer toseyde eenichsins gelooven-
 de began zy allenstēns een weynich te
 verblijden ende heeft geantwoordt: dat
 haer ter werelt geen dinc zo aengenamen
 en ware als huyt vrouwe te werde van
 Theodore: doch waer zy bereydt om te
 doen t'ghene haer vader belieben soude
 haer te ghebeden. Daer na heeft Mes-
 sire Emery dese twee doen Trouwen/
 ende een seer groote feest doen houwen
 tot een groot behaghen van alle de kin-
 gheren.

geren. De Bruyt dooz desen wensche-
lijcken troost betomende verwan allē-
kens die geleden dootlijcke vzeese / dede
haer kindelen op voeden ende wert we-
deromme schoonder dan zy opt te bozen
was gheweest. Als zy nu wten kinder-
bedde gheresen / ende Phinec wederom-
me van Roomen daer ghecomen was
heeft zy hem de besjooplycke cerbidin-
ge als een dochter haer vader ghedaen:
de welcke seer verblijt zijnde met zo sup-

berlijcken ende eerlijcken schoon doch-
ter / een heerlijcke bruyloft dede houden
ende ontfinsc met grooter feestē ende
waerde dooz sijn dochter / waer dooz sy
ooc altydt daer nae van hem gehouden
wert. Da sommige dagen is hy met sijn
Sone / sijn Dochter ende haer kindelen
in een Galeje gheseten / ende met heur
ghebaren tot Laïasse: daer dese twee
gheliebekens totter doot toe in rusten
ende vreden woonden.

Frederick van Alberigui amozcus zijnde op een vrouwe die hem
niet en beeminde / verdede alle sijne goeden in hoeringen ende heuscheyden / ende
bederf hem selfs zoo gheheelijcken / dat hem niet over en bleef dan eenen Valch:
dies hy op een maeltijt als hem sijn lief quam vergasten / niet met allen anders
hebbende om haer aen te dienen / den valch dede vradē: daeromme zy dese heus-
heyt vernemende haer booznemen veranderde / hem tot ee Man troude ende
rijck maecte.

De xxvj. Historie.

**Daer onder beteeckent werdt / de beleeftheit van een oprecht man-
naer / ende de grootmoedicheit.**

Binnen Florenen woonde dooz
maels een Jonck Edelman ghe-
naemt Frederick een Sone van
Messire Philippe Alberigui / en
was in septon van wapenē ende in abel-
heden ghepriesen ende gheacht boven al-
le andere ionghe Edelluyden in Tosca-
ne: welcke Frederick verliest wert (soo
den edelen veel tijt ghebeurt) op een
Edele vrouwe wiens name was Jos-
frou Johanna / die wel voor een van de
alder schoonsste en bevallijckste gehoude
was binnen Florenen: om de welcke
en om haer iongste te verwerbē hy groo-
te feesten / sterpselen / Tournoysselen
en alle andere septon bā wapenen maec-
te / schenckte daer en boven noch groote
giften / en verterde alle sijne goedē son-
der pet te sparen: maer zy niet min eer-
lijck dan schoon zijnde / en achte niet met
allen op alle de dinghen die hy haer ter
lief dē bedreef ende noch minder op hem
selven / die alsulx hanteerde Frederick
dan veel meer verterende dan sijn in-

comsten verdraghen mochten ende dit
al sonder eenigē twist te dorne / heeft sijn
goede (also dat lichtelijc gewalt) zo seere
vermindert dat hem niet over en bleef
dan een cleyn arm Landthuyshen met
wat lants daer toe / van welcx incomen
hy spaerlijcken leefde / ende daer en bo-
ven noch een valch den besten diens tē-
ste gebinden. Daeromme hy dese vrou-
we noch meer dan opt te bozen beemin-
nende / ende siende dat hy nae sijn be-
gheerte inder Stadt niet en vermochte
staet te houden / metter woon ghebare
is op't landt in sijn cleyn landt huyskē:
al waer hy / alst ghelegghen was / niet
sijn voghel ghebogghen / ende sonder van
pemandt wat te begheeren sijn armoe-
de gheduldelijck ghebragghen heeft. Hier
en tusschen als Frederick albus in d'uy-
terste behoefteicheit ghecomen was / ist
ghevallen dat de Man van Wrou Jo-
hanna cranch gheworden is: de welcke
siende dat sijn doot niet verve en was /
sijn Testament heeft ghemaecht: waer
mits

time hy sijn sone? die nu al grootachtich
 was/ tot een erfghenaem selde van alle
 sijne goeden ende rijckdommen die bo-
 ven maten groot waren: ende by ghebal
 van des knechtens overlijden sonder
 echte gheboozte achter te laten/ selde
 hy in sijn plaetse van hups vrouwe / de
 welcke hy seere bemint hadde/ ende is
 daer nae gestorven. Als nu Joffrou Jo-
 hanna haer selfs Weduwe vant / is zy
 zoo langhe de Somer ghebuerde/ wter
 stadt getrocken op't Lant (zoo tot Flo-
 rence der Vrouwen ghewoonte is) op
 een Hoeve die zy hadde liggen niet ver-
 de van Frederich hupsken. Daer deur
 ist ghevalen dat het Soonken groote
 kennisse began te maken met Frederic
 ende oock lust te gecrighen in hond ende
 voghelen: sulcx dat hun Frederich
 Walck / dien zy menichmael hadde sien
 bliegen / zo wter maten wel behaechde/
 dat hy die seere begeerde te hebbe: noch-
 tang en doeste hy hem daer niet nae bra-
 gen/ aenghemerckt hy sach dat die self-
 de zoo seere van Frederich selfs bemint
 werdt. Hier entusschen ist ghebeurt dat
 dit knechtken in een swaere siechte is
 ghefallen: dies de Moeder seer bedroeft
 zijnde/ als die gheen ander Kinderen da
 hem en hadde/ ende hem hertelijken be-
 minte/ niet af en liet van eenen geheele
 dach deure by haer. Soonkens bedde te
 wesen ende hem te troosten: ende byaech-
 de hem menichwerben oft daer eenich
 dinck ware daer sijn begeerten toe stre-
 ren/ hem biddende sulcx doch te willen
 segghen/ als die wel versckert mochte
 zijn dat zy hem selfs de soude doen heb-
 ben by alzo verde het moghelijk ware
 om bereygen te worden. Het knechtken
 zoo menichmael dese sijns Moeders
 zoo groote toefsegghinden aenhooren-
 de/ heeft haer ghesepdt: condy zoo bele-
 den Moeder dat ich Frederich Walck
 mach verwerben/ zo hope ich wel haest
 genesen te zijn. Als de Vrouwe dit hoor-
 de bleef een weynich inden ducht staen
 ende began te overlegghen wat zy hier

inne beboozde te doen. Want zy wiste
 wel dat Frederich haer langhen tijt be-
 mint ende nopt vriendelijck gelaet van
 haer gehadt en hadde: daeromme zy in
 haer selven sprac wat sal ic nu best doe?
 sal ich aen hem seyn den: oft sal ich hem
 selfs gaen braghen om desen valck dies
 ich hoorde de beste vogel te zijn alser opt
 inde locht gheblagen heeft: ende hier en
 boven zoo is dese Walck alken die bent
 noch int leven behout. Hoe dan? soude ic
 wel zoo onbelceft zijn desen Walck eenen
 Edeelman affhendich te willen maechen/
 den welcke anders geen vermaerke lij-
 cheyt dan die vogel alken ober en is ghe-
 bleben? De vrouwe dan bindende haer
 selfs bekommert met dese ghedachten/
 en wiste niet wat seggen: zoo dat zy ha-
 ren Sone niet een woort ter antwoort
 de en gaf/ maer bleef al overgepsende
 ende bedenkende stille staen / niet te-
 ghenstaende zy wel versckert was den
 Walck te sullen vercrighen by also verre
 zy daerom wilde braghen. Ten laetsten
 hielt haer soons liefde d'overhant: sulcx
 dat zy om hem te vernoghen/ besloten
 heeft daer quam af dat mochte/ niet aen
 hem te seyn den / maer selfs daer hem en
 te gaen om den Walck te begheeren / en
 dien haren Sone te brengen/ dies zy tot
 hem septe. Sijt vrolick van herte kint/
 ende de act niet anders dan om te ghene-
 sen: ich beloeve u dat ic morgen vooz alle
 wert den valck sal gaen halen en u dien
 brengen: waer inne het ionckken zo ver-
 blijde datmen noch dien selfden dach ee-
 nighe beternisse aen hem mochte mer-
 ken. Des anderen daechs is de Vrouwe
 wt noch een ander Vrouwe om haer te
 verselschappen tot haer ghenomen heb-
 bende/ in maniere als oft zy ginch wan-
 delen/ geromen aen t'hupsken van Fre-
 derich: den welcke zy dede roepen/ als die
 doen ter tijt (by gebal) was in sijne tupa-
 dien hy dede toe bereyden / overmidt
 het gheen vliegghens tijt en was: de
 welcke verstaende dat Vrou Johanna
 vooz sijn deure was ende hem begeerde

te sprekende / nyster mate seere verwonderde / is blijdelijc derwaerts geloopt en heeftse eerwaerdelijcken ghegroet. Als hem de Vrouwe vernam is zy hem met een sedich gelaet / zoo een eerbaer Vrouwe betaemt / tegen getreden ende sprack tot hem. Godt gebe u goeden dach. Mesire Frederick / ic ben hier gecomen om u danckbaer te wesen vande moeyten die ghy om mijnen wille wel ghehadt hebt eertijds / als ghy my meer dan u goet was beminde / ende dese danckbaerheyt sal sulckdanich zijn dat ick u desen noen bymoedelijcken comen vergastien alleenlijc onder ons beyden / ic ende dese mijne gesellinne. Den welcken Frederick niet alder ootmoet gheantwoorde heeft / seggende. My en gedenckt niet / mijn vrouwe / dat ick noyt om ulwen wille eenighe schade gheleden hebbe / maer hebbe ter contrarien zoo veel goets van u genot / dat indien ick opt in eenigē dingen wat hebbe comen ghedoen / sulck al gheromen is deur u verdienste en deur de liefde dien ick tot u gedragen hebbe. Ende ick achte voerwaer voer een veel grooter jonste / ende is my dese bymoedighē byndelijckheyt / dat ghy my comt besochten / al seer vele aerghenamer / dan oftmen my zoo veel goets schenckte om te verteeren als ick voormaels verteert hebbe / hoe wel ghy een armē Weert zijt gecomen vergastē. Dit geseyt hebbende heeft hyse al beschaeindelijc in sijn clepne Huys sien ontfanghen / ende brachtse daer deur achter inden Hof. Maer wāt hy daer niemant en hadde om haer gheselschappe te doen houden heeft hy gheseydt / aenghesien mijn Vrouwe / dat ick hier niemant en hebbe / zoo sal u dit goede vrouken / dat hier inden Hof tuyn so langhe verselschappen / tot dat ick de Tafel sal hebben doen decken. Al hoe wel nu die behoeflicheyt van desen armen Frederick op't alderwterste groot was / zoo en hadde hy die noch noyt als nu bekent / nu hy aldermeest wat goets van doen hadde / dat sijn goet deur hem

sels 30 onmatelijc deur gebracht was. Maer als hy dien moeghen niet met allen en vant om sijn vrouwe eerlijck mede te onthalen / scheen hy van rouwe bynae ontsint te zijne / ende sijn ongheluck in hem sels verbloeckende / liep hy half rasende nu hier en dan daer. Hyen hadde gelt noch pant om wat te coopen / het was spade op de noen / ende sijn begerete was seer groot om die edele Tafel erghens mede eenighe eere te bewijzen / nochtans en wilde hy oec van niemant yet leenen oft begeren / dus is hem ten laetsten sijn goede valck door oogen gecome / die hy in sijn salette op't recht sacht staen. En want hy niet anders en wiste te comen nam hy die en vant hem zoo bet / dat het hem te waerdige spijse door sulcken vrouwe docht te wesen / dies hy hē sonder eenich verder veract den hals af trock / ende dede die van sijn schemel jonckwif op ontflymen / speten en vlijrich braden. Als nu het ammelaken op't tafel lach met seer witte serbetten / der welck hy noch een luttel hadde / is hy niet een vlijlich aensicht in den Hof ghegaen tot de vrouwe / den welcken hy seide alle t'selfde / dat hy hadde mogen comen om te eten / bereyt was. Aldus is de Vrouwe met haer ghesellinne opghestaen ende ter tafelen gaen sitten / daer zy / sonder te weten wat zy aten / vanden Walck hebben ghegheten met Frederick die haer met goeder herten diende. Als zy nu vander Tafelen opgestaen / ende met hem een goede wijle in een ghenoechlijcken clay gheweest waren / hebet de vrouwe tijdt gedocht hem te segghen waerom zy ghecomen was / ende began minnelijcken tot Frederick te sprekē aldus. Frederick / indien ghy noch gedenct op u hoogen leuen ende op mijn eerbaerheyt / dwelck ghy moegelijck ruyt hebet ende vzeet hebt hebt geacht / zoo en twijfse ick niet allen niet oft ghy en sult u verwonderen van mijn vermetelheyt / als ghy d'oorfacche ghehoort sult hebben / die my by sonder hier

nu heeft doen comen. Maer waert hy
alzo dat ghy kinderen hadt oft gehad
haddet / waeromme ghy soudt moghen
weten hoe groot der ouden liefde tot
ten kinderen is: ick soude wel seker zijn
dat ghy my in desen euse deels ontschul
dighen soudet. Al ist nochtans nu alzo
dat ghy sonder kinderen zijt / so en mach
ick / die Moeder hen / niet ontvlieden de
gemeene wetten vande ander moeders:
welckier geboden ick gedwongen zijnde
te ghehoorfaemen tegens mijnen danc
ende alle behoorlijche reden / u moet bid
den om een giste: dien ick sekerlijck weet
van u in hooger waerden ghehouden te
wesen / ende dat wel niet goede redene:
want u alder wterste tegenspoet u geen
ander luste geen ander tijt verdoyn / noch
geen ander vermakelijckheyt gelaten en
heeft dan dat selfde / ende is u Walck.

Daer is mijn jonghe Sone zoo beger
lijck nae: dat ick niet anders en beduch
te / indien ick hem die niet en brenge / dā
dat zijn siechte die hy heeft zoo seer ver
nageren sal: dattet yet nae sal volghen
daer dooz ick hem sal verliesen. Waer
omme bidde ick u hertelijc / niet dooz de
jonste die ghy my menicht bragen / want
ghy daer inne niet ghehouden en zijt /
maer dooz u selfs heuscheyt / die alstom
u bovē pēmant anders ter werelt groot
gebleken is om pēmandt vrientschaype
te doe / dat het u beliede my die te schen
ken: op dat ick sal moghen segghen dat
ick dooz u welbaet mijns kindts leven
ghebaet hebbe / ende ghy hem daer dooz
oock alle zijn leven lauck aen u verbou
den sult hebben. Frederich verslaende
wat zijnder vrouwen begerte was / en
de wetende dat hy haer daer inne geene
dienste doen en mocht / om dat hyse haer
te eeten hadde ghegeven / began in haer
tegenwoordicheyt de tranen in zijn oo
gentē ghecrighen eer dat hy een woord
mochte spreken. Als de Vrouwē dit
sach meynen spint begīne dat die tra
nen meer doozt quamen wt vreesen van
zijnen Walck te verliesen / dan wt ernige

ander oorsaecke: dies zy nu al opte ton
ge hadde om te seggen dat zy die niet en
wilde hebben: maer zy bedwanc hāer
selfs noch om te hoozen wat Frederich
soude segghen: de welcke nae t'scheypen
began te spreken albus. Mijn Vrouwē
vander tijt af het Godts believen was
dat ick mijn liefde op u eerst stelde / heb
be ick gemeynt dat my de Fortupne in
veel dingē tegen was en my haerder be
claecht: maer alle sulcx is my noch lieke
ende gemackelijck geweest om draghen
hy t'gene te rekenen: dat zy my nu tegē
woordelijc doet gedooogen / ende is sulcx
dat ick nemmermeer gerustich herte en
sal hebben. Want ick sie dat ghy gheco
men zijt in mijn cleyn arm hup / ken / al
waer ghy u nopt ter wijlen ick noch rijc
was / en vernederde te willen comen:
ende begheert nu een giste van my / dā
de Fortupne oorsaeck af is dat ick u die
niet en mach gheven / ende sal u met lut
eel woorden segghen hoe dat hy coemt.
Soo haest ick hoorde dat uwer lief den
hy my wilde blijven eeten liet ick (die te
waerdicheydt ende verdienste aenmere
kende was) my beduncken redelijck te
zijn / dat ick u niet wtgelesender spijzen /
danmen int gemeyn ander luden booz
stelt / behoorde te onthalen. Daerom
werdt ick denckende op mijnen Walck
daer ghy om vraecht ende op syn grootē
Edelheyt: dies dacht ic dat een waerdig
ge spijse te wesen booz mende also hebby
hem dese maet tijt tot es gerecht gehad
opte tafē al gebzaden / dien ick meyn
de seer wel besteedt te wesen. Maer nu
ic sie dat ghy hem op een ander manie
riere begeret / ist my zoo verbzietich en
swaer (overnuts ic u niet en mach ver
noegen) dat ick nemmermeer ghenoech
te en sal hebben zoo ick my laet bedunc
ken. Naē dese woorden liet hy den ne
de / de clauwen ende de pluyment tot ge
tupgenisse van die booz haer ooge bren
ghen. De Vrouwē dit siende / heeft hem
metten eersten berispt dat hy soodani
ghen Walck hadde ghedoot om een tijt
t'eten

eten te geven: maer daer naer prees sy in haer selfs niet allē seer zyn grootheyt van herten / die dooz gheen armoede en hadde mogen vernedert werden. Als zy nu ten laetste haer selfs hopeloos vant den valck te mogen gecrighen en zy daer dooz grootelijc booz haer soons sieckte beduchtenbe werde: heeft zy Frederick van syn eere aen haer bewesen / en van syn goetwillicheyt ghedancht / en is vol sware ghedachten van hem schepende tot haren sone ghekeert: de welcke / oft dooz het verdriet vanden Wale te moeten ontbeeren / oft dooz de siecke (die seer groot was) onlancx daer na gestorvē is: dies de Wader luter maten seer boe-bich was. Da dat zy nu een goede wijle daer nae niet en bede dan weenen ende schrepen / wilden haer broeders hy nae dwingen om weder eenen man te nemē / overmits zy wt ghenomen rijck en noch niet oudt en was: daerom zy haer alzo ghedrongen bevoelende van haer broeders / niet tegenstaende zy liever weduwe waer geblevē geweest / began te dēcken op Fredericks heuscheyt en op syn laetste heerlijcke miltheyt als hy sinen valck doode om haer eerlijc te onthalē /

en sprack tot haer broeders aldus. Ick soude geerne / indient u luden belieft de / onghelouwet blijven: maer wil dy pmissers dat ic eenen man neme / so meuch dy wel versekert zyn dat ick nemmermeer mans wijf en sal werden: ten zy sake dat ic neme tot eenen man Frederic van Alberigue. Waer op haer broeders spottelijc seyden: ey dwafige wat spreect ghy: wat soudy hem nemen? hy en heeft niet eenen pennick inde werelt. Ick weet wel / antwoorde zy / dat het also is als ghy segt: maer ic hebbe liever eenen man sonder rijckdomme / dan rijckdom die eenen man behoest. De Broeders dan merckende sulcx haren sinne te wesen / ende daer benevens wetende dat Frederick / niet teghenstaende syn armoede / een seer eerlijck Edelman was / hebben hem haer susser met alle haer haven tot een hupsvrouwe gegeven: de welcke als hy sach dat hy sulcke vrouwe / die zoo seer van hem was bemint gheweest / toe een hupsvrouwe hadde / ende hem selfs zoo rijck behant / een wighenomen goet hups houder wert / ende bracht met haer sinen tijdt over met grooter vrechden ende ghenuechten.

De Backer Ciste gheeft Messire Serpspine niet een beleef de ander woort / d' onbeleef de zaghe van synen dienaer te kennen.

De xxvij. Historie.

Ende verclaert dat een begherte (soo wie die oock doet) heusch behoort te wesen booz: dat die verwillicht wort.

De Pape Bonifacius hadde om eenrehande treffelijcke saken / tot Florenten in Ambassade-rijc ghesonden sommighe Edel-luden van synen Hobe / ende waten thups hy Messire Serpspine / die groot gheacht was byden Paus: de welcke ghesamentlijck die saecken handelende / hy nae den eenen moeghen naden anderen (Godt gheve wat daer oorsaecke af mochte zyn) booz by de Kercke leden van ons Vrouwe van Vghy: alwaer de Backer Ciste synen Oven hadde staē

ende selfs noch syn Ambacht pleechde. Al wast nu so dat desen Backer niet een ongherecht Ambacht boozsien was van der Fortupne: soo hadde zy hem noch tans soo jonstich gheweest dat zy hem rijck ghemaecht hadde / sulcx dat hy / niet tegenstaende hy't backen om geen derley saken en wilde verlaten / rijckelijcken hups hielt / ende hadde altijt onder veel ander goede saken de alderlekerste roode ende witte wijnen in synen kelder die binnen Florentē oft daer ontrent mochten ghevonnen werden.

Siende

Siende dan dat Messire Gerp met des
Paus Ambassaten alle morgens vooz-
by syn deure quamen/ liet hy hem be-
denken t soude een goote beleefsthepdt
wesen hunslypden in die heete dagen van
synen witten wijn eenen dronc te schen-
ken: maer als hy synen ende oock Mes-
sire Gerijs state aenmerchte/ende doch-
te hem niet betamelijck te zijne hem zoo
vermetel te dragen dat hy Messire Ge-
rp te dzyinken soude bieden: ende ginch
daerom eenen raet bedencken om te be-
stellen dat Messire Gerp hem selfs daer
toe sonde noode. Om dies wille dan heeft
hy alle morgen een sneeu wit lijnen cleet
over syn cleederen getrocken ooc eenen
blancken voorszoot/ dat eerst wter
wasch quam/ vooz ghedaen zoo dat hy
bat eenen Molenaer dan eenen Backer
gelerck/en dede dan ter selver uren/ als
hem dochte dat de Heeren daer voozby
souden comen lijden/ vooz syn deure by
hem brenghen eenen nieuwen eemer vol
versh water met een cleyn aerde Bou-
lonnops cruyckhe/ dat mede nieu was/
vol van sijnen witten Wijne/ met oock
noch twee cleyn glaeskens die zoo claer
waren dat zy van silber schenen te we-
sen. Als hy dan alsoo daer by sadt ende
gheschoeft/ oock de blimericheden zijns
monts wt gebreut hadde twee oft drie-
maek: zoo began hy/ als de Heeren daer
voorzby leden/ zo smaekelijck te dzyin-
ken van sijnen goeden wijn: dat hy den
dooden oock lustich om te dzyinken ge-
maect soude hebbē. Dit hadde nu Mes-
sire Gerp twee baghen aen den anderen
ghemerckt: dies hy des derden daechs
tothem seyde: wel hoe smaect u dat
Ciste? Is den Wijn goet? Ciste opghe-
staen zijnde antwoorde terstont. Jaey
heere: maer hoe soudijt moghen weten
ist dat ghy dien niet en smaect? Messi-
re Gerp was lustich om te dzyinken en
om dat het weder werm was/ oft om
sijn ongewoonen arbeyt/ oft ter avon-
tueren om dat hy Ciste soo smaekelijck
hadde sien dzyinken: dies hy hem tot de

Ambassate Keerde half lachende sprac.
Wijn meeninghe soude wel zijn/ mijn
Heeren/ dat wy dees mang van eeren
sijn wijn eens smaken/ die sal mogelijck
sulck danck zijn dat het ons niet berou-
wen en sal/ ende trade voorts met huns-
lypden na Ciste. Dese doende terstont
een schoone banck brenghen bupren sij-
nen winckele/ badt hunslypden daer op
neder te sitten ende seyde totten dienaer-
ren die nu al bestonden de glazen te spoe-
len: wijcht achterwaert sonen laet my
die dienste doen: want ick ben soo goede
schencker als backer/ noch en maecter
uwen mont niet op een dzyppelien af te
smaken. Dit gesept hebbende spoelde hy
self vier cleyn glaeskens die schoon en
nieu waren/ en dede een versh cruyck-
ken van sijnen goeden wijn comen: daer
af hy met sozchbuldigher eerbiedinghe
Messire Gerp ende den Ambassaten te
dzyinken boot den welken desen Wijn
beter smaecte dan zlypden in eenen
langhen tijt ghedroncken hadden: daer-
omme zy die hooghelijck pzen ende
quamen daer by na alle morgen zoo int
verbypden af dzyinken zoo langhe als
die Ambassaten daer waren. Maer als
hunslypder saken/ die zy daer te doe had-
den/ afgedaen waren heeft Messire Ge-
rp hun ter eere een seer heerlijcke weer-
schap bereyt waer toe hy het meest deel
vanden tresselijcken burgheren noodde/
van ghelijcken ooc mede Ciste/ de welc-
ke daer gheensins en wilde comen.

Daerom beval Messire Gerp een zinn-
re dienaer een flesche van Cistes wijn
te halen/en daer af int beghinne vander
maeltijt een half glaesken vol vooz pe-
ghelijc te schenckē. Nu was de dienaar/
by avontueren noch gram/ dats hem
noyt en hadde mogen gewerde van dien
leckeren wijn te dzyinck/ diens is hy mes-
een groote flesche daer henen ghegaen.
Ciste dese flesche terstont ghesien heb-
bende sprack tot hem/ sone/ Messire Ge-
rp en heeft u hier niet ghelonden/ maer
als de dienaar t selve nu diekmael ghe-

seyt hadde alsoo pinnerde te wesen / is hy sonder eenich ander antwoorde van Ciste te gheerighen wederom gheheert tot sijner Heere / dien hy selfe seyde. Gert dan weder hem / sprack Messire Geryp / ende seght hem dat ik pinnerde doe antwoordt hy u dan noch weder alsoe / vrucht hem waer ist u dan seyde. De dienaar daer weder ghecomen zinde sprack tot hem / hoorwaer Ciste / Messire Geryp seynt my hier tot u. Den wieshe hoor antwoorde gaf / hy en doet hoor waer niet. Waer sprack de knecht seynt hy my dan? Tot de riviere van Arne seyde Ciste. Met dese antwoorde is de knecht weder omme tot sijnen Heere gecomen / wiens ooghen zins verstandes daer door terstont gheopent zyn / dies hy totten knecht sprack. Laet my dan in u niet. wat flessche ghy daer gheveest zint. Dese ghesien hebbende gaf hy Ciste groet ghelie / ende beval hem met dupsent scheldtwoorden een rebelijcher flessche te nemen. Terstont als Ciste desen sacht sprack hy / nussie ich wel dat dyn

Heere op tot my siert / ende ginch siert die niet goeder herten wel vullen. Ende alsoe hy des self den daechs het dat met een ander diergelijcke wijn hadde doen vullen ende dat hy lichten daghe doen brenghen ten huyse van Messire Geryp / is hy daer nae ghevolcht / heeft hem gebonden ende aenghesproken segghende. Ick en hadde niet gecorne mijn Heere / u vermoede te zyn dat my die groote flessche huyden verbaert ghemaecht soude hebben / maer my latende beduncken van u vergeten te zyn t'gene ist u dese hoorleden dagen te konnen gaf / te witten dat het gheenen wijn en was hoor inricht / hebbe ich u sulc willen vernemen en om dat ist daer gheen bewaerder meer af en wil zyn / hebbe ich u die altemale doen brengen / op dat ghy daer mede na u believen sult moghen leven. Messire Geryp nam Cistes present in grooter waerden daer af hy hem behoortlic daerbaer seyt betoonde ende dielt Ciste daer nae opt hoor een vernustich man ende hoor sijnen brient.

Quintus cock van Messire Coenraet Jean Filiast / veranderde
door een onvoorzende antwoorde zins Heeren toorn in lachtinghe / ende ontginc de straffinghe daer mede hy van Messire Coenraet ghedrept was.

De achteentwintichste Historie.

Bewijfende / dat een ghenuechliche antwoort dickmaels den moer
eenen toornighen mensche stillen kan.

Messire Coenraet Jean Filiast was oec een Edel Burgheer tot Florenten / de welcke nult ende heerlich zijnde eenen stidderlijcken state hiet / en hem gestadelijck in honnen ende boghelen verlustichde / behalven dat hy noch veel ander meerder deuchden over hem hadde / die hy hoor dese reyse achter laten wilen. Dese hadde op eertijt met een zyn der valcken een craen ghebangen hy een hoor genaemt Peretola : ende want hy dien jonc ende bet sacht / sant hy hem tot sijnen cock Quintus genaemt / dat een

Venerlae was / bevelende dat hy die te gen het aboutmael braden ende wel bereyden soude. Nu geleet dese Quintus (300 hy oock inder waerheyt was) wel een gemuechlich sot / de welcke desen Craen wel bereyt hebbende / acnden speete staet ende die sochtvuldelijck begaen te braden. Ma nu de Craen hy nae volcocht was / so dat die eenen lekeren socht ober de colken verspreyde / is daer hy gebal inne gecomen een bronken / die daer ontrent woonde ghenacmyt Brunette daer Quintus op verliest was : de welcke den reucke vander Craen lichte

tende

kende/ende den voghel siende / Quigubio
 vziendelijcken bat/bat hy haer doch
 een bont daer af wilde gheben. Quigubio
 heeft hem al singhende geantwoort/
 van my en crijghdys niet vrou. Zmet-
 te/wa my en crijghdys niet. Dies werdt
 Zmettet toornich ende sprack tot hem.
 Ziet sien dan/ gheefdys my niet/ ghy
 en crijght soek nimmermeer pet dat u
 lusten sal van my. Na veel woorden die
 zy in weynich tijts hierom onderlinghe
 hadde/heeft Quigubio/om sijn lief niet
 te vertoornen/ den eenen gancbant daer
 af ghescheurt ende haer die ghhegheben.
 Maer als de Crane aenghebiecht werdt
 met een been ende hem eenich gast die
 van Messire Coenraet ingebacht was
 daer af verwonderde/ dede hy Quigubio
 voor hem comen/ hem vraghende
 waer bander been vanden Crane ghe-
 bleven was. Daer op de Denerlaen
 (water natueren loskenachtich) terstont
 gheantwoort heeft segghende. De Cra-
 nen mijn Heere/en hebbe maer een been
 ende velle. Messire Coenraet wert toornich
 segghende/hoe Duyvel comt dat-
 te? hebben zy niet dan eenen velle ende
 been? hebbe ick dan mijn leven gheen
 Crane meer ghesen dan desen? Quigubio
 hy sijn woorden blifvende septe het
 is alsoo mijn Heere als ick u segghe/ en
 sal u dat doen sien alst u beliden sal in
 den sechen vijghen Crane. Nu en wilde
 Messire Coenraet om der vzeemder
 gasten willen/ daer niet verder teghen
 segghen/ maer sprack allechtich: nae
 dien ghyat vermoet my dat inden leuen
 dighent doen sien (welck sijn min do-
 ghen niet en sach noch naep alsulck te
 waken en hoorden) soa ben ick te vreden
 dat moghen te sien ende sal vles blifbe
 zijn:maer indient anders is/ ick sal u
 opder doode alsoo wt doen seuen sien dat
 ghy mijnder leuen lanch godenck salit
 Als om dese woorden vooz dien velle
 daer inde velle namen ende Messire
 Coenraets toorn niet dien nacht slapen
 noch niet gestilt en was/is hy des mo-
 g

ghens metten dagheraet al grinnende
 van gramschappe opgestaen/ende heeft
 de peerden te vzeugen bevolen/ op wel-
 ker een hy Quigubio dede slijghen/ der
 welcken hy brachste aen een becrphen op
 welck oever men veel tijts int opgaen
 vanden daghe Crane nplach te sien/ ter
 hem segghende/ terstont sulken wy sien
 wie van ons beyden ghister about ghe-
 loghen heeft. Quigubio sach wel dat
 sijn Heeren gramschappe noch niet
 vercoelt en was/ende dat hy sijn loghen
 soude moeten bewijzen/ dies hy niet en
 wiste wat te staen: maer roedt achter
 Messire Coenraet met den grootsten
 anerte vader werelt/ sulck dat hy gaer-
 ne/ indien hy ghemoghen hadde/ ghe-
 vlucht soude hebbe/ het welck hem niet
 doentich en was: ende sach nu vooz-
 waerts daer weder terstont achterwaerts/
 soa dat hem alle dat hem vooz ooghen
 quam Crane die op twee beenen ston-
 den dochten te wesen. Als zy nu gheco-
 men waren ontrent het becrphen/ sach
 hy hy geballe opten oever van dien wel-
 een dough Crane die alsemen op een
 been stonden/alsoo zy ghemeynlyc doen
 wanneer sy slapen: daeromme hy die ter-
 stont Messire Coenraet ghewisen heeft
 ende gheseyde: nu menschen mijn Heere/
 clackerlijck sien dat ick ghister aboutt de
 waerheyt gheseyt hebbe/ te weten dat
 de Crane niet dan een been ende een vil-
 len hebbe/ ist maer dat ghy op die Crane
 siet die daer staen. Messire Coenraet de
 Crane siende sprack tot hem: beydt een
 weynich ende ick sal u doen blijcken dat
 syder twee hebben. Vooz is hy daer
 wat naeder hy gereden en heeft geroe-
 pen/ hi/ hi/ hi/ door welck ghierop de crane
 siet ander been weder selben/ en na dat
 zy sommige treden vooz gheschree wa-
 ren/ daer henen vloghen. Toen herde
 hem Messire Coenraet nae Quigubio
 ende sprack tot hem/ wat sijn u nu rade
 bant? Quigubio zo verbaest zijt dat
 hy nauwelijck en wiste waer hy woe-
 antwoorde/ ja zy Heere: maer ghy en
 crept

riep tot de Crante van gisteren niet hu/
hun want hadde ghy doen oock zoo ghe-
roepen / hy soude van ghelijcken dander
heen / soo desen deden / mede wtghescreet
hebben. Dese antwoorde besjaechde
Messire Coenraedt zoo heel wel / dat
alle sijn toozn in lachen verheerde ende

seide: ghy hebt recht Quiquibio / ick be-
hoorde doch zoo ghedaen te hebben als
ghy seght. Al zoo ghelucktet Quiquibio
dooz sijn behendighe ende lustighe ant-
woorde dat hy niet gheslagen en wert/
ende maechte den peys met sijnen
Heere.

Michael Escalce teghen sommighe Jonghelinghen een wedtspel
ghedaen hebbende / betoonde t'gheslachte der Baronchiers het edelste ter we-
relte wesen / ende wan daer mede een ghelach.

De neghenentwintichste Historie.

Wedecktelijck berispende / de ghene die gheen dinck groot en achten
dan edelheyt van stamme.

TEn is noch niet langhe geleden
dat binnen Florenten een jonck
man was geheeten Michel Es-
calce / soo ghenoechlijcken ende
vrolijcken man als men vinden mocht /
hol nieuwicheden / daeromme hy oock
vanden Florentijner tonghelingen seere
bemint ende sonderlingen begeert was /
als zy hem gecrijgen mochten / tot hun-
lupder gheselschappe. Het gheviel op
eenentijt als hy met sommighe anderen
was tot Montiguy: daer al coutede een
braghe onder hun voorts quam welke
de edelste ende van t'outste hups waren
binnen Florenten. Daer op eenighe sey-
den het waren de Wbertiers / dandere
spraccken het waren de Lambertiers /
dees noemde dese / die noemde andere na
dat peghelijck inden sinne quam. Escal-
se dit hoorende began te lachen ende sey-
de: wech wech sotten als ghy zijt / ghy en
weet niet wat ghy seght: ick segghe u
dat de Baronchiers de edelsten en out-
ste zijn / niet alleen van Florenten / maer
oock mede van die inde ghesheele werelt
zijn: hier inne stemmē met my over een
allen de Philosophen ende peghelijc die-
se kent / zoo ick doen. Ende op dat ghy
deen booz dander niet nemen en soude /
zoo suldy weten dat ick spreke vanden
Baronchiers / die onse ghebueren zijn /
hgonende hy de groote liebe vrouwe.

Als dandere dit hoorde ende meyndē
dat hy daer mede wat anders / dan zy
verstonden wilde seggen / begonsten zy
altsamen zynder te spotten ende seiden:
hy spyt dan met ons / recht oft wy de
Baronchiers niet zo wel en kenden als
ghy lieden. Ick en doen waerlijck niet /
sprack Escalce / mer segghe u die waer-
heyt: ende is hier vermandt die een wed-
dinghe wil aengaen om een vry ghelach
booz ses sulcke ghesellen als hy sal wil-
len kiesē / ick ben bereyt om te wedde:
daer en boven sal ick noch het oordeel
hier af stellen ende genen die ghy selfs
daer toe sult nemē. Onder dit gheselschap
was oock een ghenaeint Perri Damini
die daer op sprack / dat ghelde u alsulck
ghelach: ende over een ghecomen zijnde
hier inne te gheloooven Peeter de Flore-
tijn in wiens hups zy saten / zijn zy te sa-
men tot hem ghebaen / de welke maghe-
volcht waren van alle het ander ghesel-
schap om Escalce dat te sien verlfesē
ende zynder te bespotten / ende vertelde
hem alle hente weddinghe.

Peeter dat een bescheyden jonck man
was eerst gehoozt hebbende al dat Pe-
ri wilde segghen keerde hem tot Escal-
se / dien hy vraechde: hoe sult ghy mogen
bewijfen t'ghene dat ghy seght: ick salt
betooghen sprack Escalce / met zo goede
redenen dat niet alleen ghy / maer oock
dese

Dese man diet loochent / bekennen sal de
waerheyt te wesen. Hy weet wel dat
de menschen dies te edeler zijn hoe zy
dan ouder stamme zijn: ende also hielt-
mens oock nu terstont onder dese lieden
te wesen. Nu zijn ooc de Barouchiers de
outste van stamme boven alle menschen
in deser stadt: zoo volchter pinnera wt
dat zy de edelste zijn. Welwyse ick dan
dat zy de oudste zijn / zoo hebbe ick son-
der twijfelse de weddinghe gheloonen.
Om dit oock te doen bliken zoo suldy
weten dat onsen Heere de Barouchiers
maecte inden eersten tijden als hy noch
eerst leerden schilderen: maer vander
menschen zijn naemaels gheschapen als
hy wel schilderen conste. Wildy merckē
oft dit waer is / zoo slaet acht opte Ba-
rouchiers ende op andere mensche: dan
suldy sien dat ander lieder aensichte wel
ghedaen ende bequamelijck gheschicht
zijn: mer de Barouchiers suldy sie deen
met een lanc ende smal / vander met een
ommatich breecht aensicht: dees heeft een
seer langhe neuse / die een die seer cort is:
sulcke heeft een langhe kinne / die teges
de neuse opwaerts omme cront: eenige

schijnen met heur taken Ezels te zijn /
oock zijnder sommighe welker een ooge
veel grooter is dant ander: men vint
die een ooge veel hoogher dan de ander
hebben / niet anders dan de aensichten
zijn die de jonghers maken als zy eerst
leeren contersepten oft namalen. Dus
blijckt claerlijck genoech dat onsen Hee-
re alsoo ick gheseydt hebbe / dese Barou-
chiers maecte als hy noch eerst leerde
schilderen: sulx dat men niet loochenen
en mach oft zy en zijn de oudste van al-
le andere / ende daerom oock nootlijc de
edelste. Dit was nu seer wel gheweten
van Peeter die de rechter was / ooc me-
de van Peri / die om't bancket ghewedt
hadde / ende van gelijken van alle dan-
der gheselschappe in alle deelen vanden
Barouchiers also te wesen: dies zy het
lustich bewijs van Escalse gehoozt heba-
bende / altsamen begonsten te lachen en
te segghen dat Escalse het meeste recht
ende oock het bancket ghewonnen had-
de: want de Barouchiers waeren vooz
seker de edelste / als oock de oudste die
niet alleen in Florencen / maer die oock
inde gheheele werelt mochten zijn.

Fresco riet sijn Richte indient haer verdrietich vialē (soo zy seyde) de
ghene die onlustich waren om te aenschouwen / dat zy haer nemmermeer spie-
ghelen en soude.

De dertichste Historie.

Om te bespotten sommighe onlustighe newwysse vrouwen / die niet
schoons noch lustichs en bewanden dan haer selben.

EEnman ghenaeamt Fresco van
Chelatio hadde een Richte die
Franchon was gehete wt boer-
ten. Dese supverlijc van leden en
oock schoon van aensichte zijnde (noch-
tans niet van sulkerengelscher schoon-
heyt alsmer wel somint ghesiet) achte
haer selven soo grooten ende edelen dinc
te wesen / dat zy aenghelwent hadde alle
mannen ende vrouwen te lasterē en ooc
ale tgene dat zy sach: sonder eenichsing
te mercken op haer selben die alsoo on-

lustich / verdrietich / ende spittich was
alsmen eenich mensch sie mochte: want
men mocht haer gheen dinc te passe
doen: ende hier en boven noch / was sy
alzo fier en verwaent / dat het al veel te
bele waer gheweest / oft zy al vant Co-
nincelijcke hups van Banckrijck ghe-
weest hadde. Alle dingen stoncken haer
toe als zy lantx der straten ginc: sulcx
dat zy dan nemmermeer anders en dede
dan de neuse op te fronselē: recht oft al-
le de ghene die sy sach oft die haer ghe-
moeteden

moeteben / staen ende buyluis waeren
gheweest. Maer laet ons nu ter saecken
gaen ende veel van haer walgende ende
häteliche seden overslaen. Het geviel op
een tijt dat zy wederomine was thuyt
ghekeert daer haren oom was / ende dat
zy al wol abelheyt / niet auber goede
dan blafen / ginck sitten benedens haren
oom / die haer brachde: wat beduyt dit
te Francon: dat ghy hebt daert noch
tans heplich dach is zo haest wederom
thuyt zijt ghekeert: daer op zy / die hy
nae in stricken viel van heuschepdt / ghe
antwoort heeft. Het is waer dat ick zo
haest weder thuyt ben getomen / en dat
overmits ick niet en wane batter ont
zo veel Mans ende Vrouwen in dese
stadt en waeren die zo misghelijck
ende onbevalligh van gedaente mochten
wesen als hier nu zyn. Want lauchs de
straten gaende en sie ic niet een mensche

oft hy en mishaecht my / ick en weet niet
hoe: ende en gheloope niet datter. Vrouwen
inde werelt is die grooter weersie heeft
in onbevallighe lieden: sulcx dat ick om
die niet te sien / zo broech weder thuyt
ghekeert ben. Nu mis haer den freste
de stinkende zede van sijn Richte wone
derlijke seer: dies hy tot haer seide. Zijt
saechte dochter dat u de onbevallighen
menschen dus seer mis haegen als ghy
seghe / ende indien ghy vrolijck wilt le
ven: zo wacht dat ghy u nemmermeer
en spiegel. Maer zy die pdele was vā
berstant dan eenich riet / ende nochtans
zo wijs als Salomon waende te wesen
en verstant niet meer wat haer ooms
woorden inhadden dan een schaep ge
daen soude hebben: dies zy andrwoorde
dat zy haer zo wel wilde spiegelhen als
de andere. Dus bleef zy in dese grove
plompheyt ende is noch daer inne.

Messire Guido Cavalcanti berispte bedeckelijck sommige Floren
tijsche Ridderen die hem verrascht hadden.

De eenendertichste Historie.

Becoonende het onderschept der geleerden en der ongeleerden.

Vel schoone ende lofliche ghe
woontē zinder voormals ge
weest binnen de stadt van Flo
rencen: van welcke huyden
saechē niet een overgebleven en te
Godt zy ghelooft ende de heylighe ghe
rietheyt die met rijckdommen als vo ge
wassen is in die selfde stadt dat zy alle
die goede ghewoonten daer wt gheban
nen hebben. Onder alle dese was daer
oock een sulck banigher: dat op verschey
den plaetsen binnen Florencen de goede
hansen van dien hoethe by een versamen
den: ende maechten een gheselschappe
van een seker getal personen: wel acht
nemende dat daer niemant in en quam
oft hy en mochte wel ruyt die costen
dragen. Dese gingen van by gebeur
ten out / mit terten eenen dan totten an
deren zo dat elck sinen dach hadde dat

hy het tafellaken spreide: daer zy dan
noch by wijlen by hem noodden en eere
bewesen eenighe vrende edelieden / als
die inder stadt quamen / ende van ghe
lijcken oorsominge burgeren. Oec mē
de beeleeden zylieden hen oock vermin
sten eens isiaers op een mahiere / ende
reden van de edelste ghelijckelijck met
malcanderen door de stadt: oft zy seids
sommighe Tournoyspelen op ende ander
tijt despelende dat oock wel tijt op de
hoofstse sefsdagen vanden jare. Onder
alle welcke ghelichschappen daer oock een
nen was Messire Betts niet sin mede
ghelichschappe: de welcke seer gheat bepd
hadden om in heur geselschap te geerij
gen Guido de sone van Messire Cavale
rant de Cavalcanti / ende dat niet son
der oorsaeke. Want behalven dat hy
een was vanden alderbeste dialectice
nen

men/bie de werelt byoerh/ ende oock een
volmaecht Philosophhe (om welke din-
ghen dat gheselschappe niet veel en gaf)
zoo was hy oock een seer alre eerlyck
ende welbespraect edelman die alle dat
hy bestraen wilde ende dat een edelman
betacint/ dat doen conste danpemandt
andere. Hier en boven was hy noch seer
ryck: ende wist den genen/ diert sijn ver-
stant weerdichachte/ meer eeren aen te
doen/ dan van tonge wiggesproken mach
worden. Maer Messire Betto en hadde
niet zo vele coninc gheboen dat hy hem
in henlieder gheselschappe hadde mogen
rekenen: dies hy niet sijn gesellen meyn-
de als uiter verdoosacht te zyn/ dat Mes-
sire Cupdo door sijn ondersoekloft spe-
culatie geseel vande mensche veruerm-
de. Goe mede seyde het ghemeyn volck
overmits hy per van d' Epicuriensche
meninghe was/ dat alle sijn gronderen
ander verghens toe en streckte dat om
te soecken oft hy soude mochten vinden
datter gheenen Godt en ware. Nu ghe-
bielt op eenen dach als Messire Cupdo
quam wter kercken van Sinte Mi-
chiel d' Dorste ende sijnen wech nam van
Edmari tot sint Jan/ het welch hy nae
sijnen ghewoonheken ganc was (in
welken tijt die groote Marberen ver-
heuen graben die nu zyn tot sint Gera-
ree/ noch op Sint Jans kerckhof ston-
den) dat hy ghinc tusschen dese graben
ende tusschen de Porphyren pilaren
ende oock mede tusschen de Doorte van
Sint Jan/ die doen ter tijt ghesloten
stont: daer is Messire Betto met sijn
gheselschappe te Deerde gheromen/
daer s' oer t' kerckhof van Sinte Ge-
pree: de welke siende Messire Cupdo
daer tusschen de doode Graben/ tot sijn
gheselschappe sprack: gaen wy hem ee-
nen anert aen taghen. Ende niet een
van Paerden nopende recht oft zy hem
hadden willen besnynghe/ waeren zy
hem by nae opt lijfeer hy henlieden ge-
waere werdt/ ende spracken tot hem:
Cupdo ghy wepghert van ons ghesel-

schappe te zyn/ maer seght doch: waer-
sult ghy bedreuen hebben/ als ghy ghe-
vonden sult hebben datter gheen Godt
en is? Cupdo hem omringhel siende
heeft henlieden terstont gheantwoordt:
ghy meucht wy/ mijn Heeren/ in u sup-
der hups doen t' ghene dat u beliest.
Daer naer selde hy sijn handt op een
handen graben dat seer groot was: en
besijnen syronck nemende swaenck hy
hem selfs aen d' ander zijde die wter ma-
ten rasch was van leden/ voort ginch
hy sijn weech als hy hem wt henlies-
den gheriddert hadde. Die ander ble-
den daer al verwondert zynde/ saghen
op maleanderen/ ende begonnen te seg-
ghen dat hy sonder verstant was/ dat
oock het ghene hy gheleydt hadde niet
passe en quam op hun rebene: want zy
lieden ter plaetsen daer zy doen ter tijde
waren niet meer te doen en hadden/ dan
alle d' ander Burghers/ noch oock Mes-
sire Cupdo minder dan pemandt van
hen allen. Maer Messire Betto heft toe
hen allen gheseydt: ghy lieden zyt alle
samen sonder verstant indien ghy hem
niet verstaen en hebt. Want hy ons
eerlijck ende met weynich woorden den
meesten laster vander Weerelt aenghe-
seydt heeft: gheniercht dese graben/ in-
dien ghy daer wel op ledt/ der dooden
hupsen zyn/ om datmen daer de doode
lede ende dat die daer woonen: welcke
graben hy seydt onse hups te wesen: om
ons daer mede te doen verstaen dat wy
ende ander ydloten oft onghelerde me-
schen snooder zyn dan dooden te achten
teghens hem ende ander wetende man-
nen: ende daerom zyn wy lapden hier
tusschen de graben wende in onsen
hups. Doen verstant een pghelick
t' ghene dat Messire Cupdo hadde wil-
ten segghen: dies zy beschacnt waeren
ende hem niet meer en terchden: oock
hielden zy van dien tijt voort aen Mes-
sire Betto voor een subtyl ende verstant-
dich stibber.

Tofan sloot op eenen dach sijn wijf buytens huys: de welcke siende
 dat zy door gheenderley sneeckinghen en mochte comen/haer beyns de ineenen
 put te springhen daer zy eenen grooten steen in liet vallen/ dies Tofan als hy
 dat hoorde wt sijnen hups daerwaerts liep: zoo dat zy daer en tusschen binneu
 thups gheraecte/haere man daer buyten sloot/endt hem buysent derley schelt-
 woorden toe riep.

De tweeentertichste Historie.

Leerende dat der vrouwen arghelistic heyt der mannen loof heyt te
 boven gaet.

Voormaels woonde binnen de
 stede van Arezze een rijck man
 gheheeten Tofan: den welcken
 een seer schoone ionghe dochter
 ghenaemt vrou Witte te wijve wert ge-
 geben: vande welcke hy/ sonder te wetē
 waeromnie/jalours is geworden: waer-
 inne het wijf als zy dat vernam/ niet al-
 len seer vertoorn was. Als zy hem nu
 menich werben sijnder jalousien oorsa-
 ke ghebzaecht hadde/ de welcke hy haer
 nopt en wiste te segghen/ dan van sulcke
 snoode oorsaken daer men int ghemee-
 af seyt/ quam haer inden sinne hem vant
 leet te doen sterben/ daer voor hy sonder
 oorsake ghebezeft hadde. Also vermerr-
 te zy dat een eerlijck ionck man/ naer
 haer bedonckē den amoureuus van haer
 maecte/ metten welcken zy heymelijck
 kennisse ghemaecht heeft: ende de saecke
 nu alzoo verder gebracht hebbende dat-
 ter tusschen hen beyde niet meer aen en
 ghebyack dan van de woorden totter
 daet te comen/ began zy daer middel toe
 te soecken. Nu hadde zy onder andere
 van haers mans quade zede ghemerckt
 dat hy gheerne droncken dronck: dies zy
 hem sulcx niet alleen began aen te prij-
 sen/maer hem oock dickmael niet voor-
 raet daer toe aen te pozzren: daer hy zoo
 sijn toeghewent werdt/ dat zy hem zoo
 dickmael/ alst haer belief de droncken
 dede drincken/ende ginck hem dan/ als
 zy hem wel droncken sach/ te bedde leg-
 ghen. Voor desen middel dan/ quam zy
 d'eerstmael by haer lief het welcke zy
 daer nae noch menichmael beplijchlijck

onderhielt. Hier en bobē verliet zy haer
 noch soo gewillijc op haer mans dron-
 kenschap/ dat zy niet alleen zoo stout en
 was dat zy haer Boelken somtijts bin-
 nen haer hups byachte/ maer dat zy ooc
 wel onderwijlen by hem ghinch in sijn
 hups/ dat niet wijt van daer en stondt/
 ende bleef daer dickwils het meeste deel
 vanden nacht. Dese maniere van doen
 aldus hy dees amoureuse vrouwe on-
 derhoudē zijnde zo is gevallen dat haer
 onsalighe man begonst te mercken dat
 zy nochtas nemmermeer selfs en dronck/
 als zy hem alzoo dede drincken: dies hy
 began te vermoede oft wel sulcx mocht
 te zijn/ alst inder waerheyt was: te we-
 ten oft hem sijn wijf droncken maecte
 om ter wijlen hy alsoo siep haer lust te
 moghen plegghen. Om dit nu te besoeckē
 oft zo was dan niet/ keerde hy eens we-
 derom thups sonder van al dien daghe
 ghedroncken te hebben: ende geliet hem
 nochtans in woorden ende wesen oft hy
 bersmoort droncken waet gheweest.
 Dit ghelooft de het wijf lichtelijck: de
 welcke niet mepnende dat hem meer
 droncks van noode was om vast te sla-
 pen/ hem terstondt te bedde gheholpen
 heeft: dat ghedaen zijnde ghinch zy nae
 haer gewoonte wt haren hups tot haer
 Boelkens hups daer zy totter midder
 nacht toe ghebleven is. Zoo haest oft so
 saen nu Tofan sijn hups vrou niet meer
 en vernam/ stondt hy op vanden bedde
 tradt aende deure/ sloot die wel vast van
 binnen ende ginck int kuytster/ om sijn
 wijf te sien wederomne comen ende
 haer

Haer te doeg verstaen dat hy haer cluch-
ten wiste. Alsoo is hy daer gebleven tot
sijns wijs webercomster: de welcke we-
bercomen zijnde de deure gesloten vant/
dies zy water maten droevich was: ende
began ten laetsten te besoecken oft zy de
deure niet met crachte en soude moghen
openen: t welck de Man een wylt tijt
ghedoocht ende daer nae tot haer ghe-
sproken heeft. Ghy doet verlore moep-
te wijf/ want ghy en meucht hier niet
in comē: dus gaet hy weberomme daer
ghy tot deser uren toe geweest zijt: ober-
mits ghy hier nimmermeer binnen en
sult gheraken vooz dat ic u by alle u ma-
gen ende ghebueren alsulcke eere aenge-
daen sal hebben als u toebehoort. Het
wijf began te bidden om Godts willen
dat hij hem doch liet ghelieven haer in
te laten: obermits zy niet en quam van
sulcker plaetsen als hy waende/ maer
alleenlijck van waken hy en van haer
ghebueren: ghemerckt de nachten zo
laech waren dat zy die niet geheel ober
slapen/ noch doch niet alleen binne
hups ober waechten mochte. Maer
haer sineecken en was niet gehoozt/ al-
soo dese heeft van een mensche vooz ge-
nomen hadde alle de luden vander ste-
de: sijns wijs oneere cont te maken/ die
noch van niemant gheweten en was.
De vrouwe dan siende dat haer bidden
te verghoeft was heeft haer toeblycht
ghenomen totten drepghementen seg-
ghende: laet ghy my niet in hups/ ic sal
u de bedruetste man makē die daer leeft.
Wat cont ghy doch doen: spiat Tosan.
De vrouwe/ wiens verstant de liefde
deur sinen raet nu al verscherpt hadde/
antwoorde. Eer ick die oneere/die ghy
my onrecht doen wilt soude gedooogen/
sal ic my selven liever gaen werpē in de-
sen put die hier ontrent is. Als ick daer
dan doot in ghebonden sal wesen en sal
daer niemant zjn die niet en geloof dat
my anders daer niemant dan ghy dooz
u dronckenschap in gheworpen hebbet:
ende dan sult ghy moeten vlychten/ oft

u goet verliesen ende ghebannen wesen:
oft mensal u t'hoofst afhael als ee moor-
der van u hups vrouwe/ zo ghy dan oos
waerlijck wesen sult. Deur alle dese
woorpen en wert Tosan niet beweecht
van sijn sot boornemē: dies hem het wijf
seyde. Nu wel dan ick en mach dese uwe
moetwil niet langher verdraghen: God
wilt u vergeben/ ghy meucht mijn spia-
rocken/dien ick hier late in hups sluytē.
De nacht was zoo duyster dat d'ee mē-
sche den anderen nauwelijck op't strate
sien mocht: dus is zy/ dit gheseyt hebbē-
de/ ghetreden naden bozput: daer zy ee-
nen grooten steen/ die arden doete vant
dien lach/ nemende began te roepen/ O
heere God verghēbet my ende liet niet
eenen den steen inden put vallen. De sie-
maerte inden gront vant water een seer
groot ghelupt: t welck van Tosan ghe-
hoort zijnde/ hem terstont vastelijck
dede ghelooven dat zy haer selfs daer
inne gheworpen hadde: daeromme hy
eenen eener metter coorden ghenomen
hebbende/ rasschelijck wten hups nae
den put is geloopt om haer te helpen.
Maer daer en tusschen hadde zy haer
byder deuren verborghen/ dies zy sien-
de dat hy naden put liep/ Aen binne
thups snapte/ de deure toeloot/ int vepu-
ster ginck liggen ende began te segghen:
men moet den Wijn wateren almen die
drinct maer niet almense ghebzoncken
heeft. Tosan sijn wijf hoorzende hielt hē
vooz bespot/ en is weder aender deuren
ghegaen: maer als hy sach dat hy niet in
mochte heeft hy tot haer gheseyt dat zy
hem op doen soude: maer zy die nu het
schoon spreken dat zy te bozen gebruy-
te/ al verlaten hadde began by na al roe-
pēde te seggē. Wy gants bloet ghy pijn-
lijke dronckaert als ghy zint dese nacht
en comdijer niet binnen: ick en mach u
byster leven niet langher verdraghen/
maer wil een pghelijck doen blicken
wat man dat ghy zint ende tot wel fier
uren ghy des nachts thups roint. To-
san aen d'ander zijde oock seer tonbre-

den zijnde began haer schandelijck aen te spreken ende te roepen: dies de gebueren Mannen ende Vrouwen deurt ghehoor van sulch gherucht upten bedde versien/ende ter vensteren npt quamen kijcken/byagghende wat daer te doen waer. Derstont began het Wijsf al weenende te seggen: het is dese vernaleijde Man die alle nachten droncken thups coemt dus spade inder nacht/ nae dat hy een wile heeft liggen slapen inden Tabeern: het welcke ick nu lange verdragen/ende hem daer bipsentmael om behoben hebbe/ twelck al niet en helpt: dies ick niet machteich zijnde sulcx langher te gedooogen/hem dese schande van buypen te sluyten eens hebbe moeten doen/ om te sien oft wat helpen mochte. Dese plompe heeste Tosan/ septe daer teghens de sake alsoo die was/ ende drepche haer vere. Du meuchdy sien/spack het wijsf totten ghebueren/wat dit voor een man is: wat soude hy dan noch al van mijn segghen/waer ick/ soo hy is/ opter straten/ende waer hy/zoa ick ben/ himens hups/ ick soaghe/hy alle helsehe goden/dat ghy hem gelooven soudet de waethept te segghen. Hier aen meuchdy wel hemmen oft hy wijs is:want hy septe van my ghebaen te syne t'ghene ick hem ge-daen te hebbe vermoede: meynende my verbaert te maken deur yet/ken weet niet watter/inden Put geworpen te hebben. Och oft God gabe dat hy daer selfe met ernst inghesprongen ende verdrone-

ken waer: zoo mochte de wân/die hy te veel ingesloopt heeft wat gewaert zijn. Alse die Buermans ende oock de Buermans begonste Tosan te straffen/hem den schult te gheuen/ende qualick toe te spreken/om t'ghene hy zijn wijsf op septe: sulcx dat het gherucht soo berde van ghebuer tot ghebuer in luttel tijts versprepte/ dat het des wijsf maghen ter oogen is gecomen: de welcke daer quamen/ende van den eenen ghebuer door/ vanden anderen nae/ ghehoort hebben: de hoe dat het met deser saken was: Tosan hy den cop naemen/dien zy blau ende bloedigh sloeghen. Daer nae ginghen zy himens hups/ namen alle des wijsf dinghen/ende keerden mer haer tot hun luyder hupsen/ vanden welcken Tosan noch ghebeycht wert dat hem dit noch ergher beronnen soude. Tosan septe dat hy qualijck wt was gestreken/en dat he zijn jalousie verleydt hadde/ als die zijn wijsf boven alle dat ter Werelt was bewinde/heest bytenden en nitdelen ghesocht door de welcke hy soo vele dede dat hy zijn wijsf met bytenschappe verwerf/ die hy weder thups bracht/ en beloofde voort aen nemmer meer jalours te wesen. Hier en boven gaf hy haer noch oorslof/om alle te doen dat haer belicbe soude/oy dat het maer soo wijselijc geschiede/dat het van niemant vernomen en wert/ ende heeft alsoo/ als een oprecht schandelijc dwaes/na de geleden schade bytenschappe ghemaecht.

Italandijn/ Bruyt ende Buffelmacho ginghen in oen plaetse ghe-naemt Bugnon een costelijcke steen soecken/genaemt Elitropis: de welcke Italandijn meynende gelanden te hebbe/met Besselskens gelade zijnde thups waert gheerden/daer hy zijn wijsf/om dat zy sijnen wilde grammelijc sloech: en vertelde daer na zijne gesellen(diet beter dan hy wisten) hoe dattet ghebaen was.

De drieendertichste Historie.

Verispende de sothept banden genen/die alle dinghen ghelooven.

Binnen de Stadt van Florencé/daer oyt veelrelep aert van Volcke ghewoont heeft/ was eertijts ee Schilder wiens name was Calandijn/ ende

was slecht/ oock de nieuwste mensche diemen mochte ghebinden: de welcke diemael t'geselschappe hanteerde van twee ander Schilders dat seer geneuchlijcke

mannen waren/ waer af den eenen hem
noemde Buzup/ ende den ander Buffel-
machonmaet waren daer beneuen oock
vernuftich ende beſhepden/ ende hadde
pymeganch met deſen Calandijn/ om
de luſt die ſp dicmael wt zijn eenbuldic-
hepde ende maniere van doen raepden.

Oec mede woonde ter ſelver tijt bin-
nen Florenten een Jonckman genaemt
Macedel Saggio/ ſoo gheneuchlijcken/
ſoo ſchalcken ende ſoo behendigen Mau-
malle dat hy beſont / alſinen mochte
ghewinden: de welcke pet van Calan-
dijns eenbuldichepde vernomen heb-
bende/ van ſinne wert zijn coztwyl daer
aen te nemen/ met hem eenighe clucht te
ſpelen/ oft hem pet boertichs broedt te
maecken. Deſe vandt op een tijdt Ca-
landijn in ſint Jans Kercke ſtaen ga-
pennas de ſchilderije/ ende nae t'ghesne-
den werck des Tabernakels/ die on-
laet daer booz opt Outaer vande ſelf-
de Kercke gheſieldt was: dies wert hy
denckende dien man op een bequaeme
plaetſe ghewonden te hebben / om zijn
boozmen eens te mogen volbrengen.

Als hy nu zijn medegeſelle ſijnen aen-
ſicht verclaert hadde / zijn ſp te ſamen
gecomen/ daer Calandijn alleene ſtont:
ende henlupben ghelatende als oft zy
hem niet en ſaghen/ begonſten zy onder-
ſinghe vande crachte van veelrelep ghe-
ſteenten te ſpreken: daer Mace alſoo ey-
gentlijck af wiſt te clappen/ als oft hy
een Juwelier waer gheweest/ nae wel-
ker coutinge Calandijn niet beuden oo-
ren lupſtede. Een wijle daerna heeft
hy hem tot hulupden ghekeert/ en ſien-
de dat heur reden niet hemelijck en
was/ is hy daer by gecorné. Dies wert
Mace byz/ de welcke met zijn begonnen
redene voortgaende/ van Calandijn ge-
vraecht werdt in wat plaetſe men deſe
coſtelijcke geſteenten/ die van ſo grooter
cracht waren/ ſoude mogen ghewinden.
Mace ghaſ hem booz antwoorde dat
het meeſte deel van dien ghewonden
wert in Berlinoe een ſtadt van Baſ-

que/ in cē gelegentheyt die Bengodi ge-
naemt was/ al waer men den wijngaert
aenden ſtocke bandt met ſaurpſen ende
daermen het manneken om niet toe ge-
creech alſinen een Gans en geldt coſte-
te. Daer was ſepde hy noch) een gehee-
le Berch van Kaſe/ daer volck op woon-
de/ die niet anders en deden dan werme
ianck / ende brouwent op Capoenen te
maken/ diemen voorts van boven dael-
wierp/ waer af dan elckelijck het mee-
ſte gherreech/ die daer meest af nam. Men
den doet van deſen Berch ſtroomde een
beerchen vande beſte machteſepe die opt
om gelt ghecoſht wert/ ſonder dat daer
een byppel waters hime was. Wo/ ho
(ſpach Calandijn) dat en goet landt:
maer ſeght my doch wat doen ſp met de
capoené die ſp daer coke? De Baſquiers
(ſepde Mace) eten die. Sijt ghy daer opt
gelweest? Wat vraechdy/ ſpach Mace/ of
ic daer opt was? ja ick ben daer ſoo wel
hondertmael als ermael gewest. Doe
veel mylen wechjs mach wel van hier
zijn? vraechde Calandijn. Meer dā byp-
ſen ſpach dander. Het moet dan ſpach
Calandijn / al verder van hier zyn van
Buſſe. Ghi ſegt de waerheyt antwoor-
de hem Mace. Als nu Calandijn ſach
dat Mace deſe dinghen al ſonder lachen
met een ernſtelijck aenſicht ſpach/ heeft
hy ſulcx ſoo ontwijſelijcken geloof alſ-
men de blijchelijckſte waerheyt/ diemen
ſeggen can/ ſoude mogen gelooben: die
hy alle die booz ſeker houdende began te
ſeggen: dit laet leyt al te verre booz my/
maer ſo vele wil ic u wel ſeggen/ dat ick/
indient wat naerder waer / daer eens
met u ſoude trecken: alwaert maer om
een houwet tot die capoené te ſien ma-
ke/ en daer een ſchotel vol af met my we-
deromme te byngel. Mace ſeght my doch
dat u Godt moet verbljden/ vintmen
daer int landt/ waer af ghy nu ſpreckt/
geé geſteentē van ſulcker grooter crach-
ten? Ja men trouwen ſepde Mace/ men
vint daer tweederley dā groter crach-
te. Het een is dā deſe moſteſtenē dā Ber-
tignaba

tynade en van Montifce: dooz welker
 crachte/ als daer Coozumolens af ghe-
 mact zijn het meel gemact wert: daer
 wamen oot ghemeynlyc al hier sept/ dat
 bā God alle welheden/ en van Montif-
 ce de beste coozumolens comē/maer de-
 ser Molenssteen vintinen in so grooter
 menichte dat die hy ons zo weynich ge-
 ache zijn als by henlieden de Amiran-
 den zijn: waer af by henlieden grooter
 Werge zijn dā den Wersch Mozel/welcke
 al t samen des middernachts glinsteren
 en lichtē. Doch moet ghy dat oot wets/
 waert sake dat pemaent de Molenssteen
 in ringen liet cassen eer zy doozgaet wa-
 ren/en datmen die den Soudaer byachte/
 hy sonder zoo vele booz gearreien als hy
 selfs soude wille. De ander sooyte is een
 bierbaer ghesteente die wy Juweliers
 Eliotropie noemen/ ende is van ober
 groote crachte: gemeret mē de genē die-
 se ober hē byaecht/zo lange hy die heeft/
 op geene plaetse ter werelt sien en mach
 indē en hy daer niet en is. Dof sprac Ca-
 landrijn/ dese ghesteenten zijn van seer
 grooter cracht/ maer waer werdt dese
 Eliotropie doch gebondē? Men plachte-
 se (sprac Mace) te vinden inde blacke
 plaetse vā Magnon. Vā welker groot-
 te (sprac Calandrijn) en van wat verwe
 is dese steen? Hy is (antwoorde Mace)
 van verscheypden groote/ d'een meerder
 d'ander minder: maer al t samē zijnse hy
 na van s werte verwen. Calandrijn alle
 dese dinghen wel in hem selfs onthouwe
 hebbende/ ende hem ghelattende als oft
 hy erghens te doen hadde/is van Mace
 gescheypden met booznems om desen steen
 te soecken/ op aboutur oft hy dien sou-
 de mogen vinden/ noch maecte hy opset
 niet daer inne te doen sonder Wupn en
 Buffelmachso sulc eerst te doen weten/
 welcke twee hy grootelijc beminde.
 Alsoo heeft hy henlieden begonuen te
 soecken/op dat zy sonder meer beradens
 de eerste soude wesen om desen steen te
 vinden/ sulc dat hy alle dien mozghen
 doozt oberbyacht int soecken nae dese

twee. Ten laetsten als nu den middaech-
 al gheleden was quam hem in den sinne
 dat zy int Clooster wozchten tot de Jos-
 vrouwen van Fapence: dies hy (niet te-
 ghenstaende den dach seer heet was) al-
 le sijn werck achter rugghe stellende by
 nac al loopende by heur is ghetomen/en
 heefse aenghesproken in deser maniere.
 Doozt byenden/ wy fullen/ ist dat ghy
 my gelooven wilt/ de rijckste lieden zijn
 van Florenten: overmidts ich van een
 gheloof waerdich. Man ghoozt hebbe/
 dat hier op de blacke plaetse van Mag-
 non ghesteenten werden gebonden van
 sulcher aerdt/ dat de ghene diese ober
 hem byaecht/ van gheenen Mensch ter
 werelt ghesien en mach werden. Daer-
 om dunkt my goet dat wy onder eenich
 merren daer gaen soecken/ al eer daer
 pemaent anders booz ons mach comen.
 Sijt wel versekerd dat wy die bindē sul-
 len/want ich ken die steen met alle wel-
 le. Als wy die dan gebonden sullen hebbe/
 wat dupbel ghebrecht ons dan mer/
 dan dat wy strace gaen aen de wissel-
 bancken: de welcke altydt (soo ghy wel
 weet) vol liggen van Gouden ende Sil-
 veren penninghen om daer af te strijckē
 zoo vele als ons believen sal. Niemand
 en sal ons mozghen sien/ ende alsoo sullen
 werden/ sonder zoo arbeypdelijcken eens
 gantschen dach lanck de nuieren te be-
 plagghen/ als Lynassom doet. Wypr-
 ende Buffelmachso desen Man hoorren-
 de/begonden onderlinge te lachen: ende
 malcanderen met ghelate van groote
 verwonderinge hebben zy Calandrijns
 raet ghepriesen/ Buffelmachso byaechde
 wat name dese steen hadde:maer Calan-
 drijns rupde samen hadde des ghesteents
 name nu al vergeten/ dies hy daer op
 seide/wat leydt ons aenden name/ als
 wy sijn crachte weten? het dunkt my
 best dat wy die sonder eenich vertoebe
 meer tersont gaen soeckē. Nu wel dan/
 sprack Wupn/ hoe dancich is dese ghe-
 steente:daer zijnder/ seide Calandrijn/
 van alderle sooyte/maer al t samē

se hy

se hy na swert. Daerom buint my goet dat wyse altemaek op rapen die s werde zyn tot dat wy den rechten steen sullen hebbe dus laet ons nu gaē/sonder meer tijts te verliezen. Totten welcke Bzupn septe toest eē wepnich ende hem voortgheheert hebbende teghens Busselmarcho/ sprack hy tot hem: ick laet my beduicken dat Calandzjn met allen wel sept: maer daer toe en duncket my nu de bequamen tijt niet te zjn. Want de sonne is nu op't hoochste vanden daghe/ en schijnt daer in die plepne van Dugnon zo seer heet/dat zy alle de steenken verbroocht: sulcx dat de ghene die s werdt sekenen hupden moeghen eer de Sonne daer op stach nu ter tijt al wit gelijcken. Ende hier en boven is daer ter plaetsen nu veel volcx als doot werck dach is: de welcke/als zy ons lieden als sulcx saghen doen/ radē souden moghen wat wy daer ginge doen: ende souden mogelijck mede besaente doern als wy/ ende also hy gevalle de ghesteensen in huer handen gerijghen: dan waer alle onse arbejdt en moeyte verlozen. Hieromme acht ic het wel best/ indient u lieden goet dunckt/ datmen dit vooz eenon aenstaech behoort te houden om volbracht te werden op renen moeghen stont/ alswen des werte best wt de witte sal nrogen onderschepden/ ende dat noch op eenen heplighen dach/op dat wy van niemant ghesien en souden werden. Busselmarcho heeft Bzups raet seer gheprezen/daer Calandzjn ooc mede gestemmet heeft: ende befloten dat zy den naestcomende sondach wel broecht alle dze desen steen souden gaen soecken. Maer boven alle dinghen waren zy lieden van Calandzjn gebedē dat zy dit doch geen mensche ter werelt en souden openbaren/want het was hem in grooter hemelijckhept te kennen gegeven: ende dit gheseyt hebbende ginck hy henlieden oock vertellen allet ghene dat hy ghehoort hadde vamt lande Benschodp/ ende swaer met diereeden alle selve gantsch waerachtich te wesen.

Als Calandzjn dan henlieden gheschepden was/ hebben zy heuren aenstaech gemaect hoe zy in deser saerken souden handelen met hem: de welcke met begherlijck verlanghen den sondach verwarthende was. De sondach ghecomen zijnde is Calandzjn inden dageraet vanden bedde opghestaen: die sijn ghesellen aen sprack/ met haer Sint Gals voortwt ginck/ ende in de plepne van Dugnon af daelden: alwaer zy desen steen begonden te soecken. Calandzjn alderbegeerlijcx zijnde om desen steen te vinden/ tradt vooz wt: en nu hier dan daer springhende is hy rasch op alle plaetsen neder gevallen/daer hy swerte hieselck s sach: de welcke hy al vergaderde ende in sijnen boesem gelept heeft. Sijn ghesellen zjn hem al nae ghevolcht/ de welcke oock nu hier dan daer een hephen op lansen. Maer Calandzjn en hadde niet langhe ghegaen oft sijnen boesem en was volladen: dies nam hy bedde de voozpanden sijn s alstroet/ die wel lanc waren/ende hechte de epnden van dien onder vooz sijn gozdele: de welcke dese hepe sonder lanch te gaen oock al met hepen ghevult heeft: oock heeft hy van ghelijcken daer nae die klip van sijnen mantel vol steenken vergaert.

Daerom Busselmarcho en Bzupn merckende dat Calandzjn wel ghenoech geladen was/ende dat de maeltijt bestont te ghenaechen/ heeft Bzupn (na hunsynder opset) ghebracht aen Busselmarcho/ waer is doch Calandzjn/ Busselmarcho die hem wel vooz hem staen sach heeft hem roufsonne ghekeert/ herwaert ende derwaert ghesien/ende ten laetstra gheantwoozdt dat hy niet en wiste/ segghende: nochtans was hy onlanx hier vooz onsen ooghen. Wat noemt ghy onlanx? sprack Bzupn: ick soude wel vooz seker wanen dat hy nu al in sijn hups aen sijn Casete sibt ende brast: en dat hy ons hier in dese schoone sotternije ghelaten heeft om hier in dese plepne van Dugnon swerte steen

kens te gaen soecken/ Heers God/ sprac
 Buffelmacho/ hoe wel heeft hy ons wt-
 gestreken dat hy niet ons aldus gespot
 ende ons hier gelaten heeft/ nae dien wy
 so dwaes waren dat wy hem geloofde/
 datmen inde plepne van Mignon steen-
 den van so grooter cracht soude vinden/
 wasser oock pemandt behalven wy die
 opt alsulcx geloofde? Calandryjn al dese
 woorden aenhooyende began terstont
 te dencken dat desen steen in zynen han-
 den gecomet was: ende dat dooz des self-
 dens crachte dese twee/ die dooz hem
 stonden/ hem niet sien en mochten: dies
 hy verblift zijnde dooz sulcke aboutuer/
 dooz hy nam sonder een woort tot hen-
 lieden te spreken/ na hups te keere/ daer-
 omme hy heur den rugge boot/ ende be-
 gan te gaen. Dit wert Buffelmacho
 gewaer/ de welcke tot Bupnen sprack:
 jae wel/ wat gaen wy nu maken: waer-
 omme en gaen wy niet van hier? Laet
 ons (antwoorde Bupn) dan gaen: maer
 ick belobet Gode dat Calandryjn nu
 sulcke cluchten niet meer spelen en sal/
 ende waer ick hem soo nae als ick alle
 desen morgenhen ben gheweest/ ick soude
 hem niet desen keuse sulcke werp voor
 zijn schenen gheben: dat hy dese bedrie-
 ghe/ te aboutaeren wel een maendt
 langhe soude ghebenden. Dat Calan-
 dryjn humlieden dese woorden hoorde
 spreekken/ dat hy henlieden naebolghen
 sach/ ende dat hy heur woorden niet steen
 achter aen zijn hielen gheboelde/
 was van hem niet vele gheacht: noch-
 tans de suerte/ die hem een steenwerp
 ghedaen hadde/ gheboelende trock hy
 zijn beed oppe/ ende began te blasen: noch-
 tans sweech hy ende voorberde zynen
 wech. Buffelmacho in zijn handt genog-
 men hebbende een vanden keyen mede
 by hem opract/ sprack tot Bupn.
 Siet ghy dien kepe wel? ende die selfde
 oer dwers op Calandryjns leynende
 gheworpen hebbende/ seide hy: ach gabe
 Gode dat Calandryjn dien woort nu in
 zijn leynenden hadde/ ende ghaf hem

daer mede eenen grooten woort. Splie-
 den hem dan alsoo in deser wijsen steen-
 gende/ hebbe hem dooz die blacke plaet-
 se van Mignon ghebracht/ tot aen sine
 Gals poort/ daer zy de vergaderde ke-
 lens neder geworpen hebben/ ende een
 wijle gebleven zijn rouwen met de poort-
 wachters/ de welcke van te vooren wel
 onder wesen zijnde/ heur niet anders en
 ghelieten dan oft zy lieden Calandryjn
 niet ghesien en hadden: ende lieten hem
 alsoo doozlijden met de grootste lacher-
 nge vander Werelt. Also is Calandryjn
 sonder eenich toeben ghegaen nae zijn
 hups/ gheslaen nae hy den hoercken van
 den Molens: ende scheent gheluck dese
 hooftreke soo joncklich te wesen/ dat Ca-
 landryjn alle de swiere lanx/ ende daer
 na dooz de stadt quam ghegaen/ sonder
 dat hy opt van eenich mensche aenghe-
 sproken wert: oock ghemoeete hy lut-
 tel volcx/ abermits elchierlych over ta-
 sel was geseten. Voorts is Calandryjn
 in deser rustingen en aldus geladen bin-
 nen sijn hups gecomen: ende by ongeval
 so was sijn wijs genaemt Cesse/ dat een
 eerlycke vrouwe was/ ter selver tijt bo-
 ven op de trappē: de welcke al vergrant
 om zijn lane wtbliven al hoorende be-
 gan te seeghen/ als hy hem sach comen.
 Ich waen dat u de duyvel nemmermeer
 en sal doen comen: alle de Werelt heeft
 altydt ghegheten/ als ghy in comt om
 te eten. Calandryjn dit hoorende/ ende
 merckende dat hy niet onschulbaer en
 was/ began vol toorns en gramshaps
 aldus te seeghen. O snoodē wijs waert
 ghy daer/ ghy hebt my bedorven: maer
 by mijnder trouwen ghy sult het ont-
 gelden. Terstont is hy ghescomen op
 een cleyn saletken dat daer stonde/ daer
 hy hem van alle de gernaete kessels
 gelost heeft/ en is met eenen dullen hoof-
 de van daer geloopen by zijn hups vrou-
 we: de welcke hy by den haps greep/
 dooz zijn voeten neder wierp/ ende haer
 soo veel slaghen met vuysten en voeten
 gaf/ als hy met armen en been by brengen
 mocht.

mochte: sulcr dat zo nauwelijc een hup
op't hooft en behielt noch been op haren
rugge en hadde/ dat niet dapper gewes-
den en was: sonder dat het deerlijc gena-
de roepē dat arme wijf pet te bate mocht
te comē. Ma dat Buffelmachon en hupn
eē wijle tijt mette Doortwachters wel
gelacht hadden/ zijn sy allens hien doet
door boet Calandijn van achter naege-
volcht: de welcke door zijn hups comēde
de slagen die zijn Wijf van hem creech/
gehoozt hebbende: dies sy hem gelatende
als oft zy daer eerst gecomēn ware hem
aenspraken. Calandijn nu al nae van
sweert verhit/ ende vanden arbeidt sijns
slaen vermoeyt zijnde/ is aen't vepuster
gegaen/ en begeerde dat zo doch binnen
wildē tomen. En beprysden heur wat
coornich te zijn en ginghen boben: daer
zy de sale vol steenen/ ende het Wijf in
een hoercken vande: de welcke sacht met
onthonden hupz/ oock met een aensicht
dat bloedich en blau was/ deerlijc wee-
nende. Ende anderē cant sagē zy Calan-
dijn ontgozt/ wat/ en als een vermoeyt
mensche op een bankē sitē/ tottē wel-
ken zy lieben/ ma dat sy hem een wepnich
aengesten hadden/ ghesproken hebben.
Wat bebuyt ditte Calandijn: wilt ghy
houwē: hoe sietmen hier aldus veel stee-
nen! Daer na vzaechden sy hem noech/
ende wat gebreect u hups braywe het
schijnt dat zo van u gheslaghen is/ wat
sothebē zijn dit doch: Calandijn gantsch
hermoeyt zijnde vanden arbeidt int vza-
ghen vanden steenen/ vanden toozn en-
de verwoetheyt deur de welcke hy zijn
wijf hadde gheslagen/ ende vanden rou-
we om't goede gheluck dat hy waende
verlozen te hebben/ en conste zinnen aef-
sein niet haelen om een gheheel woort te
comen wt- spreken: daeromme Buffel-
macho siende dat hy te langher niet zijn
antwoorde beyde/ began weder tot hem
te segghen. Ofst ghy Calandijn op pe-
mant anders vergramt waerdē/ soo en
behoorde ghy daerom onser niet te spot-
ten/ alsoo ghy ghebaen hebt: als die ons/

gheluck twee dwaesen ghelaten hebt in
de pleyne van Mugnon daer ghy ons
gebroecht habbet om den dierbaren steen
niet wt te soeken: ende zijt alsoo weder-
om te hups ghekeert sonder ons. Gode
noch den Dypbel te bevelen/ het welc-
ke wy oock niet allen qualijck ghenoe-
men hebben: maer zyt dat byz seker/
dat dit die laetste boerbeije sal wesen
die ghy ons pinnermeer boorts meer
spelen sult. Calandijn door dese woort-
den gepriekelt zonde/ heeft niet nauwer
noodt geantwoort. En werdt doch niet
gram vrienden/ het gaet al anders niet
ter saken van ghy waent. Ick arme on-
salige mensche hadde den steen daer ghy
af seght ghevonden: hoozt my doch oft
ick u die waersheyt niet en segghe.

Als ghy d'eerste repse d'een d'ander nae
my vzaechde/ en was ick geen thien ha-
demen verte voor u: ende als ick sach
dat ghy aen quame sonder my te siene/
cradt ick door u luyden mijnre varden.
Ende boorts de sacker van begiane ten
epiden toe verhalende/ heeft hy hem luy-
den vertelt alle dat sy ghesepē ende ge-
baen hadden.

Doch mede toonde hy heur deur de
teekenen van hulupder werpingen aen
zijn schouderen ende hien/ ende began
daer nae met zijn redene boorts te gaen/
seggende: Doort wil te u noch wel meer
segghen/ dat ick gaende door de poorte/
welckē Wachters onbeleeftheydt ende
mijdscheit om alle dingen te willen sien
u luyden wel beken is/ ende daer en bo-
ben laer der straten ghemoetende veel
van mijn ghevaders ende vrienden/ die
al ghewoon syn my aen te spreken/ ende
in hulupder gelach te noden/ noyt van
renich van desen met een woort oft half
aenghesproken en werdt/ als de ghene
die my niet en sagghen. Als ick nu ten
laetsten hier binnen gheromen was/ is
my dit buyvelsche verbloete wijf tegen
gheromen/ ende herft my tot alle onge-
luck ghesien: overmits de wijfen (soo
u luyden wel beken is) alle d'naken

Heur crachte doen verliesen: waer dooz
ic/die my de geluckichste mensch beroe-
men mocht te wesen van gantsch Flo-
renten/de alder onsalichste man geblev
henten daeromme hebbe ickse gheslagen
soo veel ick arm oft been hebbe conuen
gehoeren. Ic en weet oock niet waerom
ic late haer den heel of te snijden. Ach
vervloecht moet die ure zijn/dat ic haer
opt eerstmael sach ende dat zy binnen
mijn hups quam. Dit segghende began
sijnen toozn weder te ontfeken/ dat hy
daer van nieuws weder op wilde comen.
Busselmacho ende Buzyn saghen al dit
spel/him gelatende als oft zy luyde hen
seer verwonderden: sprake ooc dicmael
ia tot sijn seggen/ende hadden zoo groo-
ten lust om te lachen/dat zy hen qualijck
conden bedwingen. Maer merckende
dat hy half rasende opstont om sijn wijs

noch eens te singten/traden zy daer tus-
schen ende seiden hem dat sijn wijs in
dese saecken gantsch ontschuldich was/
mer dat hy selfs de schuld hadde: als die
wel wetende dat de wijven alder dingen
cracht doen verliesen/haer te vozen niet
verboden en hadde van dien daghe on-
der sijnen ooghen niet te comen: welcke
voorszichtigheyt hem van onsen Heere
berooft was/. oft om dat hem sulck
grootten gheluck niet en was toegelept/
oft om dat hy voorszghenomen hadde sijn
getrouwe medeghesellen te bedziene de
welcken hijt schuldich was te openba-
ren/ doen hy vernam dat hy den steen
gebonden hadde. En nae veel woorden
hebbe zy niet grooter moeyten de peys
weder gemaect tusschen hem ende sijn
wijs/ende lieten Calandryn also gheheel
treurich in sijn hups vol steenken.

Buzyn ende Busselmacho ontsaken Calandryn een vercken: om
welcke weder te mogen binden zy eenen raet besochten van maleusep en van
gingbeers pillen/in welck plaetse zy luyden Calandryn ander pillen gaben/die
van hontgdecke ende in aloes gheronst waren. Ende maecten hem vzoet dat
hy selfs sijn eygen vercken gestolen hadde/het welcke zy hem noch weder deden
soopen wt vzeesen dat zy dat sijn wijs segghen souden.

De vierenderichste Historie.

Te kennen gebende/de simpele eenvuldicheyt van sommige sotten.

Het en is niet van noode dat ic
u verclare wat luyden Calan-
dryn / Buzyn en Busselmacho
ware/overmits ghy sulcx hier
voorzgenoech verstaet hebt: daerom ic nu
som tot mijn voornemen te comen/segge
dat Calandryn te lande waert een cleyn
hupske hadde/niet verde van florent:
het welcke hem met sijn hups vrouwe te
houwelijcegegebte was/daer af hy onder
ander dingen oock jaerlijcx een vercken
ter huere ontfinc ende was ghewoone
alle jare in December met sijn wijs al-
daer op't Dorp te gaen/het verck daer
te doen slaen ende souden: Nu gebiet op
een Jaer dat Calandryns Wijs op dien
eght wat sieckelijck was/ sulcx dat hy

daer alleen ginck om't Vercken te doen
slaen: het welcke vernomen werdt van
Buzyn ende van Busselmacho/die oock
verston den dat sijn wijs niet met hem en
ginck: dies zy beyde om een coy wijl ooc
daerwaerts gegaen zijn ten hupske eens
Priesters die hun luyder groote vriendt
en ooc Calandryns nae buerman was:
de welcke dien selven dach dat zy daer
ghetomen waren/sijn vercken geslagen
hadde. Calandryn hen luyden by den
Priester siende/heeft hys gewillecomt
ende seide: comt doch besien wat hups
houder dat ich ben: ende brachse voort
in sijn hups daer hy hun luyden sijn ghe-
slaghen Vercken toonde. Dese sage wel
dat het een seer schoon vercken was/ en
hoorden

hoozde wel Calandrijn dat hiet vooz sijn
gheslende souden wilde/ dies Bruyn tot
hem seide: Heere Godt welcken loerts
zijt ghy/ vercoopt het mensch/ ende laet
ons goet chier make om't gelt/ ghy sult
dan wel tot u wijf seggen dat het ver-
cken u gekolen is. Dat en mach also niet
wesen sprack Calandrijn: wat zy en sou-
de sulcx niet ghelooen/ en my ten hups
wt iagen: dus en behoef dy u hooft daer
over niet te bycke/ wat sulcx en sal nem-
mermeer van my gedaet werde. Al wast
nu wel zo dat zy hem daer lage toe pre-
dicten/ so en mocht het altsamē niet met
allen baten. Tis wel waer dat hyse dien
about by hem/ ten eten badt: maer dat
zo flappelijc/ dat zy niet by hem te gaste
en wilden gaen. Als zy nu van hem ghe-
schepde waren sprac Bruyn tot Buffel-
macho: willen wy hem desen nacht zyn
vercken ontsleut den welcken Buffel-
macho antwoorde: hoe souden wy dat
moghen volbrengen? Ich hebbe/ sprack
Bruyn/ daer goede gelegentheyt toege-
sien: indien hijt niet en neemt van daer
hy dat nu gelept heeft. It bidts u/ sprac
Buffelmacho/ laet het ons dan doen:
waeromme souden wijt oock laten/ dan
willen wy met desen Cappellaen daer
goet rier om maccken. De Priester se-
de oock dat hy daer seer wel mede te
byeden was. Men moet/ sprack Bruyn
doen/ hier wat listelijck in handelen.
Ghy weet wel Buffelmacho/ hoe ghie-
rich dat Calandrijn is/ ende hoe gaerne
dat hy drint/ alst op eens anders by-
del is. Gaen wy tot hem/ en leyden hem
inder herbergen: dan sal hem de prie-
ster gelaten alst oft hyt geheele ghelach-
ter liefden van Calandrijn af bede/ zoo
dat hy hem niet eenen penninck en laet
gelden: zoo sal hy hem selfs in wepinck
tijts af zoo wel berichten/ dat ons vooz-
nemen niet missen en sal/ want hy is al-
leen in hups. Al zoo Bruyn dit seide/
hebben zy ghedaen. Calandrijn hoozen-
de dat die Priester niet en wilde dat daer
pemandt soude ghelden/ begon wepde-

lijck te swelghen: ende heeft hem selfs
niet teghenstaende hys niet en behoef-
de/ ten hals toe vol gheladen: daer nae
alst nu al twee oft dyp uren inden avond
was/ is hy wter herbergen na hups ge-
gaen sonder eenichling meer maeltijds
te willen houden: en mynende zyn deure
wel gesloten te hebben liet hy die oye
staen ende is te bedde ghegaen.

Buffelmacho ende Bruyn ginghen met
den Priester heur avondmael houdens
de welcke ter sion na den maeltijt som-
mich ghereetschap namen om binnen
Calandrijns hups te moghen comen/ en
ghinghen lijelijck ter plaetse die vate
Bruyn daer toe vooz sien was.

Maer als zy de deure open vonden/ tra-
den zy daer binnen/ namen't vercken/
dzoeghen dat is der Priesters hups en
ginghen slapen. Als Calandrijn synen
wijn verslapen hadde is hy vooz op
ghestaen/ ende zoo haest hy af ghecomen
was/ sach hy toe/ sonder sijn vercken te
sien/ maer sach wel dat de deure open
stont. Daeromme hy d'een ende d'ander
ghebzaecht hebbende oft zy niet en wi-
sten wie sijn vercken gestole hadde son-
der pemandt te vinden die daer af wijs-
te spraken/ began den douchichsten rou-
we te bedrype vander werelt/ seggende/
Ich leyder hoe droevich ben ic dat mijn
vercken my aldus gestole is. Als Bruyn
en Buffelmacho opgestaen ware/ zyn sy
na Calandrijn toe gegaen om te hooze
wat hy dorch segge soude/ de welcke hem
liede zo haest niet en sach oft hy en riep-
se en heeft by na weenende tot heur ge-
sept: Och armē/ vriende mijn vercken is
my ontsloten. Bruyn wat naerder by hē
trebende luyfde hē haestelijck in sijn
oore en seide/ tis wonder dat ghy noch
eens van u leven wijs zijt geweest. Hoe
dat sprac Calandrijn/ ich segge dat met
gäter ernē. Segt zo alst/ sprac Bruyn
ende crijt luyde/ so meenende lieden dat
het waer is. Daer begon Calandrijn
stijf te roepē seggende/ ic segge u in goe-
der trouwe de waerheit dat het my ge-
stolen

stolent is. Ghy segt wel/sprack Bruyn/
ghy segt niet alle wel: so insetmen seggē
toegt luyde/ende laet u dapper hoozen/
op dat het warachtich schijne. Ghy sout
wel maken/sepde Calandzijn/ dat ic den
dubbel mijn ziele soude geven/ want ick
mercke wel dat ghy my niet geloven en
wilt/maer God geve dat ick by mijnder
helē gehange moet werden/ indient my
niet gestolen en is. Hoe dubbel soude dat
comen zyn/sprack Bruyn/ ic sacht noch
gister darr meyn dy ons broet te maken
dat het werc ghevolgen is/ het is/sepde
Calandzijn alsoo warachtich/ als ic het
u segghe. God segen ons sprack Bruyn/
hoe is dat mogelijc/ hoor seker ist alsoo
antwoorde Calandzijn/dies ic een ver-
doerde man bemeten weet oec niet hoe ic
sal doxyen thuss heerē/ want mijn wijf
en salt niet gelovenende oft zijt noch al
geloofde/so en sal ic dit gants jaer gee-
nen vrede hebbe. Waerlijc/sepde Bruyn
t is qualijc gedaen indien dat alsulcx is/
maer ghy weet wel/Calandzijn dat ic lit
u gister in gaff sulcx te seggē: daeromme
en soude nu niet geerne hebben dat ghy
met u wijf en met ons uwē spot soudet
driuen. Calandzijn began te roepen en
te segghen: Heere Godt waerom wil by
doch make dat ic ver twijfele/dat ic Go-
de alle Gods hepligē ende alle de kirc-
lepers en lastere/te segge u dat mijn ver-
cken desen nacht gestolen is. Doen sprac
Busselmacho: indiet dā also is/so moet-
men middel soecken om t'berckē weder
te gecrijgen/ist anders mogelijc. Wel
wat middel/sprack Calandzijn/ soudē
wy connen ghevindek. Het is wel booz
seker te gheloooven/ sepde Busselmacho
daer op/datter niemandt wt Inden en
is gekomen om u bercken te siele/maer
dat sulcx door pemaent van u ghebuere
gedaen moet zyn:dus sal ick/indien ghy
die al cont versamen/ een pzoede van
broet ende kase maken: waer door ons
terstandt wel sal bliicken onder wie dit
herckē mach schuplen. Ja sprac Bruyn/
ghy moget wel verfoecken met de conste

van kase en van broodt:maer hier wo-
nen oock sommige smale Edelingen on-
trent/bande welcke eenige dit Bercken
booz seker genomen hebben: ende die en
sulle hier niet willen come als sp verne-
me wat hier doens is. Hoe salment dan
vzaechde Busselmacho best moget aen
leggen/iden moste hebben/antwoorde
Bruyn/schoone pillē van gengeber ende
van goeden Bernaerts wijn/ dan sonde
mensē nooden om te dzycken/ dies zy
sonder eenich achterdenken oot comen
souden: hier en boven machmen dese
pillen wel seggen oft when laten/ somē
thoot ende kase whet. Waerlijc/sprack
Busselmacho/ghy segt daer recht an:
ende ghy Calandzijn/wat dinct u hier
af: willen wy dit bestaen? Och jae om
Godts willen/sepde Calandzijn/ laet
ons dat doen: want ick soude half ver-
troost zyn/ waert maer dat ick wiste
waer dat het Bercken gebleven is. Esa-
dan/sprac Bruyn ic ben van meynige
tot Florenten te gaen al dese dingen ha-
len/om vrientschappe te doen/indien
ghy my t'gheldt daer toe wilt geven om
t selbe te coopen. Nu hadde Calandzijn
by gevalle veertich stuppers over hem/
de welcke hy Bruyn gegeven heeft. Dit
aldus ghedaen zijnde is Bruyn ghegaen
binnen Florenten tot cē Aptecker van
zijnder kennissen: dien hy een goet deel
pillen dede maecken van gheugber/ met
oec twee anderen van hontsbzer: die hy
in aloes dede bereyden/ende daer na oec
mede(soo d'andere waren) niet supkere
oberdecken: doch liet hy dese twee met
een sonderling tecken onderscheyden
om die licht wt d'anderen te mochten
kennen. Daer nae rocht hy een flesch
goede Bernaerts wijn/ende is hier me-
de weder ghecomen op het dozy by Ca-
landzijn/totten welcken hy sepde. Wel
aen nu/ bestelt ghy moghen dat ghy
alle de ghene daer hy quaet vermoeden
op d'oech/ten ontghien nodet: alwaer
elckelijc geerne comen sal om dat het
heplich dach is. Aek sal noch van abont
wel

Met Buffelmacho de besweeringe doen
over de pillen/ende u die morgen goets
tijts brengen: Jaelic salse noch gaerne
selfs onmedeplein om uwen wille/ ende
al seggen en doen/ datter gesept ende ge-
daen moet zijn. Calandijn dede alsoo
hē van Wypn geraden was. Als nu des
anderen daechs morgens veel volcx / so
wel jonge Wannen van Florenten (die
daer om hun te vermake warē geromē)
als Lantlopden/ onder de linde bodē de
kercke versaemt was/ zijn Wypn ende
Buffelmacho vooz geromē met eē scho-
rel vol pills/ oec mede een flesch malebe-
seye: ende deden alle die personen elck
rontomme in zijn ordēlage staē/ tot al-
le welke Wypn began te seggē. Voort
toe mijn Heerē: want ic wil u liebē ver-
clare dooz sake waer toe ghy al hier ver-
saemt zyt/ op dat hem hier nae niemant
en beclage: hy indien hē wat mochte ge-
heure/ dat hem niet lief en ware. Dese
Calandijn/ dien ghy lieden hier sien
meucht/ wert gister een vet vercken ont-
stolen waer af hy den Dief niet en weet
te vindē: en om dat hē sulcx van niemant
anders/ dan hier tegenwoordich is/ ge-
komen en mach wesen: so sal hy u lieden/
om den schuldigen man te mogen wete/
elck een van desen pillen te etē ende van
desen wijnte drincken gheven: sulcx
sijnde dat ghy wel seker meucht zijn dat
de geene/ die daer schult toe heeft/ de pil-
le niet en sal mogen inne swelgen / want
hem die veel bitterder dā sijn oft gal-
le inden mont sal schijnen te wesen: Ger-
daerom/ permant dese groote beschacmt.
heyt vooz dus vele menschen behael: so
waert mogelijc/ beter vooz den genē die
genomen heeft: dat hy sulcx vooz dē pfe-
ster in bierchte ginc belijden: so mochte
ick oock af laten van dese proebe oft
ondersoekinghe te doen. Alle die daer
tegenwoordich waren seiden hem wil-
lich te zijn om daer af te eten. Aldus zijn
3r altmale van Wypn in oordeninghe
gestelt ende Calandijn mede op een van
den wterstenepaden: doen gaf Wypn

elckerlijck zijn pille. Maer komende tot
Calandijn ghaf hy hem die honcs pille
inder hant/ den welcken Calandijn ter-
stont inden mont stach/ en bestont die te-
knomwen. So haest en smaerchte de ton-
ghe dat Moes niet/ oft hy en spooch die
pille slurp ter aerden/ als die sulcke gro-
te bitterheyt niet en mochte verdragen.
Alle die daer waren/ saghen elck op an-
ders aensicht / om te sien wie de zijn wt
soude spouwen. Nu en hadde Wypn
noch niet sijn pillen niet rontomme ghe-
werst/ ende geliet hem hier af niet te we-
ten: maer hoorde dat achter hem gespt
wert wat wil dit beduyde Calandijn
dies hy hem sulcx omgekeert hebben de/
sach dat Calandijn zijn pille wtgespo-
gen hadde/ heeft daerom gesept: ont-
beyt wat/ het sal mogelijck wat anders
gewest zijn/ twelc hem die wt heeft doē
spouwē. Heemt/ daer is een ander. Met
een nam hy den tweeden / dien hy hē in-
den mont stac/ en ginc voort den ander-
en om deplein/ die noch niet ghehad en
hadden. Maer hadde d' eerste in Calan-
dijns mont bitter geweest/ dese wast hē
niet min/ maer hem nochtans schamen-
de die oock wt te spouwen/ hielt hy die
een goede wijle al knouwēde indē mōt/
tot dat hem de tranen als haezelnoten
wtē oogen dropen: doch en mochte hij
ten laetsen niet langher herden / maer
spooch die mede wt/ so hy den eersten ge-
daen hadde. Hier en tusschen dede Wuf-
felmacho t' Gheselschappe te drincken
geven: maer Wypn met de anderen dit
siende / seiden alle met ghelijcker stem-
men dat Calandijn hem selfs zijn vere-
ken ontfstolen hadde: daer oock eenighe
ouder waren die hem dies strengelijck
berispten. Als alle d' andere daer naer
wech gegaen waren/ so datter niemant
meer gebleven en was dan Wypn/ ende
Buffelmacho met Calandijn / so be-
gan Buffelmacho tot hem te seggen.
Altijt docht ick wel dat ghy d' Wercken
selfs haddet gestolei/ en dat ons vrede
wiltet maekē u dat van een ander ont-

stolen te wesen dat vzoeken dat ghy ons van dat ghelot eens een ghelach Wijns en besten sonder hebben moeten geben. Calandryn/die noch de bitterheyt vanden aloes niet wtghespont en hadde/began te sweeren dat hy daer onschuldich inne was. Maer Buffelmacho septe hem: seght doch ter goeder trouwen/ bekdyer ses troonen doorz ontfanghen/ Calandryn dit hoorende sechen te ontfinnen: totten welcken Bruyn doen septe. Maer hoorde doch Calandryn sonder sporten. Een vau't gheselschap/ die hier oock met ons gheten ende gedroncken heeft/ septe my: dat ghy hier boven een deerne hebt die ghy onderhoudt/ ende ahaen te cost hanghet dat ghy rapen en schrapen condt: die meynde gheslijck dat ghy dit meysken het vercken gesonden hebt. Ghy zijt nu al meester om u vrienden te sporten: want ghy ons (oft u noch ghebeucht) laet mael oock inden plepne van Mugnon vracht/ om sweerte kelsken te soeken. Maer nae dat ghy ons sonder sepl tZee ghesiert haddet: ginchte ghy wech stricken/ ende

wout ons daer nae noch vzoedt maken dat ghy den steen haddet gebonden. So wilby ons nu ooc doorz u sweeren doorz gelooven dat u t'berckse/ twelt ghy ver- schoncken oft vercocht hebt/ ontfolen is. Neen/ wy zijn u eluchten nu al te gewoon ende kennen die al te wel: dus en suldyt ons na niet mizer spelen. Maer om de waerheyt te segghen/ zoo hebben wy hier om uwen wille veel moepteng ghehadt in dit order soek te doen: daerom is ons meeninghe dat ghy ons daer elck een paet Capupnen doorz schencken sult/ oft indien ghy dat niet en doet/ dencken wy al datter geschiet is/ u wijs te vertellen. Calandryn sach wel dat zy hem niet en ghelooften/ ende was nu van selfs al ghenoech tonbruden/ dieg hy niet willende het gheroeu ende gherier sijns wijs daer en boven noch op sijnen halse halen/ Bruyn ende Buffelmacho twee coppel Capupnen gaf: die zy met het vercken binnen Florenten brachten/ ende zijn van Calandryn also ghescherden dat hy den spot totter schanden hadde.

Een Weduwe die van eenen scholier bemint was/ ende selfs een an-
Man beminde/ dede den Clerck eenen gheheelen winter schen nacht lanch inden snee te vergheefs nae haer wachten: de welcke haer naemaels doorz sijn schalehept/ eenen gheheelen dach lanch inde maent Julius op eenen toozgantesch naecht dede staen inde Sonne doorz de vliegghen en wespen.

De vijfendertichste Historie.

Kadende de vrommen niet te sporten metten gheleerden daer hy be-
mint werden/ indien zy niet vanden selven ontfanghen en willen.

Het is noech niet lange gelede datter binne Florent was een ionge vrouwe/ vā edele magē/ vā schoone lichame/ van hooge moede/ en van matelijcker rijchdomme genaemt Helena. Dese weduwe gebleve zijnde/ en wilde nocht weder houwe/ overmits zy verliest was op een bevallig en schoone ionc man die zy nae haer behage vercoze hadde: mette welcke zy alle an- gheswarishept wten sinne stellende di-

wils in groeter ghenoechten en in dupsseht vrenchde leefde/ ende dat doorz behulp van haer dienstmaerte die zy niet allen seer betroude. In desen self den tijt ghewelt dat een ionck Edelman van Florenten/ ghenacmt Ripuier/ die lanchen tijt tot Parijs ghestudeert hadde/ wederom heerde tot Florenten niet om sijn conste int cleyn ende om penninc waerde te vercoopen/ zoo minige daer/ maer om de redene der dinghen ende do- oozaken

oorsaken van dien te ondersoeken: het
welcke een edelman wonderlijcken seer
voecht ende aenstaet. Also was hy daer
gheert ende van elckerlijck in grooter
waerden ghehouwen/ zoo wel om sijnen
edeldom als om sijn gheleertheyt / ende
doorch hem seluen als een oprecht Bur-
gher. Maer ghelijck ghemepijlick ge-
valt dat de gene die d'beste oordeel ende
grootste kennisse der dingen hebben al-
derlichtelijck bestrikt werden metter
liefden/ alsoo ist oock met desen Kerpier
gebaren. Want op eenen tijdt als hy er-
gend ter feesten was gaenspelē / is hem
dese vrou Helena met swerte cleeren (zo
de Weduwen daer draghen) vooz oogen
verschenen/ ende dat vol van so grooter
schoonheyt en goede gratie / dat hy hem
nae sijnen oordele liedt beduncken zyn
daghen noyt schoonder vijf ghesien te
hebben: sulcx dat hy den ghenen satich
achte/ die zoo geluckich waer dat hy die
vrouwe eenen nacht in sijnē armē mocht
te naect belupckē. Als hyse nu diemaels
aensach ende wederomme aensach ende
wel verstont datmen sonder mochte geē
grootē ende waerde dinghen verwerbe
en mochte wert hy van meeninghe alle
sijnen bliste ende sochbuldischeydt te
were te stellen om haer te mogen beha-
ghen: op dat hy in haer behaghen staen-
de/ haer liefde/ en daer deur dan vor sijnē
wille van haer soude mogē verwerben:
De tonge vrouwe die haer ooghen niet
nederwaerts en sloech om inder hellen
te sien / maar meer van haer selfs hou-
wenbe dan zy wel was/ draepde zy die
constelijck herwaerts ende gins en liet-
se rontsomme gaen/ ende terstont blift te
merckē wie haer wter herten aenschon-
de/ wert Kerpier gheware / dies zy al
lachende hy haer selfs sepde. Wande da-
ghe en sal (zoo irk ghelooft) mijnen tēdt
niet verlozen zyn van dat ich hier ghe-
comen ben: want ich hebba (ben ich an-
ders niet bezoghen) het dofferken hy
sijnen nebbe ghebanghen. Daerom be-
gan zy hem met een stralen oochsien te

aenschouwen / alle bliste doende om hem
te doen verstaen dat zy hem van herten
geerne sach. Oock mede liet zy haer be-
duncken dat haer schoonheyt dies soa-
bele te meer geprezen soude werden/ ooc
vanden ghenen selfs dien zy die selfde
met haer liefde ghegeven hadde: als zy
meer ende meer sancherheng aen haer
snoer lorte ende opten teugel reet. Dese
wijse Scholier ooc alle de gedachten der
Philosophien wten hoofde ghestel heb-
bende / hinch herde en sinnen aen dees
widuwe: dies hy op hopen van hoer te
mogen behagen na thuyt vernam daer
zy woonde: alwaer hy onder tderel van
eenich ander oorsake daghelijck voozhy
began te lijden: waer inne de vrouwe
haer seer verwaende om de voorszhebē
redene/ haer ghelatenbe oft zy hem niet
allen geerne ghesien hadde. Om dies-
wille de Clerck oock middel ghevonden
hebende/ om met haer Maerte kennisse
te maerken/ heeft de selve zyn liefde ont-
deckt/ en haer ghebeden so veel aen haer
vrouwe te doē/ dat hy in haer jonste sou-
de moghen gheraken. Dit heeft hem de
Maerte gaerne beloofte/ en ooc terstont
haer Vrouwe aenghedragen/ de welcke
daer met de grootste lachernijē vander
Werelt na hoorde ende sepde: hebby wel
gesie waer dese man de wijsheyt/ die hy
vā Parijs heeft ghegicht verlorē heeft /
maer laet ons daer niet meer af spreken /
mē moet hē int gene dat hy soect/ so wes
rechten als hy wel herdicent. Daerom
als hy meer hier af sal spreken / suldy
hem seggē dat ic hem noch al meer/ dan
hy my beinijde/ minne: maer dat ic mijn
eere moet bewaren om mede (als ander
vrouwen doen) met een ongeberkt vooz-
hoofte te mogē gaen: daer dooz hy ooc/ is
hy anders so wijs/ als hy seyt / my noch
veel te lieber behoort te hebbe. Sottinne
ne sottinne/ ghy en verstoet niet wat het
was hem mette Clerckē te moeten. De
maerte weder hy den amoureux comen-
de dede haer bootschappe aen hem/ soa
haer vande vrouwe bevoien was. Dies

wert de Clerck verblift/ die began sijn sa-
ke met vieriger begeerte te verholghen/
brieven te schryuen/ ende gaben te sepu-
den/ alle twele wel ontfangē was: maer
hy en creech van haer ghenē antwoorde
dan int gemeen: en in deser wijsen voer-
de zy hē lange om den cupn. Een laetste
heeft zy dit al t samen haer boelken ont-
deert/ die welcke daer soot onvzede inne
was/ dat hy jalours vā haer wert: dies
zy om hem te verconen dat hy tourecht
sulc quaet op haer vermoede/ haer maer
te heymelijck sant aen den scholier/ van-
den welcke zy niet allen seere aengesocht
wert/ om hē van haren wegen te seggē:
dat zy noyt wel gelegē tijt en hadde ge-
hadt om pet te bezyhē dat hem aenge-
naem mochte wesen/ na dat hy haer zyn
liefde te kennen hadde gegeven/ maer sy
hoopte inde naestcomende heylige dage
van kerstmisse by hem te moghen wesen.
Belieft hē daeromme den eersten nacht
nae kerstdach op de plaetse van haer
hups te comen: sy wilde by hem zyn soo
haest haer sulcx doentlijck soude wesen.
De Clerck de vrolijeste Man zijnde die
daer leefde/ en saelgeerde optē betreke-
ken nacht niet te gaen tē hupsē van zyn
vrouwer: daer hy van de maerte ingelate
en in een plaetse gestoten wert/ en began
te verbeypden dat de vrouwe hy hē daer
soude comē. Wese hadde die abont haer
lief mensch daer doen comen/ en vrolijck
met hē haer maeltijt ghehouden: dien zy
al vertelde wat sy inden sinne hadde om
dien nacht te doen/ en sprac tot hem: nu
suldy mogen sien wat liefde te brage en-
de ghedraghen hebbe totten ghenon die
dwarslicke jalours van my geworden is:
welcke woorden haer lief met groot be-
hagen aenhoorde/ begeerlicke zijnde inder
daet te siene t ghene haer woorden hem
broet maecten. Nu wasser hy gehal den
voorgaende dach so swarē sneeu geval-
len/ dat alle dinge mettē sijnē diebert
lagen: dies de Clerck niet lange daer op
ter plaetsen gestaen en hadde/ hy en be-
gan veel grooter conde te ghevoelen dan

hy welen begeerde: maer verwachtende
dat met lusten te boere gedoochde hy die
geduldelijck. Een weynich daer na sprac
de vrouwe tot haer lief mensch ic bidde u
laet ons gaen in mijn Camere om deur
een vensterken te sien wat doch de gene/
daer ghy jalours af sijt/ daer doe mach:
oock om te hoorē wat hy mijn Maerte
antwoorden sal/ die ick ghesonden hebbe
om niet hem te spyken. Dit geseyt zyn-
de gingen sy aent venster hē/ dooz welcke
he sy den scholier sagen/ sonder van hem
te mogen ghesien werden/ ende hoorē den
de maerte/ die upter vepusteren tot hem
sprac/ seggende: Kerpuiter/ noyt mensch en
was soo verbyetich als mijn Vrouwe
nu ter tijdt is/ om dat zy tot noch toe by
u niet en heeft moghen comen/ ende dat
obermits een van haer gebroeders haer
besen abont is comen besoecken/ langhe
met haer ghesproken heeft/ by haer ten
eten is gebleven/ ende noch niet van hter
ghegaen ea is. Maer ick vermoede dat
hy ter stondt wech gaen sal / dan sal zy
straer daer nae by u comen/ ende doet u
bidden dat ghy u dit wachten doch niet
en laet verbyeten. De scholier dit al booz
waerachtich geloovende/ heeft gheant-
woort/ ghy sult myn vrouwe seggen dat
zy haer niet en niet en becommere / tot
dattet haer wel ghelegen sal zyn by my
te comen/ doch bidde ick haer sulcx zoo
haest te willen doen als haer mogelijck
wesen sal. De magre binnens hups ge-
keert zijnde is gaen liggen op haer bed-
de. Een sprack de Vrouwe tot haer
boelken. Wel wat se ghoye nu afmeyp-
de dat ick hem also om van roude te be-
vriesen daer beneden soude laten staen/
waert dat ick hem zo lief hadde als ghy
wel booz beducht zijt nae dese woorden
is zy gaē slapē met haer lief/ die nu eens-
deels wel te vreden was: ende bleven
daer langhen tijdt in grooter vzenchden
ende ghenuechten/ spottende ende boer-
tende metten ellendighen ende mistroo-
st/ ghen clerck: de welcke vast wandelde
en sijn lichaem vast betweechde om hem
te ver-

te verkwamen/sonder te weten waer hy
neder sittē ofte de bitter coude lucht ver-
mijden soude moghen: ende verbloecte
dat langhe blijven van sijner vrouwen
broeder/merpende al t'gene hy hoorde/
renighe deure te wesen daer door zijn
vrouwe hem quam inne laten /maer hy
hoopte al te vergeefs. De vrouwe tot als
de middernacht toe haren lust met haer
boelken ghepleecht hebbende / sprac tot
hem: wat dunct u lief/ van onse elere?
Wat acht ghy meerder te sijne/ zijn wils-
hepde/ ofte mijn liefde tot hem waer? sal
de coude die ick hem doen liden / wt u
borste comen drijden den genen die daer
onlancr door mijn woorden inne quam?
Seckerlijck jae/ sprac haer lief/ ende be-
kenne mit ghenoech / alsoo ghy alle mijn
wensc/ mijn rust en mijnen lust zijt/ dat
ic oec mede alsoo den wten ben. Nu rust
my dan/ sprac de vrouwe/ dupsentmael
inden ghy de waerhepde segghet. Alsoo
heeft haer liefte haer hertelick omhel-
sende niet alleen dupsent maer meer dan
hondert dupsent werven gerust. Na dat
sy nu een wijle tijt in desen clay waren
gewest/ sprac de vrouwe tot hem. Om
Godts wille laet ons doch opstaen om
te besien ofte t'byer noch niet ghebluscht
en is / waer inne dese nieuwe minnaer
my dagelijck sechreft hittelijck te bran-
den. Opstaen zijnde gingē sy aen tself-
de vensterken/daer sagen sy den clerc op
de plaetse eenen danse inden sneeu dan-
sen op't geluyt vant geclap sijne tanden
die telcke oogenblick clapten/ overmits
de bittre coude die hy gevoelde. Doen
sprac de vrouwe/ wat seghder nu af/
mijn herten troost/ dunct u niet dat ick
de mans wel sonder pijp ofte trommel
oec wel can doen dansen? Ja ghy vooz-
waer antwoorde hare minnaer al lach-
gende/ dat condt ter gorber trouwe wel
doen. De vrouwe septe. Laet ons nu
tsamen beneden gaen / tot ander deuren
toe/ ghy sult stillekens swijgē/ ic sal spre-
ken/so mogen wy hooren wat hy seggen
sal: dat en sal ons tey avontueren gheen

minder tijt verbyjst zijn / dant wel is hē
aldaer te sien. Alsoo hebben sy de rouwe-
re deure geopen/ ende gingen lijflic be-
neden ander deure/ al waer hē de vrou-
we/sonder senthsins op te doot met sach-
ter stemme door een spleethen vander
deure aen sprac. De clerc hoorende dat
hy geroepen wert/ heeft Gode gedanc/ en
geloofde vastelijck binnen gelaten
te worden: dies hy byde deure gecomen
sijnde tot haer sprac: hier ben ick al mijn
vrouwe/ doet doch op om Godts wille/
wat ick van coude sterbe. De vrouwe
heeft hē al spottende geantwoort: en
doch oft goet om gelooven is dat ghy so
seer grillich soudet wesen of dat de cou-
de so seer groot soude sijn/ en dat om een
wepnich siet us/ twelc hier geballen is:
weet ic nē wel dat de sneeu al veel dicker
bale tot d'arjs: seker ic en mach u noch
niet in late/ om desen mijnē verbloecten
broeder die hier gister about hy my quā
etē/ en noch niet vā hier gaet: maer hy
sal terstont wech gā/ vā sal ic u elsgaer
comē inne laten: en verseker u dat ic my
selvē noch dit wepnich tijts met groote
moepre vā hem gesole hebbe om u wat
te comen vertroostē/ op dat het wachten
u niet en soude verdrieten. Ich bidde u
(sprac de clerc) mijn vrouwe om
Goodts wille dat ghy de deure doch o-
pent/ op dat ick daer binnen onder het
dat mach wesen: want het is binne lū-
tel tijts herwaerts weder dicht begin-
nē te sneuwen/ sonder dat het noch op-
hout: dan wil ick u daer binnen geerne
soo lange alst u believen sal/ verberden.
Wacharmen/ alder liefste/ dat en mach
ick niet doen: Want dese deure soo groo-
ten gheluyt maect/ als men die op doot/
dat ick doot openen van dien lichtelijck
hier van mijnen broeder ghehoort soude
worden: maer ick wil hem wel gaen seg-
gen dat hy gae/ op dat ick daer nae we-
der hier comen en u binnen laten mach.
Och gaet dan doch gheringhe / sprac
de scholier/ ende doet oock een goet vier
maken/ dat bidde ick u: op dat ick bin-
nen

en comende my wel doozwerme mach:
want ick alzo cout gheworden ben/ dat
ick myn leven nauwelijck en gheboele.
Dat en is niet wel mogelijck ſprack de
Vrouwe indien het anders warachtich
is dat ghy in mynder liefden vierich-
lijck gebzant hebt/ alzo ghy my menich-
mael hebt geſchreuen: maer ic weet wel
dat ghy mynder daer inne ſpottet: ick
gae henen/ wacht ghy daer niet goeder
herten. Daer hoel die alle dit aenſhoozde/
nam hiet ſijn ghenoechte inne en is niet
haer weder te hebde ghegae: ſo nochtas
dat zy dien nacht niet veel en ſliepen/
maer die oberbzachten haren ſpot niet-
te Clerc drijvende. Maer die arme min-
naer/ die hy nae eenen opvaer geworde
was/ (ſoo ſeer elaterden ſijne tanden)
vermerckende dat hy beſpot was/ be-
ſocht oft hy de deure ſoude mogen open
doen: ende niet comende eenich middel
daer toe gebindt/ began hy ſijn lichaem
te bzapen en te wzingen als een Lee-
we doet/ ende verhoerte het quade we-
der der Vrouwen valscheyt/ des nachts
lanckhepdt ende ſijns ſelfs dwaeshepdt
en ſimpelhepdt: ſulcx dat hy hem ſpiste-
lijcken tegens haer veronwaerdigende
zijn lange ende vierige minne haeftelijc-
ken in een ſelle en bittere hate verwan-
delde: overleggende in hem ſelfs vele en
verſchepden middelen om hier waercke
ober te doe/ daer hy nu noch veel hegeer-
lijcker toe ghiengeen wert/ dan hy te bo-
ren was tot het ſlapen by die Vrouwen.
Nae deſen langennacht ghenaechte den
dach ende began de dageraet aende We-
mel te comen: dies is doen de maerte vā
haer vrouwe dies vermaert zijnde/ be-
neden gecomen ende heeft de deure van
der plaetſen open ghedaen/ daer zy haer
gelatende mededoogen metten clerck te
hebben tot hem ſeppe. De dupvel moet
hem halen die gifter avondt hier quam:
want hy ons alle den nacht in roete ge-
houden en u hier doen verbziefen heeft.
Maer wil ick u ſagen? draget gedulde-
lijck/ want dat deſen nacht niet en heeft

mogen weſen/ ſal moghelijck by een an-
der tijt wel werden. Nochtans weet ick
wel dat mijn vrouwe gheen leeder ſake
en mochte opcomen dan deſe haer ghe-
weeſten is. Al was nu de ſcholier vol
veronwaerdigens/ zo wiſt hy nochtans
wel dat dzeppghementen niet anders en
doen dan den vpant niet wapen te vooz-
ſien ende hem op ſijn goede brenghen:
dies hy als een vernuftich man in ſijn
der bozſten beſloten hiet ſijnen onmat-
gen wille/ die hem gaerne geopenbaert
hadde: zoo dat hy ſonder eenighe gaem-
ſchappe te thoonen niet ſachtter ſtemme
ſprack. Ick en hebbe inder waerhepdt
quader nacht mijn dagen vopt gehad:
maer ick mercke wel dat het mynder
vrouwen ſchult niet en is: overmits zy
ſelbe niet my te lyden zijnde aſgeromen
is hy my om haer te onſcheldigen ende
om my te vertrooſten: dus ſal (zoo ghy
ſegt) tgene dat nu niet en heeft mag hem
zyn/ op een ander tijt weſen: ghebiet my
aen haer/ ende adien. Alzo is de arm
ſcholier by nae al ſtyf van roudde/ zoo hy
beſt mochte: weder tot ſijnen huſe ghe-
keert daer hy vermoept ende ſeer vake-
rich zijnde/ op ſijn bedde ginch liggens
om te ſlapen. Als hy daer nae ontwaer-
te en mocht hy arm noch been verroer-
en: dies hy ſtrac om de Medecijns ge-
ſonden hebbende/ henlupden verclaerde
wat grooter rouden hy dien nacht ghe-
leden hadde: de welcke terſondt tot ſijn
ghesonthepst ſagen/ ende met vele raets
oock haeftelijck nauwelijck de ſake zoo
verde bracht/ dat hy ſijn ledt bit mocht
te ſtrecken: ende ſoude vele pinnen hebbe
moeten gedoogen/ ten waer dat hy ionc
geweeſt ende de Leute genaecht en had-
de. Nae dat hy zijn ghesonthepst weder
vererregen hadde/ dzoerch hy deſen haete
aleijt verhozentlijck inder herten: ende
maecte nochtans meer dan opt den
amoureux bande ſelf de weduwe. Dus
iſt nae een goede wijle tijts geballē dat
ter dooz gheluck een onvoorſiene ghele-
genthept berept wert vooz de Clerc om
zijn

sijn begeerte te versaden: want de jonge
 man/die van dese vrouwe bemint was/
 haer liefde tot hemwaert niet meer ach-
 tede/ op ee ander vrouwe verliest wert:
 sulcx dat hy vrou Helena niet met allen
 meer ter liefde en soede noch en dede/
 dies zy in tranen en versuchtinge scheen
 te verdwynen. Maer haer Maerte die
 grootelijc met haer te lyden was gheern
 middel wetende om haer treurige swa-
 richheit te verdrighen/ die zy doozt ver-
 lies van haren boel int herte droech/ en
 siende den clerck noch daghelijcx na sijn
 ghewoonte dooz hy der deure lyden/ is
 in een sotte gedachte gecomen: te weten/
 dat zy gheloof de haerder vrouwen boel
 wederomme tot sijn oude ende gewoon-
 lijche lief de te mogen getrocken werden
 dooz sekeren consten van nigromantie/
 en dat de boozsepde Scholier daer inne
 wel een groot meester soude mogen we-
 sen dies zy sulcke haer gedachte ontdeckt
 heeft dooz haer vrouwe. Dese ooc onbe-
 dacht zijnde/ende niet overleggende dat
 de clerck sodantge consten (indien hy die
 gheweten hadde) dooz hem selven te
 wercke ghelept soude hebben ghehad/
 heeft haerder Maerten woorden geloof-
 te gegeven: den welken zy terstont be-
 halwt de clerc te vernemen oft hy sulcx
 wel soude willen doen/ende daer hy ver-
 sekerelijck te behoelen dat zy wederom-
 me tot danckaerheit al sijn belieben vol-
 brenghen soude. De Maerte heeft haer
 bootschapppe wel en naerstelijck gedaen.
 Hier dooz wert de Clerck soo blijde/ dat
 hy in hem selfs seide: O heere God ghy
 moet geloofte zijn. Nu is de tijt eens ghe-
 comen dat ic met uwe hulpe dese snoode
 vrouwe eens vergelden sal de woosheit
 die zy my booz groote liefde die ic haer
 droech/betwesen heeft. Doozt sprack hy
 tot het jonckwif. Ghy sult mijn vrou-
 we seggen dat zy hier inne met alle aen-
 swaricheit en neme: want al waer haer
 lief in Andien/ic sal hē terstot hier doen
 comen ende haer om vergiffentisse doen
 biddē van't gene hy tegen haer mis daen

mach hebben. Maer aengaende den rart
 die zy daer toe moet gebruyckē/ is mijn
 meeninge haer mondeling selfs te seggē
 alst haer sal beliebē: dit en suldy niet la-
 ten haer aldus te seggē en haer van mijn
 nen wege te vertroost. Dese bootschap-
 pe wert de vrouwe dooz de Maerte ge-
 daen/de welcke te samen stoten dat zy in
 sint Lucie kercke met hem daer af spre-
 ken souden. Daer gecomen zijnde/en al-
 leen te samen sprekende/heeft zy/sonder
 te gedoncken dat zy hē by na inder doos
 hadde ghebracht/ den clerc alle haer ge-
 legentheit en haers herten begeeren in
 heymelijck te hemmen gegeven/en hē seer
 ghebeden dat hy haer doth behulpelijcke
 wilde zijn. Daer op hy haer geseyt heeft.
 Het is alzo mijn vrouwe dat ich onder
 ander leeringhen die ich tot Parijs hau-
 teerde/ oock mede de swarte consten oft
 nigromantie gheleert hebbe/ sulcx dat
 ich t'geue daer van is/ wel weir: maer
 want dese conste Gode mis bagelijck is/
 hadde ich die verswozen nimmermeer
 booz my selven noch booz anderen meer
 te plegghen: nochtans is de liefde die ich
 tot u drage van zoo grooter crachte/dat
 ich niet en wete hoe ich u yet soude con-
 nen gheweygheren van't ghene ghy van
 my ghe daen begeert te werden: dus ben
 ich bereydt (nu dit u belieben is sulcx te
 doen) al soudich daer oock booz dysent
 durbelen om varen. Dorch laet ich u te
 horen weten dat het een sake al quader
 om doen is dan ghy wel waent: ende dat
 noch bysonder als een vrouwe eenich
 mā/ oft een mā eenige vrouwe weder-
 omme tot de herlieten liefde wil bren-
 gen: wāt sulcx niet en mach gheschieden
 dā dooz de persō selve die sulcx aenga-
 de is. Dorch moet de gene die sulcx bestaet
 wil onbezeest zijn en stout van moede/
 want het moet nachte ende op eensame:
 plaetsē gedaen werde sonder eenich men-
 schelijcke geselschapppe: tot welker din-
 gen volbringinge ic niet en can mercken
 hoe ghy bequaet sult mogen wesen. Hier
 op heeft de vrouwe/ meer verliest dan

heraastich zijnde/ geantwoort. Die lief-
de plichtest mi in sulcker manieren/ dat
ter geen dinc en is/ dwelt ic niet wel sou-
de wille doe om wederomme te verwer-
be/ den genē die mi sonder redene begeve
heest. Maer seght mi doch/ wat is t' ge-
ne daer ich onverbaert inne moet zyn?
De Clerck arch inde sinne hebbende heeft
haer gheantwoort. Ich sal (vrouwe) een
sinne beelt moete make / in des genē na-
mie/ die ghy begeert te verwerbe: na dat
u dit van mi gesondsal wesen / suldy u
niet een afgaende mane inde eerste klape
vander nacht seve werben in een loope-
de kistiere niet dit beelt soder eenich an-
der geselschappe moete baden: ende daer
na soudy alsoo naechte zijnde / oock moe-
ten elminnen op eenē boom oft op eenich
ontelwoonde hupsinghe: ende daer u sel-
ven metten beelde inder hant / ten nooz-
den waert ghekeert hebbende sommitghe
woorzen spreken die ich u in geschriften
soude geven. Dese woorzen dan gespro-
ken zijnde/ souden daer twee vrouwen hy
u conen / schoonder dan ghedaente dan
ghy u leven opt saccht / die sullen u dan
groeten ende vriendenlijcken vragen wat
u beliest van haer ghedaen te hebben.
Segt haer dan wel en volcomentlijck al
u begheeren: maer wacht u wel dat ghy
den eenen nams niet en noemt / vooz den
anderē. Als ghyt dan gesept sult hebbē/
soo sullen zy van u schepden: dan meucht
ghy oock afgaen ter plaatsen daer ghy u
kleederē gelaten sult hebben / u selfs we-
der cleede en in u hupsinge keeren. Ende
vooz seker en sal de naestcomende nacht
niet half gelede zijn/ oft u lief sal al wee-
nende ghenade ende vergiffenisse comen
bidden: oock meuchdy wel vooz ghewis
weten dat hy u van dier uren af nem-
mermeer om eenich ander Vrouwe ver-
laten en sal. De Vrouwe dit aenhoor-
ende en onthoufelijck gheloovende / liet
haer nu al schier bedruicken haer lief in-
den armen te hebben / dies zy half ver-
blijt zijnde sprach. En twijfelt niet eens
of ich en sal dit alsamen met allen wel

volhijngghen/ daer ich ooc de bequaem-
ste plaetse toe hebbe vander werelt: wāt
mijn hobe is een wepnich boken de ba-
lepe vande Arme gelegē/ daer den deker
vander kistieren niet wijt af en is/ oock
ist nu inde maet Julius/ dies het lustich
valt om te baden: hier en boven gedenct
mi noch dat daer ontrent een ant onbe-
woont toornken staet: daer om men niet
wel comen en: nach dan niet eenre hande
houten leeder van Castaengien hout ge-
maekt die daer staet: metten welcken de
herders somtijds opten dīck klimmen
om nae hun verdoolde bresten te sien.

Dit is ooc een seer eenfame plaetse ende
verre wten wege: daer sal ic opclimē/
ende hope niet allen wel te doent ghene
ghy mi bevelēde zyt. De clerc/ die wter
maten wel wiste waer de vrouwen hoe-
ve en oot dit toornke stont/ was seer wel
te vreden dat hy haer boornmen seker-
lijck wiste/ ende sprach tot haer. Ich en
quam noot/ mijn Vrouwe/ tot die plaet-
sen/ dus en kenne ich die hoebe noch dat
toornken niet: maer ist alsoo als ghy
segt / zoo en machmen daer geen bequa-
mere plaetse ter Werelt toe bedencken.
Daeromme wil ich u (alsi bequame tijt
sal zijn) het beelbt niet de woorzen toe-
schicken: maer bidde u daer benevens/
als ghy u begeerte vercrege ende mijnen
ghetrouwen dienst goet behouden sult
hebben / dat ghy mijnder dan ulet ver-
gheten/ maer u belooften volhijngghen
wilt. Daer op sprach de vrouwe dat sy
sulckx sonder alle twijfele doen soude/
ende aen hem sozlof ghenomen heb-
bende/ is sy thuyf waert ghegaen.

De Clerc was blide overmits het seke
dat zijnen aenslach vooztgant soude heb-
be: daer toe hy een sinne beelt niet en
rethonde caractere oft lettertecken en be-
de maken / en schreef een bersterde sake-
le oft beuselmrecht vooz een besweer in-
ge. Vier nae heeft hy / als hi tū dorhre/
dese dingen ghesonden tot de vrouwe: en
bede haer segge dat sy sonder langer ver-
trec dien aenslaenden nacht doen moete
tygenē

Gheene hy haer gesept hadde. Daer nae
 is hy niet sijn dienare hy hemelijck gegae
 ten hupse van sijnen vrient die niet verre
 van dat toornke woonde: om sijn wen-
 sche te moge sie geschiede. Men vader sijn-
 de is oock de Vrouwemiet haer maerte
 op werch geslagen/ en qua op haer hoebe
 daer zy als den nacht getome was haer
 gelatende oft zy wilde te hebbe gaē/ haer
 maerte slapen gesonden heeft: ende is in
 de voornacht hemelijcken wten hupse
 ghegaen nae het toornken hy de Sibiers
 van de Arne. Als zy daer gesomen was
 sach zy al rontsomme: maer niemāt ver-
 weinende heeft zy haer cleedere waghē-
 daen en die onder cē hage verhozge. Dō
 ginck zy daer metten veelbe seken wale
 baden ende is daer na also naecht zijnde/
 niet het veel in haren arme / ghegaen
 nae het toornken. Nu hadde hem de clerc
 niet sijn dienare int begin vanden dont-
 here/ onder willigen ende andere boome
 hy dit toornken verhozghen: dies hy alle
 haer doen boozsept/ wel te rechte ghesien
 hadde/ ende sach oock mede/ als zy zoo
 naecht zijnde hy na dicht booz hem henē
 leet/ dat zy niet haer lichaems blanchē
 de / wercheit vander nacht herwan: en
 fiende op haer hozen ende ander leden
 haers lijfs/ vant hy die zoo over schoon:
 dat hy medeboghen niet haer ghecreech
 boozt boozdencken hoedanich die selve
 binnen weynich tijt a worde soude. Daer
 benevens beboelde hy oot de beuyfende
 beroringhe des bleschs: die hem rōde
 later hagen te springen/ haer te grijpen/
 en sijnen lust daer mede te bosten: sulx
 dat het weynich faelbe/ hy en was van
 zijn medeboghen oft oft van sijn beger-
 tichheyt verwonnen gheweest. Maer
 wederomme herdenkende/ wie zy was
 wat groter wif daet hem gedaen was/
 waeromme ende oock mede van wie/ zo
 quam hy wederomme tot sijn eerste su-
 zicheit: de welke zijn vleeschelijcke
 luste ende sijn medeliden wt hem ver-
 laechde: dies hy vast hy sijn voornemen
 blivende/ haer boozt booz hy hem liet

lijden. De Vrouw clam op het toorn-
 ken: daer zy ten noordewaert ghekeert
 zijnde de woorden began te spreken/ die
 haer handen Clerck ghegheven waren.
 Oen is de Clerck niet langher daer na
 oot lijfelijck daer binnen gheromen: van
 waer hy allenskens werch nam de leeden
 daer mede zy hōben gheclommen was:
 ende verioef de daer nae om te sien was
 zy segghen oft doersoude. De Vrouwe
 haer besweringe seken werden ghespro-
 ken hebbende began te verwachten nae
 de twee vrouwen/ daer zy zoo langhe en-
 die coude/ die haer niet liefen was/ ver-
 hepde tot dat den dageraet began te rij-
 sen. Daeromme zy bedroeft zijnde dat
 des Clerck boozsegghen niet geschiet en
 was/ hy haer selven sekerich dichte dat
 int de Clerck soodanighen nacht sal ge-
 wilt hebben verghelden/ als ick hem een
 verleent hebbe/ maer heeft hijt daerom-
 me gebarn/ zoo en heeft hy hem niet met
 allen wel rommen waken/ gemerct desers
 nacht op het verdenbeel zoo langhe niet
 en is ghewest als de zijne was/ behal-
 ven noch de roude die hy geboorchde / die
 wel wat strengher ende bitterder was.
 Ten laersten began zy / om vanden dach
 aldaer niet hēloopen te worden / van
 toornken te willen af stighen: maer zy be-
 vant dat de leeder vā daer was. Dō is
 recht oft de ganische werelt onder haer
 ghesmolten ware gheweest / haer t her-
 te ontsonken / ende viel op i plat vande
 Toornken neder in swijne: ende began
 na dat zy weder wat beromē was/ jam-
 merlijcken te schrepen ende te claghen/
 ende wel merckende dat dit des Clerck
 werken moesten zijn/ quam zy in leedro-
 wesen van een ander misdaen te heb-
 ben / ende daer na beroude haer oock be-
 troudt te hebben den gheenen dien zy med
 recht booz haer brandt hadde behooren
 te houden. In desen schijne was zy een
 wile / daer nae sach zy oft daer gheenen
 middel en was om beneden te comen:
 maer siende dat daer gheenen en was
 began zy weder van nieuw te weenen
 ende

ende quam in bittere gedachten seggen-
de tot haer selven. Onsalige Vrouw-
wat sullen nu doch u ghebieder- / u
maghen / ghebuieren ende int gemeen
alle die van Plazenten segghen / als zy
vernemen sullen dat ghy hier moeder-
naecht zijt ghewe- st: u eerbaerheyt die
soodanich scheren als die van elckerlijck
gheloofst was / salmen nu weten valsch
gheweest te zijne. Maer oft ghy hier toe
noch al eenige loghenachtige verschoo-
ninghe wilde versieren (soomen wel in
desen soude connen vinden) zoo en sal u
sulck lieghen niet toeghelaten werden
vanden vermaledijden Clerck die nu al-
le de saecten wert. Dit ghesproken heb-
bende was zy in zoodanighen dreck / dat
zy haer selfs by na vanden toorn af ghe-
slozdt hadde opter aerden. Als nuden
dach ghecomen was is zy een wepnich
op d'een zijde vant toorniken gegaen by
na aent wterste vanden muere: om te
sien oft zy daer eenich ionckken byde
Beesten mocht vernemen / ende dat te
seyn den om haer waerte aldaer te ha-
len: ende alsoo ist gheballen dat zy den
scholier (die een wepnich onder een ha-
ghe gheslagen hebbende nu wacker ghe-
worden was) ghesien heeft ende doch
mede hy haer. Daeromme heeft haer de
Scholier aenghesproken segghende:
Goeden dach mijn vrouwe / zijn de Jof-
vrouwen noch niet ghecomen: de vrou-
we hem siende ende hoozende began van
nieus wederseer te weene / en badt hem
doch byden toorn te willen comen om
wat met hem te moghen spreken. Hier
sine was haer de Scholier beleest ghe-
noech. Doen heeft zy haer selven metten
kuppelie op het pladt vanden toorn ter
neder ghelept / zoo dat zy naer metten
hoofde ober de muere en sach / en sprack
tot hem al wernende. Waerlijc Keynt
indien ick u eenen quaden nacht dede
hebben / dat hebby nae ghenoech gewo-
ken: want al ist soo dat wy nu zijn in de
Maent van Julio / zoo hebbe ick noch-
tans (al zoo die naecht ben) desen nacht

gemeynt stift te vresen van ende: be-
halven noch dat ick om't gene ick u mis-
daen hebbe / oock om mijn soetheyt van u
geloofst te hebben zoo seere en zoo lange
hebbe geschreyt: dat het een wonder is /
hoe mijn ooghen noch in mijnen hoofde
gebleven mogen zijn. Dus bidde ick u /
niet om mijnen wille / dien ghy niet en
behoort te beminnen / maer om u selfs
wille die een Edelman zijt / dat ghy tge-
nempt tot nu toe van u gheschiedt is /
waer ghenoech wilt achten te wesen
voor dougheluck dat ick u ghedaen heb-
be / ende dat ghy my hier mijn kleederen
wilt doen byngen / op dat ic dan hier af
mach gaen: ende dat ghy my oec niet be-
nemen en wilt het gene dat ghy my nae-
maels (al waert oec so dat ghy t an sou-
det willen) niet weder en mocht ghen /
te weten mijn eere: want al hebbe ick u
dien eenen nacht mijn geselschappe ghe-
wepghert / ick sal u tuwen besien daer
beel nachten weder voor ionnen. Laet
u dan hier mede ghenoech zijn / ende sielt
u als een eersaem man te vreden / mit
dien ghy u ober my hebt moghen wre-
ken / en my alsulcx hebbet doe bekennen:
ende en wilt doch niet (beliebet u) al u
macht gebruycken tegen een vrouwe /
want de Aent gheen eere en behaert van
een Duppe verwonne te hebbe: die wilt
doch en Godes ende om u selfs eere
wille mijnder ontfermen. De Clerck met
een verstoort herte in hem selfs herdee-
kende het groot leedt dat hem ghedaen
was / ende siende de vrouwe alsoo bidden
ende woenen / gheboelde op een selfde tijt
vzeucht ende verbijt in sijnne sinnen: het
was hem eenen lust die wrake te sien /
die hy boven alle dinghen begheert had-
de: maer het verbijt quam deur sijn
goedertierenheyt / die hem tot mede-
gentheyt beweethe ober die ellendighe
vrouwe: maer want nochtans de berm-
herticheydt sijnen sieren moedt niet en
mochte overwinnen heeft hy haer ghe-
antwoort. Maer alsoo (vrou Helena) dat
mijne begeerten (die ick inder waerheyt
al zoo

alzo niet met tranen bedouten noch so
gesuyckert maken en conste / als ghy nu
den uwen wel doet / zo vele hadde mogē
verwerben op dien nacht als ick meyn-
de van coude doot te blijven op u plaetse
die vol sieneus lach / dat ick van u maer
onder eenich dach gestelt waer geweest /
het soude my nu oock een licht sake zyn
u begeerte te verhooren. Maer gaet mijn
eere u nu ter tijt dus veel meer ter herte
dan voormaels / ende vallet u dus swaer
aldaer moeder naect te blijven : zo direct
uwe begeerte totten genen / in wiens ar-
men u niet en verdoot al naect te ligge
dienselben nacht daer af ghy vermaent /
doen ghy my hoorde ghyven lancy u
plaetse / clappertanden ende den sneeu
crappen : doet u deur hem nu helpe / doet
u deur hem u cloederen nu brengen / doet
u deur hem de leeder brengen / daer lancy
ghy af meucht dalen : en doet nu u best
om de sochbuidicheydt uwer eeren te
stellen aen hem / door den welcken ghy
doen ter tijt nu / ende dupsent ander cop-
sen die niet gheschroomt en hebt in peri-
cule te stelle. Waerom en roept ghy niet
dat hy u nu coemt helpen / wien bet aemt
sulcx oock badt dan hem? ghy zijt zinne:
wat dingen sal hy doch bewaren oft hel-
pen / indien hy u niet en beware oft hel-
pe? Roept nu sordinne als ghy zijt / ende
versoekt oft de liefde die ghy tot hem
draecht / ende oft u ende sijn cloechheydt
u van mijn dwaelheyt nu verlossen mo-
ghen : vande welcke ghy u met hem ver-
makende / hem vraechde wat hem groo-
ter dochte te zijn / te weten mijn sotheydt
oft de liefde die ghy hem draecht : ende
en toont my nu geen heuscheyt int gene
ick niet en begheere / hoe wel ick niet
loochenen en mach begheert te hebben.
Spaert uwe goede nachte voor u hoel /
indient u anders mach gebeurē dat ghy
levendich van hier ghevaecht. Soo veel
my des betreft / schelde ic u vande nach-
ten quijste / want ick hebber aen senen al
veel te vele gehad / ende is my genoegh
dat ick eenmael bespot ben gheweest.

Ghy nu noch uschalckheyt int spreken
pleghende / doet u beste om my / dien ghy
prijende een Edelman en eerbaer noet /
tot uwaerts goetwillich te maectien : op
dat ick als een grootmoedich Man my
selven soude bedwingen u boosheyt on-
ghestraft te laten : maer u smeekende
woorden en sullen nu de ooghen mijn
verstantz niet verdupstern / also voormaels
u bedrieltliche belofstenghedaen
hebben. Ick kenne my selfs ende versee-
kere u dat ick in alle den tijdt die ick tot
Parijs woonde / zoo veel kennisse van
my selven niet en leerde hebben : als ghy
my op eender nacht wel cont hebt ghe-
maecht wat ghy zijt. Maer laet ons nu
de saecke alzo nemen oft ick grootmoed-
ich waer : zoo en zijt ghy de ghene niet
daer de grootmoedicheydt haer werre-
kinghe in behoort te hebben : want des
boets eynde van soodanighe wilder die-
ren als ghy zijt : en vangelijck de wra-
ke van dien / behoort de doot te wesen :
daer tegen menschen tgene dat ghy seg-
get / waerx genoegh te strecken soude be-
hooren. Daerom ghemerckt ick geen
Arent en ben / noch u geen Duppe / maer
een seijnich Serpent kenne / so sal ick /
als uwen ouden vpadt / mijn wterste
bljite doen om u hatelijck met gantscher
macht te verbolghen / nochtans en mach
alle tgene dat ick u doen / met recht noch
geē wrake / maer veel eer castijdinge ge-
naet werden : gemerct wrake de misdaet
geniepulijc te boven gaet : welc in desen
nimmermeer geschiedt en sal. Want in-
dien ick merckende opte state daer ick
van u ingestelt was / my selfe daer over
wilde wraken : zoo en soude u leven mee
noch hondert ws ghelijcke levens / niet
ghenoech daer toe mogen zyn / al waert
dat ick u bename : gemerckt ick niet an-
ders en soude dooden dan een spoodel
boose ende valsche vrouwe. Ende om de
waerheyt te seggen / wat Duppel soude
ghy doch meer zyn dan een de alder el-
lenbichste diensibode ter werelde / waert
saechs dat men u het schoon aensicht be-

name/het welcke doch den wepnich ja-
ren niet veel flappe rimpelen verbuldt
ende ghescheut sal worden: nu en hevet
aen u niet ghebraken te doen sterben een
eersaem man/zo ghy my terfront noem-
de/van wiens leven de Wereldt noch op
eenen dach meer nits af mach comen/
dan hun hondert ws gelijcke zoo langhe
de Wereldt staen sal. Dus sal ick u niet
die verdriet / dat ghy nu ghedoocht on-
derwijfen wat het is te spotten niet be-
menschen die eenich geboelen hebbe: oec
wat het is metten Clercken te spotte: en
u daer mede leeren u selfs voor sulcke
sotheit dooz meer te waechten/ ist an-
ders dat ghy dit ontcoemt. Maer hebby
soo groote begheerte om af te comen:
waerom en springht ghy niet van boven
neder opter aerden? op dat ghy alzo
nietter hulpe Gods den hals breeken-
de/u selfs tot eender tijdt verlost vande
pinne die ick u noch dencke aen te doen/
ende my oock de bylijckste mensch van
der wereldt maect. Ick en wil u niet
met allen meer segghen: zoo veel hebbe
ick conten ghedoen / dat ick u daer bo-
ven hebbe doen climmen: siet ghy nu oft
ghy zo veel sulc conne doen dat ghy daer
af weet te comen/zo wel als ghy mijn-
der wijs te bespotten. Middeler tijdt dat
de Clerck dese dinghen sprack / weende
de vrouwe gesadelyck / oec liep de tijdt
al dooz/zo dat de Sonne zo lanck hoo-
gher opwaerts dreef: dies zy / hoorzende
dat hyf weech / tot hem seide. O wre-
de mensche/ viel u de verblorchte nacht
zoo verdrietich / en dunct u mijn faute
zo seer groot te zijn / dat noch mijn ienich-
delijcke schoonheyt / noch mijn bittere
tranen / noch mijn ootmoedich smeeken
u tot gheen medooghentheyt en moghen
beweghen: zo laet u doch ten minsten be-
wegen ende u strengheyt wat versaecht
werden dooz dese mijn ewighe daet / dat
ick my van nieuws weder op u betrouwt/
al mijn secreten u ontdeckt / daer dooz oec
my selven geheelijk in uwer macht ge-
stelt/en u mijn mis daet selfs beledt heb-

be/want hadde ick u op u niet willen be-
trouwe/ ghy en habbet noot macht ver-
cregen u oer my te wreken / t welc ghy
u zoo vierelijck begeert te hebben nu be-
toont. Ach laet u granschappe doch va-
ren en bergebet my nu doozs meer. Ist
saerke dat ghy my dit wilt vergheben en
ghedooogen dat ic van hier beveden mach
comen/zo ben ic van meeninge dien on-
trouwen boel te verlaten ende u alleen
tot mijn lief en Deere aen te nemen. Men-
gaede mijn schoonheyt / die ghy om haer
ongheduericheyt laert en van clepnder
waerden acht / dese ende vanghelijcken
die van ander Vrouwen / is nochtans
sulckdanich datmensche / mijns bedunc-
kens/in waerden behoort te heiden: al
en waert om anders ghem saerke dan
dat sulc een lust ende coywil behoort
te wesen vander mannen joncheyt / ende
seker ghy en zijt niet out van ieren. En
hoe wel ic aldus wredeelijc vā u ghesan-
dele werde/ zoo en can ick nochtans niet
gelooven dat ghy my zoo schandelijcke
doet sonder willen sien steruen / als dat
ic my selfs up wanhope van boven ne-
der soude werpen dooz uwen oogen / den
welcken ic hoormaels / inden ghy geen
logenaer en zijt / zoo gheheel behagelijck
ben gheweest. Ontfermt u mijnder doch
om Gods en u denckd wille / want de
Somme begint heet te schijnen / en werde
nu vā haer brandende hitte seer gegneet
ghelijc my te nacht de bittere ronde ver-
drietich was. De Clerck lust rapendo
aldus met haerte ronten / seide weder-
omme. Mijn Vrouwe/u ghetroouheyt en
selde doen ter tyt haer selue niet in mij-
nen handen wt liefden die ghy tot my
doecht / maer om weder te moghen ghe-
cuyghen t ghene ghy verlozen habdet:
daerom en verdient zy dies maer te gro-
ter straffinge: en ghy geloofst dwaselijc/
indien ghy waent dat ick geen ander be-
quame middel / dan alleen dese / tot mijn
gheluwescheit waechtigericheyt en sonde
hebben u conne ghebinden. Want ick hadde
dusent ander middelen / oock leydte ick
my

(my gelatende als oft ick u bemide) on-
 tallijcke veel ander stricken rontsom u
 voeten: zulcx dat ghy niet lange ghegaen
 zoudet hebben / sonder nootlich in een
 van mijne ander laghen te vallen / al en
 waer dit niet ghecomen gheweest: ende
 verskere u dat ghy in geen van alle die
 en mocht ghevalen zijn / daer ghy niet
 meerder berdziet ende schande dā in de-
 sen/geleden en soubet hebben: de welcke
 ick nochtans niet om u ghemack / maer
 om dier te eer gewroken te worden / aen-
 nam. Ende oft my alle die aenlaghen al
 ghemist mochten hebben / zoo en mocht
 my de yenne gheousins missen: niet de
 welcke ick van u geschreuen soude heb-
 ben zoo veel dinghen / suldanijge dingē/
 ende dat noch in sulcker manieren: dat
 ghy naemaels zulcx vernomen hebben-
 de (dat ghewisslyck moeste gheschiet zijn)
 u selven hondert wervens daechs onge-
 hozen ghewenscht zoudet hebben: want
 de crachten vander Dennen zijn veel
 meerder dan de ghene diese niet versocht
 en hebben/vermoeden connen. Ic swee-
 re u by Gode ende wensche oock dat hy
 my ten eynde toe deser wraken / die ick
 nu oer u neme / zo blijde moet doen we-
 sen als ick int beginfel was dat ick sul-
 danijge zaechen van u geschreuen soude
 hebben: dat ghy u dies zoo grootelijck
 geschaemt soubet hebben/niet allef vooz
 ander Wensche / maer oock mede vooz u
 selven: dat ghy u ergen oogen wten aen-
 sichte ghecrabbelt zoudet hebben alleen-
 lich om u selven niet te aenschotwen.
 Daerom en wilt de Zee niet verwijten
 dat zy van een rleyn beeyke uwer Min-
 nen gewassen is / noch oock van ghelijc-
 ken niet dat ghy mijn lief zijt: want ick
 (zoo ghy nu al hebt moghen hoozen) daer
 niet allen niet na en vraghe. Weest biens
 eyghen/laer ghy tot nu toe by gheweest
 sijt/zoo laeghe als ghy wilt/ ist dat ghy
 meuchterwilt ick den selven / alzo hy
 voozmaels van my ghaet was / nu in-
 mers zoo veel heminne: ende dat oer-
 mits hy u dus sijn wtghestrecken heeft.

Ghy wort verliest ende zijt begheerlyck
 nae de minne der jonghe Mannen/over-
 mits ghy die selve vermerckte te zijn/wel
 gebloemt ende verich van werke / blym
 van baerde / behendich van ledē int dan-
 sen ende Tournopen: maer alle zulcx
 hebben de gene oock oer heur ghehad /
 die nu een weynich bat bejaert zijn ende
 weten t'ghene dat die andere noch leeren
 moetē. Vlynden is verhozen (Onver-
 nuytighe dieren) hoe veel quaden daer
 verholen zijn onder een weynich schoo-
 ne schijns. De jonghe maens en zijn niet
 een lief sien niet te vreden: maer beghe-
 render zoo veel als hunlynden vooz oo-
 gen comen: en achten hem selfs dies oer
 eerweerdiger te wesen. Dat dit alzo is/
 meucht ghy nu waerachtige ghetupge-
 nisse af gheben:want hunlynden dunct
 dat zy van haer Minneken gheert en
 vriendelijcken getrachtteert behozen te
 werden: sonder eenighe andere glorie te
 hebben dan heur te beroemen van hoe
 vele Vrouwen zy hunlynder wille ghe-
 bruycken. Maer dat ghy u lief de nopt
 gheweten en segghet te wesen dan van u
 Maerte en van my: ick verskere u dat
 ghy sulcx niet wel en weet ende onrecht
 waent indien zulcx u vermoeden is:wā
 zijn ganische ghebuerte oft strate en van
 ghelijcken de uwe by nae nergheus an-
 ders af en clapt: doch ghebeuret ghe-
 meenlyck in sulcke zaken dat het de ghe-
 ne alder laetste verneemt/dien de zaechē
 meest betreft. Hier en bouen wert ghy
 lynden vanden jonghen Mannen ghe-
 plondert / als de middelbare van Jaren
 u begiften. Albus meucht ghy die niet
 wel en hebt connen verkiezen / blyben
 aenden ghenen daer toe ghy u begheben
 hebt: maer zoo vele my aengaet (dien
 ghy bespottende) laet my vooz en an-
 der blyben: want ick hebbe een vrou-
 we ende alderlieffste ghebonden / die al
 wat anders is dan ghy wel zijt / ende die
 my hat kent dan ghy dedet. Ende dat
 ghy wt dit leven zijn beter kennisse van
 de begheerlijckheyt mynder ooghen
 zoudet

soudet mogen hebben / dan ghy in dit le-
 ven wel doet soo werpt u selfs zoo haest
 ghy cont van boben neder opter aerden:
 dan sal u ziele / die nu al (zoo ick vermoede)
 in s' dubbels armen is / terstondt sien
 mogen oft mijn oogen betruert zyn dan
 vier / om dat die u dan ghesien sullen heb-
 ben den hals bzyken. Maer want ic wel
 vermoede dat ghy my soo seere niet en
 sult willen verblijden: soo laet ic u weten
 dat ghy / als u der sonnen hitte wat be-
 gint te verwermin / denken micht om
 de conde die ghy my deet gedooogen: ende
 sult sonder faute de sonne dies vele te
 ghetemperder bevinden / ist dat ghy die
 niet die selve conde cont temperen oft
 mengt. Dese mistroostige vrouwe merck-
 kende dat des Clercy woorden niet dan
 tot reynen weeden eynde en strecken / be-
 gan jammerlijck te weenen ende se-
 de. Ist dan pimmers alsoo datter niet in
 my en is / t'welck u tot misdooghentheyt
 can beweghen: zo wort doch ten minsten
 wat beueecht door de liefde die ghy
 waeracht tot de vrouwe die ghy seght wy-
 ser bevonden te hebben dan my / en daer
 ghy u selfs een vyandt af segt te wesen:
 hergebet my dan om hare wille / byengt
 my mijn cleederen / op dat ick my weder
 mach cleeden / ende helpt my (indient u
 beliest) hier weder af. Doen began de
 clerc te lachen: ende siende dat de lorke
 over negen uren was / heeft hy haer ghe-
 antwoort: nu wel aen / ghy hebt my door
 sulcken vrouwe gebede dat ick niet lan-
 ger neen seggen en mach: dus mienchy
 my u cleederen wijfen / so ga ic die halen
 ende helpe u hier af. Dit gheloofde de
 vrouwe / dies zy nu wat vertroost zyn-
 de / ghewesen heeft waer haer cleederen
 laghen. Doen is de clerck vanden toozn
 ghescheyden en beval sijnen dienaar van
 daer niet te gane / maer hem byde toozn
 te houden / ende zoo vele hem moghelijck
 was te behinderen / dat eenich mensche
 binnen den toozn ginck tot dat hy we-
 deromme quam. Als hy dit geseyt had-
 de is hy tot een zyns vyants hups ghe-

gaen / daer hy nae sijnen appetijt mael-
 tijt hielt / ende is daer na (als hem goes-
 dochte) wat gaen slapen. De Vrouwe /
 hier en tusschen / die opten toozn gheble-
 ven / een weynich met sotte hope ver-
 troost / ende nochtans wter maten bzo-
 vich was / heeft haer opgherecht ende
 ghinck sitten op eenen hoerke vanden
 toozn daer noch een weynich schaduwe
 was: ende began met seer bitter ghe-
 dachten nu denkende / dan weenende /
 d'een tijdt hopende / terstont dan weder
 wanhopende te verwachten nade weer-
 comste vanden Scholier met haer clee-
 deren: en also wt d'een gedachte in dan-
 dere comende / is zy / als die vā vermoet-
 heyt madt was ende vanden gheheelen
 nachte niet geslapen en hadde / een wey-
 nich in slape gheballen. Maer want de
 middach nu al ghecomen was / zoo heeft
 de Sonne niet crachtigher sitten op het
 naect van haer teedere lichaem ghesche-
 nen / van ghelicken oock op haer hooft
 dat gantich bloot was: ende dat in sul-
 ker manieren / dat hy niet alleen alle
 t'vlesch dat hy sien mochte en byande /
 maer dede dat oock allenskens van een
 scheuren ende cleve: ende was die byan-
 dinghe der sonnen so fere / dat zy in een
 diepe slape zijnde / gedrongen was wa-
 ker te werden. Dies zy gheboelende het
 byaden der sonnē haer selfs een weynich
 begante verroere: in welke onnietke-
 ren haer niet anders en bochte dan dat
 alle dat gesengde vlesch hem selfs op-
 de ende van een berstede: recht als men
 siet geschieden met een wel geschrookt
 perckement / als yemant dat dan wt wil
 recken. Hier en boben dede haer thoost
 zoo smertelicken wre / dattet haer aen
 stucken docht te bzyken. Daer af hem
 niemant verwonderen en sal: want het
 pabeersel des toozns zo byandende heet
 was / dat zy gheen plaetse en mochte ge-
 binden om met haer voeten oft elberg
 mede op te rusten oft lenē: daeromme zy
 sonder op enige plaetse vast te moghen
 ghedueren / haer selven dan herwaerts
 dan

Dan ginf waert keerde ende bitterlijcken
weende. Behalven alle ditte noch / zoo
waren daer / overmits het loof stille
was / groote dicke swermen van vlie-
ghen ende groote wespen vergadert de
welcke puzickelende op dat open vleesch
soo fellych staken / dat elck haer niet an-
ders dan de steke eender naelde en schee-
te wesen: dies zy sonder ophouden de
handt om haer lichaeme streck / haer
selfs / haer boel / ende den Clerck verblo-
kende. In desen seghen ende met sulcken
verdriete gepzickelende ende ghequelt zyn-
de / van d'ongelooflijcke hitte der sonne /
vande vliegē / vande wespen / en daeren
boven oock vanden hongher / maer noch
al vele meer vanden doofte / en behalve
alle dit noch niet dupsent verlepe treuri-
ghe gedachte / is zy opgestaen ende began
te zien oft zy eenich mensche daer ontret
sien ofte hoozen soude mogen / met booz-
nemen om die selfde / watter oock al co-
men wilde aen te spreken en tot een hul-
pe te roepen / Waer haren ongeballigen
teghenspoet hadde haer dit mede beno-
men: ghemerckt alle de arbeitsluden om
der hitte wille wten velde ghewelen
waren: hoe wel daer dien dach oec luttel
volc inden velde arbeit was overmits
elck ontrent sijn wooninghe besich was
met zyn coorn te doofschē: zo dat zy daer
niet anders en hoorden dan de crekels sin-
gen en oec niet en sach dā de rupschende
riviere vāder Rine. Dese haer noch be-
geerlijcker makende om vā haer waterē
te dinccken en heeft hare doofst niet ver-
mindert / maer die werdt ter contrarie
daer doof noch vermeerdert. Oock me-
de sach zy daer rondsonnē veel ghe-
booms schaduwē ende hupsen: alle
welcke haer dooft ontfiek der begeer-
ten niet anders en was dan tot eē groot
ghequel. Wat sullen wy doch meer van
dese onghewallighe vrouwe seggen? De
sonne van boven / het seugende plabepel
van onder / met het steken vanden mug-
ghen en wespen / hadden al haer lichaem
alsoo mismaecht: dat zy / die inden booz-

gaenden abont met haer lichaems wit-
hept des nachts swerticheydt verwon-
nen hadde / te deser uren roodt als een
viete ende so vol bloets blecken gewor-
den was / dat zy het leelijste dinc ter
werelt gheschenen soude hebben / indien
ooghen des ghenen / die haer alzo ghe-
sien hadde: sulc dat zy daer in deser wij-
sen sonder eenighen hope oft raedt bli-
vende / meer den doot dan eenich ander
dinc verwachte. Als nu de clocke al-
dzie uren nae den noene geslagen hadde /
is de Clerck wt sijnen slape ontsprongē
de welcke om zyn vrouwe denckende /
nae den toorn ghegaen is / om te besien
hoe dattet daer mede gheselt was: ende
sant zynē dienaar thups eten / die noch
vanden gantschen daghe niet gegeten en
hadde. De vrouwe den Clerck hoozen-
de / is alzo swac en weemoedich als zy
was boven op de muere gecomen / daer
zy geseten zynde al weenende albus be-
gan te segghen. Ghy hebt u seker nu bo-
ven de mate wel ghewroken kienster:
want hebbe ick u eenen nacht op mijn
plaetse laten verbyzien / ghy hebt my
hier eenen dach laenck op desen toorn
doen braden / iae branden / ende daer en
boven noch by nae van hongher ende
doofst doen steruen: dies bidde ick u om
Gods willen / ghemerckt het mijn her-
te niet en vermacht my seluen den doot
aen te doe / dat ghy boven wilt comē / en
dat ghy my die selue aen doe wilt: want
ick die / overmits die groote smerte die
ick ghedooge / boven allen anderen din-
ghen nu begheere. Daer wil by my dese
gratie niet doen / soo doet my doch ten
minsten een glas met water brenghen:
op dat ick mijnen mond daer mede be-
vochtighen mach / daer mijne tranen
niet toe helpen en conuen: zoo groot is
de verdooghende hitte die daer inwen-
dich binnen is. Doen verstonde de
Clerck wel dat haer stemme slap / sach /
oock dat het meeste deel van haer lie-
haem gantsch vande Sonne ghebrant
was: den welcke saecken ende oec den

haer ootmoedige begheerte hy een wep-
 nich met haer te lyden wert: maer dies
 niet tegenstaende heeft hy haer noch ge-
 antwoort aldus. Gy sadoe vrouwe / ghy
 en zult niet van mynē / maer van u selfs
 handen sterben indien ghy daer begheer-
 te tog hebbet / ooc suldy tot de vercoelin-
 ge van u hitten zoo vele waters van my
 vererijghen: als ick vier van u verwerft
 tot versachtinge van mijn coude.
 Maer my verdozt grootelijc dat het ge-
 quel van mijn coude ghenesen is met de
 hitten van een die also stinckende is ghe-
 worden: daer u hitte noch ghebeter zal
 werde met wel ruyckende stooft watere:
 ende dat die in soeghen stont mijn senu-
 wen / jae mijn heele Lichame te verliese
 daer zult ghy alzo van hitten ghevielc
 zijnde / alzo schoon noch blijven als het
 Serpent dat zijn oude huyt verwerpt.
 Woe mijns ellendighen sprack de Vrou-
 we: Godt gebe mijne vbande de schoon-
 heyt die in zulcker wyse verkerge wert.
 Maer o ghy wreede Mā bovē alle ande-
 re wreede beesten / hoe hebt u herte ghe-
 boogen comen / dat ghy dus qualijcken
 met my gheleest hebt / wat hadde ic van
 u oft van eenich ander Menschē ergens
 mogen verbeiden / alwaert alzo ghe-
 weest dat u Vader ende Moeder met fel-
 der pijnē van my ghedoot geweest wa-
 re: Wozwaer ic en weet niet wat wreet
 heyt men grooter zoude hebben moghen
 plegen tegens een verrader die een gant-
 se Stadt om dē hals gebracht hadde / dā
 dese wreethoydt dat ghy my aldus doet
 vradē inder Sonne / ende op eten banden
 muggen / ende daer en boven noch wep-
 ghert inder een glas Waters te gheven:
 Welck wel gheghebe wert den dootsla-
 ghers die veroordeelt zijn en diemen ter
 galghen voert ont ghehangen te werde /
 den welcken men oock beeltijds Wijn
 geeft als zijt maer en begheeren. Maer
 want ick u hertneckich zie volherde in u
 sellheyt / en mijn deerlijc lijden u geen sin-
 en mach bewegen so wil ic my nu ghaen
 kereyden om den doot ghedulvelijc te

sterven / op dat God mijnder zielen ont-
 ferme: den welcken ick bidde dese uwe
 wreethoydt met zijn rechtvaerdighe ooc-
 gen te willen aenschouwen. Dese woos-
 den gesproke hebbende is sy met moepe-
 lijcker arbeyt inwaert op t midden van
 den toorn geweten / verwijfelende die
 groote hitten te mogen ontgaen: daer zy
 niet alleen eenwael maer meer dan duy-
 sent werben van dorste (behalven alle
 haer ander quellagien) meynde te swij-
 men: en haer ongeballicheyt beclagende
 heeft zy sonder ophoude bitterlijcken ge-
 weent. Maer als nu den nacht vooz-
 oogen wasende dē Scholier dochte ge-
 noch ghedaen te hebben / heeft hy zijnen
 knecht bevolen haer cleederen te nemen /
 ende die in sinen mantel te bewinden / en
 is also gegaen ten huse van de vrouwe.
 Daer vant hy die Maerte al misnoe-
 dich vooz der deuren sitten / dien hy aen-
 sprac seggende waer is de vrouwe schoon
 hint: Mijn heere / antwoorde die maerte
 ic waendese huyden mozen ghehouden
 te hebben op t bedde / daer ickse ghister
 avont (zoo my dochte) op sarch gaen lig-
 ghen: maer ick en hebse noch daer noch
 elders comen ghebinden: zulk dat ick
 niet en wete waer zy bebaren mach zijn
 Welck my van herten seere bebroeft.
 Maer weet ghy / mijn heere / my daer
 niet met allen af te segge: Daer op heeft
 haer die Scholier geseyt / och oft ick u vā
 ghelijcken hy haer hadde ghehad / daer
 ic haer gehad hebbe: om u mede zoo zy
 gedaen heeft / u misdaden te hebben doen
 boeten: maer ghy meucht wel vooz se-
 ker ghelooven dat ghy mijn handen niet
 en sult ontgaen: oft ick en sal zoo goet
 loon nae u verdiensten gheven / dat ghy
 nemmermeer / zoo langhe ghy mijnder
 ghedenckt met eenich Mā meer spot-
 ten en sult. Als hy dit ghezeydt hadde /
 sprack hy tot zijnen dienaar: gheeft haer
 der Vrouwen cleedeyen ende seght haer
 dat sy haer vrouwe ghaet halen indient
 haer beliest: welck bevel de Wiener ter
 stont gedaē heeft. Waeromme de Maerte
 te die

te die cleederen ontfangen en bekent heb-
bende/ende oock mede t'gene haer gesept
wert/aenhooyende/wert grootelijck be-
ducht dat haer Vrouwe ghedoot mocht
zijn/sulcx dat zy haer qualijck van lypde
te cryten conste bedwingen/ende began
terfront te weenen: voort is sy/soo haest
de Scholier van haer gescheppen was/
met haerder vrouwen cleederen nae den
tozen geloopten. Nu hadde een huerman
van dese vrouwe op desen selfden onghel-
uckigē dach twee vā zijne verckens/ die
verdoot waren/ verlozen: de welcke hy
recht na dat de clerc van daer geschep-
den was/ daer ontrent den toozn quam
soecken: al waer hy herwaerts en ging
naer zijn verckens siende/ het deerliche
gheclach dier elendigē vrouwen began
te hoorē: dies hy so lypde als hy mocht
bestont te roepē/wie schreijt daer boven?
Sy kende haers Landt-mans stemme/
dies sy hem met zijnen name noemende/
seide: gaet doch/ ic bit u/mijn jonckwif
hier halen/ ende helpt haer dat zy hier
bove by my mach comen. Die huerman
kende zijn Vrouwe/totten welken hy
sprac: ho mijn vrouwe/wie heeft u daer
boven gebracht? u jonckwif heeft u hup-
den soo bysterlijcken gesocht: maer wie
soude ghedacht hebben dat ghy daer bo-
ven waert. Doet heeft hy voort de leeder
daer aen gerecht/ en so gestelt datmer op
en af gaen mochte. Terwijlē dese hier
mede besich was/ ist jonckwif ooc daer
gheromen: de welcke soo haest sy binnen
den Toozn was niet langher en mochte
swijghen/ maer began haer handen tsa-
men slaende/met lypder stemmen te roe-
pen/ wacharmen/ mijn waerde Vrou-
we/waer zijt doch? De vrouwe haer
waerte hooyende/antwoorde zoo zy best
mochte: O suster ic ben hier boven weent
niet/maer brengh my rasch mijn Clee-
deren. Als het jonckwif haer Vrouwe
hoorde spreken/is sy by nae al vertroost
zijnde/de leeder/ die nu bandē Lantman
by nae al gerecht was/ op gheclommen/
ende is alsoo niet zijnder hulpe boven

op het plat gecomē. Daer zijnde/sach sy
haer vrouwe/die geen mensche maer een
half verbrandt bloek gheleek/ gantsch
mat/ dozte/ende heel naekt/ black op t'
plabrysel neder ghelegghen zijnde: dies sy
haer selfs aensicht metten naghelen be-
gan te crabben/ende jammerlijck over
haer Vrouwe te weenē/niet anders dat
oft die al doot waer gheweest. Maer de
Vrouwe heeft haer om Godes wille ge-
beden dat zy swygen/ende haer inde clee-
deren helpen soude. Als nu de Vrouwe
wt haer vernam dat niemant en wiste
waer zy was gheweest/dan de ghene die
haer de cleederen gebracht hadden/ende
dese haeren huerman die daer teghens
woordich was/ soo heeft sy weder om-
me wat moedts genomen/ende hen bepe-
den om Godes wille ghebeden nemmer-
meer mensch ter werelt hier pet af te
seggen. Daer veel woorde heeft de lant-
man zijn vrouwe/die nu op gestaen was
op zijnen halse van daer gedragen/over-
midts die niet tot bukten den toozn toe-
gaen mochte. De schamele maerte die
noch boven was ghebleven/wat onbe-
hoersaem de leeder af gaende/ heeft niet
eenen voet ghemist/ is ter aerden neder
geballen/ende brack een been:sulcx dat
zy van pijnlijcker smerten jammerlijck
bestont te cryten ende te huplen/ dies
de Landtman zijn Vrouwe neder gheses-
hebbede op eenē hoop gras/derwaerts
geloopt is om te sien wat haer mochte
letten. Maer als hy behant dat zy haer
been gebroken hadde/heeft hyse van ge-
lijcken nyten toozn gedragen/ende beng-
bens haer vrouwe op t' gras neder ghes-
sielt. Dese nu siende dat haer d'een on-
geluck op d'ander overviel/ende dat de-
se Maerte/die haer nu boven yemands
anders behulpelijck mochte was/n haer
been gebroken hadde/wert boven maten
bedrukt/ende began van nieuws so deer-
lijcken te schrepen/dat haer de lant-man
niet alleen en mochte vertroosten/maer
oor selfs met de andere weenende is ge-
worden. Maer want de Sonne nu al na

by der aerden was / ende dese mistroo-
stige vrouwe aldaer breefde overballe-
te werden vanden aenstaende nacht / zoo
heeft sy den voorzenoemden Lant-man
tot zijnen hupse doen gaen / al waer die
sot de noch twee van zijn Broeders met
zijn hupszou tot hem ghenomen heeft /
ende wederomme ghekeert is niet eenen
waghen: daer op sy de vrouwe met haer
Jonckwif stelden / ende binnen hunlieder
wooninge brachtē. Als sy daer de vrou-
we niet wat hoel waeters een weynich
ververscht / ende niet veel schoone wooz-
den vertroost hadden / werdt sy vanden
Lant-man op zijn schouderen in haer
Kamer ghedraghen: daer heeft haer des
Lantmans wif wat gewassche broots
ghegeuen / haer ontleet ende op een bed-
de ghelept: oock maectten d'andere daer
en tusschen ghereedschap om haer niet
haer Jonckwif binnen Florentē te bren-
gen: het welcke alsoo oock gedaen wert.
Albaer heeft die vrouwe vol behendige
logens zijnde / een fabel versiert / die ghe-
heel anders inrehielt dan haer niet haer
Jonckwif wederbaren was: ende heeft
haer Broeders / Sisters ende elckerlyc
byet ghemaect / hunlieden ditte door
eenen donderslach ende door quade gee-

sten aenghesomen was. Daer nae zijt
de Mederjins gheroepen: de welcke niet
sonder groote sierte en pyne der vrou-
wen / haer (die dichtmaels grōote lappen-
vels aen haer slapelakenen cleuende liet)
van een sware kooztse ende andere toe-
vallende qualen ghenesen hebben / van
gelijken oock het gebroten been haers
dienstmaerts. Door dit misbal vergat
die vrouwe haer liefde: ende heeft haer
van dien tijdt voort aen wijsfelijck ghe-
waert koozt intinnen / ende van pemandt
te bespotten. Dese Scholier oock verne-
mende dat dese maerte een been ghebro-
ken hadde / liet hem bedincken zijn leet
volcomenlijck ghewroocken te hebben:
dies hy oock die saecke blydelyck daer
mede liet door gaen / sonder yet meer te
segghen. Siet alsoo verginck die jonghe
sottinne met haer sotternij / meynende
te moghen metten clerck te spotten in al-
der wijsen als sy met een ander ghewoo-
ne was te doen: sonder te denken dat
Clercken (ick en segge niet van al / maer
van het meestendeel) wel weten / waer
men den Duppel by den steert grypen
mach: dus hoet u ghy vrouwen / niet pe-
mant / maer sonderlinge niet scholieren
ulwen spot te dypden.

**De Medecijn Meester Symon meynende op eenen abondt van
Brupnende Buffelinacho ruyten ghebracht te werden / werdt van hunlieden in
eenen cuple gheworpen / daermen privaten inne verliet.**

Deses en dertichste Historie.

**Tot een berispinghe van sommigher Doctoren sothept / die hun door
hiefde ende gepleht by wijlen tot groote beschaemthept laten brengen.**

MEn siet daghelijcks de studen-
ten vander hoogher schoolen /
d'een een Advocaet / d'ander
een Mederjin / de derde eenen
Notaris wederomme keeren / met heur
langhe wijde rocken / de welcke heurder
sommighe van scharlaecken draeghen /
met oock heur bonte capzoenen / ende
met meer andere schijnbare taernstin-
ghe: van gelijken merchtinen oock van

daghe te daghe wel / wat wt hemlieden
al voort comt. Onder dese quam on-
lancks oock van Bolanien chirys tot
Florenten eenen ghenaeijnt Meester
Symon de Villa / al met scharlaeken ge-
cleedt / als die rijster was van aenghe-
erfde haben / dan van verstandt heyd /
ende droech eenen grooten capzoen als
een Doctoor in Mederjine / daer hy hem
sels voort wt gaf / ende stelde hem ne-
des

der in een huer-hups in de straete hup-
den/ daerha die Coomiers sprate ghe-
heeten. Dese Meester Symon dan eerst
thups ghecomen zijnde/ zo ghehoort is/
hadde onder andere merckelijcke ghe-
woonten oock een maniere over hem/
dat hy/ so wie ooc by hem was/ vzaech-
de wat dat vooz lieden waren die hy al
dooz de straeten sach lyden: ende recht
oft hy by nae der lieden gelate syn recep-
ten/ die hy den cranchen ingaf/ behoort
hadde te ozdonneren/ so sloech hy op pe-
gelijck acht/ ende wist die te onthouwe.
Maer onder alle andere daer oy hy zijn
oogen vlytich sloech/ dat waren twee
sijne Schilders/ van woleke hier vooren
meer dan eens geseyt is/ te wete Wupn
ende Wuffelmach/ die ghesabelijck by
den anderen/ ende oock zijn ghebueren
waren. Als hem nu dochte dat zy vzo-
lijck ende niet minder swaricheyt dan
opt menschen die hy gesien ende gehoozt
hadde/ leefden/ alsoot oock warachtich
waer was/ so vzaechde hy veel luden
van wat staete ende maniere van leven
zy waren. Ende vernemende dat het
schamele ghesellen ende Schilders wa-
ren/ is hem int hooft ghecomen dat het
onmogelijck was dat zy in huer armoe-
de zo gheuechlijck mochten leven: dies
hy ghehoort hebbende dat het schalcke
ende archlijstige quanten waren/ ende
began te dencken dat zy niet ernich an-
der vzaetijcken/ den volcke onbekendt/
groot profijt moesten doen: daeromme
hy oock seer begheerlijck werdt om niet
hen beyden/ oft ten minsten niet een van
hen beyden/ kennisse ende vziendschap-
pe te maeken: ende heeft also inden eer-
sten hem vergeselschapt met Wupn/ die
en hadde Wupn zijn gheselschappye noch
niet langhe ghesanteert/ oft hy en sach
wel heeft dat dese Mederijn een groote
beeste was: ende began den meesten tijt
verdrift ter Werelt met hem te hebben/
van dinghen die hy hem septe: van ghe-
lijcke began oock de Mederijn wonder-
lijcken grooten lust te nemen in Wupns

gheselschappye. Als hy hem nu somtijt
ten eten ghenoot hadde/ vernemende dooz
sulcken middele te vzmoe delijcker met
hem te mogen rouwen/ heeft hy op eenen
tijdt tot Wupn gheseyt/ dat hy hem seer
berwonderde van hem ende van Wuf-
selmach: overmidts splieden (schame-
le ghesellen wesende) soo geneuchlijcken
leven leyden: ende dat hem om den mid-
del te wete waer dooz sulcx dorch moech-
te gheschieden. Wupn de vzae hoozen-
de/ die hem al veel meer dan dat te zijn
dochte/ werdte in hem selven lachende:
ende nam vooz den Mederijn nae zijn
plompheyt te antwoorden/ dies hy se-
de: Ich soude ongaerne/ Heer Docto-
or/ veel menschen seggen wat wy pleggen/
oft hoe dat wy doel: maer uen mach ick
niet verbergen/ overmidts ghy vander
Vrienden zyt: dies ick oock wel weete
dat ghyt gheenen mensch ter Werelt en
sult openbaren. Het is warachtich dat
ick ende mijn geselle soo vzolijck ende so
wel als ghy mencht sien/ en de noch badt
mode te samen leven: ende is oock licht
te gheloooven dat ons ambacht ende in-
coemsten die wy hebben/ de tosten nau-
welijcks wt vzenghen en moghen van't
water dat wy wel behoeven: nott ons
en suldy hieromme niet vermoeden dat
wy erghens gaen stelen/ maer wy gaen
ruchten: daer wy bapten yemands scha-
de alleenlijck al halen dat wy behoeven
ende oock wenschen moghen: ende haer
wt comet dat wy zoo vzolijcken leven/
als ghy sien mencht/ leyden. De Mede-
rijn dit hoorende/ ende sulcks sonder te
weten wat het was/ ghelooovende/ heeft
hem seer verwonderd: ende quam ter-
stont in vberigher begheerten om te we-
ten wat dat zijn mochte/ ruchten te gaen:
dies hy Wupn terstont ernstelijck be-
gan te bidden/ hem doch te willen ver-
claeren wat ruchten te gaene was/ hem
verseckerende t selve gheen Mensch op
aerden te ontdekken. Wy wy Heer Doc-
to-oor (sprack Wupn) wat vzaechdy wy
daer? Het is alto verholen secret dat

ghy nu begeert te weten: het is een sake om my te bederven ende upter Werelt te verjaghen. Ja het waer om my te helpen in Lucifers mont van Sinte Gal/indien een ander sulcx quame te weeten: daeromme en mach ick u nimmermeer segghen oft openbaren. De Meesterijn sprack/zijt dieg verseeckert Wyru/ dat nimmermeer ander Menschen dan ghy ende ick weeten en sal het ghene ghy my seggen sult. Totten welken Wyru/nae nieuwe cluchten ghenoech/ ten laetsten seyde: siet doch Domine Doctoor/ de vrientdichschappe die ick tot u qualitative verwijgentheyt/ ender geloohe dat ick tot u getrouweht draghe/ zijn soo groot/ dat ick u geen sake/ die ghy van my cont begheeren/ weygeren en can/ endedaeromme sal ick u dat seggē op sulcke boozwaerden/ dat ghy myt heyligh crups vā Montefou sweeren sult nimmermeer eenich Menschē/so ghy my belooft hebt/ hier af te seggen. De Meester heeft hem sulcx te doen gheswozen. Ghy sult dan weten/ mijn soete Heer Doctoor/ sprack Wyru/ dat noch onlanck geleden in dese Stadt is gheweest een Meester inde swerte conste genaemt Michiel Schot/ also hy wt Schotlant booztich was/ de welken groote eere werdt bewesen van veel Edel-luden al hier/ waer af noch seer wepnighe int leven zijn. Dese wilende van hier trecken/ heeft alhier ghelaten tot henlieder begheerten/ twee van zijn treffelijcke Discipulen/ met bebel in allen dinghen te believen ende te wille te zijn den Edel-lieden/ daer af hem so veel eere ende deuchde gheschiedt was/ ende also hebben dese twee den boozseypden Edellieden in heur amoureuxheden ende in ander saecken niet alder goedtwillicheydt ghebienfich gheweest. Als henlieden daer nae de Stadt van Florencen ende des volcks maniere van leven seer wel behaechde/ hebben sy booz hun ghenomen aldaer metter woon te bliuen: ende maecten groote vrientdichschappe met sommighe vanden Burgheren/son-

der op pemandts edelhepdt oft onbelhept/ vgedommen oft armoede te mercken/maer sagen alleenlijck op menschen die hunlieder seden gelijck waren. Daer nae hebben sy ter liefden van dese heur vrienden een gheselschappe inne gheslede van vijfen twintich Menschen/ de welke op een seckerde daer toe gheschickte plaetse/ telcke maendt ten minsten tweemaal soudē versamē/ ende daer wesen/ de/ sprack een pegelijck upte wat zijn begeerte was/ het welke sy lieden van elckerlijck/ van dien selven nacht/ na zijnen wille gered deden hebben. Als nu Busfelmacho ende ick met dese twee mannen groote vrientdichschappe ende kennisse hadden/ zijn wy beyde van hunlieden oock in dit gheselschappe genomen ende ontfanghen/ ende segghe u/ dat het wanneer wy versamē zijn/ een wonder is om te sien/ hoe alle de tapissiergen rondt om de sale behanghen zijn/ daer wy inne eten/ hoe de tafelen op Conincklijcker manieren ghedeckt zijn/ hoe grooten menichte Edele ende schoone Dienaren ende dieneressen daer toe peghelijcks dienst ende believen hereydt staen/ hoe veelverley water vaten/ bechens/ platteelen/ fleschen/ schalen/ coppen ende bekiers van goude ende van silber daer wy wt eten ende dzyucken/ booz handen zijn/ hier en boven noch/ hoe grooten overbloedicheyt ende veranderinghe van spijse daer is/ na elckerlijck wensche/ die al te bozen eler tot zijnder tijdt daer toe besocht is. Nimmermeer en soude ick u connen segghen hoedanighe ende hoe veel ontallijcke lustige musijckelijcke Instrumēten daer oec zijn/ en wat soeter sanc bol melodijen men aldaer mach hoozen. Noch ghy en soudt oock niet connen gelooven wat ontallijcker menichte wassekeren daer bzanden in dit avondmael/ wat grooter hoopen scraden ende confiten daer verteert werden/ noch oock niet wat dierbaerder ende wat edeler wijū men aldaer dzyinkt. Ick en wil oock niet mijnen ghesupkerden vrient/

bysendt / dat ghy waent dat wy aldaer
 zijn in dese selfde lakens Cleedren daer
 ghy ons hier zijnde inne merckt sien:
 want daer en coemter niet eenen so arm
 die om zijn rijckelijcke gewade ende chier-
 lijcke Cleedren niet en schijnt een Key-
 ser te wesen. Maer dit gaet al dese weel-
 de noch te boven / dat daer naer elcker-
 lijck wische wt alle hoeken des werelts
 d'alder schoonste vrouwen / die hem be-
 haghen ghebracht werden. Daer soude
 mogen zien de Vrouwe van Barbant-
 hi / de Coninginne vā Basschi / des Sou-
 daens huyf vrouwe / de Keyserinne van
 Osberch / de Chanhanfere van Boor-
 wegen de Semstante vā Berlinsoone /
 en de Schalpedria van Parsien. Maer
 wat onderwinde ick my u al die te ver-
 halen / want daer zijn alle de Coningin-
 nen vander werelt / tot de Sequijn quijn
 murre van Paep Jan toe / die hoozen
 in zijn Boorte draecht. Maer ziet ghy
 nu al boort / nae datmen daer dan ghe-
 broncken en supckaden gegeten heeft zo
 danst pghelijck een mael oft twee met
 de ghene die door zinnen wensche aldaer
 gecomen is / ende gaet daer dan mede in
 zijn Camere. Ende weet ooc dat die Ca-
 merer elc wel een aertsch Paradijs schij-
 nen / soo oer schoon zijn die ende en zijn
 doch niet minder liefelijck van reucke dā
 de sperery doose van u Aptekers win-
 kelen als ghy den comijn doet bereyden:
 alwaer oock de bedden chterlijcker dan
 des Hertogen van Venegiens bedde ge-
 spreet liggen / daer op wy dan ghaen
 liggen rusten. Wat hzeuchde men daer
 van achter die Gordijnen pleecht / dat
 laet ick u bedencken. Maer onder alle
 de anderen / die t'beste deel in desen heb-
 ben / duncket wy dat Buffelmacho ende
 ick zijn: ghemerckt hy den meesten tijdt
 daer door hem doet comen die Conin-
 ginne van Brancrijcke ende ick door
 wy de Coninginne van Engghelandt: het
 welcke twee de alder schoonste vrou-
 wen van de gheheele Werelt zijn. Oock
 hebben wy beyde zoo veel comen doen

dat spnemandt en bekennen dan ons:
 dus hebby goet te dencken oft wy een
 byzolycker leuen connen ende moghen
 leyden dan ander menschen: ghemerckt
 wy hemint werden van twee sulckdant-
 ghe Coninginnen: vande welcke wy/
 alst ons maer en beliest / terstondt een
 dupfent Croonen oft twee gheerijghen.
 Ende dit noemen wy gemeynlike onder
 ons / ruyten gaen: om dat wy mede (als
 de ruyters eens anders goet doen / an-
 der lieder wyden ruyten: hoe wel tus-
 schen dese ende ons dit onderschept is /
 dat zy t'geruyte bechoeren / t'welck wy/
 na dat het van ons ghesicht is / weder-
 omgeven. Nu meny ick hebby Heer
 Doctor wel versta wat het beduyt dat
 wy noemen opten roostocht gaen: maer
 hoe verborger dese saccche gehouden be-
 hoort te zijn / condy selfs wel mercken:
 daeromme ick u daer niet meer asen seg-
 ge noch tot swygen en bidde. De Doc-
 tor wiens wetenschappe / moghelijc niet
 verder en strecke dan om de kinderkeus
 schurste te gheuefen / gaf Bzupns weoz-
 den zoo grooten geloof / als men enige
 onwifselijcke waerheyt soude moghen
 gheuen: ende wert met zoo hittigher be-
 gheerten ontsien om mede te moghen
 ontfanghen werden in dat geselschappe:
 datter gheendinchter Wereldt en was
 elwelck hy zoo vierelijck begeerde.
 Daeromme heeft hy Bzupn gheande-
 woort dat het gewillijc geen wonder en
 was dat hy zo blipelijc leefde: en tonse
 zijn begeerte qualijc bedwinghen dat hy
 liet te begheeren / om terstondt in dat
 geselschappe ontfangen te werden: doch
 liet hy dat voor dese mael achterwegen
 ter tijt toe hy Bzupn meerder zeren en-
 de tonse bewesen soude hebben: om tsel-
 be dan met meerder betrouwen ende se-
 kerheyt te moghen begeeren. De We-
 derijn hem selfs hier inne dus onthou-
 wen hebbende / began t'gheselschappe
 van Bzupn noch meer te hanteren /
 hem meer te gaff nooden / ende wer-
 maeten groote byzandtschappe te bewij-
 sen

sen welcke heuren ommegehanck zo over groot werdt: dat de Doctooy / sonder Wypn's geselschap niet en scheen te moghen leven. Wypn oock vermerckende dat hem daer zoo wel af gheschiede / en heeft vander eere / die hem gedaen wert / niet ondanckbaer willen schijnen: dies hy in des Medecyn's sale een Wasten / inden inghanck zijnder cameren een Agnus Dei / en vooz aender deure een Vynael gemaelt heeft: op dat zijn hups daer deure wt eens anders soude moghen bekent werden vanden genen die den Medecyn's behoef den. Oock schilderde hy in een gaelderijken / tot des Medecyn's hups / het oozloch tusschen de katten ende de rante: het welcke den Doctooy wt genomen schoon te wesen dachte. Maer als Wypn daer sonder des avonts niet en hadde wesen eten byden Medecyn's / so seide hy des anderen daechs: ick ben in dat geselschappe geweest / daer ghy wel af weet: al waer ic / der Coninginnen van Engelandt nu wat fat zijnde / by my dede comen de Gumedra vande groote Cham van Tartarien. Wat is dit Gumedre / sprack de Medecyn's doch te segghen: ick en kenne die name niet / dat en gheeft my gheen wonder. Oock die Doctooy sprack Wypn daer op: walt ic wel hebbe hooren segghen dat hy int gras / noch Wistenna daer niet niet allen af en schijde. De meester seide / ghy inepat Hypocras ende Abicenna dat hoort ick wel. Ick en heb gheen Lijf ken idet / sprack Wypn / des verstaet ick my soo weynich van u luyder namen / als ghy vanden mynen: maer Gumedra is op des groote Chas sprake zoo vele te segghen als inden onsen Kesperinne. O wat schoonder vrouwe was datte: ick derf wel segghen dat zy u al de conste van Medecynen / alle de recepten ende alle de plaesters tekenmaele soude doen vergheten. Als Wypn nu sulcke ende dierghelijcke woorden altemet tot den Medecyn's om hem noch heeter te maken / gesproken hadde / zo ist op zenen avont geballe als Wypn int op

maecken der katten ende katten oozloch toegelicht werdt vanden Medecyn's / die de kate hield / dat hy hem laetende be- dinkte Wypn den veel bewesen vijtschappe ende eere / gnoech aen hem verbonden ende zijn eygen ghemaect te hebben vooz nam hem zijn herten meeninge te openbaren: daeromme hem selven nu bequamelijck by Wypn alken vinnende / heeft hy tot hem ghesepd. Het is Gode beken / Wypn / datter nu ter tijdt geen mensch op aerde en leeft om wiens wille ick meer doe soude dan om u: sulcx dat ick gaerne ter liefden van u tot Peretola toe (dat twee mijlen van hier is) gaen soude / waer t dat ghy daer niet dan een woort af en spraccht / begheere daeromme dat u niet en verwondert indien ick bymmedelijc yet wat aen u versoekie. Onlanck hebby my (soo ghy wel weet) verrocken van t vzelijcke gheselschappe / daer inne ghy zijt: daer ben ick zoo seer begeerlijck toe gheworden / dat ick ter werelt gheen dinc zoo seere als dat en begeere. Ende dat en is niet sonder oozsake zoo ghy wel sult mogen sien / ist dat ick pinnermeer daer inne ghera- ke. Want ick ben te vreden dat ghy van nu voort aen mijnder bijsot: indien ick daer niet en doen comen de schoonste dienstmaerte die in lange tijt van u ghesien is geweest. Ick sachte int voozlede iaer tot Cacabineil: ende wert daer zoo gheheel op verliest / dat ick haer enahtie stupbers / by gans belten / bode te geven wilde zy by my slapen / maer zy was onwillich. Daeromme bidde ick u / zo vele my mogelijk is / dat ghy my doch wilt onderwijsen wat my te doen staet / om te comen in dat gheselschappe. Ende dat ghy oock mede u wterste beste doen wilt om my daer inne te helpen: want ghy sinder waerhepdr een goet ende ghetrou geselle aen my sult hebben / die u alle eere betoonen sal. Ghy ziet nu wel vooz oogen dat ick een schoon Man ben / en hoe recht my mijn bernen onder mijn licha- staen ende dat ick oock een aensicht heb- be ghe-

he gelyck een roose. Daer en boven ben
 ick noch Doctoor in Medecijnen/ der
 welckier ick vermoede in gheselschappe
 geen te wesen/ ick can oock veel schoone
 dingen/ ooc mede veel schoone liederkens/
 waer af ick u een wil laten hoozen: ende
 began alzo terstont een liedt te singhen.
 Bruyn wert zo lustich om lachē / dat hy
 hem niet allen qualijck mochte bedwin-
 gen / nochtans onthielt hy hem daer af.
 Het liederken voleyndt zijnde / sprack de
 Medecijn tot hem / wat bedunckt u daer
 af? Waerlijck / seide Bruyn / sielen van
 Sagenali en souden by u niet halen / zo
 wonderlijcke constich condp singhen.
 De Meester seide / ick segghe dat ghijt
 nimmermeer geloof en soudet hebben/
 indie ghijt niet s'ls gehoort en haddet.
 Daer segdy seker de waerheyt aen sprac
 Bruyn. Ick can / seide onsen Doctoor /
 noch wel ander liederkens: maer die wille
 wy nu aen d' een syde stellen. Maer ghy
 sult weten dat ick / soo ghy my hier sien
 meucht / ee Edelman tot een Vader had-
 de / niet teghenstaende hy op een Dozp
 woonde: zoo ben ick ooc van mijns moe-
 ders sijde ghesproten wt die van Valer-
 chio. Oock mede hebbe ick (zoo ghy wel
 hebt mogen sien) de schoonste boeckē en
 supberlijeste tabbaerden / boven eenich
 Medecijn in Florenen: By mijnder
 trouwen ick hebbe eenen tabbaert / die
 my (als ic het rekenen soude) by na hon-
 dert pont Bagatijn heeft ghecoft: en dat
 nu al ober twee iare. Daeromme bidde
 ick u op alle vrientschappe / doet doch zo
 bele en helpt my daer ooc inne: ic sweer
 u inder waerheyt / indien ghyt daer toe
 cont byngen: dat ic u nimmermeer pen-
 nincx booz mijn conste af nemen en sal/
 hoe sieck ghy oock werden meucht.
 Bruyn dit ghehoort ende daer wt (als
 oock boozmaels mede wel) vermerckte
 hebbende wat cloecker verstandicheydt
 in desen Sotttoz stach / seide tot hem:
 licht my een weynich ouer dees sijde
 Deer Doctoor / tot dat ic de steerten hā
 dese ratten volmaect sal hebben / dan

wil ick u daer op andtwoorden. Als
 Bruyn die steerten ghemaecht hadde
 beggan hy hem te ghelaeten als oft hy
 deur des Doctoors begeerte hoogelijck
 bekommet waer gewesten / de seide.
 T'gene dat ghy / heer Doctoor / om mij-
 nen wille doen soudt is seer groot / dat
 bekenne ick: maer nochtans ist t'ghene
 ghy van my begheert (al macht in ws
 verstandts grootheydt cleyn schijnen)
 booz my niet allen zeer groot. Ooc mede
 en weet ick geen mensch ter Wereldt om
 den welcken ic (t'gene in mijnder macht
 ware) so gaerne zoude doen als om u: en
 dat eens deels om de ioste die ic, soot wel
 betaemt / tot u dzage / ooc mede om u wel
 sprekenheyt: want u woorden zo chier-
 lijck verbloemt zijn / dat zy my niet allen
 van mijn booznen en / maer ooc van een
 onghemackelijcke setel lichtelijck byenge
 zouden: ghemerckt ick u hoe ick langheer
 niet u verkeere / met meerder wijsheyt
 begaest te wesen bevinde. Ick segghe u
 noch meer / al en waer daer niet anders
 in u dat my goet ionstich tot uwaerts
 maecte: zoo moet ic u een genegen herte
 toedzage / om dat ic u zoo amoursus be-
 vinde te wesen op zo schoonen creatuere
 als ghy my nu al geseyt hebt: Maer zoo
 bele moet ick u seggen / dat ic in dese din-
 ge zo bele machts niet en hebbe als ghy
 wel meynt: daeromme en mach ick hier
 inne om uwen wille alle t'gene niet vol-
 ghen datter wel noot is ghedaen te wer-
 den. Wilby my nochtans op u groote en
 oprechte trouwe beloven dese dinghen
 verbozghen te houden / ick sal u daer een
 middel toe openbaren: de welcke my
 (naedien ghy zoo vele schoone boeckē
 ende ander dinghen hebt / als my ter-
 stont van u gheseyt is) ghenoech seker
 bedunckt booz u / om daer toe te gherae-
 ken. Segget dan byz wte / sprac de Doc-
 toor: ick sie wel dat ick van u noch onbe-
 kent ben / en dat ghy noch niet en weet
 hoe secreteet dat mijnen wondt is. Mes-
 sire Gasparijn van Salicet Schoude
 zijnde tot Poylimpopoli / placht wy-
 2 a 113

nich saken wt te rechte/ die hy my niet
 eerst en dede seggen: en dat overmits hy
 geë 30 goede Secretaris en vant als my.
 Wilby weten oft dit waerachtich is? Ic
 was d'eerste Mensch dien hy te kennen
 gaf dat hy Barginine teenen wijve sou-
 de trouwen: siedo mi wel watter af is?
 Dat gaet met allen wel/ sprack Bruyn/
 nu die man u heeft dorben betrouwen/
 so mach ick't voozwaer wel doen. Den
 raet dan/ die ghy volghen sult/ sal dese
 zijn. In dit geselschappe hebben wy al-
 tijt een Capiteyn met twee raben/ die al-
 le ses maanden eens veranderen: ende nu
 sal onghetwijfde dees eerst comende
 Kerstinisse Buffelmacho Capiteyn ende
 ic raet zijn/ want het nu alzo ghesloten
 is. Nu vermach de Capiteyn vele om
 daer den ghenen/ die hem belteft/ inne te
 doen come: daeromme soude ic u raben/
 dat ghy/ hoe eerder hoe beter kennisse
 maecte met Buffelmacho en dat ghy he-
 ere beweest: want het is zo danigē mā
 dat hy terstont amoueus op u sal wer-
 den zoo haest hy u zoo wijs sal bebinden
 als ghy wel zijt. Als ghy hem dan dooz
 u cloeck verstant en dooz u andere goe-
 de gaven wat te vrient ghemaect sult
 hebben: zo meuchdy u begeerte aen hem
 doen/ daer hy geen neen toe en sal come
 geseggen: want ick hem alre van u dic-
 mael ghesproken hebbe/ sulcx dat hy u
 wter maeten seer wel begraecht heeft: dit
 gedaen zijnde suldy my voozē met hem
 laten geworden. Doen sprack de Mede-
 rijn. V vooznemen bevalt my wter ma-
 ten wel: want indien hy een man is die
 lust heeft in verstandighe Menschen/ zo
 sal ic wel maken dat hy my selfs naloo-
 pen sal/ als ick maer een wepnich met
 hem gesproken sal hebben: want ick ben
 also vol wetenheyt dat ic daer eē gant-
 sche stadt mede gerieven ende noch selfs
 seer wijs blijven soude moghen. Dese
 dencklach aldus ghemaect zijnde/ heeft
 Bruyn alle desen handel Buffelmacho
 by ordene vertelt: den welken den tijdt
 wel duysent jaren lanc dochte te vallen/

eer hijt nietter daet te werck mochte
 brengen/ t'gene dat onsen Doctoꝝ soch-
 te. Dese vierich begheerende ruyten te
 gane/ en ruste niet vooz dat hy Buffel-
 macho vziende gheworden was/ het
 welc hem niet swaer en viel ende began
 Heerliche avondt ende middach mael-
 tijde te houden vooz Buffelmacho ende
 van ghelicken vooz Bruyn: de welcke
 daer de Wijn ende spijen lecker bebin-
 dende/ lecherlich sluynden ende besch-
 den/ sulcx dat zy seiden verre daer af
 waren: ende bleven geerne byden Doc-
 toꝝ brassen sonder hyn seer te laten noo-
 den/ seggende noch tans dat zy also eer s
 anders gasten niet en souden willen we-
 sen. Also heeft mijn Heere de Doctoꝝ iē
 laetste synen slach waer ghenomen ende
 sijn begheerte Buffelmacho gheopen-
 baert ghelich hy met Bruyn mede ghe-
 daen hadde: waer inne hem Buffelma-
 cho met allen tonvreden geliet/ en werdt
 heel gram op Bruyn segghende. Ick
 sweete u byden grooten Godt van Pa-
 signan/ dat het luttel scheelt/ oft ick en
 geve u sulken slach op't hooft dat u de
 neuse op u hielen valle: seght verrader
 als ghy zijt: niemandt anders dan ghy
 en heeft die dingen desen goeden Heere/
 die hier is/ gheopenbaert. Maer de Me-
 derijn heeft Bruyn seer ontschuldicht/
 segghende ende sweerende dat wt pe-
 mant anders ghehoort te hebben: ende
 heeft nae seer vele sijnder verstandigher
 woorden soo veel noch ghedaen dat hy
 Buffelmacho te vreden stelde: de welcke
 hem ten Mederijn waert keerende tot
 hem seide. Het blijft wel/ Heer Doctoꝝ
 dat ghy tot Bolongien geweest zijt/ en
 dat u de gheleert heyd int wederkeeren
 niet ontwaert en is. Noch wil ick u wel
 meer seggen dat ghy uwen A.B.C. niet
 en hebt geleert/ zoo veel sotten doen wil-
 len: maer ghy hebt dat met allen wel
 gheleert tot op een milloen/ ende ghy
 zijt oock/ indien ick niet en dole/ op een
 nen Sondaghe geboren. Ende al ist zoo
 dat Bruyn my gheseyt heeft dat ghy in
 den

den Medecijnen ghestudeert hebt / 300
dunckt my nochtans dat ghy gestudeert
ende geleert hebbet der menschen herten
te vangen ende te stelen: het welcke ghy
met u vernuftige sinnen ende niet u wel-
spreeckende tonghe beter cont doen/ dan
eenich mensche anders dien ick opt sarch.
De Medecijn in zijn woorden vallende/
keerde hem om tegens Buzyn/ en seide:
ziet doch/ ic bidt u/ wat het is niet wij-
se mannen te spreken ende die te hanteer-
ren. Wie soude doch pinnermeer alle be-
hysondere deelkens mijns verstandts te
haest vermerckt hebben als dese vrome
man gedaen heeft? Ghy en verstant niet
zo gheringe/ neen ghy niet/ het ghene dat
ick wilde segghen/ als hy ghedaen heeft.
Maer wilket hem ten minsten doch seg-
gen wat ick u seide als ghy spraccht dat
Busselmacho lust hadde te wesen by lie-
den van verstant. Duncket u oock dat ic
sulcx ghedaen hebbe? Doch al veel beter
antwoorde hem Buzyn. Doe seide onse
Doctor tot Busselmacho. Waert saecke
dat ghy my tot Volcingen haddet ghe-
sien/ ghy soudt noch al wat anders ghe-
sept hebben: al waer groot noch cleyn/
Doctor noch Clerck en was die my niet
sonderlinghe lief en hadde: soo seer wel
wist ickse te vernoegeu niet mijn routen
en niet mijn goet verstant. Ja ick segghe
u noch meer/ nopt sprack ic woort/ oft ic
en dede al lachen datter outrent was/ so
aengenaem was ick hynlypde: sulcx dat
sy in mijn affchept den grootsten rouwe-
ter Werelt bedreuen/ want sy al tsamen
wenschten om mijn blijven aldaer: dies
daer so veel gedaen wert om my te doen
blyue/ dat sy my de opperste leermeester
wilden maken voer alle de Clercken die
daer in Medecijn studeerden. Maer dat
en wilde ic niet doen/ want mijn voorze-
men altijt strecke hier te comen om mijn
grootte ghoeden ende erffenissen te ghe-
bruycken/ die ick hier hebbe/ ende die al-
tijt den vrienden van onsen hupse toebe-
hoort hebben: ende alsoo hebbe ick oock
ghedaen. Buzyn seide doen tot Bussel-

macho/ wat dunckt u daer af? ghy en
wilde my niet gelooven als ick u dit seide.
Daer en is gheen Medecijn hier int
Lant die hem so wel vā eens Ezels pisse
verstaet als dese onsen Doctor. Maer ghy
meucht wel gewisselijck weten dat zijns
geijck niet ghebonden en soude moghen
worden van hier af tot aen de Doorten
toe van Parijs: besoekt daeromme nu
eens oft ghy hem soudt connen affceden
van per dat zijn begeeren is. Buzyn seide
u de waerheyt/ sprack de Medecijn/ maer
ick en ben in dese stadt noch niet bekent.
Ghy zijt meer grove luyden/ vā anders:
daeromme wilde ick wel dat ghy luyden
my eens saecht onder den Doctor/ hoe
ic daer plach te staen. Doen sprack Bus-
selmacho/ waerlijc/ domine Doctor/ ghy
weet al veel meer dan ick pinnermeer
soude hebben connē gelooven: daerom ic
nu tot u sprekende/ soomen teghens wij-
se Mannen (als ghy zijt) behoort te spre-
ken/ verschere u sonder alle twijfel soo
veel neersticheyds in desen te doen/ dat
ghy in onsen gheselschappe ontfanghen
sult werden. De eere en goede chiere die
hen luyden vanden Medecijn was be-
wesen/ werden door dese wenschelike
belofte noch vermeerderd. Also drebē zy
lieden heur coets- wijl niet hem/ bulden
zijne caproen volhops met dupsentder-
lep sette cluchten/ en beloofden hem tot
een huyt te geue de Grabinne van buy-
lendzeta/ deschoonste creatuere diemen
int gantsche Cattratoria van Dierchuy-
sen sonde connen ghebinden. De Mede-
cijn vzaechde wie dese Grabinne was.
O stamme sprack Busselmacho waer-
dich om af te Griffien/ mijn waerde
vriend/ het is soo machtighen Vrouwe/
datter luttel hupsentter Werelt zijn daer
haer Jurisdicte oft ghebiet niet inne en
strect: zo datmen nauwelijcks permande
onder geestelijck oft weerlijck en bindt/
daer zy geenē daghelijcschen tribut af
en ontfangt/ diemen haer gheneynlijck
met Trompette geclant overlebert. Ic
derf u oock wel seggen dat zy soo crach-

sich van reucke is dat men se kennē mach
 aē haer lucht/ als sp herwaerts oft gins-
 waerts gaet/ hoe wel sp haer den meer-
 sten tijdt binnen haer Valleys besloten
 houdt: doch is sp noch onlanct op eender
 nacht hier voorsz u deure geleden na de
 Minere Aene/ om haer voete te wassche
 ende een luchtken te rapen: maer gesta-
 delijckste hout sp haer Hof binnen t Ca-
 steel van Stanch-bzillen-burch. Maer
 als zp wt gaet/ soo is sp omsinghel met
 lijf-waerders die al vergulde staven en
 pijcken draghen: oock volghen haer dan
 haer officieren ende baroenen in grooten
 getale: als te wetē joncker Hapwich wt
 Doortegael/ Dzaepert van Strincherts
 hogn drost tot Sctelaers/ Darmecrup-
 per van Strontoeingie/ met veel ander
 groote haussen en cabetten/ alle de welc-
 ke/ soo ick meyne/ goede kennisse met u
 hebben/ hoe wel ick vermoede dat u daer
 nu ter tijdt niet veel af voorsz en staet. Al-
 soo sullen wy u dan/ indien ons aenstaet
 niet en mist/ in dien armen helpen van so
 grooten vrouwe/ en late de vrouwe van
 Cauaunciglt baren. De mederijn hadde
 van zijn jonckhepdt tot Bolodigen ghe-
 woont/ dies hy dese treffelijke name niet
 en verfont/ en ghenoechde daerom voorsz
 dien tijdt gheheel met de Grabinne van
 Duplendreta. Binnen luttel tijds daer
 na/ bzachten de twee schilders den Do-
 ctors tydinghe dat hy nu al aengendomen
 ende ontfangen was int gheselschappe.
 Als nu den dach ghecomen was dat die
 gheselschappe den naestvolgenden nacht
 vergaderen soude/ so heeftse de Mederijn
 beyde tegaste gehad/ en hunlieden ghe-
 bracht/ met wat manieren hy int ghesel-
 schappe soude mogē comen: den welcken
 Buffelmacho antwoorde. Siet wel toe
 domine Doctoz/ ende maecht voorsz alle
 saken alle anere ballicheyt bā u te bypve.
 Want indien ghy niet stoudtmoedich en
 waert/ het sondt u hinder en ons lieden
 seer groote schade mogen doen/ want ick
 wil u segghen waerom ghy gheheel on-
 verbaert moet wesen: Ghy moet u de-

sen about binden/ alst spade ende t' volck
 inden eerste slape is/ op de verhebe gra-
 ven oft tomben/ die onlanct ghemaeckt
 zijn op't Kerck-hof vande nieuwe liebe
 vrouwe/ ende dan geleet zijnde met een
 van u alder beste tabbaerden: op dat ghy
 d'eerste reyse eerlijck in dit gheselschap
 menicht verschijnen/ ooc mede overmits
 ons gesept is/ sebert den tijt dat wy daer
 ten laetstmael waren/ dat de Grabinne
 van meeninghe is u een gebadet Ridder
 te maken op haer selfs costē/ op dat ghy
 een Edelman zijt/ dus suldy daer so lan-
 ge moeten verbeypden tot dat u de ghene
 die men om u sependen sal/ comt halsē. En
 op dat ghy van als wel onderweesen
 menicht zijn/ soo weet/ dat daerom u te
 halen comen sal een swerte ghehoornde
 beest dat niet seer groot en is/ en dit sal
 daer op de plaetse voorsz nwen oogen by-
 sterlijc tieren en groote sprongen doe om
 u verbaert te maken/ maer als het u sal
 mercken onverbaert te wesen/ soo salt al
 soetelijck u ghenaken/ dan sult ghy daer
 sonder eenige vrese/ vant verscheven graf
 op gaen sitten/ sonder God oft synē hy-
 ligen eenichsins te noemē. Terstent dan
 als ghy daer op gheseten sult zijn/ moet
 ghy u handen voorsz u selfs boorst leggen/
 sonder het beest ergens meer aen te roe-
 vē/ het welcke van stract van daer schep-
 den en u int gheselschappe brenghen sal.
 Maer indien ghy oedertusschen dat die
 geschieden/ God oft synen herlijgen aen
 roept/ oft dat ghy bezetst zijt/ so wil ick
 u wel van te vooren segghen dat ghy dan
 van die beest wel ergens in een buyle oft
 stinckende plaetse gheworpen niet et
 werden/ dus waert beter dat ghy daer
 niet en quaemt/ by aldis ghy u selfē niet
 onversaecht ghenoech en kent om daer
 sonder eenich schzoemen te wesen/ want
 u sulcx tot geen bate/ ende ons lieden tot
 groote schade gebre soude. Doen sprack
 de Mederijn. Vo/ho/ ghy lieden en kent
 my noch niet. Ghy sieter mogelic op dat
 ic hantschoenen aen mijn handen en lan-
 ge cleederē dzage. Maer wist ghy wat ic

boormaels wel by nacht bedzeben heb-
 be tot Soloingien/ als ick daer by dou-
 ker met mijn gesellen om een hoebe ginc
 ghy sout u al verwonderen. Ick segghe
 u/ by gantsch dagghen/ datter eens een
 nacht was/ optē welken een cleyn snoot
 hoercken/ nauwelijcks een cubit groot
 zijnde/ wepgerde met my te gaen: dies ic
 haer als wy aen de tafel ghingen sitten/
 dapperlijck met vupsten sloech/ en haer
 byden hayze vander aerden oplichtende/
 by nae wel eenē voerboge scheut weerhs
 met my droech: soo dat sy oock spijt hene
 herte/ wel met ons moeste gaen. My ge-
 denckt ooc mede dat ic oy een ander rep-
 se/ sonder eenich ander gheselschappe by
 my te hebbē dan mijn jonckhen/ na dat-
 ter al Aue Maria geclopt was/ geleden
 ben voozby de Minrebroeders kerchof/
 hoe wel men daer nochtans dien seliden
 dach een vrouwe begraven hadde/ ende
 en was dies halven niet eens verbaert.
 Dit segghe ick daerom dat ghy goet be-
 trouwen op my soudet hebben/ want ic
 en ben niet dan al te stoudt ende veel te
 onvertsaecht. Doozt segge ick u/ dat ick
 om daer minners eelijck genoech te co-
 men/ mijnē scharlakē tabbaert aen tre-
 ken sal/ inden welken ick Medester was
 ghemaect: ende ghy sult sien oft t' gesel-
 schappe in mijn coemste niet verbljden
 en my terstont hynlupder Capiteyn niet
 maechen en sal. Daer na suldy oock wel
 siē hoe dattet met my te wercke sal gaen
 als ick daer een wijle ghelweest sal zyn:
 gemerckt die Gravinne sonder my noch
 gesien te hebbē/ also al op my verliefte is
 dat sy my een gebadet ridder wil makē:
 hoe wel de Ridderchap my (ter abontu-
 ren) niet wel boegen en sal/ oft dat ick se
 qualijc onderhoude sal mogen: maer ho-
 la/ laet my gewerde. Ghy segt wter ma-
 tē wel/ syzac Buffelmacho/ maer maect
 minner niet dat ghy onser bespot/ zoo
 dat ghy niet van daer en bljft/ ende niet
 gebonden en wert alsien om u sal scyn-
 den: twelck ick alleenlijck segghe over-
 midts het weder nu al wat houdt is/ en

ghy mijn Heerē de Medetjns/ u gesont,
 hept vlijtelijcker waer neemt. Wy dat
 moet verbe van my zyn syzack de Do-
 tooz/ ick en ben vande die Jofferlijcke ende
 teedere mannen niet: want als het onder
 wijlen gevalt (so dat peggelijck wel ghe-
 beurt) dat ick by nacht op t' hemelijck
 gemack moet gaen: so scaē ick wel wten
 bedde op sonder pet anders dan mynen
 gevoepden nachtrock ober mijn hosen
 en wambeys om mijn lijf te scaē: dus sal
 ick daer ghewisselijck passen te wesen.
 Daer mede zyn sy van malsanderen ge-
 schepde. Als nu de nacht genaecte/ heeft
 de Medetjns een logen-bootschappe te-
 gens zyn hupfrouwe versiert/ hemme-
 lijck zynen besten tabbaert wter cleer-
 rasse genomen/ die aengedaen/ hem selfs
 daer mede by de voorszeyde graben ghe-
 voecht/ al waer hy/ hoe wel het seer cout
 was/ het beest began te verbeypden. Buf-
 felmacho was groot en behendich van
 lichame: de welke besozcht hebbende
 dat hy geerreg hadde een van dese grim-
 men diennen van outs inde spelen plach
 te ghebryucken/ diennen nu niet meer en
 speelt/ heeft hem in een Weyzen huyt/ die
 van binnen met Laken gevoept was/
 bedeckt: sulc dat hy wel een Dorsse te
 wesen scheen/ behalven dat de grimmē
 een dupbels aensicht was met hooznen
 int voozhoofst. Als hy nu aldus toeghe-
 maect was/ en Bryn hem na volchde
 om te sien hoe dit spel doch eynde soude/
 is hy so gegaen na de nieuwe plaetse/ na
 der nieuwe Lief-vrouwen kerche: daer
 hy so haest hem de medetjns int gesichte
 quam/ begonnen heeft op t' kerckhof te
 huppelen/ te ronselen/ te blasen/ te hup-
 len ende te cryten oft hy dul waer ghe-
 weest. De Medetjns dit siende/ zyn hem
 alle zyn hayzen te berghen ghestegen/ het
 ancris weet brack hem wt/ en began te
 schuddē en te beven/ als de gene die ver-
 saechder was dan een wijfke/ enen wa-
 re noyt liever binnen zynen hupse ghe-
 weest dan tot dier stonden. Daer noch-
 tans/ om dat hy daer gegaen was/ heeft
 hy

hy zijn beste gedaen om den anert wt zijn
 nen sinne te stellen/ soo veel vermocht
 zijn ernstigh begeren om die wonder-
 lijcke dinghen te gaen besien daer hem
 dese twee af geseyt hadde. Buffelmacho
 dan een wijle den dullaert gemaect heb-
 bende/so gheschoot is/began hem wat te
 besacigen/ ende het graf te genaken daer
 de Doctoꝝ op stont/ en hielt daer benef-
 fens stille. De Mederijn versde vā vree-
 selijcker verbaernisse/ sulck dat hy niet
 en wist wat doen/ofst hy op de beest sou-
 de gaen sitten dan niet. Ten laetsten be-
 ducht zijnde dat hem daer guact af ghe-
 schieden mochte inden hys niet en dede/
 heeft d'eerste vrees door de tweede ver-
 dreen/ ende al saechtelyc vande verhe-
 den tombe neder dalende/is hy opt beest
 geseten/segghende: ons Heere God wil
 my bewaren/ voozts heeft hy hem ten
 besten dat hy conste daer op geschiet/ en
 al bevende zijn handen vooz zijn voozste
 gehouden/ soomen hem beholen hadde.
 Doen began Buffelmacho al soetelijck
 zynen wech te nemen na ons vrouwe op
 den trappe/ en heeft hem alsoo op zynen
 rugge gebzagen tot by de vrouwen van
 Ripole. Daer ter plaetsen waren ter sel-
 ver tijt groote cuple gemaect/inde welc-
 ke de Landt-luyden vandaer ontrent de
 Grabbine van Duplendeta dede bren-
 ge/tot mes op hualuyder lant. So haest
 nu Buffelmacho daer ontrent was/ en
 zynen slach wel waer genomen hebben-
 de/ hem selfs vermercke dicht aeneen
 deser kuylen tant te wesen/ heeft hy zijn
 hant ghelept onder des Doctoꝝ eenen
 voet/ en den selven daer mede op heffen-
 de/wierx hy hem van zynen rugge pun-
 telijcken metten hoofde eerst inden self-
 den kuyle/ voort began hy te huppelē te
 springen en den dullaert te maken/ende
 wederom alle den wech lant te loopen
 nae onser vrouwen opte trappen/en nae
 te beentde van alle heyligen/al waer hy
 Bzupn gebonden heeft/ de welke wech
 ghelooopen was/ overmidts hy hem van
 gegen lachen en hadde mogē bedwingen.

Doen begonsten sy beyde met vzoelijcker
 vermatelijcheyt te verwachten wat de
 strontighe Mederijn doen soude. Mijn
 Heer de Doctoꝝ hem selfs in die eyse-
 lijcke plaetse bevindende/ dede zijn beste
 om op te rijzen/en bestont hem te helpen
 om daer wt te geraken. Nu viel hy hier/
 dan viel hy daer/ sulcks dat hy vander
 hoofde ten voeten toe bescheeten was/
 dies hy vzoelijch ende mismoedich zyn-
 de/noch so vele dede dat hy daer wt ghe-
 racchte/maer dat niet sonder sommighe
 dragma van dien tyrope in geswolghen
 te hebben/ ende heeft daer zijn caproen
 voozt gelach gelaten. Daer heeft hy die
 stinckende verricheyt metten hande vast
 (soo hy best mochte) van zynen lijbe ghe-
 streken:ende geenen beteren raedt siende
 is hy naer hys geheert/daer hy aenges-
 cloyt heeft tot datmen hem binnen liet.
 Binnen ghegaen zijnde/en was de deure
 soo haest na zynen rugghe niet gesloten/
 oft Bzupn en Buffelmacho en zijn daer
 voozt gecomen/om te hoorē hoe de Me-
 derijn van zijn wijf gewillecoemt soude
 werden: de welke daer luysterde/ hooz-
 den dat hem t'wijf zoo schandelijck toe
 sprac als opt de suootste mensch vander
 werelt toe ghesproken was/ segghende:
 Heere God hoe wel voecht u ditte/ Ghy
 hebt na een ander vrouwe geloopt/en
 om die te behaghen uwen schaerlakens
 rock aengedaen/ maer seght doch lieve/
 behooy ick niet wel vrons genoech vooz
 u te zijn: ick/die niet alleen vooz u/maer
 oock vooz een gantse gemeente genoech/
 saem soude moghen wesen? Och ghabe
 Godt dat sy u so wel versmooyt hadden/
 als sy u wel gheworpen hebben daer
 ghyt wel waerdich zijt te liggen? Vsiet
 doch desen schoonen stront Mederijn/die
 een eerbare Vrouwe ghetrout hebben-
 de/ dies niet teghenstaende noch naer
 ander wijven looyt. Alsoo en liet sy niet
 af met sulcke ende dierghelijcke wooz-
 den hem te beschelden tot ontrent den
 middernacht/ middeler tijdt dat hem de
 Mederijn dede wasschen ende schoon
 maken.

indecken. Des anderen daechs hebben
Buzyn en Buffelmacho heur selfs licha-
men rootachtich en blanchetich geber-
wet/recht oft zy seer gellagen waren ge-
weest: en zyn gecomen ten huyse vanden
Doctoor/ die nu al opgestaen was: daer
sy biinnen der deure comēde vuplē stanc-
ke vernamē/ overmits het daer noch soo
clae niet ghecuycht en was/ oft daer en
was noch vanden stanche ghebleven: al-
waer de Medecijn hunlupden vernomē
heeft en tegen gegaen is seggende/ God
ghebe u beyden goeden dach. Den wel-
ke Buzyn en Buffelmacho (zo zyt booz-
genomē hadde) niet een toornich ghelaet
gheantwoort hebben: dat en sullen wy u
niet wenschē) maer bidden Gode dat hy
u so vele quade jaren wil verleenen/ dat
ghy van coude moet sterben/ als die de
berradelijckste en onghetrouste man zyt
op aerde want het niet gebozē en heeft
aen u/ dien wy na al ons vermogen eere
en vrientschap bestondē te bewysen/ dat
wy niet als honden doot gellagē en zyn:
oor zyn wy vā dese nacht in pericule ge-
weest verstootten te werden wt het ghe-
selschappe daer wy u gaerne in hadden
ghesolpen: en hebben noch daer en boven
booz u ontrouwe/ dese nacht zo veel sla-
gen ontfanghen/ dat s eenen ezel soo vele
niet en soude behoeven om van hier tot
Roomen toe te gaen. Maer oft ghy ons
niet en wil det geloobē/ so besiet een wep-
nich op onsen huyt: en ghy sult wel haest
merckē hoe wy door gestreken zyn. Als
zy dit gesept hadde/ hebbe zy beyde/ wat
int doncker staende mettē rugge regens
t'licht/ heur rocken en wanbepsen booz

open gebaen/ en hē hunlupder bebers de
bozste naect getoont/ en die ter stont wie-
der bedect. De Medecijn wilde hem ont-
schulbigen/ zyn mis val vertellē en hun-
lupder seggē waer hy gewoynē was ge-
weest: maer Buffelmacho sprac tot hē:
ick wilde dat de beest u vanden brugge
af ghewozen hadde inde kibiere Arne:
waeromne dupst. Dupvelen behalt
ghy u selven in handen van Gode ende
van synen heplighen: was u dit niet al te
vozen gesept. Indet waerheyt sprac de
Doctoor/ het was ny al vergeten. Wat
ou/ sepe de Buffelmacho/ wast u vergetē.
Ic dencke dat u dat seer wel booz stont.
wāt ghy segende u selven niet allen seer.
Ong wert vā onsen bode gebootschapt/
dat ghy stot en beest de als eē meye blat/
zo dat ghy selfs niet en wist waer dat
ghy waert. Maer ghy hebt ons nu wel
te recht wtgestreken: maer geen mensche
en sal ons booztaen meer also hebben: en
wy sullē u daer sulckē eere booz doen als
dat behoort. De Medecijn began hun-
lupden om vergiffenis te bidden en om
Gods wille te begeren hem doch niet te
beschamē/ syn wterste best doede om die
twee met schoone woorden te stillen: en
is wel te denckē/ indien hyse te vozen eere
ende vrientschappe betoont hadde/ dat
henlupden daer na/ met diemals te gast
te nooden en anders/ noch al veel meer
vriendelijckheyt en eere betwesen werdt
vanden Doctoor: wt vzesen dat zy dese
sijne schande en oneere vernamē soudē:
en also (als ghy hebt mogē hoorē) werdt
hem daer onder wesen/ t'welc hy tot Wo-
loingien niet gheleert en hadde.

Een Siciliaens vrouken gecreech met grooter listichendt alle tghelē
eens Coopmans van Palermo: de welcke namaels hem gelatende daer weder
niet meerder Coopmanschappe/ dan te vozen/ ghecomen te wesen/ ghelt geleent
heeft van dat selfde vrouken: ende haer niet dan baten vol waters ende baten
met werck ende blocken ghebuult/ liet behouden.

De sevenendertichste Historie.

Daer wt men verstaen mach/ dat hy een hoere weder behoort te
hoonen die daer af ghehoont is gheweest.

Daer

Dier plaech een gewoonte te wesen ende is (moghelijck) noch inden Steden die ander Zee-cant ligghende havens hebbē: dat alle de Cooplyuden/ die daer met Coopmanschappe aen comen heure goeden in een plaetse wten Scheyen deden brengen/ daer de Heeren oft de Steden selfs heure Tollen van den Coopmanschappe ontfinghen: al waer die Cooplyuden alle heure waren ende den waerde van dien in gheschijfte overleberden ende wederom die plaetse aldaer ontfinghen vanden Tollenaren om heur goeden binnen te moghen beslijpen/ waer af zy den sleutel dan selfs by hen beghelden daer de Tollenaren dan ooc alle des Coopmans goeden te registre stelden/ om den Cooplyuden daer rekeninghe af te doen/ ende namen dan hun tollē vanden goeden na inhouden van dat registre. Oock vernemen dan de makelaers welke ende hoedanige goeden daer aen gecomen zijn ende wat Cooplyuden die toebehoogen: metten welke zy dan spreken van manghelen/ van vercoopen ende andere dierghelijcke hanteringhen.

Int was dese ghewoonte oock mede (als ooc noch in veel ander plaetsen) tot Palermo in Sicilien: al waer ooc van gelijcken waren ende noch zijn/ veel wtneemende schoone Vrouwen/ maer vanden van eerbaerheyt: de welke vanden diese niet en kent/ vooz seer eerbare Vrouwen aenghesien souden werden: ende want dese ghewent zijn om de Menschen niet alleent te scheren/ maer ooc om die te billen/ so gaen zy terstont/ als daer een vzeemt Coopman aencomt/ inden Tolle/ om te vernemen hoe veel ghoeiden ende van welcken prijs sulck Coopman met hem ghebracht heeft.

Daer na doen zy alle neersticheyt vzenbelijc gelaet ende met smeekende woordkens om den Coopman te verdooren ende tot haer liefde te trecken: sulck dat zy nu al veel Coopmans tot haer ghetrocken/ ende die selve oock een groot

deel van hunsieder Coopmanschappe/ oock sommighe al dat zy hadden/ tot hem ghetoghen hebben: onder welcke eenige aldaer heur coopmanschappe/ heur schip heur huys/ vleesch ende ghebeente gelaten hebben: zo soetelijcken wisten dese Barbierinnekes haer schaerme te haddelen. Nu ist ghevallen/ noch niet langhe gheleden/ dat een jonck Florentiner genaemt Nicolaes van Chignien (hoe wel zijn byname Salabet was) van sijn Meesters ghesonden zijnde tot Palermo gecomen is met een deel wolle Lakenen/ die hem vander Salerner merck overgebleve wāre/ waerdich zijnde ontrent vijfhondert gouden Croonen: de welke van sijn lakenen een Inventarium inden Colle ghelevert/ en die daer in een Packhups gelost hadde/ altemet dooz de stadt began te gaen wandelen/ sonder te betoonen dat hy grooten haest hadde om sijn handelinghe wt te rechten daer hy om gecome was. En overmits hy een seer schoon ionckman was/ zo ist ghebeurt dat een van dese Barbierinnekes/ die haer liet noemen Vrouw Blancheleur/ het wat van sijn handel vernomen hebbende het ooghe op hem gheworpen heeft: het welcke dese Jonghelinc vermerckte/ dies hy meynende dat eenighe groote Vrouw te wesen hem selfs ginck vzeedtmaecken dat hy haer om sijn schoonheyt wille wel behaechde: en heeft vooz hē aenomen dese amourens heyt met allen behendelijcken te beleeden. Daeromme began hy/ sonder eenich mensch ter Werelt hier af te seggē/ te gaen en te keeren vooz by de wooninge van dese vrouwe: de welke na dat zy dat wel vernome en hē sommighe dagen hartelijcken met hē oogē gewont hadde/ haer selfs gelaten heeft rechts of zy om zinder liefde willen quaelde: ende heeft voozt heymelijc aen hē gesondē een van hare vrouwen/ die een volcomē Meesterse was/ inde conste van cuppelerij. Desse heeft nae vele woorden en by na metten tranen inden oogē tot hē gheseyt: dat hy vooz

hy door zijn schoonheit en bevallichscheit
haer Vrouwe also in zijn stricke geban-
ghen hadde / dat zy nacht noch dach op
gheenen plaetse geduerē en mochte: daer
omme zy bove alle dingē begeerich was
om eens met hem (indient sijn believen
was) heymelijc inder stobe te wesen. En
dit gesept hebbende / troc sy eenē rinc wt
haer borse die sy hē gaf vā haerder vrou-
wen wegghen. Als Salabet dit hoorde /
wert hy de vrolijste mā ter werelt: dies
hy dē rinc ontfinck / wel ter hente besach
vriendelijc ruste / en aē sijnē vinger stark.
Daer na gaf hy desen begelijcken bode /
voor ontwoorde / dat vrou Blāch fleur
niet bezogen en was indien zy hem be-
minde: want zy oec van hem / boven sijn
selfs leuen / lief ghehadt was: sulcx dat
hy talder uren bereypt was om te comen
daert mijn Vrouwe alderbest believen
soude. Mer dese bootschappe ghinc de
bode tot haer Vrouwe: ende is terstont
daer naer wederomme ghecomē by Sa-
labet hem segghende in wat stobe hy
haer Vrouwe des anderen daechs tegē
den avont verbeypden soude. Alsoo is hy
terstont / als de ure ghecomen wa- / son-
der tenich menich ter Werelt yet daer
af te seggen / daer henen ghegaen / ende
vant dat de stobe aldaer voor die vrou-
we besproken was. Daer en heeft hy
niet lange verbeyp / oft mijn Vrouwe en
quam daerwaerts ghegaen met twee
Slabinnen achter haer: vande welcke
d'een een groot ende schoon matras van
sustān op haer hoofd droech / en dander
eenen grooten tof vol van alreley din-
gen. Dese matras wert op een bedstede
gespreyt inder Camer vander stoben / en
bedeckt met schoone ende sijne linnen
saeplakens die met sijde gheboozder
waren / daer op leyden zy noch een chier-
lijcke witte Cipers: hecken / met twee
voztuffens die wonderlijcke constich ge-
wrocht waren. Daer naer ontleetende
inde Daedstobe ghegaen zijnde / wert
zy van die Slabinnen gants reyn ende
supber gewasschen: ende is outancx daer

nae met haer twee Slabinnen luter sto-
ben gheromen daer sy Salabet / so haest
sy haer met hem alleen vant / seer vrien-
delijck ghelaet ghetoont heeft / de welcke
nae dat hy immerlijcken versucht hadde /
ende hertelijck van haer omhelt en gbe-
kust was / aldus van haer aengesproken
wert. Ick en weet niet wie anders ter
Werelt dan ghy / my soude hebbe mogen
alhier doen comen. Ghy zijt de ghene /
o vriendelijcke Toscaner / die mijn herte
vierich doet vanden. Naese dese woordes /
zijn zy (soo dat der vrouwen believen
was) met de twee Slabinne gants naet
inde stobe gegat: alwaer zy selfs (sonder
te willen ghedoogē dat pematics anders
hant sijn lichaem gheraets / hem ober al
wel met zepe van musscheliaet en van
giroffel nagelen gewasschen heeft / ende
liet haer selfs daer nae wel wasschen en
wijven vander Slabinnen. Dit gedaen
zijnde / brachtē die selfe Slabinnen twee
sijne witte lakens: wtē welcke zo lieflijc-
ken lucht van roosen quā / dat alle t'gene
daer ontrent was roose schenē te wesen
vā welcke het eene door de eene Slabin-
ne om Salabets / en het ander van dan-
der Slavinne om der vrouwe lichaem ghe-
wondē wert: die welcke sy beyde elc een
opten halse nemende / droegen op t'bedde
d'z daer toe bereypt was. Maer als nu het
swerten ober was / schben die Slabin-
nen dese twee lakens wtgetrocken / so
dat zy op d'andere bleve ligat. Daer nae
haelde zy wte mande voor somige clep-
ne chierlijcke Silberē fleschkens: waer
af het een vol rooswater was / het an-
der vol Orangien bloemen water / het
derde vol Jassamijn bloemen water / en
het vierde vol water van Pisse / met al-
le welcke edele en welckerhēde wateren
dese geliebekens vā hnn besprengt wa-
ren. Als dit oock gedaē was / haelde die
voornomde maerte wt dooskens voort /
alreley wel smakende supcherē en sup-
raden / vrochtē oec lekeren wijn / daer af
zy een weynich bācketeerde / sulcx dat hē
Salabet liet beduncken in een aerdsch

Paradijs te wesen: de welcke meer dan
 dupsent werben dese Vrouw aensach/
 die boozwaer wter maten schoon was:
 dies hemelck ure dat de Slavinne niet
 wter Camere en gingen hondert Jaren
 lanc scheen te wesen: wt vieriger begeer-
 lichheyt van die Vrouwe in zynen armen
 te omhelsen. De Slavinne een haersken
 van welcke bekende spererijen gemaect en
 outsteken hebbende/ zyn dooz der Vou-
 wen bevale vter Camere gegae: dies zy
 terstondt Salabet en hy haer omhelsen-
 de/ welc groot ure lanc alle binnen der
 Cameren ghebleven zyn: dat met wtne-
 mender gemoescheit van Salabet die hem
 liet beduncken dat dese Vrouwe hittich-
 lich op hem verliest was. De Vrouwe
 daer na merckende dat het tijdt was om
 wten bedde te rissen/ dede die Slavinne
 weder te comen / en hebben hen beyden
 weder gecleet: daer zy heur naturen met
 eenen bronck wijns en mette supraden
 wat versterckt en heure handen en aen-
 sichten in die welcke bekende waterenghe-
 wasschen hebbe. Maer als men van daer
 zoude seheden/ sprac de vrouwe tot hem
 ick zoudt booz zeer danchelich achten
 Salabet / waert u belieben desen avont
 hy my te comen bancheteren en slapen.
 Salabet die nu al dooz de schoonheyt
 en vziendelijckheyt der ser Vrouwen ge-
 vangen was / vastlijck gheloovende zoo
 zeer van haer bemint te zyn als het her-
 te vant Lichame bemint behoort te we-
 sen/ heeft haer gheantwoort. Alle wat u
 belieft mijn Vrouwe/ dat is my oec niet
 allen aengenaem: daeromme is mijn booz-
 nemen om te doen t'gene dat u zal belie-
 ven en dat ghy my zult ghebeden: en dat
 niet alleen booz desen avont / maer oock
 alle mijn leven lanc gheduerende. Zy
 dese antwoorde ghehoort hebbende is
 thuyswaerts gegae: daer zy haer Camer
 wel dede verstercken met het selfde dat zy
 hadde: ende besteldt hebbende dat daer
 een rijckelijcke maectijdt bereyt werdt/
 heeft zy Salabets coemste verbept. De-
 se is soo haest de donckers nacht gheco-

men was/ daer henon ghegaen: daer hy
 wel ontfangen zijnde / vrolijck ghegeten
 en blijde schiere mette Vrouwe gemaecte
 heeft. Na den maeltijt zyn zy tsamen
 inde Camere ghecomen/ daer hy een he-
 melsche reucke vande van Koes ende
 Cypressen hout: ende sach daer oock een
 rijckelijck bedde met veel schoon hupf-
 raets opte banchen. Alle welcke dingen
 gesamentlijck ende elck van dien byson-
 der / hem deden ghelooven dat dit een
 groote ende rijcke Vrouw moeste zyn:
 zulcks dat hy gheen etch ter Werelt op
 haer vermoeden en conste / niet teghen-
 staende hy al pet wat van haer manke-
 re van leven hadde hoorzen mompelen:
 maer oft hy noch al mochte ghelooven
 dat zy permandt anders bedrogen hadde/
 zoo en mocht he geen fins inden sinne co-
 men dat he zult van haer soude mogen
 geschede. Daeromme heeft hy die nacht
 niet groter wellusten hy haer geslapen/
 daer zy elcander zoo langer zoo meerder
 omhelsden. Des andere dages gozde zy
 een supberlijc Silwer gozdel om zyn lijf
 met een schoone boze / seggende tot hem:
 mijn hertelijck lief/ Salabet ick gebiede
 my in u goede gratie/ en bidde u te willen
 gelooven / dat alle t'gene dat binnen en
 in minder machten is / tot uwen bevel
 staet/ niet da mijn lichaem tot uwen bes-
 ten is. Salabet was blijde / heeft haer
 omhelsende gecust / scheyde van daer/ en
 gingh ter plaetsen daer de coopliden ge-
 woonlijc verkeerren: heeft oec die maels
 daer na/ gantsch bupten zijne costen/ zyn
 wellust met die Vrouwe gepleecht: dies
 hy zoo langer zoo dieper in haer stricken
 verwert is. Daer onder ghebielt dat hy
 zyn lakenen niet zeer goet gewinne ver-
 cocht/ het welcke de vrouwe terstot niet
 dooz hem / maer wt anderen vernomen
 heeft. Daerom als Salabet op en avont
 by haer was getont en heeft hy begon-
 nen met hem te treckebecken/ te spel/ he
 te cussen/ te omhelsen en haer selfs zoo zee-
 re van zinder minne gebange te toonen/
 dat zy sechen in zyn armen te zullen doos
 blijven:

blifven/daer wilde sy hem oock terfiont
elwee schoone filberenscholen/die sy daer
hadde / schencken: maer Salabet wey-
gherde die te ontfanghen / als die nu te
bozen soo vele schentagien van haer ge-
creghen hadde datse wel dertich Croo-
nen waerdich waren / sonder dat hy opt
soo vele hadde connen ghedoen dat sy de
waerde eens penning van hem hadde
willen ontfanghen.

Ten laetsten als sy hem nu wel vast
in haer net hadde / door haer selfs pijn-
sens waerbich ende milt in zijnen oogen
ghetoont te hebben/ wert sy soo dat van
haer inne ghestelt hadde ghelueft/ van
een van haer slabinen voort geroepen/
dies sy wter cameren tradt: ende is/ nae
dat sy een wijle tijds daer byten ver-
coeft hadde/ wederomme binnen gheco-
men al weenende/ ende is soo opt Bedde
neder gheballen/maeckende het deertlic-
ste beclach dat opt van Vrouwe gehoozt
was. Hier afwerdt Salabet seere ver-
wondert/ die haer inden armen nam/ en
met haer began te weenen/ende tot haer
seyde: wacharme alderlieffste/ wat deert
u dus schielijcken: wat is d'oorfaechte
van desen rouwe / ach lief/ segghet my
doch. Nae dat de Vrouwe haer wel seer
hadde laten bidden / heeft sy ten laetsten
gheantwoort: Delaets mijn soetste lief/ ick
en wete wat seggen noch wat doen. Ick
hebbe nu terfiont Vrieden van mijnen
Broeder wt Messina ontfanghen: daer
inne hy my schrijft dat ick hem binnen
acht daghen sonder eenighe faulte sen-
den moet duysent ducaten / al soude ick
al vercoopen dat binnen mijnen hupse
is/ want hy by ghebrake van dien/zijnen
hals verliesen sal. Dus en weet ick my
geenen raet om die penningen soo haest
te becomen: maer hadde ick noch heer-
thien dagen tijts / ick soude middel vin-
den om t'ghelt ergheus te ghecrighen/
overmits my al heel meer wten luyden
coemt / oft ick soude een van mijn stue-
ken Landts vercoopen/ maer want my
sulcx onmogelijck is so haest te volbrin-

ghen/ waer my de doot veel aenghe-
mer / dan dat ick dese rydinghe verhoor-
ren soude: ende dit gesept zijnde/ se ick
haer met allen d'uckich/ sonder eenich-
sing op te houwen van schrepen. Nu
was Salabet. Oordeel oft verstande
meestendeel al verblindt door die amou-
reuse blammen: dies hy ghelouwende
haer traenen waerachtich te zijn / ende
haer woorden noch veel warachtigher/
tot haer ghesproken heeft. Ick en sonde
u mijn Vrouwe/ met geen duysent/maer
wel met vijft hondert ducaten moghen
by staen/ waert by alsoo dat ghy my die
binnen veertien daghen wederomme
soudt moghen leveren. Daeromme heb-
by tgheluck noch wel te bedancken / dat
ick noch niet eer dan ghister mijn sake-
nen vercocht hebbe: want sonder die ver-
roopinghe en soude ick u niet eenen stu-
ver hebben mogen leenen. Hoe dat sprac
de vrouwe / hebby dan gebreck van gel-
de gehadt / waeromme en hebby my om
geen gelt ghebraccht/ want niet teghen-
staende ick geen duysent butaten gercedt
en hebbe by my liggen: so soude ic u dies
niet te min wel met een hondert oft twee
hondert ducaten hebben mogen getiebt.
Ghy hebt my daer mede de stoutheit
benome/ om de weldact die ghy my an-
biet van u te genieten. Salabet door alle
dese woorden noch meer dan opt te vore
int net verwerrende/ seyde: Ick en wil
nochtans daeromme niet dat ghy wey-
gert mijn gelt te ontfangen: want ic sulcx
wel aen u verforcht sou hebbe/ indien hy
denoot so sy u doet/gedrongen hadde. O
Heere Godt/ sprac de Vrouwe / nu be-
vinde ick (mijn alderlieffste Salabet) dat
de liefde die ghy tot my draecht oprecht
is/ gemeret ghy sonder u van my te late
bidde/ my in sulcx wterste noot bystant
doet met so grooten somme gelts. En se-
kerlijcke hier te voren was ic genoech u
eyghen sonder dese vrientfchappe: maer
nu voort aen sal ick noch vele meer zijn/ en
mijns broeders leue van u te leene hou-
den. Oock mede is Godt mijn ghetuyge

hoe ongherne ick dese penningen van u ontfanghe / als die wel mercke dat ghy een Coopman zijt / en dat der Cooplieder handel meest al met baten gelde te doen is: maer overmits ick vander noot gedwongen werde / ende goeden hoop hebbe u dat wel haest wederomme te gheven / so sal ick het ghelt van u te leen ontfangen: en om u wel te verscheren / daer voor ten onderpande stellē (indie te geen ander gereeder middel en can gebinden) dese hupsinghen / die up selven toe behooren. Als sy dit ghesproken hadde / is sy mette aengesicht al wienende gesegen op Salabets aensichte / die haer vriedelijcken began te vertroosten / ende dien nacht by haer gheslāpen hebbende / heeft hy / om haer selven haer milde minnaer te bewijzen / sonder hem yet meer van haer te laten bidden / des a. derendaerhs die vijf hondert schoone gouden ducaten in hare handen gebracht. die sy met wonderenden oogen en met een lachende herte van hem also ontfinc / dat Salabet daer geen ander verscherthept af en begheerde / dan haer simpele belofte. Soo haest en hadde myn Jozvrou dit ghelt niet / oft haer maniere van doen en began te veranderen: sulcx dat haer ander oorsake op quamē / deur welke Salabet van seben mael nauwelijcks eens en mochte binnen gheraecken: daer hy te vozen zoo menich werben / alst hem belieft / in gelaten werdt: oock en werdt hem dan (als hy noch al somtijts in geraechte) sulcken minnelijcken ghelaet / sulcken vriedtschappe noch sulcken eere niet ghetoot als voormaels. Daer nae als hy / den dach van betalinghe een maent oft twee verloopē zijnde / om zijn ghelt vraechde / werdē hem woordē tot betalinge gheheben. Salabet hier deur der vrouwen schalcke valscheijdt / en zijn onvernuftheijt vermerckende / ende daer benevens oock wel verstaende dat hy hier af niet allen gheen blick en hadde / dan zoo veel de vrou selfs soude willen bekennen / also hy noch hantschrift noch ghetuyden

van leeninghe en hadde / so schaemde hy hem eenich Mensch hier af te clagen en zijn ongheluck te openbaren: overmits hy al te voozen van veel ghewaershouwet was / ende niet anders en verwachtte dan een wel verschulde spotterij van zijn rupde plomphēpt: dies hy wiet mōten betreurt / zijn dwaesheijt by hem selfs beschreijde. Daerom Salabet nu al veel vrieven van zijn Meesters ontfangen hebbende met bevel die vijf hondert ducaten metten eersten opten wissel over te schrijven / heeft voor hem ghenomen van daer te schepden / op dat zijn mishandelinghe daer niet vernomen en soude warden / ende is alzo op een el. p. scheepken ghebaren / met tot Pisa / daer hy behoorde te trecken / met tot Napels. Daer was ter selver tijdt Tresozier van weghen der Kesterinne van Constantinopelen / Peeter Canigian een Man van grooten verstande ende gheestes / en een seer jonstich vrient van Salabete van alle den zijnen. Dese heeft Salabet / nae dat hy sommighe daghen daer was gheweest / zijn deertlijck ongheluck te kennen gegeve / als aen eenē wijzenman: ende alle den handel so dit gheschiedt was vertelt hebbende / versochte hy raet en hulpe aen hem / om aldaer zijnen cost te mogen winnen / seggende dat hy zijn leed dage nimmermeer weder tot P. ozenen en dorste comen. Dese dingen misshaet den Canigian / dies hy tot hem sprack: ghy hebt qualijck gedaen / ghy en hebt u niet wel ghedragen / noch u Meesters niet recht gebient. Maer dits te late / is nu al gheschiet / daer moet elders raet toe ghesocht zijn. Also heeft hy terstondt als een scherpsinnich Man / bedacht het gene dat in desen gedaen moeste zijn / ende sulc zijn meeninge Salabet te kennen ghegeven / de welke dat voor goet aensach / en hem selven in avontuere stelde om sulck zijnen raet te versoeten. Daerom hy noch sommighe ducaten by hem hebbende / totte welke noch eenighe van Canigian ghesent waren / heeft

heeft een groot deel baten wel doen paccen en mercken / ooc mede twintich oppen ghecocht / die hy al tsamen vulde / in een Schip loet / en daer mede nae Paletmen ghebaren is. Daer heeft hy den tollenaar zijn coopmanschappe / ende de waerde van dien / ooc mede spuen name op gheschryft gegeven / op dat hem daer rekeninge af gedaen soude moghen werden: oock dede hy zijn goet in hunliedekelders ende parthupfen leggē / seggende dat hy dese goeden niet roeren en wilde voor ende al eer zijn ander coopmanschappe die hy noch verwachtēde was / aen getomē soude zijn. Blanche fleur die bernemende / ende gehoozt hebbende dat de waere die hy mede ghebracht hadde / meer dan twee dussent ducaten weerbiech was / behalven dat hy daer en hōvē noch meer dan vooz drie dussent ducaten aen coopmanschappe verwachtende was / liet haer beduncken dat sy hem te luttel gheschozen hadde: daerom sy van meeninghe werdt hem zijn vijfhondert ducaten wederom te gheven / ende heeft om hem te halen gesonden. Salabet die nu schale geworden was / is daer henen gegaenden welckē sy (haer gelatende niet met allen te weten van de goeden die hy nu aangebracht hadde) wter matē minnelijc ontfangen heeft / en sprack tot hem. Nu wel aen: hoe nae soude wel gram zijn tegens my / om dat ick u het geleende ghelt opten ghesetten dach niet wederom en gaf. Daer op began Salabet te lachen / seggende: Ongetwijfelt / mijn Vrouw / ick was dies al wat conbriden / als de ghene die't herte wt mijne lijve soude scheuren om u dat te gheven: indien ick u daer lief en vrientchappe aen wist te mogen geschieden: doch suldy nu wel haest verstaen hoe gram ick op u ben. Weliefde die ick tot u diaghe is soo groot dat ick het meeste deel mijne goede hebbe doen vercoope: welck aen coopmanschap bestaet zijnde / nu eensdeels / wel tot vooz twee dussent ducaten toe / van my hier inde stadt gebrecht is / en verbejde noch

d'ander coopmanschappē / daer meer dan drie dussent ducaten aen hanghet / metten eersten wint oock hier. Want ic ben van meeninge alhier inder stadt ee hup te bouwen / om altijt by u te mogen wesen: alsoo my dunckt dat ick meer lust & wt u jonste gheniete / dan eenich amourens ter Werelt van zijn Liefhen mach verwerben. Daer op hem die Vrouw seide: Siet doch mijn liebe Salabet / al mien lust ende vrechde is my liefende lustich / overmits ick u oock boven myselfs leven beminne: en ben upter herten blide dat ghy wederom gecomen zijt / in meeninge alhier te blijven: overmits ick dan noch hope een volijt leven met u te lepden. Maer ick moet my een weynich tegens u ontschuldigen / van dat ghy opt laetste als ghy van hier verdrocht / somtijts gaerne hier binnen waert geweest / ende dat ghy bukten moest staen: dat ghy hier somtijts noch al binnen zijnde / soo blydelijck als ghy pleecht / niet ontfanghen en waert / ende boven alle ditte / dat ghy opten beloofde termijn niet betaalt en waert. Daerom suldy wetē dat ick op die tijdt in grooter vangtsheyt en drucke was: ende dat de ghene die soo te moede is / niemant so vrientdelijcke ghelate en kan bethoonen als hy wel gaerne soude willen: niet teghenstaende die selve alsulck een wter herten seer beminde. Oock mede moet ghy bedencken dat het gheen clepne saetke vooz een Vrouw en is dussent ducaten aen ghelt op te brengen: want men bagelijc niet en doet dan liegen / sonder eenige beloften te houden: dus ist oock daer wt en vooz geen ander saute gecomen dat ick u het ghelt niet en betaelde. Maer ick ontfinck't gelt weynich tijts nae dat ghy van hier wech getrokken waert: welck ick u (des meuchdy wel ghewisselijck gelooben) gesonden soude hebben / maer want ick u niet en wiste waer te vinden / ist by my / vooz u tot noch toe bewaert gheweest. Dit geselt hebbende / dede sy haer ee boorse vrientgen / daer tselfde gelt dat sy van hem ontfangen

fangen hadde/ inne was/ de welcke sy hē
 inde hande gaf/ segghende: neemt daer
 ende telt oft daer oock byf hondert inne
 zijn. Nopt en was Salabet meer ver-
 blyt: dewelcke de penninghen getelt/ en
 de selve byf hondert int getale bevonden
 hebbende/ dat geldelē in goeder bewaar-
 nisse leyde/ en sprack: Ic mercke nu seer
 wel mijn vrouwe/ dat al t'gene ghy daer
 verhaelt hebt/ warachtich is: maer laet
 ons daer niet meer af vermaeren/ want
 ghy u met allen wel hebt geguert. Doch
 moet ic u dit seggen/ dat ghy (so om dese
 ghetrouweydt/ als om de liefde die ick
 tot u draghe) soo grooten somme van my
 niet en sult mogen begeeren in eenighen
 noot die u mach optcomen/ oft ic en sal u
 gerne helpen/ so verdesulcx in mynder
 macht is: waer inne ghy my sult mogen
 beproeven als ick in eens binnen deser
 stede sal beghonnen hebben huys op te
 houden. Salabet in deser manieren de
 vrientschappe met woorden weder ver-
 meent hebbende/ heeft begonnen listelijck
 met haer te verkeeren/ oock began zy
 hem grooten dienst/ groot eere/ en groo-
 ter vrientschappe dan opt te bewijzen.
 Maer als nu Salabet inden sume had-
 de met zijn nienu bedroch haer bedroch
 sien hem bewesen/ te vergelden/ en sy op
 eenen avont om hem gesonden en genoot
 hadde by haer te comen eten en slapen/ so
 es hy so treurich ende/ waermoedich by
 haer gheromen/ dat het scheen hy soude
 sterben van drucke. Blanchefleur began
 hem te omhelsen ende te kussen/ hem vra-
 gende wat hem soo treurich maecte: de
 welcke/ na dat hy een goede wijle hadde
 laten bidden/ aldus tot haer geantwoort
 heeft. Ick ben half bedozven/ alder lief-
 ste: oovermids het Schip/ daer ick mijn
 ander goeden in verwachtende was/ ge-
 nomen is vande Roovers van Mene-
 gue: de welcke dit Schip hebben laten
 rantsoenen voor thien dupsent croonen:
 waer af ick hoor mijn aendeel dupsent
 croonen moet betalen. Nu en hebbe ick
 niet eenen penninck in gelt by my: want

ick die vyff hondert Croonē/ die ghy my
 onlancks betaelde/ terstont nae Rapels-
 sandt/ om daer luywaet om te coopen/
 datmen my dan herwaerts soude seyn-
 den. Ende waert saecke dat ick mijn
 Coopmanschappe die ick hier hebbe/ nu
 wilde vercoopen/ ick en soude daer nau-
 welijck half ghelt af ghereyghen/ over-
 mids zynen tijdt noch niet gecomen en
 is: oock mede so en ben ick/ tot mijn on-
 gheluck/ hier noch zoo niet bekendt/ dat
 ick een mensck soude weten te vinden die
 my in desen nootd bystaen soude/ daer-
 omme ben ick gamschelijcken ten ey-
 den mijns raedts: want indien ick t'gelt
 niet spoedelijck en seynde/ so sal die coop-
 manschappe niet gebacht werden/ sulc
 dat ick daer van alle mijn daghen niet
 eenen penninck af sien en sal. Die vrou-
 we hier inne seer t'onvreden zijnde/ als
 die haer liet behuynckē dat die coopman-
 schappe voor haer mede verlozen was/
 bacht by haer selven wat middel sy best
 mochte ghebinden/ dat die goeden niet
 ghebacht en souden werden tot Mene-
 gue/ ende sprack tot hem. Het is Godt
 beken alder liefste/ hoe leedt my u onge-
 luck is. Minners wat helpt dus seer te
 treuren ende te slaghen: hadde ick t'gelt
 de Heere is my ghetuyghe/ dat ick't u
 terstontd doen soude: maer ick en heb
 niet. Het is wel soo datter een Man is/
 die my d'ander reyse die vyff hondert
 Croonen leende tot verbullinghe vande
 dupsent die ick te doen hadde: maer hy
 nam daer seer groot woeker af: want
 hy niet min en wil hebben dan dertich
 op't hondert/ daeromme indien ghy gelt
 van desen Man alsoo wildet ontfangen/
 men soude hem goede verskerchterijde
 moeten doen van vande/ ende aengaen-
 de van my/ soo ben ick seer wel te vreden
 hoor u te versetten alle dat hier in mijn
 huys is/ oock mede mijnen personee ist
 nootd/ by alsoo verre hy daer op leenen
 wilt/ en dit al om u in u nootd te helpen.
 Maer wat verskerthēpt sount ghy hem
 vande reste gheben? Salabet merchte
 terstont

terstont wel wat haer pojde om hem dese
 byzemschappe te doen: ende verstont
 oock met allen wel dat zy de ghene selfs
 soude zyn/die hem die penninghen doen
 soude: dies hy blgde wert/ haer eerst be-
 bancte ende doer nae tot haer seyde: dat
 hy niet en soude laeten die penninghen
 op tenemen/ Godt gebe hoe onredelick
 het intresse/dat hy daer aff soude moeten
 gheuen/ oock wesen mochte: ghemerckt
 hy van soo grooten noot/ als hem nu op-
 ten halselack/ daer toe ghedronge was.
 Voorts seyde hy/ dat hy ten onderpau-
 desoude stellen syne goeden die hy inden
 Colle hadde staen/ segghende dat hy die
 selve zyne Coommanichappe aldaer sou-
 de laten stellen op des gheens name/ die
 hem de penninghen leuen soude: waer
 soude dies niet te min de Kotel banden
 packhuyse hy hem blijue/ om sijn waer-
 rente te moghen toonen eenich Coopman
 die daer om coopen nae mochte comen
 bzaghen: oock mede om dat die goeden
 niet gheroert/ van daer verhoert/ noch
 verwisselt en souden moghen werden.
 De Vrouwe andt woorde dat hy wel
 sprack ende dat die versekeringhe goet
 was. Alsoo heeft zy terstont als den
 dach ghecomen was/ om een makelaer
 ghesonden dien zy met allen wel betrou-
 de: den welken zy/ in dat zy te samen
 humlieder aenslach in desen ghemaeckt
 hadden/ wel dupsent Croonen aen telde:
 die terstont banden makelaer ghelevert
 waren in handen van Salabet/ die ter
 selver stonden des anders name hyden
 tollenaeren op te goede/ die hy daer had-
 de liggen/ heeft doen aentrecken: ende
 zyn voort elck ghedarn daer zy te doen
 hadden/ na dat zy elckander schultbyes/
 ende losbyes gelevert hadden. Doen is
 Salabet terstont ende zo hy spoedelick-
 ste mochte in een Schip geseten met zyn

byfthien Jonbert vroonen/ ende weder-
 omme na Kapels ghevaren tot Peeter
 Canthina: van waer hy sijn rekeninghe
 met de betalinge gesonden heeft tot Flo-
 renten aen sijn Meesters/ vande welcke
 hy met laecken gesonden hadde geweest
 tot Palermen: ende betaelt hebbende de
 voornoemden Canigian met noch som-
 nige anderen/ die hy schuldich was: is
 hy een wyle tijds aldaer hyden self den
 gebleven/ niet onderlinghe vermakelijc-
 hep hi dat die Siciliaensche vrouwe zo
 sijn van hem wigghestrecken was. Ende
 is naemaels van daer/ als die niet meer
 Coopman zyn en wilde/ ghetomen tot
 Florenten. Daer Blanchefleur dese
 Salabet niet meer vint Palermen ver-
 nemde/ began hy nae in quaet vermoen-
 den te comen. Daer nae als zy wel twee
 maenden getoest hadde ende sach dat hy
 niet en quam/ heeft zy door den make-
 laer de sloten banden packhuyse doen
 op hieken: alwaer zy eerst de olp vaten/
 diemen waende vol olpe te wesen/ heeft
 doen besien ende die vol zeewaters be-
 vonden te wesen/ behalven dat zy hoven
 hy de sponde met een wepnich olps be-
 dect waeren. Voorts hebben zy oock de
 parken onthonden: de welcke al tsamen
 vol blocken waren/ behalven twee van
 die/ die lakens inne hadden: sulcx dat
 (om coyt te segghen) alle die waere geen
 twee hondert ducaten weerdich en was.
 Blanchefleur siede haer selfs aldus be-
 zoghen/ wende langhen tijdt om die
 betaelde vijf hondert ducaten/ ende noch
 vele meer om de dupsent gheleende du-
 caten: dies zy dickmael nae dien tijdt
 plach te segghen/ hy en moet niet schelen
 zyn die met een Toscaner te doen heeft:
 ende alsoo den spot tot de schaede be-
 houwende/ bebaent zy dat den eenen zo
 vele wiste als de ander.

Vrou Franchoise bemint zijnde van twee jonghe Mannen/ d'een ge-
 naemt Annuce ende d'ander Alexander/ sonder dat zy een van dees twee bemint-
 de/ heeft haer van beyden met allen cloetelick ontsagen/ doende den eenen
 hem selfs in schijn eens dooden in een graf weder legghen/ ende den selfden
 1002

door den anderen daer wt halen / sulcx dat noch d'een noch d'ander tot sint booz-
nemen en quam.

Die xxvlij. Historie.

Daer wt men verstaen mach / dat eerlijcke ende cupfische vrouwen
haer luyder Minnaere / die niet af en laten / meer met abele dan schandelijcke mid-
delen behooren af te setten.

In de Stede na Dystope was eertijts
een wtghenomen schoone weduwe:
de welcke vierichlijcken beminde
werdt van twee Florentinen ghe-
maent Apnue Valerian en Alexander
Clermontois / die ballinghen zijnde wt
Florenten hant woonplaetsen hielden
tot Dystope: sonder nochtans dat d'een
pet van des anders lief de vermerckte/
overmits de groote bedectheyt die zy
hepde int verholch / om haer ionste te
verwerben / ghebruickten. Des edele
weduwe genaemt Franchopse des La-
zars aldus dickmael door hant beder
boden ende smeekinghen aenghesocht
zijnde / heeft hun ten laetsten wat ghe-
hoorts verleet / ende dat al wat onbooz-
sichtelijcker dant wel betaende: zoo dat
sy namaels begeerende haer selven daer
af te trecken / ende dat selfe qualijck by
bzenghen mochte / een middel bedachte
heest om vander bypers moepelijck aen-
soeck ontslagghen te worden: de welcke
zuler was / dat zy een vrierschappe van
hun lieben soude begeeren / die gheen van
hun boden / niet teghenstaende die selfe
de wel mogelijck was om doen / en sou-
de willen volbzenghen: op dat als de
Wijers sulcx niet en deden / zpeerlijcke
ende schijnende oorake hebben mochte
hun luyder bootschappe gheen ghebooz-
te gheben / en was dese. Den selfe dach
dat de Vrouwe desen middel ende aen-
dach bedachte / was daer tot Dystope
ghestorben ende begraven op het Min-
reboeders Kerckhof een man / de wel-
cke niet teghenstaende zijn Boozouders
edel waren / geacht was booz zoo snoo-
den ende schandelijcken Man: als

niet alleen daer tot Dystopen / maar in
de ghehele Werelt mochte wesen. Hier
en boden was hy int leuen zijnde / zoo
wantschappen ende zo insinacert van aen-
sichte: dat de gene die hem niet ghekent
en hadde / int eerste gemoeten booz hem
verschijcht zoude hebben. Daerom me
overlepde zy in haer selve dat haer sulcx
met allen wel te passe mochte comen tot
haer booznemen: heeft om dies wille
tot haer dienstmaerte gheseyt. Was on-
verborghe / vriendinne. Wat moeyte en
gequel ick dagelijck hebbe door dese bo-
den van den twee Florentiners / te we-
ten Apnue ende Alexander: ende en ben
niet ghesint om pet daer toe te verstaen /
noch doch niet om pet door hun luyden
te doen van't gene zy begeeren / maer ben
van meeninge (aenghemerckte zy my so)
groote dingen beloven ende toe segghen)
hun luyden te beproeben in een sake / die
ick wel weet dat zy nemmermeer doen
en zullen: daer door ick dan van dese
moepenisse ontslagghen sal moghen
wesen / ende sulcx nu hooren hoe dit te
werke zal gaen. Wyden (zoo ghy wel
weet) is op het Minreboeders kerckhof
begraven Scannadio (zo was die booz-
nemde snoode leelickert genaemt) booz
den welcken / niet alleen nu hy doot is /
maer noch levendich wesende de stout-
ste Man van deser Stede verbaert was
als hy hem aensach: daeromme suldy
eerst tot Alexander gaen / ende hem dese
bootschappe doen. Mijn vrouwe Fran-
chopse doet u weten dat nu den tijt ghe-
comen is dat ghy haer vrierschappe
(die ghy zoo lange begeert hebt) meucht
verwerben / ende dat ghy by haer sulcx
mogen

moghen slapen indien ghy selfs wilt/
ende dat dooz sulcbantigen middel als ic
u seggen sal. Een van mijnder vrouwen
magē sal best avont (om eenrehande ooz-
sake die ghy noch naemaels wel hoozen
sult) binnen mijnder vrouwen hupsinghe
brenge desen Scannadio/ die van desen
mozghen begraven is. Nu is mijn vrou-
we zoo ansestelijcken seere verbaert dooz
dien man alsoo doot als hy is dat zy om
geen goet ter werelt en soude willen die
dooden binne haren hupse hebbē. Daer-
om begheert zy op u dooz den grootsten
dienst ende liefde die ghy haer soudt be-
geeren te bewijzen/ dat u beliede te nacht
ontrent elf uren te gaen ligghen int graf
daer dese Scannadio begraven leyt / het
doot cleedt daer hy inne leyt om u lijf te
slan/ende daer also te blijven liggen oft
ghy de doode selve waert / totter tijt toe
darmen u daer come halen: en dat ghy u
dan sonder woort te spreken / wten gra-
be laet nemen en binnen hare hupse bren-
gen/ daer zy u dā ontfangē sal: zo meuch-
dy voorts hy haer slapen/ ende schepden
als u believen sal/ latende haer voorts
metter reste gewerdē. Sept hy dā (sprac
de vrouwe tot haer maerte) dat hy sulcx
doen sal / in Godts name: maer seyt hy
neen soo suldy hem wt mijnen name seg-
ghen dat hy nimmermeer en come daer
ick ben: ende dat hy hem wacht (zoo lief
als hy zijn leven heeft) eenich bode meer
aen my te seyn. Daer nae suldy gaen
tot Geynute Palermijn / ende hem seg-
ghen aldus. Mijn vrouwe Franchopse
is bereyt alle te doen dat u sal believen/
ist maer dat ghy haer een groote vrient-
schappe wilt doen: als namentlijck dat
ghy ontrent de rechte middernacht sou-
det gaen tot het graf daer Scannadio
desen mozghen begraven is: ende dat
ghy sonder eenich woort te spreken /
(al wadt ghy oock sien ofte hoozen
meucht) hem stillekens daer wt neemt
ende binnen haren hupse brenghet: daer
su ldy dan moghen weten waeromme
hy hem hebben wil/ en sult uwen lust met

haer vossbrenghen. Maer ist sake dat ghy
dit niet doen en wilt / zoo ontbiedt zy u/
dat ghy u woort aen wachten sult. Wo-
de oft bootschappe aen haer te senden.
Alsoo is de maerte tot beyde die amou-
reusen gegaen / tot elck bysonder in goe-
der ozbeninge seggende tgne haer van
der vrouwen bevolen was: de welcke
van beyde tot antwoorde ontfinc / dat
zy niet alleen in een graf/ maer oock wel
inde helle souden gaen/ indient der vrou-
wen believen ware. Dese antwoorde
ontfinc de vrouwe dooz haer Maerte/
en vertoefde daer nae om te sien oft zy
wel zoo dwars waren / dat zy sulcx be-
staen souden. Als de nacht gecomet was/
so is Alexander Elarmontois tot op syn
wambeyss toe ontleedt zijnde/ onlanck
nae thien uren wt zijn wooninghe getre-
den om hem selfs in Scannadios plaetse
int graf te gaen leggē: nochtans is hem
opten wege zijnde zoo grooten anse-
verstant ghecomen / dat hy tot hem sel-
ven sprack: liebe Heere Godt/waer gae
ick nu doch henen? wat beest ben ick?
wat weet ick oft deser vrouwen ma-
ghen moghelijck vernomen hebbende
dat ick liefde tot haer draghe / ende ver-
moedende het ghene dat noch niet en is/
haer dit doen bedrjyven om my in dis
graf het leven te benemen. Waert dat
sulcx gebiet/het soude mijn schande zyn:
sonder datmen daer pinnermeer pet af
soude moghen vernemen dat hunlup-
den hinderlijck mochte wesen. Oft wat
weet ick oft dit niet dooz eenich van
mijn vpanden aldus besteldt wert? oft
van pemaer die vā haer hemint werdt/
ende haer dese vrientlicheppe wil bewij-
sen? Daer naer septe hy noch/ maer laet
ick dit nu al nemen dat alle dit sulcx
niet en is/ende dat my haer maghen bin-
nen haer hups sullen draghen: zoo can
ick pinneris wel vermoeden dat zy die
lichaem van Scannadio niet begeeren
om dat te omhelsen oft in haerder nich-
ten armen te legghen: maer is eer te ghe-
looven dat zijt eenichsing ontleedt wil-

ten / om eenich leedt dat hy voormaels
 henlupden ghedaen mach hebben. De
 Maerte heeft my gheseydt dat ick niet
 een woordt en moet spyken / Godt ghe-
 be wat ick oock ghevoele: Ho ho: en oft
 zy my mijn ooghen wt mijnen hoofde
 doypen: oft dat zy my de tanden wt mij-
 nen monde bzaken: oft dat zy mijn han-
 den of sloeghen: oft dat zy my eenich an-
 der dierghelijcke stucke speelden: hoe
 zoudet dan niet my ghestelt wesen: hoe
 soude ick comen sonder spyken blijven:
 Spyke ick dan / zy sullen my kenne en
 ter avontueren eenich verdriet doen:
 maer oft zy my dan al niet niet allen en
 mis deden / so en hebbe ick niet bedreven:
 wandt sy en sullen my daer by haer niet
 laten blijven: oock sal ick dan noch nae-
 maels van haer moeten hoozen dat ick
 haer bevel niet volbracht en hebbe: dies
 ick dan oock nemmermeer minnen wil-
 le met haer en zal moghen volbrenghen.
 Aldus in hem selfs spykende / was hy
 al by nae ghesindt wederomme t'huys
 waert te keeren: maer de groote liefde
 dwanck hem met contrarie argumenten
 voort te ghaen ende dat niet soo groo-
 ter cracht / dat hy ghecomen is tot aen't
 graf / dat selfde opende / daer binnen ginc
 Scannadio zyn doot sleet benam / t'cleet
 om zynen lijve sloech / het graf over hem
 toefoot / en in Scannadios plaetse ginch
 ligghen. Niet langhe en hadde hy daer
 gheleghen / oft hem en is inden sinne ge-
 comen wat daer dit in zynen leven was
 gheweest / ende oock mede t'siene dat hy
 wel eer hadde hoozen vertellen by nacht
 te gheschieden niet alleen inden graben/
 maer oock mede elders: zulcks dat hem
 zyn haren van ancrten te berghe rezen/
 ende hem niet anders en dochte dan dat
 Scannadio telken oogheblicke hem
 soude comen verworphen.

Maer wederomme versterct zijnde door
 zyn vierde liefde / heeft hy alle dese ancr-
 ballicheyden verwonnen: ende hem daer
 houwende niet anders dan oft hy selfs
 oock doodt waer gheweest / beghen hy

te verheypden hoe dattet niet hem en
 desoude. Men d'ander cant is oock by-
 nuce / als de middernachte sien quam /
 wt zynen huys ghegaen: om te volbrin-
 ghen dat hem vande Vrouwe ontboden
 was: den welcken oock veel dinghen in-
 den sinne quaemen die hem ghebueren
 mochten. Als te weten dat hy metten lie-
 hame van Scannadio opten halve ghe-
 den gaende / inden handen vander wacht
 soude mogen vallen / ende die schalven als
 een quaet boender ten viere veroorzelt
 werden / oft dat hy daer deure inden ha-
 te van Scannadio maghen mochte ghe-
 raken: met andere diergelijcke ghedach-
 ten / sulcs dat hy by nae stille hielt sonder
 voorder te willen gaen. Maer ter stont
 weder anders gesint zijnde sprac hy: Pe-
 re Godt / soudich dan neen segghen tot
 d'eerste begeerte deser edeler Vrouwe die
 ick sozeere beymint het be: ende dat noch
 d'meste is / nu ick hier deure / haer jonste
 mach verwezen: / Seker al soude ick
 daeromme sterben / so sal ick tgeene van
 my haer toeghe seyt is / besoecken te vol-
 brenghen: en daer mede is hy voort rechts
 weechs nae't graf ghetreden / welck hy
 lichtelijc opende. Alexander oock geboe-
 lende dat het graf open wert ghesaen / en
 heeft niet een woorderken gesproken / niet
 tegenstaende hy in verbaerlijcken ancr-
 te lach. Als die nuete binnen t'graf quam /
 meymende het lichaem van Scannadio
 te nemen / greep hy Alexander by den
 breuen / lepyte hem wten grave / loedt
 hem op zyn schouderen: ende began alsoo
 te gaen na't huys vande vrouwe. Als dan
 lanck de straten gaende / sonder daer yet
 anders op te siene / heeft hy dat lichaem
 dickmael gestoot: nu tegens een hoek-
 huys vander strat: dan tegens een loof-
 sel / oft tegens een bank die voor pe-
 mants deure stont: ende dit overmidts
 de nacht soo swerde ende doncker was
 dat hy niet en mochte sien waerwaerts
 hy ghinch. Maer als hy nu al nae by
 het huys was van de Vrouwe / de wel-
 ke met haer Maerte inder venster lach
 om

om te sien oft Apnuce Alexander hien-
ge soude/ al vooz sien zijnde met onseht-
dighinge om die twee wederom te seyn-
den: soo ist gheballen dat de wacht die
hem in die strate verborzen hadden om
eenen ghebannen man te vangen/ Apnu-
ce hebben hoozen aen comen: dies sp ter-
stontd heure bederkte Lanteerne voozt-
haelden om heuten wech te sien/ ooc wat
hunlieden te doene stontd/ ende heulieder
Schilden ende javelijnen tegheus den
anderen staende/ riepen sp wie is daer?
Apnuce merckte terstontd wel wat dat
hooz volck was: dus hy gheen tijt heb-
bende om hem langhe te beraeden wat
hem te doen stontd/ Alexander terstontd
heeft laten vallen: ende is voozt so snel-
lijchen van daer gheloopen als hem zijn
beenen mochten draghen. Alexander en
bleef daer niet lange liggen/ ende is (niet
teghenstaende hy dat langhe doot cleedt
van Scannadio om zijn lijf hadde) ras-
schelijch van daer geloopen/ gelijch Ap-
nuce voozt gedaen hadde. Dit spel hadde
de vromwe doot des lichts behulp van
der waekers lanteerne/ lichtelijck mo-
ghen sien/ hoe dat Apnuce Alexander op
zijn schouderen droech/ ende hadde Alex-
ander lichtelijck connen onderkennen/
also hy niet het doot cleedt van Scanna-
dio omzocht was: dies sp haer niet allen
seer van hen bepder onversaechde stont-
hept verwonderde: maer onder dit ver-
wonderen began sp oock hertelijck te la-
chen als sp Alexander also ter aerde ne-
der sach werpen/ ende hen bepden daer
naer als herten van daer bliede. Doozt is
seer verblift zijnde van dit geballe/ heeft
sp Godt gedaencht dat hy haer van deser
lieden geuel verlost hadde/ ende is bin-
nen haer ramer ghegaen: alwaer sp ende
haer maerte onderlingen seyden dat die
twee mannen haer sonder twijfel seer
beminden: gemerckt die bepde (soot oock

waer was) volbzacht hadden/ t' gheue
hunlieden van haer bevolen was. Ap-
nuce die later maten d'overich was/ ende
zijn ongeval verbloekte/ en inch noch
tang om alle dit mis val niet nae hups-
waert: maer is terstont als hy de wacht
van daer merckte te wesen/ weder ghe-
keert ter plaetsen daer hy Alexander ter
neder hadde gheworpen/ om zijn vooz
nemen te volbzenghen: maer als hy hem
daer niet en conste gebinden/ is hy treu-
rich nae zijn hups ghekeert/ meenende
het doode lichaem doot de wacht van
daer ghebraghen te wesen. Oock mede
en wiste Alexander niet meer tot deser
saechen niet allen te doen/ dies hy mede
verbzietich zijnde om zijn misval/ van
gelijchen gantsch bedroeft zijnde/ thups
ghegaen is/ sonder den ghenen die hem
ghedraghen hadde/ ghelienkt te hebben.
Als nu den moeghen gheromen/ ende het
graf open ghevonden was van Scann-
radio die men niet en sach/ obermidt is
hem Alexander opten grondt vant graf
gheworpen hadde/ soo is daer een ver-
schepden gherucht af versprept over de
gantsche steden van Dystope/ alsoo daer
veel dwasen meynde dat hy vande dyp-
bel wech ghevoert was. Dies niet te
min heeft elck van dese twee minnaren
de vromwe doen weten wat hy ghedaen
hadde/ ende hoe dat het niet de sake ghe-
baren was/ ende heut selfs in alle de on-
schuldinge daer ghodt niet volcoment-
lijck volbzacht te hebben/ versochten sp
haer hulde ende liefde: de welcke haer
ghelaetende oft sp noch d'een noch d'an-
der en gheloofde/ eerlijck van hun bep-
den gheschepden is/ met een besneden
antwoorde: segghende dat zy hun min-
nemeer vet te ghevalle en wilde doen
ghemerckt sp lieden haer begheerte niet
ghedaen en hadden.

Francops Fortaigne verspeelde tot Bonconvent alle dat hy ter we-
relt hadde/ ooc mede t' gelt van zijnen meester Francops Anollier/ de welken hy
daer na int hemde naloopende en roeyde dat hy van hem verloor was/ van de hoe-

ten dede hanghen / sulcx dat hy des selfs cleederen aen dede / op zyn paert schreef /
ende zynen vooysejden Meester te voete int hemds lende / nae Sienen ghere-
den is.

De negen en dertichste historie.

Leerende datmen hem moet hoeden vooz dobbelaers ende dzon-
kaerts in dienste te nemen.

TEn is noch gheen langhe jaren
geleden datter binne Sienē wa-
ren twee jonge Mannen / beyde
tot heur manbare jare gecome /
en oec beyde Francops genaemt zijnde:
maer d'ene was vander Aniolliers / en
d'andere vander Fortarigue getachte:
de welcke niet teghenstaende zy in veel
saecten van verschepden oft ongelijcker
natueren waren / so dzoegen sy nochtans
zoo wel over een in een saecte (te weten
dat sy alle beyde haete dzoeghen tot hun
vaders) dat zy dies halven vrienden wa-
ren geworde / ende veel tijts by malcan-
deren waren. Waer want Aniollier dat
sen schoon jonck man van goede zeden
was / hem liet beduncken hem niet eer-
lijck genoegh te mogen onderhouden op
zine dat hem jaerlijck van zynen vader
uitgerepet wert / heeft hy voozgenome /
op hope om zyn staet te mogen verbe-
teren / te trecken tot Anconen: al waer
hy gheromen te zyn / ghehoort hadde des
Paus legat / een Cardinael / die zynen
jonstighen Heere ende goet vrient was:
ende na dat hy met zynen vader hier af
ghesproken hadde / is hyt met hem eens
geworden / dat hem de vader te eenemaal
ghereede soude tellen tghene hy hem an-
ders in ses maenden tijds ghegheben
soude hebben / om hem selfs daer mede
te cleeden ende te eerlijcker op te mogen
leven. Als hy nu eenen dienaar sochte
om met hem te nemen / soo ist gheballen
dat Fortarigue sulcks veruomen heb-
bende / gheromen is by Aniollier: aenden
welcken hy (soo hy best mochte) begeer-
de van hem te maghen mede ghenomen
werden: segghende dat hy hem vooz pa-
gse / vooz knape / en vooz alie dat hem

beliefde / sonder eenich ander loon / dat
allernijck om den blooten cost dienen
soude. Daer op hem van Aniollier ghe-
antwoort was dat hy niet van meen-
ghe en was hem mede te leyden: niet
dat hy hem niet bequame ghenoch en
kende tot alle dienste / maer om dat hy
dobbelde / ende somtijds oock dzoncken
dzonck. Daer op Fortarigue antwoor-
de / dat hy hem vooz beyde wel hoeden
soude / twelch hy hem met veel eeden / die
met biddingen vergheselschap waren
oock beloofde / so dat Aniollier ten laet-
sten als verwonne zijnde / daer inne se-
de te verwillighen. Als sy nu tsamen op-
ten wege ware / hielden sy op eenen mo-
ghen hentieder maeltijt tot Bontou-
vent / alwaer Aniollier / als hy ghehe-
ten hadde / siende dat den dach seer heet
was / een bedde inder herberghen vooz
hem dede spreken: ende hem met For-
tarigues hulpe ontcleet hebbende / ginch
hy ligghen om te slapen / nae dat zynen
knecht van hem bevolen was hem te
wecken / terfont als de middaghoer-
strecken soude wesen. Terwyl dat nu
Aniollier lach ende stiep / is Fortarigue
in een taberne gegaen / daer hy wat gho-
dzoncken hebbende / began te spelen met
eenighe die hy daer vant: de welcke hem
binnen wepnich tijds niet alleen het
selve ghelt dat hy mochte hebben / of
winnen / maer oock mede alle de cleede-
ren van zynen lijbe. Daeromme hy be-
gheertlijck zijnde om alle selve weder-
omme te winnen / alsoo int hemde / als
hy was / ghegaen is daer Aniollier lach
en stiep: den welcken hy / siende dat hy
in eenen baffen slape was / alle het ghelt
dat hy inder boffen hadde / benomen
berst

heeft: ende is daer mede wederomme
na de speelbane ghekeert/ daer hyt alsoo
wel verloor/ als hyt ander verloozen
hadde. Aniollier ontwakende/ stont op
vanden Bedde/ cleede hem/ ende vzaech-
de nae Fortarigue: maer als hy hem
niet en vernam/ viel hem inne dat hy er-
ghens tot eenigher plaetsen al dioncken
mochte sig zyn/ soo zyn ghewoonte wel
eertijts was van doe: dies hy vooz hem
nemende hem te verlaten/ dede die sa-
dele ende zyn male op zyn Peert leggen/
ende dacht hem tot Cosignan van eenen
anderen knape te voozien. Maer als
hy nu wilde betalen/ en vandt hy heider
noch penninck in zijnder bozse/ dies hy
so grooten rumoer maechte dattet gant-
sche hups ende oock de Weerdt mede in
roete was: segghende dat hem zyn gelt
daer in hups gestolen was/ ende drepch-
dese alsamen ghevanghen te doen voe-
ren tot Siemen. Onder dit gheruchte/
siet soo coemt Fortarigue naecht in het
hemde daer aen treden/ in meeninge om
Aniolliers cleedren te stelen/ alsoo hyt
ghelt wt zijne Bozse ghedaen hadde.
Daer als hy hem al gherecht sach om te
Peerde te stighen/ sprack hy tot hem:
wats dit Aniollier? sullen wy dan zoo
haest van hier scheyden? ick bid u ver-
toeft een weyntich/ hier salter stont een
man comen die mijn wambeyts te pande
heeft vooz achtendertich stupbers: ende
ick ben secker dat hyt wel weder over
gheben sal om vijf en dertich/ die hem nu
ter stont soo veel wilde tellen. Terwij-
len dese woorde noch gebuerden/ is daer
een ander ghecomen/ die Aniollier vooz
ghewis verclaerde dat Fortarigue de
ghene was/ die hem zyn ghelt terwijlen
hy liep/ onstolen hadde/ hem daer by
segghende hoe groot die somme was die
hy verspeelt hadde.

Daeromme Aniollier hettichlijck ver-
gramt zijnde/ Fortarigue schandellic ge-
lastert ende ghescholden heeft: soo dat hy
hem overdaet ghedaen soude hebben/ in-
dien hy niemant niet ontsien en had.

de dan Godt: ende hem drepghende hy
zijnder kelen te doen op hanghen/ oft op
zinnen halse te doen bannen/ is hy te peer-
de geseten. Fortarigue hem ghelatende
als oft Aniollier eenen anderen/ en niet
hem gedrept hadde/ seide: Ep Aniol-
lier/ laet ons doch (dat bid ick) alle sulcks
dwaes heben vaten laten/ want zy niet
een boone weerdich en zyn/ mer laet ons
hier op letten: wy sullen vooz vijf en
dertich stupbers moghen weder om heb-
ben/ mits dat nu ter stont betalende/ daer
hy ter avontueren morgen (ist dat wy so
langhe beyden) achtendertich sal willen
hebben/ so ghy my die geleent heeft. De-
se gratie doet hy my noch/ overmits
ick sulcks selde aen zyn wel believen:
waerom (segget doch) en soudent wy dan
die drie stupbers niet profijt doen? Als
Aniollier he noch aldus hoorde spreken
mepnde hy vā spyt te rasen: en dat noch
overmits de ghene die daer ontrent ston-
den vast op hem saghen/ niet ghelooven-
de (soot scheen) dat Fortarigue de Man
was die zyn ghelt verspeelt hadde/ maer
dat Aniollier noch van't zyn hadde: dies
hy tot hem seide: Wat dupel hebbe ick
met u Wambeyts te doen? ick wilde wel
dat ghy metten halse ghehangen waert/
want ghy en hebt niet alleen mijn ghelt
verdobbel/ maer oock mijn reys behin-
dert/ ende daer en boden spot ghy mijn-
der noch. Aen dese woorden en keerde
hem Fortarigue niet eens/ niet anders
dan oft sulcks tot hem niet en waer ghe-
sept geweest/ ende sprack: Ach waerom-
meen wilt ghy my die drie stupbers niet
laeten: mepndy dat ick u niet en sal mo-
ghen betalen/ ick bid u doet het om mijn-
nen wille/ hebby nu sulcken grooten
haest/ wy sullen desen avont noch goets
tijds tot Courrelier comen. Nu wel
aen/ gaet doch te Bozse/ ick verseeckere
u dat ic vooz de gantsche stadt van Ste-
nen soude moghen soecken sonder een
wambeyts te vinden dat wy soo wel/
als dit/ daer soude passen. Aengande
dat ick het soude laeten/ daert is vooz

Aestendertich stupbers / het isser noch
 wel veertich oft meer waerdich / sulcks
 dat ghy my schade sonder doen in twee
 manieren. Antollier / die al bul was van
 d'ucke / hem selven van desen berooft / en
 nu noch niet met woorden ghetericht siende /
 en wilde hem niet meer antwoorden:
 maer keerende thoofst van zijne paerde /
 nam hy zijnen wech nae Courrenier.
 Waer door Fortarigue nu al een arghe-
 listige schalcheyt bedacht hebende / hem
 alsoo int hemde nae began te draven. Hy
 hadde hem nu al by nae een mijle / althijt
 hem om dit wambes biddende / nae ge-
 volcht niet teghenstaende Antollier / om
 van sulck ghequel ontslagen te zijn / dap-
 per aen nooyte / als Fortarigue door An-
 tollier arbeiders int velt sach staen / tot-
 ten welken hy soo luyde als hy mochte /
 began te roepen / grijpt hem / grijpt hem.
 Daeromme sy luyden inepneide den ge-
 nen die daer int hemde nae quam geloo-
 pen afgeset te wesen van Antollier / qua-
 men sy hem / d'een met een graef / en d'an-
 der met een sojcke den wech af luyden /
 sulcx dat sy hem grepen ende vast hiel-
 den. Daer en mocht het Antollier niet
 met allen baten / al septe hy henluyden
 wie dat hy was / ende hoe hy ghevaren
 hadde. Maer als nu Fortarigue daer
 oock by was gheromen / heeft hy met
 toornighen ghelate tot Antollier geseyt /
 ich en weet niet waeromme ich my doch
 bedwinghe dat ich u niet en doozstecke /
 segt verradersche dies als ghy zyt: waer
 om loopt ghy wech niet het mijn? Daer
 nae hem om keerende nae den Boeren /
 spach hy tot henluyder: siet wel mijn

Heeren hoe naecht ende berooft ich van
 dese boeven in mijn herberge was gela-
 ten / nae dat hy alle t'spore verspeelt had-
 de / ich mach Gode ende u luyden wel
 danken dat ich noch aldus beele weder
 gheeregen hebbe / dies ic mijn leven lane
 in u luyden ghesouden sal zijn. Antollier
 septe oock so vele van spore zijden / maer
 hy en was daer niet ghehoort. Also heeft
 hem Fortarigue met der Boeren hulpe
 vanden Paerde doen af sitten / hem oock
 alle zijn clederren wt ghetrocken: ende
 daer na hem selfs met Antolliers cle-
 deren getieet / op't paert gheset hebben-
 de / liet hy zijne meester daer in zijn hem-
 de niet naechte beenen staen / ende is al-
 soo wederomme nae Sienen ghekeert /
 over al segghende dat hy Antollier zijn
 Peert ende clederren af getuonnen had-
 de. Antollier die daer wel rij helijcken
 in Antonen ineyde te gaen by den Car-
 dinael / is armelick in zijn hemde we-
 deromme gekeert te Bonconvent / ende
 en doyste op die tijdt van schaemte niet
 weder tot Sienen keeren. Ten laefften
 werden hem daer sommighe clederren
 gheleent op't Paert daer Fortarigue te
 booren op gh'reden hadde / welck noch
 inder herberghe ghelevert was: en ginch
 tot Corsignan by sommighe van zijne
 maghen die daer woonden: byde welcke
 hy bleef ter tijdt toe dat hy van zijnen
 vader ontfet wert. Ende also heeft For-
 tarigues argelissicheyt ende boosheyt
 den goeden wille ende t'boornemen van
 Antollier behindert: hoe wel die selve ter
 ghelegender tijdt ende plaetse dien han-
 del niet onghestraft en liet blyven.

Calandrijn werdt op een Weyfken verliefte / Bruyn maectt hem een
 Briefken / segghende dat het Weyfken hem nae soude maeten volghen soo haest
 hy haer daer mede gheraen soude: het Weyfken ginch niet hem / daer werdt hy
 bevonden van zijn wijs / die maectt een byster groot rumoer binnens hups.

De veertichste Historie.

Tot bespottighe der dwalen / die al datmen hun broedt wil maec-
 ken / ghelooven.

Nicolaes Cornagijn een rijck
Burcher van Florenten/ had-
de onder zijn andere Boeven
ende Landen oock een Boeve
tot Camerata : waer hy rijc-
helijck ende costelijck tinnuerde. Om
dese tinnueragie oock te verschieren met
Schilderijen/ is hy met Bruyn ende Bus-
felnachs den cooye eens gheworden: die
welcke Pello ende Calandrijn noch tot
hun namen om dat het een groot werck
was/ ende beghonden daer aen te wer-
ken. Ende overmits daer noch een Ca-
mer was ghestoffeert met bedden ende
ander nootlijck huyftraect oock mede een
oude Maerte die t hups bewaerde / son-
der dat daer eenige ander dienars meer
waeren/ soo was een vandes voorszey-
den Nicolaes soonen ghewoone daer al-
teniet om zijns luste wille niet een mep-
schen te conen / alsoo hy jonck ende noch
te vijien was / welck Meyfchen hy daer
eenen dach oft twee by hem hiele en dan
wederomme van daer sechickte. Nu ghe-
bielt eens onder anderen / dat hy daer
een Meyfchen bracht ghenaemt Collette:
de welcke in een hups tot Camaldoli on-
derhouden was van een Woffiaen ghe-
naemt Manion/ diese te huere liet gaen.
Dit was een schoone Vrouw rchelijc
ende ehterlijck ghecleedt/ oock mede (nae
dat zy van dien Ambachte was) beval-
lijck van zeden ende seer wel ter tonghe.
Dese was op een tijdt vooz den Mid-
daghe in haer onderfickhen / metten ghe-
streughelden hayze om haeren hoof-
de gheblochten / wt de Camere gheco-
men aen den Butte die midden op de
plaetse stont / om haer handen ende aen-
sicht te wasschen / al waer Calandrijn
romende met eenemer om water/ haer
ghevonden ende stillkens gegroet heeft.
Maer sy / hem gheantwoort hebbende/
beghan hem vast aen te sien / meer om
dat hy in haeren ooghen een nieu men-
sche scheen te zijn / dan wt eenich ander
begheerte. Van ghelijcken began haer
Calandrijn oock te aenschouwen: ende

overmidt sp hem schoon dochte/ eenich
oofsake van merren te binden: sulck dat
hy metten watere niet weder en heerde
by zijn ghesellen : waer want hyse niet
en kende / en dochte hy niet een woord-
ken tot haer segghen. Als sy nu Calan-
drijns aenschouwen ghewaere was ghe-
worden/ began zy weder altemet op hem
te sien ende sommighe clepue ver suchtin-
ghen te senden / om zijnder te spotten:
dies Calandrijn terstont op haer so ver-
sot werde / dat hy van daer niet en conft
gheraccken / vooz dat zy van Philippo
gheroepen werdt om by hem inder Ca-
meren te comen. Calandrijn weder op
zijn werck ghekeert zijnde / en dede niet
anders dan blasen : t welck terstont ver-
mercht wert van Bruyn / die al tijdt met
hem speelde / als de gheene die groote
ghenuchte in zijn manieren van doene
nam/ dies hy tot hem seyde. Wat duy-
vel mach u ghebrecken Calandrijn: my
dumet ghy niet anders en doet dan bla-
sen. Den welck Calandrijn geantwoort
heeft segghende: hadde ich pement lieve
gheselle die my een wernich hielpe / ich
soude mijn dinghen wel doen. Hoe dattet
sprac Bruyn / wachment dā niemāt seg-
ge. Hier beneden seyde Calandrijn/ is een
Jonge dochter/ die schoonder is dan een
godinne: de welcke soo seer Amourenis
van my is/ dattet u al een groote saetke
soude duncken te wesen: t welck nu ter-
stont/ als ich water ginch halen/ van my
gemert is. Dyl sprac Bruyn / siet wel
vooz u dat het Philippus Vrouwe niet
en sy. Dat sozge ich antwoorde Calan-
drijn/ want hy riep haer/ en trat terstont
tot hemt aerts inder Cameren. Maer
wat hebbe ich daer oot mede te doen? ich
en soude in sulcke saken niet alleen Phi-
lyppe / maer Godt vanden Hemels selfs
wel bedrieghen. Aken wil u (mijn ghe-
selle) de waerheyt niet verberghen: sy
behaecht my soo gheheel wel (dat icht u
niet ghesegghen en ran. Toen sprack
Bruyn/ ich sal besien wie sy is / ende in-
dien het Philippus vrouwe is/ so wil se
u sa-

h sake met twee woorden wel bestellen/
overmidts zp seer by niet my is. Maer
hoe sullen wy dit aenlegghen datter van
Busselmacho niet vernomen en werdt?
Wooz Busselmacho (sprack Calandzjn)
en ducht ick niet: maer wy moeten ons
wel wachten wooz Pello: want dies is
mijns wijses Rebe / en soude al onse din-
ghen bederven. Ghy segt niet allen wel
sprack Bzupn. Nu wiste Bzupn wel
wie dese Vrouw was / want hy hadse
daer sien comen / ooc mede wast hem van
Philippos selfs ghesepdt: daeromme hy
terstondt als Calandzjn de hielen van
twerck gelicht hadde om haer een luttel
te moghen sien / alle die Histozie teghens
Pello ende Busselmacho verteldt heeft:
daer zp te samen sloten alle t' gene dat zp
in dese vernuftinghe behoorden te doen.
Calandzjn weder op't werck ghecomen
zijnde wert al lijfelijck van Bzupnen ge-
braccht / hebbye ghesien: Welas ja ick
(sprack Calandzjn) zp herft my gedoot.
Ick wil gaen besien (sepde Bzupn) oft
het de gene is die ick meyne: ende ist de
selfde / zoo laet my dan daer voortz mede
gewerden. Als Bzupn nu beneden geco-
men zijnde / Philippum met de Vrouw
gebonden hadde / heeft hy hen bejden al
int lange verhaelt wat Calandzjn wooz
een man was / ende t' gene hy tot hem ge-
sproken hadde: dies hy ooc met hem bej-
den eens gheworden is wat elckx van
hun / seggen en doen soude: om haer luy-
ser vermakelijckhendt wt Calandzjns
amoureux heyt te mogen scheype. Daer
naes Bzupn wederomme ghegaen by
Calandzjn / totten welken hy sepde: het
is de selfde daer ick niet u af sprack / en
daeromme moet de sake wijselijcken be-
cleet zijn want alle t'water van de Rivie-
re Arne en soude u niet mogen verschoo-
nen indien Philippus sulckx vername.
Maer wat begeerdy haer van uwen we-
gen gesept te hebben / oft ghebeude dat
ichse quame te spreken? Ho ho / sprac Ca-
landzjn / inden eersten suldy haer seggen
dat ick haer toe wensche dupsent mud-

den vant sijn daer der meyskens buye
afswelt / ende daer nae dat ick haer die-
naer hen / ende oft haer yet beliest: hebt
ghy my wel verstaen? Jae ick seer wel /
sprack Bzupn / laet my nietter saken be-
gaen. Als des avonts de tijt om te gaen
eten / was ghecomen dat dese Schilders
werck latende / af gecomen waren bene-
de opte plaetse daer Philippe ende Col-
lette waren / zoo hebben sy daer wat wil-
len merren om Calandzjn lief te doen:
daer began Calandzjn op Collette te
sien ende het nieuwelijckste gelate te too-
nen vander werelt / ende dat oock zo be-
deetelijck dat het lichtelijc van een blind-
de gemitert soude hebben gecweest. Men
d'ander zijde bzupct zp oock al haer be-
hendige listen om hem te ontfien.
Philippe / Busselmacho ende d'andere
daer en tusschen (zoot in gheseldt was)
hem ghelaten als oft zp onderlinghen
spraken ende dit niet en merren / schep-
ten een lustige vermaeckelijckheyt wt
Calandzjns manieren van doen. Ten
laetsten moest Calandzjn / nae een wijle
tijds / niet sonder groot verdriet / van
haer scheyden: ende tsamen gaende nae
Florence / sprack Bzupn tot Calan-
dzjn. Soo vele moet ick u segghen dat
ghyse niet anders dant ijs inder Sonnē /
doet verbwijnen en smelten. Wy gantsch
dagen / ist sake dat ghy u gupternijc daer
wilt beruighen / ende ghy van die amou-
reuse liebekens / die ghy condt / met haer
singen wilt / ghy sult maken dat zp ter
vensteren wt sal springhen om by u te
moghen comen. Doen sepde Calandzjn
duncket u mijn gheselle / duncket u dat ic
die niet my behoore te veruighen? Jae se-
ker antwoorde Bzupn. Calandzjn sprac
tot hem: hupden en wilde ghy my niet
ghelooven als ick het u sepde / waerlijck
mijn geselle / ick mercke dat ick badt can
doen t' gene dat ick wil van eenich ander
Mensche / dien ick kenne. Wie anders dā
ick / soude sulcken vrouwe / als dit is / soo
haest op hem hebben connen doen ver-
lieben? Hoe soudē sulckx dese jonghe
not

fnotralben zo haest comen volbrængen/
 die nacht en dach verby haers liefs de-
 ren loopen sîngen / ende in dupsent ja-
 ren nauwelijc twee vlegghen / in een vat
 hontiche en conuen vanghen / Waer dan
 sal u eerst lusten als ghy my met mijn
 cleyn byoolken sulc sien : dā suldy schoon
 spel sie. Waer hoozt my ter goeder trou-
 wen : ick en ben soo oudt niet als u wel
 dunct : dat heeft zy oock wel gemerct tae
 gewillich. Ick salt haer noch wel badt
 doen geboelt als ic mijn poote op haerē
 rughe stae. Wy gans belten / ick sal haer
 sulcken spel maken dat zy my naeloo-
 pen sal als een versotte moeder na haer kint
 doet. Wo ho / sprac Bruyn / hoe sulc ghijse
 begrabbelen. My dunct hy naest dat ic
 u nu al sie bytē met u tandekens als luy-
 stutels in haer rooder mondekens ende
 haer wangkens die twee rooskens ge-
 lijcken / tae dat icse daer nae allenskens
 bā u sie op eten Calandzijn dese woordē
 aenhooren / mernde mi al daer inne
 doonde te wesen : dies hy ginch al singen-
 de ende danssende / zoo woestelijc dat hy
 waende wt zijne hupdt te springen. Als
 de morghen ghecomen was / bracht hy
 zijn gupternijc niet hem daer op hy tot
 groote luste vant geselschappe / een wa-
 ghen vol liedekens hupde / sulc dat hy
 (om cort te seggen) in sulcken sotternijc
 geraeckte / om dese vrouwe dickmael te
 sien : dat hy dengantschen dach niet en
 wrocht / maer liep dupsentmael sdaechs /
 nu aen de vensteren / dan aen de deure /
 oock mede opte plaetse om haer te mo-
 gen sien : de welcke door Bruyns onder-
 wijc hē daer oock wel listelijcken toe aen
 te locken wiste. Men dander zijde bracht
 oock Bruyn Calandzijn bootshappen
 over : daer hy hē oock altemet van haren
 wegen antwoort op brachte. En als sy
 daer niet en was binnen hups (welck
 meest gheviel) zoo bracht hy aen Ca-
 landzijn brieven van haer / inden wel-
 ken zy hē goeden hope gaf om tot zjn be-
 gerente comen : hem te kennen gebende
 dat zy ten hupse van haren ouers was

daer wt sy op die tijdt niet gheraken en
 mochte. In deser wijc hadde Bruyn en
 Buffelmacho (die hier mede de handē
 aen hielt) de grootste ghenoechte vander
 werelt met desen armē Calandzijn : ende
 ontvingen van hē / gelijc oft sy sulck be-
 geert hadde / nuern phoozen kammē / dā
 een bozse oft een paer messen ende ander
 dier ghelijcke beusselingen : daer booz sy
 hem wederom wt haren name brachten
 sonunighe gecontersepte rijnkens / die
 niet met allen waert en waren : die Ca-
 landzijn nochtans hogelijcke achte. Mer
 en boden genoten sy oock van hē mensch
 goet ontblijten en ander vrienteschappen
 op dat zy hē in zjn voornemen doch be-
 hulpselijc souden wesen. Als Calandzijn
 nu wel twee maende lanch van hynlup-
 den onderhouden was ghewest in deser
 manieren / sonder yet anders / dan booz
 ghehoort is / verwoyde te hebbē / en hy ver-
 merckende was dat het wert / welt van
 hen en spuen geselle daer gemaect wert /
 haest voldaren soude wesen / soo began hy
 te dencken dat hy nemmermeer soude
 moghen comen tot zjn voornemen : in-
 dien hy daer geen eynde af en maecte al-
 eer ende booz henlupder aenghenomen
 were aldaer aherpndet soude wesen : dies
 hy oock stercker dan opt te boze / die sake
 aē Bruyn began te versoekē. Als daer o
 Collette op eenen tijdt aldaer was / ende
 Bruyn met haer en Philippe gesproken
 en besloten hadde wat eick doen soude /
 sprack hy tot Calandzijn. Merkt ghij
 wel mijn vrient ende gheselle / dese vrou-
 we heeft my wel dupsent werben beloof-
 t begheeren te volbrængen / sonder daer
 tot noch toe yet ghedaen te hebben / en
 laet my beduncken dat zy ons opten
 toome rijdet : daerom / ghemerckt sy niet
 en doet alsoo zy beloofte / sullen wijt haer
 nu doen volbrængen / Godt gebe weer sy
 wil dan niet. Ey (sprack Calandzijn)
 laet dat doch haest gheschieden / dat bid-
 ic u om Gods wille. Doen sprac Bruyn
 soudt ghy wel die stoutheyt in u hebben
 dat ghyse soudet doynen aenroeren met

een cleyn edulleken gheschifts dat ick
u sal geve: Ja ic niet alle wel/spzac Ca-
landrijn. Esa dan/sepde Bzupn/macht
maer dat ghy my brenghet wat schoon
parchement/een levende vledermups/
dype grepen wierooc/en een gewijde
keerse/laet my dā voort gewerde. Die
geheelen nae volgenden nacht wert van
Calandrijn overgebracht om eē vleder-
mups te mogen vangen. Ten laetste als
hy een ghevanghen hadde/bracht hy die
metten anderen dinghen tot Bzupn: de
welcke daer mede verbrocken is in een
Camer alleen: waer hy eenrehande beu-
selingen met vzeemde caracteren op een
parchement geschreven heeft / twelc hy
Calandrijn bracht seggēde. Calandrijn
Calandrijn weet dat by vooz seker dat
zy u terstont volgen sal ende al doen dat
u belieft/ ist dat ghy haer geraecht met
die woordkens gheschift. Daerom in-
diēt van dage gebeurt dat Philippe er-
gens buptens hups gaet/ soo moet ghy
(God geve door wat middel het zy) u by
haer voegē en haer niet dit byes hē aen-
roeren. Dat gedaē zijnde/ gaet int strop
binnen de schuere die dicht hier by is:
want dat is de begunste plaetse die
hier is/ gemeret daer seldē penāt comt:
dan suldy sien dat zy u daer volgē sal: en
weet ooc wel/ dat zy daer wesen sal/ wat
u te doen staet. Dies wert Calandrijn de
vrolijkste man ter werelt / en spzac tot
Bzupn/ ho gesellē laet my nu voort be-
gaen al wost u alsoo dat Calandrijn hē
hoede vooz Pello/zo hadde die nochtans
van dese Histozie metten anderen de ge-
mechte oock ghemeen / als die daer de
hant ooc aen hielt om Calandrijn te be-
diegen. Daerom is hy (so hē vā Bzupn
belaē was) na Florenzē tot Calandrijns
hups vrouwe ge gā/ende spzac tot haer.
Den is noch niet vergen / liebe nichte
Tesse/ wat al slagghen ghy bupten uwen
schulde vā u man ontfinget/ op die dach
als hy hier in hups quā met die steenen
van Mugnon: dit dunckt my nu tijt om
van u gewoē te werden: en en doedyt

niet/300 en dencke tek u mijn leuen vooz
gheen nichte of vziendinne meer te ach-
ten. Hy is verliest op een vrouwe daer
bupten: die mede zo verlingert is dat zy
dicwils met hem om eē hoerken gaet:
ende en is noch niet lange gelede/ dat sy
maiscanderen op deser uen dach gestelt
hebben te versamen: daerom is mynen
sinne dat ghy hem daer op comt betra-
pen ende dat ghy hem na sijn verdienste
wel deurstrijckt. Soo haest het wijf dit
hoorde/ docht haer wel dat sulc gheen
voerte noch spelen was: maer stuyt op-
ghesken zijnde/began zy te segghen:
O ghy openbaer dief/ doedyt my ditte? By
gantsch daghen dat en sal 300 niet door-
gaen/sonder dat ick t u verghele. Alsoo
greep zy terstot haer overcleet/ nam ooc
noch een vrouwe met haer/ en rasscher
aengaende dan den ghemeenen tredt/ is
zy met Pello nae de hoeve gegaen. Ter-
stont als Bzupn haer van verresach co-
men/spzac hy tot Philippes/ ziet daer
comt het gene dat ghy wel weet: voozt
is Philippe van daer ghegaen daer Ca-
landrijn ende d'andere vrochten/ seggē-
de: Werckt neerstich/ Meesters/ ic moet
u terstont van hier gaen naer Floren-
ten/ende is mede wech ghegaen/ hem
selven erghens in een secrete plaetse ver-
berghende: al waer hy sonder te moghen
ghesien werden / al sien mochte dat Ca-
landrijn bedrijven soude. Niet langhe
daer naer/ als hem Calandrijn liet be-
duncken dat Philippe nu al wat verre
vander hant was/ is hy af gegaen op de
plaetse daer hy Collecte allene vande/
ende began met haer te ronten. Sy wel
wetende wat haer te doen stont / quam
hem wat naerder ende toonde hem een
weynich schoonder ghelaet/ dan zy noch
ghewoone was te doen/ het welcke Ca-
landrijn oock oofsaerke gaf dat hyse met
sijn byes hē aenroerde. So haest hy haer
daer mede gheraecht hadde / keerde hy
hem om sonder eenich woordt meer te
segghen / ende nam sijnen wech nae de
schuere daer het strop was. Daer
maert

waerts is hem Collette strach naeghe-
volcht / de welcke binuen de schuere ghe-
comen zijnde ende de deure van dien ghe-
sloten hebbende. Calandijn ter stont om
helsde op 't strop (dat daer opter aerden
lach) ter neder wierpt / schijelings op
zijn lijf ghinch sitten / haer handen op
beyde zijn schouderen stelde / zoo dat zy
hem by haer aensicht niet en liet ghen-
ken / ende hem aensach niet anders dan
oft zy wat begheerlijck gheaenschouwet
hadde segghende. O mijn soete Calan-
dijn / mijn hertelike lief / mijn hoop / mijn
troost / hoe wietelijck heeft my langhe
verlanght om met u eens te wesen nae
mijn begheeren u / bevallijck wesen heeft
my mijn sinuen betoovert / ghy hebt met
u gupterhe mijn herte wt mijnen lyve
getrocken. Maer ist oock mogelijk dat
ic u hier hebbe. Calandijn die hem sel-
ken nauwelijck en const vercoere / sprack
tot haer. Och alder liefste laet my log
dat ic u mach russen. Daer zy weder op
sprack. Heere Godt / wat grooter haest
hebt ghy / laet ich u eerst wat nae mijn
lust aenschouwen: laet mijn oeghen wat
ghaen weyden in u aensicht dat zoo soet
is. Bruyn ende Buffelmacho waeren
oock ghegaen daer Philippes was dies
zy alle drie dese verholentheydt hoorden
ende saghen. Maer als nu Calandijn
al besich was om Collette niet cracht te
willen cussen / siet zoo coemt daer Vrou
Tesse op 't sacht aengaen met Hello: de
welcke zoo haest sy daer gekomen waren
tot haer seyde / by ganser doot / ic mercke
dat zy by malcanderen zijn / Het wijf / die
nu al half ontsint was / aē de deure van
der schuereu gekomen zijnde / heeft daer
so geweldich aen gestooten dat die op ge-
bloge is. Fluor is sy daer op in gespron-
gen en sach Calandijn ter aerden liggen
daer Collette op riddende was: de wel-
cke zoo haest zy Tesse vernam / de vlucht
ghenomen heeft ende liep daer Philippes
was. Daer is vrou Tesse niet ongerozte
naghelen op Calandijns aensichte ghe-
ballen die noch niet opghestaen en was /

ende becrabde hem bloedelijck. Daer na
griep zy hem metten happe / ende hem
herwaerts ende gins sleppende begon
zy hem te segghen. Ep leelijcke schande-
lijcke hont als ghy zijt / sult ghy / ghy sin-
neloese grisaert my dit doen: verbloet
zy de liefde die ic u gedrage hebbe: ic wa-
ne ghy meynt dat ghy thups niet werck
ghenoech en hebt / nu ghy op ander ver-
liest. Ep siet hier doch een schoon amou-
reus. Hier ezel / kent ghy u selven niet / en
kent ghy u selven niet: die u russen
een verse schroefde / en soude zoo veel
bochticheyts wt u niet drucken datmer
eens saute affoude mogen maken. Het en
was my byder doot / Tesse niet die u
laestwerde met kinde maecte / dat haer
Godt schenden moet / zo wie zy oock is:
want men seker wel mach berekenen dat
zy niet seer costelijck en moet wesen / ghe-
merckt zy verlust was op sulcken schoo-
nen cleynhooft als ghy zijt. Als Calan-
dijn zijn wijf sach / en wist hy niet oft
hy liefde oft doot was / ende en was zoo
vroom niet dat hy eenighe were tegens
haer dorste bidden: maer also gerrabbelt
gepluchhapt ende gelopt als hy was /
raeyte hy zijn bonet / ende stondt op ende
badt zijn wijf ootmoelijck dat zy doch
niet luyde en reye: indien zy niet en wile
dat hy aen stucken gehouwen soude wer-
den gemerckt dese vrouwe / daer by sy hē
gebonden hadde / de hups vrouwe was
vanden meester vanden hups. Laet zijt
dan wesen sprack Tesse / dat haer Godt
een goet ier moet geven. Bruyn ende
Buffelmacho met Philippes en Collet-
te ghenoech ghelacht hebbende om dese
huzeloft / zijn onder hem beyden daer by
gheromen om te vernemen wat dat ghe-
ruethe mocht beduyden: ende nae langhe
woorden het wijf te vreden ghestelt heb-
bende / rieden zy Calandijn weder tot
Florenten te keeren ende niet meer daer
boven te comen: wt vresen dat hem pet-
erchs mochte opromen indien Philip-
pe hier pet wat af vernacme. Also is
die arme ongheluckighe Calandijn met

weghepluchten hayze ende met een be-
crabbelt aensichte wederom na floren-
een ghegaen: ende so vroom niet wesen-
de dat hy pinnermeer weder op te hoe-
be dorste comen/ heeft hy een eynde ghe-

maecht van zijn liefde/ nacht ende dach
lastich verwilt hoozende van zijn wijf/
na dat hy vooz zijn gesellen Philippe en
Collette een coztz wyl ende lathernije
gheweest hadde.

Talan van Mole droomde dat eenen **Wolf** zijns **Wijfs** aensicht en
kele in stukken scheurde/dies hy haer daer vooz waerschoude dat sy op haer hoe-
be soude zijn/welck sy niet en dede/ende het gheschiede haer.

Die eenenveertichste Historie.

Bewysende dat droomen niet altyt loghens zijn.

En eerlijck **Man** ghenamt **Ta-**
lan van **Mole** / hadde te **W**ijbe
ghenomen een jonghe **Dochter**
gheheeten **Margriete** / die onder
alle andere wtghenomen schoon was/
maer daer benevê oock so hertneckich/so
stijffvinnich en soo ongheschick/dat sy in
geene saeck eens anders sinne en wilde
volghen: so datter oock niemant en was
die eenich dinc naer haeren sinne doen
conste/het welcke hare **Man** verdrietich
viel om te verozagen: maer want hy dat
niet veranderen en mochte/was hy ghe-
nootsaecht sulcx te verdrage. Nu gebielt
hy eenen dach als **Talan** met dese zijne
Wijf vroom te landewaert was op een
schoone hoebe die hy daer hadde/dat hē
in zijnen droome dochte zijn **Wijf** vroom-
we te sien gaen wandelen in een lustich
bosch/dat sy daer ontrent die hoebe had-
de staen. En bewijle hy haer alsoo sach
gaen/dochte hem dat hy dat eenen hoerck
vanden bossche sach comen enē grote sel-
len **Wolf** die zijn **Wijf** haestelijcken aen-
der kels sprac/de selve ter aerde wierp/
en wilde se met hem van daer dragē/niet
teghenstaende sy lupde creet om hulpe.
Daer nae als sy wt des **Wolfs** kele ont-
comen was / dochte hem dat haer kele
ende aensicht leelijcken gescent waren.
Dooz welken droom de **Man**/ des an-
deren daechs wacker gheworden zijnde/
got zijnder vrouwen ghesproken heeft.
Hoe wel u quade hooft (**Wijf**) noyt en
heeft willen gehingen dat ich eenen goe-

den dach van alle mijn leven lanch met
u gehad soude mogen hebben/ so sonder
my nochtans verdriete dat u ernst hē leet
ghebeurde. Daerom indien ghy in quen
taedt volghen wilt/ soo en sulp vande-
sen daghe niet wren hups comen. Sy
vraechde hem d'oorake waerom en hy
vertelde haer alsoo voorseyt is/ maer sy
niet hē hoofde schuddende/ sprac. Die mē
qualijck wil/ droomt men quaet af **Ghy**
ghelaet met mijn in liden te zyn/ maer
ten is niet anders dan dat ghy van my
droomt het geene dat ghy geerne vā my
saecht. Nochtans sal ich my desen dach
ende althet s'er wel wachten u nimmer-
meer daer u ede/noch ooc met eenich an-
der verdriet dat ic soude mogen hebben/
te verbliden. Ich wist al wel (sprac de
Man) dat ghy so souden seggen: want zo-
danigen danch begaet hy die den s' hoer-
de hemmet. Maer ghy mercht daer van
geloovē t'gene dat u beliest: want mijns
aengaende/en segghe ich dat niet dan om
u welbarens wille/ ende noch rade ich u
wederom dat ghy van daghe binr en
hups blijft/oft dat ghy ten minstē u hoe-
det te gaen in onsen bossche. Wel ic sal
doen sprac het **Wijf**/ende began daer na
in haer selven te seggen: Webdy wel ghe-
mercht hoe argelijckijck desen man my
dachte verbaert te maken om niet in on-
sen bossche te gaē/hy sal daer gewisselijc-
kē eenige suode hoere dach gestelt heb-
ben/dies hy dit versiert om van my niet
beloppen te worden. **O ho**/ hy soude
metten

metten blinden goet doen hebben: oock moeste ick wel sot zijn dat ick hem niet en kende/ en dat ic hem geloofde. Maer hy mach wel seker zijn dat het niet gaen en sal soo hy meynt: want al soud icker van desen dage om steruen / so moeder geweten zijn wat coopmanschappe datter om gaet dat hy hupden bedypden wilt. Soo haest sy dit gheseyt / ende haer Man ter eender deuren wt ghegaen was / tradt sy ter anderē deuren wt so zy bedectelijckste mochte/ ende ginch sonder verterren bosch / waert/ daer sy haer int alderdichste verbergen heeft/ al waer sy bleeflig gheen herwaerts ende gins loerende oft daer niemant en soude comen. Terwijlen sy aldaer lat / sonder achterdenken op eenighen Wolf: siet/ soo comt daer nae hy haer wt een dick hagh/ doormeē groote ende vreeselijcke Wolf voort/ de welcke haer om den halse spranck eer sy (na datse hem gewaer werdt) tijt mocht hebben om roepen/ Heer helpt my. De Wolf bekleemde haer met zijne clauwen/ ende en beganse niet anders dan of een Lam meken waer gheweest/ met hem te draghen/ sonder dat sy eenichsins cryten mochte/ so vast was sy om haer kele be-

clemt/ sulcx dat sy haer seluen in geender manieren pet behelpen mochte. Daeromme soude de Wolf haer also draghen/ de/ sonder alle twyfel verwocht hebben gehad/ ten waer dat daer sommige herders int ghemoete ghecomen waren: de welcke ter stont opten Wolf soo riepen ende histen/ dat hy gedrongen wert haer te verlaten. Van dese wert spalsoo ghescheurt ende gheschent als sy was / ter stont ghelent ende binnen haren hupse ghebracht: daer sy met langer sochvuldicheyt der Mederijnen ende Chirurgien genesen ende ghebetert werdt: maer dat soo wel niet oft sy en behielt aen haren kele/ ende aen een deel van haren aen gesichte so leelijcke litteeken: dat sy/ die te vozen met allen schoon was geweest/ van dien tijden af seer leelijck ende mismaecte schein te wesen: Daeromme sy haer schamende te vertoonen in eenighe plaetsen daer sy ghesien mochte wesen/ menschweruen haren epgensinnige rop bewende / ende dat sy (welck haer niet niet allē gecost en soude hebben) den warrighen droom haers Mans niet en hadde willen ghelooen.

Blondel dede Ciaccio met een hongermael een boeberije die hem van Ciaccio met een lichaem vol slaghen schalijck vergouden werdt.

Detwee en veertichste Historie.

Leerende/ dat de bedriegher verdient bedrogen te werden.

Tot Florencia was eenen van elckelijck ghenaeint Ciaccio/ soo leckerē oft gulstigen mensche als men opt gebonde mach hebben: maer zijn renten en waren niet groot genoeg om zijn lecherheyt te voeden: dies hy anders cē bequaem man wel ter conge en geneuchlijck van clap wesen/ niet alleen een hoveline / maer oec alle mans gast dagelijck geworden is/ sulcx dat zijnen lust stont te wesen by den rijcken en den genen die goede Tafel hielden: daer hy dicmael des middaechts ende abonts

al ongenoot by bleef eten. Van gelijcken was ten seluen tyden binnen Florencia een gheheeten Blondello / cleyn vā lichaeme / maer prooper / net ende chierlijck als een jofvrou met een hupbe opt hooft en met gout geel hant / so gelijc gestreelt datmer niet een onessen hant en sach/ ende was desen man vanden seluen ambachte als Ciaccio. Op een moegē inden vasten was Blondello gegaen ter vischmerck/ daer hy voer Messiren Vieri de Cherch ghetocht heeft twee seer grote Lampyren: het welcke ghesien was

van Ciacco / die daeromme terstont by
Blondello quam vragende wel wat be-
drupt ditte ghister avont wāender die
die noch al veel schoonder waren / met
een steur ghesonden ten huyse van Mes-
sire Corso Donati: het welcke noch niet
genoech zijnde / overmits hy eenijde edel
luyden ten eten sal hebben / in bevolen
heeft dese twee noch te coopen. Sult
ghy daer niet mede wesen. Ick weet
wel / antwoorde Ciacco / dat ick u daer
vinden sal. Daer nae als den middach
ghesmen was / zoo ginch hy ten huyse
van Messire Corso / dien hy doch vooz
de deure by zijn gebueren vāndt / dat hy
noch niet ter Tafelen en was gheseten:
ende vanden selve gebraccht zijnde wat
hy ghinch maken heeft hy hem gheant-
woort / mijn Heere ick come om by u
ende u gheselschappe dees noen te eten.
Ghy zijt my wille come sprack Messire
Corso / daerom gemerckt het al maeltijt
is zoo laet ons gaen eten. Wender Ta-
felen gheseten zijnde / waeren zy inden
kercken ghedient met erweten / daer nae
welter conijn aengerecht / ende ten laet-
sten wat gheseytende ribier visch / son-
der pet meer. Doē wert Ciacco de cluch-
te / hem van Blondello gespeelt / te recht
ghewaer: dies hy niet luttel verstoozt
zijnde vooz hem nam Blondello dat te
vergelten. Ten leet niet langhe hy en is
hem int ghemuet ghecomen de welcke
nu al veel luyde met dese boosertijde had-
den doen lachen. Blondello hem siende
heeft hem gegroet / ende hem al lachen
de ghebraccht oft de Lamprepen van
Messire Corso oock lecher waeren ghe-
weest. Den welken Ciacco vooz andt-
woorde gaf / eer datter acht daghen ver-
leden sullen zijn / suldijer meer af wten
dan ick selve. Ende van Blondello ghe-
schepden zijnde / is hy sonder dese saecke
langer te verrecken / met een sterck ar-
beysaen metten loone over een gheco-
men / den welckē hy eenen grooten gla-
sen vlesche gaf / en leede hem byde halle
van Caviribili. Daer wees hy hem eenē

ridder genaemt Messire Philippes Re-
gent / dat een groot / starck hooberdich
ende vulthoofdich mensche was / en sep-
de totten arbejdes man. Tot dien man
sult ghy metter fleschen inder handt
gaen ende hem segghen: Messire ick ben
tot u ghesonden van Blondello / die op u
begeert dat het u beliebe dese flesche in-
wendich niet ulwen goeden rooden wijn
te rubineren / want hy hem wat verma-
ken soude met zijn vrienden.

Daer siet wel vooz u dat hy op u hooft
niet en gherake met zijne handen: want
hy soude u eenen quaden dach ghewen /
ende sout dan oock alle mijnen aenslach
te niete maken. De arbejder sprac: heb-
be ick yet anders meer te segghen: Reen
ghy / sepde Ciacco / gaet ghy maer henē /
en keert / zo haest ghy dat gesproken sult
hebbē / metter fleschen wederomme tot
my dan sal ick u betalen. Also is dese ar-
beysman derwaerts gegaen / ende heeft
zijn bootsehay al messire Philippes ge-
daen dese de bootsehay ghehoort heb-
bende / ende van selfs half brynelees
wesende / nu meyende dat Blondello /
dien hy seer wel kende zijnder bespotte-
de / werdt van toozne root ontfleken int
aensichte seggende: wat rubineren ende
wat vrienden zijn ditte? dat Godt u en
hem een quāet jaer moet gheben: Voort
stont hy op ende streckte die handt wte /
om den arbejdsman byden cop te grij-
pen: maer die op sijn hoebe staende / was
behēdich ende vluchte van daer: ende
is zoo vooz een ander strale wederom-
me ghekeert tot Ciacco / die alle dit spel
ghesien hadde / den welken hy vertelde
tegen dat Messire Philippes hadde ge-
zept. Ciacco dies wel te moede zijnde / be-
taelde de arbeysman / en en heeft voort
niet gerust vooz dat hy Blondello ghe-
honden hadde / tottē welken hy sprack:
Ist langhe gheleden dat ghy laetst by de
halle waert van Caviribili? Een goe-
de wijle antwoorde hē Blondello / maer
waeromme braccht hy in datte? Om is
te seggen dat messire Philippe na u doet
soeken

soeckte: maer te en weet niet wat hy met u hebben wil. Wel sprack Blondello/ ic ga dā der waerts om hē te speken. Alsoo is Blondello vā hē geschepde dē welckē Ciaccio nagevolcht is om te siē hoe't spel eynde soude. Messire Philippes die aende arbeysman sijne moet niet en hadde mogē coelē / was met een hirtige gramscappe ontfickē: en erkende des arbeysders woordē vast / daer hy geenē sin ter werelt wt bedenckē en conde: anders dā dat Blondello/ (Godt gheue oock wien hyt ter liefdē mochte doe) met hem ghespot hadde. Onder dit oberlegghen is Blondello by hem gecomē/ den welcken hy terstont/ als hy hem sach/ eenē grootē wetslach in zijn aengesicht heeft ghegheben. Hy my Messire/ sprack Blondello: wats ditte? Messire Philippes greep hē in tē hant/ trock hē de huyse vā zijne hoofdē: wierp die ter aerde/ en sloech hē al sonder ophouden segghende / ghy sult wel sien verradere/ wat het is: van wat rubineren en van wat geselschappe hebby my onthoden? acht ghy my dan voor een kint om mede te spotten. En aldus segghende sloech hy hē met sijn buyse/ die hart als pser waren / al zijn aensicht bloedich en blacu/ liet hē ooc nauwelijcx een hant op zijne hoofde/ sloeyte hē door den sjecken/ en scheurde hē de cleederē vā zijnen lijve/ met sulcker bitterē/ dat Blondello bandēer sē slach af/ noyt te woode comē noch hem vragē mochte: waeromme hy dit dede. Want rubinerē en vā dē ziende hadde hy hē wel hooren vermanen/ waer en wist niet allen niet wat sulcx beduyde. Ten laetsten als Messire Philippes hē wel dapper geslagen had-

de/ en daer bele volcx ontrent versaeende ghedoochde hy noch nauwelijcx dat de lippen Blondello wt sijnen handen verlostē: de welcke hē also geslagē en mis hādelt als hy was daer verclaerdē/ waeromme Messire Philippes dit ghedaen hadde: en hem berispende dat hy sodanigen bootschappe hadde bevolē te doen/ onderwesen zy hem ooc dat hy Messire Philippes doortae beter behoorde te kēnen voor een man daer niet mede te spotten en was. Blondello heeft hem al clagende ontschuldicht / seggende noyt zijn dagen om wijn ghesonden te hebben tot Messire Philippes. Maer na dat hy hē weder een luttel gheschicht hadde/ is hy treurich ende droevich thuyt waert gegaen / daer hy began te dencken dat dit doort bedrijf van Ciaccio geschiet soude wesen. Als daer na de littere chens wt zijnen aengesichte vergingen en hy weder began wten huyse te gaen / gheviel dat hy ghemoet wert van Ciaccio/ die hem al lachēde vzaechde. Wint u messire Philippes wijn goet te wesen Blondello? Och oft ghy/ antwoorde Blondello/ de Lampzepe tot Messire Cozē zo goet bevondē haddet. Doen sprack Ciaccio: het staet nu voort meer weder aen u/ wanneer dat ghy my bestellē wilt dat ic wel te eten mach hebbe / zo ghy eens gedaen hebbet: dā sal ic u weder zo wel te drintken doen hebbe als ghy nu gehad hebt. Blondello welbermerckēde dat hy daer by niet winnen en soude / by aldien hy hem weder teghens Ciaccio inde weerfelde/ badt hem om den peys te maken/ ende wachtte hem wel van dien tijdt af meer met hem te spotten.

Twee ionghe mannen ghinghen tot Salomon om raedt: d'een hoe hy beuint soude moghen werden/ d'ander hoe hy zijn kysachtighe wijf castien soude: waer af d'een tot antwoorde getreeth dat hy beuinnen/ ende d'ander dat hy opter gansen byzge gaen soude.

De drie en veertichste Historie.

Kadende/ dat hy eerst moet lief hebben/ die lief ghehadht wil werden/ onde hogen den wyden onderdanich maken sal.

Als nu de seer Hooghe fame vā Salomons miracule wijs heydt bynae al dooz de ghehele Werelt ghebrogghen was / ende men wiste dat hy wtghesondert milt was om die eenen pegelijck te openbaren die des begheerde te ondersoeken : zoo zijnder van allen weghen vander Werelt tot hem ghecomen om raedt te soeken in heur wichtighe ende nootlijcke saecken. Onder anderen / die daer om diet saecken willen reysden / is oock een Jonck Man ghenaemt Melisso / die zeer rijck ende edel was / daeromme ghetrocken wter Stadt Lapasse / van waer hy ghebozen was ende daer hy oock woonde. Rijdende nae Hierusalem / zoo ist ghebeurt dat hy int schepden wt Antiochien verselschapt is met een ander Jonck Man ghenaemt Ioseph / die eenen wech met hem hield : dies hy alsoo een wijle benebens den selven rijdende / met hem / zoo der reysghers ghewoonte is / began inden cout oft clay te comen : ende nu zijnen staet / oock van waer hy was al hernomen hebbende / heeft hy hem ghebraccht waer hy heuen wilde ende waeromme. Daer op Ioseph antwoorde dat hy reysde tot Salomon om raedt van hem te gherijghen / hoe hy hem dzaghen soude teghen zijn wijs / die rijfachtigher ende verkeerder was dan eenich ander wijs : de welcke hy noch dooz bidden noch dooz smecken noch dooz gheenderlep ander middel van heuen quaden cop en hadde connen brenghen : ende heeft daer nae hem van ghelijcken / van waer hy was / waer ende waeromme hy ginch / gebraecht. Den welcken Melisso gheantwoort heeft / ick ben van Lapasse / ende hebbe oock mijn ongeluck ghelijck ghy het uwe hebt. Ich ben een rijck jonck man / die mijn goet verteeere met rijckelijck hups te houden / en mijn mede burgers te eere / sonder dat ic nochtans dooz alle sulckx (dwelck men ende breeint om te bedencken is) eenich mensche can gebinden die my ionstich is oft

bemindt : dus streckt mijnen wech dook daer ghy treckt / om raedts te dzaghen / hoe ick best soude moghen bemindt werden. Alsoo zijn die twee ghesellen te samen voort ghereden / ende binnen Hierusalem ghetomen / daer zy binnen corter wijlen dooz een vanden Baetenen ghebracht zijn voort Salomon : den welcken Melisso met corte woorden syn sake vertrocken heeft : daer op hem van Salomon niet anders en werdt gheantwoort dan / bemint. Dit gheantwoort zijnde / is Melisso terstont weder byt gebraecht / ende Ioseph binnen / die oock verclaerde tegene daer hy om gecomen was. Den welcken Salomon geen ander antwoorde en gaf / dan gaet opter ganzen Brugge : ende dit gesept zijnde werdt Ioseph mede sonder eenich vertreck wt des Conincs teghenwoordicheyt ghebracht. Daer vant hy Melisso die hem vertoefde / ende vertelde hem wat antwoorde hy gherregen hadde. De welcke te samen dese antwoorden over denckende / ende niet connende eenighen sinne noch oordebaer tot humlupder saken sienende / daer wt begripen / zijn bynae als bespot wessende weder opten wech gheslaghen om nae hups te keeren. Dae dat zy sommige dagen gereden hadden / zijn zy aen een Riviere gecomen / daer een schone brugge over lach : alwaer een groote menich te van Paerden en geladen muplen over quamen : sulcx dat sy geuoofsaccht waeren een wepnich aldaer te beyden / tot dat die overgheleden souden zijn. Daer als zy bynae al tsamen over ware / was daer oock een muple die schichtich was ende in gheender wijzen over de brugge en wilde liden. Daeromme heeft de muletier eenen stock inder hant ghenomen / daer mede hy metten eersten ghenoech sachtelijck began te slane / om den muple daer over te doen gaen / maer de muple dan aen den zijde / dan aen d'ander zijde / dan achterwaerts wickende en drossende / ende en wilde gheensins over de brugge gaen. De muletier dies halben

Wter maten seer vergramt zijnde/began den mupl met gantscher crachten mettē stocke te slaen/nu op het hooft/dan opte zijde/ dan oock aen den hals: maer het was al t samē te vergheefs. Daeromme ten laetsten Melisso ende Joseph dit al aensiende/dickmael totten muletier seiden. Wat wilp makē beule? wilp het heeft mooyden: waeromme en versoecht ghyt niet wel ende soetelijc te leeden: dan souder veel bat boozegae dan aldus met veel slaghen als ghy doet. Den welcken de muletier gheantwoort heeft segghende: ghy plieden kent uwe peerden ende ich mijnen muple/ dus laet my daer mede ghewerden: ende dit ghesepdt hebbende began hy daer weder van nieuws op te slaen: welc so lange van alle canten gheduerde/ dat den muple ten laetken recht wt daer over ginc/ sulcx dat de muletier doverhant behielt. Als nu die twee ionge mannen heues weechs over de brugge bestonden te rijden/ vraechde Joseph eenen goeden man/ booz opte bugghen staende/ hoe de bugghen ghenaemt was. Messire/ antwoorde hem die goede man/ ic noemse der gansen bugge. Joseph dit hoorde/wert Salomons woort gedachtich: en hem omghelwent hebbende tegene Melisso sprack tot hem. Nusseghe ich u/ mijn geselle/ dat den raedt my van Salomon ghegeven/ noch wel goet mochte zijn en waerachtich: want ich nu opentlijcken belijde/ dat ich mijn wijf noyt wel smijten en conste: het welcke nu ben desen muletier te recht onderwesen is. Na weynich dagen van daer tot Antiochien ghecomen zijnde/ heeft Joseph Melisso sommige dagen by hem gehouden om wat te rusten. Als nu Joseph feestelijc ghenoech ontfangen was van zijn hupf vrouwe/ heeft hy haer bevolen de marckijdt te bereyden zoo haer van Melisso geseft soude werden: dies Melisso merckende dat sulcx Josephs believen was/ haer met luttel woorden onderwees wat sy doen soude. Maer de vrouwe haer oude gewoonte volgende/

en dede niet zo haer van Melisse ghesep was/ maer dede alle dingen by na rechte contrarie. Dit sach Joseph/ dies hy seer verstoort zijnde sprack. Was u niet ghesepdt/ dit avontmael in deser wijzen te bereyden? De vrouwe haer omkeerende heeft niet sieren ghelate daer op gheantwoort: wel wat sal dit beduyden? wilt ghy eten/waerom en eet ghy niet? was my anders bevolen/ het belieft de my aldus te doe. Behaget u/ tis goet: behaget u niet soo gedoocht het. Van deser antwoorde was Melisso heel verwonderd/ ende misprees dat seere. Joseph dit hoorende sprack tot haer. Noch ydpd tselvde wijf dat ghy opt plaecht te wesen: maer geloofst my/ich sal u haest wat vertellen: ende hem omkeerende tot Melisso/sprack hy. Wy sullen nu haest sien (vriende) of Salomons raedt oock goet is: maer u bidde ich dat het e niet en verbyete om te aensien/ ende dat ghyt booz een tafelspel wilt achten tgene ich doen zal: ende op dat ghy my niet en behindert/zo ghedient de antwoorde die ons de muletier gaf/ als wy medoogen hadde met zijnen muple. Daer op heeft Melisso gheantwoort: Ic ben binnen uwen hupse/ dies ben ich van sinne u al hier de meester te laten wesen. Joseph ghevonden hebbende eenen ronden cluppel van een ionghe eycke/ is daer mede na de camere getreden: daer sijn wijf vander tafelen opghestaen zijnde/ al preutelende binnen was gegaen: de welcke hy byde hupze greep/ booz sijn voeten ter aerden wierp/ ende wackerlijck met die eycken stock began te slaen. Het wijf began metten eersten luyde te crijē ende hem daer na te dreyghen: maer ziende dat Joseph dies niet tegenstaende niet op en hielt van slaen: bestont sy nu al moerwe gheclopt zijnde/ haer handen t samen te legghen/ en hem om Gods wille ghenade te bidden/ dat huse doch niet en soude doodtslaen ende beloofde daer en boven neimmer meer yet tegen sijn believen te doene. Noch en sloech Joseph al niet te minder doodz

alle die: maer kreftē niet hettiger grānschappe/nu hier/dan daer op haer lendenen / op haer billen en op haer schouderen wel dapperlijck / sonder rechtefins of te laeten vooz dat hy vermoeydt was van slaen / sulcks dat die arme Vrouw om royt te maerken/ nauwelijcks een lit aen haer lichaem en hadde dat niet bloedich oft blaen en was. Dit gedaen zijnde/ quam hy weder by Melisso/ segghende: moeghen sulken wy sien wat voozdeel den raet/ gaet aender gansen brugge/ gedaen sal hebben. Daer nae een weynich gerust en zijn handen weder gewasschen hebbende / ghinc hy met Melisso sitten/ ende zijn nae de maeltijt als het tijt om slaen was/ te ruste gegaen. Soek is de ellendige vrou niet nauwer noot pijnlijck vander aerden opghestaen/ ende op haer bedde gaen ligghen / daer sy dien nacht/ soo sy best mochte/ gherust heeft. Als de morgen ghecomen was/ is sy seer vroech opgestaen / ende dede haren man vragē wat hem liefde des middaechs

te eten. De man hierom lachende met Melisso/ herf zijn u sin daer af gheseyt. Daen de middach vooz handē was/ hebben sy alle dingen op't alderbeste bereyt gebonden in alder maniere nae Josephs bevelen / dies sy den raet/ die eerst van hen luyden niet wel verstaen en was/ boven maten seere gheprezen hebben. Niet lange daer na/ is Melisso van Joseph ghescheyden: de welcke ihuys gecomen zijnde / ghegaen is by eenen wijsen Man: dien hy den raet van Salomon ontfangen/ te kennen herf ghegeven. die tot hem seyde: hy en mocht u gheenen warachtiger noch beteren raet geven. Ghy weet dat ghy niemant en bemint: mer dat ghy alle de eere en vrientschappe/ die ghy yemant bewijst/ alleenlijck om u selfs roemgiericheyt doet. Bemint dan/ soo u van Salomon gheraden is/ ende ghy sult bemint werden. Ende also was dat hijsachtige wijf ghekerert/ ende die jonghe man beminnende/ bemint.

Guinot van Tacco beelaechde den Abt van Clingi/ genas hem van een quade maghe/ ende liet hem daer nae los/ de welcke daer nae int Doff van Boomen gecomen zijnde/ Guinot metten Paus besochde/ die hem Prior maecte van Hospitaal.

De vierenvveertichste Historie.

Daer inne behooont werdt/ dat de vromen dickwils dooz behoefte ter doelen comen/ ende de maniere om die wederom opten rechten wech te brengen.

Guinot van Tacco die wijf ende breedt was vernierdt deur zijn liecheyt ende straetsghendervise/ was wt Sienē verjaecht/ ende des Graven van Sante Floren vbandt. dies hy de stede van Radicosan wederstaemich maecte tegens de Kercke van Boomen: in welcke stede hy hem hielt/ en eenen pegelijck die daer voozhy leet/ vooz zijn volck dede berooben. Nu was Bonifacius d'achtste Paus van Rome/ als daer te hobe quam de Abt van Cligni de welcke te dien tyden vooz de rijckste

Welaet ter werelt ghehouden was. En want hē zijn mager ter doeben was/ wert hem vanden Mederijns geraden/ dat hy int badē soude trecken tot Alouen/ soo sy niet en ewijfden. hy en soude daer genesen. Daerom hy verlof hebbende vanden Paus met grooten staete van wagens/ van preeden en van muylen opten wege is geslagen met zijnen ghesinne: sonder yet te achten op't gheruchte datter gluck van Guinot. Guinot zijn roemste vernemende/ selde zijn laghen: sulcx dat hy / sonder noch een passagie te missen/ den

den Abt met alle zijn ghesinne binnen een enge plaetse besloten heeft. Dit ghedaen zijnde sandt hy een vanden gheschiedten van zijnen volcke wel verselschap tot den Abt: om de selven van zynent wegen vrientdelijcken te segghen / dat hijt hem doch soude laten belieue by Guinot op't Casteel te comen. De Abt dit hoorende / heeft wt eenen grammen moede gheantwoort dat hijt niet en wilde doen: als de gheene die met Guinot niet te daen en hadde: maer dat hy voort door soude lijdē / ende dat hy den gheenen wel onderd'oghen soude willen sien die hem zijn voortocht beletten soude. Daer op hem de Ambassaet oetmoedelijcken antwoorde segghende. Mijn Heer / ghy zijt nu ter plecken gheromen daer men / behalven Godts macht / niemant en ontfiet: ende daer alle interdictien en excommunicatien geertcommuniceert zijn: daerom salt u om beter s wille belieuen Guinots sinne in desen te doene. Onder dese woordē was die plaetse al gheheel ontsingelt van Guinots luyden: dies de Abt / hem selfs met alle den zijnen gevangen siende / met eenen grammen moede metten Ambassaet zijnen wech genomen heeft ten Castele waert met alle zijn gheselschappe ende bagagien. Daer werdt de Abt (door Guinots bevel) naer dat hy afgheseten was / op een cleyn camerken des palaps ghebracht welck dupsterachtich ende ongemackelijck was: maer alle zijn ander volck was laucht e palaps wel ende bequamelijck / elck nae zijnder waerden / gheherbercht: oock waeren de Paerden ende alle de bagagien wel bewaert / sonder datter yet af vermindert werdt. Dit al beschicht zijnde ginck Guinot boden Abt dien hy aen sprack aldus. Messire: Guinot / wens gaff ghy nu zijt / doet u braghen ende begeert dat u belieue hem te verclaren waer hem u reyse streckt ende om wat oorsaecke. De Abt / die nu al als een wijs Man / zijnen hooghen moet hadde laten vallen / heeft hem de waarheyt daer af verclart.

Als Guinot dit hoorde is hy van daer ghegaen / ende voor hem nemende den Abt te ghenesen sonder haden / dede hy binnen des selfs des Camerken gheselschapelijck ghoeft vier bzanden ende den Abt wel hoeden: sonder weder hy hem te comen voor des anderen daerhy smozgens. Doen bracht hy hem in een snelle wit serbiet twee suedekens ghebraden blanch Broot / met een groot glas vol leckeren maeluespe / ende was van des Abts mede genomen wijn selfs / seggende tot den Abt. Messire / als Guinot Jonck was / studeerde hy inden Medecynen: ende sepd daeromme dat hy nocht beteren raet en leerde teghens enie verdorven mae / dan de geene die hy u doersal / waer van dese dinghen die ick u hier brenghe / de beginselen zijn: dus neemt die nu ende maect wat moets. De Abt lustigher zijnde tot het eten dan tot schelden / heeft dat Broot (hoe wel noch tangs met onwaerden) ghegeten ende den wijn ghebronden: ende daer nae veel hooge dingen ende saecken ghesproken / veel van raet ghesepdt / hem veel groote dingen ghebracht / ende bysonder Guinot begeert te moghen sien. Guinot dit hoorende liedt het merstendoel van dien / als onnut zijnde / ongemerct / ende antwoorde hem op sommige vragen oet beledelijck genoech: hem verskerende dat Guinot hem / soo hy alder eerst soude mogen / soude comen verfoerken: ende dit ghesepdt hebbende is hy van hem ghescheyden. Maer Guinot en quam niet weder byden Abt voor des anderen daerhy smozghens als hy hem wederomme zoo vele gerooft Broots / ende soe veelē wijns bracht: welck hy alsoo een deel daghen aen den anderen onderhielt: ter tijde toe hy vernam dat de Abt ranwe Boonen ghegheten hadde / die met voortrade bederftelijck van hem op des Abts camerken ghebracht ende gelacten ware. Dierom heeft hy wt Guinots name den Abt ghebracht / hoe dat het nu met zijn mae ghestelt was. Daer op

hem de Abt antwoorde: Wengaende mijn
 mage die is mi al wel ghestelt / waer ich
 maer wt zijnen handen: want behalven
 de vyzpheyte / en hebbe ich geen en meerde-
 ren lust dan tot eten: soo wel ben ich van
 zyn medecynnen genesen. Daer nae heeft
 Guinot een schoone camer doen behan-
 ghen ende toerusten van des Abts tapis-
 serijen selfs ende van zyn bagagien: hy
 dede oock een groote weerschappe booz
 veel volck van dier steden / ende booz al-
 le des Abts ghesinne / bereyden: ende is
 den naevolghende moezghen totten Abt
 gegaen / seggende: Messire / nu ghy u wel
 bevoelt / ist eens tijt dat ghy wt de sloten
 coemt. Woorts nam hy hem byder hant
 ende bracht hem inde camere die daer
 toe bereypt was: al waer hy den Abt ge-
 laten heeft by zyn eygen volck: en giack
 woorts besorghen dat de maeltijt heer-
 lijck ende feestelijck mochte bereypt wer-
 den. Daer heeft hem den Abt een wep-
 nich met zyn dienaren vermaecht / ende
 hem lieben vertelt wat leue hy daer had-
 de moeten leyden / den welken sp lieben
 daer teghens wederomme verhaelden /
 hoe dat hun lieben van Guinot wonder-
 lijcken veel ceren bewesen was. Als nu
 eens tijt was / werdt de Abt met allen
 d'anderen seer geschickelijcken met vele
 goede spijzen en lekere wijnen ghebient:
 sonder dat hem Guinot alsoen noch vā
 den Abt liet hemmen. Daer nae dat den
 Abt sommighe daghen alsoe ghetraecteert
 hadde gheweest / dede Guinot op een tijt
 des Abts bagagien op een sale / ende alle
 zijne paerden (oock tot des noodste Ca-
 roinge toe) op de plaetse die beneden die
 sale stont / by een bzenghen: ende is tot-
 ten Abt ghegaen / hem vzagghende hoe hy
 hem nu bevoelde / ende oft hy nu oock
 sterck genoegh meynde te wesen om het
 rijden te moghen verdzagghen. Den Abt
 gaf hem ter antwoorde / hy waer sterck
 genoegh / ende bande mage wel genesen /
 alle dingen soude wel met hem zyn: als
 hy maer wt Guinots handen waere.
 Doen bracht Guinot den Abt inde sale

daer alle des Abts ghesinne ende бага-
 gie was: ende bevelende een veynster ge-
 opent te werden / daer deur men alle des
 Abts paerde opter plaetsen mochte sien /
 sprack hy totten Abt. Ghy sult weeten
 (Heer Prilaet) dat een Edelman te we-
 sen wt zyn hups verdrēbe te wesen / arm
 te wesen / veel mogender liecken vbandt te
 wesen / maer gheen boos heyt van herten
 en hebben Guinot die ich ben ghenoodt
 saeckt om zins lichaems ende edelheyt
 beschermende / een straet-roover ende
 vbandt des Hofs van Rooven te wesen.
 Maer want ghy mi een vroom Heere
 schijnt te wesen / so en wil ich niet u (dien
 ich van een quade maghe gheneseu heb-
 be) niet handelen als ich met andere ge-
 woone ben te doene: den welken ich als
 sp in mijnen handen gheballen waren /
 soo ghy nu zijt / soo verle goetds afrant-
 sonnerde als mi goet dochte: niet mijn
 meeninge is dat ghy mijn doe aenmere-
 kende / mi zoo vele schenken sult van u
 we goeden als u selfs sal believen. Daer
 zijn alle u goeden / oock alle u we partden
 die ghy met u hier binnen hebt gebrecht /
 die ghy wt dit venster alle opter plaet-
 sen meucht sien: daer van meucht ghy
 een deel / oock t'gheheel nemen / soo u dat
 beliest: oock mede staet van nu booz
 aen u vertrecken oft u blībe al hier by
 in uwer macht ende selfs believen. De
 Prilaet verwonderde hem datter sulche
 milde ende heufftche redenen wt eenen
 straet-roover boozt quamen: ende daer
 inne een groot wel behaghen nemenbe /
 werdt zijner toorn ende onwille tegens
 hem in soo goet willigher jonste veran-
 dert / dat hy van herten Guinots vziene
 werdt / ende hem kēp omhelsen / seggen-
 de: Ich sweere u inder waerheyt / dat
 ich om de vziendtschappe te verwerben
 van sulckdanighen Man / als ich u nu
 bevinde / gheerne noch vele meer over-
 daetds leyden soude willen / dan ich mi
 tot nu toe hebbe laten bedriucken mi
 van u gheschiet te wesen. Verbloect
 moet de Fortupne zyn dat sp u tot sulck
 dant

danigen schadelijcken hanteringhe heeft ghebronghen. Dit ghesepdt zijnde heeft hy hem het meeste ende beste deel van zijne bagagien ende Paerden gheschoncken / ende is met de reste zoo hy minst mochte / nae Roomen ghereiden. Nu hadde de Paus van des Abts ghebancniffe vernomen ende niet teghenstaende hem sulcx seere verbrutē hadde / heeft hy hem nochtans / als hy vooz hē quam / ghevraecht: oft hem zijn baden oock eenich voordeel ghedaen hadde / daer op de Abt al lachende ter antwoorde gaf. Alderheplichste vader / ick vant vele naerder / dan t' hadt leyt / een verstandich Mederijn / die my sonderlinghe wel genesen heeft: ende vertelde hem voort de maniere van zijn ghenefinge: daer de Paus herreljck om gelacht heeft. De Abt zijn begonnen redene voorts vervolghende / heeft wt grootmoedigher ende eedeler herten een bede aen den Paus begheert: die welcke hem de Paus / meynende dat hy wat anders begheeren soude / milde-lijck verwillichde ende toefepde. Doen sprack de Abt: T'ghene dat ick aen u versoefte / alderheplichste vader / is dat u doch beliede mijnen Mederijn Guinot van Cacco in ghenaden te ontfangen: want hy voozwaert onder alle vrome ende achtbare Menschen / daer ick

opt kennisse mede ghehadt hebbe / een vanden meesten is. Nengaende het quae dat hy bebrjft / is / mijns bedunckens / zijn ongheluck vele meer inne te schelden / dan hy selfs: sulcx dat ick niet en twijfele / u heplichspdt en sal in luttel tijts het selve / dat my nu bedunet / oock van hem beduncken: ist maer sake dat u gaefrijcke mildicheyt zijn tegen spoet zo verandert / dat hy eerlijck na zijnen state mach levē. De Paus die een grootmoedich man ende een liefhebber van allen vromen mannen was / septe sulcx seer geerne te willen doen / indien dit soodanighen man ware als hy septe / ende dat hy hem daer veplijchlijck mochte doen comen. Alsoo is Guinot door des Abts toe segghen / vymoedelijck ghecomen binnen't hof van Roomen: daer hy niet langhe was gheweest byden Paus / oft hyen werdt van hem vooz eenen vromen Man ghehouden: dies hy daer mede versont zijnde / van hem begaert wert met het priozschap van den Hospitale / naedat hy eerst Ridder van't selve Hospitael gheslaghen was: ende alsoo is Guinot zijn leven lanch een ghetrou dienaer ende vrient gebleven vande heplighe kercke en vanden Abte van Clingi.

Mitridanes benijndende Nathans mildheyt / ginck hem soecken om te doode / metten welcken hy (sonder hem te kennen) ghesproken heeft: ende van hem selfs onderwesen zijnde hoe hy dat verstaen soude / heeft hy Nathan daer na in een Bosthaghcken ghebonden / soo hy hem te hogen ghesepdt hadde: dies hy hem kende / hem selven schaemde ende Nathans vrient wert.

De vijfenveertichste Historie.

Betoonde / dat de deuchde / stantvastelijck in een grootmoedich herte blijvende / oock dickwils van hare benijders gherert wert.

HEt is gants gewis en seker / (indien men de woordē van sommighe Genevopers ende andere mannen / die in dat lant geweest zijn geloovemach geven) datter eerhijst int Landt van Cathay is gheweest een

van edelen afroemste ende soorijcke datmen zijns ghelijcke niet en vande / ghe-naemt Nathan: die welcke een deel lants hadde liggen benebens des Beeren werch dien pghelijck / die wten wsten nae Orenten oft wt Orenten nae wsten wilde

willde trecken / door moeste liden : ende wandt hy mit en grootdich van her-
ten zijnde / eselve metter daet begerde te
doen bijken / vergaderde hy vele tim-
merlieden / ende maerte in lutel tijts het
schoonste grootste en rijckelijckste Pa-
lats dat opt gesien was : twelck hy oock
opt alder chierlijckste dede voorszien niet
alrelepe behoefden om edellieden te ont-
fanghen ende eere te bewijfen. Nu hield
dese Nathan een groot en schoon hup-
ghesinne / door welck hy eenen pegelijck /
die lanx dien wege quam ende ginch / na
hulieder begheeren seestelijck dede ont-
fanghen ende dienen : in welke lustijcke
zede ende miltcheit hy so lange volharde
dat zijn fame niet alleen door gansch
Ozienten maer oock in t' geheele wester-
lant bekendt en in eeren vermaert was.
Maer als hy nu vol jaren was / sonder
nochtans int plegghen van zijn gasterij
belescht heyt enichsins verslapt te zijne /
zoo ist gheballen dat zijn looflijcke fame
ten ooren is gecomen van een ionckman
gher aemt Mitridanes woonende in een
landt dat niet verde van daer ghelegghen
en was : de welke bevoelende hemselfe
niet minder van machten / dan Nathan
was / te wesen / des selfdens goede naeme
ende deuchde began te benijden : ende
nam voor hem / die selfde niet meerder
mildicheit oft te vernielen oft te ver-
dusieren. Ende hebbende doen bouwen
sulckanigen Paleys als Nathan was /
began hy aen alle den genen die daer be-
re leden / die onnatelijckste miltcheit te
betoonen daer opt af gehoort was : sulck
dat hy onghetwijfelt in weynich tijds
oock niet allenseere vermaert is gewor-
den. Nu ist op eenen dach ghebeert / als
Mitridanes alleene opte plaetse zijns
Palays was / datter een schamele vrou-
we deur een van des Palays Doorten
binnen quam bidden omeenen aelmissen
die zy verwerf : tot de welke / nae dat
zy twaelf mael achter een door ver-
schepden Doorten ontfanghen hebben-
de / de dertijende mael noch wederom

quam bibben. Mitridanes gheseyt heeft
goede Vrouw ghy zijt neersich ghe-
noech int bidden / doch bebal hy datmen
haer geven soude. Dat oude wijf dit ge-
hoort hebbende sprack / O hoe wonder-
lijcken is Nathan miltcheit : daer ben
ic deur dertich verschepden poorten van
t' Paleys / die daer oot als hier zijn / bin-
nen ghecomen / hebbe hem dertich mael
om aelmissen ghebeden ende die (sonder
van hem bekendt te worden) vercreghen :
maer hier noch niet deur dertien Door-
ten gecomen zijnde / ben ick terstont ghe-
kent ende berispt ghewest : ende dit ghe-
sproken hebbende is zy werch gegaen son-
der wederomme te keeren. Mitridanes
der oude vrouwen woorden verstaende /
wert niet een rasende grawschappe ont-
steken als die hem liet beduncken dat de
ghoede fame die hy van Nathan hoorde /
een verminderinghe was van de zijne /
dies hy tot hemselfen sprack. Alch onsa-
lijcke Man wanneer soude ick Nathan
in loflijcke gerucht doch mogen volgen /
hoe soude ick hem (daer ick om arbeide)
in eeren mogen te boven gaen / gemerckt
ick hem daer inne niet ghelijck en mach
worden : waerlijck ick quelle my selfs
te vergheefs indien ick hem niet van
rant en helpe : het welke / obermits het
hem van zijn ouderdom niet gheboden
en werdt / sonder langher vertreck van
mijn eygen handen moet gheschieden.
Alsoo is hy niet sulcker verstoornisse
opghestaen / sonder hem niet pemandt te
beraden / niet weynich ghelischaps te
Beerde geseten / ende des den dendaech
ghetomen daer Nathan woonachtich
was. Daer heest hy zijn volck bevolen /
dat zy hun niet ghelaten en souden van
zijn ghesinne te wesen noch hem te ken-
nen : ende dat zy eghens ter herberghe
soude ghaen ende blyven tot dat zy tij-
dinghe van hem vernemen. Mitrida-
nes dan spade inden dach alleen ghe-
comen zijnde niet wist van dat schoo-
ne Paleys / heeft hy daer Nathan son-
der eenighe ponyosighe kleederen ghe-
borst

honden alleen gaen wandelen: den welcken hy niet kennende / vzaechde oft hy hem niet en wist te wijfen waer Nathan woonde. Nathan antwoorde hem blydelijck / In alle dese contrep/liebe sone/en is niet een Mensch / die u dat beter soude conuenen wijfen: daeromme wil ick u (ist u belieuen) daer gheerne brengen. Meribanes spzact dat hy hem daer hoegelijck af danchen wilde: maer hy en soude niet geerne (indient mogelijck ware) van Nathan gesien oft bekent wesen. En dat sal ic oock geerne doen / madien sulcx u ghelieuen is / spzact Nathan. Alsoo is Meribanes vanden peerde ghescheghen/ ende mer Nathan / die hem terstont in een vriendelicheit ontvachste/na tsehoopd palaps gegaen. Daer getmact zijnde/ heeft hy des jonghen mans daer doen nemen dooz een van zijnen dienaren: den welcke hy heymelijck int oore beval onder alle tgesinne te bestelle/ dat niemant desen jonge man en soude te kennen gheuen dat hy Nathan warehet welcke terstont also ghedaen wert. Als sp op't Palaps ware/vzacht Nathan Meribane in op een seer schoone camer/daer hem niemant en mochte sien dan de gene die van hem bestelt waren om Meribane in te dienen: ende bevolen hebbende datmen den seluen groote eere soude bewijzen/ hielt hy selfs hem gheselschape. Hy aldus by Meribane blijuede/ wert van den seluen jongen man (niet tegenstaende die hem als een vader eerde) gebraccht wie hy ware. Ick ben/ antwoorde hem Nathan een van zijn sinpele dienaren/ die welcke van mijnder jonckheyt af tot in mijn grauwe ouerheyt / mijnen tijdt in zijnen dienste verstaen hebbe: sonder yet meer dan ghy sien meucht/ van hem verbetert te wesen: dies ick my niet tegenstaende hy vā alle ander mensche hooghelijck geprezen wert/ zijnder niet seer beloben en mach. Dit woordt vzacht Meribane eenighen hoop om niet meerder raets ende minder perijckelen zijn boose doozuemen te moghen volbrengen: den

welcken Nathan daer weder heffelijck op vzaechde wie hy ware / en waerom nie hy daer ghecomen was: hem daer benedens spuen raet en hulpe / van tghene in zijnder machten was / aanbiedende. Doo sweech Meribane ten goede wijle eer dat hy hem antwoorde: en te lasten in hem selfs besluptende desen oude dienaar zijn salich te betrouwe / heeft hy den seluen niet een lange onnelooy van woorden / doen beloben hem ghetrou te sullen wesen met raet ende daer: en heeft hem daer nae geheel en al ontdeckt wie hy was/ waeromme gecomen/ ende oock waer deur daer toe beweecht. Nathan dese woorden en het wzeede voornemen van Meribane hoorende / veranderde gheheel in zijnen ghemoeude: dies niet te min heeft hy sonder vertreck met wel getrooster herten/ ende niet onder saechden gelate geantwoort aldus: Meribane/ u vader was een edelman / vanden welcken ghy (sulcken treffelicken saecke voozghenomen hebbende als ghy doet) niet af bastarden en wilt / te wesen dat ghy u milde herte elckerlijck besaet te betoonen. Dies prijse ick den rijt hooghelijck die ghy op Nathans denckde dragende zijt/ obermidts de elendicheit werelt heeft vol welbaren soude zijn/ by al dien daer veel Menschen van sulcken sinne waren. Mengende uwen aenslach dien ghy my ontdeckt hebt / sal onghetwijfelt verholen blijven/ daer toe ick u wel eenen nutten raet dan eenige hulpe toe mach gheuen/ ende is dese.

Ghy meucht van hier sien een cleyn boschagie staen / dat ontrent een half mijlen van hier is ghelegghen/ daer inne Nathan by nae alle morgen alleene gaet wandelen/ alwaer hy dan een goede wijle tijds in blijft / aldaer ghy hem lichtelijck sult moghen vinden / ende u beloben met hem doen. Ende ist saecke dat ghy hem doot slaet / soo meucht hy (om sonder eenich behinder t'nups te moghen gheraecten) wederomme keeren/ niet dooz den werch die ghy ghecomen

zijt / maer dooz den anderen wech. dien ghy daer ter sijncker handt we het Woschagiken zet strecken : want al ist dat 3p niet soo seer als d'ander ghebaent is / soo is sy nu nochtans bepliger oock naerder om ihups te comen. Metridanes dit onderwijjs ontfanghen hebbe / heeft nae dat Nathan van hem ghescheppen was / zyn ghelischappe hepmelijch doen weten (soo sy oock daer binnen gelogeert waren) waer dat sy hem verbeypden souden den naestvolghenden dach. Als nu den morgen gecomen was / en hadde Nathan syn voornemen niet verandert vanden raet dien hy Metridanes ghegeuen hadde : maer in die selue meeninghe blijbende / is hy alle getrede naer 't bosschagiken om vermoordt te werden. Oock mede is Metridanes opgestae / nam zijnen boghe ende swaert (alsoo hy anders geel wapen hadde) seerch op zyn Vaert / ende is na't Woschagiken ghereden.

Daer comende sach hy van verde Nathan alleen ghaen wandelen int selue Woschagiken / ende nam vooz / dat hy hem wilbesien ende hoozen sprekende al eer hy hem soude bespyzinghen : dies hy naer hem toe gherent is / ende greep hem by den bant die om zynen hoofde was / segghende. Vou grijsaert / ghy moet steruen. Daer op hem Nathan niet anders en antwoorde / dan / waer mede heb ik dat verdient? Metridanes hem hoziende en het aensicht siende / wert hem kennende vooz den genē die hē so goederterlijch ontfangē / so vriendelijc verselshapt / en so getrouwelijch gheraden hadde. Daerom zynen evelen moet terfonde neder geseten en zynen toozen in schaemte verandert is: sulck dat hy't Sweert nu al om te slaen wtghetoghen zijnde / ter aerden wiert / ende voort vanden Beerde gespronghen / heeft hy hem selfs al weende vooz Nathans voeten neder laten vallen ende tot hem ghesepdt. Nu bekenne ik openlijck (alderwaertste Vader) u oer natuerlijcke milthept / aenmerckende met welcke listē ghy hier

ghetomen zijt om my u lebe te schencken daer ich my selfs teghens u ghierich nae ghetoont hebbe om u dat te benemen / sonder daer nochtans eenich recht oft redene toe te hebben. Maer Godt mynder meer zorge draghende dan ich selue / heeft my ten selben ogenblich / alst aldermeest van noode was / mijne oogen gheopen: die my vā die ellendige nydichept gellort waren: daeromne ich my dies zo ve te strafwaerdigher bekenne in mijn misdaet: als ich u berept gebonden hebbe om my dienst ende liefde te bewijzen: dus zuld' nu over my zuldbanige wreken nemen / als betamelijck is over mijn groote zonde. Terstont heeft Nathan Metridanes opdoen slaen / ende hem teederlijcken omhelsē gerust ende seggende: Ten is van geenē noode mijn zone / vergiffnisse te bidden / noch te vergheuen u voornemen / weer ghy dat oft quaer oft anders zoudet willen noemen: gemerck zulck opset niet spruytende en is wt harte die ghy my draecht / maer wt een eergierige begeerte vā beter geacht te wesen. Leest daeromne mijnē halben sonder zorgen liebe zoone / en houde by vooz ghelwis datter gheen Mensch en is op der aerden die u meer bemint dan ich doe: overmits het aenschou dat ich hebbe op die hoorchert van uwen ghemoede / t'welc niet en streck (zo de ellendige Menschen meest doen / om gelt te vergaderen maer om't vergaderde looflic te verteerē. En schaemt u oock niet dat ghy my hebt willē doot slaen / noch en meent ooc niet dat ich my dies verwondere : want de moghende keyseren ende groote Coninghen en hebben heure rijcken en van gelijcken hunklieder nimen by na gheene andere middelen groot gemaect oft vermeerdt dan metten dootlage / niet van eenen Mensche / so u opset was / maer van ontallijcke vele Volcken / met gantsche Dorpen te verbranden ende met steden te vernielen / daeromne en hebt ghy / die om u zelven vermaerder te maken my hebt willen doot slaen niet met allen sel-

saem noch vleus/maer tghene dat oude
ende gheene is bestaen. Mitridanes
zijn boose opset niet met allen ontfen-
digende/maer die beloesde verantwoor-
dighinge van Nathan voortghebracht/
hooch prijsende/is met hem zoo verde te
woorde gecomen/dat hy seyde grootelij-
te verwonderen hoe Nathan hem selven
totter doot hadde conuenfichien/ende
daer oock selve raedt hadde toe moghen
geuen ende middel toe vinden. Daer op
Nathan gheseydt heeft. Ick en wil niet
Mitridanes/dat ghy dan mynen raedt
ende aenlaech verwondert: want na dat
ick mijn selfs machtich was/ende het
selve dat ghy nu mede doet/te doen be-
staen hadde: zoo en quam noyt Mensch
in mijn hups dies begheeren van my ge-
wepghert is gheweest/van t'gheue in
mijn vermoghen was. Nu quamit ghy
hier begheert zijnde nae mijn leue wel-
ke te vermerckende/was terstont bereyt
u dat te geuen: op dat ghy de gene alleen
niet en soudet wesen die sonder zijne be-
gheerten verwozven te hebben/wit mijn
hups soudet scheppen. Ende op dat ghy
dat priyners soudet mogen ghecrighen/
gaf ick u suldanighen raet/door welke
ick my liet duncken dat ghy mijn leven
soudet hebben moghen verwerven/son-
der het uwe te verliezen: daeromne seg-
ghe ende bidde ick u noch indien ghy dat
begheert/dat ghijt my beneemt/ende
u selven daer mede vernoecht: want ick
niet en versae hoe oft waer ick mijn le-
ven dat soude moghen besteden. Ick
hebt nu al tachtentich jaren lanc ghe-
bruict ende met vzeuchden en genuethe
overgebracht: en ben wel versiert naer
den loop der natueren/ende wae dat het
met alle menschen gaet/dat het my nu
booztaen van selfs niet langhe by bli-
ven en sal: daerom acht ick t' veel beter
pemandt werck te schencken/soo ick altdit
met mijne andere schatten ende goeden
ghedaen hebbe: dan dat so langhe te wil-
len bewaren/tot dat het my vander na-
tueren/mijns ondancx/benomen soude

werden/het is een slepne saecke peimant
hondert jaren te schencken/waerom-
me sonder dan doch wat groots wesen
ses oft acht jaren/die ic noch op't lanc-
ste leue mach/te schencken/nemet daer-
om van my indien ghy daer begheerte nae
hebt dat bidde ick u: wandt ick tot noch
toe geleest hebbe sonder dat opt peimant
mijn leven van my begheerde noch en
weet oock niet lichtelijcken peimant te
binden die nae mijn leven staet/ten zy
dat ghy my beneemt/als die daer nae
staet. Ende oft daer noch namaels pe-
mant anders nae staen mochte/zo is my
wel cont dat het altdit/hoe ick t' langer
beware/minder van waerde sal werdene
dus is mijn begheeren dat ghijt my bene-
men wilt eer dat het noch onwaerder of
snooder werdt. Mitridanes was seer
beschaint ende sprack/dat moet Gods
verbieden dat ick t' leven van u scheppen
ende u sulcken waerden dinck benemen
soude: want ick dat niet meer en beghe-
re zoo ick onlanck hier voor onrecht-
elijck ghedaen hebbe: ende soude u liever
een deel van mijn jaren daer toe schen-
ken indient wesen mochte/dan u vanden
uwen berooven: Daer Nathan terstont
op seyde: ende soudet ghy dan (indien
ghy moecht) daer noch toe voegen/sou-
det ghy my dan tegens v doen bedzyven
tegeens dat ick noyt mijn daghen tegens
pemandt anders en pleechde te weten/
dat ick die koopdt mensch en beroofde/ig
vant uwe berooven soude: Aen booz-
waer sprac Mitridanes sonder verreck
daer weder op. Doen seyde Nathan
tot hem. Ghy sult dan doen zoo ick u
seggen sal. Ghy/alsoo ionck zijnde als
ghy zijt/sult hier binnen mijnen hups
blijven/ende Nathan ghenamt wesen:
maer ick sal gaen woenen binnen uwen
hups/en my tot alle tijden Mitridanes
doen noemen.

Waert sake: antwoorde hem Mitrida-
nes/dat ic hoo wel conste doen/als
ghy condte ende opt gheconnen hebt ick
soude sonder verreck van berackt/die

boozwaerden aenghaen die ghy my die-
det: maer want ich wel boozseker weet
dat mijn doen een verminderinghe van
Nathans fame soude zijn / en mijn mee-
ninghe niet en streckt om in eenen an-
ren te verderben tghene ich in my selven
niet en weet te maecten / soo en wil icht
niet aengaen. Dese en andere meer deser
gelijcke vziendeliche redenē onderlingen
ghehadt hebbende / zijn sy dooz Nathans
believen te samen wederomme gheheert

na den palapse: alwaer Nathan veel da-
gen lanch Mitridanes hoogelijck eerde
ende heest hem met alle verstandt ende
cloechhepdt in zijn soffelijck ende hoogh
opset gestreect. Ten laersten als Mitri-
danes met zijn ghesinne begheerde nae
hups te trecken / heest hem Nathan ooz-
lof gegeven / nae dat hy hem metter daet
bewaesen hadde dat Nathan van Mitri-
dane met milchhepdt niet en mochte ver-
wonen werden.

Messire Gentil van Carissende gecomen zijnde van Modena / haelt

een vrouwe die van hem bemint ende booz doot begraven was / upten grave: de
welcke tot haer selven ghecomen ende van eenen Jonghen sone verlost wifende:
handen selven Messire Gentil met haer soanken wederomme ghelevert wert in
handen van haren Man ghenacint Nicolas Chassenemp.

De sesenveertichste Historie,

Verclarende / dat liefde wel sonder oorsake is van groote heuschz.

Tet Boloignen / dat een van den
vermaerste Steden is in Lom-
baerden / woende voormaels
een Ridder ghenaemt Messire
Gentil van Carissendi / van grooten
aensien ende achtbaerhepdt / soo wel om
zijn deuchden als om zijn edelom: de
welcke in zijnder jonckhepdt verliefde
op een schoone Waget ghenaemt Jone-
brou Katherina / die eenen Edelman
gheheeten Niclaes Chassenemp te wp-
de werdt ghegheben: dies hy aent ver-
werben zijns liefs wanhopende / van
Boloignen vertrocken is metter woon
tot Modena / om aldaer dies versocht
zijnde / Potestaet vander stede te we-
sen.

Een wijle tijds hier nae (Messire Ni-
colaes wt Boloignen gheerpt zijnde er-
ghens daer hy te doen hadde) gingh haer
zijn Wuyf vrouwe / overnichts zy be-
vucht was / op een van hare hoeben
houwen / ontrent een myle vuerchs van
Modena gheleghen / al waer haer soo
swaeren ende haestighen hert vanck ober
quam / datmen gheen tecken van leben
meer in haer en vermerckte: sulchs dat
zy noch vanden Medecijn / die daer ober

gheroepen was / booz doot te zijn geoor-
deelt was. Nu seiden oock haer naeste
Maghen (die daer haestigh ontboden
zijnde ghecomen waren) upt haer ghe-
hoort te hebben / dat zy noch soo langh
niet swangher en was gheweest / dat se
levende vucht mochte draghen / dies zy
sonder eenich langher vertreck heur-
supder Richte (alsoo zy was) niet
een seer deerlijke beweeninghe begrä-
ven hebben in een tombe staende op
het Kerck-hof vande naeste Kercke daer
ontrent. Dese mare heeft Messire Gen-
tile deur het schryven zijne vzienden
terstondt vernomen: die hy (niet te-
ghenstaende zy hem noyt eenich teerken
van jonste ghetchoont hadde) upter ma-
ten bedruckt is gheworden / ende sprack
hy hem selven. Ach leperd Joffrou
Katherina nu zydy doot / ende my en
heest / soo langhe ghy in't leben waert/
niet een vziendelijck ooch opklach van
u mogen gewerden: daerom moet ich nu
(overmits ghy u niet weeren en mencht)
noch een mondenken van u nemen. Die
gespet ende de nacht gecomen zijnde ende
besselt hebbende dat zijnen ganch verho-
len mochte bliuen / is hy niet een zijne

dienaren hemmelijc te peerde gefeten / en
 sonder eenich vertoeven ghereden daer
 hy verstaen hadde dat de Jofvrou be-
 graven lach: voort opende hy tgrat / trat
 daer binnen / strechte hemselfs aen haer
 zpe / lepde zijn aensicht op der vrouwen
 aensicht / ende heeftse menschnael met
 elagelijcke tranen gerust. Maer also wip
 sien dat de menscheelijcke begheerlijck-
 heyt binnen geenen palen vermoegende /
 alstijt verder en verder begeert / ende dat
 noch bpsouder inden minnaren / so heeft
 hy wiens boornemen nu al was om we-
 der wten grabe te gaene / tot hem selven
 gesproken. Och arme / waeromme (nu ic
 doch hier ben) en taste ic haer borstken
 niet een reys / ick en hebse noyt ghetaft /
 noch en sal die oock mijn daghen niet
 meertasten. Hy dan in dese begheerte
 gheraecht zijnde / heeft hy zijn handt op
 haer borste ghelept / ende die selve daer
 een wilsken ghehouden hebbende / docht
 hem dat hy daer pet / als oft haer herte
 waer gheweest / ghevoelde sloppen: dies
 hy nu alle ancrste wt zijnen sinne ver-
 jaecht hebbende / wt meerder achtne-
 minghe daer na ghevoelt heeft: ende be-
 handt voort selen dat sy noch leefde / niet
 tegenstaende het leven in haer seer cranc
 ende swach was. Daerom heeft hy haer
 met zijns Dienaers hulpe wten grabe
 ghenomen / so hy aldersoetelijcst mocht-
 te / ende selve voort hem op zijn Daerdt
 stellende / binnen Boloignen ghebracht /
 ten huse van zijn Moeder. Dit was
 een deuchtsame ende wijse vrouwe: de
 welcke alle de ghelegghentheit wt haren
 Sone bescheptentlijck verstaende / met
 mededoogen betweecht wert: sulcx dat sy
 met groote bieren ende met sommighe
 badingen het verborzen lebē in de vrou-
 we weder te voorschijne heeft gebracht.
 Als nu de Vrouwe began te beromen /
 als sy swaerlijc versucht / en geseyt: Hy
 my waer hē ic nu: De deuchtsame vrou-
 we haer antwoordende / sprac / weest ge-
 troost dochter / ghy zijt hier ter goeder
 sieden. Maer na dat sy geheel weder tot

haer selven was ghecomen / ende sy haer
 ooghen opslaende / niet en wiste waer sy
 was / ende sy oock Messire Gentil booz
 haer sach staen / heeft sy vol verwonde-
 rens wesende / des selfs moeder gebieden
 haer doch te willen vertellen hoe ende
 in wat wijse sy daer binnen ghecomen
 was: het welcke Messire Gentile haer
 altsamen in goeder ordeninghe vertelt
 heeft. Dies heeft haer die Vrouwe deer-
 lijck beclaecht / en hem daer af so hooch-
 lijcken bedancht als haer moghelijck
 was: hem daer benevens biddende doot
 de liefde / die hy opt op haer ghebagen
 mochte hebben / ende deur zijn eerbare
 huse / pet / dat hy haer binnen zijnen
 huse doch niet en soude ghedoogen pes
 te gheschieden dat eenichsins tot haer-
 der / oft tot haers Mans oneere mochte
 strecken: ende dat hy haer doch binnen
 haren huse soude willen seynen als
 den dach ghecomen soude wesen. Daer
 op haer van Messire Gentile gheandt-
 woort werdt. Mijn vrouwe / nae dien
 God my de gratie ghedaen heeft dat hy
 u doot in middel vander liefden / die ick u
 hebbe ghebarghen / vander doot weder
 int leven gebracht heeft / so en staet mij-
 nen sinne niet om u panthermeer pet te
 bergen oft voort oogen te legghen anders
 dan oft ghy mijn vleeschelijcke en waer-
 de suster waert / Godt gebe oock hoeda-
 nighe begeerten ick voormaels ghehad
 mach hebben: maer dese welbaet / desen
 nacht kan my aen u belwesen / behoort
 wel eenige danckbaerheit te verdienen /
 ende begeert daeromme dat ghy my niet
 en wilt wepgeren een vrientschappe die
 ick aen u wil begheeren. Die vrouwe
 sprac goetdwillighlijcken daer op / dat
 sy gantsch bereydt daer toe ware / indien
 selve eerlijck ende in haer vermooghen
 was. Doen seyde Messire Gentil: mijn
 Vrouwe / alle uwe maghen ende gheheel
 Boloignen gheloofte ende houdt voort se-
 ker dat ghy doot zijt / sulcx dat u nie-
 mandt meer tot uwen huse vermach-
 tende is: daeromme is mijn vrient-
 lijcke

lijcke bede dat u beliebe hier heymelijck
 by mijne Moeder te blijven: ter tijdt toe
 dat ick wederomme come van Modena/
 elwelc niet langhe en sal lyden. Ende de
 oorzake waeromme ick dit aen u beghee-
 re/ is alleenlijck om dat mijn meeninghe
 is u Man / in't by zijn banden besten des
 lants/ een heerlijcke en waerde beschent-
 singhe met u te doene. Al wast nu soo
 dat de Vrouw groot verlaughten had-
 de om haren man ende vrienden met de
 edinghe haers lebens te verbliden/ soo
 heeft zy nochtans / aenmerckende hoe
 seer zy inden Stiddere ghehouden / ende
 dat zyn begheerte terlijck was/ besloten
 missire Gentils bede te volbringen/ ende
 hem te goeder trouwen alsulcx belooft.
 Huilieder ghespraecke en was nauwe-
 lijcks voleyndet oft zy en bevoelde dat
 haer tijdt om te barenbooz oogen was:
 sulcx dat zy ghetrouwelijck van Messire
 Gentils Moeder gheholpen zijnde / niet
 langhe daer nae ghesien is van eenen
 schoonen jongen sone wel ghebal Mess-
 ire Gentils ende haer blyschappe groote-
 lijck vermeerbert heeft. Messire Gentil
 bestelt hebbende dat zy van alle noot-
 bruytlicheit overbloedelijck booz sien
 was/ ende dat zy niet anders dan oft zyn
 selfs hupfzouwe waer ghesweest / ghe-
 dient soude werden/ is wederomme hey-
 melijcken na Modena gereden: ende nae
 dat hy daer den tijt van zynen ampt ge-
 weest hadde/ ende nu wederomme soude
 Keeren binnen Boloignen / heeft hy te-
 ghen dien dach dat hy in Boloignen sou-
 de comen / een groote heerlijcke weer-
 schap beroepen binne zynen hupse / booz
 deel van de vermaerste edelen van der
 stadt/ onder de welcke Nicolaes Chassen-
 nemp oock eenewas. Als hy nu weder-
 omme gecomen ende banden paerde ge-
 set was/ heeft hy dat goede gheschap-
 pe binnen zynen hupse ghevonden: hy
 want oock de Vrouw schoonder ende
 ghesonder dan opt / van ghelijcken me-
 de haer jonghe Soonken welbarende
 dies hy met onghelooflijcker blijshap-

pen ende vrentsheden by't gheselschappe
 ter tafelen is geseten: daer zy met over-
 bloedigher spysen rijckelijck ghedient
 waren. De maeltijt nu by na al ten eynde
 den zijnde/ ende hy oock van te voren de
 Vrouw al ghesepdt hebbende wat hy
 van meeninge was te doene/ ende hoe zy
 haer draghen soude/ began aldus te seg-
 ghen. My gedencht noch (mijn Heeren)
 voornmaels ghehoort te hebben van een
 ghewoonte (mijns bedwicken gantsch
 lofslijck) diem Persen is: te weten/ als
 peimant synen vriendt op't alder hooch-
 ste eeren wil/ dat hy den selven tot synen
 hupse noodet ende hem aldaer een wijf/
 vriendinne/ dochter oft yet anders dat
 hem alder waerste is/ choont ende booz
 ooghen stelt: verskerende/ ghelijck hy
 hem die dinghen toont/ dat hy hem van
 gelijcken oock (mocht hy) zyn herte soude
 toonen: welck ghebruyck mijn voorn-
 men nu is / oock binnen Boloignen te
 plegen. Ghylieden hebt dooz uwe goet-
 willicheit mijn weerschappe gheert:
 dies wil ic u wederomme opter Persen
 maniere tracteren: ende thoonen u de al-
 derwaertste dinghen die ick ter werelde
 hebbe oft pinnermeer sal mogen hebbe.
 Maer eer dat ic sulcx doe/ is mijn beghe-
 ren dat ghylieden my elcks u gheboelen
 wilt verclaren van eenen twyfele die ic
 u seggen sal: Daer zy eenen man die bin-
 nen sijne hupse heeft een goet en ghetrou-
 dienaer/ de welcke in een swaer cranche-
 heit valt. Dese meester/ sonder het eynde
 van sijns knechts siechte te verwach-
 ten/ doet hem mits opter straten zingens
 soo dat hy zijne ghen sozghen meer en
 dachet. Daer comt een vzeemde die upt
 mededoogen beweecht zijnde/ den selven
 knecht binnen synen hupse doet bren-
 ghen/ laet zijnder sozghbuldelijcken ga-
 de ende brengt hem sonder eenighe costen
 te sparen / wederom tot sijn eerste ghe-
 sontheit. Nu is mijn vraghe/ indien dese
 den opghenomen dienaer bestelt ende
 ghebruychte/ oft die eerste Meester hem
 oock met recht bedroeven ende den laet

ken Meester beelagen mach: om dat die selbe daeromme ghevraecht zijnde / hem den dienaar niet weder en wilde gheben: Die Edelluyden nae verscheyden meeninge dies halven onder heylupde boozt ghevraecht / zijn alsamen over een ghecomen in een meeninghe / dien sy Nicolas Chassenmeijp (als die wel de beste bespraect was) opleyden Messire Gentil upt hem alder name te antwoorden: dies sy eerst de maniere van den Persen gheprezen hebbende / hem selfs met alle d'andere van sulcken ghevoelen septe te zijn / dat d'eerste Meester met allen gheen recht meer totten dienaar en hadde / ghemercht sy den selven in zynen noot niet alleen verlaten / maer oock mede verwoyzen hadde: ende dat het schren met recht des tweeden dienaar ghewoont te zijn dooz des selfs wel daet aen hem bewesen / dies hem die selve wel behouden mochte / sonder den eersten Heere eenich onghelick oft hinder daer aen te doene. Alle die andere aender Tafelen (dat treffelijcke ende degelijcke mannen waren) seyden eendzachtelicken vander selver meeningen te wesen / so van Messire Nicolas uptghespyroocken was. De Ridderre wel vermoeghende met sulcken antwoorde / ende dat noch dies te meer / overmits die dooz Messire Nicolas self uptghespyroocken was / septe hem selven mede van sulck ghevoelen te wesen / ende sprack daer nae: Nu ist voogts meer tijt: dat ick u (nae mijn belofte) eere bewijse. Ende twee zijne dienaren tot hem ghezoepē hebbende / fant sy die om de vrouwe / die sy costelijck ende chierlijck hadde doen cleeden: ende dede haer bidden dat het haer doch wilde believen t'gheselschappeder Edelluyden met haer te ghenwoozdichsepte te comen verblipden. De Vrouwe heeft haer schoone Soonken in haren armen ghenomen / ende is met de twee dienaren in de Sale gegaē: daer sy (sao des Ridders believen was) benevens een broom Edelman is gaen sitten. Doen sprack de Ridderre: Mijn

Heeren / dat is: egene ick boven al waert hebbe / ende oock dencke te houden boven allen dinghen / aenschouwet wel / ende besiet oft ick daer gheen goede redene toe en hebbe. De Edellieden hebben haer alsamen groote cere betwessen / hoogelijck gheprezen / ende den Ridderre ghesepd dat hyse lief ende waert behoorde te hebben. Daer nae begonden sy de Vrouwe soo wel te besien / datter vele waren die ghesepd souden hebben wie sy was / indien sy die niet booz doot ghehouden en hadden. Maer boven alle dit op haer sagen / sach Messire Nicolas op haer / die welcke siende dat de Ridderre een wepnich vander tafelen op gheslaen was / en brandende van begeren om te weten wie sy was / en mochte hem niet langer bedwingen / ende vraechde de Vrouwe oft sy van Boloignen oft van bupten was. De Vrouwe hoorende dat sy van haren Man wert aengespyrooken / herft haer met nauwer noodt van antwoorde comen onthouden / maer om te volbrēngen tghen datter inne ghestelt was / heeft geswēgen. Een ander vraechde haer oft dat knechtken haer soonken was / een ander oft sy Messire Gentils hupsvrouw was / een ander oft sy zijn nichte was / op alle twēl sy niet met allen en antwoorde. Middeler tijdt quam Messire Gentil wederomme aen der tafelen / totten welken een vanden gasten sprack: Dese uwe vrouwe / Messire / is eē schoone creatuere / maer sy schijnt stont te wesen / is dat sulx. De Ridder antwoorde / dat sy tot noch toe niet gespyrooken en heeft / mijn Heeren / en is grē clept bewijs van haer deucht saemhept. Segt ghy ons dan / sprack die selfde / wie sy is. Dat sal ick gheerne doen / septe Messire Gentil / ist maer dat ghy mi al isamen beloven wilt dat hem niman van zinder plaetsen beweghen en sal / ter tijde toe ick dese minne nieuwichsepte ten eynde toe vertelt sal hebben. Als hem sulx van elckerlijck beloofd / ende de tafel nu al op genomē was / begon Messire Gen-

Else/ sittende aender Vrouwen zyde / te
 seggen aldus: Dese Vrouwe / mijn Hee-
 ren / is de ghetrouwe ende oprechte die-
 naer daer af ick u terstondt mijn vraghe
 hoorj gehouden hebbe: de welcke banden
 heuren luttel geacht / ende als eens naot
 onnut dinck midts op ter straten ghe-
 worpen zijnde / van my ontfangen ende
 door mijnen sochbuldighen arbejdt wt
 des doots handen verlost is gheweest:
 sulchs dat Godt mijn goede herte aen-
 schouwende / van een verschickelijcke
 doot schijnende rompe / sulcken minne-
 lijcken lebendigen Menschē wederom-
 me heeft laten werden. Maer op dat
 ghy te claerder sult moghen verstaen in
 wat manieren my dit gheschiet is / soo
 wil ick 't u met corte woorden verclare.
 Doort began hy van het beghinne zijn-
 der liefde af alle datter tot dier uren toe
 gheschiet was / oordentlijck niet groote
 verwonderinghe van den aenshoorders
 te verhalen / en heeft daer by geboecht.
 Doort alle twelcke (ist anders dat u lip-
 der ende bysonder Messire Nicolas oor-
 deel niet binnen luttel tijds herwaerts
 verandert en is) zoo behoort dese Vrou-
 we rechtelijcken my toe / sulchs datmen
 my die boorts aen met gheentrehande
 recht noch redene / weder afespighen en
 mach. Hier op en heeft niemant eenich
 antwoorde ghegheben / want elck ver-
 hepde om hoozen wat hy noch meer sou-
 de willen segghen: hier en tusschen saren
 Messire Nicolas ende die Vrouwe / ooc
 mede die andere wt mededooghen ende
 weende innerlijck. Maer Messire Gen-
 til op ghesaen zijnde / nam kindeken in
 zijnen arme / ende de Vrouwe metter
 handt / ende ghinck staen door Messire
 Nicolas / toeten welck hy sprac: Staet
 op ghevader / ende ontfanghet hier we-
 der van mijnen handen / niet u hupsvrou-
 we / dien ghy ende de magen opter stra-
 ten verworpen hebt / maer dese Vrouwe
 mijn gebaderinne met haer cleyne soon-
 ken / t welck ghy boort seker meucht we-
 ten dat van u gelommen / van my te bon-

te gheheben / ende Gentil ghenaemt is:
 u daer benevens biddende dat ghy haer
 dies niet te onwaerder en houdt om dat
 sy nu ontrent dize Maenden tijds bin-
 nen mijns moeders hups is gheweest.
 Want ick sweeren by den selven Godt
 die my ter gventuerē op haer heeft doen
 verlicken / op dat mijn liefde oorfartke
 haer g'lebens (soot gheweest is) zyn sou-
 de / dat sy by haer Vader / by haer Moeder
 noch oock by u selven gheen verlijc-
 ker leven / dan sy by mijn moeder in on-
 sen hupse ghelepdt heeft / en soude heb-
 ben moghen leyden. Ende dit ghespro-
 ken hebende / kerde hy hem om tot der
 Vrouwen waerts ende seide: Van nu
 af schelde ick u quijt van alle belofte-
 rissen die ghy my ghedaen meucht heb-
 ben / ende levere u midts desen by ende
 vranck in handen van ulwen Man Mis-
 sire Nicolas: Ende als hy kindeken in
 Messire Nicolas armen / ende de Vrou-
 we aen zyn handt ghestelt hadde / is hy
 wederomme op zyn plaetse gaen siten.
 Messire Nicolas heeft zyn hupsvrou-
 we met zyn kindeken begheerlijck ont-
 fanghen / ende dat met dies te meerder
 bzeuchden / soo die hope al over langhe
 minder was ghelwest / ende de wichte den
 Ridderē soo hy best conde ende mochte.
 Oock mede werdt die Ridder Gentil
 van alle d'andere die wt medooghenheyt
 weenden / oock van elckerlijck die die
 hoozde / hoogelijck geloofte ende geprefen
 om dese zijne beleefde dact. Doort is de
 Vrouwe met wonderlijcker hzolycheyt
 binnen haren hupse ontfanghen / oock
 langhen tijdt daer na banden Boloigne-
 sers / als van der doot verwecht /
 niet groot verwonderen aenge-
 sien / ende is oock Messire
 Gentil al zyn leven lanc
 Messire Nicolas / des
 selfs magen en zyn
 der Vrouwen
 hzient ghe-
 bleven.

Vrou Dianora begeerde van Messire Ansaldo te hebbē eenen boom-
gaert in Januario/ soo lustich als inden Meye. Messire Ansaldo hem selfs ver-
bindende aen een swert consenaer/ leverde haer sulcx. De man liet Dianora toe
Messire Ansaldo's belieben te doen. De welcke aenmerckende des Mans wil-
dicheydt de Vrouwe haers belostens quiteerde. Dies de Pigromancien Mes-
sire Ansaldo mede ontsoech sonder yet van t'zijne te begheeren.

De seven en veertichste Historie.

Vermanende/ dat de vrouwen die haer eyfhepdt bewaren willen/
geen dinck en sullen beloven onder enighe voozwaerden / hoe onmoghelijk die
oock moghen schijnen. Item datmen voorszichtig sal zyn in t' beloven/maer t' be-
loofde houwen.

In t' Landt van Frioul (welck niet
teghenstaende zyn couthepdt/ noch
tans lustich is van boschachtich ge-
berchte/ van bisch-rijcke Rivieren/
ende van clare fonteynen) is een Lande-
lien genaemt Ddine: al waer voozmaels
woonde een schoone ende edele Vrouwe
ghenaemt Vrou Dianora: ende was
huyfzouwe van een seer rijck man / die
uyter maten vriendelijck ende goetac-
dich was / ghenaemt Guillebert. Dese
vrouwe verdiende door haer over groo-
te gaven der natueren innerlijck bemint
te werden van een Edel ende groot Ba-
roen gheheeten Messire Ansaldo Gra-
dense/ welck een grootdachtich man was/
en over al soo deure zyn vroomhepdt/ ter
wapen / als oock deure zyn heufshepdt lof-
lijck vermaert. Dese bemunde de vooz-
ghenoemde Vrouwe hierelijck / ende
niet teghenstaende hy alle dat in zijnder
macht was/ dede om wederom van haer
bemint te werden/ en haer menichmael
door heymelijcke boden aensochte / soo
wast noch tans al verlorē moeyte. Daer
om als de Vrouwe ten laetsten door dit
gequel van aensochten verbyetich wert/
ende welsach dat zyn liefde en aensoeck
door tweygheren van alle zyn begeerten
niet op en hielt noch en minderde: soo
heeft zy voorgenomen door een sefsame
en (in haeren sinne) een onmogelijcke be-
geerte hem den rugge te bieden/ en van
der hant te slaen/ segghende tegens een
vrouwe daer door zy dicmaels van zynē

wegē aengesocht wert in deser maniere.
Ghy hebt my dicmael/ goede vrouwe/
vooz seker gheseyt dat Messire Ansaldo
binnen alle dinghen my bemint/ ende my
ooc veelmael rijckelijcke gabe van zynē
wegen aengebode: alle de welcke ick wil
dat hy hem blyven/ overmits ick hem
nimmermeer om zyn ghisten bewinnen
oft yet te willen doen sal. Maer mocht
ick seker zyn dat hy my soo seer/ als gy
segget/ bemint: ick soude sonder twyfele
oo begeben om hem mede te beminnen/
en te doene dat hem aengenacien ware.
Daerom indien hy my daer af/ met vol
doeninge mijne begeerten wil verske-
renick sal ooc berept zyn om zyn beve-
le te gehoorzame. De coppellerse syrac/
wat ist dan/ mijn vrouwe/ dat ghy door
hem begheert ghedaen te sullen werde?
Tegene ic begeere/ antwoorde Dianora/
is ditte. Ick wil dat hy hier huyten de
stede in dese aenstaende Maent Janua-
rio doen comen eenen Boomgaert vol
groene cruydekens / vol bloemkens en
vol boomen met versche bladen/ niet an-
ders ghedaen dan oft inde Meyemaent
ware: maer ist dat hy sulcx oock niet en
volbronghet/ soo segt hem dat hy u noch
niemandt anders van nu voorts aen
in en seynde. Want indien hy my dan
noch meer aensoecht/ soo dencke ick niet
anders dan se ik nu vooz mijnen man en
maghe verholen hebbe / hem allen zynē
doen te openbaren en my zijnder te ont-
slaan. De ridder zijnder vrouwe begeerte
te/ende

te / ende daer benevelde haer toefegginge
verhoozende / t' welc hem s' waer ende ge-
noech onmogelijc scheen om te volbrin-
gen / sulcx dat hy dit wel verstonde om
gheen ander saecke vande Vrouw hem
hooz gehouden te wese dan om hem aen't
verwerben zijne begeeren te doen ver-
wijfelen / dies al niet tegenstaende nam
hy vooz hem te versoeken alle dat hem
in des te doene moghelijck soude wesen.
Alsoo heeft hy aen alle hoeken vander
werelt wtgeschicht om yemant te moge
binden die hem eenighen raet hier toe te
geven wiste / sulcx datter ten laetsten een
wert gevonden / die hem t' selve te doene
vermat dooz swerte consten / by al dien
men hem dies wel wilde loonen : metten
welcken Messire Ansaldo om een over
groote somme gelts den coope maecte
om sulcx te doen / ende verbejde hooz
met groot verlangen na de maent Jan-
uarium. Als nu dese maent gecomen / de
winter bitterlijcken cout / het water met
ys ende alle dijnck met sneeu wit bedect
was / zoo heeft dese Pigromancien den
eersten nacht der voozschreben Maende
met zijnder consten ghemaect dat daer
dicht byten de stede in een schoon velde
des anderen daechs scheen te wesen (zoo
banden ghenen diet ghesien hebben ghe-
tuycht wert) een de alder lustichste booz-
gaert die opt van Menschen gesien was /
met groene truyden / met boomen ende
met alderlepe manieren van bychten.
Messire Ansaldo dit met wtghenomen
blijchappe ghesien hebbende / heeft daer
de schoonste bychten ende bloemen wt
doen plucken die daertinne waeren / de
welcke hy hemelijcken sandt tot zijn-
der vrouwen / ende dede haer nooden om
dien boomgaert te comen besien : op dat
zy daer by soude moghen kennem dat hy
haer beuinde / ende zy oock gebachtich
mochte zijn haerder beloftenisse aen hē
gedaen ende oock by eede bebesticht om
hem / sulcx / als een vrouwe van haer
woort te voldoen. De vrouwe hadde nu
al veel banden wonderlijck boomgaert

hooz seggen / dies zy dese gesende bloe-
men ende bychten siende / groot berou
begante gereyghen van haer toegespede
belofsten. Maer niet tegenstaende al sulc
leert wesen / is hy oock wt menschierich-
heyt metten anderen ionc vrouwen van-
der stede byten gegaen om dien boom-
gaert te besien : ende zy die selve metten
anderen niet sonder groote verwonder-
ringe ghepseu hebbende / is bychtiger
dan opt vrouwe was / weder om thups-
waerts gekeert / als di meerst te spade
overdacht / waer toe zy haer selfs de-
dien boomgaert verbonden hadde : welc-
ke hare doof siept sulck danck was / dat
die selfde niet mogende vā haer gheelt
werden / lichtelijck gemerck wert : sulcx
dat haren man dit vernemende / vā haer
gantschelijc doozsake daer af wilde we-
ten. Langhe heeft de Vrouw daer wt
schaenten gesweghen : maer ten laetsten
ghedronghen zijnde / outdecte zy haeren
man de sake alzoo die gevallen was.
Guillebert werdt ten eersten als hy dit
hoozde / met allen zeere verstoort : maer
daer na aenmerckende het oprechte vooz-
nemen zijnder vrouwe in desen ghehad /
heeft niet beteren rade zijnen toorn ver-
laecht ende sprack : Dianora het en wag-
geen daer eens verstandigen ende eerba-
ren vrouwe nae sulckdanighe booschap-
pen / als dat waren / te lusteren / en noch
al veel minder / met yemant verdinghe
te maken van u cupscheit. De woorden
deur den ooren inder herten ontfangen /
hebben al veel meerder machts dammen
wel waent : oock is den minnaer by nae
alle dinghen moghelijck : daerom hebby
eerst qualijck ghedaen dat ghy hem ghe-
hooz gaest / ende daer nae noch qualijc-
ker dat ghy boozwaerde met hem maec-
te. Maer want my d' onnosselehydt wy
herten wel beken is : zoo sal ick u toela-
ten u belofsten te houwen / het welck een
ander mogelijck niet doe en soude : maer
den ancx dzinght wy daer toe dien ick
hebbe hooz dien Pigromancier de welc-
ke indien hy Messire Ansaldo bedrucke
saghe

sage overmits hy vā u bespot ware/ong-
 ter aboutuere deur eenich quael stuck in
 groot lijden soude mogen byengen. Dus
 wil ic dat ghy tot hem gaet ende v beste
 doet/om (ist mogelijc) u belofte volbrin-
 ghen de u cupsheydt te bewaren / maer
 macht pinneris anders niet wesen / zoo
 leent he vooz dese reyse u lichaem / maer
 cheert niet. De vrouwe haren man hoo-
 rende began te weenen ende wepgherde
 sulcx te doene / segghende dat sy sulckda-
 nighen gratie van hem niet en begheerde
 te ghenieten : maer niet tegenstaende der
 vrouwen ernstelijcke wepgeringe/ wast
 nochtans des mans believen dat sulcx
 geschieden soude. Daerom zy des ande-
 ren daechs metse dageraet / sonder haer
 eenichsins te verchieren met twee dia-
 naren vooz haer / en een dienst-wijf ach-
 ter haer gegaen is ten huse van Messire
 Ansaldo : de welcke hoozende dat zijn
 vrouwe tot hem ghecomen was / hē dief-
 halven hoven maten seere verwonder-
 de : dies hy opghestaen zijnde en den An-
 gromancien hy hē doen roepen hebben-
 de / totten seluen sprac. Nu sal ic u toonen
 wat grooter goet my u conste heeft doen
 verwerben. Daer nae is hy haer / son-
 der eenighe onbescheyden begheerten te
 toonen / int ghemoete gheghaen / heeft
 haer met waardigher eerbiedinghe ont-
 sanghen / met alle t'gheselschappe in een
 schoon Camere by een groot vier ghe-
 bracht / daer benevens hem doen sitten
 ende aldus aengesproken. Nu bidde ick
 u mijn waerder Vrouwe / indien mijn
 langhe liefde / dien ick u ghedraghen
 hebbe / eenighen danck verdient mach
 hebben / dat u niet lastich en halle my
 de warachtighe oorzake te vertellen / die
 u te deser uren hier heeft doe comen te
 met sulck gheselschappe. De Vrouwe
 wert schaemtroot ende heeft hem met de
 tranen inden oogen liggende / aldus ghe-
 antwoort. Messire her onts dooz gheen
 liefde dien ick nuwaerts soude moghen
 draghen / noch oock niet dooz eenighe
 trouweydt mijnder gheloften dat ick al

hier come / maer coemt alleentlijck dooz
 bebel mijns Mans : de welcke meer
 achtuende op't gheuel van u onbe-
 hoorlijcke minne / dan op zijn ende mijn
 eere / my hier heeft doen gaen : ende hem
 dooz zijnen bebelz vooz dese reyse be-
 rept om te doen alt'ghene dat u sal belte-
 ven. Was Messire Ansaldo te vozen ver-
 wondert geweest / hy verwonderde hem
 nu noch veel meer als hy de vrouwe al-
 dus hoorde spreke : dies hem de liberael-
 heyt van haren man Gilberto alsoo be-
 weerde / dat zijn vierige minne in me-
 doogent heyt began te veranderen / ende
 seyde. Dat en moet Godt nemmermeer
 ghehengen / mijn vrouwe (nae dien de sa-
 ke alsoo staet / als ghy my segt) dat te eers-
 schender soude zijn van des Mans eere /
 die met mijn liefde te lijden is / daerom
 meuch hy hier wesen zoo lange alst u be-
 lieven sal / niet anders dan oft ghy mijn
 vleeschelijcke sufter waert : en sult oock
 mogen tot uwen wille wederom by nae
 huyswaerts keeren : met voozwaerders
 dat ghy uwen man van mijnen weghen
 van sulcke groote beleeftheyt / als de zij-
 ne nu geweest is / zoo hoorlijck bedanc-
 ken sult als ghy sult mercken sulcx te
 behoozen : en hem daer benevens segghen
 dat hy my van nu voort aen althet hou-
 de vooz zijnen Broeder ende dienaer. De
 Vrouwe dese woorden hoozende / was
 meer verblijt dan opt haer daghen ende
 sprack. Alle de werelt en soude my siende
 op beleeftheyt uwer seden niet vozet ge-
 maecht hebben / datter yet anders wt
 mijn coemste alhier tot u gheballen sou-
 de hebben / dan t'ghene ick nu sie van u
 gedaen te wesen / daer dooz ick oock mijn
 leven lanch in u ghehouden sal zijn.
 Daer nae heeft zy oorlof aen hem geno-
 men en is eerlijck verselschapt zijnde we-
 derom ghekeert tot haren man Gilberto
 to / dien zy vertelde hoet daer ghebarens
 was het welcke hem ende Messire An-
 saldo met een onschepdelijck en getrou-
 we verselschapp te samen verbonden
 heeft. Als nu Messire Ansaldo ghereet-

schap maecte om den Pigromancien zijn bespjoeken loon te betalen / heeft die selve/aengenericht hebbende de beleefthepdt van Messire Gilberto aen Ausaldo ende van Ausaldo aen de Vrouw bewesen/aldus tot hem gheseyt. Dat moer Godt verbieden/ nae dien ic gesien hebbe Gilberto met zijn eere / en u met u liefde melt geweest te zijn/dat ich oock mede met mijnen verdienden loon niet mist en soude wesen : ende daerom aenmerckende dat ghy sulcx wel waerdich zijt/wil ich dat het u eyghen sal blijven.

De Ridder wert dies beschaemt en dede zijn wterste beste om den Pigromancien t'bedongen ghelt oft ten minste een deel daer af te doen ontfanghen : maer siende dat hy te vergeefs arbeide / heeft hy den Pigromancien (na dat die selve des berde daech zijn Boomgaert hadde doot verdwijnen) ooytlof ghegheben tot zijnre begeerten/om te vertrecke/ en hem Godde bevolen: en alsoo wert den brant zijnder onuysscher minnen/door een eerlijcke ende oprechte liefde ganeschelijck wtgeblusht.

Sophronia meynende te wesen de **Huyf** vrouwe van **Cisippo** / is de Huyf vrouwe van **Cito Quinto Fulvio** / metten welken sy na Rooren treckt. Daer toemt oock **Cisippus**/maer in armen state : ende beduchtende van **Cito** versmaet te werden/bekent hy daer (om aender doot te gheraken) eenen man vermoort te hebben. **Citus** wert hem kennende/ende seydt dat hy de moort bedeven heeft op dat hy **Cisippum** vander doot soude verlossen. De rechte doot slaghert dit siende openbaert hem selven ende zijne daet; daer deure zy alle dyp vanden **Keiser Octavianus** vry gelaten werden. **Citus** geeft **Cisippo** zijn **Suster** te wybe ende maect hem alle zijn have gemeen.

De achtenveertichste Historie.

Bewijfende der Fortynnen veranderinghe / ende de ghetrouhepdt van oprechte vrientschappe.

T En tijde dat **Octavianus** noch niet **Augustus** ghedaemt / maer inden state van **Triumvir** zijnde/het **Romeynsche** rijk regeerde/so was binne Roomē eenen Edelman genaemt **Dublius Quintus Fulvus** : de welke hebbēde eenen sone genaemt **Citus Quintus Fulvius** van wonderlijcker vernuftichepdt/ den selven tot **Athenen** ter scholen sandt om de **Philosophie** te leerē: ende heeft hem / so veel hem mogelijk was/ eenen Edelman aldaer bevolen genaemt **Cremes** / het wile hem een seer out vrient was. Dese heeft **Citus** in zijn eyghen huyf ontfangen int geselschappe van eenen sone die hy hadde gheeten **Cisippus** : metten welken hy van **Cremes** ghelijckelijck bestelt werdt onder de leeringhe van een **Philosophie** genaemt **Aristippus** : alwaer dese Jon-

gelinghen altijt by malcanderen zijnde/ d'een den ander zoo gelijck van seben behonden/dat daer onderlinge een vrientschappe ende geboeterichappe wt ghebozen is/ die namaels van gheerichande sake/dā metter doot/en mochte gescheeden werden. Geen van beyden hadde rust noch genuetheit / dan als zy by malcanderen waren. En want zy beyde niet een edel verstande begaef / oock ghelijckelijck ter leeringhe ghestelt waren/zijn zy niet eenen ghelijcken voortganc tot de vermaerde Hoorhepdt der **Philosophien**/niet sonder hun beyder wonderlijcken love/opgherlommen: in welker maniere van lebe sy wel dize faren lanc te saemen volherbende waeren niet zoo wenschelijcken welbehagelijcheydt van **Cremes** : dat hy den eenen niet meer en hiet voor zijns selfs Sone dan d'ander.

Ten laetsten (soo hiet alle dinghen op-
denemen) ist gebeurt dat Cremer nu al
oudt van daghen zijnde / overleden is:
waer inne sy bedden als over hem ghe-
meene vader / so gantsch gelijckelijck be-
dreeft waren / dat de vrienden ende ma-
gen van Cremer niet en couste hemere-
ken / welck van die twee jongelingen om
dat ongeluck den meesten troost behoef-
de. Sommige maenden daer nae ist ghe-
schiet dat Gissippus vrienden by hem en
by Titum waren / hen bedden vertroos-
tende van des vaders doot / en Gissippo
rieden een hupszouwe te trouwen ende
hebben hem ghesproken van een jonghe
maghet / die wonderlijcken schoon / van
edelen stamme / ende eens bozgers doch-
ter van Athenen was / welck name was
Sophronia / en niet vele boden vijftien
jaren oudt / sulck dat Gissippus daer in-
ne vertwilchde. De tijdt vander Bruy-
loten ghenakende / hadt Gissippus Ti-
tum met hem te willen ghaen om zijne
Bruyt eens te besien / alsoo die van hem
noch niet ghesien en was. Als sy daer
nu ten hupsle ghecomen waren / ende de
bruyt tusschen hen bedde was gheseten /
so began Titus / als een aenmercker bā
de schoonheyt van zijns vrients Bruyt /
de selfe met eenen doorszichtigen cruyt te
aenschouwen: die hem in allen deelen soo
wter maten wel behaechde / dat hyse
hoochlijck in hem selven began te prij-
sen / sulck dat hy sonder dies eenich ghe-
laet te toonen / so vierelijck in haerder
minnen ontsetten werdt / als opt Min-
naer op een vrou verliesde. Daer na zijn
die twee jonghelingen / als sy daer een
wijle tijts geweest hadden / weder thups-
waerts ghekeert: daer Titus alleen in
zijn camer ghetomen zijnde / began te
denken op die minnelijcke jonghe Ma-
ghet: daer hy soo vele hirtigher op ver-
lieft werdt / als hy meer ende meer op
haer bevallijcke schooneheyt dorchte / dies
hy dat vermerckende / nae veel vierighe
versuchtinghen / tot hem selven began te
segghe aldus: O ellendighe ende onsa-

lijcke Teyte / waer wil dy nu u herte ende
lieve op stellen? weet ghy nu niet dat
ghy deur de groote vrientdichappe ende
eere die u van Cremer en van zijn hups-
ghesinne bewesen is / oock mede door die
volmaecte vrientdichap die daer is tus-
schen Gissippe / wiens Bruyt dit is / ende
tusschen u / dat ghy dese jonghe Maghet
niet anders in waerden en behoort te
houden / dan oft sy was selfs vleeschelijc-
ke suster ware / wat vernindt dan waer
toe laet ghy u brengen van de bedriech-
lijcke liefde? waer toe van de bespoiten-
de hope? Spent de ooghen dijn ver-
stants / ende kent u selven o ghy ratp-
ge mensche / geest de rebene plaetse / ende
betemt de begeerlijcke crachten: matijche
u onbehoorlijcke lusten / en keert u ghe-
dachten elders. Wederstaet dese uwe
geple sinnelijckheyt int beginsel / en ver-
windt u selven dewijle het noch tijdt is.
Gheue ghy nu wenscht en is niet beta-
melijck / noch ten is niet eerlijck. Gheue
dat ghy nu bestaet te bejagen / als waert
ghyt al seker om verwerben / als neen /
soo behoort ghyt selve te blieden: indien
ghy aenmercken wilt wat de oprechte
vrientdichappe hier is eysschende / en wat
ghy schuldich zijt van doen. Wat suldy
dan beginnen o Tite: Ghy sult die onbe-
hoorlijcke minne moeten verlaten / in-
dien ghy anders nae't behoort doe wilt.
Maer als hy hem dan weder met de
schooneheyt van Sophronia verbeelde /
heeft hy ober d'ander zyde vallende / al-
les voorszproken / ghescholden / seggende:
de Wetten der liefden zijn al van veel
grooter machte dan alle ander Wetten /
als die niet alleen de wetten der vrient-
schappen / maer oock de Godlijcke wet-
ten breken. Hoe menich werben ist wel
gheschiedt dat de vader op zijns selfs
dochter / de broeder op zijns selfs Suster
ende die stiefmoeder op haer mans sone
verliesde / dits al veel wonderlijcker dan
ofter een vriendt zijns vriendts wijf be-
gheerde / t welck al veel meer dan dyp-
sent werben gheschiedt is. Hier en bo-

ven noch/ soo ben ick jonck/ ende de jonck-
hepdt is der liefden werten gantsch on-
derwoopen. Tghene van dat der liefden
behagen is/ moet my oock wel behagen.
Het gene dat der eer en aengaende is/ be-
taemt den genen die rijper van jaren is.
Ick en kan niet anders willen dan het
ghene dat de liefde wil. De schoonhepdt
van dese Maghet/ is wel waerdich van
eclkerlijck bekindt te werden. Ist dan
dat ick/ die jonck ben/ beminne / wie sal
my niet recht daer van berispen mogen?
Ick en beminne niet om dat het Gif-
pus Wuyt is/maer ick beminne/om dat
ichse oock bekindt soude hebben/ Gode
ghebe oock wiens Wijf sy gheweest
mochte zijn. De Fortupne is de ghe-
we die in desen sondicht / om dat sy dese
Maghet wijnen vziendt voor eenen an-
deren toeghevoert heeft. Ist dan oock
dat sy behoort bekindt te werden (soo sy
onghetwijfelt deur haer schoonhepdt be-
hoort ende wel verdient sy behoort oock
Gisippus sulcx noch al vernemende/ be-
ker te vernoeghen dat sy van my zijnen
vziendt/ dan van eenen anderen bekindt
werdt. Daer nae is hy weder met hem
selven spottende / van dese rede gevallen
over d'ander teghen zyde / ende van die
wederomme op d'ander: in welke strij-
dende gedachten hy niet alleenlijck dien
dach en naestvolgende nacht/maer oock
beel ander dagen ende nachten overghe-
bracht heeft / sulcx dat hem het eeten en
den slaep ontguck/ ende van s'wachhepdt
genootsaecht wert het bedde te houden.
Gisippus hadde lange wel gemerct dat
hy volswaer gedachten was/ de welke
missende dat hy plat te bedde bleef lig-
ghen/ dies halven gantsch treurich wert:
ende bestont met alle neerstichepdt ende
vochbulbichepdt (sonder pminneren vā
hem te zijn) hem te vertroosten/ hem dic-
mael met ernstelijck aenstaen nae d'oor-
saech zijns swaeruoedichepds en zinn-
der siechten vraghende. Maer nae dat
Titus Gisippo (die sulcx wel verstant)
met fabulen ghepaep hadde / ende hem

van Titus om de waerheyt te seggen ge-
bronghen beboelbe/ heeft hy ten laetsten
al ver suchtende ende clagende/ Titus al-
busdanige antwoorde ghegeven. Waert
Gode believen gheweest Gifippe / soo
hadde ick den doot verre boven t'leven
vercozen/ aenghemerct de Fortupne my
in sulken state gebracht heeft/ dat ick nu
van mijn stantbastichepdt de proeve moet
doen: waer inne ick my niet schandelijck-
ker beschamthepdt verwoeken bekin-
de. Maer ick verwachtte daer oock haest
mijnen wel verdienden loon af/ dat ic de
doot/ de welke my oock veel aenghenam-
mer is/ dan mijn leven met de wroeging-
ge mijns snoothepdts: die ick nu als dien
ich geen vlinck en mach noch en behoort
te verberghen) niet sonder anstige be-
schaemthepdt sal ontdekken. Alsoo began
hy hem te openbaren d'eerste oorsprong
zijner ghedachten/ den strijdt der selven/
ten laetsten oock wie d'overhand hadde
ghehouden / ende dat hy zijn liefde tot
Sophronia soude moete besterven: daer
beneven syde hy voorszeker / dat hy wel
verstaende hoe qualijck hem alsulcx be-
taemde/ hem selfs daerom straffen wil-
de/ ende die halven voor gheminnen had-
de te sterben: daer hy oock wel haest toe
meende te comen. Gisippus die hoorde
de/ ende zijn dierlijck ghelaet aenschou-
wende / stondt eerst al wat in twijfelge-
ker ghedachten: als de ghene die nu zijn
herte/ hoe wel nochtans wat matig het/
metter minnen van Sophronia ghevan-
ghen beboelbe te wesen/ nochtans heeft
hy sonder langhe merren besloten / dat
hem zijns vziens leven boven Sophro-
mans liefde ter herten behoort te gaē:
ende also doot zijns vziens tranen dork
tot weenen beweecht zijnde / heeft niet
betrænde oogen treurichlijck aldus ge-
antwoort. Waert saech/ Tite/ dat ghy
gheenen troost en behoefde/ soo ghy pmi-
niers doet/ ick soude my aen u over u be-
claghen: als vanden ghenen die dus lan-
ghe soodavigen over groot liden bedac-
kende / onse vrientdichappe schijnt ghe-
boeten

broeken te hebben. En alhoewel u dese
saken niet eerlijck en dachte/ soo en moet
men nochtans sijnen vrient niet meer de
oneerlijcke dan de eerlijcke dinghen ver-
bergen: overmits de ghene die een recht
vrient is/ zo seere arbeijt om sijn vrient
te ontraden het gene dat niet eerlijck en
is/ als hy hem metten vrient verlijdt
int gene dat eerlijck is: maer dit wil ick
nu ter tijt laten baren ende comē tot het
ghene dat ick nu aldermeest vermercke
van noode te wesen. Ten gheeft my geen
wonder dat ghy Sophroniani/ die my te
wpe belooft is/ vierlijchlyc beminne/
maer my soude wonder geben dat sulc
niet en ware: overmits my wel beken-
te haer schoonheyt/ ende oock de edel-
heyt van uwer herten: het welck dies
te s waerder ghequel ghedoocht/ soo
het ghene dat het beindt/ edeler ende
uytderender is. Ende hoe dat u lief de
tot Sophronia meer op redene staet/
hoe dat u beslaechte over de Fortupnetē
minder redene heeft: hoe wel ghy't niet
wt en spreect dat de Fortupne haer my
ghejont heeft/ende laet u beduncken dat
u lief de dies te eerlijcker soude wesen/
indien zy enen anderen dan my toe be-
hoorde. Maer zydy verstandich (soo
ghy plaecht te wesen) soo seght my doch
wieu zy vander Fortupnen toegehoort
mochte werden daer ghy haerder meer
af hadbet moghen danck weten/ dan dat
zy my die ghejont heeft? Soo wie haer
anders gehadte mochte hebben (al waer
u lief de noch al eerlijck ghelooft) die
soude haer nochtans liever gehadte heb-
ben booz hem selven/ dan booz u: het
welcke ghy van my niet en behooydt te
vermoeden/ indien ghy my anders booz
sulckē vrient hout als ic u ben/ ende dat
is wel reden: want my en gedencke niet
handē tijt af dat wy onderlinghe vrien-
den zijn geweest/ dat ick yet gehadte heb-
be/ het welck niet soo wel u epgen als
mijn epgen was. Kengaende dit goet al
waer den handel van het houwelijck so
betre ghecomen dat het niet ontkocht

en soude moghen werden/ noch soude ick
daer mede doe als met mijn andere goe-
den/maer de saecken zijn noch in sulckert
state/ dat ick haer u epgen alleen te we-
sen noch maken mach: het welck ic oock
doen sal: want ic en weet niet wat ic van
mijn vrien schappe tot uwaerts behooy-
re te houden/ indien ic mijnen wille met
den uwen niet ghelijck en can maken in
een sake die met eeren geschieden mach.
Het is wel waer dat ick Sophroniani
getrouwt hebbe/ dat ickse innerlijcken be-
minne/ ende dat ick met wenselijcker
begheerten nae de Wyloft verlanghe/
maer mi ick merckē dat ghy noch al vele
vriegher minne tot haer vzaecht/ als
de ghene die beter de volmaecktheyt in
sulcken wtghefonderde oft winnende
schoonheyt hebt conueniē bemerckendā
ick: soo bidde ick u dat ghy doch te vze-
den zijt/ende dat ghy gelooft dat zy niet
als mijn Wyloft/ maer als de uwe in
mijn bedde tomen sal. Laet daeromme
dese quellende gedachten baren/ verbyjse
alle uwe swarticheyt/ staet wederom-
me nae u verlozen gesont heyt/ zijt wel
ghetroost/ hebt enen vrolijcken moey-
ende verheyt van nu boozagen met blij-
schappe ende met vzeuchden het loon
uwer liefden/ die meerder ende waerdig-
her is dan de myne. Soo vele vrolijck-
heys als Titus (hoozende Gissippum
aldus sprecken) in sijn herte gheboelbe
deur den soeten hope van't ghene hy be-
minde: soo vele beschaemtheyt bracht
hem oock de behooyliche redene in sijnē
sinnen: de welke hem booz ooghen sel-
de/ dat het hem zoo vele te onredelijc-
ker dachte sulcke aenbedinghe te ont-
fanghen/ als die gaerfrijke mildicheyt
van Gissippo wel te groot ende te vzen-
delijck was: dies hy niet aflatende
van weenen/ ten laetsten met van wer
noot aldus heeft moghen andrwooz-
den. W mildicheyt ende oprechtē vrient-
schappe/ alderlijeste Gissippe/ betoonds
my claerlijck ghenorch wat de myne
schullich is te doene. Dat en moek

Godt nemmermeer willen dat ick die
 ontfanghen soude als de mijne / die hy u
 toe ghevoecht heeft / als den ghenen die
 hy daer waerdigher toe ghekeend heeft:
 want indient zijn believen waer geweest
 dat dese Maghet my toe behoort soude
 hebben: ghy noch niemant en behoort
 te vermoeden / dat hy u die minnermeer
 soude toe gheschiede hebben. Ghieniet
 daerom u verliesinghe ende Godes be-
 schepden oordeel niet u volijckheyt: u
 verbljvende niet zijne gabe / ende laet
 my alleen verdwynen inden tranen die
 hy boort my / als boort een mensche die
 sulck groot gheluck ontwaerdich is / be-
 reydte heeft: want ick sal die verwinnen
 u tot eenen lust / oft sy sullen my verwin-
 nen my tot een rust. Doen sprack Gif-
 pug tot hem. Wy aldien (Cire) onse
 vrientdtschappe my soo vele ooploft dat
 ick u mach dwingen om my te believen
 in een saecke die ick begeere / ende indien
 die selve vrientdtschappe u so verre mach
 brengen dat ghy minnen sinne wilt vol-
 ghen / soo salt sonderlinghe zijn in desen /
 al waer ick onse vrientdtschappe voleo-
 mentlijcken gebruycken wil: ende ist dat
 ghy mijn begheerten verwillighen wilt
 niet sodaniger vlijshet alsmen vrients
 goeden behoort te ghenieten / soo wil ick
 bestellen dat Sophronia u eygen wesen
 sal. Wy is wel ghenoech bekend hoe seer
 machtick der liefden crachten zijn: ende
 weet oec niet allen wel dat die selve niet
 eenmael / maer menichmael tot eenen el-
 lendigen doot gebracht hebbē / daer ick u
 soo nae by te wesen mercke / dat ghy niet
 en sout mogen wederkeeren / noch u tran-
 en verwinnen: maer alijt voortgaen-
 de soudp verwonnen ende onder den last
 blyben / ende soude u dan onlanck om
 geselschappe te houden / nae volghen. Al
 waert dan saecke dat ick u nergheens an-
 ders om en beminde: soo is my u leven
 liefst waert om het mijns wille dat aen
 het uwe hanghende is: ende daeromme
 sal Sophronia u eygen zijn: wanten geen
 ander en can ghebonden werden die u so

aenghenaeem ende behaethlijck is: ende
 ick mijn herte lichteelijck tot een ander
 vrouwe keerende / sal u ende my self daer
 mede vernoeegen. Ick gheloove wel dat
 ick dus mit niet wesen en soude in ditte
 te dorne / waert saecke datter soo luttel
 Vrouwen / ende niet sulcker swaricheyt
 als vrienden ghebonden werden: maer
 wel machtick zijnde weder een ander
 wijf / maer niet sodanighen vrient te
 vinden / hebbe ick die liever te verwisse-
 len / ick en segghe niet verliesen (want die
 boort my niet verlossen en wert als ick
 se u ghebe) maer te manghelen / een goe-
 de om een beter ghebede / dan v te ver-
 liesen. Daeromme indien mijn vrede
 nich ghehoort by u heeft / soo begeere ick
 dat ghy u herte tot dit verdziet trecken-
 de / ons herde gelijckelijck tot eender tijt
 vertroosten wilt: ende schickt u daer toe /
 in hoopen levede / dat ghy de weelde
 die u vierige minne tot Sophronia wel
 verdient heeft / sult moghen ontfanghen.
 Al wast nu soo dat Titus hem schamen-
 de te verwillighen dat hem Sophronia
 tot eene Bruidt ghejont soude werden /
 noch al hartnechlich bleef int wegeren:
 nochtans heeft hy vander liefden ter
 eenre / ende van zijns vrientds raedt ter
 anderen zyden ghetrocken zijnde / ten
 laetsten aldus ghesproocken. Waert nu
 alsoo / Gifpug / dat ick het gene ghy my
 biddet ende dus seere op my begheert nu
 dede / soo en soude ick niet können be-
 denken wien ick daer inne meest ghe-
 volcht soude hebbē / te wetē oft mijn we-
 schen: doch aenghemerckt u vrientdelijc-
 he mildsheyt in desen soo groot is / dat
 sy mijn redelijcke beschaemthet te bo-
 ven gaet / soo sal ick daer time verwilli-
 ghen / maer ghy meucht nochtans wel
 voortseker weten dat ick't niet en ont-
 sanghe / dan als de ghene dien wel rontde
 is dat hy van u ontfangt / niet alleen de
 persoon dien hy boven al bemint / maer
 oock mede zijn selfs leven. Godt den
 Heere almachtich maecte my soo ghe-
 luckich / - dat ick behouden uwer gheen
 ende

ende welbaert / it tot eenigher tijdt mach
doen blijcken / hoe groot de vrientſchap
pe by my gheacht is die ghy my betoont
als die ic goedertieriger dan ic my ſelven
ben / tot my waert bewijſt. Doen ſpreek
Gisippus aldus. Om deſe ſake dan ten
goeden eynde te brengen / dunct my van
noode deſen middelſte ghebruycken. Is
bekant dat Sophronia na lange tuiſſchen
ſpreken van haer ende van mijn vrien
den my ten laetſten toegheſeyt is: waer
omnie daer ooc een grote ſchandalifatie
foude comen zo wel onder mijnne als on
der haer vriende indien ic quame te ſeg
gen ic en wilſe niet tot een hupſozouwe
hebben: daer ich niet veel op achten ſou
de / by aldien zy noch al even wel u hup
ſzouwe werden mochte. Maer al mijn
dachten is indien ic hiſe in deſer manieren
verlate / dat zy van hare maghen aen ee
nen anderen man ſal gegeven werden: en
alzo ſouder ghy verliesen t'gene dat ich
niet verwerken en foude. Hierom dunct
my goet (indient u mede behaecht) dat
ick den handel verfolge also die van my
begonnen is / dat ic hiſe tot mijnen hupſe
hale / als mijns ſelfs bruyt / ende dat ick
bruyloft houwe. Dan ſullen wijt op den
abont t'ſamen beſtellen (zo wy wel ſul
len conuen doen) dat ghy daer by ſult
ſlagen gaen / als by u ſelfs wijs: en daer
nae op gelegen tijt ende plaetſe dien dan
den vrienden ontdekken: den welcken /
indient hem dan aenghenamen is / dat
goets: maer zijn zy dies trouwe / zo ſal
dies niet te min noch weſen: ende ſullen
hun nootlijck (overmits t'ſelve niet en
ſal moghen ontdaen werden) moeten te
heden ſtellen. Deſen raet heeft Tito
water maten aengenaem geweeſt. Aldus
heeft Gisippus daer nae / als Titus
hoor deſen hoop ende trooft u al we
der geſont ende ſterck van liſhame was
gheworden / de maghet hoor zy n bruyt
binnen zinen hupſe blydelijck ontfan
gen heeft: daer een groote ende heerlijcke
feck wert bereyt ende ghehouden.
Als nu den nacht gecoomen was / hebbe

de maechden de bruyt op haers bruyde
goms bedde ghelaten en zijn inter come
ren geſchepden. In ſtont Titus camere
aldernaeſt aende Camere van Gisippo /
ſaet datme wte eene inde andere mocht
te comen: daerom Gisippus binnen zijn
eyghen camere alle elijck wt ghebluſcht
hebbende / ſachtelijck ghetreden is tot
Titum / die hy ſepde / dat hy by zijn
bruyt foude gaen ſlaen. Maer als Ti
tus dit hoorde began hem (verwonen
zijnde van ſchaemte) zijn voornemen te
verouwen / ende weggerde byde bruyde
te gaen. Dies niet te min heeft Gisip
pus (die zo wel metter herten als metten
woorden een volmaecht vrient / ende om
hem vrientſchappe te bewijſen begheer
lijck was) nae lange diſputatie ten laetſte
noch zo veel gedaet / dat hy hem inder Ca
meren ſandt / de welcke zo haest niet int
bedde en was gheromen / hy en brachde
niet ſachter ſtemmen de maghet (gelijck
als wt boerte) oft ſy zijn hupſzouwe
wilde zijn: die niet anders wacende dan
hy en waer Gisippus hem ter antwoor
de gaf ſae: daer op hy haer ter ſtont een
ſchoonen vſchelijcken rinch aender hant
heeft geſteken ſeyghende / ende ick wil u
man weſen. Daer nae t'houwelijck vol
bringende heeft hy een langhe ende min
nelijcke luſt met haer ghepleecht / ſonder
dat zy per anders conſte vermercken dan
dat Gisippus by haer was ghelegghen.
Ten ſelven tijden dat dit houwelijck tui
ſchen Titus ende Sophronia geſchiede /
is Publius zijn vader van deſer Werelt
overleden: daerom Tito gheſchreven
werdt dat hy ſonder vertreck tot Ro
men moeſte comen / om aldaer zijn din
ghen te beſchicken. Aldus heeft hy met
Gisippo van zinnen thupſvaert gheraet
ſlaecht ende van Sophronia met hem
te leeden: het welck niet behoortlijck noch
oock niet moghelijck en was te volbrin
ghen ſonder haer te verclaeren hoe de
ſacken tuiſſchen hem beyden ghelegghen
waeren. Daerom hebben zy Sophro
niam op een tijdt inder cameran gheroe
pen

pen ende haer gantschelijcken ontdeckt
 hoe daer metter saken ghebaren was; al
 waer Titus haer sekerheyt van dien
 dede blijcken doort melden vā veel serre-
 te saecken gheschiet tusschen hun beyden
 alleen: dies Sophronia gheheel verbaest
 ende verslaghen werdt. De welcke nae
 dat zy d'een en d'ander een wijle met een
 treurich gelaet aengesien hadde/ met al-
 len deerlijck began te weenen/ haer ian-
 merlijck beclagende ower t' bedroch haer
 van Gissippo ghedaen. Doort sonder ee-
 nighe woorden daer of te maken binuen
 haren hupse/ is zy stracx ghegaen tot ha-
 ren vader ende moeder/ den welken zy
 hertelck t' bedroch dat hun luyden ende
 alle heure magen ghesiet was van Gi-
 sippo: hen luyde verskerende dat zy wa-
 re de hupsprouwe van Tito en niet van
 Gissippo zoo sluyden waende. Dese
 mare was den vader van Dophronia
 hertelijcken leet om te hooren: de welcke
 met zijn maghen hem dies grootlijcken
 ende swaerlijcken beclachde tegens den
 vrienden ende magen van Gissippo/ dies
 daer groot ende verscheyden rumoer en
 tweedracht onder gheresen is: sulck dat
 Gissippus daerom/ niet alleenlijck van
 Sophronias/ maer oock van zijn selfs
 vrienden ende magen grootelijc beschul-
 dicht ende qualijck ghewilt werdt: ende
 dat peghelijck hem zepde scherpe beris-
 pinghe lae oock straffinghe wel verdtent
 te hebben. Maer dies al niet tegenstaen-
 desepde Gissippus by eenen pegelijcken
 dat hy een eerlijcke daet ghedaen hadde:
 daer af hem de maghen van Sophronia
 wel met recht oock behoorde te danc-
 ken: als die heur aen een deuchtsamer en
 machtiger swager geholpen hadde dan
 hy selbe was. Men d'ander zijde aenhoor-
 de Titus alle dit geclay/ ende droch dat
 niet verdrictiger herten: maer aenmere-
 kende der Gijcken zede te wesen dat sy
 dies maer te meer rumoers ende bze-
 gementen voortbrengen als zy niemant
 en vinden die hem daer teghenstelt: ende
 dat zy pemandt vindende die hy derf we-

derstaen selfs een ootmoedich ende her-
 woopen volcken zijn: zoo nam hy vooz
 he hun spotteringen niet langhet sonder
 antwoorde te gedoogen. Daeromme hy
 een Romeyns herte ende Athenenfer
 verstandt hebbende/ met eenen vout be-
 guemelijck ter saecken dienende/ alle de
 vrienden van Gissippo ende van So-
 phronia in een Tempel heeft doen ver-
 gaderen/ alwaer hy met niemant dan
 met Gissippo verselschapt/ gecome we-
 sende tot hun luyden began te segghen
 t' gene hier nae volcht. Veel Philosophē
 geboelen t' gene byden sterfelijcken mē-
 sche ghedaen werdt sijnen oorspronck te
 nemē upt de schenckinge ende ordeninge
 der onsterfijcke Goden: ende daerom
 willen sommige segge dat het gene tāt-
 ter geschiet oft pimmermeer geschieden
 sal/ nootlijck also moet wesen: hoe wel
 daer oock andere zijn die dese noot sake-
 lijchheyt alleenlijck Reken inde dingen
 die nu al geschiet zijn. Welcke optusen/
 indē zy met eenich oordeel aengemerce
 zijn/ ghenoech opentlijck doen blijcken/
 dat het bestaen om een gheschiede ende
 onbeanderlijcke sake te begrijpen ende
 straffen/ niet met allen anders en is/ dā
 hem selfs te willē verstandiger dan die
 Goden zijn/ betoone: van de welcke wy
 behooren te gelooven dat zy alle dingen
 met een eeuwighe redene (sonder eenige
 dolinghe) beschikken/ ende ons/ oot alle
 saecken daer mede bestieren. Daerom
 meuchdy nu lichtelijcken merken hoe
 sot ende beestelijc die verwaentheyt is/
 heur werkingen te willen berispen: en
 daer benebens hoe strafwaerdich de ge-
 ne zijn/ die hun van heur selfs vermetel-
 heyt daer toe laten brengen: van welc-
 ker aert ghy luyden (nae mijnen oordeel)
 al te samen zijt/ indient anders waer
 is dat ick verstaen gestabelijcken onder
 u luyden geseyt te werden van t'houwe-
 lijck tusschen Sophronia ende my/ diem
 ghy meent Gissippo te wybe ghegeven
 te hebben: want ghy luyden niet en aen-
 merckt dat zy van eeuwigheyt my ende

niet Giffippo/toegheschiedt was/soo nu
opentlijck metter daet blijcken mach.

Maer want het spreken vande verholen
voorzienicheydt ende verhozghen meeni-
ghe der goden by vele Menschen hardt
en swaer valt om begrypen / zooben ick
noch te vreden de saecke alsos te nemen
ende te stellen / recht oft hem de Goden
niet ons noch met onsen dinghen gantsch
niet en b'moeyden : ende wil comen op
de menscheijckie redenen / naer de welcke
sprekende / ick ghedronghen zal werden
twee dingen te doen gantsch tegens mijn
natuere. Het eene is my selven per wat te
pypsen / d'ander is eens anders name per
wat te verachten ende te verminderen.

Maer want ick noch int een noch int an-
der/niet met alle en dencke vader waer-
hent af te wijckē / en dese tegenwoordige
zake tselve epstehende is / zal ic dat noch
ten laetsten nootlijck pleghen moeten.

Wwe clachten meer upt een raserijē dā
upt redene spruytende / berispen / lasteren
ende schelden niet onophoudelijcker / ja
noek niet opzorige murmuratē Giffip-
pini : ende dat overmits hy door zinnen
raet ende goetduncken tot eenen Wpbe
heeft gegeven de ghene die ghy door den
uwen hem haddet toegeboecht: waer in-
ne hy / mijns bedunckens / hooghlijck te
pypsen is / ende dat om tweederley rede-
nen: d'een is overmits hy ghedaen heeft
dat een volmaecht vrient wel betacut /
d'ander overmits hy wiffelijcker dan
ghyluyden gedaen soudet hebbe / gedaen
heef. Mijn voornemen en street nu niet
om u luyden te ontfouwen en verclaren
tghene dat de heylighe wetten der vrient-
schappē dē eenen vrient gebieden te do-
u vooz den ander: maer sal mi alleenlijck
gewoech zijn u te doen bedencken dat den
bant vā vrientschappe in sommige din-
gen stercker bint dan den bant vā bloede
oft maechschappe / gemerckt wy sulda-
nige vrientē hebben als wy selfs verker-
sen / maer suldantige magen als tgelvch
ons verleent. Ist dan also dat Giffippus
mijn leven (die zijnen vrient was / daer ic

my oock vooz houwe) bemindt heeft vo-
ben u luyder vrientschappe / so en behoort
hem niemant daerom te verwonderen.
Maer laet ons nu tot de tweede redene
comen: daer sime ic u met meerder ernst
wil betoonen dat hy in desen wyzer dan
ghy waert / is gheweest: ende laet my be-
duncken dat ghy met allen geen geboelē
en hebt vande voorszichticheydt der Go-
den / maer noch veel minder kennisse van
de cracht der vrientschappen. Ich segge
dan dat u goetduncken / u voornemen en
ulwen raet Sophroniam te Wpbe hadde
gegeve Giffippo dat een ionc mā en Phi-
losophe is: en goetduncken / voornemen
en de raet van Giffippo heeft die oot ge-
geve een ionc Man en Philosophie als hy
is. Wven raet gaf die eenen Athenienser:
maer Giffippus raet ghaf die een Romēn.
Dooz u goetduncken wert zy be-
staet aen een edelich / dat een rertijc man
was : doort zijne quam zy aen eenen die
edeler vā stamme / en niet minder eerlijc
van deuchden is. Voortdeel gaf haer een
rijck ionck man: Giffippus voortdeel ghaf
haer aen een die veel rijcker is. Ghy luy-
den haer eenen Man die haer niet alleens
niet en beminde / maer die haer oot nau-
welijck en kende: maer Giffippus ghaf
haer eenen die haer boven zijn selfs leven
beminde en begheerde. En dat mijn seg-
gen warachtich / en zijn daet boven de u
we te pypsen is / suldy aldus van stuch
tot stuch mogen aenmercken. Erst dat
ick een ionck Man ende Philosophie ben
als Giffippus is / werdt sonder eenich
verder bewijs te soecken / blijkelijck ge-
noech dooz mijn aensicht ende dooz mijn
leeringe veruycht: hy en ic zijn vā eender
oude / en hebbe met gelijcker voortganck
de schole alst te samen gehanteert. Het
is wel so dat hy een Athenienser is / ende
ic een Romēn: maer indien de glorie vā
dese twee steden wel teghens malcander
gelwege werden: men sal bevindē dat ick
upt een vry stadt hē / maer hy wt een stad
die eens anders tribuut onderworpen
is: dat mijn vaderlant ober die ghecele
werelt

werelt ghebiet/enbe dat het zijne onder t
 mijne dienstbaer is: dat mijn Vaderlant
 bloepende is in vroomheyt ter wapen/in
 mogentheyt van t rijck/enbe in alle ghe-
 leerthepdt/ daert zijne gheen roem meer
 en heeft dan alleen de geleertheyt. Daer
 en boven/ al ist so dat ic hier niet dan een
 slecht schoelier en schijne/ soo en ben ich
 daerom niet ghesproten wt de hesse oft
 wt de slechste den Romeynen: want mij-
 ne wooningen ende de gemeene plaetsen
 binnen Roomen zijn vol antike ofc over
 onde beelden mijnder voozouderen/ oock
 bintmen de Romeynsche Jaerboecken
 vol van beelderley triumphen die de
 Quintij geboert hebben tot op het Cap-
 itulum van Roomē: welcke loslijcke na-
 me mijnder voozouderen noch soo luttel
 verdoyt is/ dat zy op desen tegenwoozdi-
 ge tijt noch meer dan opt in eeren bloep-
 ende is. De schaente doet my nu swijgē
 van mijn rijckdommen/ als die noch wel
 gedencke dat de eerlijcke armoede de ou-
 de ende alderrijckelijckste erffenisse is
 vanden edelen Burgeren van Roomen:
 maer oft dese loslijcke armoede te de-
 sen tijde van t ghemene volcken ver-
 decht/ ende daer teghen't besitten van
 groote machtighe rijckdommen ghepre-
 sen waren: zoo ben ich daer mede/ niet
 maer mijn begheerlijckhepdt/ maer als
 een beminde vander Fortupnen over
 bloedelijck begaest. Ic bekenne genoech
 waer te wesen dat u de swagherichappe
 van Gissippe lief ende waert behoort te
 wesen/ als die hier u mede Burgher is:
 maer ick en behoort u in gheenen stuc-
 ken minder aengenaem te zijn binwen de
 Stadt van Roomen: als die my daer tot
 een vriendelijck waert en een nut soch-
 buldich en machtrich voozstander/ so wel
 vooz de gemeene stad als vooz u eyghen
 saken sult mogen gebuycken. Wat men-
 sche dan onpartijdich nae redene oorzee-
 lende/ soude doch nwen raet ende vooz-
 nemen botten dien van mijnen Gissippo
 prijsen/ voozwaer niemant. Also is dan
 Sophronia met allen wel in huwelijck-

ke bestaet aen Titum Quintum Ful-
 vium/ die edel/ van onder vermaerden
 stammē/ een rijck burger tot Roomen en
 een vrent van Gissippo is: ende segghe
 dan dat de gecnen die om dit huwelijck
 treurt ende hem dies beclaecht/ niet en
 doet naet behooren/ dat sulck oock niet
 en verstaet wat hy doet. Men salder
 mogelijck enige vinden die segghen dat
 zyt him niet en beclaghen dat Sophro-
 nia Titum de Man heeft: maer zyn al-
 leenlijck touwreden int beleet der sake dat
 zy also bedecktelijc en steelwijc zyn wijf
 geworzen is bytē wegenschap vā vrie-
 den oft wagen. En dit en is niet wonder
 lijer noch gheen saecke die selsam ghe-
 schiet. Ick swijge hier noch vanden ge-
 nen/ die ondanclyc heur ouders eenen
 man hebben genomen/ die niet haer lief-
 kens haer anders ontlopen zijnde/ ter
 boelkens van hups byzouwen gheworzen
 zijn/ die eer metten groben buycken ende
 kinderbaren dan metter tonghen haer
 houwelijck gemeldet hebben/ sulck dat
 der anderen barmhertichepdt tot ghenade
 beweert werdt door der Dochteren
 ellendigenootsakeelijckheyt: van alle twelc
 voorzeheden staet met Sophronis niet
 gheduert en is: maer is in gheschichte-
 lijck/ beschepdelijck ende eerlijck van
 Gissippe tot eenen echten Wybe gheghe-
 ber. Een ander sal hier segghen dat sy
 vanden gheenen die des gheen macht en
 hadde wighehouwelijck is.

Dit syn sotte ende wijlijcke clachten/
 vooztromende wt onbescheden sinnen.
 Ten is niet niens dat de Fortupne in sel-
 same ende verscheppen middelen ghe-
 buyckt om een saecke tot synen voozsie-
 nen eynde te byngghen. Wat hangt my
 daer doch aen/ oft een schoonlapper is
 oft een Philosoph die nae syn goetdun-
 ken mijn saecke int heymelijck oft op t
 tpalaps beschickt als t selve ten goeden
 eynde comt? Is de schoonlapper gheen
 beschepden man/ soo behoort ick my wel
 te wachten dat hy hem mijnder niet
 meer en moye/ maer ben hem dies
 niet

niet min van t'gene by hem wel gebaen/
 en ten besten vergaen is / dancbbaerheyt
 schuldich. By aldien Sophronia wel
 gehouwt is / van Gissippo / so ist een car-
 nutte dwaesheyt hem te beclagen overt
 middel van hem daer toe ghebruycht.
 Betrouwt ghy zyn verstand niet / zoo
 wacht u dat ghy niemant meer vā uwe
 Dochteren te houwelijck besteeft / maer
 kiewijst hem van desen / dancbbaerheyt.
 Hier en boven moet ghy lieden oock wel
 weten dat ic niet geenen argelift oft be-
 droch bestaen en hebbe dooz de persooone
 van Sophronia eenighe blecke in d'eer-
 saemheyt ende vermaertheyt van uwen
 bloede te brengen: ende niet teghenslaen-
 de ick haer hemelijcken te wijve hadde
 ghenomen / ende quam ick niet als een
 schaker haer marchdelijcheyt beroohe/
 noch en hadse niet liever vrantlijck met
 verachttinge uwer maerchschappen / dan
 eerlijck te verwerben: maer bierichlijck
 ontsicken zijnde dooz haer hemelsche
 schoonheyt ende wtneemende deuchde/
 ende aenmerckende / indien ick den mid-
 del om haer tot een bruyt te vercrigen/
 als niet u daeromme aen te soecken (soo
 ghy mogelijk seggen wilt dat ick schul-
 dich was te doen) ghepleecht hadde / dat
 ghyse my niet geerne ghesont en soude
 hebben / wt breefen dat ick haer niet my
 tot koomen leyende / wt uwen ooghen
 brengen soude een persooone die zoo her-
 telijcken van haren anders ende magen
 bemint was: zoo hebbe ick dese beclachte
 cloechheyt / die u lieden nu ontdeckt is /
 ghepleecht: ende hebbe Gissippum doen
 bestaen t'ghene zyn voognemen niet en
 was / te weten dit houwelijck vooz my
 te handelen ende in mijnen naeme aen te
 gaen. Ende daer nae / niet teghenslaen-
 de ick haer bierichlijck heminde / zoo
 hebbe ick niet als een minnaer / maer
 als haren greechten man de vereenigin-
 ge van haeren houwelijcke gesocht: ghe-
 mercht ick haer lichaems niet eer en
 athenaecte (so zyn selfs niet de wercheyt
 betuygen mach) vooz ende al eer ic haer

met de behoorlijcke woordē ende met tē
 vingerline getrouwt hadde / haer vragē-
 de oft zy my tot haeren Man begerde /
 daer op sy niet tae ter antwoorde gaf: en
 oft ghy u beduncken liet dat zy in desen
 bedroggen waer / so en ben ick dits niet
 te berispen / maer zy / als die / niet en
 vracnde wie ick was. Dit is dan het
 groote quaet / de groote mis daet / ende
 het bevroch datter bedrogen is dooz Gi-
 sippum als hi ent / en dooz my als min-
 naer: dat Sophronia bedeckelijck de
 huyf vrouwe Tito Quinto is gewordē /
 en hierom lastert / dreycht en b'clacht
 ghy hem: wat sulp doch meer conen
 gedoen oft hy Sophroniam aen een sla-
 va / hoer oft aen een rabbaut ghy gheven
 hadde / wat hetens / wat kerchers / wat
 pynten souden daer gemercksaem te mo-
 gen schijnen? Maer dit willen wy daer
 by laten. De tijt is nu gekomen / dien ick
 noch niet en verbejde / dat mijn Vader
 overleden is / ende dat ick nootzakelijck
 weder nae koomen moet keeren: daer-
 omme ick in meeninghe zijnde om So-
 phroniam niet my te leyden / u alle die
 hebbe ghevoelt ontdecken / dat ick u mo-
 ghelijck anders noch verborghen sou-
 de hebben: t'welck ghy luyden (indien
 ghy anders wijs zijt) niet vroljcken
 moede sult ghevoegen: want waer my
 uen sinne geweest u lieden te bedriegen/
 oft te veronghelijcken / ick hadde haer
 bespoftende moghen verlaeten: maer
 dat moet God alijst verbieden dat sulc
 kantsche smootheyt pinnermeer her-
 berghe soude binnen een konenijck
 herte. Sy dan / namentlijck Sophro-
 nia / is dooz believen der Seten / dooz
 cracht vanden wetten der natueren/
 dooz t'lofwaerdige verstands van mij-
 nē Gissippe / ende dooz mijn selfs amou-
 reuse listicheyt nu u eyghen ghevoe-
 den: t'welck ghy lieden (die ter abon-
 tueren u selven boven alle ander men-
 schen iare boven Gode wijs te wesen be-
 wijs) in tweederley manieren Beestē-
 lijcken vooz quaedt aensiet ende mis-

Wist: te weten / dat ghy my Sophro-
 niam onthout/daer ghy niet langer dan
 my wel en ghelieft / recht ober en hebt:
 ende dat ghy u bypandlijcken draecht te-
 ggen Gissippum / aenden welcken ghy
 door wilsdaet verbondē zyt. Hoe dwaes-
 lijck ghy hier inne doet / en is nu mijnen
 sinne niet wyder te openbaren / maer
 wil u wel als vrienden raden / dat ghy
 uwen ontwil gantsch ter neder legt/ dat
 ghy u berodiet laet varen/ ende dat men
 my mijnen Sophroniam weder levere:
 op dat ick bylijck ende u luyder Swa-
 gher zijnde van hier vertrecke/ ende u
 vriendt blyve. Want ick u versikere in-
 dien ghy int gene datter gheschiet (weer
 u dat behaecht ofte mis haecht) yet an-
 ders soude willen bestaen dat ick u Gi-
 sippum benemen sal: ende sal dan by soo
 verre ick tot Roomen come/ de ghene die
 my rechtelijck toecoenyt/ noch in sppte
 van u allen onghetwijfelt verwerben/
 ende dencke u allen dan nietter daedt te
 bethoovenen wat machte de Romeynsche
 gramscappe heeft. Na dat Titus al-
 dus gesproken hadde/ende niet een tooz-
 nich gelaet opgestaen was/nam hy Gi-
 sippum by der handt: ende bewijssende
 dat hy alle die inden tempel ware/ cleyn
 achtende/ heeft hy t' hooft geschudde/hen
 allen gedreycht/ende hem ter Tempelen
 uyt ghemaect. Die daer binnen bleven
 eens deels nu door Titus reden tot zijn
 machtschappe ende vrienden schappe ghe-
 meghen zijnde/ eens deels door zijn laeste
 woorden beducht zijnde/ hebbe met een-
 dachtiger stemmen besloten dat het be-
 ter ware Titum voor een Swagher te
 ontfanghen nu Gissippus selfs niet ghe-
 wilt en hadde/ dan Gissippum tot eenen
 swager te verliesen/ en Titum tot eenen
 byant te gewinnen. Daeromme splupde
 gegaden zijn daer sy Titum houden / tot-
 ten welcken sy seiden hem luyden lief en
 aengenaē te wesen / dat Sophronia zijn
 huwvrouwe/ dat hy hantledē een waer-
 de swagher/ en dat Gissippus hun alder
 goede vriendt soude wesen/ende nae vele

byendelijcke ende jonstige omhelsingen
 van malcanderen geschepe zijnde / heb-
 ben sy hem Sophroniam wederomme
 thups ghesonden. Dese heeft als een
 wijfe Vrouwē vander noot een deucht
 gemaecht/ende haer liefde die sy tot Gi-
 sippum droech / metter tijdt op haeren
 dan ghekeert / wietten welcken sprae
 Roomen getrocken is/daer sy met groo-
 ter eeren ontfanghen werdt. Gissippus
 bleef binnen Athenen / daer hy van den
 meesten hoop wepnich bemint was om
 dese sake / sulcx dat onlancx daer nae/hy
 niet alle zyne ghesinne/door der mogen-
 der partyschap/uyt Athenen verjaechte
 ende eenwelijck ghebannen wert. Gissi-
 pus in desen state zijnde/niet alleen arm
 maer oock een bedelaer / is (soo hy best
 mochte) tot Roomen ghecome / om te
 versoeken oft Titus zijnder doch ghe-
 dachtich soude wesen: ende als hy be-
 nomen hadde dat Titus ghesont ende
 van alle de Romeynen bemint was/ ooc
 mede wiste waer zijn huys stonde/ is hy
 daer ontrent ghebleven / wachtende tot
 dat Titus quam: den welcken hy hem
 selven (om zynen ellendigen state) niet en
 dorste te kennen gheben / maer dede zijn
 beste om van hem gesie/ van hem gekent
 en aen gesproken te werde / maer Titus
 hem niet kennende is verby gelede. Als
 Gissippus hem nu liet duncken dat Ti-
 tus hem wel gekent/maer veracht had-
 acht hadde / en by hem selve overdachte
 wat grooter vrienden schappe Tito voor
 naels van hem gheschiet was/soo is hy
 niet veronwaerdiginge en berouwsselin-
 ghe van daer gescheppen: en want nu de
 nacht aen quam/ en hy nachteren / oock
 sonder gelt was/ is hy begeertlijcher dan
 opt man was om te sterbe in d' eensaem-
 ste plaetse van de gantsche stadt gecome/
 sonder te wetē waer hy swerfe/ alwaer
 hy een verballen muragie vandt/ daer
 hy (om hem dien nacht te berghen) bin-
 nen ginch/ hem selven qualick gecleet op
 de bloote aerde leide/ en van vermoeyt-
 heyt ende treuren verwonnen zijnde/ is

slaeye gheballen is. Nu ghebielt desen
 nacht dat twee dieben eenighe ghoeden
 gestole hebbende daer mede ontreint den
 dageraet gecomen zijn binnen dit selfde
 hof en verballē muere / om hun rooben
 te deylē: de welcke onderlinge twisflich
 zijn ghewordē / sulcx dat de sterckste den
 anderen dootsloech. Dit hadde Gisi-
 pus alsainē gehoozt en gesien: die hem
 dies liet duncken een bequaeme middel
 (sonder handē aen hē selven te schenden)
 gebonden te hebbē totter doot / daer hy
 zoo seete om ghewenscht hadde: ende is
 daeromre zo lange daer ghebleven tot
 dat de dienaers van't geruchte dese tij-
 dinghe al vernomen hebbende daer bin-
 nen quāme ende Gissippum verwoede-
 lijckē gebangē met hē leyde. Dese daer
 op ghehoort zijnde heeft den moort be-
 lede segghende dat hy naeder daet wten
 hofe niet en hadde connen geraken: daer
 omme oot de rechter genaemt Marcus
 Verro beval darinē hem (zo doen ter tijt
 die maniere was) aen een Cruys soude
 doen sterbē. Ter selver tijt was Titus
 hy gheballē op het Raedthuis ghero-
 men / de welcke dē ellendige veroorde-
 den (wiens mis daet hem ghespet was)
 onder doogen aenschouwende / terstont
 kennende wert Gissippus te wesen: van
 wiens jammerlijcke onghewallicheydt
 oock hoe hy daer gecomen mochte we-
 sen / hy hem vreemdelijck verwonder-
 de: ende bierichlick gheneghen zijnde
 om hem te verlossen / daer toe hy ghee-
 nen anderē middel en sach dan hem sel-
 ven te beschuldighen en sijnen vriende te
 ontschuldighen / is hy terstont voozt
 ghetreden ende began te roepen. Marce
 Verro / doet dien armen man / dien ghy
 veroordeelt hebt / wederomme roepen
 want hy is onschuldich: ick hebbe den
 Goden ghenoech vertoont metten
 dootslach van eenen Man / die hyden
 morgen van u sergianten doot ghebon-
 den werdt: al en verbittere ick die nu
 niet van nieuws metter moort van desen
 onnosfelen wensche. Marcus Verro

wert grootelijck verwondert ende oock
 tonbyde dat sulcx van alle't omstaende
 volck gehoozt was: maer want hy niet
 zijnder eeren niet en mochte onghedaen
 laetē gene dat de wetten geboden / heeft
 hy Gissippum weder binnen doen ley-
 den / ende in tegenwoordicheyt vā Tito
 aldus tot hem ghesproken. Hoe waert
 ghy zoo dwaes dat ghy alsoo ongherij-
 nicht / beleidet t'ghene dat noyt van u be-
 dreen en is / ghemerct sulcx u lede aen-
 ginch: Ghy sepdet u den genen te wesen
 die desen nacht den Man dootghesla-
 ghen hadde: nu comt den man segghen
 dat niet ghy / maer hy de dootslagher
 is. Gissippus beurt zijn hooft oppe ende
 siet dat het Titus is: dies hy nu wel
 verstaende dat hy sulcx wt danckbaer-
 heydt zijns gestoren welbaets van hem
 dede / om hem tleven te baten / heeft we
 medooghen al weenende aldus gespro-
 ken. Waerlijcken / Warro / ick hebbe den
 man verflaghen: ende de ghetroouheydt
 van Tito comt nu al te spade: om my te
 behouden: daer op sprac Titus vā dan-
 der sijde. Ghy siet wel Weer Schout / dat
 dit een vzeent Man is: dē welken men
 sonder eenich geweer aen der zijde van
 den verflagē man ghebondē heeft: sulcx
 dat licht om merken is dat hem zijns
 levens ellendicheyt den doot doet begree-
 ven: laet hem daeromre gaen en straff
 my diet seyt bezweē hebbe. Warro wert
 noch te hoochlijcker verwondert doort
 ernstelijck aenstaen dat dese twee dē
 den anderen ontschuldighden / ende ver-
 moede nu wel dat gheen van beyden aē-
 der daet schuldich was. Ende also hy hy
 hem selven overdachite deur wat mid-
 del hy dese twee mochte vyz latē / ziet / zo
 is daer een ionck man gecomen Publio
 Ambusto ghenaeamt: dat een verlozen
 kint / onder alle den Romeynen een ver-
 maert straetschepnder ende de recht-
 schuldighe dootslagher was: de wel-
 ke wel wetende dat zy beyde ontschul-
 dich waeren / ende dies niet teghen-
 staende elck hem selven sach beschuldi-

ghen / zoo gebweech oft teeder van her-
ten / ende zoo innerlijcken tot medoogen
van hun beyder onnooselheit beweecht
werdt: dat hy vooz den Schouten War-
ro ghegaen is segghende. Heer Schou-
tet / ick werde van mijn misdaden ghe-
drongē om den herde twist vā dese twee
ter neder te legghen: ende weet niet wat
God dat my inwendelijck wrocht ende
pynckelt / om selve mijn verholen mis-
daet te openbaren. Daerommesult ghy
weten dat geen van dese twee schuldich
is aender misdaet drer elck hem selven
hier mede beschuldicht. Ick ben wae-
rchtelijcken de man selfs die hupde in-
den dageraet den man doode gheslaghen
hebbe in dat hol: daer ick desen armen
mensche wel sach liggen slapen / de wij-
le ick onsen gestolen roof deplende was
metten genen dien ic verstoesh. Menga-
de van Tito die en behoefte mīns ont-
schuldigens niet: want zijn loslijcke fac-
me betuycht van selfs ghenorch dat hy
geen man van sulcken doene en is. Ont-
slaet daeromme derse twee ontschuldi-
ge mannen / doet ende sulcke straffinghe
over my als de wetten dat gebeden.

Dit was ghecoomen ten ooren vanden
Keysar Octavianen: de welcke dese drie
vooz hē dede comē: en willende doorsa-
ke hooren wat elc van hun porde metter
hegeerte vā ter doot veroordeelt te we-
sen / heeft elck de zijne verclaert. Doen
heeft Octaviaen dies verwondert zijn
de de twee / om dat zy onschullich wāre /
en den derden ter lief dē vā die twee vyz
gelatē. Also heeft Titus zjnen Gissippum
met hem genomē: dien hy metten leerste
om laught en twisfeljso misrouwē tot
zjnen vrientfchappe grootelijck berisyt
hebbende / wter matē minnelijcken wil-
lecoomde. Woorts heeft hy hem tot sijn-
nen hupse ghelept / daer hy met medoo-
ghende tranen van Saphronia niet an-
ders dan een Broeder ontfangen wert.
Als nu Gissippus met hoede sussen wat
wat ververscht ende met schoonen ghe-
waede verchijert zijnde weder becoomen

was tot sijn boozleben ghebaente / die
zjn deuchde ende edelheyt betamelijck
was / heeft Titus hem metten eersten
alle sijnen schat ende goeden deelsachtich
oft ghemeen ghemaect / ende hem daer
nae sijn selfs ionck Susterken ghe-
naemt Fulvia te wijde ghegheben: ende
daer nae tot hem gesept. Het staet nu in
u selfs believen ende wille (Gissippe) al-
hier hy my te blyben / oft met alle t gene
ic u gegeven hebbe wederomme nae A-
thenen te keeren. Maer Gissippus ghe-
drongē zijnde over d' en zijde van par-
tijdich bannissement van Athenen / ende
over d' ander zijde van de dancbaere
vrientfchappe van Tito / heeft hem ver-
willicht een Burger tot Roome te wer-
den. Aldus hebben zy / hy met sijn Ful-
via en Titus met sijn Saphronia te sa-
men langhen tijt blydelijck in een hup-
singe gewoōt / daer hynuyder belmacc-
te vrientfchappe noch daghelijc (indien
zy anders meerder mochte werden) ver-
meert ende vergroot wert. De vrient-
fchappe is dā ee alderheplichste deuch-
de: en wel waerdich om niet alleenlijck
met sonderlinger eerwaerdicheyt / maer
oock met ewigen lohe gepresente te wer-
den: ghemerckt zy als een alder beschep-
denste moester van grootdadicheyt ende
van eerfaemheyt / als een Suster van
dancbaerheyt ende liefde / ende als een
hyant vanden hate ende gericheyt / al-
tijdt sonder des vrients bidden te ver-
wachten / van selfs bereyt is om deucht-
lijcken eenen anderen te bewysen t gene
dat zy soude willē haer bewisen te wer-
den: welcke alderheplichste cracht oft
werckinge hupdens daechs ghehele sel-
saem in twee menschen wert gevonden:
tot grooter blamen ende verwijte van
den ellendigen gelsuchticheyt der men-
schen. Want dese alleenlijck siende ende
spozende nae eyghen bate / die alderhep-
lichste vrientfchappe buyten d' uper-
ste palen des Werelcs in ewighen el-
lenden ghebannen hebben. Wat liefde /
wat rijckdomme / wat maechfchap-
pe soue

pesoude Gissippum de biericheyt/de tra-
nen ende het suchten van Tito so crach-
telijck hebbe connen ter herten doen gaē
dat hy daer door zijn schoone edele ende
beminde Wuydt/Tito soude hebben ge-
geuen dan dese vrientschappe/ wat wet-
ten/wat byepghen/wat vzeefe soude Gi-
sippus ierichdelijcke armen in een enfa-
me plaetse / in een duyffere plaetse/ ende
in zijn ewghen bedde hebben connen be-
dwynghen ende doen onthouden van de
omhelsinghe van die tonge/ beminde ende
schoone maget (mogelijc hem daer noch
toe ter ghende) dan dese vrientschappe?
Wat staren/wat verdienste / wat boort-
settingen hadden Gissippum mogē vrien-
gen tot verachtunghe zijnder/ oock So-
phronias maghen / tot verachtunghe van
des volers schandelijck geruchte ende on-
wille/tot verachtunghe van elckerlijck be-
schimpinghe ende spotterijpe / om zijnen
vrient te vernoegē / dā dese vrien-
schap-
pe/wederom aen d'ander zyde/ wat sou-
de Titum/mogende iselbe wel niet eeren
ongemerckt laten / daer toe doch hebben
connen brengen/dat hy sonder eenich be-
raden/soo haerdigh zijns selfs doot be-
naersticht soude hebben om synen vrient
van ge-uyt te werden te verlossen / die

daer selfs om arbejde / dan die selbe
vrientschappe / wat soude Titum daer
toe doch hebben connen brengen dat hy
alle zijn ober groote vaderlijck erfalsoo
mildelijck sonder eenich vertreck ghe-
meen ghemachte soude hebben met Gi-
sippo dient zyne boort ongeluck berooft
was / dan die selbe vrientschappe / wat
soude Titum daer toe oock hebben mo-
gen brengen dat hy sonder eenich ach-
terdencken zijn ionghe Suster so beger-
lijck ghegeuen soude hebben aen Gissy-
pum/dien hy daer so beropdelijcken arm
in d'uytste ellendicheyt sacht te wesen/
dan alleen die selbe liefde/waer toe quel-
len hen de menschen dan menichte van
maghen/verheft van Broeders/groot
getal van kinderen te begeren sulcx dat
zy oock tot hunlyder groote costen tge-
tal heurder dienaren daghelijck vermeer-
ren: als sy noch ang om de minste scha-
de te vermyden alle behooylijckheyt te-
ghens den ouder's/Broeders ende Nee-
sters achter rughe stellen: daer men den
vrient in alle desen soo gantsch te marie
sulck doen verbindt / dat hy goet en bloet
ter syden steldt ende veracht om zijnen
vrient ghetrouwelijck vrientschappe te
bewyfen.

Saladijn in coopmans ghewade wert van Messire Thozel eere ende
vrientschape bewesen. Daer geschiet een cruysvaert over't Meer. Messire Tho-
rel daer oock trekkende/steldt zijn huyfzouwe enen sekeren tijdt om een ander
Man te moghen trouwen. Hy wert vanden Saraspuen ghevanghen/daer hy als
Walckenaer gebzacht wert boort den Soudaen / de welcke hem werdt hemnende/
dies sin hem daer oock liet kennen/soo dat hem daer groote eere aengedaen wert.
Messire Thozel wert sieck/ en boort Magromancien in eender nacht wederomme
binnen Danien ghebzacht: daer hy quam in zijnder huyfzouwen Wuyflostē/die
hem wert hemnende ende niet hem wederomme tot zijnen huyfse keerde.

De neghenenveertichste Historie.

Daerinne betoont wert/hoe orbaerlijck het is beleefsheyt te plegghen/
ende dat men gheen ghenoten welbaer en behoort te vergheten.

Iden tyden van Keyser Fredericus
o'eerste (soo eenighe segghen) maeck-
ten de Christenen een groote ende
ghemeene heytvaert over't Meer
om't Heplige Landt wederomme te be-

crachtighen.

Welck voornemen by tijts vernomen
zijnde by Saladijn Soudaen van Egip-
ten / dat een uytrghelesen broom Prince
was/heeft hy boort ghenomen in ewghen
persone

persoone der Christen Dintc toerustinge tot die heynbaert te bespieden / om hē dies te beter daer tegens te mogen voorszien / ende zijne saken in Egypten altsamen bestelt hebbende / onder t' dertel van in pelgrimagien te willen trecken / is hy alleenlijck met twee zijne meeste ende verstandichste Heeren / oock met dize zijne dienaren coopmans ghewyse opterepse gheslaghen. Ende nae dat hy veel Christen Landen doozwandelc hebbende dooz Lombardien reet om te rijden over't geberchte / soo ist ghebuert dat hy van Melanen rydende nae Pabien / ontrent den avont getoener is int ghemoet van een edelman van Pabien ghenaemt Messire Thozel Distria: de welcke met zijne dienaren / met zijne honden en met zijne valcken quam ghereden nae eenen schoonen lusthof die hy hadde ligghende aende Riviere Thosin. Messire Thozel dese mannen siende / began hy te vermoeden dat het edellupden ende vrendelingen waren / en wert begeertlijck om henlupden eenige eere te betoonen. Daerom als Saladijn een van Messire Thozels dienaren vnaechde hoe verre dat zy noch van Pabien waren / en oft zy noch tijds genoech hadden om daer binnen te mogen comen : zoo en heeft Thozel niet gedoocht dat zijnen dienaar antwoorde / maer sprack selfs : ghy en meucht (mijn Heeren) niet tijds ghenoech tot Pabien comen om vanden avont daer binnen te geraken. Doen sprac Saladijn Laet u dan ghelieben ons (om dat wy wlandiegers zijn) te wesen waer dat wy best verbergen sullen moghen? Dat sal ick (sprac Messire Thozel) seer gaerne doen: ick was selfs van meeninge een vā mijne dienaren te seyn den ontrent Pabien om een bootchappe van mijne ghensaken: die sal ick met u seyn den om u met eenen te leeden daer ghy begnamelijcken genoech sult mogen logeren. Ende gemakende de gheschickte zijner dienaren gaf hy dien last wat hy soude doen / ende fant den selven met henlupden henē.

Doorts is hy terstont selve spoedich naehups gereden / daer hy nae zyn beste vermoghen een schoon Avontmael berepde / en de tafel in zijnen boomgaert dede decken : t'welck ghedaen zijnde is hy aende poozte gegaen om henlupden te verberden. De dienaar metten Edellupden van verscheyden saken contende / heeft se deursekere omwegen gevoert / en bukten henlupder weten tot zijns heere lusthof gebracht: de welcke humlupden siende tot voete int ghemoete is ghegaen / en heeft al lachende tot hen allen ghesepd : mijn heere ghy zijt wy altsamen hertelijcken willescom. Saladijn / die vernuftich was / merckte wel dat desen Ridder gheducht hadde / dat zy niet tot zijnen hupsen souden hebben willen comen om te logheven / by aldiens zy van hem daer toe versocht waren gheweest als hy henlupden over wech vande / en dat hy henlupden daerom behendelijck aldaer hadde doen leeden / op dat zy niet en souden moghen wepgheren dien nacht binnen zijnen hupse te slapen: aldus heeft hy den Ridder wederomme ghegroet / ende tot hem ghesepd. Waert sake Messire / dat iemandt hem verclagen mochte over de beleefde menschē so souden wy ons over u verclagen: dooz den welcken wy onsen wech verlatende (daer ghy ons een wepnich afgevoert hebbet) sonder pet ghedaen te hebben om u ionste mede te verdienē anders dan een ghemeen groetinghe / van u ghenootsaecht werden dese over groote beleeftheit van u te ghenieten. Den Ridder die wijs ende wel sprekende was / seide: Mijn Heeren / het is een slechte beleeftheit die u nu van my ghetoot wordet / te achten wy die / welck u lupden zoo my tghelaet uwer aensichten te kennen gheeft / nae uwer waerden wel behooren soude te gheschieden: maer inder waerheit en souden ghylieden bukten Pabien gheen ghordē herberghe dooz u lieden ghēvonden hebben: laet u daerom niet vrdrieten een wepnich / meer omghereden te zijn om was

Wat min ongemack te hebben. Dit gheseyt zijnde/ quamen zijne dienaren voort/ de welke de paerden/ nae dat de Heeren afgefeten waren/ inde stallagie brachten: en Messire Thozel bracht de drie Heeren inder Cameren die voort henlupden bereypt waren: alwaer hy heeft doen ontlaersen en met eenen coelck vronck wiins wat verberfchen: en anderhieltse voort met eenen lustigen cout/ ter tijdt toe dat het tijt was om eten. Saladijn/ met zijn edelen ende dienaren consten alle goet Latijn/ dies zy wel verstonden ende ooc wel verstaen waren: ende lieten hen elck beduncken dat dese Ridder de behallij herte verforchtste ende de welspreekste Edelman was van allen anderen die sy lupden noch ghesien hadden. Aen d'ander zijde saken dese Heeren oock noch veel heerlijcker inden ooghen van Messire Thozel/ dan te hozen van hem wel ghewaent was: sulck dat hem verdroot dat hyse dien about niet rijckelijck en mochte onthalen ende met gheen verfelshappinge van meer ander goede Edellupden: dies hy voort hem nam des anderen midbaerhs selve te verbeteren. Daerom heft hy een van zijne dienaren zyn meeninge gesept ende den selven ghesonden nae Pabien (dat niet verde van daer en daer geef poozte gestort en was) aen zyn huyfvrouw/ die een verstandige en groothertige vrouwe was. Na alse ditte heeft hy dese heeren inden boongaert gebijcht/ daer hy henlupde beleefdelijcken vracende wie sy waren. Daer Saladijn op antwoorde/ wy zyn Coopliede upt Cypers/ vā daer wy comen nae Parijs om onsen handels wille. Gave God (sprac Messire Thozel) dat dit lant suldanige edellupden voort brachte/ als Cypers wel cooplieden doet: en vanden eenē clay also inden anderen vallende/ ist tijdt gheworpen om te gaen eten. Doen heeft hyse met eerbiedinghe ter Tafelen doen sitten/ daer sy seer wel ghetactteert en met bequame geschicktheit ghedient warē nadien dat een ondoorziene mael-

tijt was. Niet lange nae dat de maeltijt gedaen het tafellake opgenomen was/ heeft Messire Thozel henlupden (dien hy wel vermoede vermoeyt te zyn) op rijckelijcke bedden doen leeden om te slapen en is daer nae van gelijcken te bedde gegaen. De dienaar tot Pabien gesonden/ heeft zyn bootschappe ghedaen aen zyn vrouwe: de welke gheen wijfghē maer een Conincklijck herte hebbende/ terstont veel van messire Thozels vrienden ende dienaren by haer outboden en een groote heerlijcke weerschappe doen bereyden heeft: daer toe zy noch dien selven about de machtrichsten en edelsten vander stede tegen den aencomende dach des midbaerhs heeft doe noode: en heeft voort mette tapisseryen/ zyde lakenen/ gouden lakenen en mette diebaren voeragen ghedaen/ so haer van Messire Thozel haren man outboden was. Als den dach gecomē was/ zy die Heeren opgeslaen/ metten welcken Messire Thozel opgheseten is te peerde: en hebbende zyn valck doe comen is hy met henlupde daer ontrent by een beke gereden/ en thoonde henlupden aldaer hoe die conden vlieggen. Saladijn dit werpspel een wyle met lusten gesien hebbende/ begheerde Saladijn eenich dienaar vā Messire Thozel die henlieden inde beste herberghe binnen Pabien mochte leden: daer op messire Thozel antwoordende seyde/ dat sal ick selve zyn/ want ick daer doch nootlijck moet wesen. De heeren geloofden sulck/ dies zy wel te vreden zijnde met hem dervwaerts ghereden zyn. Alsoo zyn zy ontrent neghen uren binnen Pabien gecomē: ende meynende te ryden in de beste herberge/ reden zy ten huyse vā Messire Thozel: daer wel vūstich van de boozbarichste Mannen vā die stede versaeint waren om dese heeren te ontfangen dē henlupden daerom terstont ghereet waren metten handen aen toomen ende steghelrepen. Saladijn met zyn geselschappe sulcke stende/ merckte terstont wel wat vander saerken was/ ende

De seyde. Dit en is t'ghene niet (Messire Thozel) dat wy aen u versochten: ons is dese voorleden nacht ghenoech eeren ende al veel meer dan wy begeerden / vā u bewesen: daeromme hadde ghy ons nu bequanvelijcken onsen wech wel moggen voort latē trecken. Daerom Messire Thozel henlieden weder antwoorpende sprac. T'gene / mijn Heeren / dat u gisterē mach geschiet zijn / weet ic der soctupuen meer danch dan u liede: de welcke u over wech verraste / sulcx dat u denoot by na dwanck te comen binnen mijn clepue hupsken: maer van desen mozghen sal ick ende oock alle dese edellieden die hier rontsomme u staen / in u lieden ghehouden zijn: by alle de welcke eenen maeltijt te eten ghy nu wel meucht wepgheren (want sulcx in uwer macht staet) indien u lieden dat beleefscheyt dunt te wesen. Saladin en zijn geselschappe verwanne zijnde satē af van heur Paerden ende waerē blydelijckē ontfangē vanden edelliede: de welcke hun brachtē op de camere die rijckelijck booz henlieden bereydt waerē: daer zy hun reysghebade af leyde en luttel rustten ende van daer inde zale (die Heerlijck toe gherust was) quamen. Doē wieschmen die handen / men ginckter Tafelen sitten ende men diende die Heeren met zoo groote ende schoonder doordene van zoo menichvuldighe ende weeldige spijßen: datmen den Keyser (indien hy daer al zoo ghecomen ware gheweest) gheen meerder eere en mochte bewesen hebben. Al hoe wel nu Saladin met sijn geselschappe groote Heerē waren ende wel gewoone groote dingen te siene: zoo waren spliede dies niet te min hoochlijcken daer inne verwondert / als van die meeste beleefscheyt vander werelt: overmits zy op des Adidders staete merckten / dien zy wel sagen een burgher en geē Heere vander stede te wesen. Als de maeltijt gedaen / de tafel opgenomen / ende daer int gemeen wat ghecouit was / ende de Edellieden van Babien / dooyt beleven van Messire Thozel oozlof

genomē hebbende / ghegaen waren elckz om wat te rusten (overmidts de hitte vanden dage groot was) zo bleef hy niet zijn drie gassen daer alleen de welcke hy gebraecht heeft binnen zijnder camerē / op datter niet met allen van alle dat hy liefende waert hadde onghesien soude blyben van hanlieden / ende ontboot zijn hups vromwe aldaer by hē te comē. Dese wtgeleschepoon van aengesicht / seip en heerlijc bā lichame ende met rijckelijcke cleederen verchiert zijnde is midde tussche haer twee soonkens / die wel Engelsen ghy leken booz haeren man ende de Heeren gecomen die zy minnelijcken gegroet heeft. Als de Heerē haer sagen zijn zy opgestaē / en haer met eerbiedinge ontfangende dede zy haer betiebes henliede neder sittē / vriedelijckē spelde met haer ionge soonkens. Maer als zy daer na in een lustige tsamen sprake gheraecten en messire Thozel een weynich bā daer geschepde was / zo heeft zy de Heerē hofschelijckē gebraecht van waer zy waren ende waer waerts zy reysden: daer op de Heerē weder antwoorde so hy tot messire Thozel gedaē hadde: dies de vromwe niet een vroljic gelaet tortē Heerē seyde. Ic mercke bā wel dat mijn wijflijc goet duncken wel te passe sal comen: daerom bidde ic u mijn Heerē / my wt sonderlinge ionste my die vrientschappe te doen / dat ghy niet en wepgert in danck te nemen een seer cleyn giften dat ick u hier sal doe brengen: maer dat ghy aenmerckende dat vrouwen naer haer cleyn hermogē clepne gaben schoone / maer wilt sien opte goede gheuegentheyt des verfoons / die u dese gabe aanbiedet / dan op die cleynheyt der giften. Ende gedaen hebbende daer brengen booz elck twee schone rocken / deene met zijde / d'ander met dierbaer licht velwerck geboordert / niet burgerlijc noch coopmans gewijs / maer heerlijc gemact met noch drie onderbonetkens van taffetafende van sijn linnen / seyde zy tot henlieden. Neemt daer / mijn Heeren / dese cleederen / met welck

weley gelijc te vā desen dage mijnē man
ghecleet hebbe: vander dinghen sullen u
(niet teghenstaende zp van heel clepnder
waerden zijn) noch nūt moghen zijn en
dienstlic: overmits ghy verre van uwe
huyf voutwe zijt/ende noch eenen groo-
ten werch voor handen hebt: gerneret de
cooplieden niet ende faert zijn in heu-
saken. De Heeren waren dies seere ver-
wondert ende verstonen cleerlijc dat
Messire Thozel in geenen deel eenighe
belescheyde tot hulieder waert onbe-
toont en wilde laten: en aenschouwende
der geschonckē cleederē rijckelijckheyt/
beduchte zp van Messire Thozel gekent
te zijn: maer des niet teghenstaende heeft
een onder him: de vrouwe gheantwoort.
Dit zijn (mijn vrouwe) zeer groote gabe
die oock niet lichtelijc ontfanghen en
souden werden/waren wy daer niet roe-
gebrongen door uwe begeerte/ diemien
qualinc wepgeren mach. Dit gebaen en
Messire Thozel al weder gecomen sijn-
de heeft de vrouwe aende Heeren oorlof
genomen ende is van daer ghescheyden/
bestellende dat der Heeren dienaren niet
dierghelijcke gaben (maer van minder
waerde 30 dienaren betaende) beschonck-
hē ware. Daer na heeft Messire Thozel
aende Heeren niet veel beghereens ver-
woyden dat zp dien dach by hē te blyven
verwillichden: ende nae dat zp een wep-
nich geslagen hadden/ zijn zp met heure
nienwe rocken becleet zijnde/ met messie-
re Thozel spaceren gereden door de ste-
de: tot dat zp (de maeltijt gecomē zijnde)
weder ter tafelen ginghen/ daer zp niet
veel eerlijc gheselschap een heerlijc
avontmael hielden. Na de maeltijt zijn
zp te bedde gegae/ ende als den dach ge-
romen was ende zp heur ghecleedt had-
den/ hebbe zp inde plaetse van heure af-
gereden maghere Deerden/ drie gewel-
dige ende rassche cleppers ghebonden/
van ghelijcken sassen sy oock heur die-
naeren niet versche stercke Paerden
voor sien te wesen. Saladijn dit noch
mede siende/ heerde hem omme tot sij-

ne medegezellen en sprach: ic fwere u by
Gode datter noyt volmaetter/beleefder
noch vernustiger man en was dan dese:
ende inden de Christen Coningen naer
adbenant in heurlupder state soodanich
zijn als dese ridder is: 30 en ist den Sou-
daen van Babilonien gheenē oorbaer
dat hy een van die verbejde: ick swijghe
van 300 veel als wy sien dat wel gereet-
schappe maken om hem te overvallen.
Ende wel merckende dat hunlupder
wepgeren geen plaetse ghehad en soude
hebben/hebbe zp heurē Weert heussche-
lijc gedanct ende zijn te Paerde geset.
Messire Thozel met veel ghelschaps
hebbense een groot stuck weersch buytē
de Stede ghelepde: ende alhoewel het
scheyde van Messire Thozel verpletich
viel voor Saladijn (300 seer was hy al-
reede tot hem gesint) nochtans ghenoot-
saecht zijnde om synen wech te volstree-
ken/heeft hy hem gebede dat hy weder-
omme soude keeren/de welcken tet tegē-
staende hē mede r'scheyden verdoot tot
hunlupden ghesproken heeft aldus. Nu
sulcx u gelieven is/ mijn heer/ 30 wil ick
doen/ mer moet u eerst een dinc seggen.
Wat lupden dat ghy zijt mijn heeren en
weet ick niet/ noch en begheere dat oock
niet te weten/ nu sulcx u believen niet en
is: maer God geve wie ghy ooc mencht
zijn wy en suldz dese mael niet broet ma-
kē dat ghy cooplupde zijt/ daer mede be-
vele ick u luppen Gode. Saladijn nu al
oorlof ghenomen hebbende van Messire
Thozels ander ghelschappe antwoorde
hē stillekes. Het mach noch werde messie-
re/ dat wy u vā onsen coopmanschappe
sullen doen sien om u geloope daer door
te bevestige/ en blijft met Gode. Also is
Saladijn vā Messire Thozel en sijn ge-
selschappe gescheyde/ voor hē nemende
met grootmoediger herten/ inden hy le-
vendich bleef/ en niet dese aenstaende oor-
loge niet verdoyden en werde/ Messire
Thozel geeminder eere en byentschappe
te bewysen dan hem daer af geschiet
was/ende sprach met sijn ghelschappe

lange vā hem/ van zjn hups vrouwe/ vā
zjn doen ende laten/ elc dinc op hem sel-
ven bpsonder hoochlijc pjijsende. Maer
nae dat hy daer alle tlandt (niet sonder
groote moepelijcheit) doozrept hadde/
is met zjn gheselschappe tischepe gheset-
ten ende weder binnen Alexandryen ge-
come/ alwaer hy alle ghelegenheit vol-
comentlic wetende hem ter weer gerust
heeft. Messire Thozel is oock wederom
gereden binnen Babilon/ daer hy langhe
in zjn ghedachten ondersochte wat lie-
dendie dyle mochte wesen/ maer en con-
ste tot de waerheyt vander saecten niet
geraken. Als nu den tijt van over' tmepr
te trecken gecome was/ en men tot allen
plaetsen groote ghereetschap daer toe
maecte/ zo is messire Thozel oock mede
vā sinne geworbe (niet tegenstaende het
smeerkende bidden/ en de beweelsliche
tranen zjnre hups vrouwen) om aldaer
te trecken/ en alle zjn dingen daer toe be-
stelt hebbende/ zo dat hy nu al gantsch ge-
reet was om op te sitten/ sprack hy tot
zjnnder hups vrouwe/ die hy wter maten
seer beminde. Mijn beminde wijs/ nu be-
staet ick (zo ghy meucht sien) dese repse/
eens deels om wereltlicheere/ oock eens-
deels om mjnder zielē salicheit te beha-
len/ dies bebele ick u nu al onse saken/ en
onse eere. En want mijn gaen seker/ mer
mijn comen (dooz dinc seker derlepe tegen-
spoeden/ die my mogē opcomen) met al-
len onseker is/ zo wil ic dat ghy een dinc
om mijnen wille sult doen/ Gode ghebe
oock hoc dat het met my gaen mach/ dat
is/ dat ghy een iaer/ een maent en eenen
dach (van hupde af te rekenen dat ic van
u scheyde) nae mijn wedercomste sonder
hontwelijken sult beyde/ indie ghy geen
sekerere tijdinghe van my en verhoort.
De vrouwe die seer bitterlijcken ween-
de/ heeft hem gheantwoort. Ick en weet
niet/ waerde man/ hoe ic my ghedragen
sal inden rouwe/ daer inne ghy my nu
dooz u afscheyde sult verlaten/ maer in-
dien mijn leven crachtigher is dan mijn
dooft hept/ ende het anders dan wel met

u gaet/ zo leeft ende sterft met gheswisse
versekertheit/ dat ic niemants vā Mes-
sire Thozels ende zjnnder ghedenckenis-
sen hups vrouwe leven ende sterben sal.
Daer op haer Messire Thozel weder
sepde. Ick ben gheheel wel versekert
dat sulcx/ soo verre het aen u staet (be-
minde wijs) also geschieden zal: mer ghy
zijt noch en ionge vrouwe/ schoon groot
van magen ooc van deuchden/ daer men
over al af weet te seggen: daerom ic niet
en twijfele/ indien hier maer eenich ver-
moede vā mijn doot comt/ ofte vele gro-
te personagien en edele en sullē om uwe
wille u broeders en uwe magē aansoet-
ken/ der welcker raet ende aenporinghe
ghy dan (al waerby oock noch so onwil-
lich) qualijc wederstaet sult moghen/ ende
gedrongē werden (ooc ws ondanc) hum-
lieder beliebē te volgē: ende dit is dooz-
sake dat ic u om dien besetten tijt/ en om
ghenen langheren/ bidde. Thene ik u
toegeseydt hebbe (sprack de vrouwe) sal
ic doen na mijn wterste vermogē: maer
als ick noch al ghenootsaecht soude wer-
den om aldus te doen/ dan sal ick gewis-
selijck t'ghene ghy my oyleghet ghehoort
samt/ en bidden Gode dat hy u noch my
binnen dien bestelden tijt daer toe niet en
laet comen. Als dit gheseydt was heeft
de vrouwe al weenende met beclommen-
de doof heyt omhelsē: ende een vingher
linck van haerder hant strijckende booz
ze hem dat/ segghende: oft ick sioghe eer
ic u weder sie/ zo wilt my daer by gedē-
ken als ghy dat vingerlinck aenschout.
Messire Thozel ontfinc den rinck/ sat
te werde/ sepde elckerlijck adieu/ ende
reedt zjns weechs. Tot Gemuen gheco-
men zijnde met zjn gheselschappe/ is hy
met een galepe voort van daer gebaren/
ende binnen luttel tijts tot Akers geco-
mē/ daer hy hē geboecht heeft onder dā
der Christen hept. Onder dit hept quam
hy nae van handt tot handt een moorde-
lijcke sieckte en sterfte: oock vielen mer
alle de ghene die van dese sterfte over-
bleven sonder slach oft stoot in handen
van

van Saladin/ en dat oft door zijn cloec-
heyt/ oft door zijn geluck: de welcke alle
de menichte der gevangens in versche-
den steden ende vlecken heeft doen ver-
spreyde/maer onder Messire Thozel ooc
een zijnde ghevangen/ wert gebracht bin-
nen Alexandrien. Daer en was hy van
niemant gekent/ en oock becreest zijnde
hē selfs bekent te make/ begaf hy hē tot
ten dienste der valcken/ daer hy een groot
meester in was: sulcx dat hy daer door
geromen is in kennisse vandē Soudaen
die hem daer omme wter gevangenisse
nam en sijne valckentier maecte. Messire
Thozel/ die niet geenē anderen name
dan de Christen ghenacint en was dan
Saladin/ dien hy niet en kende noch de
Soudaen hem / hadde altydt zijn hert/
sinne ende gedachten gestrect na Paviē/
ende hadde oock menichweren bestaen
te ontloopen/maer en mocht sulcx noyt
volbrēngen. Nu waren daer sommige
Genevoplers Legaten gecomen om ee-
nighe van heure gevangenens burgers te
lossen ende laghen ghenoech ghereet op
heure reyse weder na Genuē: daeromme
hy door hem nam hy dese Legaten aen
zijn hups vrouwe te schryvē dat hy noch
int levē waer/ dat hy metten eersten het
mogelijc ware weder thups keeren/ en
dat zy hem verheyden soude/ twelck hy
oock alsoo ghelicheden heeft: ende badt
oock vriendelijcken eenen vanden Lega-
ten/ dien hy kende/ dien brief doch ghe-
wilijck te willen bestellen ten handen
vanden Abt in Ciel boze / het welc sijne
oom was. Middeler tijdt ist daer nae op
een tijdt ghebeurt dat Messire Thozel
spreekende metten Soudaen van zijne
hoghelen/ half lachende wert: ende toon-
de daer onder een gelaet metten monde/
daer Saladin tzyen hupsen binnen Pa-
vien wesende sonderlinghe acht/ op ghe-
nomen hadde: door welck ghelaet de
Soudaen Messire Thozels gedachtich
wert/ en hē daer sernustelijc aenschouwē-
de int vermoedē quā dat dit de Mā selve
was: diep hy d' eerste reden liet vare/ en

sprac tot hē. Segt my/ Christen/ wt wat
lant zijt ghy? Ick ben Heere/ antwoorde
Messire Thozel/ uyt Italien van Natio-
een Lombaerdt / ghebooren in Pavien/
een schamel man ende van nederē state.
Als Saladin dit hoorde / nu hy na ver-
sekeret zijnde vā tegene hy aen getwijfē
had/ sprac hy blvdelijck in hē selfe. Nu
heeft my God den dach ghelont/ dat ick
desen man mach betoonē hoe af genacint
my de milde beleeftheyt was/ die hy aen
my bewesen heeft. Ende sonder yet meer
te segghen beval hy alle sijn cleederen in
een camier benevens den anderen te leg-
gen/ ende leyde hem daer binnen seggen-
de/ siet wel toe/ Christiaē/ oft daer onder
alle dese geen cleet en is / d' welc ghy opt
meer ghesien hebt. Messire Thozel sach
al om/ en creech dē rot int ooge die Sa-
ladijn van sijn hups vrouwe geschonckē
was: hoe wel hy nochtans niet geloofde
en conste dat dit het self de cleedt waere/
ende heeft dies niet te min den Soudak
geantwoort. Ick en kenne daer niet een
ouder: mijn Heere: nochtans gelijck dat
wel een cleet dat ick wel eertijts gebra-
gen hebbe/ welcker weergade oft ghelijc
ick door mijn hups vrouwe / dize dede
schoncken aen dize Coopliden / die tot
mynen hupsen thups waren. Doē conste
hem Saladin niet langer bedwinghen/
maer hē vriendelijck omhelsende/ seyde
hy. Ghy zijt Messire Thozel vā Istria/
ende ick ben een van den dize coopliden
die van u hups vrouwe met die recken
beschoncken waren: mi is den tijt gheco-
men dat ick u ghelooven mach verske-
ren wat mijn coopmanschappe was: so
ick u in ons afscheyden seyde mogelijck
te zijn om gheschieden. Messire Thozel
dit hoorende/ wert wter maten seer ver-
blit/ ende daer beneven ooc beschaemt.
Hy verblpde van sulcken gast tot sijnen
hupsen ghebadt te hebben: maer hy scho-
de hem overmidts die selve (300 hy nu
dorchte) soo armelijck van hem ontfan-
ghen was. Doort sprac Saladin tot
hē/ Messire Thozel/ aegmeret ghy my

Van Gode hier toegesonden zijt / zo laet
 u nu byzelyck beduncken / dat ic nu niet
 meer de Heere en ben maer dat ghy die
 zijt. Ende na dat zy onderlingen groote
 breuchde betoont hadden / zoo heeft hy
 Thozel met Coninckliken cleederen
 becleedt en alzo voorszijn machrichste
 baroenen ghebracht: daer hy met allen
 veel lofs van sijn deuchde verclaerde en
 eenen regelschen beval Messire Thozel
 ter liefden van hem / niet anders te be-
 minnen ende te eeren dan sijn selfs ver-
 soone: het welcke van dien dach af van
 elckerlyck ghedaen wert / maer sonder-
 lingen banden twee groote meesters die
 int geselschappe vande Soudaer binnen
 sijnen huys gelogeert hadden geweest.
 Die hooghedy vande schielijcke glorie
 daer Messire Thozel hem selben time
 vant/ heeft de gedachten van Lombardien
 al eē wepnich wt sijn herte ghetroe-
 ke: ende aldermeest om dat hy vastelij-
 ke hoopte dat sijnen brief in zijns ooms
 hant gecomen was. Nu was optē selve
 dach dat Saladin het Christen Legher
 overbtel inde selve Leger een ridder vā
 kleynen waerden wt Proventen doodt
 ghebleven ende begraven / wiens name
 was Messire Thozel de Dignes: daer-
 onne (overmits Messire Thozel dooz
 zyn manhepdt over't gansche leger ber-
 maert ende bekenet was) van elckerlyc/
 die daer hoorde seggen/ Messire Thozel
 is dooz/ gewaelt en geloost wert sulc
 gesept te wesen vā Messire Thozel Di-
 stria/ en niet van die van Dignes/ welc
 onverstant der bedrogenen in dese sake/
 niet bekenet en wert/ overmits het on-
 geluck zijne gevauckenissen: sulc dat
 vele Italianen met dese tijdinge we-
 deromme thys quamen: onder welcke
 oock eenige zoo vermetel waeren/ dat sy
 doozsen seggen hem doot gesien ende hy
 zyn begravenisse geweest te hebbe. Dese
 tijdinghe van sijn huys brot ende van
 sijne magē vernome zijnde is een groote
 ende onghelooftlike oorzake gheweest
 van doof hept/ niet alleen voorszijn luy-

den / maer oock voorsz alle die Messire
 Thozel opt ghekent hebben. Het soude
 te lange valle om vertellē hoedanich en
 hoe synder huys vrouwe broefhept/ tē
 dziet en gheweent was: de welcke na dat
 zy een deel maenden lauck haeren Man
 met bittere treurichept beclaecht hadde
 ende den onmatigen rouwe nu wat be-
 gan te minderen / vanden machrichsten
 in Lombardien te wyve begheert/ ende
 van hare geboeders oock van alle haer
 ander byenden ende Maghen daer toe
 aengepozt wert: welc zy nu almenich-
 werden met weenenden oogen ghewep-
 ghet hadde/ ende nochtang ten laetsten
 haerder maghen begheeren gedrongen
 werdt te verwilligen: met voorszwaerde
 nochtang dat zy den tijt / die zy Messire
 Thozel toeghesepdt hadde onghouwe-
 lijchit soude blyuen. Middelst tijt dat de
 saken van dese Vrouwe in desen staete
 stonden binen Pavien/ ende den tijdt
 dat zy eenen anderen man soude moeten
 trouwen op acht daghen nae omgheto-
 men was/ so ist op eenen dach gheval-
 len dat messire Thozel tot Alexandrien
 eenen man sacht/ dien hy te vozen aldaer
 metten Ambassadeur oft Legaet hadde
 ghesien inde Galepe gaen om daer mede
 oock nae Gennen te varen/ den welken
 hy voorsz hem dede comen/ ende vzaechde
 hem hoe zyn repse was gheweest ende
 wanneer hy tot Gennen aengheromen
 was. Daer dander op antwoorde se-
 de. Die galepe/ mijn heere/ hadde eē qua-
 de repse/ also ic vernomen hebbe in Cre-
 ten/ daer ick die repse bleef liggen: want
 na dat de galepe ontrent Siciliē quam/
 rees daer eenen sellen noozde wint/ daer
 af zy gewoopen wert op de bancken van
 Barbaren/ sulc datter niet een van al-
 le de menschen te Lande en quam/ daer
 onder ick oock twee Broeders verloor.
 Messire Thozel geloovende t'ghene de-
 se man hē vertelde / t'welc ooc altsamen
 waerachtich was/ daer hy ooc overleg-
 gende dat sijnen ghesetten tijdt aen zyn
 huys vrouwe nu binnen luttel daghen
 ver-

verloopen was / ende daerom boozseker vermoedende (overmidts hy wel dacht datmen daer van hem gheen tydinge en hadde mogen hebben) dat zijn huyf vrouwe nu al eenen anderen Man ghetrout soude hebben / is in sulcker swaricheydt gecomen / dat hy eten ende byncken verliet / te bedde bleef liggen / ende booz hem nam te willen sterben. Den Soudaen die hem hertelijken beminde / en hadde dat soo haest niet vernomen oft hy en is booz zijn bedde ghecomen / ende nae dat hy deur veel ende langhe begheerten wt hem de oorsake zijns treurens ende zijner siekten vernomen hadde / berispte hy hem seer van sulcx soo langhe verswegen te hebben / ende nae dat hy hem gebeden hadde eenen ghetroosten moet te nemen / beloofde hy Messire Thozel ghewiltijck (indient minners zijn begeeren ware) te bestellen dat hy noch booz den ghesetten tijdt binnen Pabien soude wesen / ende septe hem in wat manieren. Als nu messire Thozel Saladijs woorden ghelooft gaf / overmidts hy sulcx wel moghelijck / oock veelmaels gheschiedt te wesen / menich werden ghehoort hadde / began hy weder wat moets te maken / ende den Soudaen aen te porren om sulcx te volstrecken. Den Soudaen hielt by hem een groot nigromantien / wiens conste hy nu al over lange versocht ende behouden hadde / desen beval hy middel te vinden dat Messire Thozel liggende op een bedde in eender nacht binnen Pabie gebracht soude moghen werden. Daer op hem de swerte Constenaer antwoorde / dat sulcks gheschieden soude : maer dat hy den Man (om des selfs oorbaer) eerst wel vast moeste doen slapen. Dit aldus bestelt zijnde / is den Soudaen weder gecome by Messire Thozel / die hy gantsch herepdt vande / oft om binnen den gesetten tijdt (waert moghelijck) tot Pabien te wesen / oft (indient niet zijn en mochte) van treuren te sterben : ende sprac aldus tot hem: Ick mercke Messire Thozel / dat ghy u huyf vrouwe niet gant-

seker herten bemindt : ende daerom dus anxestelijken besozcht zijt dat haer een ander sal trouwen / i welck Godt moel verbirden : waer inne ick u niet gheenre hande redene berispen en can. Gemerckt zy de Vrouwe alleen is onder alle de andere die ick opt sacht wiens seden / wiens manieren / ende wiens ghelaet (ick swijge hier noch de vergantelijcke schoonheyt) meer pzijsens en beminnens weerdich is. Het waer my boven alle dingen ter werelt aenghenaeem geweest / dat wy nae dien't gheluck u by my ghevoecht heeft / te samen de selfe tijdt ons levens die noch booz handen is / ghelijckelijck Deeren gheleest ende gebleven hadden. En indient my Godt ghegunt hadde te voren ghelwesen te mogen hebben dat u inden sinne vallen soude binnen eenen sekeren tijt in Pabien te wesen oft te willen sterben / dat waer my bove alle saken wenschelijck geweest: want ic u van niet sulcker eeren / niet sulcken state / en niet sulc geselschaype als u denichtaemheyt wel verdient / tot uwen huyse soude doelepden: maer overmidts my dat niet en heeft moghen gebeuren / ende ghy nu ter tijt daer seer gaerne soudt wesen / sal ick u in sulcker hoegen als u van my gesept is / daer doen brengen. Mijn Heere sprac Thozel / behalve dese uwe woord / hebben my u werken u jonste tot miwaert so hoogelijck doen bljcken: dat ick de alderminste weldaet niet verdient en hebbe: en ghelooft u seggen niet alleen warrachtich te wesen in minnen leven / maer oock in mijn sterben. Maer aengemerck sulcx mijn ernstelijck boornemen is / so begeere ick aen u doch spoedelijc te willen volbrengen het ghene dat ghy my beloofte hebt / want morgen is den laetsten dach dat ic noch behoore verbept te werden. Dat sal / sprac Saladijn / ongetwijfelt volbracht werden. Des anderen daechs / als des Soudaens meeninghe was Messire Thozel dien aenstaenden nacht naer huyse te seynen / dede hy op een groote sale een rijckelijck bedde stel-

Ien dat met goude lakens ende fluweel (nae hun luyden zede) behangen / en met een costelijcke tapijte bedeckt werd: die met groote costelijcke peerlen ende met dierbare costelijcke gesteenten conssomme geboordeert ende namaels in dese landen vooz een onepntlijcke schat gewaerdeert was: daer by oock ghelept waeren twee chierlijcke oorzussens betaemende tot sodanighen Conincklijcke Bedde.

Dit gedaenzijnde bebal hy datmen messire Thozel (die nu deur den hope al ghesneden was) bekleeden soude met eenen Sarazijnshen rock / zoo rijckelijcken en schoonen cleet als opt van mensche ghesien was: daer by hem oock op zijnen hoosde gesteldt werdten eenen snieuwitten wronghedie van eenen langhen smallen doecke in een ghestrengelt was. Maer alst nu laet inden avont was gheschieden / is Saladijn met zijne Baroenen ghegaen inde Camere daer Messire Thozel was / ende beneben hem sitende / began hy (by nae met betraenden oogen) aldus te segghen: Messire Thozel / nu ghenaeckt de ure die u van my sal scheyden: ende overmits ick u niet en mach geleyden noch gheselschappe houden om de sonderlinghe maniere van u reyse die ghy vooz handen hebt / die sulcx niet toe en laet: zoo moet ick hier binnen de Camere oozlof aen u nemen / daer ick nu al hier om ben gecomen. Maer eer ic u Gode bebele / zoo bidde ick u vooz de liefde en dooz die vrientschappe die tusschen ons is / dat ghy mijnder gedenckt / ende (indient moghelijck is) dat ghy u dinghen in Lombardijen bestelt hebben: my noch ten minsten eens wilt comen besoecken ter wijle wy noch beyde in leuenden lijue zijn: op dat ick / die nu verheucht ben van u dese reyse noch ghesien te hebben / mijn vrechde noch eens mach volcomen sien / die ghy nu deur dit haestich vertreck vermindert. Maer laet u daer en tusschen niet moepelijck ballen my dickmael met brieven te verdecken ende aen my te begeeren soo wat

u ooc mach believen: want ic veel meer ter liefden van u / dan van eenich ander mensche op aerden genegen ben te doen / dat sulcx vooz gheluis weten. Messire Thozel en mochte de tranen niet dinnen zijne oogen houden: dies hy doozt weenen beleet zijnde / niet weynich woorden geantwoort heeft: dat het onmoghelijck ware zijn over groote bewisen welbarden ende zijn deuchtsaemthepde pinnermeer te moghen wt zijn herte comen: en dat hy ongewijfelt gene hy hem beboelen hadde / soude volbringe so haest hem sulcx gelegen mochte wesen. Doen heeft Saladijn hem minnelijcken met natte oogen omhelt / gerust ende geseyt: vaert nu heuen in Godts name / en tradt met eenen wter camere. Voort hebft al daer der Baroenen mede oozlof aen hem ghenomen ende zijn metten Soudaen gecomen inde sale daer't bedde bereydt was. Maer wandt het nu al spade was ende de Pigromancien zijnen tydt vast bereyde ende hem spocpde: zoo is daer eenen Mederijn by Messire Thozel ghesmen met eenen bereyden dancke / hem vroet makende dat dien om hem te verstercken diende: dies hy dien in ghebraken heeft ende verstonde in eenen vasten slape gheballen is. Doen werdt hy alsoo slaepende ghedraghen op het toebereyde bedde na Saladijns bevelen: de welcke daer oock benebens hem op stelde een dierbare gulden Croone die groot ende schoon was: daer hy oock sulcken treken op sette / dat namaels kennelijck bleek / die selue aen messire Thozels huyfzouwe geschickt te wesen. Voort streckt hy aen Messire Thozels handt een vingertlinck daer soo glinsterende carbonckel inne stonde / dat het een brandende tootse scheen te wesen / sulcx dat haer waerde onwaerdeelijck was. Oock dede hy hem een swaert ommegeorden / welck de hangsele tot geenē slechte spyse en stont. Op liet hem ooc op zijn borste hangē een bagge van so wtgelesen groote en supbere peerlen dat dier gelijcken nopt gesien en wa-

in waren / beset zijnde met noch veel ander costelijcke gesceenten. Daer na dede hy noch aen elcke zyde benebens hē stel-
len twee groote gulde becken vol gou-
de ducate/coorde van peerle/ringē/gor-
delen ende ander cleynodien die hier te
lange sonde ballen te verhalen. En dit
ghedaen zijnde heeft hem Saladijn noch
eens voor sijnen mont ghecust / ende den
Migromancien beholen sijn voornemen
spodich te volbrengen. Also is ter sondt
het bedde met Messire Thozel verdwē-
nen upten ooghen van Saladijn en sijnen
heeren die daer teghenwoordich waren/
en daer op besake gebleven sijn van dat
wonder coutende. Messire Thozel wert
in korter stont gebracht inde kerck van
S. Pieter in Cielboro binnen Pavien
soo hy daer te horen begeert hadde / met
alle de boorschjeden costelijckheden: en
Aldy noch vast als de Coster de Metten
quam luppē. De Coster met een licht in
sijn hant inder kercken comende / en dit
rijckelijcke bedde onboordacht siende/
en werdt niet alleen verwondert / maer
oor soo verbaert dat hy verbaesdelijck
bluchtede. Dit sach de Abt met d'ander
Monicken / die dies verwondert zijnde/
hē doorszake vzaechde waerom dat hy zo
wech liep. De coster hevet hun allē ver-
telt. Wat beduyt ditte? sprack den Abt:
sijdy dan sulcken hint en soo nieu in dese
kercke gecomen / dat ghy dus lichtelijck
verbaert zijt? Nu laet ons daerwaert
gaen besien wat hē dus beancr maect.
Doen ontfaken zy vele tozzen/ende als
den Abt met sijn Monicken binnen de
kercke was gecomen / sagen zy dat bed-
de soo wonderlijc en rijckelijc / ooc wede-
den viddere daer op liggen slapen. Ter
wplē zy also twyfelac en anertich ston-
den sonder te dozbē aent bedde genaken/
en met verwonderen op die schoone Ju-
weelen sagen / so ist geschiet dat Messire
Thozel ontwakende / swaerlijcken ver-
sachtē. So haest de Monicken en ooc
den Abt met henlieden dit saghen/zijn zy
al tsamē verbaert van daer geloofte/roe-

pēde/Heere God staet ons by. Messire
Thozel opende zyne ooghen ende bekende
claerlijck dat hy ter plaetsen was daer
hy aen Saladijn om ghebeden hadde:
dies hy in hem selfs niet allē wel te vze-
den was. Maer als hy nu over epnde
was gheseten ende elck dinc bysonder/
van al dat benebens hē lach / wel besien
heeft / so heeft Saladijns heerlijcke milt-
hepdt (niet teghenstaende die te voren
over groot van hem gebonden was)
noch veel grooter in sijnen ooghen ghe-
bleken dan opt: ende siende dat die Mo-
nicken van hem wech vloeden / d'doorsake
van dien oock wel verstaende / began hy
(sonder hem verder te verroere) den Abt
by sijnen name te roepen/en hē te bidden
voor hem niet verbaert te zijn / want hy
was sijne nebe Thozel. De Abt dit ho-
rende / werdt noch meer beduerst dan te
horen: als de ghene die sijnen nebe nu al
langhen tijt voor doot gehouden hadde.
Maer als hy daer nae wat tot hem sel-
ven quam / en deur blijkelijcke redenen
vermerchte geroepen te wesen / so maec-
te hy een teecken des crups voor hem/
ende ginc tot hem. Den welken messire
Thozel aensprack / seggende. Voor wien
vreesdy doch vader? It lebe noch / Go-
de zy lof / ende ben wederomme gecomen
van over't Mey. Al hoe wel Messire
Thozel eenen langen baert ende Sara-
zijsch gelwaet hadde / so heeft hem noch
tans den Abt ten laesten ghekent / hem
selfs verstrout ende hem byder hant ghe-
nomen / segghende: zijt wel ghecome
mijn lieve kindt. Laet u niet verwon-
deren dat wy ons van u verbaedens
want daer en is niet een mensck binnen
dese stede / die niet vastelijcken en geloofte
dat ghy doot zijt: sulc dat ic u wel mach
segghen dat Aliette u huysvrouwe over-
wonnen zijnde van haerder maghen be-
gheerten ende dreyghen / hars ondanck
weder heeft moeten eenen man nemen
die zy hupden trouwen sal: daer toe be-
huyloft met alle dat ter seeste van noo-
de is / nu al gantsch beropt is. Doot is

Messire Thozel van dat Rijckelijcke
bedde gheresen/betoonde den Abt wtge-
nomen groote vrientschappen ende oock
mede alle den Moniken/den welcken hy
vriendlijcken elc bysonder badt niemant
ter werelt eenich woort van sijne we-
bertomste te segghen/ter tijdt toe hy yet
sonderlinghs (dat hem eerst noch te doe
stondt) besteldt hadde. Als daer nae alle
sijne costelijcke cleynodien in bewaerder
handt ghelepydt waeren vertelde hy si-
nen oom alle dat hem tot dien daghe toe
wederbaeren was: daer inne hem de Abt
hoogelijck verblijde en Gode van zün-
der neven goede abontuere ghedancht
heest. Doë vzaech demessire Thozel sijne
oom wie zijnder huysvrouwen byz-
degom ware/het welcke den Abt he se-
den. Doen sprac messire Thozel/ my lust
grootelijcken te sien eermen van mijn
coemste verneest hoe dat haer mijn huys-
vrouwe in dese byzuplose byagē sal: daer-
om is mijn begeren (niet tegenstaende
der geestelijcke ghewoonte niet en is in
sulckdanighe seesten te wesen) dat ghy
doch om mijnen wilie beschicken wilt/
dat wy daer te samen moghen gaen. Wē
Abt antwoorde dat gaerne te wille doē.
Daeromne heeft hy zoo haest het dach
getwoeden was/ den byzupdegom ontbo-
den dat hy gaerne (indient hem liefst de)
met een goet vriendt in sijn eerste soude-
romen: daer op hem van den Edelman
gheantwoort wert/dat hem sulcx liefen
aenghenaem was. Als nu de tijdt om te
gaen eten ghecomen was/ is Messire
Thozel so geleet als hy was/ met mijn
heere de Bylaet tot des Byzupdegoms
huys gegaē: alwaer hy van elckerlijck
met groote verwonderinge aenghesien
maer van niemant gekent werdt: ober-
mits de Abt oock sepde dat het een Sa-
rasijn was als Ambassadeur vanden
Soudaen aenden Coninck van Branc-
ricke ghesonden. Alsoo werdt Messire
Thozel ghestelt aen een Tafel die recht
teghens ober sijn huysvrouwe stondt
die hy met groot behaghen aenschoude/

ende merchte wel aen haer treurich ge-
laet dat zy niet met allen wel in dit hou-
welijck te byeden en was: Oock mede
sach hy somtijts op hem/ sonder noch
tans eenighe kennisse in hem te moghen
mecken: want sulcx behindert was door
synen seer langhen baerde sijn selfsaem
gelwade/ende het onwifelijck vermoe-
den zijns doods. Maer doent Messire
Thozel nu tijdt dochte om te versoekē
oft zy noch eenighe ghedenckenisse van
hem int herte hadde/ zoo heeft hy den
rinck die zy hem int laetste afscheyden
ghegheven hadde/ van sijn handt ghe-
daen ende een pagie die door haer dien-
de/by hem gheroepen/ totten welcken
hy sprack. Gaet/ sone/ de byzup van mij-
nen weghen segghen/ in mijn lant soda-
nighe maniere te wesen/ soo wanneer ee-
nich vzeent man (so ic hier ben) te weer-
schappe is hy een byzup (so zy hynden is)
dat dan de Byzup in een teekē dat haer
die vzeemde gast willecome is/ den be-
lier/ daer zy selfs wdzynt/ vol wijns
sent: daer wt dan die gast soo vele drint
als hem beliest/ ende sendt dien self den
cop daer na oberdeest weder totte byzup:
die daer dan de ingheblaven reste gants
wt drint. De pagie heeft sijn boor-
schap alsulcx ghedaen aende Byzup: de
welcke als een welghelcerde ende ver-
standighe vrouwe/wepnende dat eenich
groot personagie te wesen/ terstont eenē
schoonen vergulden Cop dede spoelen/
die daer door haer stondt/ ende die daer
nae bebelende vol wijns te schencken/
sant die totten vzeemden gast/ om hem
te bewysen dat sijn comste haer lief ende
aenghenaem was. Messire Thozel ont-
finck den cop/ die den rinck in sijnem
minde gesteken hebbende dien al drint-
kende inden cop liet sincken sonder dat
yemant sulckes gheware werdt: ende
als hy daer weynich wijns inne ghe-
laten hadde/ selde hy't dersel daer op
ende stierde den cop alsoo weder tot
de Byzup dese ontfinc den Cop/ ende
om sijn ghewoonte te oyderhouden/
selde

felbe sp dien (nae dat sp tberhrel afgheset hadde) aen haren mondt: daer sp doen den rinck werdt sieude / die sp sonder eenich woort te segghen naerstelijck aen schoude. Maer als sp den rinck ontwijfelijck kende te wesen den seluen die sp Messire Thozel in zijn laetste afscheydt hadde ghegheuen / heeft sp haer ooghen doosichtelijcken ghekeert opten ghenen die men voort een wylandich Man hielt: den welken sp terstont kennende wert / dies sp de Casel voort haer met alle dat daer op stondt ter aerden stootende niet anders dan oft sp ontsinnich waer ghe worden / began te roepen: Dit is mijn Heer ende mijn Man. Dit is waerlijck Messire Thozel. Ende voort sonder eenich achterdencken op haer Gulden Lakens Cleederen oft op eenich ander dinc dat opte casel mochte wesen / is sp vander plaetse daer sp sat ghelooopen daer haer Man was / dien sp met beuden armen soo verre sp mochte voort wt streckende vastelijcken omhelsde: dat sp doot niemant's van alle t'gheselschaps segghen noch te doen / van zijnen halse en mochte ghecreghen werden: ter tijdt doe dat Messire Thozel haer seide dat sp haer wat soude bedwingen ende dat haer noch gheen tijt en soude ontbreken om hem ghenoech te omhelsen. Doen heeft sp haer seluen weder opghericht / als nu de gantse huploft in roere stont / ende tmeeste volck blijde was om de wedercoemste van sulckdanighen Giddere. Messire Thozel begheerde dat elck stille soude blijven sitten / vertelde daer o ver lude alle dat hem ghebuert was / vander tijdt af dat hy wt reysde tot zijn wedercoemste toe: besluptende dat die goede edelman / de welcke wanende dat hy doot waere zijn hupfrouwe tot eene hupst vercozen hadde he oock niet en behoort te belachen / dat hy nu noch selfs leuendich wesende zijn hupfrouwe we-

der nam. De nieuwe hupbeem (niet tegenstaende hy in desen al wat beschaet was) antwoorde hupmoedelijck ende vriendelijcken dat het wel behoort den dat hy met het zijne / nae zijns selfs believen ende wille doen mochte. De hupst heeft daer de croone ende de ringen die sp vande nieuwen hupdegom ontfangen hadde / gelaten: oock van sp den rinck wien cop en heeft dien aen haren vinger gestreken en de gesonden croone van Saladin coc op't hooft gestelt. Voort is sp ghetreden wt des hupdegomshups en met meest alle de statie oft pompe van huploft volch ten hupse van Messire Thozel gegaen: al waer hem de mustroostige vrieden / mager ende burgeren (die hem hy na al een miracule te wonder aensaghen) met een lange en vrolijck seeste verblijden en vermaechten. Messire Thozel beschenckte alle zijn vrienden ende mager / maer sonderling spne Oom de Abt / van ghelijck veel vanden burgeren met aengenamen gaven van spn costelijcke juweelen / oock moede liet hy zijn geluckige wedercoemst doot meer daer eenen hode wete aen den Soudaen / hem selfs alijdt voort diens vrient en dier aer houwerde: ende lange jaren daer nae noch vrolijck ende gesont met spne hupfrouwe leude / hantende hy noch meer beleesthept's dan opte vozen. Dit was van het eynde van alle zijn en sijne waerde hupfrouwen verdziet / en het woon van hun vrolijck en bereyde beleesthepten: de welcke van velen weluenersticht werden om te plegen die noch ans (niet teeghenstaende hun t'hermogē niet en onbreect) sulc zo qualijck connen hantieren: dat sp die de ontfanger al te vozenvele dierder dan sp dicmael waerdich zijn / doen verelden / en veel tijts better ongedaen was: daer om hem niemant en behoort te verwonderen als sulckdanige ontdige wel daet oft beleesthept ongelooft blijft.

De Marckgrave van Salucen doot zijnder onderlaten bede gedonshen om te houwen troude een hupfrouwe na zijnen sinne / ende was eens

voermang dochter: waer by hy twee kinderkens wan/ die hy hem gelliet te doen dooden. Daer nae veynsde hy hem haerder sat oft moede te zijn en een ander wijf ghetrouwet te hebben doende zijns selfs Dochter weder thups halen / in allen schijnt oft dat zijn Bruyt ware geweest. Maer na dat hijse int hemde van hem verstootten en in als verbullich gevondē hadde/ heeft hy haer niet meer der liefste dan opt te hozen/ weder in zijn hof doencomen / haer hare kinderen nu al groot zijnde ghetoont ende haer gheert ende doen eeren als een Marchgravinne.

De vijfichste Historie.

Leerende den rijken Vannen wel houwen / ende den schamelen hupsvrouwen gedullich ende haren Vannen ghooisacme te zijne.

Het is nu al een goede wijle geleden dat de moghenste vanden Martgraesschappe van Saluce / was een ionc heer genaemt Gualtier: de welcke wijf noch kint hebende/geen meerder lust en hadde dan in bliegen en iagē: sulcx dat hy niet eens en dochte om een hupsvrouwe te nemen oft kinderē te winnē: waer inne hy niet allē wijf te achten was. Maer want dit zijne ondersaten wijs haechde/ baden sy hem menichmael dat hem doch gelieven soude een wijf te nemen: op dat hy niet sonder erfgenaem ende zy niet sonder Vee-re en souden blijven: hem daer benedens aanbiedende een dochter vooz hem te bespozen / die soodanich ende van sulchen vader ende moeder ghetomen ware/ dat splupden daer een goede hope / ende hy daer een goet gendegeen af soude mogen hebben. Maer op Gualtier geantwoort heeft. Ghy drijngt my vzienden/ tot het gene daer ick my nimmermeer gemeynt en hadde toe te begheven / als die wel mercke wat swaerder saecke het is een hupsvrouwe te binden diens zeden niet des mans wel over een dragen: ende hoe grooten ghetale men vint die des contrarie zijn/ oock mede wat ellendiger leven de gene bestaet/ die hem aen een wijf dem ongelijck zijnde/ verbint. Ende dat ghy aen des Vaders oft moeders zeden de Dochter soudt wanen te kennen daer vooz ghy u duncken laet soodanighen Bruyt vooz my te binden/ datse my wel soude behagen/ dat is een sothepdt: ghe-

merckt ick niet en versae hoe ghy den vader wel soudt moghen kennen / noch vele min des moeders secrete: het welcke/ oft noch al wel geweten mochte zijn/ noch niet en behindert den kinderen hure ouderen dikhwijs (soomen meest siet) gantsch onmogelijck te zijn. Maer want ghy my minners niet dese keten begeert te temmen/ zoo sal ic u luyder wille daer inne volghen. Ende op dat ick my (oft misluete) van niemant anders dan van myselven en soude moghen beclagen/ so wil ick my selfs een Hupsvrouwe verkiezen: u luyden verskerende/ hy aldien ghy de selve die ick te wijfe nemen sal / niet en eert als u vrouwe: dat ghy niet u groote schade vernemē sult hoe swaer my gheueest is mijns ondancx om u luyder wille een wijf te trouwen. Die goede luyden antwoorden dat zy daer al wel mede te vrede waren/ op dat hy hem maer begave aen een Hupsvrouwe. Nu hadden al een goede wijle daer vooz/ in des Martgraven Gualtiers oogen aengenaem ende bevallijck geweest de seden van een schamele ionge maget woonende in een Dorp niet wijt van zijnen Casscele ghelegghen: ende overmits zy hem oot schoon genorch seken te wesen/ liet hy hem beduncken met haer een rustich ende lustich leven te mogen leyden: daer omme hy sonder eenich verder bedencen vooz hē nam die selve tot zijne bruyt te trouwen. Alsoo dede hy haren vader (die wter maten arm was) by hem roepen / ende heeft met hem dit huiwelijck

gefloten. Dit gedaen zijnde heeft Gualtier alle sine vriende vant landfchappe by ten doen versamen ende tot hun allen gesproken. Het heeft u (mijn vriende) belieft/ende belieft u noch dat ick my inder eerste soude begheuen: daer toe ick my nu wil voegen/mer om u lieden te belieue/dan upt begeerte die ic tot een hups vrouwe hebbe. Ghyliden weet ooc wat my van u beloofd is / te weten dat ghy met wat Huysrouwe my gheliefte te nemen/te vreden soudet zijn / ende dat ghy dieselve / als u Landfrouwe alle eere soudet betwysen. Nu is de tijt voozhanden dat ic u mijn belofte houdē sal / ende wil ooc dat dē uwe my ghehoude werde. Ick hebbe een ionghe Maghet nae mijn herte ghebonden/woonachtich niet ver van hier: de welcke ick dencke tot een Wijf te trouwen en binne weynich dage thups te hale. Daeromme meen ick bestellen datter een schone bruyloft bereypt werde / ende dat ghy bereydt zijt om die bruyt eerlijc te ontfangen: op dat ick my zoo wel hebbe te vernoege van u toefginge/al ghy u vande minne. De goede lieden verlijt zijnde seydē gelijckelijck hun sulckx lief te wesen: en dat zy de selve/Godt geue oock wie het mochte zijn) vooz hunlieder vrouwe houden / en als heur lantsvrouwe in allen saecken eeren soudē. Daer nae hebben zy ghereetschappe/om een groote en vrylijcke feest te houden/ beginnen te maechen/van gelijcken heeft oock de Marchgrabe mede gedaen: de welcke alle zinne vriende ende maghen/oock veel treffelicke Edellieden en anderen vā daer ontrent ter bruyloften heeft doen noode. Hier en boven dede hy noch sūde ende maken veel schoone rijckelicke cledenren na't Lichaem van een ionghe Dochter: die hem van lichaemelijck maectel de maghet (die hy vooz ghenomen hadde te trouwen) ghelijck dochte te wesen: van gelijcken wert oock door hem besocht gemarckt te werden/gordelē/ringē/een chierloche ende roffeliche Croone / met alle dat eene Bruydt

toebehoort. Als nu den venaemden dach gescomen was is Gualtier ontrent negen uren voozmiddage te peerde geset / met alle d'andere die daer tot sijnder ceren getomen waren: ende als nu alle dingen bequamelijckē geschickt en bestelt waren/ heeft hy tot hun allen gheseyt: nu ist tijt mijn Heere dat wy de bruyt inhalen. Also heeft hy hem niet alle t'gheselschap opten wech begeven ende is in weynich tijt getomen int doorp ende ontrent des vaders hupsken vande maget: de welcke hy daer vant met water wedercomende vande Fonteyne / haestende om met haer ghebuer maechden des Marchgraben bruyt te gaen besien. De Marchgrabe haer siende hielt stille/riepse met haren name (die was Gyselda) en vzaechde haer waer haren vader was. De maghet wert beschaemt ende antwoorde/mijn Heere/ hy is in hups. Doen tradt Gualtier vanden Paerde / ende alle den anderen bevelende hem daer buyten te verbeypden/is hy al een binnen dat arme hupsken gegae/daer by des magets vader vant die Jehannot ghenacmt was ende sprac tot hem: ick ben hier geer men om van u dochter mijn wijf te maeken: maer wil eerst in u teghenwoordicheyde pet wat upt haren monde te weten. Daer vzaechde hy Gyselde/ by al dien hy haer te wijde name/ oft zy altydt arbeyden soude om hem te behaghen/ ende haer in gheenen dinghen / zoo wat hy haer oock seyde oft dede / versoozen en soude/ oft zy hem oock tallen tijden ghehoorzaem soude wesen / ende noch vele meer andere dierghelijcke saecken: op alle t'welcke zy tae gheantwoort heeft. Terstont wert zy daer na geheel naechte wt ghetoghen door des Marchgraben bevel ende metten gewade dat hy daer doen vzenghen en doen maken hadde gecleedt/oock werdt op haer hant (soo dat wter naturen crulde) een Croone ghesstelt: ende heeftse also buytē dē huse gebracht vooz alle sijn Heere/ die hē grootelijc hier af verwonderde/ende tot hem

lieden ghesproken. Dit is den persoon
vrienden/ die mijn huyf vrouwe sal we-
sen by aldien zy my tot eenen Man be-
gheert. Daer nae hem omkeerende tot
haer/ die in haer selven geheel beschaemt
stont/ sprack hy tot haer. Gifselba/ wil-
dy my oock wel tot eenen man? daer op
zy antwoorde/ iae ick mijn Heere. Ende
ick wil u (sepde Gualtier) tot een huyf-
vrouwe. Voort heeft hyse daer in hun
alder tegenwoordicheyt getrouwt. Doen
heeft hyse voort op een hakenepse doen
stellen/ ende haer eerlijck verselschap
zijnde/ binnen synen hove ghebrucht.
Daer was de bruylost groot en schoon/
ende de seest niet minder/ dan oft hy
eens Coninc van Franckrijcks Doch-
ter ghetrouwt hadde ghehad. De Bruyt
scheen met haer cleederen ooc haer zede
verandert te hebbe. Want zy was frisch
van lichame ende schoon van aensichte/
ende werdt daer benevens oock so min-
nelijck/ aenghenaen ende bevallijck van
gelate ende wesen: dat zy gheen dochter
en scheen te wesen van Jehannot die de
Roepen bewaerde/ maer van eenich
groot heere gesproken te zijn/ sulcks dat
zy daer deure alle die haer te vozen geket
hadden/ hooghelijck dede verwonderen.
Ende daer en boven was zy haeren
Man soo ghehoorzaem ende ghedien-
stich/ dat hy dies soo gantsch wel te vze-
den ende vernoecht was/ als eenich mā
ter werelt. Van gelijcken droech zy haer
soo minnelijck ende ghespraeksaem te-
gen haers mans ondersatē/ datter nau-
welijck pemandt en was/ die haer niet
boven henselfen beninde en niet upt
sonstiger herten en eerde/ soo dat nu elc-
kerlijc Gode hadt om haer welwaren en
langhe leven. Ende die te vozen gheseyt
hadden den Marcgrave niet wijselijck
ghedaen te hebben dat hy haer te Wybe
hadde ghenomen/ sepden hem nu de ver-
standichste ende voorzichtigste Man te
wesen vander Wereldt: overmidts nie-
mandt anders dan hy/ sulcke hooghe
deuchden verborghen zijnde onder soo

lechten ende saoden ghewade/ en son-
de hebben comen bespieden. Metten toet-
sten/ zy heeft haer soo goederhande ende
deuchtfaem in alle haer doen ende laten
ghedraghen/ datmen in weynich tijdt
niet alleen int Marchgraesschaps van
Saluten/ maer ooc over geheel Italiē/
van haer goevertiersheyt ende deuch-
delijcke werken hoorde spreken: daer
deur ooc verdoofde alle datter tot haer
mans onreere gheseyt mochte zijn ghe-
weest/ als hy haer ghetrouwt hadde.
Mer lange en hadde zy by Gualtier ge-
weest/ zy en werdt bevrucht/ ende baer-
de hem (als den tijt ghetomen was) een
schoon dochterke/ daer mede de Marc-
grave hooghelijck verblijt was. Maer
onlancks daer nae is hem een vzeinde
ghedachte inden sinne ghetomen: te we-
ten dat hy met een lanch versoeck ende
met een ondraghelijcke tegenheyt/ haer
lijdtfaemheyt voornam te beproeven.
Alsoo beghā hy haer eerst met bittere
woorden te pzielē ende hem verstoer-
delijck te gelaten/ segghende dat sijn on-
dersaten niet inatē ovel met haer ver-
noechden/ overmidts zy van so cleynen
state was gecomen/ by sender nu zy be-
gan te kinderē: daer by hy noch voer-
de/ dat sijn ghemeente om dit ghrbozen
dochterkens wille/ treurich bestondē te
murmurerē. De vrouwe dese woorden
aenhoozende/ heeft sonder haer ghelaet
oft eenich goet voornemen haers werck
te veranderen/ tot haren Man gheseydt.
Mijn Heere/ doet met my alle dat ghy
wepint meest tot uwer eeren ende vze-
te streckē/ ic sal in als wel te vreden zijn/
als die my selben de minste van hen allē
bekenne te wesen: ick weet oock wel dat
ick der eeren/ die u goevertiersheyt
beliefde my te bewysen/ geheel onwaer-
dich was. Dese antwoorde was den
Marchgrave boven maten lief/ als die
daer wt wel vermerckte/ dat zy niet met
allen verhoovaerdicht en was/ deur de
eere/ haer van hem en sijnē ondersatē be-
toont. Als hy haer onlancks daer nae
epnt.

eynlijck gheseyt hadde zijnder ondersa-
ten willen gantschelijc niet te wesen dat
hare kinderen over hun heerschappen
soudē heeft hy een dienaar van hem wel
onderwesen zijnde tot haer ghesent / die
met een druckich gelaet tot haer sprack.
Mijn vrouwe / indien ick selfs mijn le-
ven niet en wil verliesen / zo moet ic doē
dat my belast is van mijnen Heere: die
heeft my belast tot u dochterken te ne-
men en dat ic: doort sweech hy stille. De
vrouwe dese woordē hoorde en des die-
naers gelaet van aensichte aenmerckende /
daer hy ooc haers mans woordē gedē-
kende began zo te vermoeden dat desen
knecht belast soude zijn haer dochterken
te doodē. Daerom heeft zo dat terstont
wter wie ihē genom / gerust / gheseghent
ende niet sonder alderbitterste hertseer /
maer sonder veranderinge vā afgesich-
te / tot des dienaers armen gelept / tottē
welcken zo sprack: doet ghy volcoment-
lijcken t'geene dat u en mijn Heere u be-
last heeft maer laet het doch niet liggen
daert vanden Voghelen oft dieren ver-
scheurt werde / ten waer dat ons Heere
u sulcx geboot. De dienaar het dochter-
ken niet hem draghende / ghinck byden
Marchgrave / dien hy overbracht wat
Grifelda ter antwoorde hadde gheshe-
ven: de welke hē niet gewoech en conste
verwonderen van haer onghelooftiche
staenwafticheyt en sant dēselven dienaar
metten kindeken tot Bolonien aen een
zijnder nichten: om dat sochbuldelijck
op te boeden ende in goede zeden te on-
dervijzen / haer biddende niemandt ter
werelt te segghen wiens dochterken het
was. Daer nae ist wederomme gebeurt
dat Grifelda wederomme bevrucht
werdt ende op haren tijdt ghelach van
een schoon Jonck knechtken / t'welck
Gualtier wter waten lief was. Maer
hem noch niet vernoegende aen't ghene
hy ghedaen hadde / heeft hy haer met
noch bitterder schamperheydt toeghe-
sproken ende op een verstoort schijnende
ghelaet tot haer ghesproken aldus.

Wjs / nae dat ghy moeder zyt ghewor-
den van desen sone / en hebbe ic met allen
geen rust mogen hebben vā mijn onder-
saten: want henlieden grootelijck spijt
dat de nebe van Jehannot / die een scha-
mellantman is / henlieder Heer sal we-
sen: sulcx dat ick beduchte een verdruben
heere te werdē ten zo dat ic nootlic met
dit soonken doen so met het meys hē ge-
daen is. De vrouwe luysterde met eenē
lijdsamen moet na haer mans woordē /
ende en gaf hem geen ander antwoorde
dan: Mijn Heere dunckt om uwen sinne
te vernoegen / ende te doen dat u gheleest
sonder my oft pemandt anders aen te
sien want my en is gheen dinck aen ghe-
naem / dan dat ick u sie behagelijck te
wesen. Aldus heeft Gualtier niet lange
daer nae inder selber voegē / als met het
meys ken was gedaē / oock om sijn soon-
ken gesonden: ende dat selve mede onder
ghelijcken schijne / als oft hy dat hadde
doen dooden / tot Bolongien gheschickt
om aldaer opghelooft te werdn / daer
hy het Dochterken bestelt hadde / tot
welcke saccke Grifelda gheen ander
woorden en sprack noch ander gelaet en
toonde dan zo booz getoont hadde: waer
inne de Marchgrave zoo hoorhijck
verwonderde / dat hy hem seifs vasse-
lijcken liet beduncken / dat sulcx van
gheen ander vrouwe ter werelt en sou-
de moghen zoo gheduldelijck gheleden
werden als zo dat ghedooft hē / ende ten
waer dat hy wel gheweten hadde dat
zo haer kinderkens meer dan moeder-
lijck heminde / hy soude ghemeypnt heb-
ben tselve wt onachtsaemheyt zoo ghe-
doochsaemelijck van haer gheleden te
hebben gheweest: daer hy nu sekerlijck
merckte dat hy dit wt een wijse līdt-
saemheyt verdroech. Zijn ondersaten
int heymelijck dit gheruchte vernemen-
de ende gheloovende dat hy sijn kinder-
kens hadde doen dooden / hebben hem
des halben grootelijck ghelastert / een
fel man geacht / en seer treurich medoo-
gen met heur vrouwe gedragē: de wel-
ke tegenst

ke teghens de ander Vrouwen/ die met haer hare kinderkens als geboot zijnde deerlijcherlaechde/ minnermeer anders en seyde/ dan dat des geens believen die- se getelt hadde/ niet anders en was ghe- weest. Maer als daer nu veel iaren vooz- leden waren vander tijt af dat het doch- terken gebozen was/ ende het Gualtier nu tijt dochte de uyterste proebe haers lijfdaemhepds te versoecken/ heeft hy tot belen van sijne volcke gheseyt dat hy in gheender wyse langher ghedoogen en moecht dat Gyselda zijn hups vrouwe waer/ ende dat hy bekende qualck ende kintsch gedaē hebben doen hy haer eerst troude/ daeromme wilde hy sijn neerstic- heyt aenden Paus doen om dispensatie te ghecrighen van Gyselda te moghen scepden ende een ander wijf te moghen trouwen; in welck voornemen hy van veel goede mannē met allen seer berispt wert/ daer hy nū anders op en antwoor- de/ dan dat het alsoo moeste wesen. Die vrouwe dit vernemende en beduchende dat zy weder in haers Waders hupsken soude moeten keeren/ en (moghelijs) de beesten oock moeten hoede so zy eertijts gedaen hadde/ ooc mede een ander vrou- we sien hyden genen die zy boven haers selfs leven beminde/ soo wert zy anrte- lijken inwendich bedrukt: maer ober- mits zy die voozgaende overdadicheydt der onspuediger soztupnē gedoocht had- de/ zo heeft zy nu oock voozghenome dit mede mit een onberanderlijc gelaet van aen resicht te verdragen. Onlancks hier nae herse de Marchgrave sijne brieven van dispensatie (maer gecontersept zijn- de) doe comē vā Kroonen: en maecte zijn ondersaten broet dat hy wt crachte dier brieven Gyselda verlaten en een andere hups vrouwe mochte trouwē. Daerom- me heeft hy Gyselda in veel luyder tegē- woordicheyt vooz hem doen comen ende tot haer gesept Gysel da/ de Paus heeft my esgelaten een ander wijf te moghen trouwen/ en u te verlaten. En overmits mijn voozvaders alijt groote edel luy-

den en Heeren von desen lande zijn ghe- weest/ daer tegens uwe voozvaders opt- boeren en lantluyden waren: soo is mijn meynninghe dat ghy mijn hups vrouwe niet meer en sult wesen/ maer ghy we- deromme sult keeren ten hups van Je- hannot met sulcken bruytgabe als ghy hier gebracht hebt: en ick sal dan een an- der bruyt trouwen/ die ic gebondē hebbe en imp al veel betamelijcher is. Gyselda aenhoozende dese woorden/ hielt (niet sonder de alderbitterste droefheyt te ge- voelen) de tranen noch binnen haere ooghen teghen de natuere der vrouwen/ en heeft geantwoort. Ich hebbe alijdt wel geweten mijn heere/ dat mijnen nederen state in gheender wyfen betamelijken was vooz uwe hoorchz: en heb sulcx opt dat ick dus lange by u geweest ben/ vooz een weldaet geacht die my van Godde en van u bewesen was: noch en hebbe ick sulcx oock nopt beseten als oft my tselve van u gegebe/ maer oft my geleent ware gheweest: daerom het my oock wel be- hoozt te gelieven/ u het geleende weder- omme te gheben/ nu het u believen is het gene dat u toebehoozt weder te eyschen. Siet daer is den rinck metten welcken ghy my ghetrouwet hebt/ ontfanght die weder. Ghy beveelt my met my te ne- men de bruytgabe die ick hier gebracht hebbe: om twelc te volbrengen u niet vā noode is eenige betalinghe te doen/ noch my een bozse te hebben om tgelt daer in te stekē: wāt my noch geensins vergeten en is dat ghy my naect ontfangen hebt. En ist sake teerlijck dunct dat dit lichaē twelc u twee kinderheng ter werelt ge- bracht heeft/ van elcherlijck naect wert ghesien/ soo sal ick naecht van hier gaen. Maer ick bidde u dat ick met u believen dit hemde alleenlijck boven mijn bruyt- gabe met my van hier mach draghen: en dat in vergheldinghe van mijn russche maechdelijckheyt die ick hier gebracht hebbe/ ende niet met my wederomme en draghe. Gualtier meer gheneegen zijnde tot weenen dan tot eerijghe ander sacke/

sprack dies niet te min met een strenghe
 aensicht. Wel draecht daren hemde niet
 u. Alle die daer ontrent waren/ badē den
 Marchgrave dat hy Gyselda doch eenen
 roek liet mede dragen: op dat men van hē
 niet seggen en sonde dat hy de ghene / die
 derthien jaren oft langher zijn wijs was
 gheweest/ so armelijck en so schandelijck
 int hemde van hem verstiet. Maer alle
 rhiden was te verghes. Alsoo is die
 Ihoesame vrouwe/ na dat sy haren man
 Gode bevolen hadde/ bloots voets ende
 bloots hoofts upt des Marchgraven hof
 wederomme ghegaen tot haren Vader/
 met medoogende tranen en treuren van
 alle die dit saghen. Nu en hadde Jehan-
 not noyt wel comen ghelouwen dat de
 Marchgrave sijn dochter woorszijn wijs
 soude houwen: ende hadde dies halven/
 dit oft deser gelijckē algt. beuchtende/
 de cleederkens sozchvuldelijck bewaert/
 die Gyselda uptghetrocken waren dien
 moegen als de Marchgrave haer troude:
 dies hy haer die weder gaf daer nu de zy
 haer selvé cleede/ ende begaf haer weder
 inden schamelē dieft van haers vaders
 hupstē so zy te voze plach te doe: gedoo-
 gēde also met sterckmoediger herten dē
 sellen aenstoot van haer vpadelijckē soz-
 rupue. Als dit aldus van Gualtier be-
 drien was liet hy een gheruchte onder
 sijn ondersaten versprepen / dat hy een
 Dochter vanden Grave van Panagote
 wybe ghenomen hadde: en doende groot
 te gereetschappe maken om die byplost
 te bereyden/ heeft Gyselda onthoden by
 hem te comen: de welcke daer ghecomen
 zijnde/ hy aldus aengesproken heeft. De
 hupsvrouwe die ick nu onlaner getrouw
 hebbe/ sal ic nu thups doen halen/ en hen
 in meeninghe haer niet grooter eeren te
 ontfangen. Nu weet ghy wel dat ick geē
 vrouwe en hebbe in mijn gantsche hof-
 gestiende die so wel de camerē bereyden
 ende meer andere nootsakelijcke dingen
 in sulcker feesten doe can als ghy. Daer-
 om sult ghy als die alle dē hupfraet vā
 mijnen hupse oock best kent/ alle dingen

doen en beschijckē dat hier te doen is/ en
 sult oock daer toe alsulcke byzouwen hier
 by u ontbiede alst u believen sal: de wel-
 ke ghy als oft ghy hier noch de byzouwe
 waert/ alsamen ontfanghen sult: en sult
 na dat de byplost geepnt sal syn / weder
 onnime mogen keeren ten hupse van uwe
 badere: Alhoe wel dese woordē niet an-
 ders dan priemen en staken dooz't herte
 van Gyselda/ als die haer lief de totten
 Marchgrave niet so wel en hadde comen
 vergeten/ als hare woorszpoedigē state en
 geluck/ so heeft zy nochtans geāt woort.
 Ic bē bereyt en willich/ mijn heere / om
 te volbringen dat ghy my beveelt. Alsoo
 is zy met haer schamele doyp cleederkens
 ghegaen binnen thof/ daer zy onlaner te
 bozen int hemde upt verstoort hadde ge-
 weest. Daer began zy camerē te repnigē
 en te begē oft keeren/ stoelen en banken
 inde salen te stellen oock mede de cokē te
 besorgen/ en selfs aen alle dingē de handē
 te slaē/ niet anders dā of zy de aldermino-
 ste dienstmaerte waer geweest vādē ho-
 ve/ sonder eenichsins op te houden tot
 dat alle saecken bestelt ende gheschijckē
 waren soo't behoorde. Als dit alsamen
 ghedaen was/ heeft zy alle die Jofvrou-
 wen van daer ontrent/ doen te hobe noo-
 den ende began den dach vander Brupe-
 loften te verheyden: de welcke gecomen
 zijnde/ ontfinc zy eerlijck en niet een bly
 ghelaet van aensichte alle de jonckfrou-
 wen die daer quamen / ende dit noch al
 in haer arme cleederkens. Nu hadde de
 Marchgrave zijntwee kinderkens sozch-
 vuldelijcken doen opvorden ende leeren
 by een zijnder nichten tot Bolonien / en
 was een Graviure van Pagano: ende
 want het dochterkē nu al ontrēt twaelf
 jaren ende het schoonsste creatuerkē dat
 men sien mochte gheworden was / ende
 het knechtken oec (mogelijck) ses jarē out
 mochte zijn: so hadde hy sonderlinge om-
 den Grave ende sijn Richte ghesonden/
 hen oec ernstlijck gebeden met zyn doch-
 ter ende soonkē eerlijcken rijckelijck bere-
 selschapt te willen comen by hem tot

Saluten/en tot elckerlyck te willen seg-
ghen dat zy dese dochter brachtē tot een
Bruyt voor den Marchgrave van Sa-
luc/sonder permant verder te verclare/
wie dat maechden ware. Alsoo heeft
die Graue met die Gvabinne van Baga-
no tot zijne begheerten ghedaen/en zijn
met des Marchgraven dochterken en
soonke / en met een heerlyc geselschappe
opgheseten/ende ontrent den middaghe
by Saluten gecomet/ daer zy alle de boe-
ren ende veel ander onlinggende gebue-
ren vanden betwachtende des March-
graven nieuwe Bruyt. Als zy nu van
den Joffrouwen eerwaerdelychen ont-
fangen ende binnen de sale op't hof gero-
men waren daer de tafelen bereypt ston-
den/soo is haer Gvifelda in sulcken ghe-
wade als zy was / vrolyc van gelate te-
gen gecomen/seggende: Mijn heere ende
mijn vrouwe met hun gheselschap moe-
ten hier willecome zijn. De Jonckvrou-
wen die den Marchgrave herl (maer te
vergeefs) geboden hadden dat Gvifelda
binnen een samen soude moghen blyven/
oft dat hy haer ten minsten eenige van
den cleederen (die zy eertyts ghedraghen
hadde) leenen soude/ om niet voor sijn
nieuwe bruyt te comē niet so snoode cle-
derē/zy ten tafel gesetē/ en men began
de spijse aen te verchten. De nieuwe bruyt
wert van elckerlyck aengesien/ en pege-
lich seyde dat de Marchgrave goede ma-
ghelinge ghedaen hadde: maer sonder-
linghen wert zy met haer tonge byorden-
ken van Gvifelda hoorc gheprezen. De
Marchgrave nu volcomenlyck so vele
(als hy begerde) bā sijnder hups vrou-
wt ligsamenheyt gesie hebbede/ en wete-
kende dat gheenteley nienwichepdt ofte
veraanderinghe haer stantvasticheyt be-
wegen en mochte/ en daer en boven wel
seker wetende dat sulc door gheen ghe-
heek van sinnen en quam/ overmidts
hy haer wter mater wss te wesen ken-
de/ soo hebet hem ten laetsten eens tijdt
ghedocht te zijn om haer wt den bitte-
ren herfssere te verlossen die hy ghe-

wilghek wiste onder haer blijde ghelaet
verbozghen te wesen. Daeromme heeft
hyse voor hē doe comē/en in tegenwoor-
dich van alle menschen al lachende tot
haer gheseyt. Seght my Gvifelda/ hoe
behaecht u mijn Bruyt? Mijn heere
sprac Gvifelda: zy behaecht my niet allen
wel/en indie zy so verstandich als schoo-
te (daer aen ic niet en twijfele) so dinct
my dat ghy het ghenoechsaemste leven
sult mogē lepede boven also andere heere
ter werelt. Maer eendinch bidde ic u
ootmoedelijchen/en is/dat ghy dese niet
sulcke bittere woorden niet terghen en
wilt/als ghy d'ander/ die eertyds den
uwen oock was/gedaen hebt: want ick
qualighen gheloobe dat/zy (overmidts
haer teedere jonckheyt en oock om haer
sochte opvoedinghe)sulc so wel soude
comē berdzagē/ als d'ander die bā haer
kintsheyt af in arbeyt ende moeyten op-
ghewent is. De Marchgrave noch sien-
de dat zy vastelijck gelooftē dat dit zijns
hups vrouwe soude wesen/ ende dat zy
dies niet teghenstaende niet anders dan
eerlich ende wel gesproocken en hadde/
heeft haer aen sijn zjbe doen sitten ende
aldus aenghesprocken. Nu is de tijt eens
gecomen dat ghy de bruchtē van u lan-
moedige verbuldicheyt sult genieten/ en
dat de gene die my voozen wiert/quaet
ende beestelijc man aenghesien hebben/
eens verstaen moghen dat het ghy ick
ghedaen hebbe/ een voozdarich werck
is ghewest: daer mede ick u wilde te
verstaen gheben dat ghy eens mijns
hups vrouwe zijt/ daer mede ick hem
inpen een hups vrouwe wilde leeren
verstaen ende wel onderhouden/ ende
daer mede ick my eenen ghesladvighen
byde wilde baren soo langhe ghy ende
ick te samen sullen leven: het welcke ick
grootelijck duchtē dat my niet en soude
mogen gebeuren als ick eerst houwelijc-
te. Om dit dan te beproeben/hebbe ick u
(soo ghy wel vernomen hebt) met ver-
schepden schampere woorden gheprie-
kelt ende ghetercht: ende want ick noch
en hebbe

en hebbe conuen hiercken dit ghy des halve niet woor den oft niet werck op van't gene dat myn liefdes/ gewelhe zyt/ sulcx dat ic my liet duncken allen dienst lust en gemak te hebben van u/ diemen van een hupsvrouw soude mogen wenschen: soo is mijn meeninge u in een der uren tijts weder te geven/ t' gene ik u in veel iaren benomen hebbe/ en alle de bittere pzelinge met die alderhoofste verfoetinge weder te versachtē. Ontfangt daeromme dit maechden (welc ghy mijn hups waent te zyn) niet haer hinderken voor u en mijn hinderē. Dit zijse die ghy en veel andere lange meyn den door mijn bevel wycedelighen ghedoot te hebben geweest: en ic ben u man/ die u boven alle dat ter werolt is/ herteelijck beminne: die my te deser uren wel behoemen mach boven alle menschen op aerden wel ghewilt te wesen. Als die gheschiedt was heeft hyf minnelijck omhelst en gerust: en niet haer (die van overhooper vrechden weende) opgheslaen zijnde/ gingē zy daer hert dochter/ hier inne vreedelijck verwonderē zijnde/ geseten was: die en oock haer Jonge broederken zyn moederlijck van Griselba inden armen genomen/ en is also niet alle die daer tegenwoordich waren/ wten droomē deser saken gecomen. Doen zyn die Hofvrouwe vander tafel opgheslaen ende blijdelijcken met Griselba in

der camerē gegae: den welcken zy die snoode cleederen wetrocken/ haer vooledenschoonste en rijckelijckste cleederen aendeden en alsoo inder salen wederomme vachten als de rechte Princetse/ die zy noch althijt ooc in die snoode cleederen wel geschenen hadde. Daer bedref sy met haren soone en dochter onbedenckelijcke groote vrechden ooc was daer een pegelijc om dese sake hoogelie verheue sulcx dat de blijshappe en vrolghhepde vermeerde en de seest meeninge dach daer nae geduerde. Doen wert de Martgrabe van eenen pegelijc voor een wijs man gehouden: hoe wel dat de proebe die hy van zijne hupsvrouwen gedoocht factmhept genomen hadde/ elckerlijck te bitter ende te ondragelijck dochte te wesen maer boven al hielden Griselba voor een seer wijse ende deuchtsame vrouwe. De Grave van Pagano is ten laetsten weder nae Bolontien ghetrocken. Maer de Martgrabe heeft Jehannot zijnder hupsvrouwen vader banden arbeijt ghecomen/ ende hem als zyn schoon vader in sulken state gheset/ dat hy eerlijc en rustich daer inne leefde ende zyn overdom boleynde. Daer nae heeft hy zyn dochter oock hooghelijck ten houwelijcke befaet/ ende met Griselba die hy na alle zyn vermogen eere hoot/ langhe ende salichlijcken gheleest.

F I N I S.

Die Tafel van dese viftrich Lustighe Historie Joannis Botani.

Aldre van Perouse tot Napels gecomē zynde om Peerden te coopen/ wert op vander nacht van dize wonderlijcke avontueren overvallen/ alle dewelc hy noch ontgint met eenen Gelyken quān wederom in zyn hups.

De eerste Historie.

Folio. 2.

Vrou Britolle Carrachola wert met twee gepkens in een Eylande ghebonden/ nae dat zy haer twee soonen verlozen hadde ende nae Lunigiana waert ginc. Daer een vande twee soonen voor knethe quam dienen byden selven Heere daer sy hy was: ende wert naemals gebonden slaepende hy des selfden Heeren Oechter/ die hem daerom int ghewone.

A l. 2

Teniss

kenisse bede stellen. Maer namaels / als
het land van Sicilien op stont teghens
den Coninck Chaerlewerdt desen vooz
sephen sone gekent vā zyn Moeder / dies
hy zyns Heeren dochter troude. Oock
werdt zynen broeder weder ghebonden /
ende keerde al ghelijckelijck in grooten
state ende gheloobe wederomme thuss-
waert. De tweede Historie. Fol. 8.

De Marchgravinne vā Montserrat
betent de onbehoorlijcke liefde eens Co-
niner van Vlaenderen door een Vant-
ket van hoenderen / en vooz eenre hande
bevallijcke woordē. De iij. Histo. Fol. 11.

Gusart maecte / Coopmanschappe
met Gasparijns Wuyfzonne van by
haer te slapen / om een somme gelts die
zy eerst handelen wilde / de welcke hy
ontleende van haeren Man selve / ende
gaf die daer nae de vrouwe / recht oft hy
haer betaeltetgeene haer man hem ghe-
leent hadde / totten welcken nae zynen
weder comste van Jenua hy sit by zyn
vande hoorzcheben vrouwe septe / dat
hy haer de voozschreven somme weder
aengetelt hadde omme haren man te le-
deren / welck zy waer te zyn bekende.

De vierde Historie. Fol. 12.

Van Guillaume Bourfier de welcke
bedeckelijck Messire Ermino Grimal-
di met so heuffte woordē strafte dat hy
zijn giericheyt verliet. De v. Histo. Fol. 13.

De Coninc van Cypers was ten been
toe gesteken met woorden van een Edele
Jofou ou wt Gastonge / sulcx dat hy van
een gebreckich Prince in een zonne ver-
anderde. De vij. Historie. Fol. 14.

Dize jonge mannen heur have sotte-
lijc verbaen hebbende / comē tot armoe-
de / der welcker nebe Waer mede zy her-
felschapt waren / als vertwifelt weder o
thusswaert trect met een Abt die hy des
Coninck dochter van Engheland bevtint
te zyn / de welcke hem te Man neemt /
daer vooz hy naemaels alle de schaden
zinder oome verwindt en seldt die we-
der in goede state. De vij. Histo. Fol. 14.

Landolfe Ausolo vergarnt sende wert

een Zeerover. De Genevoissen vtinghen
he / en lijf met henlieden schipzekinghe /
daer af hy op ee cleyn casse vol dierbare
juwele te lande coft aet eplant vā Gur-
se / en lieert naemaels weder o rijk zijnde
tot synen huyse. De viij. Historie. Fol. 17.

De Soudaen van Babilonien sende
syn dochter om die te houwelijck aen de
Coninc van Garbe / de welcke by abon-
tuieren vier jaren lanch tot verscheppen
plaetsen swerbende / in handen quam
van negen mannen / en wert ten laetsten
hare vader weder ghelevert / van daer sy
doen noch vooz macht geraechte by den
Coninc van Garben also sy daer te vo-
ren vooz wijf gink. De ix. Histo. Fol. 19.

De Grave vā Angiers valsche lijc be-
schuldicht zonde wert wt Vlaenderijcke
gebanne / so dat hy twee van syn kinderē
achter liet op verschepte plaetse in En-
gelat / maer namaels onbeket wt Schot-
landt wederomme keerende vint hy die
in grooten state / en gaet in gedaete eens
dienaers int sepe van den Coninck van
Vlaenderijc daer hy onschuldich bekent
en weder in synen eersten staet ghesteldt
wert. De x. Historie. Fol. 28.

Bernaert van Geinen verloor doopt
bedroch van eenen ghenaemt Ambroos
syn have / beval wt mistroost syn wuyf-
vrouwe / die dies onschuldich was / te
dooden / de welcke de doot ontgaende in
mans cleederen in des Soudaens dien-
ste geraechte / daer de bedzieger namaels
gebonden wert. Doen onthoot sy haren
man in Merandzien / al waer de bedzie-
ger gestraft wert / syn nam weder vrouwe
gewade aen / ende reysde rijk sijnde met
haren man weder thusswaert nae Ge-
nuen. De Historie. Fol. 33.

Gilette genas de Coninc van Vlaen-
rijcke van een Fistule / waer af sy vooz
loon begheerde den Grave Bertrant
van Conossillon tot eenen man die welcke
haer zyns ondanck ghetrouw hebbende
van spijte getrockt is tot Florentē / daer
hy amoureux wert van een jonge doch-
ter / in wtens plaetse Gilette haer selve
by hem

by hem leyde/ en hem twee zonen daer af
hooft bracht/ waerom hy haer na die tijt
hooft beminde en booz zijn hupsbouwde
hielt. De xij. Historie. Fol. 38.

De Prince vā Salerne Tancredy ge-
naemt/ dede zijns dochters lief doode/ en
sant haer diens herte in eenē goudē cop:
de welke daer gesenijnt water by dede/
dat sy dzac/ en stof. De xij. Hist. Fol. 41.

Dze sōnge mannen beminnende dze
ghesusters/ zijn geblucht in Candien/ al-
waer de oudste van haer dzen haer lief
doodde wt jalousien/ de welke dooz de
tweede suster int leven behouden wert/
overmits liefde die sy den Hertoghe van
Candien betoonde. Daer nae werdt dese
tweede suster gedoot van haer epgē boel
oft lief/ en is niette outste suster ontblo-
den/ met welke moordt de derde suster
met haer lief belast wert: de welke ghe-
vangen zijnde/ alsulck beleiden. Maer be-
duchtende boozt sterfē/ becochtē sy heur
hoofters met gelt/ ende zijn geblucht tot
Rodes/ daer sy in armoeden stofven.

De xiiij. Historie. Fol. 45.

Guerbijn overvalt bobē het gegeven
ghelepyde zijns Groot-vaders Coninck
Willem/ een schip des Coninck vā Thu-
nis om des selfdens dochter te nemē/ de
welcke ghedoot werdt vanden genen die
binnen den schepen waren/ daerom hy die
doch altsamen daer na versloech/ waer-
omme hem naemaels thoof af wert ge-
lagen. De xv. Historie. Fol. 47.

Een jonge dochter genaemt Andrea/
beminde een jongelinc wiens name was
Gabriel. Sy vertelt hem eenē droom die
sy hadde gehad: van gelijcken seyd hy
haer de zijne. Hy blijft haestelijcken doot
tusschen haer armen/ dies sy met haer
maerte hem bytrens hups byenghende/
gevangē werden dooz de dienaers van
der Seigneuriën. Sy vertelt hoe de sake
gheschiedt was. Maer als haer de Ker-
ker met crachte wilde nemen/ en wilde sy
sulcks niet gedooget: dies haer vader dese
mare vernomē hebbende/ haer onschult
doet blijcken/ ende doetse by wt gaen.

Daer na en wilde sy niet meer inder we-
relt leven/ ende ghinc in een Clooster.

De xvj. Historie. Fol. 49.

Symonne beminnende eenen ghehe-
ten Pasquijn / sy was met hem in eenen
Boomgaert / daert gebiel dat Pasquijn
zijn tanden wreef met een Sabien bladt/
soo dat hy daer af sterf / dies Symonne
vande Justitie gebangē wert/ daer sy vā
gelijckē met eender selfden Sabien blat
haer tanden wreef/ en daer noch also het
leven af verloor. De xvij. Histo. Fol. 51.

Hieronimus beminnende een jonghe
dochter ghenaemt Selvestra/ reysde ge-
droughen zijnde dooz zijns moeders be-
geerte/ tot Parys/ en vant in zijn wede-
comste dat zijn lief ghehouwt was/ in
wiens hups hy heymelijcken gheromen
en aen haer spde op't hebde gestofven is:
dies sy doot daer na als hy om begraven
te werden ter kerck gebracht wa / van
ghelijcken op hem daer doot ghebleven
is. De xvij. Historie. Fol. 53.

Dooz verkieft te zijn werdt Symon
verstandich/ en wan niet macht zijn lief
Ephigene opter zee / dies hy tot Rodes
geworpen wert inde gebangenisse/ daer
hy wt verlost werdt van eenen genaemt
Lis mache / metten welken hy wede-
omme Ephigene ende Cassandra midtē
wt haer byploften ontschaerhte / daer
mede sy in Candien vluchtende / sulcks
dat sy wederom (nae dat hy die getrouw
hadde) in heur wooninghen ontboden
waren. De xix. Historie. Fol. 54.

Constance hadde lief Martutrio Co-
mito/ die doot wert gheseyt/ dies sy van
vertwijfelsept alleen ginc in een barke/
daer mede sy vande wint gedreven wert
tot Suse in Barbarien / van waer sy
boozt quā tot Tunis/ daer sy haer lief
nach lebēdich vant/ en hem haer selvē te
kennē gaf. Daeromē hy vā grooter achte
daerhept in des Coninck secretē raet zyn
de/ dese selfde Constance troude/ en heer-
de wederom met haer rijk zijnde/ int Ep-
lant van Lipare. De xx. Historie. Fol. 59.

Peter Wotzmasse vluchtende met een

De Tafel.

dochter die hy bekindde/ genaemt Angeline/ comt opten wech int ghemoete van een deel koopvers / van waer Angeline dooz een baschagie bloot en wert gelept op een Casteel. Peeter wert handen roovers gebangen / welcker hande hy noch ontquam ende gheraecte daer na noch hy geval op't tselde Casteel daer Angeline was / die hy aldaer tot eenen Wyve trouderen sieerde daer na' isamē weder tot Roomen. De xxj. Historie. Fol. 65.

Richard Menard wert slapende bevondē hy syn lief vā haer Vader Lirio de Valhonne: dies hyse troude/ ende leefde naemaels in goeder vrede en vrientschappē met haer vader. De xxij. Histo. Fol. 64.

Gup vā Cremona sterft ende laet syn dochter in hoede van eenen zynen vrient genaemt Jaquemijn vā Dapen: welcke dochter soo beknut wert van Jannot de Seuerijn en van Minguin de Minguole dat zy daer malcanderen om sloeghen: maer bevonden zijnde dat Jannot haer broeder was/ wert zy Minguin te wijve gegeven. De xxij. Histo. Fol. 65.

Johan vā Proide bevondē zijnde hy een tonghe dochter die hy bekindde/ ende die den Conick Frederick van Sicilien ghegheben was / werdt aen eenen Italie ghesteldt om verbrandt te zijne/ daer hy van Rogier Dozia Admirael van Sicilien ghekent wert / dies hy de doot ontgaende die selfde Dochter te wijve nam. De xxij. Historie. Fol. 67.

Theodoze verliest zijnde op Violante dochter van messire Emery/ zijne Here/ heefse swanger ghemaect/ ende werde daeromme veroordeelt ghehangen ende gewoelt te werden. Daer als men hem al gheesselde ter galghenwaert brachte/ wert hy van zijne Vader bekent/ dies hy de doot ontginc ende zijn alderliefste troude. De xxv. Historie. Fol. 69.

Frederic van Albertigni amoureux zijn de op een vrouwe die hem niet en bekindde / verdede alle zijne goeden in hoeringhen ende heuscheden / ende beverf hem selfs so gheheelijcken/ dat hem

niet overlen bleef dan eenen balck: bled hy op ee maeltijc als hem zijn lief quam vergasten niet met allen anders hebben de om haer aen te dienen / de balck dede braden / daer in zy dese heucheydt vernemende heur booznemen veranderinge/ hem tot eenen man troude en rymaecte. De xxvj. Historie. Fol. 72.

De barck Ciste greef messire Gerispine met een beleefde antwoort/ d'onbeleefde vraghe van zijnen dienaar te liennē. De xxvij. Historie. Fol. 74.

Quisquibio hiet van messire Coenraet Jean Filiassi/ veranderde dooz een onbooslicke antwoort de zijns Heeren toorn in lachinghe/ ende ontginc de straffinge daer mede hy van messire Coenraet ghebrecht was. De xxvij. Historie. Fol. 75.

Michael Escaler tegen sommige iongelingen een weetspel ghedaen hebben de betoode tgeslachte der Baronschiers hebedelste ter werelt te wesen / en wan daer mede een gelach. De xxix. Histo. Fol. 76.

Fresco riet zijn nichte indiet haer verduetich vele (300 zy sepde) de geene die onlustich waeren om te aenschouwen/ dat zy haer nimmermeer spieghelen en soude. De xxx. Historie. Fol. 76.

Messire Guido Caualcant verlijpte bedecktelich sommige Florentijnse Ridderen die hem verrascht hadden. De xxxj. Historie. Fol. 77.

Tofan sloot op eenen nacht zijn wijf buptens hups: de welcke siende dat zy dooz geenderley sweckingen binnen en mochte comē haer beynsde in eenen put te springe/ daer zy eenen grooten steen in liet vallen: dies Tofan als hy dat hoorde/ wt zijnen hups daerwaerts liep: soo dat so daer en eussen binnen't hups gearre/ haeren man daer bupten sloot/ en hē dupsenderley scheltwoorde toe riep. De xxxij. Historie. Fol. 78.

Calandijn / Buppi ende Busselmancho ginghen in een plaetse ghenampt Mugnon eenē costelijcken seken soeken ghenamēt Eliotropie: den welken Calandijn meynende ghebonden te hebben/

ben/met keſelken geladen zijnde thups-
waerts heerde: daer hy ſijn wyf/om dat
zy hy ven wilde / grammelijck floech/ en
berteldet daer na zyn geſellen (dier beter
dan hy wiſten) hoe dat het gebaren was.
De xxxij. Hiſtorie. Fol. 79.

Wyn en Buffelmarchoontſtalen Ca-
land: zyn een vercken/ om twelcke weder
te moghen binden zy eenen vaet wetſoch-
ten van Wael beſepende van Gingers
pillen: in welck plaetſe zylupden Calan-
dzyn ander pillen gaben / die van hontſ-
bjeck ende in aloes getonſijt waren. En
maeckten hem voer dat hy ſijne eyghen
vercken gheſtolen hadde: het welcke zy
hem noch weder deden coopen wt vree-
ſen dat zy dat ſijn wyf ſegghe ſouden.
De xxxiii. Hiſtorie. Fol. 82.

Een Weduwe die van een ſchotier be-
mint was/ende ſelfs eenen ander Man
heminde/ dede den clerck eenen geheelen
Winterſchen nacht lanck inden ſneute
vergeefſen haer wachtende welcke haer
namaels dooz ſijn ſchalekheyt/ eenen ge-
heelen dach lanck inde Maent Julius
op eenen toren gantſch naecht dede ſtaen
in de Sonne vooz de vliegen en weſpen.
De xxxv. Hiſtorie. Fol. 84.

De mede zyn meester Symon meyn-
de op eenen abont van Wynen/ Buffel-
marcho rupten ghebracht te werden/
werdt van hynlupden in een cuple ghe-
wozen/ daer men yzvoaten inne verlier.
De xxxvj. Hiſtorie. Fol. 92.

Een Stillicens vrouwe gecrech met
grooter liſticheyt alle tgelt eens coopenas
van Valermē: de welcke namaels hē ge-
latende daer weder met meerder coop-
manſchappe/ dan te boze/ geromē te we-
ſen/ gelt geleet heeft van dat ſelfde vrou-
we: en haer niet dan baten vol waters en
halen met werck en blocken gebult/ liet
behouden. De xxxvij. Hiſtorie. Fol. 97.

Wout Franchoiſe bemint zijnde van
twee ionghe Wannen / d'een ghenamē
Apurce ende d'ander Alexander / ſonder
dat zy een van dees twee beminde / heeft
haer van berpde met alle cloeckelijcs ont-

ſagē / doende den eenen hē ſelfs in ſchyn
eens dooden in een graf neder liggen / en
den ſelf dē dooz dē ander upt halē/ ſulck
dat d'een noch d'ander tot ſijnen boozne-
men en quā. De xxxviii. Hiſto. Fol. 101.

Francos Foztarique verſpeelde tot
Bonconvent alle dat hy ter werelt had-
de/ ooc mede tgelt van ſijnē meester Frā-
thops Antollier: den welcken hy daer na
int hemdenaeloopende en roepende dat
hy van hē berooft was/ bande boert de-
de vanghen: ſulck dat hy des ſelfs cleede-
ren aen dede/ op ſijn peert ſchiet en ſijnē
boozſepden Meester te voete in't hemde
latende nae Sienen ghereden is.

De xxxix. Hiſtorie. Fol. 104.

Caladzin wert op een Meysken ver-
lieft/ Wynen maect hē een byſcken/ ſeg-
gende dat het meyske hē nae ſoude moe-
ten volge ſo haest hy haer daer mede ge-
raken ſoude/ het meysken ginch niet hē/
daer werdt hy bevondē van ſijn Wyf/
die maect een byſter groot rumoer bin-
nens hys. De xl. Hiſtorie. Fol. 109.

Calan bā Mole doornde dat eē wolf
zins wyfs aenſicht ende kele in ſtucken
ſcheurde / dies hy haer daer vooz waer-
ſhoude dat zy op haer hoebe ſoude zyn
welck zy niet en dede ende het geſchie-
de haer. De xli. Hiſtorie. Fol. 108.

Blondel dede Ciacro met een honger-
mael een boeberpe/ die hem van Ciacro
met een lichaem vol ſagen ſchalckelijck
vergoude wert. De xli. Hiſt. Fol. 108.

Twee ionge manē gingē tot Salomē
om raet: d'een hoe hy bemint ſoude mo-
gen werdt/ d'ander hoe hy ſijn kinforht-
ge wyf caſſien ſoude: waer af d'een tot
optwoozde erech dat hy bemintē / ende
d'ander dat hy opter gansen bygge gē
ſoude. De xli. Hiſtorie. Fol. 109.

Gumot van Tacro verlaet hē dē Abt
van Clug: ghenas hem van een quade
mage en liet hem daer naloſ/ de welcke
daer na int hof van Roomen gheromen
zijnde. Gumot metten Paus verſoendē
die hem Ploz maekte van't Hoſpital.
De xli. Hiſtorie. Fol. 111.

Lustighe Historien

Mitridanes bespiedende Nathans mildheyt/ glnck hem soecken om te dooden/ mette welcken hy (sonder hem te kennen) gespyzen heeft: ende van hē selfs onderwesen zijnde hoe hy dat bestaen soude/ heeft hy Nathans daerna in een bosshageken gebonden/ so hy hem te vozen geseyt hadde: dies hy hē kende: hem selven schaemde ende Nathans vrient werdt.

De xlv. Historie.

Fol. 112.

Messire Gentil van Carissendi gecomen zijnde van Modena/ haelt een vrouwe die van hem bemint en vooz doot begraven was/ wten grave: de welcke tot haer selven gecomen ende van eenen ionghē sone verlost wesende/ vanden selven Messire Gentil met haer soonkē wederomme ghelevert wert in handen vā haren man genaemt Nicolaes Chasseine.

De xlvj. Historie.

Fol. 115

Zou Dianora begeerde van Messire Ansaldo te hebben eenen Doonngaert in Januario so lustich als inden Mepe. Messire Ansaldo hem selfs verbindende en een s wert Constaer/ leverde haer sulcx. De man liet Dianora toe Messire Ansaldo believen te doen. De welcke aemmerkende des mans mildicheyt/ de Vrouwe haers beloofstens quiteerde/ Dies de Rigmancie Messire Ansaldo mede ontfloech sonder yet van't zyne te begheeren.

De xlvij. Historie.

Fol. 118.

Sophronia meynēde te wesen de hupszouwe van Gissippo / is de hupszouwe van Tito Quinto Fulvio/ metten welcken zy nae doomen treckt. Daer comt oock Gissippus/ maer in armen state: ende beduchtende van Tito vermaet te werden/ bekent hy daer (om aender doot te gheraeken) enen Man vermoort te hebben. Titus werdt hem kennende/ ende seyt dat hy de moort bedreven heeft op dat hy Gissippum vander doot soude verlossen. De rechte doot.

aghet dit slende openbaert hem selven ende sijne daet: daer deur zy alle drie vanden Keeser Octaviano vry gelatē werden. Titus gheeft Gissippo zijn Suster te Wybe / ende maect hem alle zijn hage ghemee.

De xlvij. Historie.

Fol. 119

Saladijn in coopmans gewade wert van Messire Thozel reere en vrieschap bewesen. Daer geschiet eē crupschoert over't Mepe. Messire Thozel daer oock treckende/ steldt zijn hupszouwe enen sekeren tijdt om een ander Man te moghen trouwen. Hy wert vanden Saraspnen ghevanghen/ daer hy als Valckenaer gebracht wert vooz den Soudaen/ de welcke hem werdt kennende/ dies hy hem daer oock liet kennen / soo dat hem daer groote eere aengedaen wert. Messire Thozel wert sieck/ ende doot Rigmancien in eender nacht wederomme binnen Babien ghebracht: daer hy quam in zijnder hupszouwen Wiploste / die hem wert kennende ende met hem wederomme tot zijnen huse keerde.

De xlix. Historie.

Fol. 125.

De Marckgrafe van Saluten doot sijnder ondersaten beide ghebronghen zijnde om te houwen/ troude een hupszouwe nae sinen sinne / ende was eens hoermans Dochter: waer hy hy twee kinderkens wan / die hy hem gheliet te doen dooden. Daer nae verpns de hy hem haerder sadt oft moede te zijn ende een ander Wif ghetrouwet te hebben/ doende zijns selfs dochter weder thups halē/ in allen schijne oft dat zy bruyt ware geweest. Maer nae dat hysse int hemde van hem verstoaten ende in als verbuldich gebonden hadde/ heeft hy haer met meerder liefde dan opt te voze/ weder in sijn hof doen comē/ haer hare kinderē nu al groot zijnde/ ghethoont en haer gheert en doe eere als een Marckgravinne.

De L. Historie.

Fol. 131.

